

Bibliotheca S. J.

Les Fontaines

CHANTILLY

P
245/106

D. O. M.
S U M M A
PHILOSOPHIAE
SCHOLASTICÆ,
ET
SCOTISTICÆ

IN Q U A T U O R P A R T E S
scripta, & digesta breviter, & clare

PER Fr. SE B A S T I A N U M D U P A S Q U I E R ,
Minor. Convent. sacræ Theolog. Doct. ac Pro-
fessor. Emeritum, Provinciae D. Bonav.
Exprovincial. primar. & Convent.
Camberiensis Alumnus.

TOMUS III. PHYSICA.

PATAVII, Typis Seminarii. MDCCV.
Apud Joannem Mansrè.
SUPER. PERMISSU, ET PRIVILEGI.

D
&

DIS

ca

DIS

na

pi

ri

DIS

na

22

m

ob

Q

su

INDEX.

DISPUTATIONUM & Quæstionum III. Tomi Philosophiæ Scotisticæ , qui est de Physica.

- DISPUTATIO I. **D**E Proemialibus
Physicæ pag. i.
QUÆST. I. An , & quid sit Physi-
ca? An scientia , & qualis. p. 2
Q. II. De objecto Physicæ . p. 5
DISPUTATIO II. De Principiis rerum
naturalium in communi. p. 12
Q. I. Quid sit principium. p. 13
Q. II. Quot sint principia. p. 19
Q. III. De Atomis : An sint princi-
pia rerum . p. 26
Q. IV. De contrarietate principio-
rum. p. 32
DISPUTATIO III. De principiis corporis
naturalis in particulari , & primò de
materia. p. 34
Q. I. An , & quid sit materia pri-
ma. ibid.
Q. II. An materia sit pura potentia
objectiva. p. 40
Q. III. An materia possit existere sine for-
ma. p. 49
Q. IV. An materia habeat propriam
subsistentiam . p. 57
t. 3 Q. V.

I N D E X.

Q. V. De unitate materiae: An sit una in omnibus.	p.59	Q. II
vationis
Q. VI. De potentia passiva materiae, an & quid sit.	p.66	Q. I
sit prima
Q. VII. De unitate potentiae materiae.	p.76	DISPUTA
li.
Q. VIII. De appetitu materie.	p.79	Q. I.
lis.
Q. IX. An materia sit ingenerabilis, & incorruptibilis.	p.89	Q. V.
sito.
Q. X. An materia sit causa corruptio-
nis patiens, quam forma.	p.92	DISPUTA
pestito
Q. XI. An materia sit pars essentialis
compositi.	p.95	Q. I.
num
Q. XII. An materia sit activa.	p.98	Q.
sua ob-
iectum.
DISPUTATIO IV. De forma substantia-
lii.	p.99	Q.
sturgit
Q.
cidentia
Q. I. An, & quid sit forma substancialis.	p.100	p. 180
Q.
jectum.
Q. II. De origine formarum substancialium: An educantur de potentia materiae.	p.106	Q.
sit sub-
dentinus
Q. III. An plures forme substanciales possint informare eamdem materiam.	p.114	DISPUTA
te.
Q. IV. An eadem forma possit infor-
mire simul plures materias.	p.124	Q.
Q.
Q. V. An forma substancialis possit es-
se sine materia.	p.128	
DISPUTATIO V. De privatione.	p.139	
Q. I. An, & quid sit privatio.
ibid.		

I N D E X.

- An sit una p. 59
materia, p. 66
iae mate- p. 76
e. p. 79
nervabilis, p. 89
corruptio- p. 92
essentialis p. 95
a. p. 98
substantia- p. 99
substantia- p. 100
substan- p. 106
ntia ma-
bstantia-
teriam. p. 106

it infor- p. 124
posse es- p. 128
p. 139
rivatio.
Q. II.
- Q. II.** De oppositione forme, & pri- vationis. p. 143
- Q. III.** Quomodo, & quando privatio sit principium generationis. p. 147
- DISPUTATIO VI.** De unione substantiali. p. 152
- Q. I.** An, & quid sit unio substantialis. ibid.
- Q. II.** Quotplex sit unio in compo- sito. p. 158
- DISPUTATIO VII.** De corpore, seu com- posito naturali. p. 162
- Q. I.** An ex materia, & forma fiat unum totum per se compositum. p. 163
- Q. II.** An totum physicum dicat in sua substantiam, formam, & unio- nem. p. 169
- Q. III.** An compositum physicum di- stinguatur a suis partibus. p. 173
- Q. IV.** An totum integrale, & ac- cidental. distinguitur a suis partibus. p. 180
- Q. V.** An totum compositum sit sub- jectum accidentium. p. 184
- Q. VI.** An substantia totius compositi sit subjectum immediatum omnium acci- dentium. p. 191
- DISPUTATIO VIII.** De natura, & ar- te. p. 196
- Q. I.** Quid sit natura. ibid.
- Q. II.** An natura sit principium acti- vum,

I N D E X.

- vum, aut passivum motus. p. 199
- Q. III. Quibus principiis naturae ratio
conveniat. p. 202
- Q. IV. An detur potentia neutra, &
quasi media inter naturalem, & violen-
tam. p. 207
- Q. V. De arte, quomodo differat à
natura. p. 209
- Q. VI. An ars efficiat opera naturae, an
verum aurum. p. 213
- DISPUTATIO IX. De causis physicis in
communi.** p. 217
- Q. I. Quid, & quotuplex sit causa physi-
ca. ibid.
- Q. II. De ordine causarum inter se. p. 221
- Q. III. De comparatione causarum
cum suis effectibus. p. 225
- Q. IV. An plures causæ possint esse sibi
invicem causæ. p. 232
- Q. V. An idem numero effectus possit
esse à dualibus causis totalibus. p. 236
- Q. VI. Quid sit causalitas. p. 243
- DISPUTATIO X. De causis intrinsecis,
sc. de materiali, & formalí. p. 248**
- Q. I. Quid sit causa materialis, &
causalitas ejus. p. 249
- Q. II. De causa formalí, & ejus cau-
salitate in materiam, & utriusque in
compositum. p. 254
- Q. III. An Deus supplere possit causa-
litates materiae, & forme. p. 258
- motus, subjecto,
etc. Q. IV.
Q. V. prædicam
Q. VI
differat
tibus ejus
Q. VI
p. 398
Q. VI
levium
Q. IX. L
rum.
Q. X.
an sit quic
DISPUTA
Q. I.
Q. II.
divisibilis
Q. III.
num magn
Q. IV.
materiale
cessivè.
DISPUTA
Q. I. L
finiti.
Q. II.
maticum i

I N D E X.

- p. 199
atura ratio
p. 202
neutra, &
& violen-
p. 207
differat à
p. 209
naturæ, an
p. 213
physicis in
p. 217
causa physi-
ibid.
r sc. p. 221
causarum
p. 225
int esse sibi
p. 232
edius possit
p. 236
p. 243
intrinsicis,
p. 248
ialis, &
p. 249
eius cau-
iusque in
p. 254
sit causa-
p. 258
D I S-
- motus, quomodo distinguatur ab agente,
subjecto, termino, actione, & passione,
&c. p. 384
- Q. IV. De specificatione motus. p. 389
- Q. V. De terminis motus, seu ad quæ
prædicamenta detur motus. p. 392
- Q. VI. De speciebus motus, quomodo
differat à mutatione, & de proprietä-
tibus ejus. p. 397
- Q. VII. An idem possit movere seipsum.
p. 398
- Q. VIII. De causis motus granum, &
levium &c. p. 400
- Q. IX. De motu violento, seu projecto-
rum. p. 407
- Q. X. De motu reflexo, & resilienti;
an sit quies in puncto reflexionis. p. 441
- DISPUTATIO XVII. De continuo. p. 417
- Q. I. An sint partes in continuo. ibid.
- Q. II. An continuum componatur ex
divisibilibus, & indivisibilibus. p. 423
- Q. III. An continuum habeat termi-
num magnitudinis, & parvitatis. p. 429
- Q. IV. An indivisible separatum, &
materiale moveri possit continue, & suc-
cessive. p. 433
- DISPUTATIO XVIII. De infinito. p. 436
- Q. I. De natura, & proprietatibus in-
finiti. p. 437
- Q. II. An detur infinitum Categore-
maticum in creatis. p. 440
- Q. III.

I N D E X.

- Q. III. An detur syncategoremati-
onem, An possit Deus creare naturas per-
fectiores in infinitum. p. 447
- DISPUTATIO XIX. De loco. p. 451
- Q. I. Quid sit locus. ibid.
- Q. II. An res possit existere sine loco,
sive esse, & nonnullibi. p. 454
- Q. III. An Deus sit in spatiis imagina-
ris, seu extra mundum. p. 457
- Q. IV. An idem corpus esse possit in plu-
ribus locis simul. p. 460
- Q. V. Per quam actionem id fieret. p. 465
- Q. VI. Quibus affectionibus subjaceret
in illis locis. p. 468
- Q. VII. An duo corpora possint esse si-
mul in uno loco. p. 472
- DISPUTATIO XX. De vacuo. p. 475
- Q. I. An, & quid sit vacuum. ibid.
- Q. II. Per quam virtutem moveantur
corpora ad vitandum vacuum, & an ille
motus sit naturalis, aut violentus. p. 479
- Q. III. De motu in vacuo, an sit possibi-
lis. p. 481
- DISP. XXI. De tempore, & duratione. p. 484
- Q. I. An, & quid sit tempus. p. 485
- Q. II. An, & quid, & quotplex sit du-
ratio. p. 491
- Q. III. De aeternitate, an possit convenire
creatura: An mundus potuerit esse ab a-
terno. p. 495
- Q. IV. De inceptione, & desitione rerum. 502

S U M

- DISPUTATI^I
p. 261
- Q. I. An
sa efficiens, &
Q. II. De
Q. III. A
conveniat cre
Q. IV. P
substantia sit
cidens causet
Q. V. A
dueliva accid
Q. VI. D
ris, & i. de
Q. VII. I
passi. An ide
Q. VIII.
an detur actio
Q. IX. D
mentali.
- DISPUTATI^I
increata.
- Q. I. An
Q. II. De
que est creatio
Q. III. A
ad omnes effec
Q. IV. Q
simultaneus,
Q. V. An
concursu creati

INDEX.

- egoremati-
turas per-
p. 447
p. 451
ibid.
sinc loco,
p. 454
imagna-
p. 457
ssit in plu-
p. 460
eret. p. 465
subjaceret
p. 468
int esse si-
p. 472
p. 475
n. ibid.
moveantur
& an ille
p. 479
sit possibi-
p. 481
one. p. 484
p. 485
lex sit du-
p. 491
convenire
esse ab ac-
p. 495
erum. 502
S U M-
- DISPUTATIO XI. De causa efficiente;
p. 261
Q. I. An, quid, & quotplex sit cau-
sa efficiens, & effectus ejus. ibid.
Q. II. De causalitate efficientis. p. 264
Q. III. An efficientia, seu causalitas
conveniat creaturæ. p. 267
Q. IV. Per quid causet creatura, An
substantia sit effectiva substantie An ac-
cidens cause substantiam. p. 269
Q. V. An substantia sit immediate pro-
ductiva accidentis. p. 279
Q. VI. De conditionibus cause efficien-
tis, & i. de existentia ejus. p. 287
Q. VII. De distinctione agentis, &
passi. An idem agat in se ipsum. p. 290
Q. VIII. De approximatione agentis,
an detur actio in distans. p. 294
Q. IX. De causa principali, & instru-
mentalali. p. 300
- DISPUTATIO XII. De causa prima, seu
increata. p. 306
Q. I. An, & quid sit causa prima. ibid.
Q. II. De i. causalitate Dei ad extra,
quæ est creatio. p. 309
Q. III. An Deus concurrat immediate
ad omnes effectus causæ secundæ. p. 317
Q. IV. Qualis sit ille concursus Dei? an
simultaneus, an prædeterminans. p. 323
Q. V. An concursus Dei distinguatur à
concursu creaturæ. p. 334
Q. VI.

I N D E X.

- Q. VI. *An concursus Dei sit determinatus, vel indifferens.* p. 337
- Q. VII. *De concursu creaturæ ad esse. Etus supernaturales, seu de potentia obedientiali.* p. 344
- DISPUTATIO XIII. De causa exemplari, seu ideali.** p. 349
- QUÆST. UNICA. An & quid su causa exemplaris.** p. 350
- DISPUTATIO XIV. De causa finali.** p. 355
- Q. I. *An, & quid sit causa finalis.* ibid.
- Q. II. *Quæ sit ratio constitutiva finis, quid formalis causalitas ejus.* p. 361
- Q. III. *Quænam agant propter finem.* p. 366
- Q. IV. *De effectibus causæ finalis.* p. 368
- DISPUTATIO XV. De causis accidentibus, casu, fortuna, & fato.** p. 371
- Q. I. *An, & quid sit fortuna, & casus.* p. 372
- Q. II. *De Monstris, an sint effectus fortuiti, & casuales.* p. 375
- Q. III. *de Fato.* p. 376
- DISPUTATIO XVI. De Motu.** p. 378
- Q. I. *An, quid, & quotuplex sit motus.* ibid.
- Q. II. *An definitio motus conveniat successivis, & instantaneis, naturalibus & violentis.* p. 382
- Q. III. *In quo consistat ratio formalis*

S U
P H I L C
S C O T

MERSIMUS
mentis, in
abstinenti
Metaphyl
erantem c
scæ campos, in quib
tura, ardo & Deus i
in quibus te se exhib
hanc scientiam tradid
egit de corpore natura
nere, tam de cœlo,
Cœle, & corruption
etis, seu Meteoris q
no, de corpore anima
nos eundem ordinem

D I S P U T A T

De Proximis

I N hujus scientiæ vo
ut in aliis practic
ciora restant, suppos
mialibus Logice de ne
tibus, & fine, ac de e
& in fine ejusdem Log
sunt particularia huic

isit determini.
P. 337
turæ ad esse.
potentia obce.
P. 344
isit exempla.
P. 349
& quid su.
P. 350
finali. P. 355
finalis. ibid.
utiva finis,
P. 361
pter finem.

sæ finalis.
accidenta-
a, & ca-
P. 372
nt effectus
P. 375
P. 376
P. 378
otplex sit
ibid.
conveniat
aturalibus
P. 382
formalis
mc-

v

S U M M A

PHILOSOPHIÆ

SCOTISTICÆ.

Physica.

MERSIAMUS tandem ex Philosophiæ rudi-
mentis, in quibus nos detinuit Logica, &
abstractionibus, quibus nos occupavimus.
Metaphysica, velut in spatiis imaginariis
errantes: descendimus in amoeniores Phy-
sice campos, in quibus se, & arcana sua explicat na-
tura, arò & Deus naturæ auctor in suis operibus,
in quibus se se exhibet adorandum, plurimus ibris
hanc scientiam tradidit Aristoteles, num cœlo libris
agit de corpore naturali, ejusque passionibus in ge-
nere, tam de cœlo, & mundo quatuor, de genera-
tione, & corruptione duobus; de mixtis imperfe-
ctis, seu Meteoris quatuor, de mixtis perfectis u-
no, de corpore animato, seu de animalia quatuor, &c.
nos eundem ordinem sequemur Deo dace.

D I S P U T A T I O I. P H Y S I C A E

De Proæmialibüs hujus scientiæ.

IN hujus scientiæ vestibulo patulis, er inhærendum,
ut in aliis praestitimus, sed brevius, quia pau-
ciora restant, suppositis iis, quæ diximus in pœ-
mialibus Logicæ de nomine, origine, dignitate, par-
tibus, & fine, ac de conditionibus objecti scientiæ,
& in fine ejusdem Logicæ de Scientia in genere; quæ
sunt particularia huic parti, breviter subsciemus.

I N D E X.

- Q. VI. An concursus Dei sit determinatus, vel indifferens. p. 337
- Q. VII. De concursu creaturæ ad esse. Etus supernaturales, seu de potentia obedientiali. p. 344
- DISPUTATIO XIII.** De causa exemplari, seu ideali. p. 349
- QUÆST. UNICA.** An & quid sit causa exemplaris. p. 350
- DISPUTATIO XIV.** De causa finali. p. 355
- Q. I. An, & quid sit causa finalis. ibid.
- Q. II. Quæ sit ratio constitutiva finis, quid formalis causalitas ejus. p. 361
- Q. III. Quænam agant propter finem. p. 366
- Q. IV. De effectibus cause finalis. p. 368
- DISPUTATIO XV.** De causis accidentibus, casu, fortuna, & fato. p. 371
- Q. I. An, & quid sit fortuna, & casus. p. 372
- Q. II. De Monstris, an sint effectus fortuiti, & casuales. p. 375
- Q. III. de Fato. p. 376
- DISPUTATIO XVI.** De Motu. p. 378
- Q. I. An, quid, & quotuplex sit motus. ibid.
- Q. II. An definitio motus conveniat successivis, & instantaneis, naturalibus & violentis. p. 382
- Q. III. In quo consistat ratio formalis

MERSI
menti
abstra
Meta
erant
sicæ campos, in
tura, in & Do
in quibus se se e
hanc scientiam tr
egit de corpore na
nere, tam de cœ
cione, & corrup
ctis, seu Meteor
no, de corpore ar
nos eundem ordin

I N hujus scienti
ut in aliis pra
ciora restant, su
mialibus Logice
tibus, & fine, ac
& in fine ejusdem
sunt particularia

i sit determi.
p.337
turæ ad effe.
potentia obe.
P.344
sa exempla.
P.349
et quid su.
P.350
finali. p.355
finalis. ibid.
utiva finis,
p.361
pter finem.
sæ finalis.
accidenta-
a, et ca-
p.372
nt effectus
P.375
P.376
p.378
otuplex sit
ibid.
conveniat
aturalibus
p.382
formalis
me-

SUMMA PHILOSOPHIÆ SCOTISTICÆ.

Physica.

TMERSIMUS tandem ex Philosophiæ rudimentis, in quibus nos detinuit Logica, & abstractionibus, quibus nos occupavit Metaphysica, velut in spatiis imaginariis errantes: descendimus in amœniores Physicæ campos, in quibus se, & arcana sua explicat natura, iuncto & Deus naturæ auctor in suis operibus, in quibus se se exhibet adorandum, pluribus libris hanc scientiam tradidit Aristoteles, nam octo libris egit de corpore naturali, ejusque passionibus in genere, tam de cœlo, & mundo quatuor, de generatione, & corruptione duobus; de mixtis imperfectionis, seu Meteori quatuor, de mixtis perfectis uno, de corpore animato, seu de anima quatuor, &c. nos eundem ordinem sequemur Deo duce.

DISPUTATIO I. PHYSICÆ

De Proæmialibus hujus scientie.

IN hujus scientiæ vestibulo paulisper inhærendum, ut in aliis præstitimus, sed brevius, quia pauiora restant, suppositis iis, quæ diximus in proæmialibus Logicæ de nomine, origine, dignitate, partibus, & fine, ac de conditionibus objecti scientiæ, & in fine ejusdem Logicæ de scientia in genere; quæ sunt particularia huic parti, breviter subjiciemus.

QUÆSTIO I.

*An, & Quid sit Physica, An sit scientia,
& qualis.*

Nomine *Physicæ*, seu Philosophiæ intelligimus scientiam naturæ. Ideò libros, quos hic explicandos sumimus, inscripsit Aristoteles de *Physico*, seu *naturali auditu*, seu *auscultatione*: duo enim genera librorum de rebus naturalibus scripsit, unum *Exoticum*, sc. facilitioris styli; ad cuius intell gentiam non est adeò necessarium præceptoris auxilium; & tales sunt libri, quos scripsit de *historia*, & partibus animalium, de mirabilibus naturæ, de physionomia, de mechanicis, &c. aliud *Acromaticum*, videlicet, difficilioris styli, phrasis reconditionis, & subtilioris doctrinæ; & tales libros ideo vocavit *auscultatorios*; quia debent à discipulis majori cum attentione audiri, & à Magistro profundiori studio explicari, & tales sunt isti.

Existentiam autem hujusmodi scientiæ de natura, non est qui neget, ideo nec eget probatōne, an autem sit vera scientia, eaque speculativa, aut practica, breviter decidemus ex dictis ad similes quæstiones de Logica, & Metaphysica.

CONCLUSIO I.

Physica est verè, & propriè scientia, eaque speculativa. Est communis quoad utramque partem. Prob. 1. ex Scoto. [i] qui admittit cum Philosopho physicam inter scientias reales, & post Philosophum docet, quod quoniam scientia *Physica* est circa quoddam genus entis, nam est circa talem substantiam, in qua est principium motus, & status, id est, quietis, palam est, quia nec est factiva, nec activa, *Physica* ergo erit quedam Theorica, id est speculativa scientia, & non practica: ergo, ex Aristotele, & Scoto, *Physica* est scientia speculativa.

Prob. 2. 1. pars ex dictis in Logica. Nam habet con-

[i] q. i. universi n. 5. & in 3. d. 34. D. n. 8. & l. 6. Metaph. n. 6.

ditiones omnes
gulas facile pate-

Confirmatur.

quo demonstra-

Prob. ant. Quia

esse objectum P

naturalitatem;

materia, & for-

&c. ergo, &c.

Prob. 2. pars

ordinantur ad P

terius potentie,

templatione sui

mus alibi, per-

gat alium finem

Objic. contra

necessario, quo

scita non habet

scientia. Prob.

corruptibili, et

Respondeo n

mobilitas, &

objecto Physica

que ac incorru

dicitur scientia

cundum essenti

sic solus Deus

cessitas connex

eto, qualiter

naturali.

Instabis. Sci-

ruptibilia non

scientia.

Respondeo c

nis, quoad esse

tantum, neg.

quoad existent

go min. & con-

Objic. Cont. 2.

rea, & causas

causæ primæ,

ræ: sed cognit

Physica est scie-

ditiones omnes veræ scientiæ, ut discurrenti per singulas facile patebit.

Confirmatur. Quia est de objecto verè scibili, de quo demonstrat passiones, ergo est verè scientia. Prob. ant. Quia de corpore naturali, quod suppono esse objectum Physicæ, demonstratur imobilitas per naturalitatem; corruptibilitas per compositionem ex materia, & forma; divisibilitas per continuitatem, &c. ergo, &c.

Prob. 2. pars. Quia ex se cognitiones Physicæ non ordinantur ad praxim, nec dirigunt operationes alterius potentie, quam intellectus; sed sicut in contemplatione sui objecti: *dico ex se*, nam, ut notavimus alibi, per accidens est, quod aliquis sibi praesagit aliud finem.

Objic. contra primam partem. Scientia est de objecto necessario, quod non possit aliter se habere; sed Physica non habet objectum necessarium, ergo non est scientia. Prob. min. Est enim de corpore mobili; seu corruptibili, ergo non est de re necessaria.

Respondeo n. min. & conseq. prob. Nam ipsamet imobilitas, & corruptibilitas est necessario annexa objecto Physicæ, nempe enti corporeo naturali, æquè ac incorruptibilitas enti spirituali. Cum autem dicitur *scientia esse de necessariis*; id intellgitur secundum essentiam, non secundum existentiam; quia sic solus Deus est ens necessarium; sufficit ergo necessitas connexionis alicujus praedicationi cum subiecto, qualiter imobilitas connectitur cum corpore naturali.

Instabis. Scientia non est, nisi de æternis: sed corruptibilia non sunt æterna, ergo de illis non est scientia.

Respondeo dist. maj. Scientia non est, nisi de æternis, quoad essentiam, conc. maj. quoad existentiam tantum, neg. maj. & dist. min. Non sunt æterna quoad existentiam, conc. min. quoad essentiam, nego min. & conseq.

Objic. Cont. 2. part. Physica considerat entia corpora, & causas secundas, ut ascendar ad cognitionem causæ primæ, immo agit de Deo, ut auctore naturæ; sed cognitio de Deo est de se practica, ergo Physica est scientia practica. Prob. min. Scientia de

Deo per se ordinatur ad proxim , ordinatur enim ad excitandum in nobis adorationem , & amorem ejus, ergo, &c.

Respondeo n. min. & ant. prob. Nam *Physica* ex se non querit, nisi cognitionem entis naturalis , & Dei, ut est auctor naturæ , & si haec cognitio ulterius progressiatur, sc. ad excitandos , & dirigendos affectus in Deum , hoc est ex intentione scientis , non autem scientiæ.

Objic. 2. contra eandem part. Medicina , Alchymia, Agricultura , & similes facultates sunt partes *Physicæ*, sed istæ sunt practice , ergo & *Physica*.

Respondeo i. n. maj. Nec enim sunt propriæ partes *Physicæ*, sed facultates distinctæ , & illi subordinatae , & subalternatione : ideo dicitur , quod , ubi incipit medicus , ibi definit *Physicus*.

Respondeo 2. data gratis majori, dist. conseq. *Physica*, sumpta pro aggregate ex omnibus illis cognitionibus, est practica quoad illas partes , transeat ; quoad se primario , ac principaliter , n. conseq. Primarius enim , & principalis scopus *Physicæ* est cognitionis entis naturalis in se præcise , & independenter ab artibus .

Objic. 3. *Physica* agit per se de operationibus intellectus , & voluntatis : sed illæ operationes sunt practicæ , ergo & *Physica*.

Respondeo dist. ant. Agit de operationibus, quantum ad esse naturale , & *Physicum* , con. ant. quantum ad esse morale , n. ant. & conseq. Nec enim agit de illis , dictando regulas , quibus bene , aut male siant in ordine ad meritum , vel demeritum , sed præceps secundum esse *Physicum* , quod habent in anima .

C O N C L U S I O II.

Physica est una scientia , qualiter omnes aliæ scientiæ , sc. unitate generica . Sequitur ex dictis in Logica de unitate scientiæ .

Prob. I. ex Scoto ibidem adducto , & specialiter de hac scientia *Physica* , inquit , quæ est una tantum unitate generis remoti , & tertio modo , quæ est unitas scientiæ respectu multorum verorum complexorum , ad quæ non inclinat unius virinaliter habens subjecti , nec primo ,

primò , nec per se potentia , & in u maliter ad considerat ad considerat in uniu est dici unitas genera est una , sicut . Diximus autem ipso Doctore , nes , quæ non potius , quam pre

C O

Physica non est etiam communis subalternatione expressè docuimus ternati sibi propria probavimus de hanc.

Dixi autem præ conditiones propriae aliquæ , propter Metaphysicæ aliquæ naturale , que subente , ut sc. & sic est , videtur illi formalitatem ratur à *Physica* ; nes Metaphysicæ sed non in eo rigore ternationem .

Non repeto ceteri scientiæ

Nota I. natura naturali , seu qualitates , tunc cum

primò , nec per se , utin secundo modo , sed tantum in potentia , & in universali , sicut habitus inclinans formaliter ad considerandum aliquod objectum communè inclinat ad considerandum propria inferiorum de ipsis , tanquam in universale & ista unitas minima potest dici unitas generis remoti , ergo , ex Scoto , Physica est una , sicut aliae scientiæ .

Diximus autem in Logica , quæ sit illa unitas ex ipso Doctore , nec placet ea repetere ; nec objections , quæ non possunt esse speciales pro hac scientia potius , quam pro aliis .

C O N C L U S I O III.

PHysica non est propriè subalternata Metaphysica . Est etiam communis , & patet ex dictis ibidem de subalternatione scientiarum ; & in Metaphysica , ubi expressè docuimus ex Scoto , Metaphysicam non subalternari sibi propriè alias scientias , & specialiter id probavimus de Physica ; nec in his diutiùs hærendum .

Dixi autem propriè : quia , licet non adsint omnes conditiones propriæ subalternationis , adsunt tamen aliquæ , propter quas Physica posset dici subalternari Metaphysicæ aliquo modo , & impropriè , nam corpus naturale , quod est objectum Physicæ , continetur sub ente , ut sic , quod est objectum Metaphysicæ , & sic est , velut pars ejus subjectiva , & superaddit illi formalitatem naturalitatis , sub qua consideratur à Physica ; & possunt assumi aliquæ propositiones Metaphysicæ ad probandas conclusiones Physicæ , sed non in eo rigore , qui requiritur ad veram subalternationem .

Q U A È S T I O II.

De objecto Physice .

Non repeto definitionem , nec conditiones objecti scientiæ , quas fusè vidimus in Logica .

Nota I. *naturale* suini . I. prout opponitur supernaturali , seu quod fit supra ordinarias naturæ leges , aut cum extraordinario Dei auxilio ; &

sic motus lapidis deorum, calefactio ignis, & similes effectus sunt naturales.

2. Pro eo, quod opponitur violento, seu quod fit præter innatam reum inclinationem; hoc sensu motus lapidis sursum non est naturalis, sed violentus.

3. Pro eo, quod alicui convenit à nativitate; ut si quis nascatur cæcus, aut claudus, dicitur cæcus, aut claudus à natura.

4. Pro eo, quod est essentiale alicui, & opponitur accidentalis, & sic rationalitas dicitur naturalis homini.

5. Pro eo, quod fit sine deliberatione, & liberitate, & opponitur libero, & voluntario, & hoc sensu actiones intellectus, & operationes Brutorum, ac hominum dormientium, dicuntur naturales.

6. Pro iis, quæ sunt sine arte, & sic natura opponitur arti, & naturale artificiato.

7. Denique pro eo, quod est principium motus, & quietis, & cæterarum passionum, quæ consequuntur res corporeas, & materiales, ut sunt mobilitas, divisibilitas, locabilitas, &c. & in hoc sensu deinceps loquemur de *natura*, & *naturali*: non vero in aliis sensibus prædictis.

Nota 2. nomen, *corpus*, significare 1. quantitatem triñæ dimensionis, de qua diximus in Logica. 2. alteram partem compositi, maximè humani, quæ informatur ab anima. 3. substantiam illam completam, quæ directè ponitur in prædicamento substantiæ, & opponitur spiritui, & hoc sensu spectat ad Metaphysicam. 4. significat substantiam corpoream, compositam non ex genere, & differentia, ut in priori sensu, sed ex materia, & forma Physica, ex quibus resultat esse *naturale*, & *mobile*, & in hoc sensu hic sumimus *corporis* nomen.

Nota 3. *corpus mobile*, & *ens naturale*, seu *mobile* pro eodem communiter usurpari, licet videantur non nihil differre: nam *ens mobile* videtur latius patere, quam *corpus*: potest enim ad substantias spiritualis utcumque extendi, non autem *corpus mobile*, seu *naturale*, mobilitas autem, & naturalitas pro eodem usurpantur.

Nota 4. quòd Physica considerari potest vel secundum

dim se, & in totum est, aut qualiter Peripateticis in hī run, ut etiam nō stione, & secundū statui objectū nūslatē patens, solvē loquimur.

O Bjectum totum naturale, magis communiter Prob. I. ex Scoto, quod, quoniam nūs entis: nam est principium m sed tale est cōpī Scoto, objectum confirmat inferius quietis potest accipium, a quo dīcō de quo hic logiſivum.

Idem confirmat non contracta ad habens formam rationis, & modis sibi inhærentes ad illa erit alia naturalis. Videlicet hujus distinctæ ejus objectum, primum docet, Primum, in qua bet, includunt ergo, ex Scoto ut naturale est & quietis, hōtate remota, & libri; ut notat ibi

dum se , & in tota sua latitudine , qualiter tradi potest , aut qualiter de facto traditur ab Aristotele , & Peripateticis in his octo libris , qui dicuntur Physico rum , ut etiam notavimus de Logica in simili quæstione , & secundum utramque considerationem posset statui objectum ejus diversum , sc. magis , aut minuslate patens , sed omissis speculationibus illis , absoluē loquimur .

C O N C L U S I O .

Objectum totale , & adæquatum Physicæ est corpus naturale , ut naturale . Est Scoti , & suorum magis communiter .

Prob. 1. ex Scoto dicente post Aristotelem , [1] quod , quoniam scientia Physica est circa quoddam genus entis : nam est circa talem substantiam , in qua est principium motus , & status , id est , quietis , &c. sed tale est corpus naturale , ergo , ex Aristotele , & Scoto , objectum Physicæ est corpus naturale . Quod confirmat inferius dicens , quod principium motus , & quietis potest accipi activè , & passivè ; sed tamen principium , à quo dicitur motus , vel mutatio naturalis , & de quo hic loquitur Philosophus , est principium passivum .

Idem confirmat dicens : [2] substantia corporeæ non contracta ad inferius , sed considerata in quantum habens formam . quæ est principium determinate operationis , & motus , & quietis , habet modum immutabiliter spectabiles per viam sensus , ergo quoniam ad illa erit alia speculativa , quæ dicitur Physica , sive naturalis . Vides , quod astruit existentiam scientiæ hujus distinctæ à Metaphysica , & Mathematica per ejus objectum , quod est corpus naturale , quod iterum docet , Physica verò considerat substantiam corpoream , in quantum in conceptu , quem de corpore habet , includuntur principia motus , & operationis , &c. ergo , ex Scoto , Physica considerat corpus naturale , ut naturale est , seu in quantum est principium motus , & quietis , hoc autem intelligendum est de mobilitate remota , & radicali , non de proxima , & formalili ; ut notat ibidem : nam mobile significat aptitudi-

A 4. nem
[1] l.6. Metaph. n.6. [2] l.5. Metaph. q.1.n.11. & 13.

nem ad motum, quæ aptitudo, si intelligatur remota, inest substantia Physicæ ex principiis propriis substancialibus.

Prob. 2. *ratione.* Quia corpus, ut naturale, habet omnes conditiones veri objecti totalis, ergo est objectum totale Physicæ. Prob. ant. nam 1. Physica propria supponit de corpore, quia est, seu existentiam, definit quidem illud, sed non probat existentiam ius. 2. demonstrat de illo proprietates, quales sunt mobilitas, quantitas, locabilitas, finitas, &c. habetque principia incompleta, per quæ illas demonstrat; tales sunt materia, forma, & compositum; & habet etiam complexa, verbi gratia, natura facit, quod melius est, &c. 3. denique omnia, quæ tractantur in Physica, reducuntur ad illud, vel tanquam principia, ut materia, & forma, efficiens, & natura; vel tanquam proprietates, ut, quantitas, metus, locus, & tempus; vel tanquam partes subjectivæ, ut cœlum, elementa, meteora, & animæ, quæ sunt formæ corporum viventium, ergo corpus naturale, ut tale, habet omnes conditiones objecti totalis, & adæquati Physicæ.

Prob. 3. Quia nihil aliud potest commodè assignari, ergo, &c. prob. ant. discurrendo per singula, ut ab aliis assignantur, ut objectum.

1. Contra eos, qui dicunt, illud esse ens mobile: tum quia mobilitas non demonstratur de ente in Physica; tum quia non competit enti immediate; sed prius competit corpori, quam enti.

2. *Naturæ staruitur corpus generabile, & corruptibile*, nam cœlum pertinet ad Physicam; & tam non est generabile, nec corruptibile, ergo, &c. prob. ant. ex dicendis in lib. de cœlo.

3. Nec rectè assignatur substantia sensibilis: quia non est quid per se unum; sensibilitas enim est accidentis, & ex subjecto, & accidente non fit unum per se, ergo substantia sensibilis non est objectum totale Physicæ.

4. Nec ens finitum; nam illud consideratur à Metaphysica, ergo non est objectum Physicæ, quæ est Scientia distincta. Ant. patet ex dictis. Nam ens finitum dividitur à Metaphysica in decem categorias, ergo, &c.

5. Nec substantia naturalis finita; alioqui omnes

substantiae si
hoc est falsum
sunt substantiæ
rantur à Physicæ
est objectum.

6. Nec ens

continentur sicut
accepto: sed
&c. prob. mihi
qua comprehendit
non habet naturam
enim consequitur
non habent enim

7. Nec etiam
hoc intelligatur
nam, ut jam
advenit enim
tative: si vero
radicali: cor
pus naturale
lis; sed mobili
ad ultimum
Physicæ, quia
deo ut ipsa na
sideratur ab

Objic. 1. Pla
tur, nec reduc
est objectum

Prob. ant.
ligent iis, de
corpus naturale

Respondeo
&c. per accide
sum corpus na
n. maj. & co
motus; sicut
carentis co
lis agit per se

Inst. Alia
ergo ens, scie
ciale Physicæ

Respondeo
liter & specie

Substantiae finitae deberent considerari à Physica; sed hoc est falsum, ergo, &c. prob. min. Nam Angeli sunt substantiae finitae, & naturales, & non considerantur à Physica, ergo substantia naturalis finita non est objectum adæquatum Physicæ.

6. Nec *ens naturale*, *ut naturale*. Nam accidentia continentur sub ente naturali, in tota sua latitudine accepto: sed hæc non pertinent ad Physicam, ergo, &c. prob. min. Quia ens naturale in ea latitudine, in qua comprehendit entia accidentalia quæcumque, non habet naturam, ergo, &c. prob. ant. Accidentia enim consequuntur naturam, & ab ea fluunt, ergo non habent eam in se.

7. Nec etiam *corpus mobile*, *ut mobile*; saltem, si hoc intelligatur de mobilitate proxima, & formalis: nam, ut iam notavimus ex Scoto, illa est accidens advenit enim corpori naturali in se constituto quidditative: si verò intelligatur de mobilitate remota, & radicali; convenit nobiscum; idem enim est, corpus naturale; nam naturalitas est mobilitas radicalis; sed mobilitas venit ex naturalitate, ergo à primo ad ultimum nihil aptius assignari potest pro objecto Physicæ, quam *corpus naturale*, *ut naturale* est, adeo ut ipsa naturalitas sit ratio formalis, sub qua consideratur ab illa.

Objic. i. Physica agit de multis, quæ non continentur, nec reducuntur ad corpus naturale, ergo illud non est objectum adæquatum, nec attributionis Physicæ.

Prob. ant. Agit de Deo, ut prima causa: de intelligentiis, de vacuo, &c. sed hæc non reducuntur ad corpus naturale, ergo, &c.

Respondeo n. ant. & d. maj. prob. Agit de Deo, &c. per accidens, & indirectè, & per ordinem ad ipsum corpus naturale, conc. maj. per se, & directè, n. maj. & conseq. Agit de Deo, ut est causa efficiens motus: sicut & de Angelis, agit de vacuo ratione loci carentis corpore, quo repleatur: non autem de illis agit per se, & directè.

Inst. Aliæ scientiæ agunt de entibus naturalibus. ergo ens, seu corpus naturale non est objectum speciale Physicæ.

Respondeo d. ant. De entibus naturalibus materialiter & specificative, conc. ant. formaliter, &c. ut

naturalia sunt, nego ant. Nulla enim alia considerat corpus sub ratione naturalitatis; id est quatenus sub jacet motui, & quieti.

Objic. 2. Ens mobile complectitur omnia, quæ traduntur in Physica, non autem corpus naturale, ergo illud est objectum ejus, non vero istud. Prob. ant. Materia, & forma non continentur sub corpore, benè vero sub ente mobili.

Respondeo neg. i. ant. & dist. 2. Non continentur sub corpore quoad prædicabilitatem, con. ant. quoad attributionem, neg. ant. Nam materia, & forma melius, & immediatius attribuuntur corpori naturali, quam enti, quia sunt partes ejus constitutivæ, sicut sunt partes subjectivæ entis mobilis, quod ideo aptius de illis prædicatur.

Inst. 3. Ens mobile est primum subjectum passionis ejusdem, ergo est objectum Physicæ. Prob. ant. Prima passio objecti Physicæ est mobilitas; sed ens, ut sic, est ejus subjectum, ergo, &c. Prob. min. Ens, non verò corpus, ponitur in definitione motus, seu mobilitatis, ergo, &c.

Respondeo neg. ant. i. argumenti, min. 2. & ant. 3. Nam ens, quod ponitur in definitione motus, non est ens, ut sic, & in tota sua communitate, aliqui omne prorsus ens esset mobile & natura, quod falsum est, intelligitur ergo de ente completo, & materiali, seu corporeo, in quo est natura.

Inst. 4. Materia, forma, & privatio sunt principia mutabilitatis, & reperiuntur in omni ente, ex Aristotele, ergo & mutabilitas, ergo non solum corpus, sed omne ens est subjectum mobilitatis.

Respondeo dist. ant. Materia, forma, & privatio sunt in omni ente tam substantiali, quam accidentali, analogicè, & impropriè, conc. ant. propriè, & absolute, nego ant. & conseq. Omne ens aliquo modo includit materiam, & formam, quatenus omnia entia creata constant ex potentia, quæ respondet materia; & actu, qui respondet formæ; idem est de genere, & differentia, quæ sunt materia, & forma Metaphysicæ, & ita est intelligendus Aristoteles, at materia, & forma Physica reperiuntur in solis entibus substantialibus, in quibus constituunt corpus naturale.

Inst. 3. M
tis, ergo in
rio Euchar

Respond
ex principl
intrinseco,
terialis, se
accidentia
nes, & he
non pertin

Objic. 3.
le esse obj
eadem sen

Respondeo
ralis scient
alibi verò i
stinguend
illa dicatu
ut ens: at
professo e
bile sit sub
& Philoso
emplificari
sed veritat

Objic. 4.
jecti; sed
ralis, erg
Physica p
bat existe
bile, & n

Respondeo
supponit
omnia, a
pus esse i
tum, &
riori, ne
objecti,

Inst. 5. P
mæ; erg

Respondeo
fiscis, co
Cùm au

Inst. 3. Mobilitas reperitur in accidentibus separatis, ergo in omnibus entibus. Ant. prob. ex mysterio Eucharistiae.

Respondeo dist. ant. Reperitur supernaturaliter, & ex principio extrinseco, conc. ant. naturaliter, & ab intrinseco, n. ant. Deus supplet defectum subjecti materialis, seu substantiae in Eucharistia, ut sustentet accidentia panis, & vini, in quibus fiunt mutationes, & hoc venit ab extrinseco per miraculum, & non pertinet ad Physicam nostram.

Objic. 3. Scotum, [1] qui passim docet, ens mobile esse objectum Physicæ, & citat Aristotelem pro eadem sententia: ergo, &c.

Respondeo, Scotus dicit, quod subjectum naturalis scientiae est corpus mobile, & sic est pro nobis, alibi verò id dicit tantum quoad hoc, quod ad distinguendam Physicam à Metaphysica sufficit, quod illa dicatur considerare *ens*, *ut mobile*, ista vero *ens ut ens*: at in Metaphysica, loco à nobis citato, ex professo explicat, quo sensu dici posset, quod *ens mobile* sit subjectum Physicæ. Respondent alii, Scotum, & Philosophum loquitos in aliena sententia, aut exemplificando: in exemplis autem non est veritas, sed veritatis manifestatio.

Objic. 4. Nulla scientia probat existentiam sui objecti; sed Physica probat existentiam corporis naturalis, ergo istud non est objectum ejus. Prob. min. Physica probat, omne corpus esse mobile, ergo probat existentiam corporis naturalis; nam corpus mobile, & naturale idem sunt.

Respondeo nego min. & ant. prob. inio semper id supponit cum Aristo ele. *Supponendum est*, inquit, *omnia, aut quædam moveri*, nec enim probat corpus esse mobile, sed tantum, *omne mobile esse quantum, & divisibile*. Deinde potest id probari à posteriori, non à priori, & hoc non est contra rationem objecti, sed potius valde illiconvenit, ex Doctore.

Inst. Probat à priori existentiam materiæ, & formæ; ergo & corporis naturalis, quod ex eis constat.

Respondeo 1. d. ant. Probat ex principiis Metaphysicis, conc. ant. ex Physicis, & propriis, neg. ant. Cùm autem Metaphysica sit Scientia superior, pot-

A 6 est

[1] q. 3. Prolog.

est subministrare principia inferioribus, ut probent sua objecta; sed ut objectio valeret, deberet Physica id probare per sua propria principia.

Respondeo 2. quod, si hoc probet ex aliquo medio sibi proprio, id erit ex rerum mutatione; & erit probatio à posteriori.

Inst. 2. Mobilitas, seu naturalitas in corpore demonstratur in physica, ergo non est objectum formale ejus. prob. ant. Mobilitas sequitur ex materia, & forma, sed physica demonstrat, corpus constare materia, & forma, ergo, &c.

Respondeo dist. ant. Mobilitas proxima, & formalis, con. ant. remota & radicalis, neg. ant. & de min. probat substantiam compositam physicæ constare materia, & forma, conc. min. probat id de corpore physico, ut sic, & in se, neg. min. nam naturalitas inest corpori secundum se præcise à compositione.

Inst. 3. Corpus, quod est objectum physice, est generabile, & corruptibile; ergo & compositum ex materia, & forma.

Respondeo neg. ant. Nam, ut tale, præscindit ab utroque; alioqui non comprehenderet celos, qui supponuntur corpora simplicia, & ingenerabilia, & tamen pertinent ad Physicam.

DISPUTATIO II.

De Principiis rerum naturalium in communi.

OMnis scientia, cuius sunt principia, causæ, & elementa, procedit ex cognitione ipsorum ad cognitionem principiorum, inquit philosophus, ideo primum quærimus de principiis rerum in communi, tunc ad principia earumdem in particulari descendimus; & postea ipsummet principiatum, seu compositum contemplabimur. Jam diximus, Aristotelem, aut commentatorem ejus hunc tractatum, & partem physicæ divisisse in octo libro; in quorum 1. agit de principiis rerum naturalium; in 2. de natura, & causis earumdem, in 3. de motu, & continuo, seu de quantitate finita, & infinita, in 4. de loco, & vacuo, & tempore; in 5. de partibus subjectis motui, de divisione, &

oppositione motuum, in 6. de compositione motus,
& de mensura ejus, in 7. & 8. de primo motore.
Nos eumdem ordinem sequemur, sed distinctis
disputationibus.

QUÆSTIO I.

Quid sit Principium.

Principium in communī describitur à Philosopho
id, unde aliquid est, aut fit, aut cognoscitur,
& hæc descriptio, & acceptio principii est latissima,
quia comprehendit principia, tām in cognoscendo,
quām in essendo, de quibus solis hic agimus, nam
de priorib[us] egimus in Logica, & Metaphysica.

Principium in essendo definitur primum, *unde aliud*
quid est: ideo latius patet, quām causa; nam omnis
causa est quidem principium, sed non omne principium
est causa. In Deo Pater est principium filii, sed
non causa, & in Physicis privatio dicitur principium,
sed non causa generationis.

Principium aliud est *intrinsecum*, quod ingredi-
tur constitutionem ipsius principiati, ut materia, &
forma respectu compositi: aliud *extrinsecum*, quod est
extra principiatum, ut causa efficiens, & finalis.

Rursus aliud est *principium per se*, à quo aliquid
per se, & ex natura sua sequitur, ut lux à sole, ca-
tor ab igne, aliud *per accidens*, à quo aliud se-
quitur per accidens, & contingenter, sc. vel ordine
inchoationis, ut lis incipit a citatione partis, vel
ordine temporis, ut dies ab aurora, vel ordine
loci, ut senator[es] sedentes post praesidem.

Principium *per se*, aliud *increatum*, ut Deus,
aliud *creatum*, ut creaturæ, seu causæ omnes se-
cundæ. *Increatum* est ad *intra*, & *relativum*, ut
pater æternus respectu filii, & uterque respectu
Spiritus sancti, vel *ad extra*, & *absolutum*, ut
omnipotentia respectu creaturarum. *Creatum* ve-
rò aliud *positivum*, quod positivè influit, ut ma-
teria, & forma in composito, aliud *negativum*,
quod non influit, nisi negativè, ut privatio res-
pectu generationis.

Ad veram rationem principii tres communiter
requiruntur conditiones: 1. ut illud sit primum in eo
gen-

genere, in quo est principium, *ut ipsum quidem causa sit multorum, sed ipsius nulla, sc. in illo ordine*, inquit Philosophus, [1] & hujus defectu, pater meus non est principium mei, quia ipsem est ab alio.

2. Est, ut sit aliquo modo prius ipso principiato; quia illud ab illo procedit; non requiritur tamen prioritas temporis, nec naturae sed sufficit prioritas originis, qualis inest Patri aeterno respectu Verbi Divini.

3. Ut inter principium, & principiatum sit aliqua connexio, & consequitio. Hujus defectu primogenitus non est principium secundo geniti, quia hic ab illo non procedit.

Alia etiam principia dicuntur *in fieri*, alia *in factu esse*. Priora concurrunt quidem ad generationem principiati, sed cessant, & non permanent cum illo, ut privatio, quæ cessat, ubi primum forma, & compositum producta sunt. Postiora permanent post actionem generativam, ut materia, & forma in composito: idèò illa dicuntur principia generationis; haec verò compositionis.

Denique quodlibet principium sumi potest, vel materialiter, & sic est ipsamet res, quæ dicitur principium; vel formaliter, estque virtus principiandi, quæ in actu primo dicitur *potentia*, & in actu secundo dicitur *processio*, seu *generatio*, qua principiatum procedit à principio; vel formalissime, pro relatione principiantis ad principiatum. His positis sit

CONCLUSIO I.

Prima principia rerum naturalium sufficienter describuntur ea, quæ neque ex se invicem, neque ex aliis; sed omnia ex ipsis fiunt. Est communis post Aristotelem, & Scotum, qui docent *principia non debere esse ex aliis, nec ex alterutris*.

Prob. Quia per hanc definitionem explicatur natura hujusmodi principiorum, qualia sunt in se, & ut ab aliis distinguuntur, quæ non sunt verè principia, ergo, &c. Prob. ant. principia rerum naturalium sunt *materia, forma, & privatio*; ut suppono ex dicendis: sed haec definitio illis, & solis convenit,

[1] L.5. de Gener. anim. c. 7.

ergo,

ergo, &c. P
gulis singula
Dicitur i
dem genera
traria, &
non essent p
est de 2. pa
est de prim
tur, sc. ut
piorum. It
aliqua ex ip
niversalissi
autem, qu
riæ, form

Objic. i.
cipia fiunt
principium

Respond
quàm in g
dem genera
n. ant. & co
non est de
habeat pr
solus Deus
lum aliud
primum p
tanquam
mali, &
principi ur
lii.

Inst. ex
se invicem
sionis non
nec ad me
forma no
materia,
venit ex p
non ex co

Respon
nim id p
primitate
à contrari
provenire

ergo, &c. Prob. min. explicando, & applicando singularis singulas partes definitionis.

Dicitur 1. quæ neque ex se invicem fiunt, sc. in eodem genere principii, quia sunt aliquo modo contraria, &, si fierent ex se invicem in eodem genere, non essent prima, nec simplicia, sed composita. Idem est de 2. particula, neque ex aliis, nam hæc definitio est de primis principiis, & eodem modo intelligitur, sc. ut non sint ex aliis in eodem genere principiorum. Item de 3. sed omnia ex ipsis fiunt, si enim aliqua ex ipsis non fierent, non essent prima, & universalissima rerum naturalium principia; patet autem, quod hæc tres conditiones convenientia matrice, formæ, ac privationi, ergo, &c.

Objic. 1. Forma fit ex materia, ergo illa principia fiunt ex se invicem, ergo vel forma non est principium, vel definitio non est bona.

Respondeo d. ant. Fit ex materia alia ratione, quam in genere principii formalis, con. ant. in eodem genere principii, quo ipsa dicitur principium, n. ant. & consequentiam. Nam, ut mox dicebamus, non est de ratione primi principii, ut nullum aliud habeat principium in quocunque genere; alioquin solus Deus esset principium; sed tantum, ut nullum aliud habeat in eodem genere, in quo dicitur primum principium, forma autem fit ex materia, tanquam principio materiali extrinseco, non formalis, & intrinsecè constitutivo, qualiter forma est principium compositi Physici. Idem est de aliis.

Inst. ex Philosopho. Ideò principia non fiunt ex se invicem, quia sunt contraria: Sed ratio responsionis non venit ex contrarietate; ergo non est bona, nec ad mentem Aristotelis. Prob. min. Nam, quod forma non beat oriri ex alia forma; bene verò à materia, tanquam principio diversi generis, hoc venit ex primitate singulorum in suo genere, ergo non ex contrarietate illorum.

Respondeo nego min. absolutè. Ab utroque enim id provenit, sc. tamen ex contrarietate, quam ex primitate, & sufficit ad mentem Philosophi, quod à contrarietate provenit; licet etiam aliunde idem provenire possit.

Inst.

Inst. 2. Materia prima habet partes entitativas; à quibus dependet in eodem genere, ergo, &c. Prob. ant. Nam illæ partes non habent aliam rationem, quam materiae, ergo materia totalis ab eis dependet in genere principii materialis.

Respondeo neg. ant. utruinque. Nam materia principiat totum per modum partis essentia-
lēs, & subjectivæ, quod non faciunt partes integrantes,
& entitativæ ad invicem, nec enim sunt ad invi-
cem essentiales & per modum subjecti.

Inst. 3. Tām materia, quam forma constant ma-
teria, & forma Metaphysica, sc. genere, & dif-
ferentia, sed hæc faciunt compositionem essentia-
lem, ergo sunt ex aliis in eodem genere principiandi.

Resp. neg. conseq. quidquid sit de antecedenti.
Nam comparatio fit inter principia Physica, non
inter Physica, & Metaphysica, quæ sunt diversissi-
mi ordinis.

Objec. 2. Omnia non sunt ex materia, & forma, ac
privatione, ergo hæc definitio non convenit omnibus
principiis, vel hæc non sunt principia. Prob. ant. Nam
cœlum est corpus naturale: sed illud non sit ex ma-
teria, & forma, neque ex privatione, ergo, &c. Prob.
min. Est enim simplex, & ingenerabile, ergo, &c.

Respondeo dist. ant. Omnia generabilia absolute,
& simpliciter; conc. ant. omnia mutabilia, & ge-
nerabilia, n. ant. & conseq. Definitio enim non ca-
dit præcisè in res omnes, ut mutabiles, & gene-
rables, & sensus est, quod illæ, ut tales, con-
stant ex hujusmodi principiis, corpora cœlestia non
sunt mutabilia substantialiter, sed accidentaliter, &
hac proportione habent talia principia non absolute.

Idem respondendum ad similem objectionem de
Angelis.

CONCLUSIO II.

Hæc definitio convenit principiis generationis,
quatenus est mutatio, non vero quatenus est a-
ctio, seu productio, simpliciter, & ideo convenit tan-
tum principiis intrinsecis, non vero extrinsecis, qua-
les sunt causa efficiens, & finalis. Est Doct. & aliorum.

Nota autem, quod non omnis productio est
muta-

mutatio, nec
nim non im-
ideò non est
hoc requiritu
quod moveat
formæ, ut cù
ligni transit
ejus, non i-
præsupponit
mutetur. H.

Prob. Conci-
generatio in
tationem, &
& sine contri-
ductio auten-
compositum,
ne alicuius
actus mutat
ad formam ..
tentia produc-
re est ratio po-
tionis, inqua-
aliter nunc se
in simplici p-
tervenit pri-
quæ in hac
ergo hæc defi-
tionis, ut m-

Prob. 2. I
eo sensu,
non exigit
venit princi-
patet ex ip-
generationis
&io simplici
creatio non
ergo, &c.

Prob. 3.
ca, qualia
generatio,
spicit agens
cipii non co-

mutatio, nec per consequens generatio; creatio enim non importat mutationem ullius subjecti, & ideo non est motus à privatione ad formam, ad hoc requiritur, ut præexistat aliquod subjectum, quod moveatur à privatione formæ ad habitum formæ, ut cùm in ligno generatur ignis, materia ligni transit à privatione formæ ignis ad habitum ejus, non ita est in creatione, in qua nullum presupponitur subjectum, quod sic transcat, & mutetur. Hoc posito

Prob. Concl. ex Scoto [1] post Philosophum. Nam generatio in creaturis duo dicit productionem, & mutationem, & istorum rationes formales diversæ sunt, & sine contradictione separabiles ab invicem, produc[t]io autem formaliter est ipsius producti, quod est compositum, & accidit sibi, quod fiat cum mutatione alicujus partis compositi, mutatio formaliter est actus mutabilis, quod quidem de privatione transit ad formam In creatione, propter perfectionem potentia productivæ ponentis primò totum in esse, verè est ratio productionis ... sed non est ibi ratio mutationis, in quantum mutatio dicit, aliquid substratum aliter nunc se habere, quam prius, ergo, ex Scoto, in simplici productione, qualis est creatio, non intervenit privatio, sed privatio est unum ex principiis, quæ in hac definitione comprehendit Philosophus, ergo hæc definitio convenit tantum principiis mutationis, ut mutatio est, non autem ut est productio.

Prob. 2. Principia generationis hic definiuntur in eo sensu, quo subjectum exigit: sed generatio non exigit subjectum, ut est productio, ergo convenit principiis generationis, ut mutatio est. Maj. patet ex ipso Philosopho, qui inter principia generationis exigit subjectum. Prob. min. Produc[t]io simpliciter, ut talis, convenit creationi: sed creatio non exigit, sed potius excludit subjectum, ergo, &c.

Prob. 3. principaliter quoad principia extrinseca, qualia sunt causa efficiens, & finalis. Nam generatio, quatenus est actio, seu productio, respicit agens, & finem agentis: sed definitio ista principii non convenit efficienti, seu agenti, & fini, ergo hæc

Hæc definitio non convenit principiis illis extrinsecis. Major ex se patet. Prob. min. Hæc definitio convenit illis tantum principiis (saltem in rigore sermonis) ex quibus res fiunt : sed in rigore sermonis res non dicuntur fieri ex agente , neque ex fine , ergo , &c. Prob. min. Res dicitur fieri ab agente , & propter finem , ergo non ex agente , neque ex fine .

Objic. r. Generatio tām considerari potest, ut productio , quām ut mutatio , & ratio principii tām extendi ad extrinseca , quām ad intrinseca , & de facto Philosophus de utrisque agit in suis libris , ergo utrisque convenit hæc definitio .

Respondeo n. ant. pro 2. parte. Nam , licet potuisse de utrisque agere , & ad utraque extendere descriptionem , id tamen non fecit , ut patet ex fundamentis conclusionis , dicit enim se assignasse *Principia rerum* , quæ sunt circa generationem , id est , quæ ad generationem concurrunt ; generatio autem propriè est mutatio .

C O N C L U S I O III.

Hæc definitio convenit principiis mutationis , non tām substantialis , sed etiam accidentalis . Est etiam conformis Doctori .

Prob. ex Scoto. *Philosophus* , [i] inquit , loquitur de materia , ut est subjectum , non solum in generatione , sed etiam in alteratione , & ut habet ordinem ad transmutationem , & consideratio ejus de materia se extendet ad subjectum tam mutationis , quām motus ; sed mutatio , & motus alterationis est accidentalis , ergo hæc definitio principii tām pertinet ad mutationem accidentalem , quām substantialiem .

Prob. 2. Quia materia , forma , & privatio tām reperiuntur in mutatione , qua res non calida fit calida , quām in ea , qua materia ligni transit de privatione formæ ignis ad formam ignis , ergo tām ratio principii convenit illis in illa mutatione , quæ est accidentalis , quām in ista , quæ est substantialis .

Objic. *Philosophus* in *Physicis* loquitur tantum de materia , ut est subjectum generationis substantialis , & quæ dixit de illa non possunt verificari , nisi

de

de mutatione s
cidentali .

Respondeo
loquatur de n
stancialis , no
lem ; sed tant
biliori , & no
illa debebam

Inst. Physic
tibus material
tione acciden

Respondeo
non agere per
de mutationil
seq. nec haber

Respondeo
corpore natur
li , quām acc
corpus , cuju

Queres , a
localis .

Respondeo
hac mutatione

J Am dixi ,
ri , vel in
statum div

Porrò inn
piniones , si
tūm putant
aquam , ut
menes , aut
dium inter a
dus Poeta .
nophanes , I
runt princi

Loquim
manent vi c
illud comp

de mutatione substantiali , ergo non cogitavit de accidentalis.

Respondeo , nego conseq. Licet enim fieri semper loquatur de materia , & subjecto generationis substantialis , non sequitur , quod excluderit accidentalem ; sed tantum , quod loquatur de illa , velut nobiliori , & nobis notiori , quapropter accuratius de illa debebamus edoceri .

Inst. Physica non agit per se , & directè de accidentibus materialibus , sed indirectè , ergo nec de mutatione accidentalis.

Respondeo 1. quod , licet concederem , Physicam non agere per se , & directè , nec de accidentibus , nec de mutationibus accidentalibus , adhuc negareim conseq. nec haberem intentum .

Respondeo 2. Physicam agere per se , & directè de corpore naturali : de mutatione verò tam substantiali , quam accidentalis indirectè , & per ordinem ad corpus , cuius utraque mutatio est proprietas .

Queres , an etiam conveniat principiis mutationis localis .

Respondeo affirmativè . Est enim eadem ratio in hac mutatione , atque in aliis .

Q U A E S T I O II.

Quot sunt principia illa?

JAm dixi , corpus naturale considerari , vel in fieri , vel in facto esse . Secundum duplē illum statum diversè resolvenda est præsens quæstio .

Porro innumeræ sunt Philosophorum hac in re opiniones , sive potius somnia . Quidam unicum tantum putant principium rerum omnium , & hoc , vel aquam , ut Thales Milesius , aut aerem , ut Anaximenes , aut ignem , ut Heraclitus , aut corpus medium inter aerem , & ignem , aut terram , ut Hesiodus Poeta . Alli , omnia unum ens dicebant , ut Xenophanes , Parmenides , & Melissus . Alli infinita dixerunt principia , ut Leucippus , & Anaxagoras , &c.

Loquitur autem de principiis intrinsecis , quæ remanent vi composito jam facto , aut concurrunt ad illud componendum .

CON-

C O N C L U S I O

Principia intrinseca compositi Physici insieri, sunt tria, materia sc. forma, & privatio, & duo in facto esse, materia, & forma. Est communis apud Peripateticos.

Prob. tota conclusio ex Scoto [1] post Aristotelem, qui dicit, quod tres sunt cause, & tria principia substantiae sensibilis, duo quidem contraria, cuiusmodi est ratio, & species, id est forma: illud vero privatio, quae habet aliquo modo rationem contrarii.... tertium est ipsa materia, quam necesse est supponi omnibus transmutationi.... haec autem tria principia naturae sic se habent, quod duo sunt principia per se, scilicet materia, & forma, quae realiter inexistunt rei, quam principiant, & causant: sed privatio est principium per accidens: ex eo, quia non inexistit rei generata: licet sit ad generationem naturalem requisita, & pro tanto dicitur principium per accidens. Hac ultima verba probant utramque partem conclusionis. Quod etiam clare alibi docet, dicens: in genere generabilium, & corruptibilium ponimus tria prima principia: materiam, formam, & privationem.... privatio est principium fiendi, non vero essendi.

Prob. 2. quoad 1. part. ex eodem Philosopho. Illa sunt principia intrinseca omnis generationis, quibus positis, ponitur generatio, ut mutatio. Sed, positis materia, forma, & privatione, ponitur generatio, ut mutatio est, ergo, &c. Prob. min. Generatio, ut mutatio, est transitus de non forma ad formam, sed talis transitus ponitur, aut tollitur, positis, aut non positis his tribus, ergo, &c. Prob. min. Mutatio ponitur hoc ipso, quod ponitur id, quod mutatur, nempe materia, seu subjectum, & id, a quo mutatur, nempe privatio formae, & id, ad quod mutatur, sc. forma, &, quolibet illorum sublato, cessat esse mutatio, ergo talis transitus tollitur, aut ponitur, positis, aut sublatis his tribus.

Prob. quoad 2. part. Principia compositi jā facti sunt ea, ex quibus coalescit factum: seu, quae in ipso jam factō permanent: sed talia sunt duo tantum,

[1] 12. Metaph. t. 12. c. 3. n. 7. Et de rer. princ. q. 1. n. 2.

sc. materia, & principia intrinseca, sine quibus non sunt materia & forma.

Objic. 1. Lumen est mutatione potest esse, non est necesse.

maj. Aristoteles insieri: sed fieri quām producuntur quae nullum sequens priva-

Respondeo & ordinaria, naria, conc. maj. Nam A nisi de generatiō rum, quae nihil in subjectis, p nem virtutis positis subjectū māe, quae per-

Objic. 2. Fons non est principium, quae ponitur conseq. Principiato, se generativam non est principium.

Respondeo esse prius principium, prius principium, conseq. Forma minus, ad quae generatio; comp. istud est posterius.

Objic. 3. Inveniuntur alia multa, quae sunt longe.

Prob. arc. 1. alia forma,

sc. materia, & forma, ergo, &c. Prob. major Principia intrinseca compositi facti sunt de essentia ejus, sine quibus nec esse, nec concipi potest: sed tales sunt materia, & forma, ergo materia, & forma sunt ea, quibus coalescit compositum in facto esse.

Objic. 1. Generatio apud Aristotelem non solum est mutatio, sed etiam productio: sed productio potest intelligi sine privatione, ergo privatio non est necessariò principium generationis. Prob. maj. Aristoteles generationem expressit sub nomine fieri: sed fieri non importat mutationem potius, quam productionem, verbi gratia, creationem, quae nullum presupponit subjectum, nec per consequens privationem formæ in illo, ergo, &c.

Respondeo dist. maj. Generatio tam naturalis, & ordinaria, quam supernaturalis, & extraordinaire, conc. maj. naturalis, & ordinaria, nego maj. Nam Aristoteles non novit, nec loquitur, nisi de generationibus ordinariis agentium creatorum, quæ nihil producere possunt, nisi ex presuppositionis subjectis, propter imperfectionem, & imitationem virtutis suæ, productiones autem ex presuppositionis subjectis important in eis privationem formæ, quæ per generationem in illis productur.

Objic. 2. Forma est terminus generationis, ergo non est principium. Ant. patet. Est enim res, quæ ponitur per actionem generativam. Prob. conseq. Principium debet esse aliquo modo prius principiato, sed terminus positus per actionem generativam non est prior, sed posterior ipsa, ergo non est principium.

Respondeo neg. conseq. & dist. maj. prob. Debet esse prius principiato totali, & quod, conc. maj. & n. min. prius principiato formalis, & quo, n. maj. & conseq. Forma igitur se habet in generatione, ut terminus, ad quem tendit, & terminatur, ut quo, generationis compositum vero est terminus, ut quod, & istud est posterius, non vero illa.

Objic. 3. In generationibus ordinariis concurrent alia multa tam necessariò, quam in ista, ergo sunt longè plura principia, quam tria illa. Prob. arc. 1. Tam necessariò præcedit in materia alia forma, quæ recedit cum privatione, verbi gra-

gratia , in generatione ignis , forma ligni recedit cum privatione ignis . 2. præcedunt dispositiones , 3. unio concurrit , ergo concurrunt longe plura , quam tria .

Respondeo d. ant. Concurrunt alia multa in genere , & ratione principiandi reducibili ad unum existit , conc. ant. in genere , aut ratione diversa , & non reducibili ad rationem principiandi alicujus existit , n. ant. utrumque , & conseq. Nam , quæ se tenent ex parte subjecti , principiant per modum materiæ , ex qua fit , aut coalescit principiatum : quæ ex parte formæ principiant per modum termini ad quem ; & quæ se tenent ex parte privationis , concurrunt per modum termini , à quo , ut discurrenti patet .

Inst. Non magis requiritur materia , quām agens , ergo agens erit aliud principium . Prob. ant. Motus , ut accidens , non magis respicit subjectum , quām agens , ut est actio , ergo , &c.

Respondeo n. ant. Nam consideratur hic generatio , ut est mutatio , & secundum principia ejus intrinseca ; non autem , ut est actio , nec secundum extrinseca .

Inst. 2. Productio Adami non fuit vera generatio , & tamen in ea concurrebant hæc tria , ergo non sunt principia solius generationis . Patet ant. Nam formatus est ex subjecto , in quo non erat anima , quam creavit Deus , & dici ut creatus . Patet etiam conseq. Quia , si essent unica principia generationis , ubique concurrerent , adesset generatio , ut mutatio .

Respondeo n. ant. Nam fuit vera generatio , sed supernaturalis in substantia ; quia à Deo solo , & supra , & præter leges onines naturalium generacionum facta ; & hoc sensu dicitur creatio ; & maximè propter animam .

Objic. 4. Principia sunt ea , ex quibus fit compositum ; sed istud non sit ex privatione , ergo hæc non est principium . Prob. min. Ens positivum , & reale non potest fieri ex non ente , sed privatio est non ens , ergo , &c.

Respondeo n. min. & dist. maj. prob. Ex non ente , tanquam principio influente positivè , conc. maj. tanquam ex puto termino , à quo neg. maj. & conseq.

T
privatio enim no
termini à quo ; ut
vum .

Inst. 1. Forma ,
tanquam ens , &
rere , ut principi
conseq. Repugna
pia ejusdem rei .

Respondeo n. c
vatio est principi
mæ , & desinit e
desse , nam ista p
generationis : &

Inst. 2. ex Scoto
per accidens , erg
Prob. ant. Illud n
principiat , nisi
principiat , nisi
min. ratione sui
ratione materiæ

Respondeo d. a
compositi , con
min. utriusque p
sui per modum r
genus principiarum

Inst. 3. Privatio
deperditæ , v. g.
generatione igni
tio formæ introd
est principium ge
quatuor principi

Resp. neg. abs
tialem generatio
cessit , ut materi
rio sub privation
tionem , est enit
mæ , ad esse for
seu à destructione

Objic. contia 2
tutionem compo
principia rei in
materia , vel for

Resp. dist. an-

privatio enim non aliter concurrit, quam per modum termini *a quo*; ut diximus, & est principium negativum.

Inst. 1. Forma, & privatio opponuntur formaliter tanquam ens, & non ens, ergo non possunt concurrens, ut principia ejusdem rei. Ant. patet. Prob. conseq. Repugnat illis esse simul, ergo & esse principia ejusdem rei.

Respondeo n. conseq. utramque. Ex hoc enim privatio est principium cum forma, quia opponitur formæ, & desinit esse eo instanti, quo forma incipit adesse, nam ista principiat, ut terminus, ad quem generationis; & illa, ut terminus, *a quo*.

Inst. 2. ex Scoto. Privatio non est principium, nisi per accidens, ergo non sunt tria per se principia. Prob. ant. Illud non est per se principium, quod non principiat, nisi ratione alterius: sed privatio non principiat, nisi ratione alterius, ergo, &c. Prob. min. ratione sui privatio nihil est, ergo principiat ratione materiæ.

Respondeo d. ant. Principium per accidens ratione compositi, con. ant. ratione mutationis, n. ant. & min. utriusque probationis. Nam principiat ratione sui per modum termini *a quo*, nec est necesse ad hoc genus principiandi, ut sit ens positivum.

Inst. 3. Privatio formæ antiquæ, & per mutationem deperditæ, v. g. formæ lignæ, quæ deperditur in generatione ignis, tam est necessaria, quam privatio formæ introducendæ, v. g. ignis, ergo tam illa est principium generationis, quam ista, ergo erunt quatuor principia.

Resp. neg. absolute ant. Nam ad conceptum essentiale generationis etiam ut mutatio est, non est necesse, ut materia praæexistat sub alia forma, bene verò sub privatione illius, quæ introducitur per mutationem, est enim essentialiter *transitus a non esse* formæ, ad esse formæ, non verò ab esse unius formæ, seu à destructione unius formæ ad esse alterius.

Objic. contra 2. partem. Unio concurrit ad constitutionem compositi facti, ergo sunt plus, quam duo principia rei in facto esse. Prob. conseq. Non enim est materia, vel forma, g. est aliquod tertium principium.

Resp. dist. ant. Concurrit per modum conditionis, sine

sine qua non fieret, & conservaretur compositum; eon. ant. per modum partis, vel termini, à quo, n. ant. & conseq. Non enim potest dici, quod compositum fiat ex unione, sed mediante unione, aut per unionem, velut condit onem, sine qua materia, & forma non facherent compositum.

CONCLUSIO III.

Hec tria principia non conveniunt univocè propria univocatione in ratione principii. Est Scotistarum magis communiter cōtra alioside mente Scotti [1] non constat. Prob. autem. Nam ex principiis Scotti dicentis, quod non enti aliqualiter compedit ipsum ens; omnia enim prædicta, (nagationes, & privationes) dicuntur aliqualiter entia; quatenus habent aliquam attributionem ad ipsum ens, vel ad substantiam: ex qua doctrina sic argumentor. Privatio, & materia, & forma non conveniunt univocè in ulla ratione entis, sed analogicè, & per attributionem, ergo neque in ratione principii. Prob. conseq. Quia, ut communiter dicitur, [2] enti, & non enti nihil potest esse commune, & univocum: sed privatio non est ens, nisi per attributionem, ergo non habet quidquam commune cum illo, nisi per attributionem. Prob. ant. illud commune. Illa ratio principii esset ens, aut aliquid entis, aut non ens; si aliquid entis, ergo non ens (qualis est privatio) esset ens, aut aliquid entis quod implicat. Si non ens, ergo non convenit cum ratione principii, quæ est in materia, quia est ens; aut quid entis.

Dixi autem *proprie*. Nec enim potest negari, quin convenienter in aliqua ratione principiandi, adeo ut tam verum sit de privatione, quod sit id, ex quo fit generatio, seu mutatio compositi suo modo, sicut id dicitur de materia, & forma suo modo; sed hoc non sufficit ad propriam univocationem, ad hanc enim requiritur, ut dicatur de univocatis, & insit illis secundum eamdem rationem significatam per nomen, & æqualiter, quod dici non potest de ratione principii intrinseci respectu privationis, & materiæ, ac formæ: ista enim duo ingrediuntur constitu-

tio-

[1] Metaph. c. 2. n. 6 fin. [2] I. de 29. q. 4. n. 1. n. 2.

Tionem compositi
privatio vero non
terminus, à quo
in ipso.

Objicies 1. Rat omnibus, ergo cor ppi. Probatur ant qualiter pluribus ordine prioris, & ratio principii sic vationi, ergo, &c pendet à materia.

Resp. neg. ant. dent enim ab inv quodlibet habeat privatio siquiden ab utrisque.

Inst. Ergo non materia esset pr dum, & forma

Resp. neg. subs absolute, & respe & rationem ejus rationem ejus, principiandi per genere principia forma, ad quem

Objic. 2. ex N certus de uno co est certus, debet intellectus poter principium corp piet per modum conceptus princ vationi, & form patet experient

Resp. dist. m sit distinctus, & distinctus, seu c Certè, quando um, nisi valde i deo, illam nō p

Tom. III.

[1] Disp. 2. n.

ur compositum ;
ermi, à quo,
ici, quod com-
ite unione, aut
ne qua materia,

III.

int univocè pro-
ncipiū. Est Scoti-
side mente Sco-
am ex principiis
iter compesit ip-
nagationes, &
ntia; quatenus
um ens, vel ad
umentor. Pri-
conveniunt uni-
gicè, & per at-
principii. Prob.

r, [2] enti, &
& univocum :
ibutionem, er-
m illo, nisi per
nune. Illa ra-
s, aut non ens ;
(is est privatio)
plicat. Si non
principii, quæ
entis.

est negari, quin
andi, adeo ut
t id , ex quo fit
modo, sicut
modo ; sed hoc
n, ad hanc e-
tis, & insit il-
catam per no-
t test de ratio-
onis, & mate-
ntur constitu-
tio-

o. q. m. A. n. 2.

tionem compositi tam *in fieri*, quām *in factō esse* ;
privatio verò non ingreditur, sed se habet, ut
terminus, à quo incipit illud fieri, & qui desinit
in ipso.

Objic. 1. Ratio principiandi convenit æqualiter
omnibus, ergo conveniunt univocè in ratione princi-
pii. Probatur antec. Tunc ratio aliqua convenit æ-
qualiter pluribus, quandò ab illis participatur sine
ordine prioris, & posterioris in eodem genere: sed
ratio principii sic convenit materiae, formæ, & pri-
vationi, ergo, &c. Probatur minor. Neque privatio
pendet à materia, vel forma, nec istae ab illa, ergo &c.

Resp. neg. ant. 1. argum. & min. 2. & ant. 3. Depen-
dent enim ab invicem in ipso generē principiādi, l. cēr
quodlibet habeat suam propriam rationem principii:
privatio siquidem pendet à materia, & forma pender
ab utrisque.

Inst. Ergo non sunt tria prima principia: nam sic
materia esset primum principium, privatio secun-
dum, & forma tertium.

Resp. neg. subsumptum, vel dist. Non sunt prima
absolutè, & respectu sui in vicem, conc. subsumptum,
& rationem ejus in suo genere, neg. subsumptum, &
rationem ejus. Materia est primum in suo genere
principiandi per modum subjecti, & privatio in suo
genere principiandi per modum termini, à quo, &
forma, *ad quem*.

Objic. 2. ex Mastrio. [1] Quando intellectus est
certus de uno conceptu, & incertus de aliis, ille, de quo
est certus, debet esse communis univocè illis aliis: sed
intellectus potest esse certus de privatione, quòd sit
principium corporis naturalis, & incertus, an princi-
piet per modum termini à quo, vel *ad quem*, ergo
conceptus principii, ut sic, est communis univocè pri-
vationi, & formæ, ac materiae. Maj. est Scoti, & min.
patet experientia.

Resp. dist. maj. Si ille conceptus, de quo est certus,
sit distinctus, & determinatus, conc. maj. [2] si sit in-
distinctus, seu confusus, & indeterminatus, nego maj.
Certe, quando concipio privationem, ut principi-
um, nisi valde imperfecte, & confusè concipiāti, vi-
deo, illam nō principiare, nisi fugiendo, & desinendo,

Tom. III.

B quod

[1] Disp. 2.n.8. [2] I.d.3.q.2.B. n.2.

quod est longè diversum à modo principiandi materia, & formæ, quamvis & istæ diversimodè principiant.

Ex hucusque dictis collige, tria hæc rerum principia diversimodè concurrere ad corpus naturale: nam privatio non principiat, nisi in ipso fieri compositi, & quidem per modum termini, à quo incipit motus transmutationis, & qui transit, atque desinit esse in ipso instanti generationis, materia concurrit tam in ipso motu *in fieri*, quam in *fæcto esse*, & id per modum subjecti, in quo fit mutatio, & quod mutatur, & quod sustentat ipsas formas, formadique principiat per modum termini, ad quem transit subjectum, & quod per generationem producitur in ipso.

2. Colligis, *in fæcto esse* materiam, & formam se habere, ut principia permanentia, & constitutiva: materiam quidem, ut dicebam per modum potentiarum subjectivæ, & sustentantis, formam verò per modum actus, mediante utriusque unione.

Colligis 3. formam, & privationem esse principia contraria, velut terminum à quo, & ad quem, quantum ab illa incipit motus generationis, vel alterationis, & ad istam desinit.

Q U Æ S T I O III.

Quid sentiendum de Atomis, an sint principia rerum naturalium.

SCOTUS post Aristotelem [1] narrat, inter veteres Philosophos, qui varie opinati sunt de rerum principiis, Anaxagoram docuisse omnia coalescere ex infinitis, seu innumeris partibus similibus ita, quod generatio fieret per quandam extraktionem partium similium, puta, si ex aqua fieret ignis, que latebant in aqua, segregabantur ab ipsa aqua, & secundum hunc modum apparebat ignis ex aqua generatus, & quantum ad hoc conveniebat cum Empedocle, quia sic & ipse generationem, & corruptionem dicebat fieri per congregationem, & disgregationem illarum partium similium infinitarum,

[1] L. I. Metaph. c. 2. n. 2.

rum, & aliter nomen, quod Empetria finita, Ana Eadem opinio & Epicuro, qu Philosophum, vñ hanc è sepulchri revocare conati thesius, quos sed ut intelligant Tytere.

Atomis sunt co omnino indivisib habent aliquid m tamen, ut natura pter exiguitatem tura tenuius, ni putabat, corporis, nisi continer illis verò corpus frangi, nec scinduntur.

In hujusmodi vuntur omnia g in extremas parti sit, suntque velut item ina.

Dicuntur om solis accidentibus vel propria, & i & pondus, vel s sus, conjunctio, p

A punctis Ma parte parent. A ceptibiles, unde Nam quædam angulate, pyram quid Tullius, l pore sunt atomæ, cubicæ, conicæ, angulares, &c.

[1] L. I. de

acipiandi mate-
rismode princi-
pium, & aliter nihil fieri, aut corrumpi. Notat ta-
men, quod Empedocles ponebat eas partes, seu prin-
cipia finita, Anaxagoras vero infinita.

Eadem opinio tribuitur Leucippo, Democrito, & Epicuro, quem S. Augustinus vocat delirum Philosophum, vel potius vanitatis amatorem, & hanc è sepulchri sui tenebris diu sepultam nuper revocare conati sunt in lucem Gassendius, & Cartesius, quos sequuntur quidam moderni, & hos ut intelligent Tyrones nostri, placuit eam sic discutere.

Atomi sunt corpuscula quedam minutissima, & omnino indivisibilia, atque imperceptibilia, quae habent aliquid molis corporeæ, sive extensionis, ita tamen, ut naturaliter dividi non possint, & hoc propter exiguitatem, & soliditatem, nihil enim in natura tenuius, nihil compactius. Epicurus siquidem putabat, corpora non mollescere, nec cædi posse, nisi continerent aliquid inane, & vacuum, in illis vero corpusculis nihil est vacui. Et idè nec frangi, nec scindi, nec transmutari ullo modo possunt.

In hujusmodi corpuscula, seu atomos ultimò solvuntur omnia generabilia, & corruptibilia, velut in extremas particulas, quæ solvi ulterius non possit, suntque veluti primordalia rerum generandarum semina.

Dicuntur omnes atomi esse similis substantiæ, solis accidentibus discrepantes, quæ accidentia sunt vel propria, & inseparabilia, ut magnitudo, figura, & pondus, vel separabilia, seu communia, ut concursus, conjunctio, positio, ordo, &c.

A punctis Mathematicis differunt, quia hæc omni parte carent. Atomi vero partes habent, licet imperceptibiles, unde nascuntur diversæ illarum figuræ. Nam quedam læves, aliæ asperæ, rotundæ, partim angulatæ, pyramidæ, curvatæ, aduncæ, &c. inquit Tullius, [1] Unde innumeri in quolibet cor-
pore sunt atomi orbicularis, innumeræ quæ adra-
stæ, cubicæ, conatae, lenticulares, uncinatae, asta-
tæ, angulares, tetrahedricæ, pentahedricæ, exhedricæ,
&c.

Pondus etiam omnibus inest, atque gravitas, mouentur localiter, & id motu vel naturali, recto, & perpendiculari, qui deorsum rectâ cadit, vel reflexo, transverso, & declivi, nempe, qui in adversam atomum incurrens aliò resilit, & divertitur: nullum tamen centrum gravitati illi ascripsit Epicurus, [i] ideo in quocumque locum prosiliat atomus, ille motus est deorsum, & ex quocumque loco veniat, motus est sursum. Addit verò Gaslendus, atomos incessanter moveri, donec ab aliis coabitæ, & retardatæ, aliò repercutiantur, unde iterum infernè descensum prosequantur: ita secum semper occurribus novis congreduuntur, & inde nova semper mixta generantur, aut corrupti.

Igitur ex talibus corpusculis omnia constare docent, sicut ex granis pulveris pigmentarii invicem contemperatis variae formantur picturæ, & 23. characterum combinationibus innumeræ syllabæ, & dictiones.

Præter hujusmodi atomorum combinationes, & texturas, non admittunt nec formas substantiales, nec qualitates ullas, nec lumen, nec species intentionales, nec colores, nec odores. Illis ita positis de hujusmodi opinione ex illius auctoribus.

C O N C L U S I O.

A Tomi, quamvis darentur, non sunt prima rerum naturalium principia. Est communis inter Peripateticos contra prædictos veteres, & modernos.

Prob. 1. ex Aristotele, & Scoto citatis, qui opinionem illam ut minimè rationabilem explodunt, dicentes, quod non facit mentionem, nisi de causa materiali, item ex locis cit. ubi docet, materiam, & formam, & privationem esse principia rerum in fieri, &c.

Prob. 2. ex omnium Philosophorum communi placito, quippe ipsi rationi naturali inditum putant, falsum esse, quod nihil Deus, nisi atomos fixerit, nōdve formæ substantiales non sint ullæ, quibus species

species discernitui debeant in arguendo sibi dicat, quod ordinant. Certè enī hæc opinio, minet, & quodd litates in sola periculosa judicari, in qualitates panitia.

Prob. 3, rati posita physica surdum, & fa surdum dicere luit ex principi tia per accide rimis in se co &c.

leo, formica, lum accidentia Probatur sequitur mixturam at &c. sed haec &c.

Probatur substantiales bonum sensu ratio constituit in ead diversas comnia acciden

Prob. 6. Qu tim univoca &c. Maj. pr cur leo genera sum, ergo nem, debet riem causare riem; sed ho tu genito, &

species discerni, aut diversarum rerum natura constitui debeant. Unde concludit Cicero, Epicurum in arguendo sibi aliquid dicere visum esse, cum id dicat, quod omnium mentes aspernentur, ac respulant. Certè enim id habet inter cætera incredibile hæc opinio, quod omnes formas substantiales eliminet, & quod earum vires omnes, potentias, & qualitates in sola atomorum textura ponat. Unde periculosa judicatur in fide propter mysterium Eucharistiae, in qua cogimur agnoscere accidentia, & qualitates panis, & vini absque corundem substantia.

Prob. 3, ratione. Sic enim omnia corpora, & composita physica essent entia per accidens: sed hoc absurdum, & falsissimum, ergo, & falsissimum, & absurdum dicere, quod omnia ex atomis constent, velut ex principiis primis. Prob. seq. maj. Illa sunt entia per accidens, quæ constant ex entibus plurimi in se completis: sed tales sunt atomi, ergo, &c.

leo, formica, & homo non essent ipsam speciem. solum accidentaliter: sed hoc etiam falsum, ergo, &c. Probatur seq. Different solum penes diversam mixturam atomorum, diversæ figuræ, aut situs, &c. sed hæc differentia est purè accidentalis, ergo, &c.

Probatur 5. Quia sic eliminantur forme omnes substantiales: sed hæc etiam est contra omnes, & bonum sensum, ergo, &c. Probatur. Quia tota ratio constitutiva rerum omnium corporearum consistit in eadem atomorum congerie, secundum diversas combinationes, & figuræ: sed hæc omnia accidentalia sunt, atque casualia, ergo, &c.

Prob. 6. Quia sic tolluntur omnia agentia, præsternim univoca: sed hoc etiam absurdissimum, ergo, &c. Maj. probatur. Non enim potest reddi ratio, cur leo generet leonem potius, quam canem, vel ursum, ergo, &c. Probatur. Ut leo generet leonem, debet virtute sua similem atomorum congeriem causare, quam habet, & hoc per suam congeriem; sed hoc non facit: nam i. longe diversa est in figura genito, & in generante: deinde vel hoc facit ge-

nerans per virtutem aliquam distinctam ab ipsa materiali congerie, vel per ipsas atomos. Si 1. ergo preter atomorum congeriem dantur aliquae qualitates: quod est contra Atomistas, qui deberent praeterea dicere, unde virtus ista proveniat? non enim venit ab atomis, quae sunt in omnibus eadem in substantia, neque ex eorum diversa combinatione, quae accidentalis est. Si 2. ergo magis poterit ab omnibus generari leo: nam eadem est in omnibus natura atomorum, & gravitas.

Confirmatur. Quia nemo sanæ mentis credet, per solam atomorum gravitatem, atque illarum incursu posse tam constanti ordine in foetu digeri atomos, alias in sanguinem, alias in ossa, in carnem alias, in fibras, in cartilagines, in humores, &c. & uniformi semper membrorum, & partium dispositione ordinari. Item non potest reddi ratio, cur potius ex grano germinet triticum, vel pyrus, vel uva, aut quercus, quam quæcumque alia planta, vel animal, vel metallum, nisi admittantur diversæ virtutes. & agentia ratione & habiliitate formata, quorum virtute hæc tam regulariter fiant.

Confirmatur iterum. Operationes naturales, quæ uniformi diversitate, ac determinato semper modo fiunt à certis quibusdam agentibus, & nunquam ab aliis, illæ inquam operationes debent habere certum, ac determinatum quoddam principium substantiale: sed hoc non potest dici de atomis sic congregatis, si ex eis constarent omnia, ergo, &c. Maj. patet. Nam determinati effectus in arte non veniunt, nisi à determinatis causis, ergo nec in natura. Minor verò probatur. Quia atomi non moventur per se, nec adunantur, aut disperguntur sic, vel sic, nisi ut motæ ab aliis: non enim moventur à se ipsis, ut viventia: illæ enim ex se non vivunt, ergo non potest assignari causa determinata in universo, à qua sic, vel sic moveantur, & aduententur, si omnia in universo atomis similibus content.

Alia innumera absurdæ, & inconvenientia ex ea opinione collecta reperies apud Auctores, & maximè apud S. Augustinum, [i] qui tandem concludit,

[i] l. 10. ep. 66.

Quod

Quod in his omni illud præcipue rari, ut nulla respuantur. Se etiam negotium rent, que statim ab iisque debueris si concederis eti & agitare. Natura inter se atomi ant, ut eam se aequalitate poli tent, &c.

Objic. 1. Agentes non potest Prob. ant. Naturalia, ergo atomi ex quibus coadunantur.

Resp. neg. cum seu minimis p. eterogeneis quæ seq: velut primis, neg. con-

Non negantur atomos vocata ex materia, ipsa entia, c. ruit totum suum.

Objic. 2. Naturæ mixtorum do, figura, similitudinum, ergo sunt ex literis distinctiones, tis coalescentrum absque &c.

Respondeat: ræ sunt significant, velut

[2] Credo

Quod in his omnibus deliramentis haec opinantium illud præcipue dolendum est, quod non sufficit enarrari, ut nulla cuiusquam disputatione adversante respuantur. Sed acutissimorum hominum ingenia id etiam negotium suscepereunt, ut copiosè ista refellent, que statim dicta etiam à tardissimis derideri, abhinc debuerunt. Si enim concederis esse atomos, si concederis etiam concursum fortuito se ipsas pellere, & agitare. Nam, & illud rei fas est concedere, ut inter se atomi concurrentes rem aliquam ita conficiant, ut eam forma modificant, figura determinent, equalitate poliant, colore illustrent, anima vegetent, &c.

Objicies 1. Atomorum existentia in omnibus negari non potest, [i.] ergo omnia constant ex atomis. Prob. ant. Natura nihil facit, neque redigit in nihilum, ergo deveniendum est ad minimas particulas, seu atomos ingenerabiles, & incorruptibiles, ex quibus coalescunt omnia, & in quas ultimò resolvuntur.

Resp. neg. conseq. utramque: constant ex atomis, seu minimis particulis integralibus homogeneis, vel eterogeneis quantitatibus, vel entitatis, conc. conseq.: velut primis principiis intrinsecis, & essentialibus, neg. conseq. utramque.

Non negamus existentiam corpusculorum, quæ atomos vocant, sed illa sunt corpora composita ex materia, & forma, velut principiis suis, sicut ipsa entia, quæ ex eis velut partibus constant, & sic ruit totum fundamentum hujus opinionis.

Objic. 2. Non potest melius explicari, unde oriantur mixtorum varie proprietates, nisi ex diversimo do, figura, situ, ac dispositione horum corpusculorum, ergo sunt admittenda. Probatur antec. Sicut ex literis diversè dispositis coalescunt innumeræ dictiones, ita ex illis corpusculis diversè ordinatis coalescunt inumeræ species rerum corporearum absque alia ulla forma superaddita, ergo, &c.

Respondeo neg. antec. & paritatem. Nam litteræ sunt signa ad placitum, quæ diversas vires habent, velut qualitates, ex quarum combinatione

varia oritur varietas sonorum, & dictorum. Atomi
verò, seu corpuscula supponuntur similis omnino
substantiæ, licet diversæ figuræ, & ex sola di-
versitate figurarum non potest generari diversitas
essentiarum, seu substantiarum, seu specierum.
Literæ ex industria combinantur, atomi fortuito.
Sed de his satis.

QUÆSTIO IV.

De Contrarietate principiorum naturalium.

COntrarietas est aliquorum sub eodem genere
distinctio, seu incompatibilitas aliquorum,
quæ se se ab eodem subjecto expellunt, & alia est
positiva, quæ reperitur inter duo entia positiva, ut
albedo, & nigredo: alia negativa, seu privativa,
quæ est inter ens, seu formam aliquam positi-
vam, & negationem ejus, ut inter album, & non
album. Hæc posterior non est stricta, sed impro-
pria contrarietas, quia non est distinctio sub eodem
genere: quædam autem se totis, & adæquate
contrariantur, ut albedo, & non albedo, quia in
nullo convenient, quædam inadæquate, & non se
totis, ut album, & nigrum, vel etiam non al-
bum, quia, cùm exprimantur in concreto, con-
trariantur solum quoad formas, sc. albedinem, &
convenient quoad subjectum, in quo possunt con-
venire.

Porro supponitur, principia rerum esse aliquo
modo inter se contraria, & id innuit Philosophus,
ut diximus: Quærimus hic, an omnia illa tria, quæ
recensuimus, sint inter se contraria, an solum aliqua,
& qua contrarietate?

CONCLUSIO I.

Forma, & privatio sunt contraria privative, & fe-
tis, & directe. Sequitur ex dictis.

Prob. ex Scoto, & ratione. Nam privatio prin-
cipiat generationem per modum termini à quo,
forma per modum termini ad quem, adeo ut illa
supponat pro absentia istius, ista inducat per sui
adven-

adventum
conveniant
totis adæqua-
nit, ut pri-
tionis albedi
guem est alt-
tur, &c.

* Objic. I. I-
bent, ut pr
contrarietas
forma est id
habet ut l
pium.

Responde-
ut quo, con-
forma, & p
ad composi-
prie principi
& albedo co-
principiatur
per se, ac ac

Inst. For-
terminus a
quem genera-
ergo forma

Responde-
tionis, ut e
neg. min. &
sed album,
forma est id
rentur priv
ad album,
se totis, na
albo fit alb
rentur, ut
riantur.

Dixi pri-
vative, qu
sitivum, &
cipia entis

adventum recessum privationis : nec ulla in re convenientia : ergo opponuntur privativè, & se ipsis totis adæquate , & directè. Prob. ant. privatio enim , ut principium , seu terminus à quo generationis albedinis est non albedo , & terminus ad quem est albedo in abstracto : ergo sic opponuntur , &c.

* Objic. i. Privatio , & forma in generatione se habent, ut principium , & principiatum , ergo illa contrarietas non est inter principia . Prob. ant. nam forma est id , quod fit ex privatione : ergo forma se habet ut principiatum , & privatio , ut principium .

Respondeo neg. primum ant. & dist. 2. Forma fit, ut quo , conc. ant. ut quod neg. ant. & conseq. Nam forma , & privatio comparantur inter se in ordine ad compositum , & istud fit, ut quod , est que propriè principiatum : verbi gratia , Privatio albedinis , & albedo comparantur in ordine ad album , quod est principiatum ex eis , & sub hoc respectu directè , & per se , ac adæquate opponuntur.

Inst. Forma , verbi gratia , albedo se habet , ut terminus ad quem generationis , sed terminus ad quem generationis est genitum , seu principiatum : ergo forma se habet ut principiatum .

Respondeo dist. min. Terminus ad quem generationis , ut est productio , conc. min. ut mutatio est , neg. min. & conseq. Forma enim est res producta , sed album , seu totum est terminus mutationis , & forma est id quo mutatus est paries . Si vero comparantur privatio , & forma in concreto , & in ordine ad album , verbi gratia , seu ad totum , non differunt se totis , nam convenient in subjecto , quod ex non albo fit album , sed si inter se in abstracto comparantur , ut cum principio albi , tunc se totis contrariantur .

Dixi privativam , nam illa opponi dicuntur privativè , quorum unum est privativum , alterum positivum , & tales sunt privatio , & forma , ut principia entis Physici in fieri .

C O N C L U S I O II.

Materia, & forma sunt contraria positivè in modo principiandi, sed non in se.

Probatur 1. pars. Nam materia principiat per modum subjecti perfectibilis, & potentiae, forma vero per modum perfectivi, & actus: sed perfectibile, & perfectivum opponuntur positivè, ergo, &c.

Prob. 2. pars. Nam materia, & forma inter se ununtur, ergo non se expellunt, ergo non sunt propriè contraria.

D I S P U T A T I O III.

De principiis corporis naturalis in particulari, & primò de materia.

A Consideratione principiorum in communi ad singularia descendimus, & primò agimus de materia, quæ velut primum fundmentum, ac subiectum aliorum est.

Q U A E S T I O I.

An, & Quid sit materia prima.

Materia nomen 1. significat largè omne id, in quo aliud recipitur, sive sit accidens, sive substantia, sive completum, sive incompletum. Et dicitur *materia in qua*. 2. significat omne id, ex quo aliud componitur, ut lapis, & lignum, dicitur *materia domus*, hæc vocatur *materia ex qua*. 3. significat id, circa quod aliquid fit, ut lignum, circa quod fit statua, & hæc vocatur *materia circa quam*. 4. significat illam partem essentialem compositi substantialis, in qua recipitur forma item substantialis, ut *corpus respectu anime*, & in hoc sensu de illa hic agimus.

Hæc *materia* dicitur *prima*, quando spectatur nude, & absque alia ulla forma, tam substantiali, quam accidentali. Dicitur *materia secunda*, si consideratur, ut induita aliqua forma, sive accidentalis, sive sub-

stantiali, ut rationalis, est materia prima, accidentibus. Ma- ma, quia sensu nomina, quibus ab antiquis.

Ægyptii eam spicatissima sit decore, id est adumbrarunt, ce fulget, & mi exhibet, sic nget, scilicet à se alia.

Plato [1] app parvum, magnes formas p bus compositis ex se nullas fo Augustinus [2] Plato dixit, ea vinitati dissimil tium abest à D purissimus, ipsi

Aristoteles c trem, quia ex cuntur omnes ex ea primò res inunt. Item subest, tam bus.

Poetæ dixerunt, & indiges negarunt, qui dicit Camerari fundunt. Om & fabulas.

[1] In Timo

[3] pa

substantiali, ut corpus humanum, respectu animæ rationalis, est *materia secunda*, quia coalescit ex materia prima, & forma corporeitatis cum aliis accidentibus. Materia verò prima est abstractissima, quia sensus omnes fugit, & id testantur varia nomina, quibus insignitur à Philosophis, maximè ab antiquis.

Ægyptii eam *fæcēm* vitæ dixerunt, eo quod despiciatissima sit omnium rerum, careatque omni decore, id est, forma; ideo eam in Lunæ effigie adumbrarunt, quia sicut Luna, nonnisi aliena luce fulget, & modò hanc, & modò illam figuram exhibet, sic materia nonnisi alieno ornatu fulget, scilicet à forma, & modò sub una, modò sub alia.

Plato [1] appellat eam, *non ens*, & *magnum*, & *parvum*, magnum propter capacitatem, quia omnes formas potest recipere, & reperitur in omnibus compositis naturalibus; parvum autem, quia ex se nullas formas, vel operationes habet, & Augustinus [2] dixit, eam esse *prope nihil*. Idem Plato dixit, eam *dissimilitudinis regionem*, seu *divinitati dissimillimam*, longissimè enim omnium entium abest à Deo, qui est actus completissimus, & purissimus, ipsa vera purissima potentia.

Aristoteles cum eodem Platone vocat eam *matrem*, quia ex ejus potentia, velut ex utero educuntur omnes formæ. Item *elementum*, quia ex ea primò res constant, & in eandem ultiniò desinunt. Item *subjectum*, quia omnibus formis subest, tam accidentalibus, quam substantialibus.

Poetæ dixerunt eam *chaos*; quia ex se rudis est, & indigesta moles. Materiam primam aliqui negarunt, quos à Senatu Parisiensi proscriptos dicit Camerarius. [3] Alii cum elementis eam confundunt. Omitto alia hujusmodi veterum somnia, & fabulas.

B 6 CON-

[1] In Timæo. [2] Lib. 12. conf. cæp. 32.

[3] part. 2. q. 1.

CONCLUSIO I.

Datur materia prima ab elementis distincta . Est communis Peripateticorum .

Prob. 1. pars ex Scoto [1] post Philosophum . [2] Nam sic impugnat opinionem , quæ in substantia generabili , & corruptibili non ponit nisi unam entitatem realem . Positio ista , inquit , non videtur rationalis , nec secundum intentionem Philosophi : arguo enim sic : in generatione naturali , secundum Philosophum , semper aliquid corruptitur , & generatur aliquid , ita , quod ex opposito fit oppositum , non quod oppositum maneat , sed aliquod commune utriusque termino , quod vult esse materiam , quæ non potest esse idem cum aliquo oppositorum , quia unum oppositorum non manet cum alio , &c. Et hoc est sic arguere : omne agens naturale requirit potentiam , in quam agit , & illam potentiam (scil. subjectum) transmutat de opposito in oppositum : oppositum autem non transfert ursic in oppositum , ita quod nihil remaneat commune utriusque oppositorum : non enim albedo fit nigredo , ergo presupponitur aliquid (scil. subjectum) quod potest dici hoc fit hoc . Sed illud subjectum commune utriusque oppositorum , scilicet corrupto , & generato , est materia prima , ergo datur materia prima . Prob. maj. ex illo communi axiome , ex nihilo nihil fit naturaliter . Nam si agens creatum aliquid produceret ex non presupposito subiecto , produceret ex nihilo , & crearet , & cum aliquid corrumperet , illud annihilaret , sed utrumque est impossibile agenti naturali creare , ergo debet remanere aliquid de corrupto in generato , scil. materia . Prob. maj. Creatio enim à generatione per hoc tantum distinguitur , quod res , quæ creatur , producitur ex totali nihilo sui , & annihilation est totalis destructio rei , adeò ut nihil prorsus de illa remaneat : generatio verò est productio rei ex aliquo presupposito subiecto , quod remanet sub forma genita , & corruptio est destructio non totalis , sed remanet aliquid sui , nempe subjectum , & sola forma perit . Ver. grat. quando ex ligno generatur ignis , sola forma ligni cum acci-

denti-

[1] 2.d.12.qn.1.n.4.

[2] lib. de gener. 1.physic.1.60.d.63.

dentibus ejus
positionibus ,
codem subiectum

Confirm. C
sus de ligno re
manet , ergo
tur , & ignis
tur : si aliquid
à forma disti

Dices , Suf
agit in lignu
non est creati

Contrà . N
gnem produc
tām non est l
nil de ligno
tām ignis cre
rumpendum

Confirm.
tus producti
ergo sive præ
gens posset t
produce re .

Prob. 2.p
tet experien
lio qui non e
Sed tale sub
subjectum
generato , et
ruptione ig
annihilaret
ignis , ergo

Hæc pars
tis , ubi pr
mixto .

Objicies
cessitate :
teriam dis
&c. Prob.
ciènter in
imò melius
substantia

[1] ibid.

dentibus ejus destruitur , & forma ignis cum suis dispositionibus , & qualitatibus producitur , remanente eodem subjecto.

Confirm. Quando ex ligno fit ignis, vel nihil prorsus de ligno remanet , vel aliquid remanet : si nihil remanet, ergo lignum prorsus , & totaliter annihilatur , & ignis ex totali nihilo sui producitur , & creatur: si aliquid illud non est forma ligni, ergo est aliud à forma distinctum, nempe materia prima.

Dices , Sufficere , quod agens , ut producat ignem, agat in lignum , quod præcedit , & destruitur , & sic non est creatio.

Contrà. Nam prius est lignum destrui , quam ignem produci , & pro instanti, quo producitur ignis, tām non est lignum, quam si nunquam fuisset, ergo si nihil de ligno remaneret , tām esset annihilatum , & tām ignis crearetur , quam si nullum subjectum corruptendum præcessisset.

Confirm. 2. Quia, ut docet Scotus , [1] totalis virtus productiva totalis entitatis ignis esset in agente , ergo sive præcederet , sive non præcederet lignum , agens posset totalem entitatem , & substantiam ignis producere .

Prob.2.pars. Nam ignis de novo generatur , ut patet experientia, ergo fit ex præsupposito subjecto , alioqui non esset generatio, sed creatio , ut dicebamus. Sed tale subjectum non est ignis , ergo materia , seu subjectum , quod manet corrupto , & remanet in generato, est distincta ab elementis . Idem est de corruptione ignis, nam remanet aliquid de illo , alioqui annihilaretur: sed quod remanet, non est elementum ignis, ergo est quid aliud ab elemento.

Hæc pars magis confirmabitur tractatu de elementis , ubi probabimus ea non remanere formaliter in mixto.

Objicies 1. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate : sed nulla est necessitas multiplicandi materiam distinctam à forma , aut elementis , ergo , &c. Prob. min. Absque tali entitate distincta sufficienter intelligitur generatio rerum naturalium , imò melius , ergo , &c. Prob. anteced. Generatio substantialis dicitur à Philosopho mutatio totius in-

totius.

totum, sed non esset totius in totum, si maneret idem subjectum, seu materia, ergo, &c.

Resp. neg. min. 1. argum. antec. 2. & dist. maj. 3. Mutationis totius categorematici in totum categorematicum, conc. maj. totius syncategorematici in totum syncategorematicum, neg. maj. & conseq. concessa min. Per totum categorematicum intelligo entitatem totius compositi substantialis ex materia, & forma simul sumptis, & unitis, ex quibus fit unum per se, quae entitas, seu totum dicitur generari, & succedere toti corruptio similiter sumpto, quamvis utrobique sit eadem materia: per totum syncategorematicum intelligo idem totum, cum singulis suis partibus, non simul, & collectivè, sed distributivè, & sigillatim consideratis, & de hoc toto sic considerato, falsum est, quod de toto mutetur in totum, nam materia non mutatur.

Confirmatur hæc responsio. Nam Aristoteles non dicit simpliciter, quod generatio sit *mutatio totius in totum*, sed addit, *nullo sensibili remanente*, per quod patet illum non dicere, quod totum absolute, & simpliciter quoad omnia mutetur, sed solum, quod mutetur quoad totalitatem compositi, adeo ut nihil ex sensibilibus, quae erant in priori, remaneat in posteriori: materia autem prima non est de illis sensibilibus, quae sunt accidentia.

Inst. In generatione substantiali debet ens *simpliciter fieri ex non ente simpliciter*: sicut in accidentalis ens *secundum quid* fit ex non ente *secundum quid*, scil. album ex non albo: sed non ens *simpliciter excludit omne ens reale*, ergo generatio nihil retinet de corrupto, ne materiam quidem.

Resp. dist. maj. Ex non ente *simpliciter*, id est completo, & actuali, conc. maj. & neg. min, id est ex totali nihilo sui quoad omnes partes, neg. maj. & conseq.

Inst. 2. Cùm homo nutritur ex Sacramento Eucharistiae, caro, quæ generatur ex speciebus panis, producitur ex totali nihilo sui: ergo ita est in aliis generationibus.

Resp. neg. conseq. & paritatem. Nam in casu posito Deus creat materiali carnis genitie, & succendentis speciebus panis, & id fit supernaturaliter: loquimur autem de generatione naturali,

Obji-

Objicies 2
quod reale, j
natur, ergo r
Eta à forma
Materia no
rum, quibus
lo prædicant
quid, aut q
Resp. dist.
reductive,
conseq. Nar
quid eorum
pure potent
verò deteri
Philosophu
Etum, ergo
materiae, &

M Ateri
pho [
cium insit,
aliquid,in/
tus. [3]

Prob. C
titatis, qua
alia entita
superfluit
scriptio : n
teria, vix
extrinsecc
particulas
formas, &
ne, que n
tur. 2. pr
hoc disti
sito, que
non prin
docet Sc

[1] 7.
[3] 2.
[4] 10.

Objicies 2. Si daretur materia prima, velut ens aliquod reale, poneretur in praedicamento, sed non ponitur, ergo non est ens reale, seu non datur, ut distincta à forma, vel clementis. Prob. min. ex Arist. [1] *Materia non est quid, nec quantum, nec aliquid eorum, quibus ens determinatur: ergo non est ens de ullo praedicamento.* Omne enim praedicamentum est *quid, aut quantum.*

Resp. dist. maj. Poneretur directè, vel indirectè, & reductivè, conc. maj. & neg. min. Directè, neg. maj. & conseq. Nam Aristoteles rectè dicit, quod non sit aliquid eorum, quibus *ens determinatur: est enim ens purè potentiale, & per consequens determinabile, non verò determinativum, qualis est forma: additque Philosophus, sed horum omnium est commune subiectum, ergo ex Philosopho ipso arguitur existentia materiæ, & entitas ejus positiva.*

C O N C L U S I O . II.

Materia prima sufficienter describitur à Philosopho [2] primum subiectum, ex quo aliquid fit, cùm insit, non secundum accidens, & si corrumpitur aliquid, in hoc abibit ultimum. Et hanc approbat Scotus. [3]

Prob. Quia sufficienter explicat naturam talis entitatis, qualis est in se, & prout distinguitur ab omni alia entitate, quæ non est materia prima, & hoc sine superfluitate: ergo descriptio est legitima. Dico *descriptio*: nam res tām exiguae entitatis, qualis est materia, vix possunt definiri in se, & sine connotatione extrinsecorum. Prob. antec. discurrendo per singulas particulæ. Dicitur *primum subiectum*, quia recipit formas, & per hoc ab aliis distinguitur, & à privatione, quæ non est subiectum, sed potius in ea subiectatur. 2. *primum*, quia non fit ex alio subiecto, & per hoc distinguitur à materia secunda, & à toto composite, quod quidem est subiectum accidentium, sed non primum. 3. *ex quo aliquid fit, cùm insit*: nam, ut docet Scotus, [4] compositum fit ex privatione, sed ista

[1] 7. metaph. cap. 8. [2] 1. physic. cap. 28.

[3] 2. d. 11. qu. 1. n. 1. & 5. metaph. n. 5.

[4] loc. cit. de metaph.

ista non inest composito velut pars intrinseca, & componens, ut materia. Sensus ergo est, quod quidem essentialis, & per se, quod significatur per quam tam particulam, non per accidens, per hæc autem excluditur substantia simplex, & complexa, verbi gratia, cœlorum, posito, quod sint corpora simplicia. 5. si corrumperit aliquid in hoc abibit ultimum, quod ponitur majoris gratia claritatis, ut scias, quod, sicut est primum subjectum rei, ita est ultimum, in quod resolvitur, & ideo non potest corrumpi, licet reliquum totum compositum resolvatur.

Igitur materia prima est substantia corporea incompleta determinabilis per formam substantialem, cum qua facit unum per se compositum: hæc definitio videtur clarius, & in re coincidit cum aliis.

QUÆSTIO II.

An materia sit pura potentia objectiva,

Potentia, & actus opponuntur. Illa generaliter significat aptitudinem, seu capacitatem ad aliquid faciendum, vel patiendum, seu recipiendum. *Activa* potentia est principium alicujus operationis, ut intellectus, & voluntas. *Passiva*, seu *receptiva*, est capacitas ad recipiendum aliquem actum, seu formam, & hæc dicitur *potentia physica*, respectu formæ physicæ, vel *metaphysica*, si respiciat formam metaphysicam, ut genus respectu differentiæ, v.g. animalitas respectu rationalitatis. Denique *potentia objectiva* est parentia existentiæ, v.g. Antichristus dicitur esse in *potentia objectiva*, quia non existit actu, nisi in cognitione, potest tamen existere.

Potentia dicitur *pura*, quando importat parentiam omnis actus, non *pura* autem, quando dicit tantum parentiam alicujus actus, seu formæ, non vero omnis. Aliqua enim habet, v.g. cadaver, est potentia respectu animæ, qua caret, sed non est pura potentia, quia habet formam substantialem cadavericam.

Actus generaliter significat formam, seu perfectiōnem aliquam, & sic opponitur *potentia*, quæ dicit imperfectionem, seu parentiam formæ, seu perfectiōnis. Actus autem alius est *entitativus*, & opponitur po-

tentie objectui actuali: a virtutem operis ipsa operis activæ, tivus, seu per perfectivam omnis differentiationem formæ rationalis quæritur, an est. 1. an existit ab existentiæ activum, unicū susceptiva, physicam, & simplex, & nō nem? 2. An sus habeat ac-

Materia, s. pho. [1]

Prob. 1. p aliquod ens, ens in potentia dicit conceptum parte rei cui distinguitur bus conceptus, alius ut diff. conceptus, non est pura potentia conve- tiæ, imò potentialitatem.

Prob. 2. p tentia respectu accidentalis.

[1] l.i.p.
[2] z.d.

tentia objectivæ, & significat esse, seu existentiam actualem: alius *activus*, quo potentia exercet suam virtutem operativam, & sumitur etiam aliquando pro ipsa operatione, seu opere, & respondet potentiae *activæ*, & opponitur *passiva*: alius est *informativus*, seu *perfectivus*, & significat aliquam formam perfectivam materiæ, & sic vel est *metaphysicus*, ut omnis differentia respectu generis, vel *physicus*, ut omnis forma substantialis respectu materiæ, ut anima rationalis respectu corporis humani. Cum ergo quæritur, an materia prima sit pura potentia, sensus est. 1. an existat per propriam existentiam distinctam ab existentia formæ, seu, an includat actum entitativum, uno verbo, an sit pura potentia passiva, & susceptiva, adeò ut nullam includat formam nec physicam, nec metaphysicam, sed sit conceptus adeò simplex, ut nullam prorsus admittat compositionem? 2. An sit adeò pure passiva, ut nullam prorsus habeat activitatem?

CONCLUSIO I.

Materia non est pura potentia passiva metaphysica, sed Physica. Est communis cum Philosopho. [1]

Prob. 1. pars ex Scoto. [2] Nam materia prima est aliquod ens, & quidem realitas distincta à forma est ens in potentia, unde sic argumentor: Quod includit conceptum aliquem communem, quo convenit à parte rei cum aliis, & alium, per quem ab iisdem distinguitur, est compositum metaphysicè ex pluribus conceptibus, quorum unus se habet ut genus, & alius ut differentia: sed materia prima includit tales conceptus, ergo est composita metaphysicè, ergo non est pura potentia metaphysica. Prob. min. Materia convenit cum forma in ratione entis, & substantiæ, imò & corporeitatis, & distinguitur ab ea per potentialitatem, ergo &c.

Prob. 2. pars ex eodem. [3] Nam dicitur ens in potentia respectu omnium formarum substantialium, & accidentalium, ergo caret de se omni forma subst-

tia.

[1] l.i.physic. i. d.69.

[2] 2.d.12.q.1.C. & i.i. [3] ibid.

tiali, & accidentalis: ergo de se est pura potentia physica. Non enim habet actum physicum distinguentem, vel dividentem, vel receptum, vel informantem, & dantem sibi esse specificum, ex quo tamen est receptivum istius actus per suppositum, & est causa compositi, non potest esse nihil: ergo est pura potentia physica, sed nuda omni actu physico, tamen est verum ens reale actuale.

Prob. 2. eadem pars. Quia si includeret aliquem actum physicum, non esset materia prima, nec primum subjectum physicum: sed hoc est falsum, & contra suppositionem: agimus enim de materia prima, ergo est pura potentia physica. Min. est certa. *Prob. maj.* Illud enim, in quo esset ille actus physicus, esset prius materia, & prius subjectum, vel de illo quereretur, an esset pura potentia physica, an vero includeret aliquem actum? & sic vel esset processus in infinitum, vel deveniendum esset ad aliquod subjectum omnino primum, & nudum, & illud esset propriè materia prima.

Objicies I. contra I. partem. Si materia prima secundum se, & prout distinguitur à forma, includeret actum metaphysicum, distinguatur per illum ab aliis rebus: sed falsum est eam sic distingui, ergo non habet actum metaphysicum. Sequela patet. *Prob. min.* Omnis distinctio positiva ponitur à forma: sed materia haberet distinctionem ab aliis rebus, ergo haberet formam.

Resp. neg. min. I. & dist. maj. 2. argum. Omnis distinctio petitur à forma metaphysica saltem, conc. maj. à forma physica, neg. maj. & conseq. Angeli distinguuntur tūm à cæteris creaturis, tūm inter se, & tamen non sunt compositi physici ex materia, & forma physica: materia habet formam metaphysicam, per quam distinguitur à forma physice, & ab aliis entibus.

Inst. III. Illa forma metaphysica fundatur in aliqua radice, à qua fluat: sed illa radix non potest esse nisi forma physica informans, vel actus subsistens, ut Angelus: ergo, si includit actum metaphysicum, includit actum etiam physicum.

Resp. neg. min. Nā ipsa entitas physica materiæ est sufficiens fundamentum, à quo fluat illa differentia,

Inst. 2.

Inst. 2. Genus habente ratione ferentia debet m.
Resp. neg. con-
neris sufficit, c-
ontentialitatis m-
stitutionis, seu
quam rationem
gradus determ-
incompletæ.

Objic. 2. Si m-
etaphysicam
sed hoc est fal-
tur ad aliquam
mnes: sed ne-
Prob. min. I. r-
de una, quām
nec ad omnes

Resp. neg. i-
duci potest ad
& communis
spectiva.

Materia
va, se
stinctam ab e
munius cont

Prob. I. ex
prout disting
le, ergo hal
tūm ex aliis
Dico igitur
naturæ, ut a
compositi, q
se fundamē
mutationum
rianis: ergo
stens in acti
secundum q
quod est ex

[1] ibid.

Inst. 2. Genus sumitur vel à materia , vel ab aliquo habente rationem potentiae , à quo fluat : ergo & differentia debet manare à forma.

Resp. neg. conseq. Sicut enim ad fundamentum generis sufficit , quod res habeat aliquam rationem potentialitatis metaphysicæ , ita ad fundamentum distinctionis , seu differentiæ sufficit , quod habeat aliquam rationem actualitatis metaphysicæ , & tales sunt gradus determinativi entis , & substantiæ corporeæ incompletæ.

Objic. 2. Si materia includeret differentiam aliquam metaphysicam , cōstitueretur intra aliquam speciem , sed hoc est falsum , ergo , &c. Prob. min. Si reduceretur ad aliquam speciem , esset vel ad unam , vel ad omnes : sed neutrum dici potest , ergo nec primum . Prob. min. 1. non ad unam , quia non est potior ratio de una , quam de alia , nec posset determinari ad quam , nec ad omnes , quia sic esset , & non esset una specie .

Resp. neg. min. 1. & 2. argum. & antec. 3. Nam reduci potest ad eas omnes completas , quas principiat , & componit , velut pars essentialis , potentialis , & respectiva.

C O N C L U S I O II.

Materia prima non est de se pura potentia objectiva , sed existit per existentiam sibi propriam , distinctam ab existentia formæ. Ita Scotistæ , & alii communius contra Thomistas.

Prob. 1. ex Scoto , tūm ex locis jam citatis , nam si prout distinguitur à forma non est nihil , sed ens reale , ergo habet propriam entitatem , & existentiam , tūm ex aliis , in quibus id ex professo , & solide probat. Dico igitur , quod materia est per se unum principium naturæ , ut dicit Philosophus , [1] quod est per se causa compositi , quod est pars alicujus compositi , quod est per se fundamētum personarum , quod est per se subjectum mutationum substantialium , quod est terminus creationis : ergo est aliquid ; non in potentia subjectiva existens in actu , vel actu (non curio , quodcunque dicatur) secundum quod , omne illud dicitur esse actu , vel actu , quod est extra causam suam , ergo materia ex Scoto

[1] ibid. & lib. 7. metaph. qu. 5. n. 8.

post

post Philosophum est verè actus entitativus.

Prob. 2. ex ejusdem principiis. Nam , ut diximus in Metaphysica , existentia non distinguitur à re existente , nec aliquid existere potest per alienam existentiam . Sed materia distinguitur realiter ab omni forma physica , ergo habet existentiam realiter distinctam , & sibi propriam . Min. probabitur infra.

Prob. 3. Si materia existeret per existentiam formæ , produceretur à causa productiva formæ : sed non sic producitur , ergo , &c. Prob. seq. Causa productiva , & efficiens dicitur ea , quæ dat existentiam rei : sed causa productiva formæ daret simul existentiam materiæ , ergo , &c. Prob. min. Nam existentia formæ esset existentia materiæ , ergo causa productiva formæ daret existentiam materiæ .

Dices , Formam ipsam dare , & causare existentiam materiæ .

Contrà . Quod est posterius in re , non dat existentiam ei , quod est prius : sed forma est posterior , & advenit materiæ , quæ præsupponit formæ , ergo forma non dat existentiam materiæ .

Confirm. Quia materia , & forma diversis actionibus producuntur : materia enim per creationem producitur , & forma per generationem , ergo diversas habent existencias , & causas : actiones enim terminantur ad existentiam , & à terminis specificantur , ergo si sunt actiones diversæ , ita & termini , seu existencias .

Dices , Materiam præexistere formæ genitæ per existentiam formæ corruptæ , verbi gratia , materia ignis præexistebat huic formæ per existentiam formæ ignis , donec producta extitit forma ignis , & tunc existere cœpit per formam ignis .

Contrà . Si forma ignis ponitur in instanti B , forma ligni cessavit existere in instanti A , ergo & materia : nec enim existere posset sine existentia , ergo pro instanti B materia non præexistit formæ ignis , sed potius subsequitur . Hinc confirmatur , seu probatur quarta nostra conclusio . Nam pro instanti , quo producitur forma ignis , materia non existeret , ergo produceretur ex nihilo subjecti , ergo omnis generatio esset vera creatio , & omnis corruptio esset vera annihilatio ; nam nihil prorsus remaneret deinde .

sus remaneret deinde .
Confirmatur hinc
distincta à formæ
ergo est actus ali-
si nihil , ergo pror-
sus remaneret deinde .
sus remaneret deinde .

Prob. 5. Dat
nam existentiam
teria existeret
teriani , imò
quidem sustenta-
& in illa recipi-
absque ulla rat-
formam .

Prob. denique
teria , ut patet
sua forma , ut
stunt per distinc-

Objic. 1. vari-
docet , materialia
lat simpliciter p-
ter , & nihil ali-
deret ullum actum
aced pura potest
entitativum , &c.

Resp. Philo-
non de entitatib;
& hoc ipso , q-
significat suffi-
cientiam diversitatis .

Objic. 2. Ex-
per se , sed per
duo entia in aliis
ergo non inclu-
sum forma .

Respondeo
formali , & e-
go minor : in
tis , neg. maj. le
bus , & per
liunde unius

sus remaneret de ligno, quod est falsissimum.

Confirmatur hoc ex Scoto. Quia vel materia, ut distincta à forma, est aliquod ens, vel nihil: si ens, ergo est actus aliquis entitativus, & per se existens: si nihil, ergo productio formæ ex nihilo, & compositum naturale componitur ex ente, quod est forma, & ex nihilo, quod dicitur materia.

Prob. 5. Dato, quod res possit existere per alienam existentiam, non esset potior ratio, cur materia existeret per formam, quam forma per materiam, immo esset potior pro materia, quandoquidem sustentat formam, & hæc ex illa educitur, & in illa recipitur, & illam præsupponit, ergo absque ulla ratione dicitur materiam existere per formam.

Prob. denique. Forma existere potest sine sua materia, ut patet de anima rationali, & materia sine sua forma, ut patet de corpore humano, ergo existunt per distinctas existentias.

Objic. 1. varias authoritates Aristotelis, quibus docet, materiam esse ens in potentia, & illam appellat simpliciter potentiam, & quidem per se essentialiter, & nihil aliud, &c. Sed hæc essent falla, si includeret ullum actum, ergo ex Philosopho materia est adeo pura potentia, ut nullum prorsus actum sive entitativum, sive physicum includat.

Resp. Philosophum loqui de potentia receptiva, non de entitativa, ut ex ipsis textibus facile patebit, & hoc ipso, quod dicit eam esse primum subjectum, significat sufficienter eam habere essentiam, & existentiam diversam à forma.

Objic. 2. Ex duobus entibus in actu non fit unum per se, sed per accidens: sed materia, & forma essent duo entia in actu, si includeret actum entitativum: ergo non includit: quandoquidem facit unum per se cum forma.

Respondeo distin. maj. Ex duobus entibus in actu formalis, & ejusdem actualitatis, conc. maj. & nego minor: in actu entitativo, & diversæ actualitatis, neg. major. & consequ. Omne compositum reale non potest esse, nisi ex duobus entibus existentiibus, & per consequens in actu entitativo: sed aliunde unum debet existere per modum potentiarum rece-

receptivæ, seu passivæ, & perfectibilis , ut materia, & alterum per modum actus perfectivi , & receptibilis, seu informativi, ut forma . Certè , nisi utrumque esset ens reale , & in actu, seu existens , quomodo realiter, & actu componerent?

Certè , sive materia per propriam existentiam sit ens in actu, sive per alienam , semper est in actu, & sic omne compositum est ex duobus entibus in actu, unde ipsimet Thomistæ urguntur hoc axiomate : Nobis sufficit dicere , quod , licet materia sit ens in actu entitativo per propriam existentiam , adhuc est in potentia physica , & receptiva , & perfectibili respectu formæ.

Inst. 1. Existencia est actus ultimus rei , ergo ultimata complet materia: sed quod est ultimata completum in se, non potest facere unum perse compositum cum alio, ergo, &c.

Resp. 1. Hoc argumentum probare etiam, quod forma non potest inire compositionem cum materia, quia est existens perse , & sic ultimata completa : nam sic materia adveniret formæ ultimata completae in se : quidquid autem advenit tali enti , facit cum eo unum per accidens. Urget igitur ipsos adversarios.

Resp. 2. dist. maj. Existencia est ultimus actus metaphysicus, & incompletus, conc. maj. & nego min. Physicus, & completus, neg. maj. & conseq. Nam inde sequitur tantum, quod materia physica nō posset ulterius compleri metaphysicè , & partialiter , bene verò physicè , & in ordine ad totum , quia physicè est incompleta , & est potentia respectu formæ.

Objicies 3. Si materia existeret propria existentia, id esset vel ex se, vel cum alio , scil. cum forma : sed neutrum dici potest , ergo non existit propria existentia. *Prob. min. 1.* si cum alio existit , ergo per illud existit, non per se. *2.* si ex se, ergo est ipsa individua, & habet locum in linea recta prædicamentali.

Resp. neg. min. Nam existit per se, id est ex propria existentia sibi identificata, & coexistit cum forma , & in composito . Ad prob. neg. conseq. *1. partis.* Aliud enim est cum alio coexistere , & aliud existere per illud: & *dist. conseq. 2. partis.* Nam est individuum incompletum , & individuatur per propriam hec etiam correspondentem , & similiter identificata in en-

titati ejus , & nea recta præ ad torum indi

Inst. Omne specie certa , de materia , omnibus rebus nec existens . duum commi

Resp. 1. Ho teria non hal tem : Nam es mentali , vel duum , quo

Resp. 2. di tum , vel inci tum , neg. ma in prædicame incompletum pleti..

Objicies 4. tiam, non di go & antec. I incompletum siti, & habe esset utraque ferrent.

Resp. neg. ria est pars s constitution determinata etivæ : form perfectivæ , & bilissimæ di

Inst. 1. A invicem, erg

Resp. neg. nata , & indi

Inst. 2. E perfectione plura potest illa indeter concurrere

titati ejus , & , cùm sit incompleta , non ponitur in linea recta prædicamentali, sed reductivè , & in ordine ad totum individuum, cuius est pars materialis .

Inst. Omne individuum substantiale habet esse in specie certa , & determinata : sed hoc non potest dici de materia , quia divagatur per omnia , & est una in omnibus rebus physicis, ergo non est individua de se, nec existens . Prob. maj. Alioqui enim esset individuum commune, & universale.

Resp. 1. Hoc argumentum probare etiam, quod materia non habeat propriam essentiam , & quidditatem : Nam essentiae etiam ponuntur in linea prædicamentali , vel ut genus , vel ut species , vel ut individuum , quomodounque existant.

Resp. 2. dist. maj. In specie certa , ut quid completum , vel incompletum , conc. maj. ut quid completum , neg. maj. Nam qualiter est ens , taliter ponitur in prædicamento : unde quia materia prima est ens incompletum , ponitur in specie certa entis incompletii.

Objicies 4. Si materia haberet propriam existentiam , non distingueretur à forma : falsum conseq. ergo & antec. Prob. maj. Utraque esset ens substantiale , incompletum , ordinatum ad constitutionem compositi , & haberet ultimum actum existentiae , & ideo esset utraque determinatae speciei , ergo in nullo differenter.

Resp. neg. min. & conseq. probationis. Nam materia est pars substantialis incompleta , & ordinata ad constitutionem compositi per modum partis ex se indeterminatae , indifferentis , & perfectibilis , & subjectivæ : forma verò per modum partis determinatae , perfectivæ , & activæ , seu informantis , quæ sunt nobilissimæ differentiæ.

Inst. 1. Anibæ sunt æque incompletæ respectu sui invicem , ergo æque perfectibiles , & perfectivæ .

Resp. neg. conseq. Nam materia de se est indeterminata , & indifferens , & ideo ex se perfectibilis.

Inst. 2. Ea indeterminatio potius arguit majorem perfectionem , ergo nulla solutio . Prob. antec. Quò plura potest aliqua res causare , èò est perfectior : sed ex illa indeterminatione sit , ut materia eadem possit concurrire ad plura specie composita , forma verò ,

quia

quia est determinata, non potest concurrere, nisi ad unum specie, ergo materia esset perfectior.

Resp. neg. antec. & dist. maj. prob. Si posset concurrere activè, conc. maj. si passivè tantùm, neg. maj. Materia autem concurrere potest ad plura composita, sed passivè, quod potius arguit imperfectionem. Illimitatio vero, seu indeterminatio activa ad plures effectus arguit majorem perfectionem.

Inst. 3. Materia cœli est tām determinata, quām forma, quia non potest informari ab alia, ergo saltem in hoc ente materia non distingueretur à forma, si existeret per propriam existentiam, & non valet illa solutione.

Resp. dist. antec. Quia vel cœlum est corpus simplex carens compositione ex materia, & forma substantiali, vel materia illa non est ejusdem speciei cum sublunari, de quo alias.

Obijcies 5. Si materia haberet propriam existentiam, essent plures existētiæ partiales in eodem composito, quarum una esset potentialis ad aliam, scil. existentia materiæ, & existentia formæ. Sed hoc implicat, ergo implicat materiam habere suam existentiam. Prob. min. Sic enim materia esset, & non esset ultimò terminata per suam existentiam: sed hoc implicat contradictionem, ergo, &c. Prob. maj. Esset ultimò terminata, quia haberet existentiam propriam, quæ est ultimus terminus rei, non esset vero, quia hec existentia, sicut & essentia materiæ, esset in potentia ad formam, & existentiam ejus, & perfectibilis ab ea.

Resp. neg. min. 1. arg. & maj. 2. & dist. maj. 3. quoad 1. partem haberet propriam existentiam partialem, & incompletam, conc. antec. completam, & totalem, neg. antec. & conseq. Nam existentia partialis non est ultimus actus rei incompletæ, cùm dicat essentiale ordinem ad ulterius complementum, seu ad totum, & existentiam ejus, tanquam ad ultimum actum: & hoc maximè verum est in nostra sententia distinguente totum à partibus simul sumptis, & unitis: nam in supposito entitas totius habet etiam suam existentiam totalem distinctam ab existentiis partialibus materiæ, & formæ.

An mater

V Idimus, ma
xistentias pa
an sit separabilis
re sine forma, ne
Thomistas deberet
tunt existentiam
nobiscum tribuu
dicunt tamen for
do, ita ut, si Deu
ma, deberet suppl

C O

M Ateria non
qua forma
innes, & alii co
Et id adeò ver
divinitus quiden
inquit Doctor,
ne forma secund
cessariam connex
agens naturale n
quens non potest
ad nudam essentia
turaliter nequit

Prob. 2. ex eo
turaliter corrupti
omni generatione
nes, quia dum n
ergo naturaliter
forma. Nullum
lam formam in
quam aliter videt
non potest existere
est à Deo juxta ordo
falis, qui ordo

Tom. III.

[1] 2.d.12.9.

27.9.3.C.n.

QUÆ-

Q U A E S T I O III.

An materia possit existere sine forma?

VIdimus, materiam, & formam habere suas existentias partiales distinctas. Quærimus hic, an sit separabilis, adeo ut materia non possit existere sine forma, nec forma sine materia, certum est. Thomistas debere sustinere negativam, qui admitunt existentiam in materia, alii vero quidam, qui nobiscum tribuunt existentiam propriam materiæ, dicunt tamen formam influere in illam aliquo modo, ita ut, si Deus veller conservare materiæ sine forma, deberet supplere illum influxum formæ absentis.

C O N C L U S I O I.

MAteria non potest naturaliter existere sine aliqua forma [1] substantiali. Ita Scotistæ omnes, & alii communiter.

Et id adeò verum est in mente Aristotelis, ut ne divinitus quidem id possibile crediderit. Nec etiam, inquit Doctor, [2] Deus posset facere materiam sine forma secundum Aristotelem, quia ipse posuit necessariam connexionem causarum, &c. & præterea agens naturale non agit nisi in quantum, & per consequens non potest simpliciter, & immediate attingere ad nudam essentiam materiæ. Sed, ut materia, naturaliter nequit existere sine omni forma.

Prob. 2. ex eodem Philosopho, & Scoto. [3] Naturaliter corruptio unius est generatio alterius, & in omni generatione naturali concurrunt due mutationes, quia dum unum generatur, aliud corrumptitur; ergo naturaliter materia numquam est sine aliqua forma. Nullum enim agens naturale corrumptit ullam formam in illa, quin producat aliam, nec unquam aliter videmus fieri; ergo materia naturaliter non potest existere sine aliqua forma. Ita institutum est à Deo juxta cursum, & exigentiam naturæ universalis, qui ordo à nullo agente creato potest inverti.

Tom. III.

C

Objic.

[1] 2.d.12.q. 2.F.n.6. [2] 4.Phys. t.17. [3] 1.d.
27.q.3.C.n.2.

Objic. 1. Materia habet propriam existentiam, & subsistentiam distinctam ab existentia, & subsistenza formæ; ergo potest naturaliter existere, & subsistere sine ulla forma.

Respondeo neg. conseq. Neque enim omnia, quæ sic distinguuntur, possunt naturaliter separari; quia, ut dicebam, ordo universi exigit illam inseparabilitatem, quam nullum agens naturale potest invertere.

Inst. Tam anima rationalis est incompleta, & exigit esse cum corpore, & corpus cum anima, quæ ulla alia materia, vel forma: sed non obstante illa exigentia coexistentiae, & unionis corpus esse potest sine anima rationali, & hæc sine illo, & quidem naturaliter: ergo & materia sine forma.

Respondeo neg. maj. Nam in corpore materia non est sine omni forma, & anima rationalis est forma altioris ordinis, sc. spiritualis, & ideo facilius separari possunt, & existere sine se invicem, non ita est de materia nuda respectu omnis formæ.

Objicies 2. Materia in creatione fuit sine ulla forma; erat enim *inanis*, & *vacua*; [1] ergo materia potest naturaliter esse sine ulla forma. Ant. prob. ex D. Aug. [2] qui videtur sic intelligere illa verba Genesis.

Respondeo neg. ant. nam ex sensu literali verborum illorum Scriptura loquitur de terra, non de materia prima, & significatur, quod erat sine ornatu, sine luce, &c. nec aliud voluit S. Aug., cum dixit terram fuisse materiam corpoream, informem, & præterea loquimur de materia respectu agentis creati, & naturalis; non respectu creatoris.

CONCLUSIO II.

Materia prima potest supernaturaliter existere sine ulla forma substantiali. Est Doctoris cuius, & aliis contra Thomistas.

Prob. 1. ex Doctore [3] citato in præcedenti. Nam ideo Aristoteles [4] negavit, quod Deus possit facere materiam sine forma, quia posuit necessariam connectionem causarum, ita ut impossibile sit secundum eum, primas causas agere sine secundis; sive causam

[1] Gen. i. [2] I. i. de Gen. ad lit. c. 2. [3] 2. d. 12. q. 2. C in Report. [4] Ibid. n. 4.

omnino primam
hoc negasset / u
secundum ea,
eam fecisse sine
philosophiam
conservare ma
nam admittit
dependenter ab

Prob. 2. Qu
xistentiam, ne
tia, ut patebit

Prob. 3. rati
alio absolute p
ne isto posterio
est prior, salte
ergo potest sine
ne ulla forma
prius alio dici
talem ad post
Min. etiam p
omnis formæ i
realiter, ante
liter: si cause
ria influit, &
materialē; e
omnis forma
ens absolutum
nullum esset ei

Dices, majo
mnis substant
omni subsisten
tamen substanc
aliqua subsiste

Contra 1. C
tam esse quid
tum, falsum
conservari sine

Contra 2. Q
steriori, quo
nem absque ac
sistentia sic m
stancia de sub

Dices 2. Pat

omnino primam, quæ est Deus, sine secundis; sed se hoc negasset (ut negare debuit) habuit & ponere, secundum ea, quæ posuit de materia, quod potuisset eam fecisse sine forma. Ergo ex Scoto, & secundum philosophiam Christianam, Deus potest facere, aut conservare materiam nudam, & sine omni forma: nam admittit Deum posse ex se, & se solo agere independenter ab omni causa secunda.

Prob. 2. Quia, cum materia habeat propriam existentiam, non potest assignari ulla vera repugnativa, ut patebit exsolutione argumentorum.

Prob. 3. ratione Doctoris. Omne absolutum prius alio absolute potest sine contradictione conservari sine isto posteriori: sed materia est ens absolutum, & est prior, saltem natura, quam quæcumque forma: ergo potest sine contradictione esse, & conservari sine ulla forma. Prob. maj. nullum absolutum, & prius alio dicit ordinem, vel dependentiam essentialem ad posterius; alioqui non esset absolutum. Min. etiam patet; nam materia est causa naturalis omnis formæ materialis, & præsupponitur existens realiter, antequam causet realiter, aut intentionaliter: si causet tantum intentionaliter. Sed materia influit, & causat in suo genere omnem formam materialem; ergo est prior, saltem natura, quam omnis forma materialis. Quod autem materia sit ens absolutum, admittitur ab omnibus; alioqui nullum esset ens completum absolutum.

Dices, majorem non esse absolute veram, quia omnis substantia singularis est ens absolutum, & prius omni subsistentia, quæ est pariter quid absolutum, & tamen substantia singularis non potest conservari sine aliqua subsistentia; id est illa major est absolute falsa.

Contra 1. Quia falsum est, subsistentiam creatam esse quid absolutum; & si sit quid absolutum, falsum est, quod natura singularis non possit conservari sine illa; nec ulla adducetur implicantia.

Contra 2. Quia illa major Scotti intelligitur de posteriori, quod non suat naturaliter per emanationem absque actione ab illo absolute priori; sed subsistentia sic manat à natura singulari, ergo illa instantia de subsistentia non infirmat illud axioma.

Dices 2. Partes essentiales, scilicet materia, & forma,

ut unitæ, sunt priores toto composito, quod causant realiter, sed tamen non possunt esse tales si ne toto; ergo falsum est illud axioma.

Contra. Quia materia, & forma, ut unitæ important relationem ad totum, ergo tales non sunt quid absolutum. Prob. ant. Unio enim, quam important, est relatio, & ipsamet causalitas, & influxus, quo causant totum, ergo illa instantia non facit ad rem, & præterea, si negatur min. ut plures Scotistæ negant, putantes partes unitas posse divinitus conservari sine toto, id deberet probari ab adversariis.

Dices 3. Quantitas est absoluta, & prior natura, quam figura, & tamen non potest esse sine omni figura; idem est de substantia respectu ubi, seu loci, ergo, &c. eadem major est falsa.

Contra. Quia non implicat quantitatatem redigi ad punctum, & sic non haberet ullam figuram. *Præterea figura*, sicut & *Ubi*, sunt entia relativa, non absoluta, ergo instantiae non valent contra illam minorem.

Objic. 1. Materia sine ulla forma esset, & non esset in actu. Sed hoc implicat, ergo! & materiam esse sine forma. Prob. maj. esset in actu, quia existeret actu, non esset, quia esset sine omni forma; ergo & sine omni actu, quia omnis forma est actus, & dat existentiam materialiæ.

Resp. neg. maj. & conseq. prob. & rationem ejus, nam probatum est, materiam ex se habere propriam existentiam, & esse in actu entitativo sine forma, non in actu *Physico* informante.

Inst. Materia prius, & magis essentialiter respicit formam, quam existentiam, ergo magis repugnat illi separatio ab omni forma, quam ab existentia. Prob. ant. Ordo essentiæ est prior, & essentia lior, quam ordo existentiæ, sed forma est actus pertinens ad ordinem essentiæ, ergo magis essentia liter respicit formam.

Respondeo neg. ant. & min. prob. Falsum enim est, quod forma pertineat ad essentiam materiae. Pertinet ad essentiam totius compositi, non autem materiae in se consideratae, prout ab illa distinguitur.

Objic. 2. Materia illa esset, & non esset individua, sed

sed hoc in dividua, non esset quæ ponit nim esse in re.

Respond. rationem e materia iam completi, intrinsecum ant. Nam riori, indi habet ex se tiam speci nem extrin tum substanciam.

Objic. 3. ma, quam istud esse si sine risibilitate. Prob. maj. sunt unum sunt magis Prob. maj. sum per accidentia, sunt i per accidens.

Resp. neg. 3. Magis su nionis; con sis, neg. m jus faciunt pugnat reali niuntur uni nima non e

Objic. 4. ergo prius. Prob. conse ne primo; rio; ergo ne

Resp. neg.

sed hoc implicat , ergo , &c. Prob. maj. esset individua , quia omne , quod existit , est singulare; non esset verò ; quia individuatio venit à forma , quæ ponit rem in certa specie entis. Prius est enim esse in certa specie entis , quām esse singulare.

Respondeo neg. maj. & ant. prob. quoad 2. partem , & rationem ejus , vel eam sic distinguo . Forma ponit materiam in certa specie entis prædicamentalis , & completi , & extrinsecè , con. ant. velut principium intrinsecum , & in specie entis incompleti ; nego ant. Nam materia , ut jam diximus , quæst. superiori , individuatur propria hęcceitate partiali , & habet ex se suam intrinsecam formam , seu differentiationi specificam , à forma vero accipit specificationem extrinsecam , quatenus cum illa constituit totum substantiale in sua specie .

Objic. 3. Magis implicat materiam esse sine forma , quām subjectum sine sua passione , sed implicat istud esse sine sua passione , verbi gratia hominem sine risibilitate ; ergo & materiam esse sine forma . Prob. maj. Materia , & forma magis uniuntur , & sunt unum , quām subjectum , & passio , sed quæ sunt magis unum , implicat ea separari , ergo , &c. Prob. maj. subjectum , & passio non faciunt , nisi unum per accidens , materia verò facit unum per se substantiale , sed , quæ faciunt unum per se essentiale . sunt magis unum , quām , quæ faciunt unum per accidens , ergo materia , & forma magis uniuntur .

Resp. neg. maj. primi , & 2. argum. & dist. maj. 3. Magis sunt unum unitate compositionis , & unionis ; con. maj. & neg. min. , unitate identitatis , neg. maj. & conseq. Subjectum , & passio ejus faciunt unum unitate identitatis realis , cui repugnat realis separatio , non autem iis , quæ uniuntur unitate compositionis Physicæ , alioqui anima non esset separabilis à corpore .

Objic. 4. Existentia est actus secundus formæ , ergo prius est habere formam , quām existentiam . Prob. conseq. non potest haberi actus secundus sine primo ; neque effectus secundarius sine primo ; ergo neque existentia sine forma .

Resp. neg. ant. Quia est falsissimum ; nec illud

huc usque probarunt Thomistæ. Existentia est a. Etus essentiae, & cum materia habeat essentiam distinctam ab essentia formæ, ita & existentiam.

Objic. 5. Existentia materiæ separatae à forma es-
set corporea, vel spiritualis; sed neutrum dici pot-
est; ergo nec illud, unde iequitur. Prob. min. Non
esset spiritualis, quia spiritualitas abstrahit à mate-
ria. Non etiam corporea; alioqui esset in aliqua spe-
cie sub corpore, tanquam sub genere; sed non pot-
est esse in aliqua specie sine forma; ergo neque sub
corpore velut sub genere.

Respondeo neg. min. Esset corporea, sicut ipsa
materia, & sicut existentia formæ, & corporeita-
tem haberet à differentia specifica, & Metaphysi-
ca ipsius entitatis materiæ constitutiva, qua ens
substantiale incompletum contrahitur ad substantia-
le incompletum corporeum.

Inst. Ergo materia esset de se corpus; sed hoc
non potest esse sine forma, ergo, &c.

Respondeo dist. subsumptum. Esset *corpus*, prout
illud nomen significare potest substantiam sive
incompletam, sive completam, quæ non est spi-
ritualis, con. subsumptum, prout *corpus* signifi-
caret alteram partem compositi viventis, vel sub-
stantiam materialem completam, neg. subs. In
primo nullam importat formam, bene verò in se-
cundo, sed non loquimur de materia in hoc 2.

Aliæ objectiones solutæ sunt in quæstione præ-
cedenti, ubi sustinemus existentiam in materia di-
stinctam ab existentia formæ.

C O N C L U S I O III.

SI Deus conservaret materiam sine ulla forma, non
deberet supplere ullum influxum verū formæ in il-
lā per specialem concursum. Ita Scotistæ communiter.
Prob. 1. ex Scoto. [1] Quia materia in composito,
& unione cum forma nullum aliud habet esse entita-
tum intrinsecum, neque à forma, neque à compo-
sito, unde in statu separationis habet totum esse po-
sitivum, & intrinsecum, quod habet in statu unio-
nis, & compositi: idèo impugnat dictum Henrici
dicen-

[1] Ibid. n. 9. G. in Report. n. 11.

dicentis, mate-
nicatum à for-
non est aliud di-
non posse esse si-
panis transsubs-
subjecto) non
habuit, quando-
sibi conservatu-
militer in propo-
esse ab illo, qui
dem rationes, s-
cludunt de ma-
ullum influxu-
quandoquiden-
xum.

Dico, positiv-
ri aliquod esse
municati mate-
si quod materiæ
se negativum
sub forma.... C-
fisi materiam r-
quod tunc ma-
quando non est

Prob. 2. Non
existit formæ,
à materia, &
quam à vera ca-
ria nullam dep-
ergo nullus in-
pleri à Deo, s-

Prob. conse-
esse inter causæ
esse dependent-
dere à formæ,

Prob. 3. & si
materia non p-
nisi per influxu-
duceretur per
omnes, ergo, &
nem creationi
tia; & influxu-
depēdēter à fo-

stentia est a-
essentiam di-
xistentiam.
æ à forma es-
rum dici pot-
ob. min. Non
trahit à mate-
in aliqua spe-
sed non pot-
go neque sub-

ea , sicut ipsa
& corporeita.
& Metaphysi-
va , qua ens
ad substanti-

pus ; sed hoc
corpus, prout
tantiam sive
non est spi-
corpus signifi-
antis , vel sub-
neg. subs. In
nè vero in se-
ta in hoc 2.
uestione præ-
in materia di-

II.

lla forma, non
ū formæ in il-
communiter,
in composito,
et esse entita-
que à compo-
totum esse po-
n statu unio-
ctum Henrici
dicen-

dicentis , materiam habere aliquod esse sibi commu-
nicatum à forma . Hoc est falsum , inquit , quia hoc
non est aliud dicere , quam materiam sine omni addito
non posse esse sine forma.... Item sicut accidenti postquam
panis transubstantiatur (& conservatur à Deo sine
subiecto) non communicatur aliud esse , quam quod
habuit , quando fuit actu informans panem , sed idem
sibi conservatur (sicut probabitur in 4. lib.) ergo si-
militer in proposito non communicaretur materie aliud
esse ab illo , quod habet , dum est sub forma , & ea-
dem rationes , quæ ibi posita sunt de accidentibus , con-
cludunt de materia , ergo Deus non deberet supplerre
ullum influxum positivum formæ in materiam ,
quandoquidem forma nullum habet talium influ-
xum .

Dico , positivum . Nam Doctor concedit , supple-
ri aliquod esse negativum , sc. negationem esse com-
municati materie à forma , quod nihil aliud est , ni-
si quod materia sit per se existens sine forma , quod es-
se negativum non habet in composito , in quo est
sub forma Oportet enim ad unitatem per se compo-
siti materiam recipere formam , & subesse formæ , non
quod tunc materie detur aliqua actualitas nova ,
quando non est sub forma .

Prob. 2. Non solum materia quoad esse suum præ-
existit formæ , sed etiam ipsa forma dependet in fieri
à materia , & producit & dependenter ab illa , tam-
quam à vera causa Physica in suo genere , ergo mate-
ria nullam dependentiam habet à forma quoad esse ,
ergo nullus influxus materie in formam debet sup-
pleri à Deo , si velit materiam conservare sine forma .

Prob. conseq. Non datur mutua causalitas quoad
esse inter causas reales , ergo , si forma habeat suum
esse dependenter à materia , haec non poterit depen-
dere à forma quoad suum esse .

Prob. 3. & simul confirm. præcedens argumentū. Si
materia non produceretur , nec existeret naturaliter ,
nisi per influxum , & dependentiam à forma , non pro-
duceretur per creationem , falsū consequens , & contra
omnes , ergo , &c. Prob. seq. Non magis est contra ratio-
nen creationis , quod forma producatur cū dependen-
tia ; & influxu materie , quam quod materia producatur
dependenter à forma ; sed primum impedit , ne productio-

formæ sit creatio; ergo & secundum quoad materiam. Prob. maj. De ratione creationis est, ut sit tota-
liter ex nihilo, sed tamen materia non est ex nihilo,
cum producitur cum influxu formæ in illam, quam
cum forma producitur cum influxu materie, ergo,
&c.

Objic. 1. Materia naturaliter nequit esse sine for-
ma, ergo habet aliquam dependentiam naturalem
à forma, ergo si conservatur à Deo sine forma, de-
bet suppleri illa dependentia.

Resp. dist. conseq. Habet dependentiam, seu con-
nexiōnem à posteriori, con. cons. à priori, & quoad
esse, neg. conseq. utramque. Materia, cùm sit en-
titas incompleta, & potentialis, exigit existentiam
formæ, & unionem ejus, & naturaliter nequit esse
sine illa, ex ordine naturali universi ita positio, &
maxime, quia nullibi reperitur materia sine forma
aliqua, & ubi non sit agens conservativum, vel in-
troducingum alicujus formæ. Sed hoc non inducit
influxum ullum positivum formæ in materiam
quoad esse, & quod debeat suppleri à Deo, si velit
eam conservare sine forma, & in tali statu semper
habebit naturalem illam potentialitatem ad for-
mam, ergo non supplebitur à Deo.

Inst. 1. Ideò forma dicitur pendere à materia, quia
nequit naturaliter esse sine illa, sed idem est de ma-
teria respectu formæ, ergo etiam dependet ab illa.

Respondeo neg. maj. Non enim ea est præcisa ra-
tio dependentiæ veræ, & à priori, sed petitur ab
eo, quod forma naturaliter non possit produci, nisi
ex materia, alioqui non magis penderet à materia,
quam substantia ab accidentibus, sine quibus natu-
raliter esse non potest.

Inst. 2. Sequeretur, materiam esse perfectiorem
forma, sed hoc est falsum, & contra omnes, er-
go, &c. Prob. maj. Forma dependeret à mate-
ria, non vero haec ab illa, ergo materia esset
minus dependens, ergo & perfectior.

Respondeo dist. maj. Quoad independentiam ad
esse, conc. maj. Quoad activitatem, neg. maj. &
conseq. perfectio autem absolute, & simpliciter
attenditur penes activitatem, non penes indepen-
dientiam illam.

Inst. 3,

Inst. 3. Ma-
mam, ergo
Resp. neg.
ordinatur es-
pendet à visio-
sine forma,
tem, & ordi-
tur, nec des-

An materiæ

S Uppono 1.

subsistente

2. Suppono

1. largissime

haerentiam,

tiæ convenit

incomplete

large, pro esse

jecto informe

materia subsist

subjecto infor

materia primi

nicabiliter ad

quod, & de ha-

quod de mate-

M Ateria

tialem

2. Est Doct.

Prob. i. ex p-
physica. Nam
unicabilis e-
sed materia
ergo nec sub-
nicabilis tunc
quo, alioqui
positum. Di-
quod tamen ma-
sensi, sunt e-
per se existunt

Inst. 3. Materia ordinatur essentialiter ad formam, ergo pendet à forma.

Resp. neg. conseq. *Oculus*, & potentialis visiva ordinatur essentialiter ad visionem, & tamen non pendet à visione; &, ut dixi, si conservetur à Deo sine forma, semper retinet omnem potentialitatem, & ordinem ad formam, & sic non suppletur, nec destruitur; sed sola unio actualis.

Q U A E S T I O N E IV.

An materia habeat propriam subsistentiam.

Suppono i. ex dictis in metaphysica, quid addat
subsistentia supra essentiam rei, & existentiam.

2. Suppono, substantiæ nomen tripliciter sumi.

i. largissime, proper se esse, & non in alio per inhaerentiam, ut accidentia, & sic nomen subsistentiæ convenit omni substantiæ tamen completæ, quâm incompletæ. tamen totali; quâm partiali 2. minus large, pro esse per se, & non in alio, tamquam in subiecto informationis, & sustentationis, & sic sola materia subsistit; non autem forma, quia hæc est in subiecto informationis, à quo sustentatur, non autem materia prima. 3. propriè pro esse per se incommunicabiliter ad alterum distinctum, sive ut quo, sive ut quod, & de hac querimus, an convenientia materiæ, & quod de materia dicemus, dicendum erit de forma.

CONCLUSIO.

Materia non habet propriam subsistentiam, ne partialem quidem in 3. sensu, bene vero in 1. & 2. Est Doct. & suorum.

Prob. i. ex principiis Doctoris, & ex dictis in metaphysica. Nam subsistentia propriè est naturæ incumbens existentia, tamen *ut quo*, quam *ut quod*; sed materia prima non est sic incommunicabilis, ergo nec subsistens. Prob. min. Est enim communicabilis tunc formæ, tunc composito, saltem *ut quo*, alioqui non fieret cum illa unum per se compositum. Dico, *in tertio sensu*. Nam certum est, quod tamen materia, quam forma subsistunt in primo sensu, sunt enim entitates verè substantiales, & ideo, per se existunt independenter à subiecto inhaesioneis,

forma est quidem in materia, ut in subjecto informationis, & materia, sicut & forma, est in toto, sed tamquam pars essentialis.

Certum est etiam, quod subsistit in 2. sensu. Nec enim est in alio tamquam in subjecto, ne ut in subjecto quidem informationis, sed potius ipsa est primum subiectum omnium formarum tam substantialium, quam accidentalium, quae sunt in composite, ergo in hoc sensu vere subsistit: sed, ut dixi, haec subsistentia non est propria.

Objicies contra 2. partem. Omnis subsistentia dicit incomunicabilitatem, sed nulla entitas incompleta, qualis est materia, est communicabilis, ergo nulla entitas incompleta, ut est materia, est subsistens.

Respondeo dist. maj. Dicit quamdam incomunicabilitatem in eo sensu, in quo dicitur subsistentia, conc. maj. omnimodam, & in omni sensu, neg. maj. & dist. min. Nulla entitas incompleta, & partialis est incommunicabilis, ut quia, & ut quod, seu per incomunicabilitatem, quam importat rigorosa subsistentia, conc. min. incomunicabilitatem aliquam, neg. min. & conseq. Subsistentia partialis, prout dicitur de materia (idem est de forma) significat illam per seitatem, quae convenit omni substantiae, ut opponitur accidenti, in sensu explicato, & in hoc sensu vere convenit materiae, & formae.

Objicies 2. contra eamdem. Si materia subsisteret in 2. sensu, esset perfectior forma; sed falsum conseq. ergo & ant. Prob. maj. Illa enim subsistentia dicit perfectionem in subsistente, sed illa perfectio dicitur esse formae, & esset in materia, ergo in hoc materia excederet formam perfectione.

Respondeo neg. maj. absolute, & ad probationem con. totum. Est enim in materia illa perfectio, quae per se existit independenter ab alio, tamquam subjecto sustentante, immo ipsa sustentat formam, & haec perfectio non est in forma, quae sustentatur a materia, sed non sequitur, materiam esse simpliciter perfectiorem, quia forma habet aliunde nobiliori perfectionem, sc. actualitatem, qua toto generare, ut loquitur Scotus, excedit, & supereminet potentiam.

Objicies 3. contra 1.p. Incommunicabilitas, quam dicit

dicit subsister vel comparter naturam total est incommu turæ totali, communicatu trialiter.

Respondeo importat omni tet ex dictis i losophorum

De unitate

Questio singularis specifica, an præcisè ad specie, aut genitum sublunaribimus, an similes materialiter illa materia est?

Materia est una Probi. 1. ex tua materia, Universali autem & corpus unius, sed huius Iterum universales, & philosopho, iam singularitatem illorum.

Confirm. eandem num

[i] 12. metaphysica

dicit subsistentia rigorosa , non respicit subjectum , vel partem , vel totum compositum , sed aliam naturam totalem , sed materia (idem est de forma) est incomunicabilis alteri , ut supposito , & ~~et~~ naturæ totali , & subsistenti , sicut humanitas Christi communicatur verbo divino , ergo vere subsistit partialiter .

Respondeo neg. majorem . Subsistentia propriè importat omnes illas incomunicabilitates , ut patet ex dictis in Metaphysica , & communi sensu Philosophorum , & Theologorum .

Q U Æ S T I O V.

De unitate materiae primæ. An sit una in omnibus.

Questio procedit de unitate tam numerica , & singulari , quam de communi , & generica , vel specifica , an sc. materia de se , & in se considerata præcisè ab omnibus formis , sit una numero , vel specie , aut genere in omnibus entibus corporeis , tam sublunaribus , quam cœlestibus , imo & videbimus , an si substantiae spirituales , ut Angeli , haberent materiam , ut quidam putarunt , an , inquam , illa materia esset ejusdem speciei cum nostra .

C O N C L U S I O I.

Materia prima omnium entium corporeorum non est una numero . Ita communiter .

Prob. 1. ex Philosopho , [1] Singularium aliud est tua materia , & species , id est forma , & aliud mea . Universali autem ratione sunt eadem , nam anima , & corpus universaliter sunt materia , & forma hominis , sed hujus hominis , haec anima , & hoc corpus ... Iterum universalium sunt principia , & causæ universales , & particularium particulares , ergo , ex philosopho , materia omnium singularium est etiam singularis , & multiplex secundum multiplicitudinem illorum numericam .

Confirm. ex Scoto . [2] Nam docet , Deum posse eandem numero formiam reducere in suam propriam

materiam, & quod eandem formam numero sequitur eadem numero materia, & repetit praedictum textum Philosophi, ergo vult, quod materia mea, & tua, ut est per se principium meum, & tuum, sit alia numero.

Prob. 2. ratione ejusdem Doctoris. Si esset eadem materia numero in diversis compositis simul existentibus, & sub diversis numero, vel specie formis non subordinatis, & constitueret simul diversa specie composita, verbi gratia, lignum, & ignem, posset in eadem produci ignis absque corruptione ligni; sed hoc est absurdum, & falsum, ergo materia est multiplex numero in multis numero, & specie compositis. Min. paret. Quia sic tollerentur omnes transmutationes, & contrarium constat generali experientia. Prob. maj. Quia posset eadem numero materia naturaliter esse sub diversis specie, & numero formis, & in diversis compositis, ergo non esset necessarium, ut una forma corrumperetur, v.g. forma ligni, ad generationem formae ignis.

Prob. 3. Illa [1] sunt unum numero, quorum materia, id est, haecceitas, est una, sed alia est haecceitas materie Petri, & alia materie Pauli, ergo materia Petri non est una numero cum materia Pauli. Prob. min. ex dictis de principio individuationis. Nam quaelibet entitas individuatur propria haecceitate, & haecceitas identificatur realiter rei individuate, & nihil potest separari a se ipso; id tamen sequeretur, si materia Petri, qui est Romæ, esset eadem numero cum materia Pauli, qui est Camberii.

Objicies 1. Philosophum, & [2] Scotum dicentes esse unum numero subjectum transmutationis, esse eandem substantiam toti transmutationi, & utrique termino, unde est eadem materia in genito, & corrupto, ergo materia est eademi numero in omnibus.

Resp. neg. conseq. Nam Arist. & Scotus volunt quidem, materiam esse numero eandem in igne genito, quæ erat in ligno corrupto, & in omnibus, quæ sibi per transmutationem succedunt, sed non in iis, quæ simul coexistunt, ut expressè docet ibid. Scotus.

Objic. 2. Si formæ omnes omnium entium corpororum destruerentur a Deo; tota materia rerum omnium confluerebat in unum, & hæc esset eadem nu-

mero, ergo eadem numero.

Materia transfor-

& aliorum.

Prob. 1. ex-

cere, quod

materia, v-

materia cœl-

narium, da-

terius ratione

Prob. 2. C

ista altere ita

non debet a-

sine necessi-

Prob. 3. ex-

maxime sub-

cem transfor-

les, nisi ea

ad omnes i-

tia. Nam

res, ex cin-

animantia

esset diversa

tari sub illi-

Objicies.

[1] s.metaph.t.12. [2] ibid.

mero,

[1] 4.cit

mero, ergo etiam nunc materia rerum omnium est eadem numero.

Respondeo dist. ant. Conflueret in unum totale, & esset eadem numero totalis unitate quantitativa, & continuitatis, con. ant. esset eadem numero unitate intrinseca, & individuali, neg. ant. & conseq. Nam, sicut distinctæ numero aquæ fluviorum, diùn ununtur in mari, amittunt distinctionem separationis, & quantitativam, & fiunt una aqua unitate continuitatis, & retinent distinctionem intrinsecam, & entitativam, atque individualem, ita esset de illis materialiis: esset una materia totalis, & unitate continuitatis, & innumeræ partiales, & individuæ.

C O N C L U S I O II.

Materia omnium corporum sublunarium est intrinsecè una specie. Est Doctoris, & suorum & aliorum.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Quia inquit, Deus potest facere, quodcumque forma ponatur in quacumque materia, v.g. forma corporis in materia panis, quia si materia cœlorum esset diversæ speciei à materia sublunarium, darentur duæ materiæ primæ alterius, & alterius rationis, consequens est falsum, ergo & ant. Probatur falsitas consequentis. Non sunt duo fines primi, nec duo efficientes primi alterius, & alterius rationis, ergo nec similiter duæ materiæ primæ alterius, & alterius rationis.

Prob. 2. Quia videtur difficile assignare, unde sit ista alteritas rationis in hac materia, & illa, ergo non debet asseri, quia non debent multiplicari entia sine necessitate. Ant. patebit solutione objectionum.

Prob. 3. ex mutua transmutabilitate rerum omnium maxime sublunarium. Sunt enim omnes in se invicem transmutabiles, sed non essent ita transmutabiles, nisi eadem materia specie esset una indifferens ad omnes illas formas, ergo &c. Maj. patet experientia. Nam de facto ex lapide fit ignis, ex igne cineres, ex cineribus terra, ex terra plantæ, ex plantis animantia, &c. Prob. min. Quia, si materia lapidis esset diversæ speciei à materia ignis, non posset mutari sub illis diversis formis.

Objicies. 1. Si materia omnium rerum sublunarium

esset

[1] 4. cit. & in 2.d. 14.q. 1. A.n. 2.

esset intrinsecè unius speciei; ita & res omnes; falsum conseq. ergo, &c. Prob. seq. maj. Nam, ex Philosopho, qualia sunt principia, talia principiata; sed principium, sc. materia est una specie, ergo & res omnes ex ea compositæ.

Resp. neg. seq. maj. & dist. maj. prob. Qualia principia adæquata, conc. maj. principia partialia, & inadæquata, neg. maj. & conseq. Nam materia est principium partiale rerum, & ad distinctionem specificam sufficit differentia formarum, ad unitatem; verò requiriatur identitas materiæ, & formarum omnium.

Inst. Tam materia est pars essentialis compositi, quæm forma, ergo tam distinctio venit ex materia, quæm ex forma.

Resp. dist. ant. Materia est pars essentialis, & communis, & potentialis, con. ant. actualis, distinguens, neg. ant. & conseq. Sicut enim genus in composito est pars essentialis communis; ita in composito physico materia est pars communis.

Objicies 2. Forma dat speciem rei, cui advenit, ergo diversæ formæ faciunt differentes materias, quibus adveniunt.

Respond. dist. ant. Dat speciem extrinsecam rei, cui advenit, sc. materiæ, con. ant. intrinsecam, neg. ant. & conseq. Facit differre intrinsecè compositum, quod constituit, ut pars ejus extrinseca, non verò materialis, nisi extrinsecè quia non est pars ejus intrinseca.

C O N C L U S I O III.

Materia cælorum est una specie cum materia sublunarium. Est Scoti, & suorum, & aliorum. Suppono autem pro nunc, celos esse compositos ex materia, & forma; de quo dicemus ex professo in libris de celo.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Secundum Theologos, inquit, ponenda est materia ibi (sc. in corpore celesti) quia illud Chaos (sc. terra inanis, seu materia informis) attigisse usque ad cælum empyreum, erat materia omnium corporalium contentorum à cælo Empyreo, & etiam ponetur materia secundum se, & quantum est ex se, eiusdem rationis in quocumque, & ita debent ipsi Theologi discordare a Philosopho in hac propositione.

[1] 2.d.14.q.1.D.n.4. & 15. Report. ibid. n.2. Iste

Iste enim te
biles, & po
cipium corr
rum est ead

Prob. 2. e
stinctionis
xi. Ant. pa

Prob. 3.
primi effici
teriæ prima
mi efficient
habet omni
in suo gene
nem poten
suo generi
suo generi
tione objec

Objicies
co, ergo n
nostra. A
su. Prob.
ruptionis p
mas appeti
demi specie
corruptibi

Responde
sed ab ext
non haben
gere; ut c

Responde
posset ven
aded firmi
gente crea
ri: id aut

Objicies
ad illam f
di ffert spe

Res. neg
determina

Objicie
possunt ir
sublunari
& pati, er

Iste enim tenuit, cęlos esse æternos, & incorruptibles, & per consequens, sine materia, quæ est principium corruptionis, ergo, ex Scoto, materia cęlorum est eadem cum nostra.

Prob.2.ex eodem. Non est ulla necessitas talis distinctionis, aut multiplicitatis, ergo non debet asseri. Ant. patebit ex objectionibus.

Prob.3. Quia non sunt duo finis primi, nec duo primi efficientes diversæ rationis, ergo nec duæ materiæ primæ. Prob. conseq. Ideò non sunt duo primi efficientes diversæ rationis, quia unus sufficit, & habet omnem virtutem necessariam, & possibilem in suo genere, sed materia prima una includit omnem potentialitatem possibilem, & necessariam in suo genere, ergo materia habet totam unitatem in suo genere necessariam. Min. etiam patebit ex solutione objectionum.

Objicies 1. Celi sunt incorruptibles ab intrinseco, ergo non constant materia ejusdem rationis cum nostra. Ant. supponitur ex communī omnium sensu. Prob. conseq. Materia sublunarium est radix corruptionis propter potentialitatem, & ad plures formas appetitum, ergo si materia celorum esset ejusdem speciei cum nostra, essent pariter ab intrinseco corruptibles.

Respondeo 1.neg.ant. Sunt quidem incorruptibles, sed ab extrinseco, ut dicimus in lib. de cęlo; quia non habent agentia contraria, quæ possint in illos agere; ut docet Scotus cit.

Respondeo 2. neg. cons. Nam illa incorruptibilitas posset venire à forma, quæ esset tantæ virtutis, & adeò firmiter adhærereret, ut non posset ab ullo agente creato corrumpi, vel de se exigeret conservari: id autem non veniret ex parte materiæ.

Objicies 2. Materia celorum est determinata ex se ad illam formam ita ut non possit subesse alteri, ergo differt specie à nostra, quæ est indifferens ad omnes.

Res.neg.ant. Id enim gratis dicitur, sc. quod ex se sit determinata.

Objicies 3. Quæ habent communem materiam, possunt in se invicem agere, & à se invicem pati, sed sublunaria, & cęlestia corpora non possunt sic agere, & pati, ergo non habent communem materiam. Maj.

prob ex philosopho id assidente: imò & docet expressè, materiam cœlestem esse diversæ rationis à sublunari.

Resp. dist. min. Si hoc proveniat ex ratione intrinseca materiae, conc. min. si proveniat aliunde, neg. min. & conseq. Id enim venit ab ordine providentiae divine, vel à conditione formæ, vel à dispositione universi, ad Philosophum autem alias respondebimus, non est multum hic curandus, quia credidit cœlos aternos, &c.

Inst. Potuit Deus dare materiam cœlis determinata ad illam formam, & sic esset distinctæ speciei à nostra, ergo id ita factum esse dicendum est. Prob. conseq. Quia id dicendo melius salvatur incorruptibilitas intrinseca cœlorum.

Respondeo neg. conseq. Nam, sicut potuit facere cœlos alterius naturæ, ac speciei. & facere illos expertes omnis prorsus compositionis, & materiae, & tamen non fecit, ita est de materia. Ad probationem neg. ant. Nam sufficienter salvatur incorruptibilitas, ex natura talis formæ, & qualitatum ejus conservativum, quæ non habent contraria agentia, &c.

Inst. 2. Nisi materia singulorum cœlorum dicatur determinata ad unam formam, potest unum corpus celeste corrumpere aliud, & ex illo aliud generare, sed hoc est falsum, & contra omnes, ergo, &c. Prob. sequela. Nulla enim alia ratio dari potest, cur id non fieret, ergo, &c.

Respondeo neg. seq. maj. & ant. probationis. Quid enim vetat dicere, cœlos non esse productivos sui similium?

Objic. 4. Materia cœlorum non appetit formas sublunares, ergo non est ejusdem speciei cum nostra, quæ appetit eas. Prob. ant. Ille appetitus esset frustra, quia numquam posset illos habere, nec reduci ad actum, ergo non datur ille appetitus in materia cœlorum.

Respondeo neg. ant. utrumque ac rationem. 2. Nam Deus posset eas unire, aut forte aliqua causa secunda possibilis, imò, licet in aliquo individuo, ut est cœlum, non posset ille appetitus reduci ad actum: sufficit, quod in genere, aut specie reduci possit; verbi gratia, appetitus materiae, quæ est sub forma ligni ad

formam animalium
unquam re-

Si substans
berentur
stra, sed sa-

Prob. Q
formæ indi-
specie ab ea
sed materia
set alterius
diversitas s-
quam ex su-
terminatio-
indivisibili-
ri, & in es-
non possun-
visibili, er-
ritualium i-

Confir. Q
eslet spiritu-
visibiles, q-

Objic. I.
seu materi-
tit easdem
speciei cum

Respondeo
materia ha-
nisi media
est forma
potentia ne-
citur: locu-
rituales de-

Objic. 2.
ferens ad
lem, vel i-
mam divi-
seu spiritu-
lis, si ma-

Respon-

formam auri, non est frustia, licet sorte non posset unquam reduci ad actum; & sic de ceteris.

CONCLUSIO IV.

Si substantiae spirituales, verbi gratia, Angeli, haberent materiam, hæc non est et una specie cum nostra, sed solum genere. Est communis.

Prob. Quia materia, quæ ex se appetit conjungi formæ indivisibili, est in se indivisibilis, & differt specie ab ea, quæ appetit conjungi formæ divisibili; sed materia Angeli talis esset, si daretur, ergo esset alterius speciei à nostra. Maj. est evidens. Nam diversitas specifica materiae non potest melius argui, quam ex suo appetitu, & determinatione, vel indeterminatione ad formas: item ex divisibilitate, vel indivisibilitate. Prob. min. Formæ dependent in fieri, & in esse à materia sua, sed formæ indivisibles non possunt pendere in fieri, & in esse à materia divisibili, ergo materia rerum indivisibilium, seu spiritualium non potest esse divisibilis.

Confir. Quia materia Angeli esset indivisibilis: quia esset spiritualis, ergo non posset recipere formas divisibiles, quales sunt sublunares, & materiales.

Objic. 1. Anima rationalis recipitur in subjecto, seu materia corporea, ergo hæc nostra materia appetit easdem formas etiam spirituales, ergo est ejusdem speciei cum quacumque spirituali.

Respondeo neg. conseq. & ratio disparitatis est, quia materia hæc corporea non unitur animæ spirituali, nisi mediante alia forma corporea, & divisibili, quæ est forma corporeitatis, & anima non educitur ex potentia materiæ istius, sed per creationem producitur: loquimur vero de materia, à qua formæ spirituales dependerent in fieri, & in esse.

Objic. 2. Materia, ut sic, præscindit, & est indifferens ad esse corpoream vel incorpoream divisibilem, vel indivisibilem, ergo & indifferens est ad formam divisibilem, & corpoream, vel indivisibilem, seu spiritualem, ergo ejusdem est rationis in Angelis, si materiam habeant, & in nobis.

Respond. Materia genericè transeat, specificè, neg. ant,

ant. & conseq. Possibilis quidem est conceptus materiæ , qui præscindat à corporeitate , sicut conceptus substantiæ , sed physicè loquendo , & in speciali , sic ut quælibet substantia est corporea , vel incorporea , ita & quælibet materia .

CONCLUSIO V.

UNITAS SPECIFICA MATERIAE IN REBUS CORPORALIBUS EST POSITIVA.

Sequitur ex locis citatis ex Doctore contra Thomistas .

Probatur i. Unitas sequitur entitatem rei , unde si ista sit positiva , ita est illa , & vicissim , sed entitas materiæ est positiva (ut patet ex dictis de actu ejus entitativo) ergo & unitas .

Prob. 2. ex principiis Scoti allegatis in Logica , & Metaphysica . Omnis negatio inseparabilis supponit positivum , à quo fluat , sed negatio , in qua ponunt adversarii unitatem materiæ primæ , est inseparabilis ab illa , ergo supponit aliquid positivum , ex quo fluat , & illud erit unitas radicalis .

QUÆSTIO VI.

De potentia passiva , & subjectiva materiæ primæ ;
An , & quid sit .

Suppono ex omnium consensu , & ex definitione materiæ primæ , eam esse potentiam passivam , seu subjectivam , non solum respectu formæ , quam in se recipit , & sustentat , sed etiam respectu totius compositi , cuius est pars potentialis , seu subjectiva , sed hic comparamus eam præcipue in ordine ad formas .

Potentia passiva , si respicit agens , est naturalis , vel supernaturalis , est naturalis , si respiciat agens inductivum formæ secundum leges naturæ : supernaturalis verò , si respiciat agens inductivum formæ supra leges naturales , & de hac potentia non loquimur hic . Si verò respiciat formas , triplex est , naturalis , violenta , & neutra , forma dicitur naturalis , quando subjectum inclinatur ad illam : dicitur violenta , si forma sit contra inclinationem subjecti ; neutra verò , si subjectum sit ad illam indifferens .

Rur-

Rursus po
qua passum d
ve ad motum
Alia inde
inclinatur ac
exercere dup
nam illas ia
tia , in se re
stentat illam
ptiva disting

Denique
vel radicalis
traque sit de
jus . Quæda
quentibus .

Materiæ , i
niter .

Prob. ex
de materia
receptiva o
dentalium
rum , & ic
Aristoteli
receptum ,
cificum , e
suppositum
Etus divisa
materia m
etus , tale
quia est di
losopho ,
S. hæc co
nis , &c.

Confi
riæ sc.ad

[1] 2.
[2] 4.

Rursus potentia naturalis, alia est *determinata*, qua passum determinatè inclinatur ad unum; ut grave ad motum deorsum.

Alia *indeterminata*, qua passum indeterminate inclinatur ad plura, suppono præterea, materiam exercere duplex munus erga formas, quas recipit; nam illas in se recipit. 2. illas sustentat; verbi gratia, in se recipit animam rationalem, sed non sustentat illam; unde quæri potest, an potentia receptiva distinguitur in materia à potentia sustentativa.

Denique illa potentia est vel *formalis*, & *proxima*, vel *radicalis*, & *remota*, & de illis quæritur, an ultraque sit de essentia materiæ, an verò proprietas ejus. Quædam resolvemus hac quæstione; alia in sequentibus.

C O N C L U S I O I.

Materia prima est pura potentia passiva respectu formæ; quæ potentialitas formaliter nihil est aliud, quam relatio aptitudinis ad recipiendas formas: radicaliter verò, seu fundamentaliter, est ipsa entitas materiæ, in qua fundatur talis relatio. Ita communiter.

Prob. ex Doctore [1] iam relato; sic enim loquitur de materia. Dicitur ens in potentia, quia materia est receptiva omnium formarum substantialium, & accidentalium, ideo maximè est in potentia, respectus earum, & ideo definitur per esse in potentia: secundum Aristotelem, non enim habet actum dividentem, vel receptum, vel informantem, & dantem sibi esse specificum, ex quo tamen est receptivum istius actus per suppositum, est causa compositi, & infra addit: Si actus dividatur contra illud, quod respicit actum; sic materia non est actus, quia est primum receptivum actus, tale autem oportet denudatum esse ab omni actu: quia est distinguibile per omnem actum, ergo, ex Philosopho, & Scoto, materia est pura potentia passiva, scilicet hæc consistit formaliter in illa relatione aptitudinis, &c.

Confir. ex [2] eodem, qui diceret, ista potentia materia scilicet ad formas nihil esse.... præter illam, quæ dicit res-

pe-

[1] 2.d.12.q.1.n.10. & 11.l. & C. & n.15.

[2] 4.d.43.q.3.H.51. k.n.17. & 18.

pectum recipientis ad formam receptam expediret se breviter de tota illa difficultate, & quidem loquitur de relatione aptitudinis, quae praescindit ab actuali.

Sed clarissime, dicens, potentia materiae non est, nisi sua receptibilitas passiva formarum, & ideo, sicut ipsa est una respectu omnium formarum speciei ejusdem, ita est potentia simpliciter una respectu omnium in ipsa, &c.

Prob. 2. [1] Quia sic intelligitur ab omnibus talis potentia, nec potest melius explicari: nec in hoc apparet ullla difficultas ullius momenti.

CONCLUSIO II.

Potentialitas passiva radicalis, & remota est de essentia materiae primae non vero formalis, & proxima. Est Scoti. & suorum.

Prob. 1. ex Scoto. [2] Quia est differentia essentialis constitutiva materiae, prout distinguitur à forma; unde secundum hoc est realitas distincta à forma ex iisdem causis, & est quid positivum, quia receptivum formæ, &c. Sed id non potest intelligi de potentialitate formalis, ergo intelligitur de radicali, & remota, ex qua formalis manat, Prob. min. Nullum relativum potest esse de ratione essentiali, & constitutiva entis absoluti, sed materia est entitas absoluta, & potentialitas formalis est quid relativum, ergo, &c. Min. patet ex dictis, & textibus mox allegatis, & præcipue cùm dicit, quod principium potentialle semper manet, & illud sufficit, ut forma recipiatur: quia si ultra illud quæras aliam potentiam (passivam) quæ est respectus, nihil facit ad receptionem formæ, vides illum distinguere potentiam principium, quod semper manet, quia est essentiale materiae, à potentialitate relativa, quæ dicit ordinem receptivi ad receptum, qui consequitur naturam receptivi, &c.

Prob. 2. Materia spectari potest 1. secundum se, & in se, ut substantia, & entitas quædam absoluta, & in genere suo perfecta, quatenus nihil illi debet in ratione materie, 2. in ordine ad generationem, cuius est principium, & 3. ad formam, cuius est receptiva, & ad compositum, cuius est pars in 1.

statu

[1] Repor. ibid. n. II. [2] in 2. q. n. II.

statu non inclu-
sua prædicata
possit sine illis
teria in suo co-
ctum illum apti-

Confir. Qui
ditativo non i-
latum includit
nuntur, totum
relationis est ac-

Prob. 3. Qui
prius enim est
& illa aptitude
tudo ad recipie-
stitione mate-

Quod si hoc
substantiales,
formas acciden-

Objic. 1. au-
teriam per se t-
ergo potential-
materiae, alici-

Resp. neg. co-
quod potentiali-
differentia esser-

Inst. Dicit, i-
llorum, quæ si-
tialiter relation-

Resp. neg. co-
relationes trans-
ad recipere, &
proprietas, vae,
illud primi
alioqui omnia
essent relativa

Objic. 2. Ma-
ergo essentiati-
ut potentia pas-
tialis.

Respondeo
essentialiter in-
tialitatis, seu
importat, es-

statu non includit ullam relationem, sed dicit sola sua praedicta essentialia, licet à nobis concipi non possit sine illis respectibus, quos dicit in 2. ergo materia in suo conceptu essentiali non includit respectum illum aptitudinalem potentialitatis.

Confir. Quia, sicut relatio in suo conceptu quiditativo non includit ens absolutum, ita nec absolutum includit relationem; huc duo prorsus opponuntur, totum absolutum est ad se, & totum esse relationis est ad aliud, ergo, &c.

Prob. 3. Quia aptitudo est posterior re, in qua est; prius enim est esse in se, quam esse aptum ad aliud, & illa aptitudo fluit ab illo esse rei in se, ergo aptitudo ad recipiendas formas non est de primaria constitutione materiae, sed proprietas ejus.

Quod si hoc verum sit de potentialitate ad forma substantiales, longè verius est de potentialitate ad formas accidentales, quae magis est accidentalis.

Objic. 1. auctoritatem Philosopheri, qui vocat materiam per se potentiam & formam per se actum, ergo potentialitas est essentialis, & de peleitate materiae, alioqui esset accidentalis.

Resp. neg. conseq. Philosophus enim vult solum, quod potentialitas sit innata materiae proprietas, non differentia essentialis, nisi in radice.

Inst. Dicit, materiam, & formam esse de genere illorum, quae sunt ad aliquid, ergo includunt essentialiter relationem, & sic iuit nostrum fundamentum.

Resp. neg. conseq. Nam aliud est, quod habeant relationes transcendentales, quales sunt aptitudines ad recipere, & ad recipi, sibi identificatas, & velut proprietates, aliud, quod sint essentialiter relatives, illud primum admittimus, non hoc secundum, alioqui omnia entia composita ex materia, & forma essent relativa, quod nullus admittet.

Objic. 2. Materia est essentialiter ens incompletum, ergo essentialiter petit compleri; sed petit compleri, ut potentia passiva, ergo potentia passiva est illi essentialis.

Respondeo dist. 1. conseq. Petit compleri, id est, essentialiter includit principium exigitivum potentialitatis, seu complebitatis, con. conseq: id est, importat, essentialiter talem potentialitatem for-

formalem , neg. cons. & eodem modo dist. subsumptum . Igitur propter suam incompletionem , quæ est illi essentialis , includit principium exigitivum complementi per formam , secundariò verò potentialitatem illam ad formam , à qua compleatur .

Inst. Omnis pars , ut pars , essentialiter respicit suam partem ; sed materia essentialiter est pars , ergo essentialiter respicit materiam .

Respondeo eodem modo , dist. maj. essentialiter respicit , quatenus includit principium exigitivum aptitudinis ad constituendum totum cum sua comparte , con. maj. ita ut essentialiter , & primariò importet illam aptitudinem , neg. maj. & conseq. Pars enim essentialiter in primo modo dicendi per se importat prædicata sua intrinsecè constitutiva in suo esse .

Inst. Quod ponitur in definitione rei , & sine quo res non potest concipi , pertinet ad essentiam ejus ; sed materia nequit concipi , nec definiri sine illa potentialitate , ergo pertinet ad essentiam materiæ .

Respondeo neg. maj. Nam , generaliter , & absoluē loquendo , non est verum . Sunt enim quædam res exilis adeò entitatis , ut non possint à nobis cognosci clare , & distinctè , nisi per ordinem ad aliud , licet in se sint absolutæ , & talis est materia . Et certè forma non est essentialis materiæ , & tamen hæc non explicatur , nisi per ordinem ad illam . *Dico à nobis* , nam ab intellectu Angelico , v. g. nihil prohibet eam cognosci posse in se absolute , & sine forma .

Respond 2. dist. eamdem maj. Quod ponitur , ut genus , aut ut differentia , & sine quo res non potest concipi conceptu essentiali , & quidditativo , con. maj. & neg. min. conceptu accidentalī , & quietativo , seu extensivo , neg. maj. & conseq. Conceptus quiditativus rei terminatur præcisè ad essentialia , sc. ad genus proximum , & differentiam , & hoc modo conceptibile est omne absolutum , saltem de se , licet ex parte nostra non possimus illud ita concipere , propter debilitatem nostram , extensivus autem , & quietivus terminatur ad proprietates , & extrinsecas rei circumstantias , & habitudines ejus ad alia , & ita est in proposito de materia .

C
P Otentia n
prædicat
proprietas con
cta . Est Doc
tes , potentia
Etum realite
Prob. 1. ex
tia , quæ dic
ordo manet i
quando recep
receptivi , et
est accidens d
naturalis , &
Proprietates
Confirmati
riæ non est ,
quæ est una
tionis , seu sp
ecidens distin
re ut ad mu
rum : loquo
de actuali , q
formans , quæ

Prob. 2. Il
perflua , & g
objectionum

Prob. 3. Q
diate in ipsa
vel mediant
non datur tal
Prob. min. S
magis forma
quia est mag
tentia , idem c
necne ; & sic
talis potentia

Prob. 4. Fo
non in mate
unum per se

Confir. Quæ

CONCLUSIO III.

Potentia materiae primae ad formas non est accidens praedicamentale, realiter ab ea distinctum, sed proprietas connaturalis ex natura rei formaliter distincta. Est Doctoris, & suorum contra quosdam volentes, potentiam materiae esse aliquod accidens distinctum realiter, quo mediante recipit formam.

Prob. 1. ex Scoto[1] locis cit. *Ubi loquens de potentia, quæ dicit ordinem receptivi ad receptum, ille sc. ordo manet idem, sive antequam receptum insit, sive quando receptum inest, quia ille consequitur naturam receptivi, ergo, ex Scoto, potentia materiae non est accidens distinctum realiter, sed proprietas connaturalis, & inseparabilis ab ejus essentia, ut sunt proprietates.*

Confirmatur.[2] Quia dicit alibi, quod potentia materiae non est, nisi sua receptibilitas passiva formarum, quæ est una respectu omnium formarum eiusdem rationis, seu speciei. [1] Nam, si potentia illa esset accidens distinctum, non esset eadem, sed multiplicare ad multiplicatorem, & mutationem formarum: loquor enim de potentia in actu primo, non de actuali, quæ est relatio actualis informati ad informans, quæ mutatur ad mutationem formarum.

Prob. 2. Illa potentia accidentalis est omnino superflua, & gratis asseritur, ut patebit in solutione objectionum, ergo non est asserenda.

Prob. 3. Quia illud accidens vel recipitur immediate in ipsa materia absque alia potentia mediante, vel mediante alia, sed neutrum dici potest, ergo non datur talis potentia, quæ sit accidens distinctum. Prob. min. Si enim recipitur immediate, ergo multò magis forma substantialis debet recipi immediate, quia est magis proportionata. 2. Si mediante alia potentia, idem quero de ista an sit accidens distinctum, necne; & sic in infinitum, ergo frustrè omnino est talis potentia distincta.

Prob. 4. Forma substantialis reciperetur immediate, non in materia, sed in tali accidente, & sic non faciet unum per se cum illa, sed hoc est absurdum, ergo, &c.

Confir. Quia etiam deberet admitti simile accidente

[1] *ibid.* [2] *4.d.49.q10. A.n.2.*

ex parte formæ ad hoc , ut possit uniri materiae,
& illam informare ; sed hoc etiam falsum est , ergo , &c.

Prob. quoad 2. partem . Quia , si illa potentia non est de essentia materiae , nec accidens realiter ab ea distinctum , restat , ut sit proprietas realiter identificata , & formaliter ex natura rei distincta , ut omnes proprietates distinguuntur ab essentiis , à quibus inveniuntur .

Confirmatur . Potentia illa est inclinatio , & aptitudo ad formas sed inclinationes , & aptitudines nō distinguuntur à naturis , quibus insunt , inquit Scotus , ergo , &c.

Obj. ies 1. Potentia naturalis pertinet ad 2. speciem qualitatis , ergo est accidens distinctum realiter à materia , quæ est substantia . Ant. prob. ex philosopho . [1] & patet ex dictis in logica .

Resp. neg. ant. prob. ejus . Nam potentia naturalis , quam ponit philosophus in 2. specie qualitatis , est distincta realiter à re ; & significat nō nudā aptitudinem , sed facilitatē utēdi illa alia in agendo , vel patiendo .

Inst. Adveniente forma , cessat illa aptitudo , seu potentia , ergo est realiter distincta . Prob. ant. adveniente actu , cessat potentia , ergo , &c.

Resp. neg. ant. & rationem ejus . Nam , dum actus ridens , non amittit risibilitatem , sed exercet , ita est de hac potentialitate materiae .

Inst. 2. Actus , & potentia opponuntur , ergo nō possunt esse simul in eodem , ergo adveniente actu , cessat potentia in materia , alioqui esset simul in potentia , & in actu .

Resp. dist. ant . Actus entitatus , & potentia objectiva , seu existentia , & non existentia , con. ant. actus , & potentia vel activa , vel passiva , neg. ant. & conseq. immo id est necessarium , neque enim forma actu informaret , nisi haberet potentiam informandi , nec materia actu informaretur ; nisi haberet potentiam susceptivam formæ , sicut nec ridens , nisi esset actu risibilis .

Inst. 3. Materia non habet amplius potentiam ad formam corruptam , ergo illa potentia est separabilis . Prob. ant . Quia non est potentia ad impossibile , sed est impossibile , ut forma corrupta redeat , ergo non est amplius potentia in materia ad illam .

Ref-

Respond. neg .
naturale non pot
ducere , non rep
materia sit in po
cet , [1] sine præ
sibile aliquid ider
postquam corrupt

Objic. 3. Causa
si mediante aliqui
non recipit form
distinctam . prob.
Iorem , ergo , &c.

Respondeo ne
stantia sit immed

Resp. 2. neg. ce
non facit unum p
benè verò materi
tervenire accidente
per se substantial

C O

Potentia recepe
formaliter ex
sio ponitur , qui
recipit , quæ tam
& ideo non dicu
sic educuntur , &
posito .

Prob. 1. Concl .
seu habitudines c
quirit , ad substanti
cem habet habitua
tum , & aliam ,
dependet secun
dationem respon
bitudini formæ a
tentia , seu habitu
sine se invicem co
tur formaliter .

Prob. 2. potest r
ptiva , non conce
duæ potentiae di
prob. ant. experi

Tom. II.

[1] Report. 4. d.

Respond. neg. ant. & min. prob. Licet enim agens naturale non posset eamdem numero formam reproducere, non repugnat tamen Deo: & hoc sufficit, ut materia sit in potentia ad illam. Imo & Scotus docet, [1] sine præjudicio sibi videri, quod non est impossibile aliquid idem numero redire per actionem naturæ, postquam corruptum est.

Objic. 3. Causa efficiens non producit effectum, nisi mediante aliqua potentia distincta, ergo materia non recipit formam, nisi per potentiam realiter distinctam. prob. ant. Nam ignis non agit nisi per calorem, ergo, &c.

Respondeo neg. ant. Nihil enim impedit, quin substantia sit immedietè activa: sed de hoc alias.

Resp. 2. neg. conseq. & disparitas est, quia efficiens non facit unum per se substantiale cum effectu suo, bene verò materia cum forma, & ideo non debet intervenire accidentis distinctum, quod impediret unum per se substantiale.

C O N C L U S I O . IV.

Potentia receptiva, & sustentativa distinguuntur formaliter ex natura rei in materia. Hac conclusio ponitur, quia sunt aliquæ formæ, quas materia recipit, quæ tamen non educuntur ex ejus potentia, & ideo non dicuntur ab ea sustentari, & aliæ, quæ sic educuntur, & quas ideo dicitur sustentare. Hoc posito.

Prob. 1. Concl. ex Doctore, [2] qui istas potentias, seu habitudines distinguit in subjecto; *accidens*, inquit, *ad substantiam*, sive *ad subjectum suum duplum* habet habitudinem, sc. *informantis ad informantum*, & *aliam*, ut posterioris naturæ ad prius, à quo dependet.... secundum prioritatem naturalem, & sustentationem respectu accidentis, &c. Huic duplice habitudini formæ ad subjectum respondet duplex potentia, seu habitudo subjecti ad formam, & possunt sine se invicem concipi in materia, ergo distinguuntur formaliter.

Prob. 2. potest materia concipi cum potentia susceptiva, non concepta potentia sustentativa, ergo illæ duas potentiae distinguuntur formaliter ex natura rei. prob. ant. experientia. Scimus enim, quod materia

Tom. II.

D su-

[1] Report. 4.d.43.q.3.n.13. [2] 3.d.1.g.1.A.n.3.

suscipit omnes formas, non cogitando, an habeat virtutem concurrendi ad eam productionem, ita ut educantur ex illa, quod est habere virtutem sustentativam, ergo, &c.

Confirmatur. Nam potentia receptiva materiae exercetur circa animam rationalem, non vero sustentativa, ergo illae duae potentiae distinguuntur saltem formaliter ex natura rei.

Objicies 1. Accidens per eundem modum informat subiectum, & dependet ab eodem, ergo similiter in subiecto per eundem formaliter modum, & potentiam recipit illud, & sustentat.

Respondeo neg. ant. Nam accidens informat subiectum per unionem, quae est relatio extrinsecus adveniens, & sustentatur ab eodem subiecto per dependentiam, quae est relatio intrinsecus adveniens.

Inst. Dependentia à causa materiali includit essentialem unionem, ergo non distinguitur à modo informationis, sed illum includit, Prob. ant. Quia non potest illa dependentia intelligi sine unione, est enim species quaedam unionis, ergo, &c.

Respondeo neg. ant. utrumque. Si enim accidens eductum ex materia assumeretur à Verbo Divino, vel conservaretur extra subiectum, haberet dependentiam sine unione, ideo non implicat, accidens produci dependenter à materia, & non uniri ei.

Objic. 3. Unitas potentiae non tollitur propter differentiam actuum, & objectorum, ergo differentia unionis, & sustentationis non sufficit ad formalem distinctionem potentiae susceptivæ à sustentativa. Prob. ant. Velle, & nolle sunt actus specie distincti: sed illi actus sunt ab eadem formaliter potentia, sc. ab eadem voluntate, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. utriusque argumenti, & dispartitas est, quia velle, & nolle eodem prorsus influxu: & modo procedunt à voluntate, non autem receptio, & sustentatio in materia, nam ad unionem non est necesse, ut influat ad esse formæ, bene vero ad sustentationem, ut patet.

Potentia receptiva formaliter ex cidentis. Est Scop. Quando dem rei, ut una la censemur inter va accidentium nre potentia recept illæ potentiae disti jor patet. Idem posterius se ipso cipit accidentia disponunt adversari pere formam sub tur ad ipsam, e propter aliam, & receptio accidentia substantialis.

Objic. 1. Forma subiecto, ergo dependentiales, & sub eadem formaliter sumptum. Nam substanciales, e

Respondeo 1. nes recipi in materiales in ea recipiuntur enim in conformam, cui de loco: unde neg

Respond. 2. i quidem, ut du to, sed non per dversas sibi

Objicies 2. Su que formis, en

Respondeo r damento concl

Inst. Potent maliter, ergo

CONCLUSIO V.

Potentia receptiva formæ substantialis distinguitur formaliter ex natura rei à potentia receptiva accidentis. Est Scotistarum.

Prob. Quando plura attributa sic convenientur eisdem rei, ut unum conveniat ei mediante alio, illa censentur inter se distincta, sed potentia receptiva accidentium non convenit materiæ, nisi mediante potentia receptiva formæ substantialis, ergo duæ illæ potentiarum distinguuntur inter se formaliter. Major patet. Idem enim formaliter non est prius, & posterius se ipso. Prob. m. n. Ideò enim materia recipit accidentia disposita (posito, quod ita sit, ut supponunt adversarii, sed de hoc aliis) quia debet recipere formam substantialem, & illa receptio ordinatur ad ipsam, ergo una potentia convenit materiæ propter aliam, & una in exercitio præcedit aliam, receptio accidentium præcedit receptionem formæ substantialis.

Objic. 1. Formæ subordinatae recipiuntur in eodem subjecto, ergo & in eadem potentia, sed formæ accidentales, & substantiales sunt ordinatae, ergo in eadem formaliter potentia recipiuntur. Prob. subsumptum. Nam accidentales sunt dispositiones ad substantiales, ergo sunt subordinatae.

Respondeo 1. objectionem supponere, dispositiones recipi in materia prima, sicut formæ substantiales in ea recipiuntur: quod non est verum: recipiuntur enim in composito corrumpendo, ut destruant formam, cui debet alia succedere, ut dicemus suo loco: unde negatur suppositum.

Respond. 2. neg. 1. conseq. Nam subordinatio facit quidem, ut duæ formæ recipiantur in eodem supposito, sed non per eandem formaliter potentiam, sed per diversas sibi pariter subordinatas.

Objicies 2. Sufficit una formaliter potentia pro utrisque formis, ergo frustrà asseruntur distinctæ.

Respondeo neg. ant. & ratio negati patet ex fundamento conclusionis.

Inst. Potentiæ sustentativæ non distinguuntur formaliter, ergo nec receptivæ.

Respond. neg. conseq. Quia eodem modo accidentia, & formae substantiales dependent in fieri à materia, & sic potentia sustentativa ex parte materiæ non debet distingui.

Q U Æ S T I O VII.

De unitate potentiae in materia.

PRÆTER distinctionem, quam attulimus de potentia radicali, & formalis, Scotistæ aliam habent, distinguuntque proximam, seu particularem, à remota, & universalis, p.ior dicitur illa, qua materia per alias dispositiones accidentales est determinata ad alias formas etiam particulares, v.g. materia affecta calore, & siccitate petit formam ignis, posterior est illa, per quam materia nullis adhuc affecta dispositionibus respicit universaliter omnes formas, & aquæ potest omnes recipere.

C O N C L U S I O.

Potentia remota materiæ est una ad omnes formas, proxima autem est multiplex. Est Doctoris, & suorum, & aliorum.

Prob. 1. ex Doctore. [1] Nam materia prima, inquit, ad nullam formam determinate inclinatur: cum dicit, *materia prima*, indicat se loqui de materia nuda, & in statu, in quo nullam habet dispositionem particularem ad illam, ut paulò superius loquitur de potentia proxima, & ideo non dicit, *materia prima*, sed *materia*, abolutè: tot sunt appetitus materiæ ad formas, quot sunt formæ receptivæ in materia, & alibi dicit, [2] quod potentia materiæ non est, nisi sua receptibilitas formarum, & ideo, sicut ipsa est una respectu omnium formarum eiusdem speciei: ita est potentia simpliciter una respectu omnium in illam, &c. ergo ex Scoto [3] potentia materiæ in aliquo sensu est una, sc. potentia remota, & radicalis, & in alio sensu est multiplex, sc. proxima, & formalis.

Prob. 2. quoad 1. part. Quia unica potentia identificatur

[1] 1.d.1.q.1.fin. [2] ibid. G. n.6.

[3] Report. 4.d.43.q.3.n.11,

catur materiæ prob. ant. in sub potentia, qua mul(inquit) Do ria per eande rias, verbi gr quæ, &c. licet

Confr. Quia distinguerentur dem materia, materiali, no tentiis, aut se

Prob. 2. ead natio, & pot mas, verbi gr di; una ration ad plures dese &c. ergo &

Prob. 2. par cit, tot sunt formæ recepti appetitu non ximo, & act multiplicatur quæst. præce esse, loquenda formalis) pre lem) recipie

Prob. 2. ea materiæ secutur ad varia res, & tot, nec in hac pa

Objic. co generis, & res, ergo Philosophi

Res. cum tertia object & conseq. tur Philosopho

[1] 9.me
3.k

catur materiæ, ergo non sunt plures afferendæ prob. ant. in subiecto contrariorum receptivo una est potentia, quamvis ipsa contraria non possint esse simul (inquit Doctor post Philosophum) [1] ergo materia per eandem potentiam respicit formas contrarias, verbi gratia, formam ignis, & ligni, & aquæ, &c. licet illas non possit habere simul.

Confir. Quia, si potentiae ad formas aquæ, & ignis distinguerentur, illæ formæ possent esse simul in eadem materia, quia essent quidem in eodem subiecto materiali, non vero formali, essent in distinctis potentiis, aut secundum illas, ergo non repugnarent.

Prob. 2. eadem pars. Quia in aliis rebus una inclinatio, & potentia sufficit ad plures, & diversas formas, verbi gratia una risibilitas ad plures actus ridendi; una rationalitas ad plures rationes, una gravitas ad plures descensus, una levitas ad plures ascensus, &c. ergo & una potentia passiva ad plures formas.

Prob. 2. pars 1. ex Scoto citato. [2] Cum enim dicit, tot sunt appetitus materiæ ad formas, quot sunt formæ receptibiles in materia, loquitur de potentia, & appetitu non radicali, ac remoto, sed de formalis proximo, & actuali, qui ad multiplicationem formarum multiplicatur, & idem patet & ex alio textu adducto quæst. præcedenti, quo dicit, [3] potentias istas nihil esse, loquendo de quacumque potentia (sc. speciali, & formalis) præter illam, quæ dicit respectum (actualem) recipientis ad formam receptam, &c.

Prob. 2. eadem pars. Quia illa potentia convenit materiæ secundum dispositiones, quibus determinatur ad varias formas, sed illæ dispositiones sunt plures, & tot, quot sunt formæ receptibiles, ergo, &c. nec in hac parte videtur posse esse difficultas.

Objic. cont. 1. part. Actus, & potentia sunt ejusdem generis, & speciei, sed actus, seu formæ sunt plures, ergo & potentiae. Minor est evidens, maj. est Philosophi. [4]

Res. cum Doctore dist. maj. Actus entitativus, & potentia object. con. maj. actus, & potentia passiva, neg. maj. & conseq. & probationē ejus. De his enim non loquitur Philosophus, sed de actu, & potentia, quæ sunt

D 3 ditfer-

[1] 9. metaph. t. 17. & 19. [2] i. d. 1. q. 1. n. 6. [3] 4. d. 43. q. 3. k. 18. [4] 9. metaph. 7. [5] 2. d. 16. q. 9. 2. n. 3.

differentiae entis, & non solum sunt unum specie, sed etiam numero; alias sequeretur substantiam, ut est materia, seu potentia, esse ejusdem generis cum accidente, quod est forma, & actus.

Objic. 2. Relationes multiplicantur, multiplicatis terminis; ex Scoto, [1] sed potentialitas est relatio, & formae sunt termini multiplices, ergo tot sunt potentiae in materia, quot sunt formae receptibles in ea, ut loquitur Scotus.

Respondeo 1. dist. maj. relationes actuales praedamentales, conc. maj. & neg. min. aptitudinis, seu transcendentales, neg. maj. & conseq. Potentia remota, & radicalis dicit relationem aptitudinis, & transcendentalem realiter identificatam materiae, non praedamentales, nec accidentales, nec distinctas realiter. Scotus [2] vero loquitur de potentia, qua est relatio actualis, ut patet ex textu.

Respondeo 2. dist. eandem maj. Multiplicatis terminis adaequatis, con. maj. & neg. min. terminis inadaequatis, neg. maj. & conseq. Omnes formae simul sunt terminus adaequatus potentiae materialis, singulare formae sunt termini inadaequati, ideo potentia una totalis sufficit ad illas.

Objic. 3. Si una potentia sufficeret ad omnes formas, illa esset infinitae virtutis, sed hoc est absurdum, ergo & ant. prob. seq. Posset infinitas formas recipere, ergo, &c. prob. conseq. Deus est infinitae potentiae, quia potest producere infinitos actus, vel effectus, ergo potentia materiae esset infinita, si posset recipere infinitas formas.

Respondeo 1. retorquendo argumentum. Materia prima ex adversariorum sententia haberet infinitas potentias, & per illas posset recipere infinitas formas; ergo tam esset infinita, imo & magis, quam per unicam potentiam remotam.

Respondeo 2. neg. maj. primi argumenti, & conseq. 2. & 3. Ratio est, quia potentia passiva in materia non dicit perfectionem in genere, nec per conseq. in specie, bene verò potentia activa in Deo, & in quocumque agente, ut docet Scotus. [3]

Objic. 4. Tot sunt potentiae in materia, quot pri-

[1] 3.d.8.q.un. [2] 4.cis.
[3] 3.d.14.p.2.fin.

vationes, sed privatio & potentiae. Privationem.

Respondeo neg. nim propriè includum connotat.

Q U

D e

N On sufficit vi passiva, seu an illam appetat,

Appetitus est in niens, & proportio-

Alius est elicitus naturæ cognoscitur, & hoc per co- tis, vel intellectivius naturalis, qui proprium. Si autem desiderium; si sit pa- centia, seu gaudi potest esse, nisi na- va, elicitus est actu natus, seu naturali cognitionem.

Quæritur hic, appetitu, & qua-

Rursus appetit fertur in bonum, cieci, vel individu in res absque talia verbi gratia, si nobiliores, & igno- bi, & auxi, &c.

C O

M Ateria prima appetitu in Prob. 1. ex Sco

[1] d.1.q.1.fin.c.

et unum specie, sed
bstantiam, ut est
m generis cum ac-

tur, multiplicatis
alitas est relatio, &
go tot sunt poten-
ceptibiles in ea,

res actuales prædi-
n. aptitudinis, seu
oseq. Potentia re-
aptitudinis, &
tam materiæ, non
s, nec distinctas
de potentia, qua-

Multiplicatis ter-
min. terminis in-
nes formæ simul
materialis, singu-
ideo potentia u-

d omnes formas,
t absurdum, er-
formas recipere,
initæ potentiaæ,
s, vel effectus,
si posset recipi-

entum. Materia
haberet infinitas
re infinitas for-
magis, quam

argumenti, &
a passiva in ma-
, nec per con-
iva in Deo, &
us. [3] exia, quo pri-
va-

vationes, sed privationes tot sunt, quot formæ, er-
go & potentiaæ. prob. maj. Potentia enim includit
privationem.

Respondeo neg. maj. & rationem ejus. Non e-
nim propriè includit illas privationes, sed illas tan-
tum connotat.

Q U Æ S T I O VIII.

De appetitu materiæ.

Non sufficit vidisse, quod materia sit potentia
passiva, seu receptiva formæ, videndum est,
an illam appetat, amet, aut desideret.

Appetitus est inclinatio rei in bonum sibi conve-
niens, & proportionatum.

Alius est *elictus*, seu *intentionalis*, qui est *actus*
naturæ cognoscitivæ, quo in bonum sibi cognitum fer-
tur, & hoc per cognitionem sensitivam, ut in bru-
tis, vel intellectivam, ut in homine, & Angelo. A-
lius *naturalis*, qui est *propensio naturæ in bonum sibi*
proprium. Si autem bonum illud sit absens, dicitur
desiderium; si sit præsens, dicitur *amor*, vel *compla-
centia*, seu *gaudium*, appetitus ergo materiæ non
potest esse, nisi *naturalis*, quia non est cognosciti-
va, *elictus* est *actus præsupponens cognitionem, innatus*, seu *naturalis*, non est *actus*, nec *præsupponit*
cognitionem.

Quæritur hic, an materia appetat formas, & quo
appetitu, & quas formas, & quomodo.

Rursus appetitus aliis est *determinatus*, quo res
fertur in bonum, seu rem alicujus generis, vel spe-
ciei, vel individui, aliis *indeterminatus*, quo fertur
in res absque tali aliqua determinatione, & defectu,
verbi gratia, si materia ex se indifferenter appetat
nobiliores, & ignobiliores, v. g. formam luti, plum-
bi, & auri, &c.

C O N C L U S I O I.

Materia prima appetit omnes formas *substantiales*
appetitu innato. Ita communiter.

Prob. i. ex Scoto. [i] Qualibet forma quietas mate-
riam

[i] d. 1. q. 1. fin. c. 4. d. 49. q. 10. n. 2. B.

riā suam; aliter quiesceret violenter. Dico, quod quies numquam violentat, si quiescens inclinatur ad oppositum... materia autem prima ad nullam formam determinate inclinatur, & ideo sub quacumque quiescit, non violenter, sed naturaliter, propter indeterminatam inclinationem ad quamcumque. Nihil clarus dici potest ad conclusionis probationem ex auctoritate, & confirmari potest ex textu Aristotelis. [1]

Prob. 2. ratione. Omnis forma substantialis est bonum materiæ, ergo omnem appetit. Conseq. patet. Nam bonum est illud, quod omnia appetunt. Prob. ant. Omnis enim forma substantialis est actus, seu perfectiva materiæ in ordine ad compositum, ergo est bonum materiæ.

Prob. 3. Quia appetitus materiæ est illi identificatus, & est perfectibilitas ejus per formam in ordine ad compositum substantiale, sed est ita perfectibilis per omnem formam substantialem, ergo appetitus ille respicit omnem formam.

Objic. 1. Materia non potest uniri cum forma, ut sic, nec cum omnibus in particulari, ergo non appetit omnes formas in genere, nec in particulari.

Respondeo dist. ant. Cum forma ut sic, positivè, nec cum omnibus simul, con. ant. cum forma, quamcumque sit, & cum omnibus indifferenter, & successivè, seu divisive, neg. ant. & conseq. Sufficit, quod nulla sit, cum qua non possit uniri, & ab ea perfici, ut dicatur omnes appetere.

Inst. 1. Vel appetit formam praesentem, quam habet, aut absentem, quam non habet, sed neutrum dici potest, ergo non appetit omnes, & singulas. prob. min. Nemo appetit, quod habet, ergo materia non appetit formam praesentem. Prob. eadem min. 2. Non potest appetere absentem quin appetat privationem ejus, quam habet, non enim potest habere unam, quin privetur alia, ergo materia non appetit formas praesentes, nec absentes, ergo non omnes appetit.

Respondeo neg. min. & dist. ant. prob. quoad 1. par. Nemo appetit, quod habet, appetitu desiderii, con. ant. appetitu complacentiae, & amoris, aut gaudii, neg. ant. & conseq. ad 2. par. dist. pariter ant.

[1] I. phys. I. 8.

Quin

Quin appetat & praeter intentant. & consequimas, nisi de appetitu materialitate formarum

Inst. 2. Ratio illarum, si titus positivi, absentes, pro causa entis poterit, est enti

Respondeo rationem desideri appetitus in se a ratio desiderii positivum, secundum, non penitum.

Objic. 2. Omnes compossibles, singulas, prob. nus ad contraria.

Respondeo re inexistentiae tentiae, neg. appetitu, & simul non petit habens divisivè aut se

Inst. si existit, tu violento sub quod existens est in statu violentie appeti contrariae, & incontra.

Respondeo n. & appetat etiam met hanc eoder. Materia appeti appetitu illo g. dispositiones in

Inst. Si materia violento especie unicam habere

Dico, quod quies
natur ad opposi-
m formam de-
unque quiescit,
r indetermina-
nihil clarus di-
ex auctoritate,
is. [1]

antialis est bo-
Conseq. patet.
unt. Prob. ant.
us, seu perse-
i, ergo est bo-

illi identifica-
nam in ordine
a perfectibili-
rgo appetitus

forma, ut sic,
non appetit or-
ri.

sic, positivæ,
forma, quæ-
nter, & suc-
seq. Sufficit,
niri, & ab ea

, quam ha-
sed neutrum
& singulas.
ergo mate-
Prob. eadem
quin appetat
um potest ha-
teria non ap-
rgo non om-

6. quoad i.
tu desiderii,
ris, aut gau-
pariter ant.
Quin

Quin appetat corruptionem præsentis per accidens
& præter intentum, con. ant. per se, & directè, neg.
ant. & conseq. Nam, quod non possit habere alias for-
mas, nisi desperita illa, quam habet, non venit ex
appetitu materiæ, sed aliunde, sc. ex incompatibili-
tate formarum, vel ex ordine universi.

Inst. 2. Ratio appetendi formas absentes est priva-
tio illarum, sed privatio non potest esse causa appe-
titus positivi, ergo materia non verè appetit formas
absentes, prob. min. Quia non ens non potest esse
causa entis positivi, sed privatio est non ens, & ap-
petitus est entitas positiva, ergo, &c.

Respondeo dist. maj. prout ille appetitus habet ra-
tionem desiderii, con. maj. absolute & prout est ap-
petitus in se absolute, neg. maj. Denominatio, seu
ratio desiderii petitur ex privatione, & hoc nihil est
positivum, sed ratio appetitus, quæ est quid positi-
vum, non pendet à privatione.

Objec. 2. Omnes, & singulæ formæ simul sunt in-
compossibiles, ergo materia non appetit omnes, &
singulas, prob. conseq. Non enim datur appetitus u-
nus ad contraria, & maxime ad impossibile, ergo, &c.

Respondeo dist. aut. Sunt incompossibiles simulta-
te inexistentiæ, con. ant. simultate appetitus, seu po-
tentiarum, neg. ant. & conseq. Materia enim eodem ap-
petitu, & simultate appetitus tendit in omnes, sed
non petit habere omnes simultate inexistentiæ, sed
divisive aut successivæ.

Inst. si existens sub una appeteret alias, esset in sta-
tu violento sub illa, falsum conseq. ergo falsum est,
quod existens sub una appetat alias, prob. maj. Illud
est in statu violento, quod est sub una forma, cuius
appetit contrariam, sed omnes aliæ formæ sunt con-
trariæ, & incompatibilis illi, ergo, &c.

Respondeo neg. maj. & dist. maj. prob. Si non amet,
& appetat etiam præsentem, con. maj. si appetat, & a-
met hanc eodem appetitu, quo amat alias, neg. maj.
Materia appetit, & amat præsentes aequæ, ac alias,
appetit illo generali, & innato, immo & propter
dispositiones singulare appetitu sibi complacet in ista.

Inst. Si materia carerer omni forma, esset in statu
violentio respectu omnium, ergo & in statu, quo
unicam haberet, carerer omnibus aliis. Prob. ant.

esset in statu , quo carceret perfectione desiderata , ergo , &c.

Respond. neg. ant. & conseq. prob. Nam ad violentiam propriè requiritur , ut res sit sub forma positiva nociva . Grave non patitur violentiam , dum descendit ad centrum , sed dum detinetur positivè sursum . Similiter intellectus dormientis non est in statu violento , licet careat actuali cognitione , &c.

Objic. 3. Materia satiatur forma , quam habet ; ergo non appetit alias . prob. conseq. si enim alias adhuc appeteret , non esset satiata , ergo non appetit alias .

Respondeo neg. cons. & ant. prob. ejus . Materia existere sub una forma , & appetere alias nihil aliud est , quam illam sic perfici ab illa , ut possit etiam perfici per istas . quod non impeditur per præsentiam illius . Aliud est de appetitu elicito , cuius satietas includit , ut dicitur , negationes ulteriores desiderii , alioqui negandum esset ant. juxta principia Scoti . [1] Nam , non quæcumque forma satiat appetitum materiæ totaliter extensivè , illa non satiat omnes appetitus materiæ , nisi in illa una includerentur .

C O N C L U S I O II.

Materia non appetit æqualiter omnes formas , sed magis nobiliores . Est contra quosdam Scotistas & alios .

Prob. 1. ex Scoto [2] docente . quod natura non petre remanere natura , quin inclinetur ad suam perfectionem Et quod summ. inclinatio naturæ est ad summam perfectionem ; sic enim arguit Philosophus , si omnes homines natura scire desiderant , ergo maximum scientiam maxime desiderant , &c. ergo ex principiis Philosophi , [3] & Scoti , appetitus naturæ in bonum suum , qualis est forma , non est æqualis , sed major est in majus bonum ; & in nobiliores formas .

Prob. 2. Appetitus materiæ est perfectibilitas ejus , & illam sequitur , sed perfectibilitas est major per nobiliores formas , ergo magis appetit nobiliores . Prob. min. Facit nobilius compositum cum nobiliori forma , ergo magis perfectibilis est per nobiliores .

Confir.

[1] I. dicit ad 4. [2] 4.d.42.q.10.C.n.3.

[3] Metaph. prec.

Confir. ex
habet simplic
maximum a
petit forma
magis illam

Objicies
nes formas ,
petit unam ,

Respond.
posita deter
tus ad ullam
litati , qua
appetitus m
est universali
possit , & ap
gis appetat
per ipsas .

Inst. 1. M
desinit appre
tiatur , nec

Resp. neg
cedente , u

Inst. 2. Si
violento sub
ergo , &c. P
tione ad opp

Resp. neg
diximus in
statu violenti
appetere absen
nam amat pri
appetat absen
superficie te
centro , inqu
ram suæ per
imperfection

Objicies 2
nit cognitio
materia , erg
ibi enim est
scernens ma

Responde

[1] 2.Top.

Confir. ex Aristotele [1] in causis præcisiss. Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maximum ad maximum. Sed materia simpliciter appetit formam, ergo magis appetit perfectionem, quæ magis illam perficit.

Objicies 1. Potentia materiæ est indifferens ad omnes formas, ergo & appetitus, ergo non magis appetit unam, quam aliam.

Respond. dist. ant. est indifferens indifferentia opposita determinationi, per quam excludatur appetitus ad ullam, conc. ant. indifferentia opposita inæqualitati, qua inclinatur ad illas, neg. ant. Potentia, & appetitus materiæ dicitur indifferens ad omnes, id est universalis, adeò ut nullam excludat, quam non possit, & appetat recipere, non verò sic, quia magis appetat perfectiones, quia est magis perfectibilis per ipsas.

Inst. 1. Materia habens formam nobiliorem non desinit appetere ignobilarem, ergo non magis satiatur, nec magis appetit nobiliorem.

Resp. neg. conseq. Nec enim sequitur ex illo antecedente, ut patet mille experienciis.

Inst. 2. Si magis appeteret perfectionem, esset in violento sub imperfectiori, sed conseq. est falsum, ergo, &c. Prob. maj. esset enim sub illo cum inclinatione ad oppositum, ergo in statu violento.

Resp. neg. seq. maj. & conseq. prob. Nam, ut ante diximus in conclusione præcedenti, ut materia sit in statu violento, debet odiisse formam præsentem, & appetere absentem: quod non accidit in proposito: nam amat præsentem, licet etiam appetat, & magis appetat absentem perfectionem. Sic lapis quiescit in superficie terræ, quamvis magis quiesceret in imo centro, inquit Scotus, [2] quia non est extra sphæram suæ perfectionis, ita est de materia sub forma imperfectiori.

Objicies 2. Appetere magis majus bonum supponit cognitionem, & discretionem, sed neutra est in materia, ergo nec inæqualitas appetitus. Prob. maj. ibi enim est aliqualis electio, ergo & cognitio discernens majus à minori.

Respondeo dist. maj. in appetitu elicito, con. maj.

In appetitu naturali , neg. maj. & ant. prob. Nam instinctus naturæ in appetitu innato supplet, quod facit cognitio in appetitu elicito . Natura magis inclinat entia in suas maiores perfectiones .

Inst. Illa materia non determinatur ad unam formam præ alia , nisi ex delectu , & determinatione agentis , ergo quod perfectiorem habeat , & appetat præ imperfectiori , venit ab agente , non verò ab appetitu materiæ . Prob. ant. sicut quod vas nobilium fiat ex creta , non venit ex ipsa materia , sed ex voluntate figuli , ergo idem est de materia . Quod sit sub forma auri , vel plumbi venit ex agentibus externis .

Respondeo neg. conseq. & paritatem prob. Nam ex eo quod determinatio ad unam præ alia forma veniat ab agente extrinseco non sequitur , quin materia prima , & creta magis appetant , quod perfectius est .

Objic. 3. Ratio , cur tribuitur major appetitus erga nobiliores , est , quia dicitur magis perfici per istas , sed hæc ratio nulla est , ergo , &c. Prob. min. Illa perfectibilitas materiæ consistit in eo , quod faciat unum perse compositum cum forma ; sed æque facit unum per se substantiale cum imperfectiori , ergo æquè perficitur .

Resp. neg. min. & dist. maj. 2. Perfectibilitas absoluta , & præcisa , con. maj. totalis , neg. maj. & cons. Nam ut probatum est , absolute perfectibilitas respicit indifferenter omnes formas substantiales , sed totalis respicit ita perfectas , & imperfectiores , ut illas magis appetat , & cum illis faciat unum per se compositum substantiale perfectius .

Objicies 4. In re simplici , & indivisibili non datur magis , & minus , sed appetitus materiæ est unus simplex , & indivisibilis , ergo non datur magis , & minus . Prob. maj. ubi est magis , & minus , ibi est distinctio , & pluralitas entitatū inter quas fit comparatio , ergo , &c.

Respondeo 1. hoc argumento urgeri adverterios illos , qui fatentur materiam magis appetere formas substantiales , quam accidentales , quia putant unicum esse appetitum , & tamen ibi adiungunt compensationem inæqualitatis .

Respondeo 2. sub eo respectu , quo est indivisibilis , con. maj. sub eo respectu , quo importat quamdam divisibilitatem , nego maj. & conseq. Materia

uno appetitu a
mas indifferen
ad formas per
singulas , pati
rem , & disti
nus perfectibi

Objicies den

In cuius poter
(appetere , ve
rendere remiss
petere formas
necessariò tend

Respondeo
dicit , quod si
necessario app
mè . Non est e
quod enim à
liberum ; sed
quidquid natu
petibile , appet
est appetibile ,
sitas cadit in u

Quod autem
Scoti , patet e
nostra conclu
inclinatio natu
quidem summ
falsum etiam
telis , qua præ
ceteris magis
sibi contrariu
remissio , vel in
ne agentis na
appetere inter
textu mox ad
mam satiare

C

Materia
ignobilis
Prob. 1. ex
satiat appetitum

uno appetitu adæquato, & totali respicit omnes formas indifferenter, & indeterminatè, sed respectivè ad formas perfectiores, & imperfectiores, immo & singulas, patitur quandam extrinsecam divisibilitatem, & distinctionem, sicut dicitur magis, & minus perfectibilis.

Objicies denique ex Scoto pro Scotistis adversariis.
In cuius potestate non est tendere, vel non tendere (appetere, vel non appetere) in ejus potestate non est tendere remissè; sed in materiae potestate non est appetere formas; ergo nec tendere remissè, ergo sicut necessariò tendit in omnes, ita & aequaliter.

Respondeo neg. subsumptum. Scotus enim rectè dicit, quod si voluntas, ut natura determinatur ad necessario appetendam beatitudinem, ergo & summè. Non est enim in ejus potestate tendere remissè; quod enim à naturæ determinatione venit, non est liberum; sed non intendit, quod summè appetatur, quidquid naturaliter appetitur, quod remissè est appetibile, appetit remissè, & necessariò, quod summe est appetibile, appetit summe, & necessariò. Neces- sitas cadit in utrumque divisivè.

Quod autem sic debeat intelligi illud argumentum Scotti, patet ex præcedenti, quod allegavimus pro nostra conclusione, falsum est enim, quod summa inclinatio naturalis veniat ex summo bono, quandoquidem summè etiam tenderet in minimum bonum, falsum etiam esset principium, & conclusio Aristotelis, qua prætendit, quod scientia metaphysica præ cæteris magis appetatur appetitu naturali, ergo, ne sibi contrarius sit Doctor, sic intelligendus est, ut remissio, vel intensio actus naturalis non sit in electio- ne agentis naturalis, non autem quod non possit appetere intense, & remissè, & hoc magis patebit ex textu mox adducendo, ubi docet formam perfectissimam satiare perfectissimè appetitum materiæ.

C O N C L U S I O III.

Materia sub nobiliori forma non desinit appetere ignobiliorē. Est communior.

Prob. i. ex Scoto. Non quaecumque forma, inquit, satiat appetitum materiæ totaliter extensivè: ut enim sunt

Sunt appetitus materiæ ad formas, quod sunt formæ re-cepitibiles in materia. Nulla igitur una forma potest per se satiare omnes appetitus materiæ ad formam; sed una satiat perfectissime, sc. forma perfectissima, &c. ergo materia sub forma nobiliori retinet appetitum ad ignobiliorum.

Probatur 2. ratione jam adducta. Appetitus materiæ ad formam est illius perfectibilitas per formam; sed sub quacumque forma reperiatur, non desinit esse perfectibilis per aliam etiam ignobiliorum, ergo, &c.

Confir. Si enim non appeteret ignobiliorum naturaliter, non posset illam recipere aīm illa nobiliori; sed hoc falsum est, ut patet quotidiana experientia; sic enim plantæ, nec animalia, nec homines possent mori, & corrumpti ergo, &c. Prob. maj. Nam materia prima nō potest violētari ab agēte creato, & naturali.

Objic. 1. Potentia cognoscitiva non appetit minus bonum in comparatione majoris; ergo multò magis potentia naturalis. Patet conseq. quia natura minus est defectiva, quam potentia cognoscitiva, & libera. Ant. autem supponitur ex lib. de anima.

Respondeo neg. ant. Nam libertas humana potest eligere minus bonum, & quotidie id facit, *videt meliora, probatque deteriora sequitur.*

Resp. 2. neg. conseq. & rationem ejus. Nec enim errat natura appetendo formas ignobiliores; sed æquisimma est, dum magis appetit perfectiores, & minus amat imperfectiores; sicut voluntas errat, seu deviat à recto, cum præfert minus bonum meliori.

Inst. Minus bonum, comparatum meliori, est simpliciter malum, ergo materia appeteret malum suum.

Respondeo neg. ant. Dici quidem posset malum secundum quid, sed non simpliciter. Est enim semper bonum positivè.

Objic. 2. Perfectior forma continet virtualiter imperfectorem, sicut anima sensitiva continet vegetativam, ergo perfectior satiat appetitum materiæ, ita ut non debeat appetere ignobiliorum. Prob. conseq. Nemo enim appetit, quod habet, sed habens formam nobiliorum habet etiam ignobiliorum virtualiter, aut eminenter, ergo, &c.

Resp. dist. ant. 1. & min. 2. continet virtualiter per excessum

excessum perfectum & min. 2. æquale. Non enim semper valenter ignobilis tualis non impedit materia, & formam.

Objic. 3. Quia perfectæ, expletus saltem tunc materialiter.

Respondeo ex summe & intentione, ita ut non appetatur extensivè. Perfectissima formæ, sicut appetitivæ, & quoad actione sequenti.

C O
P Robabile est, neret perfectum adhuc appeteret. Etoris [1] dicentes, forma perfectissima petitus materiæ includerentur; do. Nulla formæ vationi cuiuscumque formas, saltem quod, si forma explebit omnes appetat ullam actionem.

Prob. tanen- tis. Nam appetit perfectibilitatem cum forma continet, non impedit ut per eas, ergo non

Prob. 2. Quia formas, sicut & la, ergo non per formam, quan-

excessu perfectionis, vel æquivalenter, con. ant. 1.
& min. 2. æquivalenter semper neg. ant. 1. & min. 2.
Non enim semper formæ nobiliores continent æqui-
valenter ignobiliores. Deinde illa continentia vir-
tualis non impedit formaliter unibilitatem formalem
materiæ, & formæ ignobilioris.

Objic. 3. Quando materia unitur formæ summè per-
fectæ, expletus est totus appetitus ejus, ex Scoto, ergo
saltē tunc materia non appeteret ignobiliorum.

Respondeo ex principiis Scoti & dist. ant. Expletur
summè & intensivè appetitus, quoad illam formam,
ita ut non appetat ullam perfectiorem; con. ant. Ex-
pletur extensivè, & quoad alias: neg. ant. & conseq.
Perfectissima forma satiat perfectissimè, & intensi-
vè, sicut appetitur summè, sed non satiat extensi-
vè, & quoad alias. Quod magis patebit ex conclu-
sione sequenti.

C O N C L U S I O IV.

Probabile est, quod materia sub formæ, quæ conti-
neret perfectiones aliarum omnium formarum,
adhuc appeteret alias. Videtur contra mentem Do-
ctoris [1] dicentis, quod una satiat perfectissimè, sc.
forma perfectissima, illa tamen non satiat omnes ap-
petitus materiæ, nisi in illa una forma omnes formæ
includerentur; quod alibi repetit sic argumentan-
do. Nulla forma complet totum actum oppositum pri-
vationi cuiuscumque formæ, nisi in se contineat omnes
formas, saltē virtualiter; ergo supponit Doctor,
quod, si forma contineat omnes alias virtualiter,
explebit omnes appetitus materiæ, & sic sub illa non
appetat ullam aliam.

Prob. tamen conclusio ex ejus principiis supra alla-
tis. Nam appetitus materiæ ad quascumque formas
est perfectibilitas ejus per illas, sed unio materiæ
cum forma continent perfactiones aliarum omnium
non impedit unibilitatem, & perfectibilitatem ejus
per eas, ergo nec appetitum.

Prob. 2. Quia appetitus materiæ quo respicit omnes
formas, sicut & potentia, realiter identificatur cum il-
la, ergo non potest ab ea separari per quacumque
formam, quantumcumque perfectam.

R.c-

[1] I.cit. & 2.d, 14.q, l.B.n. 3.

Restat respondere ad auctoriū aem Scoti , quod facile p̄testabis, si consideres , & dicas , quid satietas actualis bene stat cum appetitu innato . Satietas actualis consistit in hoc , quid sit completa in ordine ad constituendum unum per eū compositum substantiale , & quidem summè perfectum , & continens virtualiter perfectiones omnium aliorum ; Appetitus verò innatus est complebilitas ejusdem materiae per hanc , & per alias quascumque . Completio autem , & complebilitas non repugnant , maxime respectu diversorum , ut sunt in proposito . Completio respicit formam præsentem , complebilitas respicit alias abientes in substantia , & formaliter , licet sint præsentes virtualiter , aut æquivalenter . Scotus autem loquitur de completione , & satietate actuali .

Et hoc patet de anima sensitiva , quae continet virtualiter , & æquivalenter vegetativam , & de rationali respectu vegetativæ , & sensitivæ . & tamen non tollit à materia appetitum ad istas , ergo idem est de quacumque perfectissima . Unde sic philosophatur Doctor . [i] Forma satiat appetitum materiae ad aliquam formam , in quantum tollit privationem ejus . At non tollitur privatio seu carentia , nisi sicut ponitur habitus ; superior autem forma ; verbi gratia anima rationalis , non includit inferiorem in se sub propria ratione , sed tantum virtualiter ; ergo non tollit ea entiam ejus sub propria ratione ; ergo nec privationem ejus , si nata est inesse , ergo nec appetitum in materia ad formas alias omnes in propria specie , etiam de mente Scoti , & sic explicat se ipsum . Vide Hincum in commentario utriusque loci , & Lichetum in commentario præcedentis , & Poncium .

Objic. i. Intellectus videns essentiam Dei nihil amplius appetit videre , quia essentia Dei continet omnes perfectiones aliorum objectorum ; ergo idem est de materia habente formam includentem perfectiones omnium formarum .

Resp. dist. ant. Appetitu elicto nihil amplius appetit videre , conc. ant. Appetitu innato neg. ant. &

CON-

[i] 4.de 49.q.13.n. 3.B.

conseq. Et hoc visio beatifica dñe alia à Deo cumque in ma-

A Ppetitus
A est unus
inter Scotistas

Prob. ex Sc
bus probavimus
plicitatem ; N
ficultas , cui

An materia p

I Llud dicitur
existenti sub
tur totaliter si
ria , quæ trans
gno generatur
perit forma ej
gnis , quæ ex e
ni opponitur
seu ex nullo p
ponitur annih
ita ut nulla pa

Porro aliqui
quatenus est
terminativa ,
tivæ ; seu , id
tamus de mat
certum enim e
nes , & corrut
terminativa .
sito subjecto ,
& ex nihilo ,
tur per creatio

conseq. Et hoc exemplum facit pro nobis, quia sicut visio beatifica non impedit, ne intellectus possit videre alia à Deo, multò minus id facheret forma quamque in materia.

CONCLUSIO V.

Appetitus radicalis materiæ circa omnes formas; est unus; Non verò formalis. Est communior inter Scotistas.

Prob. ex Scotti textibus, & rationibus iis, quibus probavimus unitatem potentiae, atque multiplicatatem; Nec in hoc specialis ulla appareret difficultas, cui sit immorandum.

QUÆSTIO IX.

An materia prima sit generabilis, & corruptibilis?

Illud dicitur *generari*, quod producitur ex præexistenti *subjecto*, & *corrumpi*, quod non destruitur totaliter sic, quin remaneat pars ejus, sc. materia, quæ transit sub aliâ formam. Ut cùm ex ligno generatur ignis, lignum dicitur *corrumpi*, quia perit forma ejus, materia verò remanet sub forma ignis, quæ ex eadem materia generatur. *Generatio*ni opponitur *Creatio*, quæ est productio ex nihilo, seu ex nullo præexistente *subjecto*, & *corruptioni* opponitur *annihilatio*, in qua res totaliter destruitur, ita ut nulla pars ejus remaneat.

Porro aliquid dicitur *generabile*, aut *subjectivè*, quatenus est *subjectum*, in quo fit *generatio*, aut *terminativè*, quatenus est terminus actionis *generativæ*; seu, id, quod ab illa producitur. Non dubitamus de materia, quin sit *generabilis subjectivè*; certum enim est, quòd in illa fiunt omnes *generations*, & *corruptiones*. Quæstio est de *generabilitate terminativa*. An sc. producatur ex aliquo *præsupposito subjecto*, & destinat in aliud, an verò totaliter. & ex nihilo, & in nihilum destinat, seu An producatur per *creationem*, & destinat per *annihilationem*?

C O N C L U S I O . I.

Materia prima est ingenerabilis, & incorruptibilis terminativè. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto [1] Concedo, quod materia generatur denominativè, sicut subjectum generationis, non sicut terminus generationis.

Prob. 2. Quod est generabile, & corruptibile habet subjectum, seu materiam, ex qua producitur, & in quam desinit, sed materia prima neutrum habet, ergo non est generabilis, nec corruptibilis.

Prob. min. Si præsupponeret subjectum, ex quo, vel in quo produceretur, non esset prima, ergo implicat in terminis, quod sit materia prima, & quod fiat ex subjecto.

Idem est de corruptione. Nam materia prima est ultimum, in quod resolvitur corruptum; sed si materia haberet ulterius subjectum, in quod ipsa resolvetur; ipsa non esset ultimum, ergo &c.

Objic. 1. Materia constat partibus entitativis, & integrantibus unitis, sed illa unio generabilis, & corruptibilis est: ergo est generabilis, & corruptibilis.

Prob. min. Illæ partes possunt dividi, & iterum uniri, ac continuari; ergo unitas materiae generatur, & corrumpitur.

Resp. neg. min. & conseq. utriusque argumenti. Nam illa divisibilitas non est proprie generabilitas, nec corruptibilitas. Propria generabilitas importat mutationem subjecti per productionem alicujus formæ in illo, & destructionem alterius, sed neurrum accidit in divisione continui, nulla forma de novo producitur, nec ulla corrumpitur unde licet totum integrale materiae destruatur per divisionem, nihil tamen mutatur de toto substantiali, & sic non est propria generatio, nec corruptio, nisi secundum quid.

Objic. 2. Si materia esset ingenerabilis, & incorruptibilis, esset præstantior forma, & ipsomet composito, sed hoc est fallum, ergo, &c. Prob. seq. maj. Ingenerabile, & incorruptibile est præstantius generabili, & corruptibili, sed forma, & ipsum compositum est generabile, & corruptibile, materia vero ingenerabilis, & incorruptibilis, ergo, &c.

Re-

[1] 7. metaph. q. 10. n. 4.

Respondens dura^tionem, con-
neg. maj. & cons-
ptibilis, non aut
gè præstantior.
materia prima i-
lutè, & in toto g-

Objic. 3. Quod
corruptibile, sed
go debet esse co-
pho. Prob. maj.
illud magis, ergo
est corruptibile;

Resp. neg. maj.
capax formæ, quia
capax; neg. ant. &
ptionis, ideo non
non valet axiomata
da propter soleme-
do de calore forti-

Inst. Agens na-
go à fortiori ma-
re in perfectius,
perfectius, quām
totum, poterit

Resp. neg. cons-
liter inter sphœ-
minus neg: maj. &
Etivatis agenti
& corrumpere.
corrumpere, & o-
homo generare

Objic. 4. Gen-
sensibili remane-
cum forma, nulli
generatur æquæ
ristorelem. Pro-
eadem in gene-
mutaretur totu-
te.

Resp. dist. m-
cum, quod est
cum forma; co-

I.
 & incorruptibi-
 lis.
 sed materia gene-
 generationis, non
 corruptibile ha-
 ua producitur,
 na neutrum ha-
 c corruptibilis.
 um, ex quo, vel
 na, ergo impli-
 prima, & quod
 materia prima est
 tum; sed si ma-
 nod ipsa resolve-
 &c.
 entitativis, &
 generabilis, &
 , & corruptibi-
 lidi, & iterum
 materiae genera-
 argumenti. Nam
 abilitas, nec cor-
 portat mutatio-
 jus formæ in il-
 lirum accidit in
 ovo producitur,
 n integrale ma-
 nil tamen muta-
 t propria gene-
 quid.
 ilis, & incorru-
 & ipsomet com-
 . Prob. seq. maj.
 tantius genera-
 psum composi-
 materia vero in-
 &c.

Re-

Respondeo dist. maj. esset præstantior secundum durationem, con. maj. & neg. min. quoad entitatem neg. maj. & conseq. Homo est generabilis, & corruptibilis, non autem cœlum, & tamen homo est longè præstantior. Non est igitur inconveniens, quod materia prima in aliquo sit præstantior forma absolute, & in toto genere forma præstet.

Objic. 3. Quod est causa corruptionis debet esse corruptibile, sed materia est causa corruptionis; ergo debet esse corruptibilis. Min. patet ex Philoso- pho. Prob. maj. propter quod unum quodque tale, & illud magis, ergo si propter materiam compositum est corruptibile, materia erit magis corruptibilis.

Resp. neg. maj. & dist. ant. Illud magis, si causa sit capax formæ, quam in alio causat, con. ant. si non sit capax; neg. ant. & conseq. Materia non est capax corruptionis, ideo non debet esse magis corruptibilis; sicut non valet axioma in hoc arguento. Manus est calida propter solem, ergo sol est calidior manu, loquendo de calore formalis, &c.

Inst. Agens naturale potest corrumpere totum, ergo à fortiori materiam. Prob. conseq. Qui potest agere in perfectius, potest in imperfectius, sed totum est perfectius, quam materia, ergo qui potest corrumpere totum, poterit à fortiori corrumpere materiam.

Resp. neg. conseq. & dist. maj. Si utrumque sit æquale inter sphærā activitatis agentis, con. maj. si minus: neg. maj. & conseq. Totum est intra sphærā activitatis agentis naturalis, ideo potest in illud agere, & corrumpere. Materia vero non sic. Homo potest corrumpere, & occidere hominem, non vero animam: homo generare potest hominem, non vero muscam.

Objic. 4. Generatio est mutatio totius in totum nullo sensibili remanente: sed, si materia non generaretur cum forma, nulla talis generatio daretur, ergo materia generatur æquè ac forma. Maj. est omnium post Aristotelem. Prob. min. Quia materia maneret semper eadem in generatis, & corruptis, ergo nunquam mutaretur totum in totum nullo sensibili remanente.

Resp. dist. maj. Totius in totum categoriematum, quod est entitas resultans ex unione materiae cum forma, con. maj. & neg. min. In totum sincategore-

tegorematicum, ita ut nulla pars supersit, neg. maj. & conseq. Nec enim id significat illa definitio: sed tantum, quod totum compositum, verbi gratia lignum, mutatur in aliud totum, quod est ignis.

QUÆSTIO X.

An materia sit causa corruptionis potius, quam forma.

Non loquimur de causa extrinseca, qualis est a gens exterium, v.g. aqua respectu ignis, aut ignis respectu ligni. Loquimur de intrinseca, quae sunt materia, & forma in compositis.

CONCLUSIO.

Forma propriè non dicitur causa, seu radix corruptionis compositi physici, sed materia: Est Doctoris, ac D. Thomæ cum suis.

Prob. 1. ex Philosopho, & Scoto, [1] Nam materia, inquit ille, est, quare potest esse, & non esse... materia est causa, ut sint & non sint. Iste autem dicit, quod materia est in potentia ad privationem, que res non habet esse, ergo ex Philosopho, & Scoto corruptione non venit ex parte formæ, sed ex parte materiae.

Prob. 2. de forma. Quia ipsa dat esse composito & quantum ex se ipsum conservat: ergo quantum est de se non causat corruptionem. Ant. patet, ex definitione formæ. Prob. conseq. Non enim potest principiare contradictionia, sed causaret contradictionia, si causaret compositum, & illud corrumperet, daret enim esse, & non esse, ergo, &c.

Confir. Quia corrupti non potest compositum, nisi per destructionem formæ: ergo illa corruptio non venit ex forma. Prob. conseq. Nihil enim appetit, aut causat sui destructionem, imo quodlibet appetit esse: ergo, &c.

Prob. 3. de materia ratione Scoti. [2] Nam materia in composito est ea pars, secundum quam illud potest esse, & non esse, ergo est principium corruptionis. Patet ant. Nam sic est sub una quacunque for-

[1] 7. Metaph. 22. & 29. & 48. [2] 2. d. 14. q. 1. 1.

& D. n. 2. 3.

ma, ut sit in potentia ad etiam etiam conseq. tio ab esse ad no tentia ad talem potentia ad priva tit aliam, ergo &

Prob. 4. Corpore mixto, monstrabilis per a sale, primum, & i quia prima radix vatione, quæ est in formam, verbi gratas venit radicaliter. Quia si alia causa agens, vel actione lum horum potest forma patet ex diffe, nisi causa extrinsecam, & pra aliam formam de utriusque, ergo p dix corruptionis, que contrariæ qua ad invicem ad exp desset materia, c aliam, ergo semper titur ex potentiali

Objicies 1. Inc rupibilitatis, sed i go, &c. Prob. ma esse causa alterius se causa frigoris,

Respondeo dis neg. maj. incorru conc. maj. & dilt. lis terminative, etivè neg. min. & tatis formaliter causat, & inducit facit per suam p

[1] 34. d. 22. q. u

ma, ut sit in potentia ad privationem ejus; ergo est in potentia ad esse, & non esse talis compositi. Patet etiam conseq. Nam corruptio compositi est mutatio ab esse ad non esse formæ; sed materia est potentia ad talem mutationem, quandoquidem est in potentia ad privationem ejus, quam habet, & appetit aliam, ergo &c.

Prob. 4. Corruptibilitas est demonstrabilis de corpore mixto, inquit Scotus. [1] Sed non est demonstrabilis per aliud medium commune, & universale, primum, & immediatum, quam per materiam, quia prima radix corruptibilitatis est materia cum privatione, quae est in potentia, ut transmutetur ad aliam formam, verbi gratia aer in aquam, ergo corruptibilitas venit radicaliter, & primario à materia. Prob. min. Quia si alia causa posset assignari esset vel forma, vel agens, vel actiones qualitatum contrariarum, sed nullum horum potest assignari, ergo, &c. Prob. min. 1. de forma patet ex dictis. 2. de agente, quia non potest esse, nisi causa extrinseca; Quærimus autem causam intrinsecam, & praeterea agens non posset introducere aliam formam destructa una, nisi materia esset capax utriusque, ergo potentialitas illa semper est prima radix corruptionis, etiam respectu agentis 3. Non denique contrariae qualitates, quia illæ non possent agere ad invicem ad expulsionem formæ præsentis, nisi addisset materia, quæ est in potentia ad recipiendam aliam, ergo semper primaria radix corruptibilitatis petitur ex potentialitate materiae primæ.

Obijcies 1. Incorrputibile non potest esse causa corruptibilitatis; sed materia prima est incorruptibilis, ergo, &c. Prob. maj. quia unum contrarium non potest esse causa alterius contrarii, v.g. calor non potest esse causa frigoris, ergo &c.

Respondeo dist. maj. Materialiter, & specificativè, neg. maj. incorputibile formaliter, & reduplicativè, conc. maj. & dist. min. Materia prima est incorruptibilis terminativè, & in sua entitate: con. min. Subjectivè neg. min. & conseq. Ratio igitur incorruptibilitatis formaliter non est ratio, per quam materia causat, & inducit corruptibilitatem in compositū. Id facit per suam potentialitatē subjectivè, quatenus

[1] 34.d.22.q.un.B.n.9.

nus est in potentia ad alias, & ad privationem illius, quam habet.

Inst. Ubi affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis, sed forma est causa essendi composito, ergo negatio formæ erit eidem causa corruptionis, seu non essendi.

Resp. dist. min. Est causa essendi in esse completo & specifico, con. min. in esse simpliciter, neg. min. & conseq. Materia enim partialiter illud esse causat, & non esse formæ est ipsa corruptio in facto esse, & ideo tribuitur materie, velut primariæ cause, quia illud non esse subjectatur in materia, suo modo, & hæc erat in potentia ad illud.

Inst. Nisi forma ipsa esset capax esse, & non esse, non posset destrui ab agente, ergo destrui, seu non esse, tam venit à forma, quam à materia.

Resp. neg. ant. loquendo de esse in completo & non esse in eodem. Nam, ut dicebamus, agens non posset destruere illud esse formæ in composito nisi materia esset capax alterius formæ loco illius.

Objic. 2. Si materia esset præcisa causa corruptionis, illa, quæ caret materia, essent incorruptibilia. Sed falsum conseq. ergo, &c. Maj. pater, Quia non haberent principium corruptionis, nam Angeli carent materia, & tamen sunt corruptibles, ergo, &c.

Resp. neg. min. & dist. ant. prob. Angeli sunt corruptibles impropriè, & metaphysicè, con. ant. propriè, & physicè neg. ant. & conseq. Sunt corruptibles quoad existentiam, & per annihilationem, non quoad dissolutionē cōpositi, seu per corruptionē physicam,

Objic. 3. Ideò materia appetit plures formas, quia nulla explet appetitum ejus, sed ille defestus non venit ex materia, sed ex imperfectione formæ; ergo & corruptibilitas.

Resp. neg. min. Illa enim inexplicabilitas venit à potentialitate indeterminata materiæ, ideo non est quidem totalis, sed radicalis, & primaria causa corruptibilitatis. Igitur non negamus, quin etiam forma sit causa partialis corruptionis, & quidem intrinseca, nec id negamus de agente, quin sit causa extrinseca, sed tantum id sustinemus de materia quoad causalitatem intrinsecam primariam, & radicalem.

QUÆ-

An materia-

Quidam ve-
tem substi-
trinsecam, no-
vam, sed vul-
lum formæ: A-
se de quidditat
particularē in
te, seu essentiā

Materia e-
Physici.

Prob. 1. ex So-
stitione præceder-
ptibilitas corpo-
includitur in q-
sio, corpus est c-
quo composito,
gelo, quod falsi-

Quantum ergo
sc. materia sit p-
terialis? Dico,

Prob. 2. ex D-
nima non est to-
homo corpus, se-
utrumque conju-
Ergo tam mate-
lis hominis, &
physici materia
sceno dicente,
ram carnem no-
ceret, si forma;

Prob. 3. ratio-
te a licujus, qu-
sublata materi-

[1] 3.d.22.q.1

QUÆSTIO XI.

An materia sit pars essentialis; seu de quidditate compositi substantialis.

Quidam voluerunt materiam esse quidem partem substantialem compositi, & quidem intrinsecam, non vero partem essentialem quidditatem, sed vult partem integralem, & quasi vinculum formæ: Alii censem materiam in communi esse de quidditate compositi in communi, non vero particularem in particulari. Loquimur de quidditate, seu essentia physica, non de metaphysica.

CONCLUSIO.

Materia est absolute de essentia Physica compositi Physici. Est Doctoris ac D. Thomæ cum suis.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam, ut dicebamus quæstione præcedenti, per materiam probatur corruptibilitas corporis, unde concludit. *Igitur materia includitur in quidditate corporis, aliter hæc conclusio, corpus est corruptibile, non plus sciretur de aliquo composito, vel quidditate composita, quam de Angelo, quod falsum est.* Unde concludit his verbis. [2] *Quantum ergo ad istum articulum questionis, an sc. materia sit pars quidditatis rei, sive substantiae materialis? Dico, quod sic, &c.*

Prob. 2. ex Divo Augustino, qui docet, quod anima non est totus homo, sed pars melior, nec totus homo corpus, sed inferior pars hominis, sed, cum est utrumque conjunctum, simul habet hominis nomen. Ergo tam materia, quam forma est pars essentialis hominis, & per consequens omnis compositi physici materialis. Quod confirmo ex D. Damasceno dicente, quod, si Christus non haberet veram carnem non esset verus homo, nam id non diceret, si forma; seu anima esset tota essentia hominis.

Prob. 3. ratione. Illud est de essentia, & quidditate alicujus, quo sublato tollitur essentia ejus, sed sublata materia à composito, tollitur essentia ejus

Phy-

[1] 3.d.22.q.un.A. & n.9. [2] n.13.

vationem il-

ationis, ne-
est causa es-
te erit eidem

sse completo
iciter, neg.
er illud esse
corruptio in-
, velut pri-
objectatur in
ntia ad illud,
, & non es-
destrui, seu
materia.
to & non es-
ns non pos-
ito nisi ma-
lius.

usa corrug-
nt incorru-
Maj. pater,
ionis, nam
corruptibi-
eli sunt cor-
on. ant. pro-
rruptibiles
, non quoad
physicam,
es formas,
d ille defen-
perfectione

venit à po-
deò non est
maria causa
quin etiam
quidem in-
it causa ex-
eria quoad
radicalem.

QUAE-

Physica , ergo , &c. Prob. min. Si Deus crearet solam animam rationalem extra corpus , & sine corpore , non esset homo quoad essentiam , ergo sola forma non facit essentiam compositi , sed sublata materia , tollitur essentia compositi Physici .

Prob. 4. Compositum essentialiter includit plures partes , alioqui esset substantia simplex ; ergo compositum essentialiter includit plures partes essentiales , ergo sola forma non est totum compositum ; Ergo materia est altera compars constitutens essentialiter compositum .

Dices cum Durando , id esse verum de materia , ut sic , ratione compositi , ut sic , non vero in particulari .

Contra , Sicut se habet materia , ut sic , ad compositum , ut sic , sic se habet particularis ad compositum particulare ; sed materia , ut sic , est pars essentialis compositi , ut sic ; Ergo & in particulari .

Prob. denique . Quia compositum materiale essentialiter distinguitur ab immateriali , sed non distinguitur sic , nisi per materialis ergo materia est distinctiva essentialiter compositi materialis ; ergo & constitutiva . Idem enim est principium distinctivum & constitutivum .

Objicies 1. Philosophum , qui totam quidditatem compositi refudit in formam , verbi gratia , cum dicit . Quod anima est substantia animali : species , Et quid quid est esse : & quod partes , & materia inerunt quidditate , seu definitioni substanciali , &c. ergo ex Philosopho , materia non est de quidditate compositi , sed sola forma .

Resp. dist. ant. In formam totius , con. ant. in formam partis , neg. ant. & conseq. Nec enim de ista loquitur Aristoteles in illis , & similibus locis , Forma totius est tota essentia rei concepta , & expressa in abstracto ; Forma vero partis est altera pars compositi metaphysici , ut differentia , aut Physici , ut anima in viventibus .

Objicies 2. Homo , & Leo distinguuntur quidditative , sed non distinguuntur per materiam ; ergo per solam formam , ergo sola forma facit compositum .

Respondeo nego consequentiam : Nam ad distinctionem quidditativam sufficit differentia unius partis essentialis , quales sunt formae hominis , & Leonis .

Objicies 3. Elementa rerum sunt incorruptibles , sed

sed materia est de essentia rei c
Resp. dist. maj. ruptibiles , con
maj. Essentiae re
cessaria connexio
est indivisibilis :
& unitis , atque s
tiam sunt corrupt
proprietas , ut di

Objicies 4. Q
gnoscere rei quid
gnoscere rei quid
tate rei . Prob. m
& non est cognos
cit cognosci quid

Respondeo ne
quia , ut diximus
cognoscibilis ex
formas , quae sup
posita , quae conv

Objicies 5. Ead
etiam numero est
compositis , ergo
est de essentia c
seq. Nihil enim
ter ad diversas ef

Resp. neg. conse
absurdi ?

Inst. 1. Sequeret
tis non esse eum
est absurdum , er
pius eadem num
quae fuit in prin
principio habebat
& in fine habet n
deperditam priori ,

Resp. neg. seq. &
triusque . Nam lie
nutritionem , non
dividuatio , tum c
ma , seu anima , qu
ma corporeitatis ,

Tom. III.

crearet solam
sine corpore,
o sola forma
ata materia,

cludit plures
, ergo com-
s essentiales,
situm : Ergo
s essentialiter

de materia,
verò in parti-

, ad compo-
compositum
rs essentialis

ri.

eriale essen-
d non distin-
est distincti-
& constitu-
cōstitutivū.
dditatē com-
cum dicit.
ies, & quid
runt quiddi-
Philosopho,
sola forma.

. ant. in for-
n de ista lo-
cis, Forma
 expressa in
pars compo-
sici, ut a-

ir quiddita-
n ; ergo per
mpositum.
n ad distin-
unius par-
, & Leonis.
ruptibles ,
sed

sed materia est radix corruptionis , ergo non est
de essentia rei corporeæ.

Resp.dist. maj. Essentiæ sunt metaphysicè incor-
ruptibiles , con. maj. & nego min. Physicè , neg.
maj. Essentiæ rerum metaphysicè consistunt in ne-
cessaria connexione generis cum differentia , immo
est indivisibilis : Physicè verò in partibus Physicis,
& unitis , atque separabilibus , unde quoad exten-
tiam sunt corruptibles , & corruptibilitas est eatum
proprietas , ut diximus ex Scoto.

Objicies 4. Quod est de quidditate rei facit co-
gnoscere rei quidditatem , sed materia non facit co-
gnoscere rei quidditatem , ergo non est de quiddi-
tate rei. Prob. min. Materia est una in omnibus ,
& non est cognoscibilis per se ipsam , ergo non fa-
cit cognosci quidditatem rei , sed potius occultat .

Respondeo nego min. quoad secundam partem ,
quia , ut diximus , materia est ens in se , & ideo
cognoscibilis ex se , dicitur ignota comparativè ad
formas , quæ sunt notiores , & distinguunt com-
posita , quæ convenient in materia .

Objicies 5. Eadem materia non solum specie , sed
etiam numero est in diversis & numero , & specie
compositis , ergo saltem materia in particulari non
est de essentia compositi particularis : Prob. con-
seq. Nihil enim unum potest pertinere essentiali-
ter ad diversas essentias , ergo , &c.

Resp.neg.conseq. & ant. probat. Quid enim in hoc
absurdi?

Inst. 1. Sequeretur hominem in fine longioris vi-
tae non esse eundem , qui in principio , sed hoc
est absurdum , ergo &c. Prob. seq. Non esset am-
plius eadem numero materia particularis in fine ,
quæ fuit in principio sub eadem forma , &c. In
principio habebat materiam acceptam à parentibus ,
& in fine habet materiam acquisitam ex alimentis ,
deperditâ priori , ergo , &c.

Resp. neg. seq. & ant. 2. argumenti , & conseq. u-
triusque . Nam licet acquiratur nova materia per
nutritionem , non mutatur totalis , & principalis in-
dividuatio , tūm quia remanet eadem numero for-
ma , seu anima , quæ est principalis , item eadem for-
ma corporeitatis , & non deperditur tota materia

accepta à parentibus. Unde absolute falsum est, non manere eundem numero hominem, & partes, quæ deperduntur, reparantur per acquisitas ita insensibiliter, ut non appareat mutatio, nisi accidentalis, ex quo sit, ut habeatur pro eodem individuo. Hæc etiam objectio currit de forma substantiali materiali. Sed de hoc redibit sermo in disputationibus de toto.

Q U A E S T I O N E XII.

An materia sit activa?

Aристотелес videtur id negare dicens, quod *materiæ est pati, & moveri: movere autem, & facere alterius potentia*. E contra Manichæi materiam omnium corporum effectricem dicebant, unde plures faciunt illam prorsus passivam, & solum totaliter activam. Tetigimus autem jam hanc quæstionem supra, ubi de potentialitate materiæ.

Porro *activitas*, alia est *Physica*, per quam aliiquid Physicè producitur, aut mutatur, seu movetur. Alia est *Metaphysica*, aut intentionalis. Per priorem omne ens reale emanat suas proprietates; & per posteriorem omne objectum concurrit ad sui visionem, & intellectu[m] per species impressas, quas emittit in potentiam visivam, & intellectivam.

C O N C L U S I O I.

Materia prima non est sic pure passiva, ut nullam prorsus habeat activitatem. Ita plures Scotistæ insignes.

Prob. ex Scoto [i] sic discurrente. Omnis potentia pure passiva est contradictionis ad propriam passionem, ergo habet aliquam causalitatem respectu ejus aliam à causalitate materiæ; & illa non potest esse nisi causæ efficientis, quia non est causalitas causæ formalis, ut patet. Quod confirmat iterum dicens, causalitatem subjecti, respectu propriæ passionis, non reduci ad causalitatem causæ materialis, cum illa sit causalitas contradictionis, ergo est causæ efficien-

[i] 4.d.12.q.3.E.n.10.

cientis: passiva, u
Prob. i
tionem ca
num suar
&c. Prob.
tas, incor
petuitas, a
lationes si
hujusmodi
Similiter
tellectum
Denique fe
operatione
posito, de
Objic. i
go materi
lensu omni
Respon
cis, per qu
qua forma
motum, s
rò de actio
Inst. Si
trinseco ad
ergo, &c
ad illam p
Resp. ne
ctionem fo
cam, qua

quæ prius
involuta

[i] ibid

lsum est, non partes, quæ ita insensi-
accidentalis, individuo. Hæc iali materia-
tionibus de-

cientis: ergo ex Scoto, [i] materia non est sic purè
passiva, ut nullam habeat activitatem.

Prob. igitur ratione Scoti. Quia materia habet ra-
tionem causæ efficientis, respectu propriarum passio-
num suarum, quæ est activitas Metaphysica, ergo,
&c. Prob. ant. Ab ipsa enim manant *ingenerabili-
tas, incorruptibilitas, possibilis, potentialitas, per-
petuitas, appetivitas, &c.* ergo, &c. Item fundat re-
lationes similitudinis inter plures materias, & alias
hujusmodi, quæ non fluunt per actiones Physicas.
Similiter materia potest movere intentionaliter in-
tellectum non alligatum sensibus ad sui cognitionem.
Denique forte partialiter, & suo modo concurrit ad
operationes Physicas, quæ competunt per se toti com-
posito, de quo aliàs, ergo, &c.

Objic. i. Formæ est agere, & materiæ est pati, er-
go materia nullo modo est activa. Prob. ant. ex con-
fusu omnium Philosophorum post Aristotelem.

Respondeo id intelligendum de actionibus Physi-
cas, per quas generatur, aut producitur Physicè ali-
qua forma substantialis, vel accidentalis per verum
motum, seu actionem Physicam, & realem, non ve-
rò de actione Metaphysica, vel intentionalis.

Inst. Si materia esset activa, non egeret agente ex-
trinseco ad productionem formæ; sed hoc est falsum,
ergo, &c. Prob. maj. Esset enim sibi metu applicata
ad illam producendo, ergo, &c.

Resp. neg. maj. & conseq. prob. Nam ad produ-
ctionem formæ requiritur agens per actionem Physi-
cam, qualis non est activitas materiæ.

DISPUTATIO IV.

De forma substantiali.

FORMA substantialis præcipua est corporis
naturalis pars, ruditis enim, & indigesta
materiæ moles sic perficitur, & expolitur
ejus præsentia, ut nihil illi penè desit, &
aurea clamyde vestita palam glorietur,
quæ prius delitescebat agresti perone, seu tenebris
involuta. Magnum naturæ opus est forma, quæ

E a rei

accepta à parentibus. Unde absolute falso est, non manere eundem numero hominem, & partes, quæ deperduntur, reparantur per acquisitas ita insensibiliter, ut non appareat mutatio, nisi accidentalis, ex quo fit, ut habeatur pro eodem individuo. Hęc etiam objectio currit de forma substantiali materiali. Sed de hoc redibit sermo in disputationibus de toto.

QUESTIO XII.

An materia sit activa?

ARISTOTELES videtur id negare dicens, quod *materiæ est pati, & moveri: movere autem, & facere alterius potentia*. E contra Manichæi materiam omnium corporum effectricem dicebant, unde plures faciunt illam prorsus passivam, & formam totaliter activam. Tetigimus autem jam hanc quæstionem supra, ubi de potentialitate materiæ.

Porrò *activitas*, alia est *Physica*, per quam aliquid Physicè producitur, aut mutatur, seu movetur. Alia est *Metaphysica*, aut intentionalis. Per priorem omne ens reale emanat suas proprietates; & per posteriorem omne objectum concurrit ad sui visionem, & intellectuē per species impressas, quas emittit in potentiam visivam, & intellectivam.

CONCLUSIO I.

MATERIA prima non est sic pure passiva, ut nullam prorsus habeat activitatem. Ita plures Scotistæ insinues.

Prob. ex Scoto [i] sic discurrente. Omnis potentia pure passiva est contradictionis ad propriam passionem, ergo habet aliquam causalitatem respectu ejus aliam à causalitate materiæ; & illa non potest esse nisi causæ efficientis, quia non est causalitas causæ formalis, ut patet. Quod confirmat iterum dicens, causalitatem subjecti, respectu propriæ passionis, non reduci ad causalitatem cauæ materialis, cum illa sit causalitas contradictionis, ergo est causæ effi-

cien-

[i] 4.d.12.q.3.E.n.10.

cientis: ergo passiva, ut nu-

Prob. igitur tationem causæ num suarum &c. Prob. an tas, incorrup petuitas, appa lationes simi hujusmodi, Similiter ma tellectum noi Denique fort operationes p posito, de q

Objic. i. F go materia n sensu omniu

Respondet cis, per quas qua forma su motum, seu rò de actione

Inst. Si ma trinseco ad p ergo, &c. Pr ad illam prod

Resp. neg. etionem form cam, qualis

D

Or na m ej au quæ prius d involuta. M

[i] ibid.d.

cientis: ergo ex Scoto, [1] materia non est sic purg passiva, ut nullam habeat activitatem.

Prob. igitur ratione Scoti. Quia materia habet rationem causæ efficientis, respectu propriarum passionum suarum, quæ est activitas Metaphysica, ergo, &c. Prob. ant. Ab ipsa enim manant ingenerabilitas, incorruptibilitas, possibilis, potentialitas, perpetuitas, appetivitas, &c. ergo, &c. Item fundat relationes similitudinis inter plures materias, & alias hujusmodi, quæ non fluunt per actiones Physicas. Similiter materia potest movere intentionaliter intellectum non alligatum sensibus ad sui cognitionem. Denique forte partialiter, & suo modo concurrit ad operationes Physicas, quæ competit per se toti composito, de quo aliás, ergo, &c.

Objic. i. Formæ est agere, & materia est pati, ergo materia nullo modo est activa. Prob. ant. ex consensu omnium Philosophorum post Aristotelem.

Respondeo id intelligendum de actionibus Physicis, per quas generatur, aut producitur Physicè aliqua forma substantialis, vel accidentalis per verum motum, seu actionem Physicam, & realiter, non vero de actione Metaphysica, vel intentionaliter.

Inst. Si materia esset activa, non egeret agente extrinseco ad productionem formæ; sed hoc est falsum, ergo, &c. Prob. maj. Eset enim sibi metus applicata ad illam producendo, ergo, &c.

Resp. neg. maj. & conseq. prob. Nam ad productionem formæ requiritur agens per actionem Physicam, qualis non est activitas materiae.

D I S P U T A T I O IV.

De forma substantiali.

FORMA substantialis præcipua est corporis naturalis pars, rudis enim, & indigesta materiae moles sic perficitur, & expolitur ejus præsentia, ut nihil illi penè desit, & aurea clamyde vestita palam glorietur, quæ prius delitescebat agresti perone, seu tenebris involuta. Magnum naturæ opus est forma, quæ

E a rei

[1] ibid. d. 13. q. BB. n. 35.

rei , cuiusque essentiam componit . De illa nunc agendum breviter ; sed quantum satis , nam multa , quæ de forma quæri possent , facile resolventur ex iis , quæ diximus de materia .

Q U E S T I O I .

An , & quid sit forma substantialis .

Formæ variæ acceptiones dedimus in Metaphysica , ubi de distinctione formali , non pigeat tamen hic aliquas repetere .

Forma . prout ad Physicum pertinet , significat id omne , quod tribuit rei denominationem , & dividitur . 1. in naturalem , & artificialem , illa inducitur ab ipsa natura , & sine arte : ita per artem . 2. *Naturalis* , alia est *substantialis* , quæ constituit totum substantiale , alia *accidentalis* , ut omne accidens . 3. *substantialis* , alia est *extrinseca* , quæ non ingreditur internam rei constitutionem , ut formæ assistentes cœlorum , scilicet Angeli , à quibus moventur orbes cœli , ita etiam formæ exemplares , ad quarum imitationem res fiunt : Alia *intrinseca* , quæ internè rem constituit , ut anima hominis . 4. Forma *intrinseca* , alia est *Metaphysica* , quæ realiter identificatur materiae , ac rei , cuius est , ut *rationalitas* in homine , & omnes differentiae essentiales . Alia *Physica* , quæ constituit rem *Physicam* , & realiter distinguitur à re , cuius est , ut *anima* in hominē .

Agimus hinc de forma substantiali intrinseca , & *Physica* , quam variis nominibus , seu titulis decorarunt Philosophi , & præcipue Aristoteles . 1. *Formam* vocat , quia materiae in formitate format , & ornat . 2. *Unum* , quia dat unitatem materiæ de se indifferenti , & composito . 3. *Pulchrum* , & *species* , quia dat eidem materiae venustatem . 4. *Divinum* , *bonum* , & *appetibile* , quia est emanatio divinae perfectionis , eamque appetit materia . 5. *Actum* , quia materiae potentialitatem actuat . 6. *Terminum* , quia materiam determinat ad certam speciem . 7. *Rationem* , quia ab ipsa sumitur ratio , seu essentia cuiusque rei . 8. *Quod quid erat esse* , quia est præcipua pars quidditatis compositi . 9. *Caracter* , quia per eam , sicut per characterem diagnosticuntur res , & inter se distinguuntur .

Pex

Per fortillam parnit , convariate hujusmod exactam c

DAntipate quosdam forte intel substantia esse solam stantiam &c. & ide ipsam mantrantes . existentiam etus , & i

Probat substantia lapides , li venit à sol ergo prove tur forma la enim e est disputa cidentia , ferre res ,

Confirm ergo & in est certum

Probat materia , materia , & substantia & essenti uum cum similiter militer co

[i] L.

Per formam igitur substantialem, intelligimus illam partem compositi substantialis, quae definit, constituit, distinguit, perficit, & spectabiliter varietate exornat omnia. Quæriimus, an dentur hujusmodi formæ in rebus, & earum quidditatem exactam examinamus.

CONCLUSIO. I.

Dicitur formæ substantiales. Est omnium Peripateticorum post Aristotelem, [1] contra quosdam antiquiores Philosophos, qui ex debilitate forte intellectus non pertingentes ad notitiam formæ substantialis, posuerunt totam substantialiam rerum esse solam materiam (inquit Scotus) Alii, hanc substantialiam dicentes aerem, alii ignem, alii aquam, &c. & ideo sola accidentia posuerunt formas rerum; ipsam materiam totam rerum substantialiam fore arbitrantes. Contrariam igitur opinionem negantem existentiam formæ, tribuit Scotus debilitati intellectus, & ignorantiae, & errori.

Probatur autem ratione i. Evidens est dari multas substancias corporea diversæ speciei, v.g. metalla, lapides, ligna, vestias; id diversitas, v.g. venit à solis accidentibus diversis, nec à sola materia, ergo provenit ab aliqua parte substantiali, quæ dicitur forma. Probatur minor. i. quoad materiam. Illa enim est eadem specie in omnibus, ut probatum est disputatione præcedenti; ergo, &c. 2. quoad accidentia, quia diversitas accidentium non facit differre res, nisi accidentaliter: ergo, &c.

Confirmatur. In homine datur forma substantialis, ergo & in aliis compositis substantialibus. Antecedens est certum, & de fide, ut videbimus 1.8. de anima.

Probatur consequentia: Homo sic compositus ex materia, & forma est ens unum per se completum ex materia, & forma: ergo inde constat materiam esse ens substantialis in se incompletum, & ordinatum per se, & essentialiter ad faciendum unum per se comple- tum cum illa forma substantiali, sed aliæ res illæ sunt similiter entia substantialia in se completa, ergo similiiter constant ex materia, & forma substantiali.

Probatur 2. Dantur mutationes substantiales & quæ, ac accidentales, sed non essent substantiales, nisi admittatur materia, quæ illis subjacet mutationibus, & formæ substantiales, quæ sibi in eadem materia succedunt, ergo dantur tales formæ. Major patet. Nam ex ligno fit ignis, ex alimento, v. g. pane fit caro, & vivens. Prima pars minoris patet ex dictis de materia. Probatur quoad secundam partem, quia, si in illis mutationibus non acquirentur novæ substancialiæ, seu formæ substantiales, sed tantum accidentales, mutationes essent purè accidentales.

Probatur 3. In diversis specie entibus videmus diversas operationes, quæ à sola diversitate accidentium venire non possunt, nec à materia: ergo admittendæ sunt formæ substantiales, à quibus fiunt. Probatur ant. de materia. Quia, ut dictum est, eadem est in omnibus, ergo diversitas operationum ab illa non venit. Probatur de accidentibus. 1. Quia ipsa accidentia separabilia sunt à rebus, tales verò operationes semper fiunt. Nam, verbi gratia, aqua semper producit in se frigus, si sibi relinquatur, & non impediatur per agens extrinsecum, ergo operatio non venit ab illis accidentiis, quod sit in ipsa materia aquæ. 2. Illud accidens proprium supponit aliquid substantiale, à quo proveniat in aqua, verbi gratia, quod non sit in aere, vel terra: Nullum enim accidens *Physicum* potest esse intrinsecum substancialiæ, & illud substantiale, cùm non sit materia, quæ est de se indifferens, debet esse id, quod vocatur forma, ergo.

Objicies 1. Nulla est necessitas asserendi talem formam, ergo non est asserenda, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Probatur antecedens 1. Illa necessitas non venit ex mutationibus, ergo ex hoc capite nulla est necessitas. Probatur antecedens. Mutationes veniunt à contrarietate, sed nulla est contrarietas in substancialiis, sed in accidentibus, ergo mutationes non veniunt ab illa forma substantiali, sed ab accidentibus.

Respondeo neg. ant. 1. & 2. argumenti, & maj. tertii, mutationem venit ex contrariis mediatae, vel immediate, concedo. maj. mediatae, neg. maj. & conseq.

Nam

Nam formæ
cidentia, &
inter compa-
bus, alteri
struuntur.

Inst. 1. N
operationib
ant. Actio
stantiis; e
calorem, i

Respond
tatibus im
radicaliter
tè, & radical
lor, per que
cæteris.

Inst. 2. I
rum inter
magis diffi
ignis, & a
non differ
litates, e

Respon
tionis. N
tes, haben
fentialiter
tes differu

Inst. 3. Ne
tibus dive
riuntur à
ant. Formæ
producunt
contrariet
bus, ex l

Resps. ne
jam dicti
concedo,
conseq. N
diversis,

Objicie
calidi red
nit à form
niunt à fo

Nam formæ diversæ inveniunt sècum diversa accidentia, & dispositiones, quibus mediantibus fiunt inter composita contrarietates, & in illis conflictibus, alteratis, & destructis dispositionibus, destruuntur composita, & alia generantur.

Inst. 1. Necessitas illa non venit etiam ex diversis operationibus; ergo nulla est ex hoc capite. Probatur ant. Actiones veniunt à qualitatibus, non à substantiis; ergo, &c. Probatur ant. Ignis agit per calorem, non per substantiam suam, ergo, &c.

Respondeo neg. i. ant. & dist. 2. Veniunt à qualitatibus immediate, conc. antecedens: mediately, & radicaliter, neg. ant. & conseq. Veniunt enim mediately, & radicaliter à formis substantialibus. Ipse met calor, per quem agit ignis venit à forma ignis, & sic de cæteris.

Inst. 2. Non venit etiam ex differentia specifica rerum inter se, ergo, &c. Probatur antecedens. Non magis differunt lignum, & lapis, verbi gratia, quam ignis, & aqua, & cætera elementa; sed elementa non differunt per formas substantiales, sed per qualitates, ergo ita de aliis.

Respondeo nego antecedens, & minorem probationis. Nam elementa, præter qualitates differentes, habent etiam formas essentiales, per quas essentialiter differunt, & primariò, sicut per qualitates differunt accidentaliter, & secundario.

Inst. 3. Neque potest argui talis necessitas ex accidentibus diversis; ergo nulla est. Prob. ant. Illa non oriuntur à formis substantialibus, ergo, &c. Prob. ant. Formæ substantiales non sunt activæ, ergo non producunt accidentia. Prob. ant. Actio venit ex contrarietate, sed contrarietas est in solis accidentibus, ex Philosopho; ergo, &c.

Resp. neg. ant. i. 2. &c 3. argumenti, & dist. maj. 4. ut jam dictum est, venit à contrarietate immediate, concedo, mediately, & radicaliter, nego maj. min. & conseq. Nam contraria accidentia veniunt à formis diversis, & per ista formæ agunt.

Objicies 2. In Sacramento Eucharistiae species vini calidi redeunt ad pristinum frigus, sed hoc non venit à forma substantiali vini, ergo accidentia non veniunt à forma substantiali, & maximè ruit probatio.

tio, de aqua recuperante frigiditatem naturalem.

Resp. dist. min. Non venit à forma substantiali vini, sed ab aliquo agente supplente vices ejus, con. min. venit ab ipsis speciebus, neg. min. Deus supplet influxum actuum substantiae vini, sicut sustentat ipsam accidentia Eucharistica.

Objic. 3. Si Forma daretur, quæ esset principium suorum accidentium, esset principium suæ destructionis, sibique moliretur interitum, sed absurdum consequens, ergo &c. Prob. Major. Nam per ipsam accidentia formæ corrumpuntur, & destruuntur composita, ut patet, de oleo, sulphure, nitro, quæ propter qualitates suas facile inflammantur, & consumuntur.

Resp. dist. maj. & ant. prob. Per accidens, & indirectè con. maj. per se, & directè neg. maj. & cons. Natura per se includit entitatem, & perfectionem talium rerum, per accidens autem propter affinitatem, quam habent cum aliis, vel inter se, facile in se invicem convertuntur, ut sulphur in ignem, aer in aquam, &c.

CONCLUSIO II.

Forma substantialis est forma incompleta actuans materiam, cum qua facit unum per se compositum. Est cōmuniis quoad sensum, & colligitur ex Scoto. [i]

Probatur, & explicatur; Dicitur i. *substantia incompleta*, quod ponitur loco generis. Per id enim convenit cum materia, quæ est etiam *substantia incompleta*, differt tamen à toto *composito*, quod est *substantia completa*, 2. *actuans, materiam*, quod ponitur loco differentiæ. Nam per id differt à materia, quæ est *potentialis*. 3. *cum qua facit unum per se*; quod ponitur majoris claritatis gratia, ut melius ostendatur, quomodo ex se ordinetur ad determinandam materiam, & compositum faciendum cum illa.

Objic. 2. Forma mixti, seu corporeitatis in viventibus est substantialis, sed illa non facit unum compositum cum materia; ergo illa definitio non convenit omni formæ substantiali. Probatur min. Illa forma non facit unum per se compositum, quæ

[i] in 4 d. 5. q. 3. y. n. 43.

per

per se ordinatae comple-
reitatis ergo
mixti ordinatae
mam veget
cūn qua fac

Resp. dist.
ta intermedi
seu ultima,
maj. & cons.
non esse sub
formæ, verb
non impedit
teriæ primæ
cum illa, &
spectivè ad
tem.

Objic. 2.
in fieri, &
fieri, & co
ergo formæ
cidentales.
quenti. Pro
existere, id
conservari,
substantian

Resp. ne
substantiæ
jecto inhæt
nis; neg. a
tiæ non si
tām in fieri
naturaliter
à materia
non sic de
gratia, cre
jecto, &
conservant

Dices.
à subjecto

Respon
subjecto in
parte subje

per se ordinatur ad ulteriorem, quæ magis, & ultimæ compleat, sed talis est forma mixti, & corporalitatis ergo &c. Prob. min. Forma corporeitatis, & mixti ordinatur ad formam viventis, scilicet ad animalium vegetativam, sensitivam, aut rationalem, cum qua facit unum per se ultimatum completum.

Resp. dist. maj. Est forma substantialis subalterna-ta intermedia, respectu materiæ, conc. maj. finalis, seu ultima, & respectu ad ulteriorem formam, neg. maj. & cons. Argumentum probat, hujusmodi formas non esse substantiales ultimas, nec respectu ulterioris formæ, verbi gratia animæ, ad quam ordinatur; sed non impedit, quin sint substantiales, etiam respectu materiæ primæ, quam actuant, & faciunt unum per se cum illa, & quidem completum absolutè, sed non respectivè ad formam ultimam, & subalternam.

Objecies 2. Formæ omnes materiales dependent in fieri, & conservari à subjecto, sed quod pendet in fieri, & conservari à subjecto non est substantiale, ergo formæ materiales non sunt substantiales, sed accidentales. Major patebit ex dicendis questione sequenti. Prob. min. De ratione substantiæ est per se existere, id est independenter à subjecto in fieri, & conservari, nec potest assignari alia differentia inter substantiam, & accidens.

Resp. neg. min. & dist. anti prob. De ratione substantiæ est per se existere independenter à subjecto inhalensionis, con. ant. à subjecto informationis; neg. ant. Quod autem ratio propria substantiæ non sit esse per se independenter à subjecto, tam in fieri, quam in conservari, patet ex eo, quod naturaliter omnes formæ materiales, sic dependent à materia, & supernaturaliter accidentia absoluta non sic dependent; Nam qualitates spirituales, ut gratia, creantur, & ideo non pendent in fieri à subjecto, & accidentia panis, & vini in eucharistia conservantur sine subjecto.

Dices. Quid est igitur dependere in esse, & fieri à subjecto informationis, & inhalensionis?

Respondeo, id jam dictum esse in Logica, esse in subjecto informationis, est esse in alio, velut cum parte subjectiva, cum qua faciat unum per se compo-

situm. Esse verò in subjecto inhaēsionis, est esse in aliо, cum quo non faciat unum per se compositum, sed per accidens.

Dices 2. Per quod cognoscitur formam facere, & non facere unum per se.

Resp. cum Poncio, illam formam esse unum per se cum subjecto, & ideo esse substantialem, quæ est primum principium, ratione cuius conveniunt toti illi composite connaturaliter, & sublatō impedimento extrinseco, determinatæ qualitates deservientes ad conservationem dicti compositi, illam verò esse accidentalem, sed inhaētere, quæ non est principium per se hujusmodi qualitatū.

Quæri hic posset, An forma habeat propriam existentiam, & propriam subsistentiam distinctam ab existentia, & subsistentia forme. Sed facilis est resolutio ex iis, quæ dicta sunt ad similes quæstiones de materia prima.

Quæri etiam posset, An sit actus simplex, an compositus ex actu, & potentia? Respondeo, etiam idem esse cum proportione dicendum, quod de materia prima. Certum enim est, quod sit actus simplex Physicè, alioquin daretur processus in infinitum: Metaphysicè verò constat ex genere, & differentia, & sic est composita ex actu, & potentia metaphysicis.

Q U A E S T I O II.

De Origine formæ: An, & quomodo dependeat in fieri à materia.

Anaxagoras putat formas omnes delitescere in materia, ex qua per actionem agentis prodeunt in lucem absque ulla productione. Alii putant, eas præexistere, non totaliter, ut volebat ille, sed partim, & secundum rationem seminalem, & inchoationem. Alii e contra volunt, eam nullo modo contineri, ne in potentia quidem passiva materiae, sed in sola virtute agentis, aut superioris, ut quidam dicunt, aut particularis, ut aliis placet. Pro intelligentia nostræ, & veræ sententiae

Suppono distinctionem creationis ab educatione. Illa est productio formæ ex nihilo subjecti, ita ut subiectum

jectum nil
jus, licet i
Sic anima r
ganizato h
sic depende
recipiat, se
ctionem,
raliter omni
in fieri, &

*Ad educt
quæ educit
quo educi
compositu
talis, sive*

*Ex parte
in aliquo p
2. Ut in se
3. quod in
genere car
conditione
influxu dic*

*Similitud
nem sui p
in cuius vi
ducatur, it
tiæ. 3. Ut
tur, seu con
eo conserv
ad materia
cidentales
riales, qui
tur, ut sine
nec produ
seu mater*

*Eadem
dat tres
Nam ut t
teria, dic
receptam
& pro ut
sic unitis
neratio h*

jectum nihil penitus concurrat ad productionem ejus, licet in eo producatur, aut recipiatur producta. Sic anima rationalis producitur a Deo in corpore organizato hominis. *Educatio* vero est productio formæ, sic dependenter a subiecto, ut istud non modo illam recipiat, sed etiam influat suo modo in ejus productionem, & existentiam: Et sic producuntur naturaliter omnes formæ materiales, quæ ideo pendent in fieri, & conservari a materia.

Ad educationem duæ concurrunt causæ, *Efficiens*, quæ educit formam, & *materialis*, seu *subjectum*, ex quo educitur. Forma vero est entitas educta, & compositum dicitur res producta, seu terminus totalis, sive, *ut quod*, talis actionis.

Ex parte subjecti requiritur 1. Ut existat, saltem in aliquo priori instanti naturæ, actionieductivæ. 2. Ut in se recipiat formam, quæ dicitur educta, & 3. quod in ejusdem formæ existentiam influat in suo genere causæ materialis. Nam, absque hac tertia conditione, non est propriè educatio. De hoc autem influxu dicimus, agentes de causalitate materiæ.

Similiter ex parte formæ, requiritur 1. Ut per actionem sui productivam educatur ex potentia materiæ, in cuius virtute passiva continebatur. 2. Ut in ipsa producatur, ita ut de potentia transeat in actum existentiæ. 3. Ut in ipsamet materia subjectetur, & sustentetur, seu conservetur, ita ut non possit poni in esse, nec in eo conservari, saltem naturaliter, sine dependentia ad materiam. Et ideo tales omnes formas, sive sint accidentiales, sive substantiales, vocat Scotus [1] materiales, quia scilicet ex natura sua necessariò inclinantur, ut sint actus materiæ, ita ut non possint existere, nec produci, priusquam informent potentiale suum, seu materiam suam.

Eadem igitur actio, qua agens generat aliquid, fundat tres respectus, seu sortitur tres appellationes. Nam ut terminatur ad formam ut productam ex materia, dicitur *eductiva* ut terminatur ad formam ut receptam in materia, & illi unitam dicitur *inductiva*, & pro ut respicit totum, quod ex illa materia, & forma sic unitis resultat, & generatur, dicitur *productiva*: generationis hominis non habet tres illos respectus, seu de-

nominaciones, deest prima, nam anima rationalis non producitur ex materia, ideo non est *eductiva*, sed *creativa*, sed in omnibus generationibus reliquorum entium materialium totæ tres simul concurrunt. His positis sit

C O N C L U S I O I.

Formæ materiales rerum non præexistunt in materia nec totaliter, nec secundum partem sui. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui sic argumentatur contra Albertum Magnum, qui vult, quod formæ secundum aliquid sui præexistant, alioqui illarum productio esset creatio. *Contra*, inquit Scotus, quaro, utrum illa pars formæ de novo adveniens per generationem præfuerit, an non? Si non: igitur, cum illa pars non sit a se, nec aliquid eius præfuerit, creatur. Si præfuit, ergo nihil novi per generationem acquiritur: igitur nihil est totaliter novum, sed omnia fuerunt simul creata, & quodlibet erit in qualibet, quod Philosophus improbat. Ergo, ex Scoto, formæ non præexistunt in materia, nec secundum se totas, nec secundum partem sui, alioqui enim nulla esset vera generatio, quia in generatione materia transit à non esse formæ ad esse formæ, seu de privatione ad formam.

Prob. 2. Formæ plures non se compatiuntur in eadem materia, neque secundum se totas, neque secundum partem sui, ergo non sibi coexistunt, nec præexistunt in materia. *Prob. ant.* Formæ inter se repugnant ratione essentiæ suæ æquè, ac ratione existentiæ suæ, v.g. forma aquæ essentialiter opponitur formæ ignis, sed tota essentia esset in illis partibus æquè, ac in totis formis, ergo repugnant esse simul in eadem materia secundum partem illam æquè, ac secundum se totas.

Dices, illas non præexistere secundum esse aliquod actuale, sed possibile.

Contra 1. Illud esse possibile se tenet vel ex parte materie, vel ex parte formarum; sed neutrum dici potest, ergo. *Prob. minor.* Si sit ex parte materiæ, facit probobis, quia esse possibile, quod se tenet ex parte materiæ, est esse passivum, ergo nihil est formæ, sed

solius

[1] in 2.d.1.8.q.unica ante A.n.4.

solius materiae
rum: illud est
se objectivum
sed se tenet ex
formæ non præ
partem realē

Prob. 3. Qui
lam præexistere
est asserenda.
pro opinionib

Objic. 1. Si se
cundum se, ve
dam inchoatio
consequens est
la. Esset enim

Resp. neg. se
hilo sui, conce
Ult productio
producatur de
materialiter in
currit ad form

Objic. 2. Ex
sopho, sed ex
teria de se est
per aliquid, si
saltem forma
zum, ergo ad
quas materia

Resp. neg.
natur ad han
positiones.

Objic. 3. omnia
latent in elem
inchoationes

Resp. neg.
intelligit quic
tem activam a

Objic. 4. ex
pars rei facie
ria, antequa

Resp. neg. q

[1] 7.met.t.

solius materiae. 2. Si esse possibile est ex parte formarum: illud esse, prout opponitur esse actuali, est esse objectivum; sed esse objectivum rei nihil est in ea, sed se tenet ex parte agentis, ergo propriè loquendo formæ non praexistunt in materia secundum ullam partem realem sui.

Prob. 3. Quia nulla ratio, vel judicium suadet ullam praexistentiam formarum in materia, ergo non est alterenda. Ant. patebit solutione argumentorum pro opinionibus illis.

Objic. 1. Si formæ non praexisterent in materia secundum se, vel secundum aliquid sui, & secundum quædam inchoationem, eatum productio esset creatio: sed consequens est contra omnes ergo & ant. prob. sequela. Esset enim productio ex nihilo, ergo esset creatio.

Resp. neg. & dist. ant. prob. Producerentur ex nihilo sui, conuant. ex nihilo subjecti, neg. ant. & conseq. Ut productio rei alicuius non sit creatio, sufficit, ut producatur dependenter à subjecto, quod concurredat materialiter in esse, & fieri talis rei, ut materia concurredit ad formas.

Objic. 2. Ex quolibet non fit quodlibet, ex Philosopho, sed ex determinato determinatum, sed materia de se est indeterminata, ergo debet determinari per aliquid, sed illud non potest esse, nisi inchoatio saltem formarum, seu ratio quædam seminalis eorum, ergo admittendæ sunt tales inchoationes, per quas materia determinatur.

Resp. neg. subsumptum. Nam materia determinatur ad hanc, vel illam ab agente per præbias dispositiones.

Objic. 3. Sanctum Augustinum dicentem, quod omnium, quæ nascuntur, occulta quædam semina latent in elementis, ergo in materia latent quædam inchoationes formarum.

Resp. neg. conseq. Nam per occultæ illæ semina non intelligit quidquam formarum, sed occultam virtutem activam agentium, & patientium.

Objic. 4. ex Aristotele. [1] In materia existit aliqua pars rei facienda, ergo existit pars formæ in materia, antequam fiat.

Resp. neg. conseq. Nam i. in generatis univocis, &

[1] 7. met. t. 9.

immediatis non exigitur ulla pars seminalis, [1] in generatis naturaliter, & mediate, ut sunt anima. tia communiter, & in quibusdam generatis artificia. liter exigitur in materia virtus quedam, & ratio se. minalis, vel aliquid simile, quo dicitur propriè gene. rata per artem, in quorum materia est quandoque a. liqua virtus activa, quasi tenens locum rationis semi. nalis, quam virtutem hic vocat Aristoteles partem rei, non quod sit pars formæ generandæ, vel inchoatio, sed est quedam virtus, quæ continet virtualiter formam generandam, hic est sensus Aristotelis, ex quo per con. sequens nil infertur contra nos, qui negamus præexi. stentiam formalem totalem, vel partialem forma. rum, non autem virtualem: potest etiam dici, quod per rem faciendam intelligit totum compositum, & hoc sensu verum dicit, quia verè materia præexistit, quæ est pars ejus.

Objic. denique. Nisi ad eductionem prærequiratur præexistentia aliqualis formæ in materia, sequere. sur, animam rationalem æquè generari, ac reliquas formas, sed falsum consequens, ergo &c. prob. con. seq. Nam anima æquè præexistit in potentia corpo. ris, ac aliæ formæ, ergo, &c.

Resp. neg. sequel. maj. & ant. prob. Nam aliæ for. mæ sic pendent a potentia passiva materiæ, ut ne. queant naturaliter ex se nec fieri, nec conservari si. ne influxu materiæ, quod non est verum de anima.

C O N C L U S I O I I.

Formæ materiales non sunt sola virtute agentis se. parati, aut immediati. Est contra Platonicos, qui dicebant, omnes formas esse totaliter ab aliquo datore communi formarum, vel à calcodæa, ut aje. bat Avicennas, sic autem productas uniri putabant ab agente particulari, & immediato, & hunc erro. rem damnatum ab universalitate Parisiensi narrat Tiombetta.

Prob. ratione allata ex Scoto. Nam, si omnes for. mæ sic producerentur ab agente sive mediato, & da. tore formatum, sive immediato, & particulari, o. mnino crearentur, sicut verè creatur anima rationalis. Sed hoc est falsissimum, & impossibile ulli agenti creato, ergo, &c. prob. seq. maj. Nam sic tamen parum

depen-

[1] Scotus ib. [2] 12. met. q. 6. ap. Mast. hic disp. 2. n. 141.

P
dependenter in si. suo, ergo tamen il. produc̄tio animæ

Prob. ant. Na. ab omni concursu derent à virtute i. taliter in suo fieri.

Objicies. For. vel in potentia, probatum est, n. capacitatem mat. capacitas non im. tio, ergo nec im. denique 3. prop. pendent ab ager.

Resp. neg. mi. ut dicebamus, a. tia materiæ impe. riale, secundu. marum, quæ su. rum de anima. neratione.

C O

F O rmæ mate. in materia

Prob. Contin. pendere in suo t. materiales, qu. illa in fieri per. potest negari, tinentia virtual.

Confir. Ideò f. tentia activa ag. larum fieri, ex. va materiæ, qu.

Objic. Quia ideò dicuntur e. respectu materiæ.

Resp. neg. co. gnificari influ. formæ ab illa,

deponderent in suo fieri à materia, quām anima in suo, ergo tām illarum productio esset creatio, quām productio animæ.

Prob. ant. Nam illa producerentur independenter ab omni concursu subjecti præsuppositi, totaliter penderent à virtute illius agentis, sicut anima pendet totaliter in suo fieri à potentia Dei, ergo &c.

Objicies. Forma ante generationem erat in actu, vel in potentia, vel nullo modo: non primum, ut probatum est, non 2. quia illa potentia dicit tantum capacitatem materiæ ad illam recipiendam, & hæc capacitas non impedit quin productio animæ sit creatio, ergo nec impediret in aliis productionibus; non denique 3. propter eandem rationem, ergo totaliter pendent ab agente.

Resp. neg. min. quoad 2. & rationem ejus. Quia, ut dicebamus, ab initio, illa præexistens in potentia materiæ importat continentiam virtualem materialē, secundum quam influit suo modo in fieri formarum, quæ in illa generantur, quod non est verum de anima. De hoc redibit sermo in libris de Generatione.

C O N C L U S I O III.

Formæ materiales continentur virtualiter tantum in materia. Est etiam communis.

Prob. Continenit virtualiter in materia est ab ea pendere in suo fieri per verum influxum, sed formæ materiales, quæ educuntur ex materia, pendent ab illa in fieri per verum influxum, ergo &c. Maj. non potest negari, sic enim explicatur communiter continentia virtualis, minor mox patebit.

Confir. Ideò formæ continentur virtualiter in potentia activa agentis, quia agens influit activè in illarum fieri, ergo contineri debent in potentia passiva materiæ, quia hæc concurrit passivè in illarum fieri.

Objic. Quia continentur in potentia agentis, non ideo dicuntur educi ex illo, ergo id neque dici debet respectu materiæ.

Resp. neg. conf. Quia per illam expressionem solet significari influxus causæ materialis, & dependentia formæ ab illa, non autem influxus causæ efficientis.

CON-

CONCLUSIO IV.

Omnes forme substantiales materiales producuntur de potentia materiae per educationem , etiam forme cœlorum , & elementorum . Dico materiales , ut excipiam animam rationalem . Est etiam communis quoad primam partem , non verò quoad formas cœlorum , & elementorum .

Prob. tota conclusio ex Scoto . [1] Non producuntur per creationem , ergo per educationem . Prob. ant. *Creatio excludit omnem aliam causalitatem cause materialis , & seminalis , & efficientis creari , sed producio formarum etiam cœlestium , & elementarium non excludit causalitatem cause materialis , ergo forme illæ omnes producuntur per educationem , quia materia requiritur præexistere , saltem priuileate naturæ , & id confirmat [2] de forma cœli , dicit enim , quod , sicut forma cœli non potest produci , nisi à solo Deo , & tamen non dicitur creari , quia Deus non alia productione produxit formam cœli , quam totum cœlum , &c ergo ex Scoto . [3] tam forma cœli , quam aliae materiales educuntur ex materia .*

Prob. 2. Nam tales omnes forme pendent in fieri , & conservari à materia , ergo omnes educuntur . prob. ant. ex eadem definitione allata de forma materiali , ex Scoto , si non dependerent , non essent verè materiales , sed incorruptibiles , & immateriales , ergo &c .

Prob. 3. de formis cœlorum , & elementorum . Nam illæ omnes sunt materiales , ergo ex natura sua pendent in esse , & fieri à materia , ergo educuntur .

Prob. iterum . Eodem modo Deus conservat jam illas formas , quo illas primò produxit ; & vicissim eodem modo illas produxit , quo conservat , sed conservat illas in materia , & dependenter à materia , ergo eas produxit dependenter à materia , ergo non crevit , sed eduxit de potentia materiae .

Objic. 1. Ad veram educationem non sufficit , quod forma producatur dependenter à subjecto ; sed requiritur præterea , ut subjectum illud præexistat formæ educendæ , sed materia cœlorum , & elementorum non præexistit productioni formarum , ergo , &c .

Prob.
[1] loco cit. in 1. conclus. [2] ib. [3] in 2. d. 17. q. 1. B. n. 3.

Ph

Prob. maj. Nam cludit necessariò mutatione in subjecto dat , ergo educatio ex maj. In hoc creatio includit mutationem

Resp. dist. maj. U existens prius naturæ min. prius tempore cit enim præsupponit ad 2. argu. neg. al rentia creationis a quod hæc necessarium ut docet Scotus : forma cœlorum , ac tæ fuerint , sufficit creata , sicut accid tempore existant , gine suis effectibus

Objicies 2. Scripturam , ergo formam creata cum materia

Resp. neg. cons. propter materiam siti : dicitur creare propter animam ,

Quod autem dif fortiori dicendum educantur de potentiâ enim magis de & conservari .

C

A Nima rati & Theologos .

Prob. 1. ex Secundum producitur producitur est sic produci , A pse , & dico , ne corpore , er

[1] in 4. d. 13.

Prob. Maj. Nam eductio, & generatio formae includit necessariò mutationem, sed nulla est possibilis mutatio in subjecto, nisi præexistat formæ generatrix, ergo eductio exigit præexistentiam subjecti, prob. Maj. In hoc creatio differt à generatione, quod ista includit mutationem, illa vero non; ergo, &c.

Resp. dist. Maj. Ut præexistat, seu presupponatur existens prius natura, vel tempore, conc. Maj. & neg. min. prius tempore, seu duratione, neg. Maj. sufficit enim presuppositio, seu prioritas naturæ. Unde ad 2. argu. neg. absolute maj. Nam essentialis differentia creationis ab eductione non consistit in hoc, quod haec necessariò sit cum mutatione propriè dicta, ut docet Scotus: [1] igitur, quamvis materia, & forma cælorum, ac elementorum simul tempore creatæ fuerint, sufficit, quod materia prius origine fuerit creata, sicut accidit in causis effectivis, licet non prius tempore existant, sunt tamen priores natura, & origine suis effectibus.

Objec. 2. Scriptura dicit: *creavit Deus cælum, & terram*, ergo forma cælorum, & elementorum suæ creata cum materia.

Relp. neg. cons. Quia in rigore non dicitur creata propter materiam ratione formæ, aut totius compositi: dicitur creatio latè, sicut de homine id dicitur propter animam, licet formatus sit ex limo terræ.

Quod autem dicimus de formis substantialibus, à fortiori dicendum est de accidentibus: quod scilicet educantur de potentia subjecti, cui inhærent, multo enim magis dependent à subjectis in fieri, in esse, & conservari.

C O N C L U S I O V.

Animæ rationales non educuntur, sed creantur: Est communis inter philosophos Christianos, & Theologos.

Prob. 1. ex Scoto, [2] *Forma, quæ potest esse per se, producitur productione propria* (quæ est creatio) *vel potest sic produci, Anima Adæ est hujusmodi, sc. potest esse per se*, & dico, quod possibile est animam creari sine corpore, ergo anima producitur independente.

[1] in 4.d.13.q.5.H.n.9. [2] in 2.d.17.q.3.A, & P.n.8.

ab influxu materiae, & per consequens non educitur, sed creatur. Docet tamen, id non posse demonstrari, quia non potest demonstrari, quod sit immortalis.

Hinc probatur ex dictis. Anima rationalis non pendet in esse, nec in fieri à materia, ergo non producitur per educationem, sed per creationem. Conseq. patet ex dictis de creatione, & educatione. Ant. etiam clarum est, nam anima de facto existit sine corpore, ergo non pendet in esse à corpore, ergo nec in fieri, sed de hoc fusiùs in tractatu de anima.

Objic. Anima presupponit subjectum materiale ad sui productionem, immo & producitur in corpore, ergo non producitur independenter à materia. Prob. ant. presupponit corpus organizatum, ergo, &c.

Resp. dist. ant. Presupponit subjectum, seu corpus organizatum, in quo sc. includitur, conc. ant. subjectum, ex quo producatur, neg. ant. & cons. De ratione creationis non est, ut res, quae dicitur creari, producatur, aut conservetur extra subjectum; sed tantum, ut non producatur ex subjecto concurrente materialiter ad illius fieri.

Q U A E S T I O III.

An plures formæ substantiales possint simul informare eandem numero materiam.

HÆc quæstio celebris est, in qua digladiantur a criter Philosophi. Procedit autem de substantialibus, nam de accidentalibus non est difficultas, quin plura accidentia subjectentur de facto in eodem subjecto.

Formæ autem substantiales aliæ sunt subordinatae, & partiales, aliæ non subordinatae, sed dispartatae, seu impertinentes, & totales, seu ultime. Piores sunt illæ, quæ se se mutuò respiciunt, ita ut una ordinetur ad aliam, aut illa indigeat ad complementum totius compositi, ut forma corporeitatis, & anima in viventibus, illa enim ordinatur ad istam, ut compleatur in ratione, & ad operationes viventis, ista verò presupponit, & præexigit illam, velut subjectum suum, posteriores vero non se se respiciunt nullo ex his modis. Dixi autem, *simul*, nam successivè id faciunt, quod nemo negat.

CON-

T

C O

D Ue formæ simul inform Scotorum omn. Prob. ex Scoto substantialem co inam, ut videbi ergo duas formæ mul esse in eadem ex dicendis ibi,

C O

D Ue formæ sunt esse sim raliter. Est con

Prob. i. ex Sc cunque forma n mā incompōsit potest esse unica cetur, postquam lam aliam non nim inductione pulsa, nec duæ dem agente, si effectus unus est,

Prob. hinc r materiae portio duum sub de non patitur ear mis totalibus i tueret individu

Confirmatur gunt dispositio se compatiunt formæ substai

Confirmatur ad introducti lia, nec unq ergo id non e

Prob. deni

[1] in s.d.

CONCLUSIO I.

DUæ formæ substantiales subordinatae possunt simul informare eandem numero materiam. Est Scoti starum omnium.

Prob. ex Scoto [1] asserente in viventibus formam substantialem constitutivam corporis præter animam, ut videbimus ex proposito in tract. de anima, ergo duæ formæ substantiales subordinatae possunt simul esse in eadem materia, & id potius supponimus ex dicendis ibi, quām disputamus.

CONCLUSIO II.

DUæ formæ substantiales non subordinatae non possunt esse simul in eadem numero materia naturaliter. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto. [2] Notandum enim, quod quæcunque forma non est inducibilis, nisi post aliam formam incompossibilem, aut corruptam, illa tantum potest esse unica in uno susceptivo, quia nec alia inducetur, postquam illa est inducta et manente, quia illam aliam non præcederet alia incompossibilis, jam enim inductione primæ est quelibet incompossibilis expulsa, nec duæ tales simul inducentur, quia nec ab eodem agente, si efficiens unum, & materia una, & effectus unus est, &c.

Prob. hinc ratione. Natura destinavit quamlibet materiae portionem, ut ex ea fieret unicum individuum sub determinata specie, ergo eadem natura non patitur eandem numero materiam duabus formis totalibus informari, cum quibus diversa constitueret individua.

Confirmatur. Nam diversæ formæ contrarias exigunt dispositiones, sed contrarie dispositiones non se compatiuntur in eodem subjecto, ergo neque duæ formæ substantiales.

Confirmatur. Experientia enim videmus, quod ad introductionem unius formæ totalis expellitur alia, nec unquam videmus, duas tales se se compati, ergo id non est possibile naturaliter.

Prob. denique ex sequenti conclusione. Nam, si

ad eo

[1] in s.d. 13. q. 3. A. n. 2. [2] G. met. q. 1. n. 15.

ad eò sit difficile sustinere possibile id esse de potentia
absoluta , longè minus id poterit sustineri naturali-
ter .

Objicies 1. In eadem materia videmus formas fer-
ri , & ignis etiam naturaliter , ut pater de ferro can-
dente , ergo possunt duas formæ totales naturaliter ,
quales sunt illæ , in eadem esse materia .

Resp. neg. a. d. Nam in ferro candenti non est , ni-
si forma ferri cum vehementissimo calore , aut et-
iam ignis ipse cum sua materia inter poros ferri .

Objicies 2. Forma expellens , & forma expulsa re-
per uatur pro eodem instanti in eadem materia , er-
go & possunt esse , & sunt de facto simul . Prob. Ant.
Quando forma ignis introducitur in lignum , & ex-
pellitur forma ligni , utraque existit , una , quæ ex-
pellitur ; & alia , quæ expellit , ergo , &c.

Resp. neg. ant. utrumque . Nam ipsomet instanti
temporis , quo potest dici , forma ignis est in illa
materia , debet dici , forma ligni non est , & quan-
diu dici potest , forma ligni est , dici debet ; forma
ignis non est adhuc , alioqui possent dici esse simul
per horam æquem ; ac per unicum instans temporis .

C O N C L U S I O III.

Non implicat divinitus plures formas substantia-
les disparatas , & totales esse in eadē materia si-
mul . Est controversia inter Scotistas contra alios ;
quam Scotistas , quam Thomistas , & neutrales .

De mente Scotti non constat clare . Poncius [1] dicit ,
~~Doctorem~~ nullibi expressè docuisse ; Mastrius indu-
bitanter assentit , eam esse de mente Doctoris , qui
habet . 1. hanc maximam ad sustinendum , quod duo
corpora possunt habere simul duo ubi . Dico , quod a-
liqua sunt repugnantes respectu virtutis creatae , &
limitatae , super quorum simultatem non potest creata
virtus activa , quæ tamen non sunt simpliciter incom-
possibilia , &c. 2. contra suam hanc opinionem de possi-
bilitate existentiae ejusdem in duobus locis sibi obje-
cerat , quod [2] impossibile est eandem materiam simul
esse sub duabus formis substantialibus ; sed si possibile est ,

[1] Poncius disp. 33. n. 46. Mast. hic disp. 5. n. 64. idem

[2] 4. d. 10. q. 2. P. n. 21.

Idem corpus sim-
litum illius ,
materiam simu-
mentum sic re-
di , quod si illa
tatur à duobus
vum miraculiu-
lum esset propo-
rum agentium
se citant Scotis

Probatur at-
minum . Qui
pugnantia , er-
lutione object

Prob. 2. Im-
formæ ; sed e
Prob. min. 1.
ad omnes for-
una potentia ,
gnat illi haber

Prob. ex par-
effectus , prin-
informare , &
eadem ; materi-
lam supernatu-
paute formæ

Prob. min. 2.
formæ informa-
ne informari
mul , ergo ,

Prob. quo
primarius fo-
verò secunda-
liam potest in
bus quantis ,
bus qualitatib
subjecto , na-
sunt esse in
ita esse potes-
ratis .

Dices , id
modo unus

[1] ibid.

idem corpus simul esse in diversis locis, sequitur oppositum illius, nempe sequitur possibile esse, eandem materiam simul esse sub duabus formis, ad quod argumentum sic respondet. [1] Dico, quod potest conceidi, quod si illa materia locata in duobus locis transmutatur a duabus agentibus ad duas formas, non est novum miraculum, sed tantum per antiquum miraculum esset proportionata ad recipiendum actiones illorum agentium, quod minus est. Hæc eadem loca pro se citant Scotistæ contrarii.

Probatur autem 1. ex principiis Doctoris, & omnium. Quia non potest ostendi ulla evidens repugnantia, ergo non implicat. Ant. patebit solutione objectionum.

Prob. 2. Implicantia veniret ex parte materiae, vel formæ; sed ex neutra parte venit, ergo nulla est. Prob. min. 1. ex parte materiae. Ista est in potentia ad omnes formas, & illas appetit uno appetitu, & una potentia, ergo, quantum est de se, non repugnat illi habere simul plures formas.

Prob. ex parte formalium. Nam forma duos habet effectus, primarium, qui est actuate materiali, seu informare, & 2. qui est aliam formam expellere a eadem materia; sed neutri impedit similitatem illam supernaturam est, ergo implicantia non venit ex parte formæ.

Prob. minor quoad primarium. Quia omnes illæ formæ informant, ut supponitur, nec de relatione informationis est, ut sit ab una, vel a pluribus simul, ergo. &c.

Prob. quoad secundarium. Nam effectus quidem primarius formæ non potest impediri a Deo, bene verò secundarius, ergo expulsio unius formæ per aliam potest impediri a Deo. Siue impeditur in duabus quantis, ne se expellant ab eodem loco, in duabus qualitatibus contrariis, ne se expellant ab eodem subiecto, nam, ex Scoto, duo corpora quanta possunt esse in eodem loco, & idem in duabus, ergo ita esse potest de duabus formis totalibus, & dispositis.

Dices, id verum esse de effectibus secundariis, modo unus non importet negationem alterius,

at

[1] ibid.n.4. & n.22.

at una forma totalis substantialis importat negationem alterius.

Contra. Non magis forma ligni importat negationem formæ ignis, aut lapidis, saltem essentialiter, quām calor negationem frigoris, sed non obstante illa importantia negationis frigoris, adhuc possumus esse divinitus simul etiam ut summo, ergo idem est de formis substantialibus.

Confirmatur hoc, quia dicere, quod essentialiter una forma substantialis importet exclusionem alterius, est petere principium, est enim id, de quo est quæstio.

Objecções 1. Implicat contradictionem, quod idem sit unum specie, vel numero, & simul non unum specie, vel numero, sed compositum resultans ex ilia una materia, & pluribus formis esset unum, & non unum specie, & numero, ergo implicat, eandem materiam informari à pluribus formis totalibus.

Prob. min. 1. esset unum numero, quia ea sunt unum numero, quorum materia est una, ex Philosopho, [1] 2. esset non unum, sed plura specie, & numero proper plures formas.

Respondeo neg. min. & ant. primæ probationis. Nam plura requiruntur ad identitatem, & unitatem, quām ad distinctionem, & diversitatem: ad identitatem requiritur identitas materiæ, & formæ simul, alioqui lignum, & ignis, qui ei succedit in eadem materia, essent unum numero: ad distinctionem autem sufficit alietas formæ, aut materiæ, ut patet de igne, & ligno. Vnde dicta de principio individuationis, essent ergo absolute tota composita specie, & numero distincta, quot formæ.

Inst. Saltem eadem numero substantialia esset de essentiali specierum distinctarum, & completarum, sed hoc implicat, ergo, &c. prob. sequela majoris. Nam ex duabus formis diversis, verbi gratia, ligni, & ignis, fierent composita diversæ speciei, & eadem numero materia esset pars essentialis utriusque, ergo, &c.

Respondeo neg. min. Nam de facto eadem numero materia fit pars essentialis eorumdem successivæ: cur implicat id fieri eodem tempore per potentiam Dei absolutam?

[1] 3. metaph. t. 9.

Objec-

Objecções 2. Impli-
prædicari; sed hoc
formarent eandem
jor patet. Nam sic
existerent incommu-
biliter, in hoc enit
torum. Prob. min.
faciunt, ut concret-
tur, v. g. dicitur,
bum, quia duas illas
subjecto, ergo simi-
mis substantialibus
idem dici possit: h

Respondeo neg.
quia in concretis ac
connotative, & ac
deò verum est dicere
quod idem subjectum
nem, non idem est
formæ exprimuntur
idem non possunt d
rò, si diceretur hu-
es est sensus, quod
tem, & Asinittare.

Inst. Deus, & ha-
stantiva, sed hæc
suo Domino propterea
proposito de hominibus
materiæ.

Respondeo neg.
stii, & generaliter
tum significantur
respectum ad mat-
substantiæ, & ab-
tionem naturarum
titas suppositi.

Inst. 2. Saltem se-
municari, sc. homi-
nia, quæ est pars et
de se prædicare ut
cabiliter.

Respondeo dis-
cia, conc. ant. in-

Objecies 2. Implicat, duo supposita de se invicem prædicari; sed hoc fieret, si duæ formæ totales informarent eandem numero materiam, ergo &c. Major patet. Nam sic essent, & non essent duo supposita, existerent incommunicabiliter, & non incommunicabiliter, in hoc enim consistit ratio formalis suppositorum. Prob. min. Duo accidentia in eodem subjecto faciunt, ut concreta ex ipsis de se invicem prædicens, v. g. dicitur, album est dulce. & dulce est album, quia duæ illæ qualitates diversæ sunt in eodem subjecto, ergo similiter duo composita ex duabus formis substantialibus in eadem materia idem efficerent, idè dicì posset: *homo est Asinus*, & *Asinus est homo*.

Respondeo neg. min. & cons. prob. Disparitas est, quia in concretis accidentalibus formæ significantur connotativè, & adjectivè, & subjectum in recto; idè verum est dicere, album est dulce, significatque, quòd idem subjectum habet albedinem, & dulcedinem, non idem est de concretis substantialibus, quia formæ exprimuntur substantivè, ut *homo est Asinus*, idè non possunt de se invicem prædicari, bene vidè, si diceretur *humanatum est Asinatum*; nam tunc esset sensus, quòd subjectum idem habet humanitatem, & Asinitatem, quod esset verissimum.

Inst. Deus, & *homo* sunt nomina absoluta, & substantiva, sed hæc de se invicem prædicantur in Christo Domino propter identitatem suppositi, ergo & in proposito de *homine*, & de *Asino* propter identitatem materiæ.

Respondeo neg. paritatem. Quia duæ naturæ Christi, & generaliter naturæ per respectum ad suppositum significantur connotativè, seu adjectivè, sed per respectum ad materiam, seu subjectum prædicantur substantivè, & absolute; unde ad mutuam prædicationem naturarum, ut si in Christo, requiritur identitas suppositi.

Inst. 2. Saltem sequitur, unum subjectum alteri communicari, sc. *homo*, & *Asinus*, communicarent in materia, quæ est pars essentialis, & actualis eorum, ergo vel de se prædicarentur, vel non existerent incommunicabiliter.

Respondeo dist. ant. Comunicarentur in materia, conc. ant. in supposito, neg. ant. & conseq. Nam

Ex eo, quod lignum, & ignis successivè communiciant in materia, non sequitur, illa praedicari de se invicem, nec impedit, n. sint duo supposita incomunicabilia, ita esset in casu, quo eodem tempore sic communicarent.

Obij. e. 3. Effectus causæ formalis non potest impediti à Deo, sed expul'sio unius formæ substantialis per a'iam ab eodem s. b'ic'to est effectus formalis formæ, ergo non potest impedi'. ergo Deus non potest ponere duas formæ substantiales simul in eadem materia.

Respondeo, ut jam dictum est, distinguo maj. & lectus pri
marius, conc. maj. & neg. min. secundarius, neg. mai. & coales.
Nam Deus potest expellere unam formam sine alia, qui tamen est effectus
formalis secundarius.

Inß. Non potest ponи prius effectus sine secundario; sed non potest impediri prius ex concessis, ergo nec secundarius. Prob. antecedens. Effectus prius formae cadaveris est constitutio cadaveris, ergo importat indispensabiliter privationem vitae, & animae. Prob. conseq. Implicat enim idem esse vivum, & non vivum, cadaver, & non cadaver, &c.

Respondeo i. hoc exemplum de forma cadaveris non habere difficultatem in nostra sententia, quæ admittit illam simul cum anima in viventibus.

Respondeo 2. ex dictis neg. maiorem primi argumenti, & ant. 2. conseq. 3. & distinguo ant. 4. Implicat idem esse vivum, & non vivum, sub eodem respectu, & composito formaliter, conc. ant. sub diverso respectu, & composito, neg. ant. & conseq. Compositum ex materia, & forma cadaveris esset mortuum, sub materia, & forma hominis esset vivum.

Inst. Ne forma quidem secunda haberet effectum suum primarium sine secundario, ergo, &c. probant. Effectus primarius formæ substantialis est constitutio unum per se compositum cum materia, seu subjecto, sed hoc non faciet secunda forma, nisi expelleret primam, ergo, &c. Prob. min. Nisi secunda forma expellat primam, subjectum, seu materia non est in potentia ad illam, ergo non faciet unum per

Per se cum illa . Pr
completo , quam
potentia ad secund
. Tercio et quarto neg

Respondeo neg
& distinguo ant. 3.
prince, conc. ant.
& conf. Nam secu
posito ex materia,
in ipsa materia no

Objicies 4. Si du-
pore ponerentur,
rante, alius vel o-
dici potest sine im-
nim, operante un-
ste non esset liber
si non operaretur
organis; quia poi-
prima anima, ag-
utraque indivisiun-

Respondeo ad
det Doctor [i] ad
sito in duobus locis
perante uno, v.g.
set Paulus operari
nicas; & vicissim
nollet, &c. Quare
essent æqualis vir
na impediret aetio
si essent inæqualis
lior cederet, &c.

Inst. Si idem co-
lupi, aut felis, &
nus voraret alium

Respondeo, ne
natura sua non ha-
exigunt subjectum
cum specie diversa
sicut ad veritatem
gnantia præcisè in-
stantialis, & ma-
verò repugnantia
jectorum, & talia

Tom. III.

[1] In 4.d.10.9.

per se cum illa. Prob. ant. Materia est in actu per se completo, quamdiu est sub prima, ergo non est in potentia ad secundam.

Respondeo neg. ant. primi argumenti, & min. 2. & distinguo ant. 3. & 4. Non est in potentia respectu primæ, conc. ant. respectu 2. advenientis, neg. ant. & cons. Nam secunda forma non recipitur in composite ex materia, & priori forma, sed immediate in ipsa materia non minus, quam si alia non inesset.

Objicies 4. Si duæ animæ rationales in eodem corpore ponerentur, essent duo homines, & uno operante, aliis vel operaretur, vel non; sed neutrum dici potest sine implicatio, ergo, &c. Prob. min. Si enim, operante uno, alter necessariò operaretur, iste non esset liber, quod repugnat animæ rationali, si non operaretur, ergo non subjectaretur in iisdem organis; quia potentiae organicæ, quæ agerent sub prima anima, agerent etiam sub secunda, nam ab utraque indivisiū animarentur.

Respondeo ad hoc responderi posse, quæ respondet Doctor [1] ad similes objectiones de homine positio in duobus locis adæquatis: unde dico, quod, operante uno, v.g. Petro per actiones organicas, possit Paulus operari per pure mentales, & non organicas; & vicissim potest Petrus velle, quod Paulus nollet, &c. Quantum d' organicas, si duæ animæ essent æqualis virtutis, nisi ambæ consentirent, una impediret actionem alterius, & neutrā vinceret; si essent inæqualis virtutis, fortior vinceret, debiliior cederet, &c.

Inst. Si idem corpus informaretur anima ovis, & lupi, aut felis, & muris, quomodo se haberent? unus voraret alium, &c.

Respondeo nos loqui de formis, quæ & specie, & natura sua non habent essentialiter oppositionem, nec exigunt subiectum diversum, nempe corpus organicum specie diversum, ut sit in illis animalibus. Sufficit ad veritatem nostræ conclusionis, quod repugnantia præcisè non oriatur ex ratione formæ substantialis, & materiæ, *ut sic*, & in genere, in ipsis vero repugnantia oriatur ex ratione particulari subiectorum, & talium formarum.

Tom. III.

F

Obijc

[1] In 4.d.10.q.2.R.n.21.

Objic.5. ex Scoto. [1] Implicat eandem naturam creatam suppositari à tribus substantiis, seu suppositionis divinis, ergo & eandem materiam inserviā pluri bus formis substantialibus. prob. conseq. Nam materia non minus dependet, & perficitur ab una forma, quam natura ab una substantia, ergo materiam non magis poterit existere sub duabus formis, quam eadem natura subsisteret per duas substantias. Hoc argumentum dicit[2] Livius esse unicum fundationem, quo sicutus contrariam sententiam docuit in Scholis, & sustinet de mente Scoti.

Resp. neg. conf. & paritatem. Num natura sic pendet à supposito, & sic terminatur ab illo, ut reddatur incommunicabilis, ut quo, & ut quod, non ita est de materia respectu formæ, nec enim ab ea dependet, nec terminatur adæquatè ab una.

Inst. 1. Forma substantialis sic est adæquata materiæ suæ, & sic terminat potentialitatem, & appetitum ejus, ut plenè satiet, & adæquatè actuet, ergo non potest pro eodem tempore aliam appetere, nec recipere. Prob. conf. Alioqui forma prima esset adæquata, & non esset, quod implicat: esset, ut supponitur, & non esset, quia excederetur à materia, quæ esset ulterioris actuabilis, & actuata.

Respondeo neg. ant. & dicimus quidem, formas singulas esse totales, sed non adæquatas, ita ut potentialitas materiæ non respiciat alias.

Inst. 2. Potentialitas, quæ respiceret alias simul habendas, esset naturalis, vel obedientialis, sed neutrum dici potest, ergo &c. Prob. min. 1. non esset naturalis, alioqui posset illas habere etiam naturaliter. 2. non obedientialis, quia hæc respicit agens, non verò formam, ergo &c.

Resp. neg. min. quoad 1. partem & ant. probatio- nis ejus. Læc enim illa potentia sit naturalis, non sequitur, quod illas formas simul habere posset, quia id non ex parte materiæ venit, sed ex incompatibili- tate naturali formarum, quæ vinci non potest, nisi ab agente supernaturali.

Inst. 3. Illa potentialitas esset infinita, absurdum conseq. ergo. Prob. maj. Sicut posset duas formas simul recipere, ita centum, & infinitas, ergo esset infinita.

Res-

[1] In 3. d. 1. q. 2. A. & c. n. 5. [2] hic disp. 4. q. 5.

P
Respond. dist. m
maj. categoremati
nem, neg. ma. &
tentia diceretur in
ret, quin plures
mus de recepivita
arguere perfectione
guit, quia potentie
ctionem, ergo ne
Objic. 6. Una for
meras totales, ergo
materiam unam mater
existimant esse pare
cedunt ant. & neg
tem, quia plus for
ab illa; sed de ho

Objicies denique
mus ab initio conc
qui sibi objecrat
dem materiam esse
stea respondens il
majorem; sed pot
ram, contentus n
ergo ex Scoto im
mul sub duabus fo

Resp. neg. conf. Ni
ni duas responsior
cedi, quod, si illa
cis transmutatur à
set novum miracu
raculum (per quo
proportionata ad r
tium, & per con
Scotus ibi non su
mas in eadem nut
bus locis, sed po
bile. In 2. respon
ait: dico ramen ali
bus locis, non sequi
mis substantialibus
speciei, neque alte
inferri potest pro

[1] in 4. d. 30. q.

Respond. dist. maj. Infinita sive categoricè, conc. maj. categoricè, & infinitate dicente perfectionem, neg. ma. & conseq. In tantum igitur illa potentia diceretur infinita, quia non tot unquam recipret, quin plures possit recipere, quod jam assertimus de recepitivitate successiva, & diximus hanc non arguere perfectionem, ergo nec simultanea eam arguit, quia potentia passiva in genere non dicit perfectionem, ergo nec in specie.

Obj. 6. Una forma non potest informare duas materias totales, ergo nec duas totales poterunt informare unam materiam. Quidam negant ant. quia existimant esse parem rationem de utrisque; alii concedunt ant. & negant conseq. & assignant disparitatem, quia plus forma dependet a materia, quam haec ab illa, sed de hoc quæst. sequenti.

Obj. ies denique Scotum, cuius Textum adduximus ab initio conclusionis, & in objectione 5. Scotus, qui sibi objeccrat hanc majorem: *impossibile est eandem materiam esse simul sub duabus formis*, &c. postea respondens illi argumento nihil dicit ad illam majorem; sed potius eam concedit, & supponit veram, contentus negare minorem, ut legenti patebit, ergo ex Scoto implicat, eandem materiam esse simul sub duabus formis.

Resp. neg. conf. Nam Scotus [1] adhibet illi objectio- ni duas responsiones. In prima dico, quod potest concedi, quod, si illa materia corporis locari in duobus locis transmutatur a duobus agentibus ad duas, non es- set novum miraculum, sed tantum per antiquum mi- raculum (per quod posita fuit in duobus locis) effet proportionata ad recipiendum actiones illorum agen- tium, & per cons. duas formas substantiales, ergo Scotus ibi non supponit, impossibile esse duas for- mas in eadem numero materia, saltem posita in duo- bus locis, sed potius supponit, aut dicit id esse possi- bile. In 2. responsive, cui videtur magis adhærere, ait: dico tamen aliter, quod, si idem ponatur esse in duo- bus locis, non sequitur, quod eadem materia duabus for- mis substantialibus informetur simul, neque ejusdem speciei, neque alterius. Quid porro ex hac responsive inferri potest pro adversariis Scotistis contra nos?

Non enim dicit Doctor, se concedere illam maiorem, qua asserebatur impossibilitas prætensa, sed tantum negat, quod illa sequatur ex possibiliitate positionis ejusdem corporis in duobus locis, & revera non sequitur, ut patet: nam, si impossibilitas duarum formarum veniret ex ratione intrinseca materij, haec non impedit et positionem ejus in duobus locis, igitur merito miratur [1] Poncius, hoc nobis posse obisci ab ullo Scotista.

Inst. Cum obsecetur illud Philosophi, [2] duo motus eiusdem speciei, & multo minus contrarii, non possunt esse in eodem, sic respondet, est autem dictum Philosophi verum de motibus secundum formas incompossibilis, quales sunt forme absolute, et. o docet, formas substantiales esse incompossibilis in eadem materia.

Respondeo neg. cons. Tum quia ille locus intelligendus est de incompossibilitate naturali, & in ordine ad potentiam ordinariam, tum quia inde tantum concluderetur incompossibilitas aliquarum, non vero omnium, ut diximus supra.

Q U A E S T I O IV.

An eadem numero forma substantialis possit informare duas, aut plures materias totales.

Sensus quæsti est, an eadem numero, & indivisibilis anima rationalis possit simul, & eodem tempore informare corpus Petri, & Pauli, & quidem totum. Dico autem, simul, nam certum est animam posse successivè, & naturaliter informare plures materias, nam in homine quotidie deperduntur, & acquiruntur diversæ partes materiæ, & perditas cessat informare, & acquisitas informari de novo. Dico etiam, totales, nam anima informat materias capitis, & manuum, quæ sunt distinctæ partiales. Dico denique eadem numero, & indivisim scilicet quoad easdem partes, nam forma una leonis v. g. informat materias omnium membrorum corporis ejus secundum diversas partes sui, cum ipsa etiam sit divisibilis. Denique quæstio procedit de possibiliate supernaturaliter; suppono enim, velut certissimum, id non possit fieri naturaliter.

[1] ibid. n. 62. [2] in 2.d. 2.g. 7. n. 4. 3. physic.

CON-

C O N

Eadem forma supervenienter in formis nec partiales separari.

Prima pars prob. Concl. 2. id non potest, id poterit naturaliter.

Prob. 2. Forma materialis sed due materias in eodem loco, ergo materias.

Confir. Quia idem se in duobus locis extenderi. Prob. conf. materia, quam corpus animal non potest naturaliter nisi forma in duabus locis.

Prob. 2. pars. Qui dispositio necessarii ergo naturaliter formas partiales continuita. Nam videmus separata statim modum continuatio est discontinua. In imperfectedo, quia formæ illæ materia, tamen certum animal, aut est, eam continuacionem necessariam.

Objecis 1. contra est de se ad informare quantum est de se.

Resp. dist. aut. ant. & ita est de manere quia quelibet

Objecis 2. Animæ in pueris, sed rias, etiam adæqu prob. min. In adul plo major adæqua

CONCLUSIO. I.

Eadem forma substantialis non potest simul, & naturaliter informare plures materias totales, immo nec partes separatas. Est communis.

Prima pars prob. 1. ex Scoto. Nam, ut videbimus Concl. 2. id non potest divinitus, ergo multò minus id poterit naturaliter.

Prob. 2. Forma debet esse in eodem loco cum materia; sed duae materiae non possunt naturaliter esse in eodem loco, ergo nec una forma informare duas materias.

Confir. Quia idem corpus non potest naturaliter esse in duobus locis, ergo nec una forma in duabus materiis. Prob. conf. q. Forma magis dependet a materia, quam corpus a loco, ut paucet, ergo, si corpus non potest naturaliter esse in duobus locis, multò minus forma in duabus materiis.

Prob. 2. pars. Quia continuatio partium materiae est dispositio necessaria naturaliter ad informationem, ergo naturaliter forma non potest informare plures materias partes discontinuas. Prob. ant. experientia. Nam videmus in viventibus perfectis membra separata statim mori, & maximè in homine, ergo continuatio est dispositio necessaria ad informationem. In imperfectis id non accedit, saltem tam citò, quia formæ illorum sunt divisibles, sicut materia, tamen certum est, quod vel illæ partes, vel totum animal, aut plantæ moriuntur, ergo signum est, eam continuationem esse etiam in eis dispositio nem necessariam.

Objec. 1. contra 1. partem. Forma quælibet apta est de se ad informantiam quamlibet materiam, ergo, quantum est de se, potest informare plures materias.

Resp. dist. ant. Divisivè, conc. ant. simul, neg. ant. & ita est de materia respectu formarum, & maximè quia quælibet forma exigit diversas dispositiones.

Objec. 2. Anima rationalis in adulto est eadem, quæ in puerō, sed in adulto informat plures materias, etiam adæquatas, quam in puerō, ergo, &c. prob. min. In adulto materia est duplo, vel quadruplo major adæquate, quam in puerō, ergo, &c.

Respondeo neg. min. & conseq. probationis. Nam in pueri anima de te tendit ad materiam, & corpus magnitudinis per naturam determinatae, & haec magnitudo non est in pueri, ideo est partialis aliquo modo respectu adulti.

Objecies 3. Materia potest esse sub pluribus formis, ergo & forma in pluribus materiaiis. Prob. cons. Forma est perfectior materia; sed quod perfectior res est, eò pluribus potest communicari, ergo &c.

Resp. neg. cors. & dist. min. prob. Si aliundè non limitetur, conc. min. si limitetur aliundè, neg. min. materia successivè pluribus formis communicatur propriæ potentialitatem, quæ omnibus formis subest, & haec illimitatio venit potius ex ejus imperfectione; forma vero est à natura sic limitata, ut non possit transire de materia in materiam; sed destruitur cum compositis, quæ constituit.

Objec. contra 2. partem. Experimur, quod, dum unum membris hominis absconditur, aliquandiu vivit, ergo saltem per breve tempus anima informat partes, seu materias discontinuas, ergo, &c. Prob. ant. Caput recens abscissum moverit, ergo vivit adhuc separatum & per consequens retinet animam, & quidem tandem, quia anima in membris non est in aliis.

Resp. neg. ant. & cons. prob. Ille enim motus venit à spiritibus animalibus, qui restant in illis membris.

Inst. Aliquæ ex illis partibus, si statim conglutinentur toti, animantur, ergo non amiserunt animam in separatione. Prob. cons. A privatione ad habitum non datur regressus, ergo, si animantur, signum est, quod anima non discesserat.

Respondeo neg. conseq. utramque. Nam, si per reunionem ad totum reviviscunt, signum est, animam non cessasse vivificare separata. Ant. autem verum est de privatione totali, & respectu ad totum, non autem partium, & maximè exiguarum.

CONCLUSIO II.

Eadem forma naturaliter non potest informare plures materias totales successivè. Est etiā communis. Prob. Quia formæ substantiales dependent naturaliter à suis materiaiis in fieri, & conservari: nam ex illis

illis educuntur, non possunt trahi eadem est ratio occidentalibus.

Dico, totales rationia, & ex di homine, & animali runt per nutriti

C O

Probabilis est vinitus non totales, & adæqu discontinuas. In Poncii, & Mast

Prob. 1. prima detur, unum ac nam formam su sed illud impossibilis, quæ diximus id probavimus emus, nec placet

Prob. 2. pars. abscissum narratibile enim est, lo tempore.

Prob. 2. Quia ex iis, quæ in limine non sequitur formare plures deret à duabus e

Prob. 3. Qui dispositio naturalis sed hanc supplentia, ut omnes

Objectiones dente prædicam

[1] in 3. d. 1.

[2] disp. 8. q. 4.

illis educuntur, ut probatum est, ergo naturaliter non possunt transire de una in aliam, & quoad hoc eadem est ratio de formis substantialibus, ac de accidentalibus.

Dico, totales. Nam de partialibus constat experientia, & ex dictis, quod id sit quotidie, nam in homine, & animalibus continuo novae partes acquirentur per nutritionem, & aliæ deperduntur.

C O N C L U S I O III.

Probabilius est, eandem formam substantialem dividit non posse simul informare plures materias totales, & adæquatas, bene verò inadæquatas, & discontinuas. In hoc dissentunt Scotistæ, maximè Poncius, & Mastrius, est tamen conformior Doctori.
[1] Prob. 1. prima pars ex Scoto. Ita impossibile videtur, unum accidente esse in duobus subjectis, sicut unam formam substantialem esse in duabus materiis, sed illud impossibile est, ergo & istud. Prob. min. ex iis, quæ diximus ad eam quæstionem in Metaph. ubi id probavimus &c utrisque, & objectiones resolvimus, nec p'acet hic eas repetere.

Prob. 2. pars. Ex historia D. Dionysii, qui caput abscessum narratur gestasse per aliquot millaria, credibile enim est, & truncum, & caput vixisse toto illo tempore.

Prob. 2. Quia in hoc non apparet ulla repugnantia ex iis, quæ militant contra primam partem, & maximè non sequitur infinitas, quæ sequeretur, si posset informare plures totales, nec quod idem effectus pendebet a duabus causis totalibus, & adæquatis.

Prob. 3. Quia continuitas in materia est tantum dispositio naturaliter necessaria ad informationem, sed hanc supplere potest Deus de potentia sua absolute, ut omnes fatentur, ergo, &c.

Objectiones solutas habes in Metaph. ubi de accidente prædicamentali.

Q U E S T I O V.

An formæ uniantur materiæ immediatè.

TRIPLEX potest excogitari medium inter materiæ, & formam, seu aliquid accidens triplici modo potest mediare. 1. per modum subjecti, in quo immediatus forma recipiatur, & subjectetur, & quo mediante in materia recipiatur. 2. per modum dispositionis, qua materia præparetur ad formam recipiendam. 3. per modum nexus, & vinculi mutui inter utramque partem. Primum medium nemo asserit, licet enim multi putent quantitatem, & qualitates prærequiri in materia ad receptionem formæ ad extendendam materiam, & ut sit subjectum idoneum formæ, nullus tamen vult illa accidentia esse subjecta immediata formæ. In 3. sensu questionis resolutione pendet ex dicendis de unione. Restat videndum, an aliqua accidentia, verbi gratia, quantitates, & qualitates prærequirantur ex parte materiae, & ipsius materia, ut sit apta recipere formam.

C O N C L U S I O.

Forma substantialis immediatè recipitur in materia. Est communis apud Scotistas, & Thomistas.

Prob. 1. ex Scoto. [1] *Agens particulare inducit formam substantialem, qua materia perficitur, quatenus materia, & non quatenus quanta, ita quod quantitas sit ratio media inter agens, & passum, ergo agens naturale illam attingit secundum substantiam nudam, ut passum ab eo immediate transmutatum, ergo, ex Scoto, forma substantialis recipitur immediate in materia nuda, & ita quantitas, & aliud quodcumque accidens erit posterius naturaliter substantia generata, seu composito ex materia, & forma, quod alibi sæpè confirmat.*

Prob. 2. *Potentia substantialis prius respicit actum substantialem, quam accidentalem, sed materia est potentia substantialis, & forma est actus substantialis.*

E]in 2. d. 3. q. 4. L. n. 16. & 17.

lis, ergo prius
lem, quam u-
stantialis est
tialem, quia
substantialer
etus substancialis
substantiali,
tia, ergo est

Prob. 3. Quia
ter proportio
est necessita-
riam. Ante
est evidens,
num, quibus
cessitatem.

Prob. 4. Quia
ex parte ma-
teria, ne
ria, eò ma-
mam. 2. *Ex
quas agens
dunt ad co-
illa produc-
nuda, & i-
qui migrar
possibile, &
nam formam
accidentia
psa, & sic.*

Objicies
vel illam
præ alia p-

Respon-
natur per
natum, v-
igilis.

Inst. 1.
gentis æq-
vocum,
ductione
debet de-

Respo-
tionis, N.

lis, ergo prius materia respicit formam substantiam, quam ullum accidentem, Prob. maj. Potentia substantialis est magis proportionata ad actum substantialem, quam ad accidentalem, ergo prius respicit substantialem, quam accidentalem. Prob. ant. Actus substantialis est ejusdem generis cum potentia substanciali, seu cum materia, non autem accidentia, ergo est magis proportionata.

Prob. 3. Quia forma substantialis est de se sufficienter proportionata potentialitati materiae, ergo nulla est necessitas accidentium ad disponendam materiam. Ant. patet ex praecedenti argumento. Cons. est evidens, & magis patet ex solutione objectionum, quibus probare intendunt adversarii illam necessitatem.

Prob. 4. Quia accidentia prævia requirentur vel ex parte materiae, vel ex parte agentis, vel ex parte formæ, non primum quia, quo nudior est materia, eò magis est disposita, & proportionata ad formam. 2. non ex parte agentis, quia dispositiones, quas agens causat ante productionem formæ, tendunt ad corruptionem alterius, quam expellit, ergo illa producit in composito præcedenti non in materia nuda, & illa non manent in composito genito, aliqui migrarent de subjecto in subiectum, quod est impossibile, saltem naturaliter, non denique tertium, nam forma de se nihil exigit, nisi uniri materiae, & accidentia conservativa ejus in materia manant ab ipsa, & sic sunt posteriora, saltem natura.

Objicies 1. Materia de se indifferens est ad hanc, vel illam formam, ergo debet determinari ad unam præ alia per alias dispositiones in se receptas.

Respondeo neg. conseq. Nam sufficienter determinatur per agens univocum; quod de se est determinatum, verbi gratia, ignis ad productionem formæ ignis.

Inst. 1. Saltem indiget dispositionibus respectu agentis æquivoci. Prob. subsumptum. Agens æquivocum, verbi gratia sol est indeterminatus ad productionem ranae, aut vermis ex materia putri, ergo debet determinari per dispositiones.

Respondeo neg. subsumptum, & conseq. Præsumptionis, Nam sol, verbi gratia, sufficienter determinatur

per dispositiones, quas, concurrentibus, & aliis causis particularibus, & circumstantibus pro ducit in re putrida. & illæ dispositiones subjectantur in re corrupta, non vero in materia immedietè.

Inst. Dispositiones receptæ in re corrupta pereunt cum re, & amplius non existunt ipso instanti, quo generatur forma vermis, ergo non inserviunt ad determinandum agens aequivocum, & indifferens. Patet autem. Non enim mirant de subjecto in subjectum, pereunt cum re putrida. Patet etiam prima conseq. Nam, quod non est, non potest agere pro instanti, quo non est.

Respondeo neg. conseq. & rationem ejus. Nam illa accidentia in ultimo instanti sui interitus relinquunt agens sufficienter determinatum ad producendam formam, quæ secundum ordinem naturæ sequitur ad tales alterationes.

Objicies 2. Omnes dicitur in materia primam à materia proxima, sed non potest eas distinguere nisi penes auditatem, quæ est in prima, & accidentia, quibus proxima ultimo disponitur ad recipiendam formam determinatam, ergo materia proxima exigit accidentia dispositiva. Prob. in n. ex Philosopho dicente, quod actus, & formæ recipiuntur in subjecto bene disposito, ergo, &c.

Respondeo neg. in n. Nam per materiam proximam nos dicimus eam, quæ spoliata est omnibus accidentibus, & formis contrariis illi, quæ debet introduci, & hoc sit per dispositiones huic conformes, per quas agens expulit praecedentia, & hoc sensu loquitur Philosopher, [1] sed hæ dispositiones recipiuntur in composito corruptendo, & desinunt cum illo in ipso instanti quo introducitur nova forma.

Objicies 3. Si agens naturale introduceret formam genitam in materiam nudam, produceret semper effectum sibi similem: sed hoc est contra experientiam, ergo, &c. prov. seq. Nihil esset ex parte materiæ impediens, ne formam sibi perfectè similem cum omnibus qualitatibus illi formæ connaturalibus receiveret, ergo agens semper produceret effectum perfectè similem sibi.

Respondeo 1. id sequi etiam in opinione contraria,

Nam,

[1] 2. de anima t. 24. § 26.

Nam si agentem formam statis contraria dispositionibus, parte materialiæ tiones in ipsa ideo retorque

Respondeo semper expellat hæ formationes contrarie per purus, a no generoso a in se converti si in majori q debilius, no quæ particul impedient, purum.

Objicies, se tenens ex pma nova, e

Responde viventis exig enim actus c liquis, & no cendis in ma ab ea expell dicimus non

Inst. 1. Illa cedens formcessariæ ad idem calor gnis deserit introducta est

Responde ant. eadem co mitatur f met formæ dixi, accid

Inst. 2. Il in forma co manere in

Nam si agens potest corrumpere, & expellere totam formam substantialem, a fortiori omnes qualitates contrarias, ut inducat novam cum novis dispositionibus, ergo non solum nihil repugnaret ex parte materie, sed etiam iuvaretur per novas dispositiones in ipsa positas ad perfectam illam assimilationem, ideò retorqueri potest argumentum in adversarios.

Respondeo 2. neg. seq. & ant. prob. Nam agens non semper expellit ex omnibus partibus materie, & totaliter formam, nec per consequens omnes dispositiones contrarias, & inde sit, ut effectus non sit semper purus, ac perfecte similis causae suae, v. g. si vi-
no generoso admisceatur parum aquae, totam illam in se convertit, & perfecte assimilat conversam, sed, si in majori quantitate injiciatur aqua, & vinum sit debilius, non convertit totaliter, sed remanent aliquæ particule aquæ permixtæ, & incorruptæ, quæ impediunt, ne effectus sit perfectus, & ne vinum sit purum.

Objicies, In viventibus organizatio est dispositio se tenens ex parte materie, & illa remanet cum forma nova, ergo ita est in reliquis.

Respondeo neg. conf. & disparitas est, quia forma viventis exigit ex parte materie organizationem, est enim actus corporis organici, quod non evenit in reliquis, & nos loquimur de dispositionibus introducendis in materiam ex parte causæ efficientis, dum ab ea expellit formam, & accidens opposita, & hæc dicimus non manere in materia.

Inst. 1. Ille dispositiones, per quas expellitur præcedens formam cum suis qualitatibus, sunt etiam necessariae ad conservandum novum compositum, v. g. idem calor deserviens ad introductionem formæ ignis deseruit ad illam conservandam, postquam introducta est, ergo remanere debet in materia.

Respondeo dist. ant. Eadem, aut similes, conc. ant. eadem numero, neg ant. & conf. Nam calor qui comittatur formam ignis, in novo igne manat ab ipsa met formam ignis, & recipitur in toto igne, alioqui, ut dixi, accidens migraret de subjecto in subjectum.

Inst. 2. Ille calor tam subjectatur in materia, quam in forma corrupta (nam erat in toto) ergo potest remanere in materia.

Respondeo neg. ant. Nam subiectatur in toto, velut subiecto proximo, & immediato, in paribus vero concomitante, & secundario, unde, pertinente toto, & ipse percutunt.

Non negamus tamen quin aliquae dispositiones possint reperiri in materia, velut dispositiones materiales, ut organizatio, quae prærequisitur in materia ad recipiendam formam viventis, & sequitur formam corporeitatis, sed negamus, illas dispositiones remanere, quæ habent rationem causæ efficientis, sicutem instrumentalis, quatenus per illas agens expellit dispositiones conservativas formæ veteris, quapæ expellit, ut novam gereret.

Q U A E S T I O VI.

An forma substantialis separari possit à materia, & conservari extra illam, & quo influxu.

Diximus, materiam separari posse a forma, & existere sine illa, id quærimus de forma; certum enim est, formam plus pendere à materia, quam hæc ab illa dependeat, quandoquidem forma est posterior, & in fieri, & in esse pendet à materia.

C O N C L U S I O I.

Forma substantialis materialis non potest existere naturaliter sine materia, bene verò supernaturaliter. Est communis. Dico, materialis, propter avium rationalem, quæ naturaliter existit extra materiam.

Prob. 1. ex Scoto. [1] forma est magis ens, nec tamen est causa constituens esse materiale, sed est causa concurrens ad esse compositi constitundi, & ideo potest separari forma à materia, sicut è converso, & sicut quantitas est forma ejusdem naturæ, quando separatur, & quando est in subiecto, sic etiam istæ formæ effient ejusdem naturæ, si separarentur, sicut cum informant materiam, ergo ex Scoto, forma potest conservari extra materiam, non naturaliter, sed supernaturaliter, sicut quantitas panis separatur à substantia panis in Eucharistia, & sicut non est contradictione, materia esse sine for-

[1] in 2. d. 12. q. 2. fin.

forma quæcumque
raliter, ut

Prob. 2. q.
omnes mat
ut probatu
stere sine m

Prob. 2.
substantial
scilicet subst
dentia cons
stantiales.
nus omnia,
stantia, q
de in Sacra
vini conte

Prob. 2.
repugnant
tice absolu
& maximè
Etiam à ma

Objicie
xistentiam
naturaliter
stincte re
separabile
vicem.

Respon
completa
plete, n
entitates
& ad inv
respicit
ordine ac
à materi
totum.

Objici
pars com
positum

Prob.
potest su

Respo
dine, a

[1] i

forma quacunque; haec enim fieri non possunt naturaliter, ut satis patet.

Prob. 2. quoad 1. partem. [1] Naturaliter formæ omnes materiales pendent in esse, & fieri à materia, ut probatum est, ergo non possunt naturaliter existere sine materia, nec in hoc est difficultas.

Prob. 2. pars. Quia non magis pendent formæ substantiales à materia, quam accidentia à subiecto, seu à substantia, sed supernaturaliter possunt accidentia conservari sine subiecto, ergo & formæ substantiales. Major patet. Nam accidentia suarum minus entia, & minus habent perfectatis, quam substantia, quales sunt formæ. Prob. min. & est de si de in Sacramento Eucharistiae accidentia panis, & vini conservari sine substantia panis.

Prob. 2. Quia non appareat in hoc manifesta aliqua repugnancia, ergo id non debet denegari Dei potentie absolute. Ant. patet solutione objectionum, & maximè quia habet propriam existentiam distinctam à materia, sicut & materia suam.

Objicies 1. contra 1. partem. Forma habet suam existentiam distinctam à materia, ergo potest existere naturaliter sine materia. Prob. ant. Substantiae distincte realiter sunt ab invicem independentes, & separabiles, ergo possunt existere realiter sine se invicem.

Respondeo neg. conseq. & dist. ant. prob. Si sint completæ Physicæ, conc. ant. si sint Physicæ incompletæ, neg. ant. & conseq. Materia, & forma sunt entitates realiter distinctæ, sed Physicæ incompletæ, & ad invicem referuntur, ut actus, & potentia, materia respicit formam, quam appellit, ut compleatur in ordine ad totum, & forma dependet in fieri, & esse à materia, quam debet perficere in ordine ad idem totum.

Objicies 2. contra 2. partem. Forma est essentialiter pars compositi, ergo non potest existere extra compositum, ergo nec sine materia, cùsqua illud constituant.

Prob. 1. conseq. Quod enim est essentiale alicui, non potest suppleri ne à Deo quidem, ergo, &c.

Respondeo dist. ant. Est essentialiter pars aptitudine, aut potentia, conc. ant. & conseq. utramque.

Deus

[1] ibid. A.n. 2.

Deus non potest facere , quin forma sit unibilis cum materia ; sed potest facere , ne actu unitur , & eam conservare non unitam , ut patet de accidentibus , & quidem a fortiori .

Inst. Unum relativum non potest esse sine alio , sed forma refertur ad materiam , ergo , &c. Prob. min. respicit materiam , ut actus potentiam , actus enim , & potentia sunt correlativa , ergo , &c.

Resp. dist. maj. Relativum relatione prædicamentali , conc. maj. & neg. min. relatione transcendentiali , & aptitudinis , neg. maj. & conseq. Hac enim relatione se se respiciunt materia , & forma , non vero relatione actuali prædicamentali .

Objec. 3. Forma materialis non potest fieri spiritualis , sed , si conservaretur extra materiam , fieret spiritualis , ergo non potest sic conservari . Prob. min. Scotus vocat formam materialem eam , quæ ex se inclinatur ad materiam , seu dependet à materia ; sed talis forma non dependeret à materia , ergo non esset materialis , sed spiritualis .

Resp. neg. min. utriusque argum. Non dependeret quidem actu , sed aptitudine , unde sicut quantitas panis in Eucharistia non sit spiritualis , licet conservetur extra materiam panis , ita esset de forma in casu conservationis miraculosæ extra materiam .

Inst. Forma illa esset actus , & non actus , quia esset semper forma , & entitas incompleta , nec amitteret essentiam formæ ; 2. non esset actus , quia per se existeret , & nihil actuaret , ergo , &c.

Resp. neg. maj. & 2. partem ant. prob. Esset actus a ptitudinaliter , non vero actualiter , quia non actuaret actu , sed posset actuare , essetque ad id apta .

C O N C L U S I O II.

UT formæ illæ conserventur extra materiam , non requiritur novus concursus ex parte Dei . Est Doctoris , & suorum magis communiter contra alios Scotistas , saltem quoad 2. partem .

Prob. 1. ex Scoto . [1] Nam forma substantialis non magis dependet in esse , & conservari à materia , quam accidentia . Verbi gratia , quantitas a subjecto ; sed ex Scoto , accidentia possunt conservari sine subje-

[1] In 4.d.12.q.1.ante A.n.3. & Q.n.3. & Q.n. 25.

to , & ab auxu alio servare , transsubstantiabitur , quod conservatur , quirere a tice in subiecto vel quod a diversitate accidentis esse adit , nisi quod accidens per se ex Scoto sine materia .

Prob. 2. Sitivus per se possibilis est , ant. Ille alicuius est sibilis , et esset novus ei potest .

Confir. tur ad suam aptitudinem . Prob. min. auferri a parabilis rationem a ratio , sed ut eveni-

Prob. conservari requiritur subjecti conservari sitivum exigitur cessationem perit , &

Confir. nem for-

etio, & absque novo modo perfectatis, vel novo influxu alio, quam volitione Dei, qua vult ea sic conservare, ergo, &c. Prob. min. *Accidenti, postquam transubstantiatur, non communicatur aliud esse, quam habuit, quando fuit informans panem, sed idem sibi conservatur,* & probat ex professo, accidentia non acquirere aliud esse novum preter negationem existentiae in subiecto; Et quod modi ostendi possunt intelligi, vel quod variant ipsum esse, vel quod ponant aliquam diversitatem posteriorem ipso esse. Primo modo sicut est idem esse accidentis in pane, nulla alia variatio ibi accedit, nisi quatenus relatio unionis ad subiectum cessat. & accidens privatur illa, quandiu manet separatum, ergo ex Scoto, nihil positivum advenit formae existenti sine materia, sicut nec accidenti existenti sine subiecto.

Prob. 2. quoad 1. partem: Nam talis modus positivus perfectatis est omnino superfluus; imo & impossibilis ex Scoto; ergo non est assertendus. Prob. ant. Ille modus novus, & positivus esset terminus alicujus transmutationis novae, sed haec est impossibilis, ergo, &c. Prob. min. Illa enim transmutatio esset nova generatio vel alteratio; sed neutrum dici potest, ergo, &c.

Confir. Quia ille modus perfectatis formae ponetur ad supplendam informationem actualiem, vel aptitudinalem, sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. 1. Aptitudinalis informatio non potest auferri ab entitate formae, cum sit proprietas inseparabilis ab eius essentia. 2. ad supplendam informationem actualiem nihil aliud requiritur, quam separatio, seu negatio actualis existentiae in subiecto, sicut evenit in accidentibus Eucharisticis.

Prob. 1. quoad 2. partem de influxu. Nam ad conservationem formae extra subiectum nihil aliud requiritur, quam cessatio influxus conservationis subiecti, in quo erat, & continuatio influxus, quo ipsa conservabatur in illo: sed hoc nihil ponit novum positivum ex parte conservationis formae; ergo non exigitur novus concursus. Prob. Ant. Nam posita illa cessatione, & ista continuatione, subiectum formae perit, & forma non cessat existere, ergo, &c.

Confir. Quia nihil aliud requiritur ad conservationem formae accidentalis extra subiectum, ergo a for-

*P*rior nihil aliud requiritur pro forma substantiali, quæ ut diximus, minus dependet à subiecto.

Prob. 2. *Eadem pars.* Non variatur actio nisi mutetur principium, seu agens, aut terminus, sed in actu nostro neutrum variatur; ergo nec actio. Prob. min. Principium activum est eadem voluntas Dei ad id applicata, & terminus actionis conservativa est eadem forma, ergo principiam, & terminus actionis non variantur.

Dices, esse quidem eundem concussum Dei, sed in statu separationis est fortior, seu intentior, quam in statu unionis, quib[us] tunc Deus concurrit cum subiecto ad sustentationem formæ, nunc vero solus est, & supplet concussum materie.

Contra. In infinito non datur intensio, nec magis, nec minus, sed concusus Dei est voluntas, seu potentia ejus infinita, ergo, &c. Unde eodem concusso, quo Deus agit & producit, vel conservat aliquid cum causa secunda, possit totaliter, & se solo producere. *Unica prioritas illimitata potest terminare posterius simpliciter,* [i] inquit Doctor.

*O*bijecies contra i. partem. Materia i. non indiget modo aliquo perfectitatis, ut existat separata à forma, quia est prior forma; & non dependet ab illa nec interior, nec in esse, sed contrarium est verum de forma, ergo hæc indiget novo modo perfectitatis, ut existat sine materia. Prob. min. Debet suppleri talis dependentia singulatis formæ per aliquam perfectatem, quæ illi decet naturaliter; nam contrariorum est par ratio.

*R*espondeo dist. maj. ob eam rationem, & adhuc, quia habet propriam existentiam distinctam ab existentia formæ; conc. maj. & neg. min. Ob solam prioritatem, & subsistentiam, neg. maj. & conseq. Si materia non habaret propriam existentiam, sed existeret per formam, ut volunt Thomistæ, non posset separatim existere, quanvis sit prior forma, & illam sustentet. Sufficit ergo formæ, ut possit existere sine materia, quod habeat propriam existentiam.

*I*nst. Forma, sicut habeat propriam existentiam, non tamen habet subsistentiam, ergo illa debet sup-

[i] *ibid. n. 25. R.*

pleri per teria, quod formæ seu existentia propriæ si existeret.

*O*bijec concusso concusus in separata statu unice rentia, si

*R*esp. in sus conse mutetur.

*O*bijec etum com mæ, sed rationis, bet suppleri. Prob. con ali, ergo cumbit.

*R*espon Dei, de pro sua li positam, darum;

*I*nst. e hoc est fa strusta, cursus D subje etu ergo con-

*R*esp. r cèt de se lege ordi sic illi pl

*I*nst. Dco, & &c. Pro

pleri per modum aliquem in forma, non vero in materia, quae subsistit.

Resp. neg. conseq. Inde enim tantum sequitur, quod forma separata dicit negationem subsistentiae, seu existentiae actualis in alio, non vero negationem aptitudinalis. Materia vero diceret utramque, quia propter subsistentiam, neque actu, neque aptitudine existeret in alio.

Objic. 2. Num forma est in subjecto non sufficit concursus conservativus ejus in esse, sed requiritur concursus conservativus cum unione ad formam, ergo in separatione requiritur alius concursus, quam in statu unionis. Prob. ant. Ibi enim est actualis inherientia, sive unio ergo requiritur conservatio unionis.

Resp. neg. conseq. ad hoc enim sufficit idem concursus conservativus respectu formae, licet extrinsecè mutetur quoad unionem, quae cessat conservari.

Objic. 3. contra 2. partem. In statu unionis, subjectum concurrebat partialiter ad conservationem formae, sed ille concursus subjecti cessat in statu separationis, & solus concursus Dei restat, ergo iste debet supplere illum. Ergo iste debet esse intensor. Prob. conseq. Concursus Dei solus non sufficiebat sine alio, ergo nunc debet esse fortior, quia illi soli incumbit onus duorum.

Respondeo neg. ultimam conseq. Quia concursus Dei, de se quidem erat sufficiens solus sed Deus pro sua libertate, & secundum legem ab ipso libere possum, vult admittere concursum causatum secundarum; sed non ex necessitate.

Inst. ergo concursus creaturæ est superfluus, sed hoc est fallum, Deus enim, nec creatura nihil agunt frustra, nec superfluum. Prob. subsumptum. Concursus Dei se solo, posset conservare formam extra subjectum, atque in subjecto, si utrobique sit idem, ergo concursus creaturæ, esset superfluus.

Resp. neg. subsumptum, & conseq. prob. Nam, licet de se posset se solo totum efficere, quod facit ex lege ordinaria cum subjecto, non tamen facit, quia sic illi placet permettere creaturæ, ut concurrat secum.

Inst. 2. Tales formæ dependerent adæquate à Deo, & non dependerent; sed hoc implicat, ergo, &c. Prob. seq. Non dependerent totaliter à Deo,

supponitur enim, quod etiam dependeant à subiecto, dependenter vero totaliter; quia ille effectus dependet totaliter à causa, cuius actio potest cum se sola totaliter ponere; sed talis est et actio Dei & ergo ab ea dependenter totaliter illæ forma.

Resp. neg. seq. & dist. prob. Si actio illa, prout applicatur, non admittat aliam actionem partalem, conc. maj. si admittat, neg. maj. Actio Dei de se esset sufficiens, & totalis; sed prout applicatur, non insit nisi part alter ob rationem a latam.

Objec. 4. Concursum Dei, quo conservat formam in subiecto, est volitus, qua vult ipsam producere cum dependentia a subiecto, ille vero, quo conservat eam, est alia voluntio, qua vult eam esse sine illa dependentia; Sed illæ volitiones distinguuntur formaliter ex natura rei, & distinguenter realiter, nisi obstat infinitas, & simplicitas divina, ergo illi concursus differunt. Prob. min. Primus enim est concursus eductivus, & secundus est cretivus; ergo sicutem formaliter differunt.

Resp. dist. min. & ant. prob. Distinguuntur penes diversa connotativa & extrinsecè conc. min. & ant. prob. Intiintsecè & ontitativè neg. min. Unus concursus, seu volitus connatur influxum, & dependentiam à subiecto, & ideo dicitur eductivus, alter non connatur, & ideo dicitur cretivus. sed in re, uterque idem est.

Sicut, si cessaret Deus velle conservare tam subiectum, quam formam, volitus est et annihilativa, & si vellit tantum cessare a conservatione formæ, volitus esset corruptiva; ita est de voliture conservacionis formæ in subiecto, vel extra subiectum.

Quær. hic possit 1. An actualitas, seu habitudo ad materiam sit de essentia formæ; sed ex his, quæ diximus de potentialitate materiæ facile patet, quid dicendum sit de forma; Nam illa actualitas, seu habitudo ad actuandum, est relatio aptitudinalis, forma vero in sua entitate est absolute, relativum autem non potest esse de essentia absoluti. Est igitur solum proprietas ejus.

Quær. etiam possit. An sicut materia est pure passiva, forma etiam sit pure activa, & nullo modo passiva? Hæc etiam resolutio clara est ex dictis de materia. Nec enim dubium est, quin forma sit recep-

receptiva
perationis
positio ad re
jectantur,

P Rivat
lis in
pauca, qu

J Am di
in subje
animali u
li opposit
ad illam
possit.

Ad pri
esse proxim
suam, ne
aliis circ
propriè p
non habe
nere, sci
tas felium
quia in su

Quær.
nis, non q
An dent
privatio

D An
pur
oc jam

[1] di

receptiva suarum partionum , & relationum , & operationum immanentium , & causa partialis Composito ad recipienda accidentia omnia , que in illo subjectantur , sicut est causa partialis ejus constitutiva .

DISPUTATIO V.

De Privatione .

PRIVATIO est tertium principium corporis naturalis in fieri . De illo post materia m , & formam pauca , que restant , hinc tunc examinanda .

QUÆSTIO I.

An , & quid sit Privatio .

JAM diximus sepe quod *Privatio* est carētia formæ in subiecto apto ad illam habendam , ut cæcitas in animali unde tollitur privatio per adventū formæ illi opposite vel per cessationem aptitudinis in subiecto ad illam habendam , si tamen illa aptitudo tolli possit .

Ad propriam *Privationem* . Illa aptitudo debet esse proxima , & convenire rei , secundum speciem suam , non verò tantum in genere remoto , vel in aliis circumstantiis . Unde Talpæ cæcitas non est propriè privatio visus , quia secundum speciem suam non habet aptitudinem ad visum , sed tantum in genere , scilicet quatenus est animal . Sic etiam cæcitas felium ante novem dies , non est propriè privatio , quia in sua specie non exigunt visum ante illū diem .

Quærimus hic . An *Privatio* sit quid reale , an rationis , non quidem positivum , sed negativum . Uno verbo ? An dentur privationes à parte rei , 2. Quid importet privatio , prout distinguitur à negatione ?

CONCLUSIO I.

DANTUR privationes verè reales , & quæ non sunt pura entia rationis . Est communior , & deo jam diximus in Logica . [i]

Prob.

[i] disp. 2. q. 5.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam docet, quod unum opus est possum potest esse relatio rationis, & alterum relatio realis, vel salsem negatio, vel privatio realis alienus relationis, sicut idem perfecta identitate dicit relationem rationis (ex Philosopho [2]) & tamen diversum, quod negat istam identitatem convenit rei absque actu rationis, ut intellectus, ergo ex Scoto. [3] dantur verae privationes à parte rei, & nullo intento intellectu, ergo dantur privationes verè reales, & quæ non sunt pura emia rationis. Quod confirmat alibi dicens. Quod distinctio viciorum phisice, est predictorum Theologicè loquendo; specie, & numero, & etiam genere accipi potest, non tantum per distinctionem conversionis, que est quid positivum, quia illa nec per se constituit, nec eiiam distinguit peccatum, ut peccatum, sed accipitur secundum rationem propriam hujus privationis, que est formalis ratio distinguendi privative, sicut habitus distinguunt positivè.

Vide alias probationes, & responsiones ad objectiones in Logica.

CONCLUSIO II.

Privatio esse sit realis, non tamen dico potest Ens reale privativum.

Prob. breviter; Quia ex dictis in Metaphysicā, nomen entis non est commune positivo, & negativo, & negatio opponitur directe enti, ergo non potest assiri de negatione, aut privatione. Prob. ant. ens dicitur, cui non repugnat existentia; negatio vero, & Privatio important non existentiam, ergo non sunt entia.

Objicies 1. Privatio realis dicitur esse à parte rei, ergo habet rationem entis privativi. Prob. conseq. ex ipsa Scriptura, ubi dicitur [5] tenebre erant super faciem abyssi, ergo privatio realis habet esse privativum.

Resp. neg. conseq. utramque. Nam inde sequitur tantum, quod privatio sit à parte rei, & illud esse non cedit proprietate, nisi supra subjectum, quod existit sine luce, aut alia forma, qua dicitur privatum.

Objicies 2. Privationi reali tribuuntur effectus reales; ergo habet esse reale; seu est ens reale privativum.

[1] In 1.d.23.q.un.H. n.8. [2] s.metaph.c.de codem.
[3] quodlib.2.n.17. [4] Disp.2.q.3. [5] Gen.1.

num. Prob. consi-
li privatio non
rentur tales ope-
primum patet
perari maleficium
rationis, &c.

Resp. neg. e-
cadant directe
sent entia possi-
recessum formi
maleficia mate-
rium ratione
ponit, velut t-

Inst. Privati-
definitiones,
piuntur, ut et
rativa. Non
habet essentia-

Resp. neg.
Quia non ha-
explicantur pa-
gationes, per
nus sensus no-
lus percipit p-
sat videre lu-

Privatio
nem, i-
jecto ad habi-

Prob. 1. ex
privationem
guit per nega-
privacionis
liter includi-

Prob. 2. I-
dicitur, no-
& formalit
tudo subje-
ceres, qu-
animal.

[1] s.m

Qum. Prob. cons. nam non entis non sunt qualitates, ergo si privatio non esset alio modo Ens, non ei tribuerentur tales operationes, aut qualitates. Ant. autem primum patet, quia privatio dicitur fieri, deteri, operari maleficium in materia, esse principium generationis, &c.

Resp. neg. conseq. Illa enim dicuntur, non quod cadant directe, & positivè in privationes, alioquin essent entia positiva, sed indirectè v. g. privatio fit per recessum formæ, deletur per adventum formæ; est maleficia materiæ per absentiam formæ, est principium ratione accessus formæ, quæ privationem supponit, velut terminum à quo.

Inst. Privationes concipiuntur, & explicantur per definitiones, & percipiuntur à sensibus, & concipiuntur, ut entia positiva, ergo sunt verè entia privativa. Non ens enim non potest definiiri, quia non habet essentiam.

Resp. neg. Ant. loquendo de propria definitione. Quia non habent veram essentiam, definiuntur, & explicantur per ordinem ad formas, quarum sunt negationes, percipiuntur à sensibus indirectè, & quatenus sensus non percipiunt formas positivas: v. g. oculus percipit privationem lucis, & tenebras, quia cœsat videre lucem, &c.

C O N C L U S I O III.

Privatio formaliter, & directe importat negationem, indirecte verò importat aptitudinem in subiecto ad habendam formam, cuius est negatio.

Prob. 1. ex Aristotele, & Scoto. [1] Nam ille describit privationem, & plures ejus modos, seu species distinguuit per negationem, & aptitudinem. Distinguit modos privationis ex parte negationis, que in privatione formaliter includitur. Itē privatio formaliter est pura negatio.

Prob. 2. Nam ex definitione privationis patet, quod dicitur, negatio formæ in subiecto apto. In recto, & formaliter importatur negatio, & in obliquo aptitudo subiecti ad illam habendam, unde non bene diceres, quod cœcitas est aptitudo visionis, qua caret animal.

Prob. 3.

[1] s. met. t. 27. n. 133. & l. 12. t. 11. n. 6.

Prob. 3. Quia privatio formalis, & habitus opponuntur; sed habitus non opponitur aptitudini, sed sunt simul; ergo privatio directe, & formaliter non est in aptitudine, sed in negatione. Prob. ant. Nam aptitudo ad habendam visionem non amittitur per habere visionem, ergo & habitus, & aptitudo non opponuntur.

Objicies. Aptitudo ex parte subjecti distinguit privationem, à negatione ergo constituit formaliter privationem. Conseq. prob. Principium enim distinctivum est etiam constitutivum.

Resps. neg. conseq. & dist. ant. prob. In positivis, & abso^lutis, conc. aut. In negativis, & relativis, neg. ant. Negationes, & relationes non solent distingui, nisi penes connotata, cum illæ non sint in sentia, & ista sint ad aliud.

CONCLUSIO IV.

Privatio realiter distinguitur à subjecto, scilicet privative. Est communis.

Prob. ex principiis Scotti . Quia distinctio realis est inter ea , quorum unum potest esse sine alio , sed subiectum potest esse sine privatione , ergo , &c. Prob. maj. Nihil enim potest esse sine se ipso , ergo , &c.

Objicies. Privatio inest materiæ independe iter ab omni eō, quod ab ea distinguitur, ergo privatio non distinguitur realiter à materia. Prob. ant. Nemine cogitante, vel agente extrinseco, materia apta est ad formam, & ipsa caret. Ego illa privatio est in materia ex se, & independenter ab omni eō distinguita.

Resp. neg. conte). Nec enim sufficit ad identitatem realem, quod privatio insit materiae independenter ab omni re distincta, sed oportet praeterea, ut non possit abesse à materia realiter; quod non accidit. Nam, sicut advenire potest forma opposita privationi, ita potest realiter abesse privatio, & sic privatio est contingens ipsi materiae.

Objecies 2. Si privatio esset realiter distineta à materia, & contingens, daretur privatio privationis, & sic in infinitum, sed falsum, & absurdum conseq. ergo & Ant. Prob. seq. maj. Adveniente forma, ceteraret privatio ejus, & exsurgeret alia propter absentiam ipsiusmet, & sic deinceps.

Ref.

Resp. neg. S
presentia præs
Privatio igitur
præsentiam for
Objicies 3. S
materia; sed li
vationem disti
privationes, q
illæ formæ sun
Resp. neg. mi
les; Cur non c
quidem infinita
privationes, se

De optie

Nemo dul
& quide
se ipsam immi
sui. Verbi gr
immediatè op
ponatur priva
sui? An sic o
modo tolli po
reddatur inc
mæ non erit a
opponantur,
tio compunctio
ut ibi est un
possibilibus s
tip?

P Rivatio
Prob. ex
firmatio pos
positum sim
manitatis ,
matio huma

[1] In 2.

Resp. neg. sequelam maj. Sicut enim non datur praesentia praesentiae, ita & privatio privationis. Privatio igitur cessat immediate, & formaliter per presentiam formae.

Objecies 3. Sequeretur dari infinitas privationes in materia; sed hoc est falsum, ergo & falsum est, privationem distingui à materia. Prob. maj. Tot essent privationes, quot formæ possibiles, & absentes, sed illæ formæ sunt infinitæ, ergo, &c.

Resp. neg. min. Nam si formæ infinitæ sunt possibles; Cur non & privationes? De facto autem sunt quidem infinitæ possibles sincategorematicè, & ita privationes, sed de hoc alias.

Q U A E S T I O II.

De oppositione privationis, & formæ.

Nemo dubitat, quin Privatio opponatur formæ, & quidem privative, sed queritur 1. An per se ipsam immediate, an vero per aliam privationem sui. Verbi gratia: An cæcitas per se formaliter, & immediate opponatur visui, an vero immediate opponatur privationi cæcitatis, & hac mediante, visui? An sic opponatur formæ, ut per hanc solummodo tolli possit, an vero sufficiat, quod subjectum reddatur incapax formæ? tunc enim absentia formæ non erit amplius privatio; sed negatio; 3. An sic opponantur, ut in materia non sit, nisi una privatio communis, & indifferens ad omnes formas, sicut ibi est unica potentia; An vero singulis formis possibilibus specie, & numero respondeat sua privatio?

C O N C L U S I O I.

Privatio, & forma immediate opponuntur.

Prob. ex Scoto. Quia negatio negationis est affirmatio positionis; scilicet est aliquid positivum oppositum simplici negationi. Negatio negationis humanitatis, verbi gratia; *non est non homo*, est affirmatio humanitatis, æquè ac si diceres, *est homo*; & hoc

[1] In 2. d. 2. q. 1. sub M. n. 7.

hoc à fortiori verum est de privatione, verbi gratia, non est non videns, æquivalet est videns. Privatio tenebræ est ipsa lux, privatio cæcitatæ est visus, ergo non datur privatio privationis, quæ mediet inter istam, & formam.

Prob. 2. Nam experientia docet Privationem tolli subjecto per formam; v. g. tenebræ tolluntur ab aere immediate per lucem, uno verbo, nihil tollit privationem, nisi positivum illi oppositum; ergo privatio, & forma immediate opponuntur, sicut esse, & non esse.

Prob. 3. Quæ non opponuntur immediate, possunt esse simul, saltem divinitus; sed privatio, & forma opposita non possunt esse simul, ergo opponuntur immediate. Prob. seq. Quia quæ non opponuntur immediate, non important contradictionem, & inter ea datur medium; ergo possunt esse simul, saltem divinitus. Min. patet. Nam privatio forme, & esse formæ sunt æque contradictoria immediate, ac esse simplex, & non esse.

Objicies. Si privatio, & forma immediate opponuntur, peccatum commissionis consistit in positivo: Sed hoc est contra Scotum; ergo &c. Prob. maj. Peccatum commissionis opponitur præceptio negativo, & rectitudo debita actui surti est carentia surti, & huic carentiæ opponitur malitia surti commissi; ergo, si privatio privationis est quid positivum, malitia surti (ita est de aliis peccatis contra præcepta negativa) est quid positivum.

Resp. neg. seq. māj. & ant. prob. Nam carentia surti præcisè non est rectitudo debita illi actui, sed est conformitas actus ad præceptum, non furaberis, quæ conformitas est bonitas positiva, & malitia formalis illi opposita est privatio illius conformitatis; carentiæ vero surti opponitur entitas positiva actus surti, ad quam sequitur privatio formalis rectitudinis, seu conformitatis ad præceptum.

Objicies 2. Cæcus, & non videns non opponuntur immediate, ergo nec privatio cum forma positiva. Prob. ant. Lapis est non videns, & tamen non est cæcus; ergo, &c.

Resp. dist. ant. In subjecto s'incapaci visionis, ut est lapis, concant. in subjecto capaci; neg. ant. & conseq. utrius-

transque argumentum
& idem non dicimus
autem privatim
Tenebræ; & è
negativa, seu
sed hoc non
quam assursum.

C

P Rivatio nor-
maliter

Prob. ex Scotum
plet appetitum n-
det aëlum oppo-
quandiu non el-
manet, &c. ergo
li oppositam for-
maliter. Nam
gratia, continuo
fatiaret appetit
esse contradic-
cto, nisi per for-

Prob. 3. ex
opponuntur im-
si per illam.

Obj. Privatio
hæc carentia tol-
go, &c. Prob. mi-
tio est, venit à ca-
capacitas tolli pa-
patet. Nam sub-
formæ non est,
felis, aut canis,
vem dies, quia
post illud tempi
videat, quia tun-
ante Baptismum
vatio per peccata
debita, post Bap-
quia gratia Bap-

Tom. III.

[1] In 2.d.14

329.un.F.

etiusque argumenti. Nam lapis non est capax visionis; & ideo non dicitur cæcus, non ita est de animali. Nota autem privativa sæpe exprimi per nomina positiva, ut Tenebrae; & è contra. Positiva sæpe exprimuntur per negativa, seu privativa, ut non tenebrae: non cæcus, sed hoc non impedit oppositionem immediatam, quam allerimus.

CONCLUSIO II.

Privatio non tollitur, nisi per formam illi opposicione formaliter, aut virtualiter.

Prob. ex Scoto [1] dicente. Quod nulla forma compleat appetitum materie sine respectu alterius formæ, nisi det actum oppositum privationi illius formæ. Unde, quandiu non est forma ignis, privatio formæ ignis ibi manet, &c. ergo privatio non tollitur per formam illi oppositam formaliter, aut virtualiter. Dico, virtualiter. Nam ex eodem Scoto, si forma cæli, verbi gratia, contineret virtualiter formam ignis, aut alias, satiaret appetitum materiae ad illas. Unde alibi dicit esse contradictionem, quod privatio tollatur à subiecto, nisi per formam.

Prob. 3.. ex præcedenti. Quia forma, & privatio opponuntur immediate, ergo hæc tolli non potest, nisi per illam.

Objic. Privatio est carentia formæ debitæ in esse, sed hæc carentia tolli potest aliter, quam per formam; ergo, &c. Prob. min. Fundamentum privationis, ut privatio est, venit à capacitate, seu exigentia subjecti; sed illa capacitas tolli potest sine forma; ergo & privatio. Maj. patet. Nam sublata aptitudine in subiecto, absentia formæ non est, nisi pura negatio. Prob. min. in catulo felis, aut canis, carentia visus est pura negatio ante novem dies, quia tunc ex natura sua non exigit videre, & post illud tempus illi quidem carentia fit privatio, nisi videat, quia tunc exigit videre. Similiter in infantibus ante Baptismum carentia justitiae originalis est privatio per peccatum originale, quia est carentia formæ debitæ, post Baptismum vero non est amplius privatio, quia gratia Baptismalis supplet debitum talis justitiae,

Tom. III.

G licet

[1] In 2.d.14.q.1.B.n.3. & in 4.d.49.B.n.3. & in 2.d. 32.q.un.F.n.8.

Icet illam non contineat virtualiter; ergo aptitudo, seu exigentia formæ, ex qua oritur, quod carentia illius sit privatio, tolli potest sine forma opposita privationi.

Resp. neg. min. & ant. prob. quoad utramque partem. Nam, cum aptitudo ad formam in Physicis sit proprietas inseparabilis a subjecto naturali, manans a natura genericæ, vel specifica ejus; non potest mutari, nec tolli. Unde in catulo canis carentia visus est semper privatio, quia ratione animalitatis exigit visum, & etiam in sua specie, quamvis ante nonum diem ea privetur ob aliquod impedimentum naturale. Habet ergo semper aptitudinem proximam, aut remotam. De infante certum est, quod si gratia Baptismalis non continet justitiam originalē virtualliter, seu æquivalenter, absentia istius erit semper privatio.

Dixi, *in subjecto naturali*; nam in moralibus, sicut quoad essentiam pendent ab hominum arbitrio, ita potest nunc non exigere, quod antea exigebat; Unde non valet consequentia ab humanis, seu moralibus ad physica, seu naturalia.

C O N C L U S I O III.

Tot sunt privationes, quot formæ possibles haberi in materia, & non plures.

Prob. ex Scoto. Malitiaæ eo modo differunt, quo bonitates, quæ deberent inesse. Privationes enim (quales sunt malitiaæ) distinguuntur, sicut habitus (seu forma) naturæ essent distinguiri; puta surditas, & cæcitas suo modo differunt, specie privativa, sicut auditus, & visus specie positiva, & hæc cæcitas, & illa, numero, & privative, sicut hic visus, & ille, numero positive, ergo ex Scoto, tot sunt privationes specie, & numero, quot sunt formæ possibles haberi in materia.

Prob. 2. Quia non est aliud principium distinctio-
nis, vel unitatis privationum, quam formæ opposi-
tæ, ergo sicut non datur una forma communis, sed
sunt plures specie, & numero differentes, quæ sin-
gulæ possunt inesse materiæ, tot erunt privationes,
& non plures, nec pauciores.

Obji-

Objicies t
formasi ergo
vatio funda-

Resp. neg.
dentificatur
rabilis. No
ter non esse
tiplicationem

Objicies 2
scilicet rerum
non stant cu
privations,
ria creata, &
formis: ergo

Respondet
formis existen
neg. min. &
xistere cum i
quæ desunt,
vat onem so
sunt possibile

Quomodo

JA in dixim
ris Physici
ni à quo, i
tis compone
ad hoc, ut ma
vel natura, a
vatione form
turæ, an & p
instanti, quo
nit, seu, qu

ABsolutè u
bilius es

[1] Disp. 2.

Objicies 1. In materia una est tantum potentia ad formam, ergo & una privatio. Prob. conseq. Nam privatio fundatur in illa potentia, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. & paritatem. Nam potentia identificatur materiae, estque proprietas ejus inseparabilis. Non ita est de privatione, quae dicit formaliter non esse formæ, & ideo multiplicari debet ad multiplicationem formarum.

Objicies 2. In materia sunt de facto formæ aliquæ, scilicet rerum omnium existentium, sed privationes non stant cum formis, ergo in materia non sunt tot privationes, quot formæ possibles. Pich. maj. Materia creata, & actu existens in toto mundo non caret formis: ergo, &c.

Respondeo dist. min. Privationes non stant cum formis existentibus; conc. min. cum possibilibus: neg. min. & conseq. Nec enim dicimus privationes existere cum formis actualibus, sed cum possibilibus, quæ desunt, v. g. materia ligni non habet actu privationem formæ ligni, sed omnium aliarum, quæ sunt possibles inesse illi materiae.

Q U A E S T I O I I I.

Quomodo, & quando privatio sit principium Generationis.

JAM diximus, privationem esse principium corporis Physici, [1] sed in fieri, & per modum termini à quo, non vero *in factō esse*, & per modum partis componentis. Restat querendum, an requiratur ad hoc, ut materia præexistat formæ genitæ tempore, vel natura, adeo ut debeat materia esse prius sub privatione formæ per aliquod instans temporis, vel naturæ, an & privatio principiet generationem, pro instanti, quo est, an vero pro illo instanti, quo desinit, seu, quo primum non est.

C O N C L U S I O.

Absolutè loquendo de principio generationis, probabilius est privationem non debere præcedere tempore

G 2 pore

[1] Disp. 2.q.3.

pore formam, sed sufficit prioritas naturae. Est contra Thomistas, & aliquos Scotistas.

Prob. ex Scoto. [1] Prius natura potest aliquid dici posse, quia ipsum inest alicui, & prior est entitas eius, quam illa, quae dicitur posterius natura inesse ibi, sicut est de animali, & rationali in homine, de substantia, & accidente in composito, de materia, & forma respectu compositi per se. Alio modo, prius natura dicitur esse unum alio, quasi privative, quod scilicet non inest ei, cui dicitur primò convenire; sed inest ei, nisi per aliud impeditetur: sicut, si dicatur in materia prius naturaliter esse privatio, quam forma; non quidem, quod ista duos sint simul in materia, ita quod privatio prius inest, quam forma, sed privatio prout dicit potest prior natura, & prius in materia, quam forma, quia privatio semper inest materia, nisi aliquo agente recipere formam.

Ex qua doctrina Scotti sequitur, quod, licet materia sit semper, & pro omni instanti reali temporis sub forma, tamen dicitur esse prius sub privatione pro uno instanti naturae, & presuppositionis: quia, nisi impeditetur per agens, quod statim producit formam cum ipsa materia, de facto privatio praexisteret realiter. Nam, inquit, ad habendam privationem sufficit sola materia cum negatione, vel privatione causæ extrinsecæ. Ad habendam autem formam requiritur causa extrinseca, ergo ex Scoto in omni generatione, absolute loquendo, privatio principiat, licet non precedat tempore formam; et sufficit, quod privatio precedat prioritatem naturae. Prob. conseq. Nam, ut privatio principiet, nihil aliud requiritur, quam, ut sit terminus à quo generationis, sed ut, sit terminus à quo generationis, sufficit presuppositio naturalis, seu prioritas naturae, ergo, &c.

Prob. 2. Vera generatio absolute, & prout distinguuntur à creatione, est productio rei: non ex precedente, sed ex presupposito subjecto, ita ut subjectum simul influat suo modo in effectum, sed ad hoc non prærequiritur præexistentia durationis in subjecto, ergo nec præexistentia privationis. Prob. min. Nam in causa reali non requiritur præexistentia durationis in causa. Solenim eo ipso instanti creationis suæ lu-

cet;

[1] In d. 2. I. q. 1. A. n. 3.

cet i ergo nec habetur tota distinguitur, stant formæ.

Prob. 3. Natales Eucharistia materia illatione formis necessariò privatio. Prob. ante corrupti &c.

Confirm. Si nudam, & ignitam in illa formatio. sed vera

Objic. 1. Gile cognita est præcedit tempore productio formæ nec generaliter.

Respondeo generationem tantum id allata de igne.

Objicies 2. e runt penes temporum, sed, resserent penes præcedere temporum totius sub uno a quo, ut genus id est est terminus est.

Prob. min. C terminus à creatione: sed extrinseca, ergo, &c.

Respondeo creatio distinguens creationem seu negatio

[1] In 4. d.

cet i ergo nec in principio , qualis est privatio , ergo habetur tota ratio generationis , prout à creatione distinguitur , licet nec materia , nec privatio p̄rexistat formæ .

Prob. 3. Nam , si corrumpantur species Sacramentales Eucharisticæ , & ex eis generentur vermes , materia illorum , nec privatio non p̄rexistit dura-
tione formis vermium , ergo ad generationem non necessariò p̄cedit tempore materia , nec pri-
vatio. Prob. ant. De fide est , quod in illis speciebus ante corruptionem non est materia ulla i ergo , &c.

Confirm. Si Deus pro eo instanti crearet materiam nudam , & ignem illi applicatum , ignis produceret in illa formam ignis , sed illa productio non esset crea-
tio , sed vera generatio , ergo , &c.

Objic. 1. Generatio Physica , & qualis ab Aristote-
le cognita est , debet esse mutatio , sed nisi materia
p̄cedat tempore formam cum privatione hujus ,
productio formæ , & compositi non erit mutatio , er-
go nec generatio .

Respondeo neg. maj. Gratis enim hoc dicitur . Ad generationem , prout opponitur creationi , requiri-
tur tantum id , quod diximus , & id patet de instantia
allata de igne .

Objicies 2. ex Scoto. [1] Generatio , & creatio diffe-
runt penes terminum à quo , æquè , ac penes subje-
ctum , sed , nisi privatio p̄cedat tempore , non dif-
ferent penes terminum à quo : ergo privatio debet
p̄cedere tempore . Patet maj. Nam omnis produc-
tio totius substantiæ est creatio , sed quæ est à termi-
no à quo , ut à pure nihil , quod dicitur negatio extra
genus id est extra omnē subjectum . Generationis ve-
rō terminus est negatio in genere , id est in subjecto :

Prob. min. Quia , nisi privatio p̄cedat tempore ,
terminus à quo non erit negatio in genere , seu mate-
ria : sed extra genus , seu materiam , & à pure nihil :

ergo , &c.

Respondeo dist. maj. & prob. ejus . Generatio , &
creatio distinguuntur penes terminum à quo , quate-
nus creationis terminus à quo est purum nihil ,
seu negatio rei productæ , secundum se totam ,

ita ut nullum praesupponatur subiectum insluens, & est contra est de generatione; conemaj. & neg. min. utramque. Quatenus creatio sit à pure nihil, prout dicit tantum negationem præexistentiae durationis subiecti neg. maj. utramque. Nec enim id vult Scotus, nec sufficit ad veram creationem, prout distinguitur à generatione.

Dixi autem, *absolutè sum pro nomine generationis*. Nam qui vellei quod generatio impoitet mutationem realem subiecti à non esse reali ad esse reale formam saepe, deberet admittere, quod privatio præexistere prius tempore, sed mutatio non est de concepitu essentiali vere generationis, de quo tamen noli et cù nimis sollicitus, quia est quæstio de nomine.

C O N C L U S I O II.

Privatio principiat per sui non esse. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto, post Aristotelem. [1] Tres verò sunt cause, & tria principia, illud verò privatio, inquit Philosophus, sed privatio est principium per accidens ex eo, quia non inexistit rei generatæ, licet sit ad generationem necessariò requisita, &c. ergo ex Aristotele, & Scoto, instantiū privatio principiat generationem compositi, inquantum recedit, & manet extra compositum, illique præexistit.

Confirmatur ex eo, quod addit idem philosophus. [2] Formam, & privationem esse veluti contraria. Hinc enim sequitur per hoc principiare, quod unum cedit alteri, sicut tenebræ cedunt luci, & sibi mutuo succedunt. Contraria enim nequeunt esse simul; sed se mutuo expellunt ab eodem subiecto, ergo, &c.

Prob. 2. Tunc privatio principiat generationem compositi, cùm primum sit compositum; sed, cùm primum sit compositum, tunc primum privatio non est; ergo, &c. Major patet. Quia tunc materia transit de privatione ad formam, ergo tunc privatio principiat.

Prob. min. Cum primum sit compositum, forma est, ergo tunc privatio non est.

Objicies 1. Privatio non principiat mutationem, quando mutatio non est; ergo nec ipsa principiat, quando non est. Prob. conseq. Est enim eadem ratio de

utroque, si mutatione non est. &c.

Resp. neg. quo privatio mutatione, seu privatio descedit, ut tunc primi.

Objicies 2. terminum a stere pro eo sed privatio quem; ergo privatio Correlativa mul tempo.

Resp. 1. p. principium natura. Principiato, sal.

Resp. 2. i. simul natura. Absolute, nus à quo, ut præceder sens, & id à quo, seu adest termi.

Objicies principiat, pro aliquo autem ger.

Resp. ne piet, & aliu non potest instanti, & hoc est.

Inst. Pi quo, sed est, ergo nus à quo

[1] L.12.metaph.T.12.n.7. [2] ibid.

utroque, si enim privatio principiat, quando non est, mutatio non est, quando principiatur à privatione, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. & ant. prob. Nam pro eo instanti, quo privatio non est, mutatio est; sibi enim in generatione, seu in fieri compositi succedunt immediate; privatio desinit, ut terminus à quo, & mutatio succedit, ut terminus ad quem; uno verbo mutatio iunc primum est, quando primum privatio non est.

Objicies 2. Mutatio est habitudo termini à quo ad terminum ad quem, ergo uterque terminus debet existere pro eodem instanti temporis, quo est mutatio; sed privatio est terminus à quo, & forma terminus ad quem; ergo privatio, forma, & mutatio coexistunt. ergo privatio principiat, quando est. Prob. 1. conseq. Correlativa sunt simul natura, ergo à fortiori sunt simul tempore.

Resp. 1. primum argumentum nimis probare. Nam principium, & principiatum non possunt esse simul natura. Principium necessariò presupponitur suo principiato, saltem prioritate naturæ.

Resp. 2. neg. 1. conseq., & distinguo ant. prob. Sunt simul natura eo modo, quo se respiciunt, conc. ant. Absolutè, & simultatè existentiae, neg. ant. Terminus à quo, & ad quem se se respiciunt permutationem, ut præcedens, & subsequens, ut præteritum, & præsens, & ideo essentialiter mutatio exigit, ut terminus à quo, seu privatio præterierit, pro eo instanti, quo adest terminus ad quem, seu forma, & mutatio.

Objicies 3. Privatio principiat per suum esse, ergo principiat, quando est. Prob. ant. nisi existat privatio, pro aliquo instanti naturæ, productio est creatio, non autem generatio, ergo principiat per suum esse.

Resp. neg. conseq. Aliud est dicere per quid principiet, & aliud quando principiat. Quod non est, nec fuit, non potest principiare, sed non est necesse, ut sit pro eo instanti, quo principiat. Sufficit, quod fuerit immediate, & hoc est necessarium in privatione.

Inst. Privatio principiat, quando est terminus à quo, sed est terminus à quo in ultimo instanti, quo est, ergo principiat, quando est. Prob. min. Terminus à quo debet esse immediate ante motum, seu viam;

ergo est pro instanti, quo est terminus à quo:

Resp. dist. maj. quando est terminus à quo in actu exercito, conc. maj. & neg. min. in actu signato, neg. maj. & cons. In actu signato privatio est immediate ante motum, sed loquimur de illa, ut principiat in actu exercito, & hoc sit per primam sui desitionem.

DISPUTATIO VI.

De unione substantiali.

Postquam de principiis corporis naturalis egimus, videndum de unione, quae est velut via, vel medium, quo illa principiant. Nam materia, & forma non constituant compositum, nisi ut unita vinculo quodam, & nexu, qui dicitur unio.

QUÆSTIO I.

An, & quid sit unio substantialis.

Unio est duorum distinctorum nexus. Nihil sibi unitur, sed alteri. Unde Doctor [1] vocat eam *aptitudinem entis ad ens*. Idest perfectibilis ad perficiens, & vicissim perficientis ad perfectibile. Et hoc sensu loquimur hic de unione, pro ut est nexus, quo materia, & forma uniuntur in unum compositum, quod constituunt, & dicitur *substantialis*, si sit inter duas partes substantiales, vel accidentalis, si inter accidentia, aut saltē ad unum accidens terminetur, & hoc quoad quid nominis. Quærendum restat, an detur talis unio distincta à materia, & forma, an vero se ipsis uniantur?

CONCLUSIO I.

Datur *unio substantialis* realiter distincta à materia, & forma, quas unit. Est ferè communis.

Prob. ex Scoto, [2] qui probans relationem distinctionis ab extremis, sic de unione argumentatur. Si relatio nihil aliud est realiter à fundamento, videtur negari omnis cōpositio in entibus, quia si A. & B. cōponant A.B. &

[1] 4.d.43.q.3.B.n4. [2] 2.d.12.q.4.ante A.n.7.

istarum parti
nisi ista absolu
que est ipsorum
separata ma
simum separa
sum non eri
gis ex mente
distinctam à
rum natura

Prob. 2. I
potest esse r
possunt esse
distinctum. P
nali, quae o
si materia,
distincta, u
semper esse
Prob. sequen
tiam, & e
essentiam,

Dices. I
tuam præse
gatio pura
requiri, u

Contra i
tām præse
esse mater
unio, nec
dicitur in
forma sib

Contra
forma esse
mam com
aliquid re
stentibus

Contra
accidenta
tio, & n
positum

Prob.
tum nisi
rum ent
cūm ant

istarum partium ad invicem, nihil aliud sit realiter, nisi ista absoluta, A. & B. manet tota realitas illa, quae est ipsorum A. & B. unitorum: & tunc A. & B. separata manent realiter unita, & ita manet compositum separatis partibus componentibus, & ita compositum non erit compositum, &c. Ex hoc discursu colligis ex mente Scotti, unionem esse relationem realiter distinctam à materia, & forma coexistentibus in rerum natura, quia possunt cœxistere sine illa.

Prob. 2. Illa realiter distinguuntur, quorum unum potest esse realiter sine alio, sed materia, & forma possunt esse sine unione, ergo unio est quid ab eis distinctum. Prob. min. 1. de corpore, & anima rationali, quæ de facto existunt simul sine unione. 2. Quia, si materia, & forma se ipsis unirentur absque unione distincta, ubicunque existerent, & quomodo cunque, semper essent unitæ, sed falsum conseq. ergo &c. Prob. sequela. Quia semper retinerent eandem essentiam, & existentiam; sed unio sequeretur ad earum essentiam, & coexistentiam; ergo, &c.

Dices. Praeter coexistentiam entitatum requiri mutuam præsentiam, seu approximationem, quæ sit negatio pura medii interjecti, & praeter hoc, nihil aliud requiri, ut faciant compositum.

Contra 1. Deus, Angelus, Forma assistens, sunt tamen præsentes materiæ, & corporibus, quam possint esse materia, & forma, sed illa præsentia non dicitur unio, nec propter illam Deus est corpus nostrum, nec dicitur inire compositionem; ergo nec materia, & forma sibi præsentes.

Contra 2. Quia Deus posset facere, ut materia, & forma essent præsentes, & intra se invicem per intimam compenetrationem sine unione, ergo unio dicit aliquid realiter distinctum à materia, & forma existentibus simul, & approximatis.

Contra 3. Quia approximatio, & unio localis est accidentalis, & extrinseca; ergo non potest esse ratio, & medium, quo materia, & forma faciant compositum substantiale per mutuam unionem.

Prob. 3. Materia, & forma non faciunt compositum nisi unitæ; ergo unio est quid distinctum ab illarum entitate. Prob. cons. Si enim nunc dicantur unitæ, cum antea non essent, oportuit, quod aliquid de novo

acciderit illis. Non enim sit transitus de contradictione ad contradictionem, ut est transitus de non esse unita ad esse unita, sine aliqua mutatione in subjecto.

Prob. 4. ex mysterio Incarnationis. Si unio personalis Verbi cum humanitate Christi nihil aliud diceret præter intimam præsentiam ejusdem in humanitate illa, tam diceretur uniti cum humanitate Petri, Pauli, & aliorum omnium, sed hoc est hereticum; ergo unio est quid distinctum à rebus unitis. **Prob. seq.** Tam enim intimè verbum per immensitatem præsens est omnibus humanitatibus, quam humanitate Christi, ergo & illis est unitum.

Dices, in Christo exigi unionem distinctam propter nimiam improportionem inter naturam illam, & Verbum; Materia vero, & forma sunt ejusdem ordinis, & essentialiter ordinantur ad se invicem; ideo nihil requirunt, ut uniantur, præter præsentiam intimam.

Contra. Verbum divinum est infinitæ virtutis, & materia, & forma sunt imperfectissimæ; ergo si Verbum cum illa virtute infinita nequit uniti immediatè, sed exigit medium unionem à fortiori materia, & forma. Præterea illa p. oportio extremorum non facit, ut sint unita, sed tantum, ut unio sit magis naturalis; ergo replica non solvit difficultatem.

Objic 1. Materia & forma immediatè uniuntur; ergo nulla unio realis mediæ. **ant.** patet ex Philosopho. Quia sunt per se actus, & potentia, ergo per se uniantur. **Prob. conseq.** immediatio enim excludit medium.

Respondeo neg. conseq. & dist. ant. prob. Excludit medium quod, conc. ant. Medium quo materia, & forma uniuntur; neg. ant.

Inst. Illa unio est superflua, ergo non admittenda. **Prob. ant.** Præciso enim quocumque medio, materia, & forma sunt sibi proportionatae, ut actus, & potentia, ergo per se unibiles, ergo absque medio.

Resp. neg. ant. & conseq. prob. Non enim ponitur unio, ut proportionentur, sed ut uniantur.

Inst. 2. Uniuntur ipsi unioni per se; ergo & inter se. **Prob. conseq.** Non est major ratio, cur partes uniantur per se, & sine medio ipsi unioni, quam inter se, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. & ant. prob. Nam, quod est ratio alijs,

alijs, ut sint ut quo. Unis communis formaliter uniat parata per alias est alba per Objec teria, vel dici potest ut e potest supponit ex prior, nec superflua.

Resp. ne
Omnis rela ponendi il si sit ratio tem in ma à quo, qu

Inst. 3. I & contra S quām form

Resp. di
Formalite subs. Per materia; nis, nisi ex qua re hæc omni prioritas e

Objicie
quām uni recipiēdi Materia itialem, c accidenta

Resp. e
conc. ant. non resp suum per perficitur cit, & re

aliis, ut sint talia, non debet ipsum esse tale, *ut quod*; sed *ut quo*. Unio uniendo formaliter materiam formæ, illis communicatur, & unitur. Sicut gluten, per hoc formaliter unitur canticæ, quod illam agglutinet, & unitat parietis; ita est de quantitate, quæ non est quanta per aliam quantitatem, & de albedine, quæ non est alba per aliam albedin. m.

Objicies 2. Vel unio illa distincta esset simul in materia, vel prius, vel posterior; sed nullum horum dici potest, ergo non datur. Prob. min. Non enim esse potest prius, nec simul, quia omnis relatio presupponit extrema, & subjecta sua; ergo non potest esse prior, nec simul. 2. Non potest esse posterior, quia esset superflua, nam presupponeret extrema jam unita.

Resp. neg. min. quoad 2. partem, & dist. ant. prob. Omnis relatio presupponit extrema, si non sit ratio ponendi illa, ut similitudo inter duo alba, conc. Ant. si sit ratio ponendi illa, neg. ant. & conseq. Unio autem in materia est prior forma prioritate, quæ dicitur *à quo*, quia est illi ratio habendi formam.

Inst. 5. Relatio precedit relata, sed hoc est falsum, & contra Scotistas, ergo unio non est prior in materia, quam forma.

Resp. dist. conseq. Est prior fundamentaliter, conc. Formaliter, & in ratione relationis, neg. conseq. & subs. Per unionem fundamentalem forma recipitur in materia; sed non habet rationem formalem relationis, nisi praesupposita inexistentia formæ in materia, ex qua resultat ratio illa formalis unionis mutuæ, & hæc omnia fiunt in eodem instanti reali temporis; sed prioritas est naturæ.

Objicies 3. Materia immediatus respicit formam, quam unionem, ergo unio non est in materia medium recipiendi formam; nec ullo modo prior. Prob. ant. Materia immediatus perficitur per formam substantialem, quam per accidentalem, sed unio est forma accidentalis; ergo, &c.

Resp. dist. ant. & prob. ejus. Immediatus, *ut quod*, conc. ant. *ut quo* neg. ant. & maj. prob. Materia enim non respicit immediate unionem, *ut quod*, & velut suum perfectivum, sed *ut quo*, & velut medium, quo perficitur per formam, quam mediante unione respicit, & recipit.

C O N C L U S I O II.

Unus substan^tialis non est entitas absoluta; sed pura relatio extrinsecus adveniens, & mutua. I^{ta} Scotistæ omnes cum Doctore. [1]

Prob. 1. ex Scoto, [2] qui de unione hypostatica docet, quod non dicit per se aliquid absolutum, quia quocumque absolute intellecto in altero extremo, non intelligitur perfecta ratio unionis, quia unio non intelligitur ad se. Et clarius, ac generaliter docet, quod, omnis unio absolute ad absolute est respectus extrinsecus adveniens. Prob. Neutrū ex ratione sui, nec ambo simul sunt necessaria causa talis unionis: potest enim Deus sine contradictione facere utrumque separatum, & separatim conservare sine alio, & iterum præcedentem, & presentem conclusionem astrictit dicens, quod essentia materiæ, & formæ non sufficiunt ad hoc, ut compositum sit unum, sed necesse est ipsa intelligi unita, & tamen unio non est aliquid intra essentiam ipsius compositi, quia de essentia absoluti esset relatio, numquam tamen materia, & forma causant sine relatione unionis ergo Scotus censet unionem esse relationem realiter distinctam à materia, & forma, & quidem extrinsecus advenientem, non vero entitatem absolutam.

Prob. 2. Ratione ipsiusmet Doctoris. Quia totum esse unionis est ordinare unum ad aliud, scilicet materiam ad formam, & formam ad materiam, & non ostitur ex natura extremonum coexistentium, ergo est pura relatio, & quidem extrinsecus adveniens, quia materia, & forma possunt existere sine illa.

Prob. 3. Illud est relatio, quod non potest esse, nec concipi sine aliquo extrinseco; sed unio nec esse, nec concipi potest sine aliquo extrinseco; ergo &c. Maj. patet. Omne enim absolute potest esse, & intelligi quidem intuitivè sine ullo extrinseco sibi. Prob. min. Implicat enim intelligere unionem formæ ad materiam, quin intelligantur forma, & materia, quæ sunt entitates absolute, & extra entitatem unionis.

Objic. 1. Unio dicitur substan^tialis, ergo non est

[1] In 3.d.1.q.1. A.n.3. [2] In 4.d.12.q.1. N.2. &
Theorum.21.n.18.

pura relati^t
tet ex ipso
Resp. di
ni, qui ex
tis, neg.
tione totu^r
coalescit,

Inst. T
ergo non
stantia, &
seu accide

Resp. di
partium e
ut partem
conseq. T
essentiali
scit, non
lud comp

Inst. 2.
compositi
Respon
ria est ad
ant. Alia
conseq.

Inst. 3.
num per
substantia
formæ ad
non poter

Resp. c
nexus, q
faciunt u
stancialit
Sicut app
generatio
substanti

Obiec.
nio causa
tis, ergo
ni axiom

Resp.
nientem
nientem

pura relatio; quia haec est purum accidentis: Ant. patet ex ipso titulo questionis.

Resp. dist. ant. Dicitur substantialis ratione termini, qui ex ea resultat, conc. ant. ratione sue entitatis, neg. ant. & cont. Dicitur ergo substantialis ratione totius compositi, quod ex materia, & forma coalescit, & quod est totum substantiale.

Inst. Totum illud includeret intrinsecè accidentis, ergo non esset substantiale. Cons. prob. Nam ex substantia, & accidente non fit nisi unum per accidentis, seu accidentale.

Resp. dist. ant. Includeret accidentis, velut vinculum partium essentialium, & constitutivarum, conc. ant. ut partem essentialēm constitutivam, neg. ant. & conseq. Totum denominatur substantiale à partibus essentialibus, seu constituentibus, ex quibus coalescit, non verò ab unione, qua uniuntur partes ad illud componendum.

Inst. 2. Unio debet proportionari composito, sed compositum est substantiale, ergo & unio.

Respondeo dist. ant. Ea proportione, quae necessaria est ad copulandas partes ejus constitutivas, conc. ant. Alia proportione, v. g. entitativa, neg. ant. & conseq.

Inst. 3. Accidens non potest esse ratio faciendi unum per se substantiale, sed per accidentis, sed unio substantialis, de qua agitur, est ratio materie, & formæ ad faciendum unum per se substantiale, ergo non potest esse relatio pura, seu accidentis.

Resp. conc. maj. & neg. min. Nam unio est quidem nexus, quo materia, & forma substantialis unitæ faciunt unum per se substantiale, & ratio istius substantialitatis venit ex illis, non verò ex ipsa unione. Sicut approximatio ignis ad lignum est medium ad generationem substancialēm ignis, licet ipsa non sit substantia in entitate.

Objic. 2. Ad relationem non datur motus, sed unio causatur per motum, scilicet per actionem agentis, ergo unio non est relatio. Maj. patet ex communione axiomate ab omnibus recepto.

Resp. dist. maj. ad relationem intrinsecū advenientem, conc. maj. ad relationem extrinsecū advenientem, nego majorēm. Unio autem est relatio extin-

extrinsecus adveniens, & ideo non resultat ex natura extre morum, praeceps etiam sibi coexistentium, & sibi praesertim, sed requiritur unitio, seu actio agentis unientis, seu generantis, quae quidem actio non terminatur directe ad entitatem unionis, seu relationis, sed compositi, aut somæ, cuius productio ne in materia resultat unio.

Objicies 3. Si esset relatio extrinsecus adveniens, pertineret ad unum ex sex ultimis praedicamentis, sed non pertinet; ergo non est talis relatio. Prob. min. Non potest assignari illum, ad quod pertineat, ergo non pertinet ad illum.

Respondeo neg. min. & ant. prob. Nam unio, quæ fundatur in materia, reduci potest ad praedicamen tum passionis, quia per eam recipit, & patitur formam; Quæ vero fundatur in forma ad materiam, reduci potest ad praedicamentum actionis, quia per eam forma agitat materiam, vel, ut aliis placet, potest reduci ad habitum, nam per illum materia habet formam, & forma habetur à materia.

Q U A E S T I O N E II.

Quotuplex sit unio in composito.

Qui tenent unionem esse modum substantialem absolutum, dicunt unicam sufficere, qui verò ponunt eam in relativo, duplicem asserunt, ut Scotistæ.

C O N C L U S I O N E I.

Duplex est unio in composito, Una in materia ad formam, Altera in forma ad materiam. Ita Scotistæ omnes, & alii plurimi contra Thomistas, & alios.

Prob. i. ex Scoto. [i] In mutatione naturali, ubi est materia, & forma, & agens, & compositum ex materia, & forma, sunt multi respectus, respectus materie ad formam, & è contrario (formæ ad materiam) Materia habet respectum ad formam, sicut perfectibile, & illud quod perficitur, ad perfectionem, & hos omnes respectus dicit esse mutuos, quod colligatur.

[i] 2.d.1. q.5. S. n.24.

gitur ex mi
mantis ad i
ergo ex Se
niens, mu
Prob. 2.
tur unita,
scilicet un
minantur
formæ den
forma, &
& utraque
que. Prob
in uno den
min. Non c
natiōne, t
alba de no
militudini
ciproca, c

Dixi, si
seu relatio
capax, ut
hypostatic
pax. Ver
nem, & si
potest reci
postatica &
& termina
menta val

Objicies
tur due.
in Christ
duæ: erg
set unica i

Respon
ponitur di
ta, sed qu
utraq[ue],
que. Tu
non est ca
ximus.]
utrimque
sicut est

gitur ex multis alijs locis , ubi ponit respectum *informantis ad informatum* , & *informati ad informantem* , ergo ex Scoto , cùm unio sit relatio extrinsecus adveniens , mutua est inter formam , & materiam .

Prob. 2. Tam forma , sì quām materia denominatur unita , ergo in utraque est forma determinans , scilicet unio . Prob. cons. Quoties duo aliqua denominantur relative ad invicem , & utrumque est capax formæ denominantis , illa debet poni in utroque , sed forma , & materia denominantur ad invicem unitæ , & utraque est capax unionis , ergo unio est in utraque . Prob. mai. quia non est major ratio cur ponatur in uno denominatorum , quam in alio . Prob. etiam min. Non enim potest ostendi inæqualitas in denominatione , nec in capacitate unionis . Unde , quia duo alba denominantur similia , & utrumque est capax similitudinis , ideo datur in utroque sua similitudo reciproca , ergo ita est de materia , & forma .

Dixi , si utrumque sit capax formæ denominantis seu relationis . Nam si alterum extremorum esset incapax , ut paret in persona Verbi respectu unionis hypostaticæ , ponitur tantum in illo , quod est capax . Verbum Divinum propter infinitam perfectiōnem , & simplicitatem , sive immutabilitatem non potest recipere in se unionem novam , ideo unio hypostatica est tantum subjectivè in humanitate Christi , & terminativè ad personam verbi . Vide alia argumenta valida apud Mastriū .

Objicies i. Unica unio sufficit , ergo frustra ponuntur duæ . Prob. Non minus Verbum , & humanitas in Christo uniuntur unica unione , quām si essent duæ : ergo ita est de materia , & forma , quamvis esset unica unio .

Respondeo neg. cons. utramque . Tum quia non ponitur duplex ad hoc , ut utraque pars dicatur unita , sed quia , cum ratio fundandi relationem sit in utraque , necessariò resultat relatio ex parte utriusque . Tum , quia in Christo utrumque extrellum non est capax subjectandi novam relationem , ut disimus . Denique falsum est , quod , quæ uniuntur utrumque , non uniantur perfectius , cæteris paribus sicut est de similitudine . Quia , si repugnaret du-

plex similitudo adhuc per unam duo alba dicerentur similia, idem est de æqualitate, sed hoc non impedit, quin adversarii admittant duas similitudines reciprocas.

Objicies 2. Unio est essentialiter nexus duorum, ergo una sufficit pro duobus. Prob. cons. Implicat unionem unire, & non unire duo, ergo sufficit una pro duobus.

Respondeo retorquendo argumentum. Similitudo est essentialiter plurium, ergo una similitudo sufficit, & plures superfluunt.

Resp. neg. conseq. 1. ob rationem datam, quia scilicet ratio fundandi relationes unionis est in utroque. 2. Quia, si unio non subjectaretur in utroque, non dicerentur æqualiter unita. Unum diceretur unitum extrinsecè, & terminativè, & sine suimutatione, & alterum intrinsecè, & formaliter, & cum sui mutatione, illud scilicet in quo subjectaretur unio. Cum verò duplex assentitur, utrumque dicitur unitum subjectivè, & terminativè, & per consequens & æqualiter.

Inst. In toto continuo unicum punctum sufficit ad uniendas partes integrales, ergo & in toto essentiali unica unio sufficit ad uniendas partes essentiales. Idem est in artificialibus, Nam unicum gluten unit duas tabulas, & unus sunis duo corpora.

Resp. translat ant. donec venerit tempus, & locus decidendi, quomodo partes continui uniantur, & neg. cons. Disparitas est, quia illa unio, seu terminus continui non debet subjectari in alterutra partium, sicut nec gluten, nec sunis in alterutra tabula, & corpore.

Objicies 3. Si esset duplex unio, materia, & forma non unirentur immediate, sed hoc est falsum, ergo &c. Prob. sequela maj. Unio, quæ esset in forma, esset terminus immediatus unionis, quæ est in materia, & vicissim. Sicut albedo in pariete B. prius terminat similitudinem parietis A. quam ipse partes B. ergo uniones prius inter se unirentur, quam materia, & forma.

Resp. neg. seq. & ant. prob. Supponit enim unionem esse quasi medium inter materiam, & formam, & unam unionem terminari ad aliam, non verò ad substantiam materiæ, & formæ, quod falsum est. Nam uniones formales sunt quasi posteriores rece-

ptione formæ sequuntur, dære, seu præmateriale, & riam, & formæ inter subs-

yum, quo p.

Inst. Illæ u-

per alias uni-

Prob. min. N-

prius unirent

immediate,

infinitum.

Resp. 1. ne

unirent imm

materia, &

lia; non eni

Responde

quia sunt ipsi

nam totalem

Inst. conti-

differunt esse

non differunt

Resp. dist.

min. si sunt fe

daretur proc

dus.

E Tiam in

& alii

Prob. ex c

ac de cæteris

diat, ut pat

jor videtur i

aliis, quia

li, & animi

non possunt

teriale, au

lis subjecta

uniatur co

ad animam

Objicies

esset spiritu

ptione formæ in materia, & quasi per resultantiam sequuntur, licet dixerimus fundamentaliter præcedere, seu præsupponi. Unio igitur non est medium materiale, & absolutum, quod intercedat inter materialia, & formam, ut albedo inter parietes, & quantitas inter substantias, sed medium formale, & relatum, quo partes denominantur unitæ.

Inst. Illæ uniones unirentur inter se, vel per se, vel per alias uniones, sed neutrum dici potest, ergo &c. *Prob. min.* Nam, si unirentur inter se per se, saltem prius unirentur, quam partes, quas non attingerent immediate, si per alias uniones, esset processus in infinitum.

Resp. 1. neg. ant. Non enim propriè tñirentur, sed unirent immediate partes, una quidem subjectivè in materia, & terminativè ad formam, & ita est de alias; non enim sunt unibiles, sed uniones.

Respondeo 2. neg. min. Nam uniuntur se ipsis, quia sunt ipsæmet uniones partiales constituentes unam totalem.

Inst. contra hanc Resp. Duæ istæ uniones partiales differunt essentialiter, sed quæ differunt essentialiter, non differunt se ipsis, ergo nec se ipsis uniuntur.

Resp. dist. min. Si non sint formales uniones, conc. min. Si sint formales uniones, neg. min. Nam alioquin daretur processus in infinitum, qui non est admittendus.

C O N C L U S I O II.

Etiam in homine datur duplex unio. Ita Scotistæ, & alii.

Prob. ex dictis. Nam eadem est ratio de homine, ac de cæteris, nec ulla est difficultas, quæ id immediat, ut patebit ex objectionum solutione, immo major videtur ratio, & necessitas de homine, quam de aliis, quia, cum constet corpore, ut parte materiali, & anima rationali, quæ est substantia spiritualis, non possunt uniri communi vinculo, quod esset materiale, aut spirituale, ergo debet dari unio spiritualis subjectata in anima, & ad corpus terminata, qua uniatur corpori, & altera materialis in corpore, & ad animam terminata, qua corpus uniatur animæ.

Objicies 1. Illa unio ex parte animæ esset, & non esset spiritualis, sed hoc implicat, ergo, *Prob. maj.* Esset

spiritualis, ut supponitur, nam subiectareur in substantia spirituali, non esset vero, quia penderet a corpore in fieri, & conservari, ergo esset, & non esset spiritualis.

Resp. neg. maj. & dist. 2. partem prob. Penderet a corpore, velut a termino, conc. ant. velut a subiecto, neg. ant. & conseq. Nam dependentia a corpore, velut a termino, non repugnat rei spirituali.

Inst. 1. Unio animae esset divisibilis, ergo non esse spiritualis. Patet cons. divisibilitas n. repugnat rei spirituali. Prob. ant. In nutritione anima contrahit novas uniones cum partibus acquisitis, & amittit cum partibus deperditis, ergo illa unio totalis esset divisibilis.

[1] Resp. neg. cons. & rationem ejus. Unde tot sunt uniones partiales in anima ad diversas partes corporis, quot sunt plæ partes: & similiter in corpore ad animam, scilicet in singulis partibus singulæ partiales, per unam partialem unionem unitur anima pedi, & per aliam capiti.

Objicies 2. Illa unio in anima produceretur a generante, ergo esset materialis. Patet conseq. nam hoc ipso, quod produceretur a generante, id fieret vis minimum, quod est materiale. Prob. ant. Nisi producatur a generante, sicut nec anima, hic non dicere verè causa generans, nisi respectu corporis, quandoquidem nullo modo attingeret formam, ne per unionem quidem.

Resp. neg. ant. utriusque. [2] Nam, ut homo dicitur verè generans, sufficit, quod attingat formam mixti, & corporeitatis, ad quam necessariò ex lege posita sequitur infusio animæ, & sic attingit etiam unionem materialis, quæ est in corpore, & terminatur ad animam.

Respondent alii, unionem spiritualem animæ causari per animam generantis, quæ est spiritualis, sed de hoc aliàs.

D I S P U T A T I O V I I .

De corpore, seu composito naturali.

A Partibus ad totum, à principiis ad principiatum discurremus. Vidimus siquidem de materia, &

[1] Poncius disp. 34. n. 38. [2] Mast. disp. 5. n. 125.

forma, quæ sunt siti in facto esse principium ejus quæ est velut vte in unum tota restat, ut de ipsa, videamus

An ex materi

Totum, se quod constat quatum una se modum actus, per accidens, quod dicamento um verbi gratia, p. quæ est accidentiale, seu commune, & superiora, ut anima actualis, quod continens corporas, & animalites metaphysicas.

Rursus totum constat partibus essentiali physice taphysicum, al habentibus quæ se invicem, unde, seu quæ potentia, licet partes sint ejus dicitur totum ut caput, & heterogeneum.

Aliud deni gregationis, q. completis, ut

formæ, quæ sunt partes essentiales, & principia compositionis in facto esse, & de privatione, quæ est tertium principium ejusdem in fieri, & denique de unione, quæ est velut vinculum partium ejus, quo medianente in unum totale, & per se compositum uniuersum restat, ut de ipso toto pauca, quæ restant explicanda, videamus.

QUESTIO I.

An ex materia, & forma fiat unum totum per se compositum.

TOUM, seu compositum aliud est unum *per se*, quod constat partibus ejusdem praedicamentis, quiam unum se habet per modum potentie, alia per modum actus, ut homo ex corpore, & anima: aliud *per accidens*, quod constat partibus diversorum praedicamentorum, ut album, quod constat subiecto, verbi gratia, patete, qui est substantia, & albedine, quæ est accidens de praedicamento qualitatis, aliud *potentiale*, seu *universale*, quod est quoddam *ens* commune, & superius continens sub se plura inferiora, ut animal respectu hominis, & bruti, aliud *actuale*, quod continet in se plures partes, ut homo continens corpus, & animam, velut partes *Physicalias*, & *animalitatem*, & *rationalitatem*, velut partes *metaphysicas*.

Rursus totum *actuale* aliud est *essentiale*, quod constat partibus essentialibus *physicaliis*, & dicitur *totum essentiale physicum*, vel *metaphysicum*, & dicitur *Metaphysicum*; aliud *integrale*, quod constat partibus habentibus quantitatem, seu quæ natæ sunt esse extra se invicem, ut corpus constat capite, manu, & pede, seu quæ non se perficiunt mutuo, ut actus, & potentia, licet inter se unitæ integrant totum, & si partes sint ejusdem rationis, ut partes unius aquæ, dicitur *totum homogeneous*, si sint diversæ rationis, ut caput, & pedes hominis, caro, & ossa, dicitur *heterogeneous*.

Aliud denique dicitur *totum per accidens*, seu *aggregationis*, quod constat ex pluribus entibus per se completis, ut acervus lapidum. Apud autores aliud est

est totum categorematicum, quod habet partes, ex quibus componitur, ut homo, quatenus constat corpore, & anima, aliud syncategorematicum, quod est signum universale, quod additum termino communis distribuit illum in suis inferioribus, vel facit illum stare pro omnibus partibus suis distributivè, ut si dicas: totus homo est albus, significas quamlibet partem ejus esse albam.

Unitas alia est *aggregationis*, quæ est in acervo lapidum, alia *ordinis*, quæ est in exercitu; alia *per accidens*, quæ est inter accidentis, & substantiam: illi sunt modi unitatis imperfectæ, & secundum quid, alia est *per se*, & *simpliciter*, quæ arguit naturam unam una definitione explicabilem, & in una specie unius prædicamenti reponibilem, ut homo, equus &c. Et rursus hæc alia est *simplex*, quæ non constat ex pluribus partibus, nec Physicè, nec Metaphysicè, alia *composita*, quæ constat ex pluribus partibus Physicis, ut corpus, & anima in homine, vel Metaphysicis, ut animal, & rationale in eodem homine.

Ad unitatem *per se* compositi Physici requiritur 1. quod partes componentes sint entia de se, seu essentialiter incompleta, alioqui singulæ haberent rationem suam specificam prædicamentalem, ut duo homines, duo lapides, & sic non possent facere unum *per se*. 2. ut sint inter se ordinatae per modum potentiae, & actus, quia duæ formæ substanciales, verbi gratia, lapidis, & ligni sunt quidem duæ partes essentialiter incompletæ, sed, quia non sunt inter se ordinatae, ut actus, & potentia, non facerent unum *per se* compositum, nec per consequens sunt inter se unibiles. 3. ut ad idem prædicamentum pertineant, alioqui habebunt diversas naturas specificas, & in suo ordine completas, aut una earum erit accidentis, altera substantia. His ita explicatis pro tota hac disputatione, agimus de *toto per se composito Physico*, & querimus, an ex materia, & forma substanciali fiat unum *per se* in sensu prædicto, & an maneant eadem entitatib[us] in *composito*, quales extra *compositum*.

Ex materia,
Est commi
Prob. 1. ex Sc
est ens, & uni
sentialibus ejus
nata sunt aliqui
ergo quaeritur,
per se: Respon
quia hoc est acti
& quod ex mat
positum, & qu
tionem quaeren

Prob. 2. ratio
tia, & perfectil
ma hæc est per
ex materia, &
Substantiale.

Objic. 2. Qua
possunt uniti:
ab invicem, en
clara. Prob. m
se oppositionem
bilis, ista est a
relative, ergo

Resp. ex Scop
te identitatis,
maj: & conseq.
niri possunt in
duæ, sed max
ut faciant unu
enim non requi
lis est in illis,
liud perfectivu

Objicies 2. S
& potentia,
cto, & accide
materia, &
perficitur per
etus.

Respondeo

C O N C L U S I O I.

EX materia, & forma fit unum per se compositum :
Est communis omnium Peripateticorum.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam sicut omnino simplex se tota
est ens, & unum, ita ens compositum ex principiis es-
sentialibus ejus, sicut materia, & forma, quae sola-
nata sunt aliquid ens constituere, est per se unum ... si
ergo queritur, quare ex materia, & forma unum est
per se : Respondeo secundum Philosophum in littera,
quia hoc est actus, illud verò potentia. Sic ergo docet,
& quod ex materia, & forma fiat unum per se com-
positum, & quid respondendum illis, qui hujus ra-
tionem querent.

Prob. 2. ratione. Quia materia est per se in poten-
tia, & perfectibilis per formam substantialem, & for-
ma haec est per se actus, seu perfectiva materiae, ergo
ex materia, & forma fit unum per se compositum
substantiale.

Objic. 2. Quantò magis aliqua distant, eò minus
possunt uniri ; sed materia, & forma maximè distant
ab invicem, ergo minimè possunt uniri. Major est
clara. Prob. min. Materia, & forma habent inter-
se oppositionem : nam illa est potentia, & perfecti-
bilis, ista est actus, & perfectiva, ergo opponuntur
relativè, ergo maximè distant.

Resp. ex Scoto dist. maj. Minus possunt uniri unita-
te identitatis, con. maj. unitate compositionis, neg.
maj. & conseq. Numquam ergo materia, & forma u-
niri possunt in unitatem identitatis ; semper erunt
duæ, sed maximè uniuntur unitate compositionis,
ut faciant unum tertium, scilicet compositum ; ad id
enim non requiritur similitudo, sed proportio, qua-
lis est in illis, quorum unum est perfectibile, &
aliud perfectivum.

Objic. 2. Subjectum, & accidens tamen sunt actus,
& potentia, quam materia, & forma, sed ex subje-
cto, & accidente non fit unum per se, ergo neque ex
materia, & forma. Prob. maj. Nam subjectum verè
perficitur per accidens, ergo tamen sunt potentia, & a-
ctus.

Respondeo neg. maj. & dist. ant. prob. Perficitur se-
cun-

secundariò per accidens, conc. ant. primariò, & substantialiter, seu per se, neg. ant. Materia est primariò, & per se potentia, quia est essentialiter incompleta, ita est de forma, sed subjectum respectu accidentis est essentialiter, & primariò completum, & non est incompletum, nisi secundariò; accidens etiam est in sua specie! prædicamentali completum essentialiter.

Inst. Forma accidentalis est imperfectior substanciali, ergo magis debet facere unum per se cum subiecto, quam materia cum forma.

Resp. dist. ant. Est imperfectior entitativè, & simpliciter, conc. ant. secundum quid, & in suo genere, neg. ant. & conseq. Nam in suo genere, & secundum quid accidentis est ens completum, non verò forma substancialis.

CONCLUSIO II.

Materia, & forma constituant compositum secundum proprias suas entitates. Est communior contra aliquos, qui putant eas transire in unam tertiam entitatem, quae est totum compositum, inter quos censemur nos. Faventius.

Prob. 1. ex Scoto. [i] Non repugnat composito, quod sit ex aliquibus actualibus entitatibus realiter distinctis, & ideo sit ex his unum per se: scilicet ex materia, & forma: additque (materia) quod, illa manet in re, que componitur ex ea, & clarus docet: quod esse anima manet idem, dum anima manet in illo esse, & hoc, sive sit conjuncta, sive separata, & ita est de aliis formis, ergo, ex Scoto, materia, & forma sunt in composito, & illud constituunt secundum proprias suas entitates, non verò transeunt in esse totius.

Prob. 2. Nihil potest perdere naturam suam, ergo materia, & forma in composito sunt eadē quoad entitatem. *Prob. ant.* Quae semel distinguuntur realiter, semper distinguuntur, adeò ut ne divinitus quidem possint identificari, & essentiæ rerum sunt incorruptibles, ergo, &c.

Prob. 3. Materia, & forma secundum propriam entitatem.

[i] *ibid. d. 12. n. 4. & d. 15. q. un. ante 1. & quodl. 9. n. 15.*

Ph

titatem causant eis, quandiu est, secundum eandem enim potest causa quod non est.

Prob. 4. Si non proprias, & distin- tur in unam tertiam situm, sed substancialiter, &c. *Prob. minor*, ut talis, est universalibus, sed totum partibus, sed illae non essent amplius.

Prob. 5. Denique rationalis est eadem, ergo saltem sunt in propria su-

Objicies: Mater quatenus sunt ipsi- tum, quatenus re &c. *Prob. maj.* Inta- tum sunt idem composito, quandiu non enim manent distincti.

Resp. neg. maj. sunt, vel sunt compositum sit, & semper suas entitati-

Inst. Unum ens se intrinsecum, & esse intrinsecus ligatus entitatibus non possumus in composito, ergo.

Respondeo dist. ant. & ad hoc valde numeri ens incompleta.

Nec ad hoc valet. Objicies 2. Sequitur, quod vivens beret nec carnem, ergo, &c. *Prob. minor*, nec corpus, nec an-

titatem causant compositum, & istud dependet ab eis, quandiu est, ergo & istae manent in illo, & secundum eandem entitatem existunt. Prob. cons. No. 1 enim potest causari realiter, nec dependere ab eo, quod non est.

Prob. 4. Si non manerent in composito secundum proprias, & distinctas entitates, sed transmutarentur in unam tertiam, illud non esset amplius compositum, sed substantia simplex, sed absurdum cons. ergo, &c. Prob. maj. De ratione compositi essentialiter, ut talis, est ut constet duabus partibus componentibus, sed totum non constaret amplius duabus partibus, sed illae transirent in unam tertiam, ergo non esset amplius compositum.

Prob. 5. Denique, ut dicebamus ex Scoto, anima rationalis est eadem in composito, & extra compositum, ergo saltem in talibus compositis partes existunt in propria sua entitate: cur non ita erit in aliis?

Objecies: Materia, & forma faciunt compositum, quatenus sunt ipsum, sed non sunt ipsum compositum, quatenus retinent propriam entitatem, ergo, &c. Prob. maj. Intantum faciunt compositum, in quantum sunt idem composito, sed non sunt idem composito, quandiu manent in propriis entitatibus, sic enim manent distinctæ, ergo, &c.

Resp. neg. maj. uti iusque argumenti. Nec enim sunt, vel sunt compositum: vel idem composito, sed compositum fit, & constat ex illis, ideo retinent semper suas entitates distinctas.

Inst. Unum ens reale, & distinctum non potest esse intrinsecum, & essentiale alteri. Lapis non potest esse intrinsecus ligno, ergo materia, & forma in suis entitatibus non possunt esse intrinsecæ, & essentiales composito, ergo transeunt in essentiam compositi.

Respondeo dist. ant. Unum ens completum, conc. ant. & ad hoc valet exemplum de ligno, & lapide, unum ens incompletum, & partiale, neg. ant. & cons. Nec ad hoc valet exemplum.

Objecies 2. Sequeretur, quod compositum nihil esset, quod vivens non viveret, quod animal non haberet nec carnem, nec ossa: sed haec sunt absurdæ, ergo, &c. Prob. maj. Homo, verbi gratia, non esset nec corpus, nec anima, quia ab utroque distingueretur

realiter. 2. animal non vivit, nisi per animam; & non esset anima, quia haec distingueretur in propria entitate, idem est de carne, & ossibus, quae veniunt a corpore, ergo animal non esset corpus.

Respondeo neg. maj. & cons. probationum. Nam homo non est nec anima, nec corpus, sed compositum ex utroque, ut tale est: homo est vivens, est corporeus, & habens ossa, & carnem, & ad hoc non oportet, ut anima, & corpus amittant proprias entitates: imò si amitterent, nihil horum conveniret homini: non enim esset animatus, nec corporeus, quia non haberet amplius animam, nec corpus, idem est de ceteris.

Objic. 3. Si partes non transirent in totum, istud posset esse sine illis, sed hoc est falsum, ergo transirent in totum. Prob. maj. Remanerent entia distincta realiter à toto, ergo & istud ab illis, ergo possent mutuò separari. Prob. cons. Quæ realiter distinguuntur, possunt separari, saltem divinitus: falsitas autem minoris per se patet, implicat enim, totum esse sine partibus.

Resp. neg. maj. primi argumenti, cons. 2. & 3. ant. vel sic disting. Possunt separari, si non intersit essentialis dependentia, conc. ant. si adsit dependentia essentialis, neg. ant. Nam totum essentialiter dependet à suis partibus intrinsecis. Unde Scotus [1] dicit, quod homo includit materiam, & formam, tanquam causas intrinsecas sui, & sic quidditas hominis includit materiam, & formam, imò, si non manarent in propria entitate multò magis illa tertia entitas compositi esset sine illis.

Inst. Saltem partes unitæ possent esse sine toto, sed hoc est falsum, & absurdum, ergo &c. Prob. maj. Ut unitæ sunt priores toto, quia, ut tales, causant illud, sed omne prius potest esse, saltem divinitus, sine posteriori, ergo &c.

Respondeo neg. maj. primi arg. & dist. min. 2. Si prius non sit causa intrinseca, & necessaria posterioris, conc. min. si sit, neg. min. & cons. Nam materia & forma, ut unitæ, sunt causæ intrinsecæ, & necessariæ totius, ideo non possunt esse unitæ, quin constituant, & causent totum.

Ob-

[1] In 3. d. 22. q. un. E. n. 13.

Objic. 4. Ceteris aliis, quod transire, & forma transire. Qui non quia materia dici insit, & forma dictum esset verum positi, ergo, &c.

Resp. neg. ant. scilicet intrinsecæ distinctæ manent in suis gemitatur per de materia, quod importatur in tertiam quidditas rei, secundum ferentia, nisi rei

Q

An totum Physicam

Ceterum est omnium, scilicet partes essentiales dari formas subsistentias quoad substantiatum proprias respondebunt de formam uniri se dicent de unione. desinimus supra.

Repete distinetur forma totius, & materia totius est individualis sic contrahitur omnium, quæ de abstractum à toto & materia partis stat compositum & de illis in hoc

Loquimur etiam Physica, non de nre, & differen-

Tom. III.

Objicies 4. Causæ intrinsecæ in hoc differunt ab aliis, quod transcant in naturam causati, ergo materia, & forma transcant in naturam totius. Prob. ant. 1. Quia non potest alia differentia assignari. z. quia materia dicitur ea, ex qua sit id, quod sit, cum insit, & forma dicitur, *quod quid est rei*, sed neutrum esset verum, nisi transirent in naturam compositi, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & 1. prob. ejus, & min. 2. Nam causæ intrinsecæ differunt ab extrinsecis ex eo, quod illæ manent in suis effectibus, non vero itax, & id significatur per definitiones illas, ut cum dicitur de materia, quod *insit*: non enim inesset, si transmiseretur in tertiam essentiam, nec etiam forma esset quidditas rei, sed nobilior pars quidditatis, seu differentia, nisi remaneret in re.

QUESTIO II.

An totum Physicum includat in sua essentia materiam, formam; & unionem.

Certum est, quod totum Physicum includit hæc omnia, sed disputatur, an hæc includat, ut partes essentiales, & quidditativas. Nam qui negant, dari formas substantiales distinctas, respondebunt negativè quo ad formam: qui negant materiae actum entitativum proprium, & distinctum à forma, idem respondebunt de materia: qui dicunt, materiam, & formam uniri se ipsis, absque unione distincta, idem dicent de unione. Quid dicendum sit de materia, jam definitivimus suprà.

Repete distinctiones albi notatas de materia, & forma totius, & de materia, & forma partis. Materia totius est individuatio, per quam natura communis sic contrahitur, ut sit, velut subjectum, & basis omnium, quæ de aliquo dicuntur, forma totius est abstractum à toto composito, ut humanitas, forma, & materia partis sunt partes ipsæ, ex quibus constat compositum, velut ex actu, & potentia per se, & de illis in hoc sensu hæc loquimur.

Loquimur etiam de toto Physico, & de quidditate Physica, non de Metaphysico, quod constat ex genere, & differentia.

C O N C L U S I O I.

Materia, & forma simul sunt partes essentiales, & quidditativae totius Physici. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto Jam cit. ubi id probatum est in particulari de materia.

Prob. 2. ratione. Totum Physicum non est substantia simplex, sed composita, ergo essentialiter includit saltem duas partes essentiales, quarum una sit potentia, & perfectibilis per se, altera si per se actus, & perfectiva, ergo essentialiter includit tam materialiam, quam formam. De forma non dubitatur, nisi ab his, quos diximus negare formas substantiales, & contra istos disputatum est suprà: de materia item id probatum est, & potiores objectiones resolutae.

C O N C L U S I O II.

Unio non est pars essentialis compositi, sed conditio necessaria ad ejus constitutionem, & conservationem. [1] Est etiam communior.

Prob. 1. ex Scoto. [2] distinguendum est inter illud: quod est per se, & illud, quod necessario concurrit.... Ad esse quidem totius necessario præxigitur unius partium, nec tamen illa unio est illud esse, quia unio est respectus, & illud esse est absolutum, sicut ad causationem alicujus effectus necessario præxigitur ordo causarum efficienium, quando multæ sunt ordinatae, & requiritur etiam approximatio earum, & tamen ille ordo, nec illa approximatio non est esse ipsius effectus, quia ista sunt respectus tantum, hoc autem est absolutum, ergo, ex Scoto, unio non est pars essentialis constitutiva totius Physici, sed tantum conditio, sicut approximatio.

Prob. 2. ratione ejusdem. Nihil relativum potest esse de essentia constitutiva absoluti, sed unio est relatio, & totum substantiale est absolutum, ergo &c. Min. quoad unionem patet ex disp. superiori: quoad 2. non potest negari, quia totum est de genere substantiae, ergo est quid absolutum.

Objec. 1. Compositio est de essentia compositi, sed

[1] Disp. 4. q. 1. [2] In 3. d. 2. q. 2. F.

sed unio parti de essentia con aliud, quam Respondeo de essentia compositio formaliter. Unic cone. min. n prie, & materi partibus: unic illarum; unio positiō verò e

Inst. Idem sed unio est d

Respondeo tamen non est in materia partibus unita

Objc. 2. Illu se, nec copiis concipi potest positum non ne, sicut nec compositio,

Respondeo potest sine re essentia relati exemplo albi tutiva albi, c in sententia ac

Inst. Unio n est de essentia

Resp. neg. stitutionem, sit pars essenti tiam, quatenus tutionem co constitutiva,

Inst. 2. Ma compositum ant. Ut separ nitæ consili Respondeo

sed unio partium est ipsa compositio , ergo unio est de essentia compositi . Prob. min. Uniti enim nihil est aliud , quam componi , seu simul ponni , &c.

Respondeo dist. maj. Compositio materialiter est de essentia compositi , ut compositi , conc. maj. compositio formalis actualis , neg. maj. & dist. min. similiter . Unio est ipsa compositio formalis actualis , conc. min. materialis , neg. min. Compositio proprie , & materialiter dicit consistentiam ex pluribus partibus : unio vero dicit formaliter conjunctionem illarum ; unio ista subjectatur in ipsis partibus , compositio vero est in toto .

Inst. Idem est esse compositum , & esse unitum . sed unio est de essentia uniti , ergo & compositi .

Respondeo neg. maj. Materia prima est unita , & tamen non est composita , quia , ut dicebam , unio est in materia , compositio vero est in toto , quod ex partibus unitis coalescit .

Objic. 2. Illud est de essentia rei , sine quo res nec esse , nec concipi potest , sed compositum nec esse , nec concipi potest sine unione , ergo , &c. Prob. min. Compositum non potest concipi , nec esse sine compositione , sicut nec album sine albedine , sed unio est ipsa compositio , ergo , &c.

Respondeo neg. maj. Relatio nec esse , nec concipi potest sine termino , & tamen terminus non est de essentia relationis , probatio etiam minoris peccat in exemplo albi , nam albedo est pars , & forma constitutiva albi , quod non potest dici de unione , etiam in sententia adversariorum .

Inst. Unio non est extra essentiam compositi , ergo est de essentia ejus .

Resp. neg. cons. Nam , licet prærequiratur ad constitutionem , & esse compositi , non sequitur ; quod sit pars essentiae . Vel dist. ant. Non est extra essentiam , quatenus prærequiritur , ut conditio ad constitutionem compositi , conc. ant. quasi sit pars ejus constitutiva , neg. ant. & conseq.

Inst. 2. Materia , & forma , ut unitæ constituunt compositum , ergo unio est de essentia ejus . Prob. ant. Ut separatae destruunt compositum , ergo ut unitæ constituunt .

Respondeo neg. conseq. & dist. ant. Ut unitæ , a-

deò ut unio sit conditio, sine qua nō constituerēt, conc. ant. adeò ut unio sit pars constitutiva essentialis, neg. ant. & conf. Voluntas non fertur in objectum, nisi ut cognitum, non proinde tamen sequitur, cognitionem esse in intellectum, & essentialē volitioni, ita est de approximatione, & applicatione agentis, & cause.

Objic. 3. Compositum per se, & per accidens non distinguuntur, nisi per unionem, ergo unio est de essentia compositi. Patet aut. Nam partes compositionis per accidens v. g. acervi lapidum non uniuertur proprie, & non potest alligari aliud distinctivum, quam unio. Prob. conf. Quod essentialiter distinguit item, eandem constituit, ergo, &c.

Respondeo dist. aut. Distinguuntur per unionem à posteriori, & a priori, conc. ant. à priori, & primariò, neg. ant. & prob. ejus. Hoc ipso, quod aliqua non uniuertatur, arguimus, unum non esse partem alterius, & illa non facere unum, sed prima, & formalis ratio distinguishingendi totum per accidens est entitas ipsa compositi, que est una.

Inst. Qualis est unio, tale est totum, unde, si sit unio per se, facit totum per se, si sit unio per accidens, facit unum per accidens, ergo unio est vere, & primo distinctione compositorum, ergo & constitutiva.

Resp. neg. conf. Nam conditiones, & circumstantiae sufficiunt sèpè ad qualificanda composita, & quò intimores sunt, còmagis distinguunt. Unio igitur se tenet ex parte partium componentium, velut conditio, & applicatio ad efficiendum totum, unde, si uniuntur, ut actus, & potentia substantiales, faciunt unum per se, si uniuntur localiter, faciunt unum contiguum, & per accidens.

Objic. 4. Illud est de essentia rei, quo solo sublato, & aliis remanentibus, tollitur res, sed sublata sola unione inter animam, & corpus, aliis remanentibus, tollitur homo quoad essentiam, ergo unio est de essentia hominis.

Resp. dist. maj. Quo sublato, res tollitur immediatè, & per se primo, & formaliter, conc. maj. & neg. min. si mediate tantum, & consequenter, neg. maj. & conf. Falsitas enim talis principii patet ex eo, quod inde sequeretur, innumeras conditiones, &

proprietates, visibilitate, &c. corporis, &c. sublata ignoratur homo secundè, quia pars ad faciendum

An compositum dicitur?

Questio sa-
tiali, ac
non
que, nam cer-
posse existere
de corpore, &
tramque parti-
quæritur de m-
nitis, an disti-
quædam tertia
forma totius,

Totum effi-
suis parti-
tistæ omnes cu-
do, quod totum
junctim, & di-
ferentia totius,
est ens unum a-
quia istud secu-

Prob. 2. ex S.
per verum in-
ctu, sed mater-
realis causa, &
go ab eo disti-

[1] In 3. q. 2.
[2] in Repor-

proprietas rerum esse de essentia carum, sublata risibilitate, tollitur homo, sublata ubicacione, tollitur corpus, supposito, quod non possit esse sine ubi, &c. sublata igitur unione animae cum corpore, tolleretur homo secundario, & consequenter, ac mediatis, quia partes non essent inter se invicem applicatae ad faciendum totum.

QUÆSTIO III.

An compositum Physicum, & essentiale sit realiter distinctum à partibus unitis.

QUæstio famosa est, & procedit de toto substantiali, accidental, & integrali, procedit etiam non de partibus absolute, & quomodo cumque, nam certum est, singulas, & utramque simul posse existere sine toto syncategorematico, ut constat de corpore, & anima rationali, & per consequens utramque partem distinguiri realiter ab homine, sed queritur de materia, & forma simul sumptis, & unitis, an distinguantur à toto, adeò ut istud sit una quædam tertia entitas ab illis distincta, quæ dicitur forma totius, an verò nihil sit præter illas, ut unitas.

CONCLUSIO.

Totum essentiale physicum distinguitur realiter à suis partibus simul sumptis, & unitis. Ita Scotistæ omnes cum aliquot Thomistis, & aliis.

Prob. 1. ex Scoto, [1] Quantum ad primum, ostendo, quod totum sit ens aliud à partibus omnibus coniunctim, & divisim. Probo, quia alias non est. Et differentia totius, quod est per se unum, ad totum, quod est ens unum aggregatione, ut cumulus, vel acervus, quia istud secundum totum est sive partes, &c.

Prob. 2. ex eodem. [2] Omnis causa vera, & realis per verum influxum distinguitur realiter à suo effectu, sed materia, & forma simul, & unitæ sunt vera, & realis causa, & per verum influxum causant totum, ergo ab eo distinguntur realiter. Maj. patet. Nihil

[1] In 3. q. 2. c. n. 7. d. 22. q. uni. L

[2] in Report. ibid. q. I. n. 4.

nim potest causare se ipsum velè , & realiter per rerum , & realem influxum ; & inde probant Theologi distinctionem realem inter personas divinas , quia inter se ita se habent , ut una sit ut producens , altera ut producta .

Prob. min. Implicat , ut causent totum , nisi ut unitæ , ergo ut unitæ sunt veræ , & reales causæ totius . Prob. ant. I implicat , ut causent , nisi ut applicatæ , nisi per unionem , & ut unitæ , non enim causant , ut divisæ , sed destruunt , ergo ; &c.

Dices 1. causare , ut unitas non quidem copulative , sed divisivè , id est materia , ut unita , causat , & distinguunt à toto , idem est de forma : non verò ambae simul , ut unitæ , quia sic sunt idem .

Contra . Datur una causa totalis , & adæquata efficiens , sed materia , & forma divisæ non sunt una totalis , & adæquata causa intrinseca , sed duæ partiales , ergo non causant divisim , ut unitæ , sed copulative , ergo ut tales distinguunt à toto . Minor negari non potest . Major verò est certa . Cur enim duæ partiales intrinsecæ non facient unam totalem adæquatam intrinsecam , æquè ac duæ partiales efficientes faciunt unam totalem extrinsecam : certè nequa scorsim est causa totalis compositi , ergo non sunt causa totalis nisi collectivè , ut unitæ .

Dices 2. disparitatem esse de extrinsecis , & intrinsecis , quia istæ causant per sui communicationem , non verò extrinsecæ , quæ propterea debent convenire in unam totalem , non autem intrinsecæ .

Contra . Omnis causa partialis dicit relationem non solum ad concusam compartialem , sed etiam ad causam totalem , quæ ex partialibus coalescit , pars enim , ut talis , dicit ordinem ad totum , sed ratio non potest esse sine termino suo , ergo rām intrinsecæ supponunt unam totalem in ordine suo , quam extrinsecæ . Quod autem intrinsecæ causent effectum per sui communicationem , qua ingrediuntur ejus constitutionem , id solum arguit inseparabilitatem effectus ab eis , non verò indistinctionem .

Contra 2. Effectus est semper natura posterior suis causis veris , qualescumque sint , ergo si totum est effectus materie , & formæ , ut unitarum , & simul sumptuarum , debet ab illis distingui , ut unitis , &

mul sumptis .
prius , & poste

Prob. 3. ex eo
gratia , homin
terminum real
nus non potest
sunt , ergo com
stam à partibus
Iste terminus
generabilis , &
in homine ani
terminus per se
liquid per se sub
stantiale , s
ex dictis , ergo
hominis potest
à partibus , &

Dices , hunc
ut unitas , qui
totum ex eis co
substantialis .

Contra . Per
lēm aliquid acc
hil acciperet effi
ret , ergo id no
ræ generationis
ita esset ad su
terminus , ut q
qui debet assig

Prob. 4. ex A
in materiam ,
asserit esse tres
dam materiam d
ro , quod ex his
& est vulgata i
tia quædam e
compositum ,
tria distingue
Prob. min. ex
bra opposita ,
à se ipso , erg

Objicies 1.

mul sumptis. Prob. conseq. Nihil enim potest esse prius, & posterius se ipso.

Prob. 3. ex eodem. Generatio substantialis, verbi gratia, hominis, est per se una, ergo & habet unum terminum realem; & substantialem, sed hic terminus non potest esse, nisi unitas substantialis compositi, ergo compositum dicit unam entitatem distinctam à partibus simul, & unitis. Prob. subsumptum. Iste terminus. 1. non est materia, quia hæc est in generabilis, & incorruptibilis. 2. non forma, quia in homine anima non generatur. 3. non unio, quia terminus per se generationis substantialis debet esse aliquid per se substantiale, sed unio non est per se quid substantiale, sed accidens, nempe relatio, ut patet ex dictis, ergo nullus terminus per se generationis hominis potest assignari præter entitatem compositi à partibus, & unionem distinctam.

Dices, hunc terminum esse materiam, & formam, ut unitas, quia, cum partes illæ sint substantiales, totum ex eis coalescens dicitur substantiale, & unio substantialis.

Contra. Per generationem veram, & substantialem aliquid accipit esse simpliciter, sed in homine nihil acciperet esse simpliciter, si sola unio de novo fieret, ergo id non sufficit ad salvandum conceptum veræ generationis substantialis, nam sola unio produccta esset ad summum terminus, ut quo, non autem terminus: ut quod, & iste est, quem quærimus, & qui debet assignari.

Prob. 4. ex Aristotele, [1] qui dividit substantiam in materiam, & formam, & compositum; easque asserit esse tres substantias. [2] Tale verò modo quoddam materia dicitur, & alio modo forma, tertio vero, quod ex his, id est, compositum, inquit Scotus, & est vulgata illa distinctio substantiæ, quod substantia quædam est materia, quædam forma, quædam compositum, sed hæc divisio non esset bona, nisi hæc tria distinguerentur inter se, ergo distinguuntur. Prob. min. ex Arist. Omnis bona divisio est in membra opposita, & distincta, idem enim non dividitur à se ipso, ergo hæc tria distinguuntur.

Objicies 1. Totum non potest separari à partibus u-

[1] 7. Met. t. 7. [2] ibid.

nitis, ergo non distinguitur ab eis. Prob. conseq. Q. mne absolutum distinctum ab alio potest separari sed compositum est quid absolutum, & partes etiam, ergo, si distinguiunt realiter à partibus unitis, potest ab eis separari: hoc autem est impossibile.

Respondeo neg. conseq. & dist. maj. prob. Si illuc absolutū esset quid prius, & ab alio independens essentialiter, & liberum à necessaria connexione, conc. maj. si est dependens, vel connexum, neg. maj. & conseq. distincta pariter min. Nam totum depēdet essentialiter, & intrinsecè à partibus, illas siquidem includit essentialiter, & ex illis constituitur, & est posterius illis.

Inst. 1. Saltēm partes unitæ, & simul sumptae poterunt separari à toto. Prob. Nam illæ sunt absolute in se, & priores toto, ergo ut tales poterunt separari.

Resp. neg. subsumptum, & conseq. prob. Nam partes, ut unitæ, habent necessariam connexionem cum toto, velut earum effectu necessatio, quem causant, ut causæ intrinsecæ; causæ extrinsecæ sunt separabiles, & possunt impediri, ne causent, saltēm plurimæ, non vero intrinsecæ. Unde Deus impedire non potest, ne albedo faciat album, & calor calidum, hoc ipso, quod uniuntur subjectis suis.

Inst. 2. Accidens dependet essentialiter à subjecto, & est posterius illo, & tamen potest separari à subjecto, ergo & totum quamvis dependeat essentialiter, & ut posterius, à partibus unitis.

Resp. neg. conseq. & disparitas est, quia accidens dependet à subjecto, ut à causa extrinseca; totum verò pendet à partibus unitis, ut à causa totali intrinseca.

Objicies. 2. Vel illa tertia entitas distincta uniretur partibus unitis, vel non; sed neutrum dici potest, ergo non est asserenda. Prob. min. 1. Si uniretur partibus, ficeret compositionem cum eis, & sic daretur compositum compositi, & sic in infinitum. 2. si non uniretur, non spectaret ad eandem entitatem cum eis, sed haec sunt absurdā, ergo, &c.

Resp. neg. min. quoad 2. partem, & ant. prob. ejus. Non enim uniretur partibus, sed eas includeret, & ex eis, ut unitis inter se, causaretur, & resultaret; & ad hoc non est necessaria alia unio præter illam, qua partes uniuntur ad causandum illud totum.

Inst. cum Arriaga putante, istud argumentum esse in-

solutile. Illa est
hili; si nihil, ergo
ergo esset pars
tia est illa entitatis.

Resp. neg. to-

sum compositum

Inst. 2. Illa con-

pertinet etiam ab
&c. Prob. min.
forma illarum
tentia, & parti-
ni compositi, e-

Resp. neg. mi-
ficere, quia no-
persici, velut p-
nec quidquam

Inst. 3. Non

eis intrinsecè ce-

dit ea, à quibus

tas totius distin-

Resp. neg. an-

realis inter incli-

Objicies 3. Q-

test distingui ab

sentia totius, ergo

iam patet. Nihil

tiæ rerū sunt in-

Resp. dist. ma-

conc. maj. & n-

Partes autem, c-

de essentia physi-

corruptibilis, v-

Inst. Totum

tiam à partibus

ant. Definitio,

sunt definitio te-

Resp. per ea

tibus physicis, &

quis diceret in-

pus, sicut dici

Objicies 4. V-

se totum, vel

solutile. Illa entitas esset aliquid compositi, vel nihil; si nihil, ergo non spectaret ad illud; si aliquid id, ergo esset pars compositi, & non totum, ergo similitudina est illa entitas.

Resp. neg. totum ant. & dilemma. Esset totum ipsum compositum. Grande mysterium!

Inst. 2. Illa entitas vel per se esset unitas, vel perficeretur ab eis, sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. 1. si perficeretur, esset veluti pars, & forma illarum. 2. si perficeretur, esset de se in potentia, & partialis, sed haec omnia repugnant rationi compositi, ergo, &c.

Resp. neg. min. & ad prob. dico. nec propriè perficere, quia non afficit illas, nec recipitur in illis, sed perfici, velut per partes intrinsecas componentes, nec quidquam inde sequitur absurdum.

Inst. 3. Non includeret illas partes, ergo nec ab eis intrinsecè constitueretur. Prob. ant. Nihil includit ea, à quibus realiter distinguitur; sed illa entitas totius distingueretur a partibus unitis, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & mai. prob. Datur enim distinctio realis inter includens, & inclusa physica. Dico, *physica*; nam de metaphysicis esset alia ratio.

Objicies 3. Quod est de essentia alicujus, non potest distinguiri a eo; sed partes, ut unitæ, sunt de essentia totius, ergo, &c. Min. negari non potest. Mai. etiam patet. Nihil enim distinguitur a essentia sua, & essentiæ rerū sunt indivisibilis, ergo & indistincte realiter.

Resp. dist. maj. Quod est de essentia metaphysica, conc. maj. & neg. min. de essentia physica, neg. maj. Partes autem, de quibus loquimur, sunt physicae, & de essentia physica, quæ non est indivisibilis, nec incorruptibilis, ut sunt essentiæ metaphysicae.

Inst. Totum non potest habere distinctam essentiam à partibus suis essentialibus, ergo, &c. Prob. ant. Definitio, & definitum convertuntur; sed partes sunt definitio totius, & totum est definitum, ergo, &c.

Resp. per eandem distinctionem de essentia, & partibus physicis, & metaphysicis, & id clarum est: nam quis diceret in rigore, quod homo est anima, & corpus, sicut dicitur, quod est animal rationale?

Objicies 4. Vel distinguitur à partibus secundum se totum, vel secundum partes sui; sed neutrum

dici potest , ergo , &c. Prob. min. 1. Si secundum se totum distingueretur ab omnibus partibus suis simul , & sic à se ipso toto . 2. si secundum partem , per hanc partem distingueretur ab omnibus partibus suis simul , sed utrumque implicat , ergo , &c.

Resp. ex Scoto . [1] neg. min. & seq. i. part. prob. Nā distinguitur à partibus unitis se toto categorematicè sumptos ; id est supponente pro omni , & qualibet parte .

Inst. 1. Illa sola se totis distinguuntur , quorum unum non includit aliud , nec quidquam ejus ; sed non ita est de toto respectu partium unitarum , quia illas includit , ergo totum categorematicè non distinguitur se toto à partibus unitis , &c.

Resp. neg. maj. Nam ad distinctionem illam sufficit , ut ex sua ratione formalí unum non sit aliud formaliter , & realiter ; illa quidem nota distinctionis asserta in minori vera est , sed non est sola ; ideo ; licet totum categorematicum includat partes unitas , distinguitur tamen se toto ab illis ob hanc aliam rationem .

Objicies 5. Illa tertia entitas distincta est superflua , ergo rejicienda . Prob. ant. Sine illa partes , ut unitæ , habent sufficienter rationem totius , ergo , &c.

Resp. neg. ant. utrumque . Nam partes , ut unitæ , non habent rationem totius , sed sunt causæ inseparabiles , & adæquatæ totius compositi .

Inst. Illa entitas esset substantia , vel accidens ; sed neutrum dici potest , ergo , &c.

Respondeo neg. min. Esset substantia totalis compositi .

Inst. 2. In hominē esset vel corporea , vel incorporea ; sed neutrum dici potest , ergo , &c. Prob. min. Quia includeret corpus , ergo esset corporea . 2. includeret animam , ergo incorporea esset .

Resp. neg. min. & dico , quod esset partim corporea , & partim spiritualis propter rationem instantiæ .

Objicies 5. Si homo esset tertia entitas distincta à corpore , & anima unitis , Verbum divinum eam assumpsisset in sua incarnatione , & eam dimisisset in triduo mortis ; quia hæc periit per dissolutionem unitonis ; sed consequens utrumque falsum est , ergo , &c. Sequelæ patent , quia assumpsit totum hominem

exce-

excepta persona
masseeno , Ve
dimisit i loque
substantialis ,
Resp. neg.
misit illas pa
statu separati
tatem resulta
& corporis ,
nis non possi
tertia entitas
unitis , & ab
ideò , illa dis
logia .

C
D Isteinēli
& mut
Prob. ex S
eam distincti
mutuam , e
pendentia te
trinsecis ; se
& distinctio
ergo illa dist

Objicies .
nitis : sicut p
illo , ergo ill
seq. Distincti
mutuam sep

Resp. neg
prob. ejus i
parabiles à p
tis ob ration
est , separabi
lem . Dixim
reali , ac de
realiter à p
realiter à se
cut istæ dist
tatem .

Quæres ,

excepta personalitate. Prob. min. Nam ex D. Damasco, Verbum, quod semel assumpsit, numquam dimisit i loquens de substantialibus; sed illa entitas est substantialis, ergo.

Resp. neg. min. & dist. maj. prob. [1] Numquam dimisit ulla partes essentiales, & substantiales, quae in statu separationis possunt existere, conc. maj. totalitatem resultantem ex unione partium, id est animæ, & corporis, & quæ in statu dissolutionis dictæ unionis non possunt existere, neg. maj. & conseq. Nam tertia entitas, de qua loquimur, resultat ex partibus unitis, & ab illarum unione essentialiter dependet, ideo, illa dissoluta, perit & ista, sed de hoc in Theologia.

C O N C L U S I O I I.

Distinctio illa totius à partibus unitis est positiva, & mutua. Est contra aliquos Scotistas.

Prob. ex Scoto. [2] Nam rationes, quibus probat eam distinctionem, ostendunt, eam esse positivam, & mutuam, ergo, &c. Prob. ant. Præcipua ratio est dependentia totius à partibus, ut à causis realibus intrinsecis; sed illa dependentia est realis, & positiva, & distinctio inter causas, & effectus reales est mutua, ergo illa distinctio est positiva, & mutua.

Objicies. Totum non potest separari à partibus unitis: sicut partes possunt separari à toto, & esse sine illo, ergo illa distinctio non est mutua. Prob. conseq. Distinctio mutua explicatur etiam à nobis per mutuam separabilitatem, ergo, &c.

Resp. neg. ant. quoad 2. partem, & conseq. & ant. prob. ejus 1. enim tam partes, ut unitæ, sunt inseparabiles à toto, quam ipsum totum à partibus unitis ob rationem datam ad 1. objectionem. 2. falsum est, separabilitatem solum arguere distinctionem realem. Diximus enim, eam etiam argui ex causalitate reali, ac dependentia; unde, quia totum dependet realiter à partibus unitis, & nihil potest dependere realiter à se ipso, dicimus illud distinguere ab eis, sicut istæ distinguuntur ab illo propter realem causalitatem.

Quæres, quid sit illa tertia entitas.

H 6

Resp.

[1] *Scotus in 3.d.22.q.un.L.n.18.* [2] *ibid.*

Resp. esse entitatem substantialis compositam ex materia, & forma substantialibus unitis, quod patet ex questione precedenti.

Q U A E S T I O I V.

An totum integrale, & accidentale distinguantur à suis partibus unitis.

Questio hæc controvertitur inter Scotistas ipsos, nec facile est decidere, in quam partem inclinaverit Doctor subtilis. Nos, quid probabilius nobis videatur, breviter dicemus.

C O N C L U S I O I.

Probabilius est, totum integrale distinguiri realiter à suis partibus quibuscumque. Ita Scotistæ plures contra alios.

Prob. ex Scoto, qui post Aristotelē [1] definit totum, cuius nulla pars abest, ex quibus totum constituitur secundum naturam propriam, & continens contenta; id est partes, que se habent, ut contenta; ad hoc scilicet, ut illa contenta sint unum, aliquid in toto; sed, si totum esset suæ realiter partes, non verò aliquid distinctum, non contineret illas realiter, ut sit ex eis unum aliquid, sed esset realiter plura, ergo, ex Scoto, totum tamen integrale, quam essentialie distinguitur realiter à suis partibus unitis.

Item eodem modo loquitur de toto in quantitate, seu toto materiali, atque de essentiali, [2] si enim, inquit, homo nihil esset, nisi partes unitæ sibi, homo non esset unum, nisi aggregatione, sicut nec quinarius est unitates quinque, sed est illud totum, quid resultat ex quinque unitatibus, aliter, si esset illæ unitates, esset unum, sicut acervus: quid clavius. Ex distinctione totius integralis arguit distinctionem totius essentialis.

Prob. 2. rationibus adductis supra. Nam partes integrales, sive homogeneæ, sive heterogeneæ tamen causant realiter totum integrale, & in eo tamen realiter continentur, quam in toto essentiali, ergo, si

[1] *L.s.metaph.l.31.n.44.* [2] *In 3.d.22.q.un.l.n.8.*
¶ *& in 2.d.16.q.un.F. & in sup.ibid.n.9.*

causalitas
distinction
& totius in
litare pro
integrali,
totale ope
tem nostram
Objicies
guitar rea
grale. Pro
tur ulla q
sola conti
(totius co
quo caret,
nitorum,
sed hoc e
distincta i
ex Scoto,

Respon
totum illu
tes separa
manet nu
vationem
ne. Adm
partes pur
forma tot
partes. U
Sola cont
maliter,
tius integ
tas, non

Objicie
sequeretur
falsum co
materia t
titas totiu
titas gen
materia g

Respo
diximus
appositio

[1] 4.
[3]

causalitas, & dependentia, & continentia arguunt distinctionem realem totius essentialis à partibus, ita & totius integralis; fateor tamen rationes aliquas militare pro toto essentiali, quae non militant protototo integrali, ut subjectatio accidentium, & principium totale operationum, &c. sed hoc non impedit veritatem nostrae conclusionis, modo istae concludant.

Objicies 1. ex Scoto. [1] Totū continuum non distinguitur realiter à partibus suis, ergo nec totum integrum. Prob. Ant. In divisione continui non deperditur ulla quantitas diversa à quantitate partium, sed sola continuitas, & respectus totalitatis, illa Entitas (totius continui) quando est unio facta, habet aliquid, quo caret, quando est divisio; scilicet habitudinem unitorum, & continuationem; logendo de quantis; sed hoc esset falsum, si entitas totius continui esset distincta realiter à partibus unitis integralibus, ergo, ex Scoto, non distinguitur.

Respondeo, Scotum [2] ibi aperte docere, quod totum illud dicit entitatem realēm. Nam, cūm partes separantur, illa entitas totius, quae præfuit, non manet nunc, & partes transmutantur à forma ad priuationem; & ita est hic quasi corruptio sine generatione. Admittit ergo Scotus, quod totum non est sive partes purè, sed entitas distincta, quae est quædam forma totius, & quæ deperditur, quando separantur partes. Unde in forma neg. ant. & dist. maj. prob. Sola continuitas deperditur in divisione continui formaliter, ut continuum est, conc. maj. in ratione totius integralis, neg. maj. Nam deperditur illa continuitas, non verò integritas entitativa, & positiva totius.

Objicies 2. Si totum integrale sic distingueretur, sequeretur, materiam generari, & corrupti; sed falsum conseq. ergo, &c. Prob. seq. maj. Quando materia totalis divideretur, corrupteretur illa entitas totius, &, quando partes reunirentur, illa entitas generaretur; sed illa entitas est materia, ergo materia generaretur, & corrupteretur.

Respondeo neg. seq. maj. & maj. prob. Nam, ut diximus ex Scoto [3] in divisione continui, nec in appositione partium ejusdem, non sit propriè mun-

[1] 4.d.12.q.4.d. & k.n. 25. & 26. [2] ibid. n. 15.
[3] ibid.

tatio, nec propria generatio, nec corruptio, sed quasi corruptio, & quasi generatio, quia illa entitas positiva utriusque partis, quae nunc est (divisa) totaliter presuit, licet non praefuerit sub illa divisione, si ergo solum mutatio, & generatio, vel corruptio in ratione continuitatis, non vero in ratione entitatis, quia haec presupponit subjectum, quod mutetur de forma ad non formam; in materia autem prima, si dividatur, non presupponitur subjectum, cum illa ipsa sit primum subjectum, nec presupponat aliud; alioqui non esset prima.

Objicies 3. Sequeretur per additionem unius guttae ad nisi generari entitatem illam in toto maii, & per ablationem ejusdem guttae eandem entitatem corrumpi; sed hoc est absurdum, ergo, &c.

Respondeo neg. min. Quid enim ibi absurdius, quam dicere, ad productionem unius albi resultante innumeras relationes similitudinis ad omnia alba, & dissimilitudinis ad omnia alia colorata per totum mundum?

Inst. Sequeretur, idem individuum corruptum posse naturaliter reproduci; sed hoc est falsum, & absurdum, ergo, &c. Prob. seq. Posset naturaliter auferri illa gutta aquae, qua ablata, corrumperetur illa entitas totius, & deinde restitui, qua restituta, reproduceretur eadem entitas, sed hoc fieret naturaliter; ergo, &c.

Respondeo ex Scoto, [1] neg. min. Nam non apparet, quare non possit natura aliquid idem numero reproducere, &c.

Inst. 2. Duae libræ conjunctæ magis ponderarent, quam separatae; sed hoc est falsum. & contra experientiam, ergo, &c. Prob. mai. In conjunctione esset praeter duas libras tertia illa entitas, quæ haberet suam gravitatem, ergo, &c.

Resp. neg. seq. & ant. prob. Nam, sicut illa entitas non contineret, nisi duas libras, ita nec aliam gravitatem, nec enim facit novum pondus.

Inst. 3. Sequeretur animal non fore idem post nutritionem, quod erat ante, sed hoc est absurdum, ergo, &c. Prob. mai. Nam per acquisitionem novæ partis carnis, y. g. faceret aliud totum, & aliam entitatem, ergo, &c.

Resp. neg. seq. & ant. prob. Animal est totum hetero-

[1] *Ibid. d. 43. q. 3. E.*

terogenenum,
tur partes Et
nutritionem.

Objicies 4.
tiam entitate
Omnia, qui
de partibus
Resp. neg.
stinctionis tot
ia, quæ est c

T Otum a
similitudin

Est Doctoris

Prob. 1. ex
hoc, quod so
no per accide
ad partem,
des, quod te
Etum essent
dentalis dep
in ratione su
cidens non
&c.

Prob. 2. I
cidens, sed
Nulla subst
ullum accide
illa totalis e
non potest
min. Inclu
supt substi
forma, er

Prob. 3. C
admittitur
non fit un
completur
entitas dis

Objicie
tionem,

[1] In 3

terogeneum, quod non mutatur; nisi cum mutantur partes Eterogeneæ, & istæ non mutantur per nutritionem.

Objicies 4. Nulla est necessitas ponendi hanc tertiam entitatem, ergo non est ponenda. Prob. ant. Omnia, quæ tribuuntur illi entitati, dici possunt de partibus unitis.

Resp. neg. utrumque ant. Nam præcipua ratio distinctionis totius essentialis est causalitas, & dependencia, quæ est eadem in toto integrali.

CONCLUSIO II.

Totum accidentale non est quid unum realiter distinctum à suis partibus simul sumptis, & unitis. Est Doctoris, & suorum.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Solus respectus non sufficeret ad hoc, quod totum diceretur per se unum, quia in toto uno per accidens est per se respectus, & essentialis partis ad partem, ut partes de dependencia ad subjectum, vides, quod totum accidentale includit necessariò respectum essentialis partis ad partem, nam forma accidentalis dependet à subjecto, ut posterius à suo priori in ratione sustentantis, ergo, ex Scoto, totum per accidens non est quid unum distinctum à partibus, &c.

Prob. 2. Illa entitas totalis esset substantia, vel accidentis, sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. Nulla substantia includit essentialiter accidentis, nec ullum accidentis includit essentialiter substantiam, sed illa totalis entitas deberet utrumque includere, ergo non potest esse nec substantia, nec accidentis. Prob. min. Includit essentialiter partes suas, sed illæ partes sunt substantia, velut subjectum, & accidentis, velut forma, ergo, &c.

Prob. 3. Quia, ut sœpè dictum est, & ut ab omnibus admittitur, ex entibus diversorum prædicamentorum non fit unum per se, quia quodlibet in suo genere est completum, ergo ex subjecto, & accidente non fit una entitas distincta à suis partibus unitis.

Objicies 1. Scotus dicit, quod totum per aggregationem, ut acervus lapidum, est suæ partes; inum vero

[1] In 3.d.2.D.n.8.

verò per accidens est magis unum, quam illud ex aggregatione, & minùs unum, quam totum unum per se, & tamen unum totum per accidens non est sive partes, &c. ergo ex Scoto, totum per accidens est aliquid unum distinctum realiter a suis partibus.

Respondeo neg. coaq. Scotus ibi rationē docet, quod totum per accidens non est adeò pūrē sive partes, sicut totum ex aggregatione, addit enim supra partes suas unionem realem inter accidens, & subjectum, & actualem informationem, atque inherētiam, quam non dicunt partes acervi lapidum, sed non dicit absoluē, quod illum totum, v. g. *homo albus*, sit una per se entitas distincta ab homine, & albedine, sicut homo est entitas una distincta ab anima, & corpore. Imò docet totum per accidens esse minus unum, quam totum per se, ergo non tenet, illud distingui realiter a suis partibus, sicut istud.

Objec̄tus 2. Partes accidentales non minùs causant totum accidentale, quam partes substantiales, ergo illud totum non minùs distinguitur a suis partibus.

Respondeo neg. ant. Non enim ibi est propria causalitas, quia non se habent proprie, ut actus, & potentia, sicut materia, & forma; & hujus differentiae ratio non datur alia, nisi quia haec entitas est haec entitas, inquit Scotus. [1]

Q U E S T I O V.

An totum compositum sit subjectum accidentium.

Certum est, quod accidentia relativa, & imperfecta, seu incompleta subjectantur tam in materia, quam in forma, & in toto composito, imò & in ipsis accidentibus, nam relatio & qualitas, & inaequalitas, verbi gratia, subjectantur immediate in quantitate, & similitudo in qualitate, & unio in materia, & forma vicissim; sed quæstio est de absolute (ut sunt quantitas, & qualitas) an scilicet subjectantur immediatè in toto composito ex materia, & forma.

Com-

[1] In 3.d.2.q.2. E.n.1c.

Compositum
constat materi
in homo const
non totale, se
dein constat
quaevnque.
sim ab anima
qualitates plu
Denique ag
mediatè inhæ
nominationis
dentibus, sec
hærent, salte
tus, licet no
illa immedi
quantitas, 8
vel forma im
utiaque, de
stantiali, qu
teria absque

A ccident
ex mat
sumpto. Ser
ex materia
quædam en
quod, accide
ut sunt qu
maxime fo
stæ, & Th
Prob. 1.
ctet, quod
maliter in
quod requiri
quantitas
vel erit in
subjecto, &
erit posteri
&c. ergo
recipiunt

[1] In

Compositum porro aliud totale & completum, quod constat materia, & forma completa, seu ultimata, ut homo constat corpore, & anima rationali, aliud non totale, seu incompletum, ut corpus, quod quidem constat materia prima, & forma substantiali qualcumque. Certum enim est, quod corpus seorsim ab anima rationali servat suam quantitatem, & qualitates plurimas.

Denique agimus de *subjecto inscienis*, in quo immediate inherent accidentia, non vero de *subjecto denominationis*, quod denominatur quidem ab accidentibus, sed illa non sustentantur ab eo, nec illi inherent, saltem immediate, v.g. calor dicitur quantum, licet non sustentet quantitatem, sed potius ab illa immediatus recipiatur. Quæritur ergo, an quantitas, & qualitates recipiantur in sola materia, vel forma immediate, an vero in toto composite ex utriusque, de quo vide, quæ diximus de forma substantiali, quod scilicet recipiatur immediate in materia absque mediatione ullius accidentis absoluti.

CONCLUSIO. I.

Accidentia perfectæ subjectantur in toto composite ex materia, & forma substantiali categoriacice sumpto. Sensus est, quod totum, seu compositum ex materia, & forma substantiali, & pro ut est una quædam entitas ex illis coalescens, est subjectum, ut quod, accidentium absolutorum, seu perfectorum, ut sunt quantitas, & qualitates; materia vero, & maxime forma, sunt subjectum, ut quo. Ita Scotiæ, & Thomistæ cum aliis multis.

Prob. i. ex Scoto [1] jam adducto supra, ubi docet, quod, si nulla forma corporeitatis maneat, formaliter in igne, & aqua, nullum omnino accidens, quod requirit pro subjecto substantiam compositam (ut quantitas) potest manere idem numero, sed quodlibet vel erit in corrupto, ut in subjecto, vel in genito, ut in subjecto, & ita quantitas, & quodcumque aliud accidens erit posterius naturaliter substantia, scilicet composita, &c. ergo, ex Scoto, accidentia perfectæ, seu absoluta non recipiuntur in materia, nec in forma sigillatum, sed in toto.

[1] In 2.d.3.q.4.l.n.17.

motu composito ex utraque, quandoquidem sunt posteriora ipso.

Prob. 2. Illud est subjectum quod in hæsionis accidentium, quæ per motum acquiruntur, quod est subjectum ipsius motus, sed compositum substantiale categorematicum est subjectum ipsorum accidentium, ergo est etiam subjectum ipsorum accidentium. Min. negari non potest, & patet ex Philosopho, qui postquam distinxit subjectum motus, dicens, id esse, quod primum movetur, ut lignum, & terminum, ad quem, scilicet id, in quod movetur, ut calidum, & terminum, à quo, seu ex quo, ut frigidum. Dicit, lignum esse subjectum in hæsionis motus, manifestum est, inquit, quod in ligno est (motus) ut in subjecto; lignum autem est subjectum substantiale ex materia, & forma ligni. Prob. ergo maj. Motus, & terminus ejus sunt in eodem subjecto, v. g. calefactio, & calor, nam subjectum movetur propter calorem, ergo, quod est subjectum motus, est etiam subjectum accidentium, quæ per illum acquiruntur.

Prob. 3. Si materia esset proprium subjectum in hæsionis accidentium, nullus motus in rerum natura esset violentus; sed falsum conseq. ergo. Prob. Ieq. ex Scoto. Motus ille violentus dicitur, qui est contra inclinationem passi, seu subjecti; sed nullus motus est contra inclinationem materiae: ergo, si illa esset subjectum motus, & accidentium, quæ per illum acquiruntur, nullus motus esset violentus in rerum Ina-
gura. Prob. min. Materia est indifferens de se, aut appetit omnes formas, ad omnes inclinatur, aut saltem nullam horret ex se, ergo nec ullum motum.

Prob. 4. Compositum ex materia, & forma substantiali, v. g. lignum, est subjectum denominatio-
nis, verbi gratia, calidi, frigidi, siccii, &c. ergo est etiam subjectum in hæsionis. Prob. conseq. Quod est subjectum denominationis, est etiam in hæsionis, quando est capax utriusque; sed totum compositum, v. g. lignum, est capax tamen caloris in se recipiendi, quam denominationis calidi, ergo est subjectum caloris, à quo denominatur.

Prob. denique ex Philosopho. [1] Materia 1. est

[1] S.phys.t.8. & I.de gener.t.24.

subjectum ge
subjectum ali-
nem accidenti-
stantiale est su-
probationes r.
Objicies 1.
suo, toties po-
rumpitur con-
tio usque ad
ergo, &c. Se-
grant de subje-
cto perirent
tis. Cum ex
fluiditas, &
ne, aut anima-
figura, quan-

Resp. dist. in compositione
min. falsum
inanimatis,
Scoti allato.
quæ remanen-
num, & ani-
mata, & in-
animatis nulli
propter convi-
aere, & aqua-

Objicies 2.
formam, ni-
sed non pote-
qualitates in-
litates subje-
maj. Forma
habeat calo-

Resp. neg.
& frigus (id)
dunt introd.
in composi-
pulsionem
tantur for-
sunt ab ag-

Objic. 3.

[1] Dis-

subjectum generationis, & corpus substantiale est subjectum alterationis; sed alteratio sit per receptionem accidentium, ergo corpus, seu compositum substantiale est subjectum inhaesioneis accidentium. Alias probationes reperi ex dictis supra. [1]

Objicies 1. Si accidentia subjectarentur in compositione, toties perirent accidentia omnia, quoties corrumperit compositum substantiale, & fieret resolutionis usque ad materiam primam; sed falsum cons. ergo, &c. Sequela patet. Nam accidentia non migrant de subjecto in subjectum, unde pereunte subjecto perirent & ipsa. Prob. min. experientiis multis. Cum ex aere sit aqua, manet diaphancitas, & fluiditas, & idem est, cum ex aqua sit aer, in homine, aut animali mortuo manent ferè iidem colores, figura, quantitas, &c.

Resp. dist. maj. In compositis inanimatis, conc. maj. in compositis animatis, neg. maj. & similiter dist. min. falsum conseq. de animatis, conc. min. de inanimatis, neg. min. & conseq. ut patet ex textu Scotti allato. In compositis animatis accidentia illa, quae remanent in corporibus post mortem hominum, & animalium, subjectantur in compositis ex materia, & forma substantiali corporeitatis, in inanimatis nulla prorsus remanent, licet similia sine propter convenientiam formarum aliquam, ut sit in aere, & aqua.

Objicies 2. Agens naturale non potest introducere formam, nisi materia sit disposita ad illam præ alia, sed non potest esse disposita, nisi per quantitatem, & qualitates in ipsa hærentes, ergo quantitas, & qualitates subjectantur in materia, non in toto. Prob. maj. Forma ignis non potest produci in ligno, nisi habeat calorem, & siccitatem, ergo, &c.

Resp. neg. min. Nani, ut jam diximus alias, calor, & frigus (idem dic de cæteris qualitatibus, quæ præcedunt introductionem formæ generandæ) recipiuntur in composito corrumpendo, & requiruntur ad expulsionem formæ ligni; qualitates verò, quæ continentur formam ignis, sunt in toto igne genito, & sunt ab agente, aut manant ab ipsa forma ignis.

Objic. 3. Omnia accidentia educuntur de potentia

ma-

[1] Disp. de for. q. 5.

materiæ, ergo materiæ inherent. Patet conseq. Nam ab eo dependent in esse, à quo dependent in fieri. Prob. ant. Cum ignis calefacit aquam, educit vaorem ex potentia aquæ, sed non educit ex potentia formæ, ergo ex potentia materiæ. Prob. min. Forma non habet potentiam ad calorem, sed potius repugnantiæ, ergo sola materia habet potentiam respectu caloris, & ita est de reliquis.

Resp. neg. ant. primi argum. & min. 2. & ant 3. Nam potentialitas, & inclinatio quoad hunc valde differunt; plura habent potentiam pallivam ad formas accidentales, quas aversantur; ut patet de aqua respectu caloris.

Inst. Calorem educi ex aqua est aquam concurrere ad productionem caloris, ut causam materialem; sed aqua, ut aqua, seu per formam aquæ, id non potest, ergo calor non educitur ex aqua, ut aqua est. Prob. min. Quilibet cæta continet virtualiter efficiendum suum, sed aqua non continet virtualiter calorem, sed potius frigus; ergo, &c.

Resp. neg. min. & dist. maj. prob. Continet effectum in suo genere cause, sicut causa materialis, in genere cause materialis, & efficiens in genere efficiens, conc. maj. continet effectum absolute, & simpliciter in omni genere, neg. maj. & dist. min. Aqua, ut aqua, non continet calorem virtualiter, sed potius frigus in genere cause efficientis, conc. min. in genere cause materialis, neg. min. non continet frigus in genere efficientis, unde, amoto agente calefaciente, aqua, ut aqua, expellit calorem inductum, & sensim producit in se frigus connaturale, sed calorem continet potentialiter. Continentia virtualis non dicitur de causa materiali; sed tantum de efficiente. De materiali autem dicitur tantum, quod contineat effectum potentialiter.

Objic. 4. Si accidens est in toto, est in materia, & forma secundum eandem suum partem, vel secundum diversas, sed neutrum dici potest, ergo non est in toto. Prob. minor. Si est secundum eandem partem in forma, & materia, ergo idem numero est in duabus subjectis distinctis, si vero secundum diversas partes, ergo illa pars, que inheret formæ, non est in materia, & vicissim, ergo accidens non est in toto, sed in partibus.

Resp.

Resp. hoc non distingu nos autem, i teria sed in & forma.

Obj. cies s. esse eandem si ex aqua sia que aqua, eandem numero aqua sed hoc non tur in tota atio, quantitate alio qui enit de subjecto & de igne r minata est a actualis ext

Resp. nec cit Scotus, si viduaci per tam: nam, reperi ea quantitas e Scotus, quod est in sententia, numero & positum, verbis in t

Totum
li-
cidentium

Prob. e in brutis ultimata ultimata ex mate

[1] R

Resp. hoc argumentum urgere Thomistas, & alios non distinguentes totum à suis partibus, secundum nos autem, neg. maj. nec enim est in forma, & materia, sed in ipsa entitate totius compositi ex materia, & forma.

Objecies s. Scotus si licet quantitatem terminatam esse eandem in generato, & concepto, vel bigratia, si ex aqua fiat ignis, & rursus ex igne fiat aqua, utramque aqua, scilicet concepta, & generata habebit eandem numerum quantitatem, licet non sit eadem numero aqua, sed tantum eadem numero materia; sed hoc non est et vice versa, si quantitas illa subiectatur in tota aqua, non vero in parte aquae ex Scotio, quantitas suae extensio in sola materia. Prob. min. alioqui enim accidens, scilicet quantitas, non pataret de subiecto in subiectum, scilicet de aqua in ignem, & de igne in aqua in quantum recte. Quod anima interminata est aptitudinalis extenso, terminata vero est actualis extenso.

Resp. neg. min. Id enim ex propria sententia non dicit Scotus, sed ex illorum, qui putant substantiam individuari per quantitatem terminatam, vel interminatam; nam, cum materia posset cum eadem quantitate reperiendi eadem numero in generato, & concepto, si quantitas esset principium individuationis, recte dicit Scotus, quod conceptum posset idem numero redire; quod est impossibile, taliter naturaliter, sed in propria sententia, & ex principiis Scotorum, non remanet eadem numero quantitas, nec rediret idem numero compositum, & entitas aquae, hoc enim dicit expressis verbis in textu allato pro conclusione.

CONCLUSIO II.

Totum compositum ex corpore, & anima materiali, aut spirituali non est subiectum unum accidentium. Hec sequitur ex principiis Scotistis.

Prob. ex Scoto. Non solum in homine, sed etiam in brutis, & plantis prater animam, qua est forma ultimata corporis, cum quo facit unum per se, & ultimatum completum, ipsum corpus est compositum ex materia, & forma substantiali corporis tatis,

ut

[1] In 2.d. 3.a. q.n. 10.

ut suppono ex dicendis in libris de anima [1] manife-
stus videtur exclusa sive, quod possit concludi in alijs
vivis forma mixtionis (seu corporeitatis) differre ab
anima, quam in homine de anima intellectiva. Unde
a quocumque, & qualitercumque corrum patitur corpus
vivum, dum tamen non statim resolvatur in elemen-
ta, semper producitur cadaver idem, & ejusdem ra-
tionis, scilicet in corpore post discessum animæ tam
materialis, ut est anima plantæ, & bruti, quam
rationalis, manet idem corpus cum eadem quanti-
tate, & figura, & aliis multis accidentibus, ergo,
ex Scoto, illa accidentia in his compositis non subje-
ctantur in toto composito ex corpore, & anima, sed
plurima ex illis subjectantur immediate in compo-
sto ex materia prima, & forma mixta, seu corpo-
reitatis.

Prob. 2. Accidens non potest naturaliter conser-
vari sine subjecto suo inhaesionis, sed quantitas, &
alia plura accidentia conservantur sine composito ex
corpore, & anima, ergo aliud non est subjectum in-
haesionis eorum. Major supponitur ab omnibus re-
cepta. Prob. min. experientia mox adducta ex Sco-
to, & innumeris aliis, nam quantitas ligni mortui
est eadem, quæ erat in vivente.

Objicies. Anima materialis est capax quantitatis,
& est extensa de facto, ergo quantitas bruti, aut li-
gni tam recipitur in illa, quam in materia. Prob.
conseq. Non enim esset extensa, nisi haberet in se
quantitatem, ergo habet.

Resp. neg. conseq. & ant. prob. Non enim nego,
quin sit capax quantitatis, & extensa, sed per quan-
titatem subjecti, seu corporis, quod informat, &
hoc sufficit, ut dicatur extensa.

Inst. Ergo etiam anima rationalis diceretur exten-
sa, quia informat totum corpus extensum; sed fal-
sum conseq. ergo falsa solutio.

Respondeo neg. conseq. Nam anima rationalis non
habet partes entitativas, secundum quas coextenda-
tur corpori quanto, sed est tota in qualibet parte;
non ita est de anima materiali, quæ habet partes en-
titativas coextensas, & correspondentes singulis par-
tibus corporis.

Inst. 2. Sequitur
etari in quantitate
minimata. Na-
dere ab accide-
subjectari immo-
in materia qua-

Respondeo n-
tates possunt po-
id eis non repu-
charistiae; non
quidem in sub-
pendet in fieri,
repugnat ratione.

Objicies 2. Si
substantialem
hac non esset
per se cum illa,

Respondeo i-
mittimus ad tra-

Q

An substantia
dia

J Am vidimus
compositi,
diatè inhaesione
immediate, al-
verbi gratia, a
substantia, qui
diante in substi-
ctum inhaesione
accidentibus a-
bus, ut sunt
telligibles, &
recipiantur in
totus homo d-
etiam de subjec-
nis, certum ei-
nationis omni-

Suppono 1.
stantia in materi-

Inst. 2. Sequeretur, formam substantialem subjectari in quantitate, sed hoc est falsum, ergo, &c. Min. patet. Nam forma substantialis non potest pendere ab accidente. Prob. seq. Qualitates dicuntur subjectari immediate in quantitate, quia recipiuntur in materia quanta, ergo idem esset de anima plantæ.

Respondeo neg. seq. & conseq. prob. Nam qualitates possunt pendere, & subjectari in quantitate, & id eis non repugnat, ut colligimus ex mysterio Eucharistiae; non ita est de anima, que subjectatur quidem in subiecto, seu corpore quanto, sed non pendet in fieri, aut conservari à quantitate, id enim repugnat rationi substantiae.

Objicies 2. Si materia esset informata per formam substantialem corporeitatis ante receptionem animæ, haec non esset per se forma ejus, nec faceret unum per se cum illa, sed hoc est falsum, ergo, &c.

Respondeo neg. seq. & pleniorē solutionē remittimus ad tractatum de anima.

Q U A E S T I O VI.

An substantia totius compositi sit subiectum immediatum accidentium omnium.

JAM vidimus, accidentia subjectari in substantia compositi, sed nondum constat, an omnia immediate inhærent substantiæ, an verò aliqua tantum immediatæ, alia verò mediatæ, seu in mediis aliis, verbi gratia, an quantitas immediate subjectetur in substantia, qualitates verò in quantitate, & ipsa mediante in substantia, ita ut quantitas dicatur subiectum inhesionis qualitatum, & quidem agitur de accidentibus absolutis corporeis, nam de spirituualibus, ut sunt volitiones, intellectiones, species intelligibiles, & hujusmodi, non est dubium, quin recipiantur immediate in ipsa anima rationali, licet totus homo dicatur intelligens, & volens. Agitur etiam de subiecto inhesionis, non verò denominatiois, certum enim est totum esse subiectum denominationis omnium accidentium, quæ in eo sunt.

Suppono 1. distinctionem realem quantitatis à substantia materiali, ut docuimus in metaph. ab hac enim

nim distinctione multum pendet vera hujus questio-
nis solutio. Si enim idem sit cum substantia, certum
est, eam non posse propriè dici subjectum, quo me-
diante qualitates recipiuntur in substantia.

Suppono 2. ex Scoto [1] subjectum aliud est ultimum, quod terminat ultimate dependentiam acci-
dantis, & aliquid proximum, quod immediate quidem
terminat dependentiam illam, sed non ultimata.

CONC L U S I O I.

Quantitas subjectatur immediate in substantia
compositi, non autem omnia alia accidentia ab-
soluta. Est communior.

Prob. 1. pars 1. ex Scoto [2] dicente, quod quantitas
est propinquior substantia, quam qualitas, quia im-
mediator est secundum rationem receptivi, ergo ex
Scoto, quantitas immediatus recipit in substantia,
quam illa qualitas, & quantum ad alia accidentia
distinguit de subiecto ultimato, & non ultimato.

Prob. 2. Si aliud accidens absolutum prius recipere-
tur in substantia, maximè qualitas aliqua dispositiva,
sed talis qualitas non requiritur, ergo, &c. Prob.
min. Nam substantia materialis ex se est sufficienter
capax ad recipiendam quantitatem, nec potest assi-
gnari illa ratio necessitatis ejus, ergo &c. Prob. ant.
Qualitas illa dispositiva posset immediate recipi, non
obstante quacunque disproportione inter substan-
tiā, & accidens, ergo & quantitas.

Prob. 3. Quantias, ut ait Scotus, est magis pro-
portionata materiæ, & est propinquior substantiæ,
& immediator secundum rationem receptivi, ergo
immediatus in illa recipitur.

Prob. 2. pars 1. Nam alia accidentia absoluta reci-
piuntur mediante quantitate, quippe quæ propin-
quior est, & immediator in ratione receptivi, ergo
alia recipiuntur in substantia mediate. Prob. ant. ex
Scoto. Possibile est aliquid accidens esse subjectum
suum ultimarum accidentis, ergo possibile est unum
accidens inesse substantiæ mediante alio, & pracci-
pue mediante quantitate.

Prob. 2. ex mysterio Eucharistiae. Nam ibi datur
aliquid subjectum commune transmutationum,
& alterationum, quas experimunt in speciebus con-

secratis panis;
potest, quam
lum enim est so-
moventur cæte-
facile moveretur
Prob. deniq-
g. albedo, ca-
dum extension-
piuntur imme-
Objicies 1. e-
potentia ad re-
titatem, sed hi-
mento qualitat-
qualitate.

Resp. neg. n
est proprietas
cidens prædicta

Objicies 2. S
tiohari formæ
tionata accide-
non potest, n
potentia recep-
Accidens vari-
aliqua qualita-
ceptiva, ergo

Resp. neg. m
tur, quam p
à per se sub-
titatem esse su-
cientibus, p
mediatus.

Infr. Potent-
essentialis sub-
mæ substantia
debet esse ide-

Prob. ant. P
nisi accidentia
tia.

Resp. dist. a-
dentium, &
stantiæ, neg-
perfectiva sub-
men tam inti-

Tom. III

[1] Sc. in 4.d.12.q.2.II.n.12. [2] ibid.

secratis panis, & vini, sed nullum melius assignari potest, quam quantitas, ergo, &c. Prob. min. Nullum enim est solidius, & minus mobile, illa mota, moventur cætera, cæteris vero motis, illa non tam facile movetur.

Prob. denique experientia. Nam qualitates, v.g. albedo, calor, color, &c. extenduntur secundum extensionem corporis, ergo in quantitate recipiuntur immediatè.

Objecies 1. contra 1. partem. Datur in substantia potentia ad recipienda accidentia, & maximè quantitatem, sed haec potentia est accidens de prædicamento qualitatis, ergo quantitas recipitur mediante qualitate.

Resp. neg. min. Illa enim potentialitas substantiæ est proprietas illi realiter identificata, non vero accidens prædicamentale, ut dictum est in Logica.

Objecies 2. Subjectum debet disponi, & proportionari formæ; sed substantia de se non est proportionata accidenti, ergo debet proportionari, sed hoc non potest, nisi per aliquam qualitatem, qualis est potentia receptiva, ergo, &c. Probatur subsumptum. Accidens variabile debet recipi in subjecto mediante aliqua qualitate invariabili, sed illa est potentia receptiva, ergo, &c.

Resp. neg. min. Nulla enim alia proportio requiritur, quam potentialis illa, quæ sequitur, & maneat à perfectate substantiæ creatæ. Ad prob. dico, quantitatem esse sufficienter invariabilem pro reliquis accidentibus, pro ipsa vero nihil aliud requiritur immediatus.

Inst. Potentia respectu accidentium non est tam essentialis substantiæ, quam potentia receptiva formæ substantialis est essentialis materiæ, ergo illa non deberet esse identificata substantiæ, sicut ista materiæ. Prob. ant. Potentia ad accidentia non potest esse, nisi accidentalis eo modo, quo sunt ipsa accidentia.

Resp. dist. ant. Non est tam essentialis ex parte accidentium, & terminorum, conc. ant. ex parte substantiæ, neg. ant. Nam, licet accidentia non sint tam perfectiva substantiæ, quam forma substantialis, est tamen tam intrinsecè in potentia ad illa, sicut materia.

per eandem potentiam respicit formas perfectiores,
& imperfectiores.

Inst. Potentia materiae ad formas substantiales di-
citur substantialis, ad accidentales vero dicitur acci-
dentalis, ergo ista est accidens.

Resp. dist. ant. Dicitur substantialis, & accidenta-
lis terminativè, conc. ant. subjectivè, & in se, neg.
ant. Illam denominationem accipit à formis, ad quas
terminatur, aut ad composita, quæ ex illis resultant,
istam vero ab accidentibus, quæ sustentat, & quæ
ipsi inhærent; sed in se, & subjectivè utraque iden-
tificatur substantiæ.

Objicies 1. contra 2. partem. Alia accidentia sunt
æquè ordinata ad perticiendam substantiam, ac
quantitas, ergo æquè immediate recipi debent in illa.
Prob. ant. Substantia non minus dicitur calida, aut
frigida per calorem, aut frigus, quam extensa per
quantitatem, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. Quod enim quantitas immedia-
tius uniatur substantiæ, id non impedit, quin alia
æque perticiant; id tantum facit, ut singula id præ-
stent cum aliquo ordine, qui admodum naturalis est.

Objicies 2. Unum accidens nequit subjectari in alio,
ergo omnia accidentia æquè immediate subjectantur
in substantia, non autem in quantitate. *Prob. ant.*
Nihil potest subjectare aliud, nisi sit per se subsistens;
sed nullum accidens, seu nulla quantitas est per se
subsistens, ergo nullum accidens potest subjectari in
alio, nec subjectare aliud.

Resp. ex Scoto dist. ant. & prob. maj. In ratione sub-
jecti ultimati, & ut quod, conc. ant. & maj. in ratio-
ne subjecti proximi, & immediati, aut, ut quo, neg.
ant. & maj. Inde sequitur, nec quantitatem, nec ul-
lum aliud accidens posse esse subjectum ultimum,
& ut quod, alterius accidentis, & hoc dicimus de
quantitate, nec de ullo alio accidente, nihil vero
prohibet, quin unum sit subjectum proximum, & ut
quo, alterius: & ita intelligendus est Philosophus,
dum citatur in contrarium.

Inst. 1. Nulla substantia potest inhærcere, ergo nec ac-
cidens subjectare. *Prob. conseq.* Inhærentia tamen est
intrinseca accidenti, quam perfectas substantias, ergo, si
haec non potest inhærcere, illud non poterit substare.

Resp.

Resp. dist. c.
ultimate, & per
mediate, & ut

Inst. 2. Sequen-
tia alterius, &
tionis, & latio-

Resp. neg. m.
Quantitas in E-
bus motibus?
g. colorem, &

Objicies 3. N-
est qualitatib-
go quantitas n-
ant. Ratio ap-
alba, id est que
quæ est specie
dicitur quantita-
go, &c.

Resp. neg. a.
sensu materia-
cui coextendi-
tenus quantita-
neg. min. & co-
minare subje-
formas, und-
etis, cui inhæ-
de cæteris quæ
sequitur, sui
ita est de quæ
subjectum illi-
Scoto.

Hinc collig-
non viventi-
mam, adeò
præter pura-
tractatu de
non viventi-
poreitatis cu-
posito ex ma-

Resp. dist. conseq. utramque. Non potest substare ultimā, & per modum substantiæ, conc. conseq. immediate, & *ut quo*, neg. conseq.

Insf. 2. Sequeretur, unum accidens educi de potentia alterius, & quantitates posse moveri motu alterationis, & lationis, sed hæc sunt absurdā, ergo.

Resp. neg. min. Quid enim in hoc inconveniens? Quantitas in Eucharistia numquid movetur his omnibus motibus? numquid sustentat alia accidentia: v.g. colorem, calorem, saporem, &c.

Objicies 3. Non est major ratio, cur quantitas substet qualitatibus, quām qualitates quantitati, ergo quantitas non hæret immediatus substantiæ. Prob. ant. Ratio apparentior esset, quia superficies dicitur alba, ideoque dicitur albedo subjectari in superficie, quæ est species quantitatis, sed non minus albedo dicitur quanta, quām illa quantitas dicitur alba, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & dist. min. Albedo dicitur quanta in sensu materiali, quatenus subjectatur in quantitate, cui coextenditur, conc. min. in sensu formali, quatenus quantitas inhæret, & subjectetur in albedine, neg. min. & conseq. Nam formæ solent quidem denominare subjecta, sed subjecta etiam sàpè denominant formas, unde albedo dicitur lactea à substantia lacteis, cui inhæret, & nivea à substantia nivis, & sic de cæteris qualitatibus, & formis; non autem inde sequitur, substantias illas subjectari in accidentibus, ita est de quantitate. Cur autem hæc potius dicatur subjectum illarum, patet ex rationibus adductis ex Scoto.

Hinc collige, quòd in generatione, & corruptione non viventium sit resolutio usque ad materiam primam, adeò ut nihil de corruptio maneat in generato præter puram materiam primam, de quo fusiùs in tractatu de generatione, & corruptione. Dico, in non viventibus, quia in viventibus manet forma corporeitatis cum accidentibus, quæ subjectantur in composito ex materia, & forma illa.

perfectiones,
substantiales di-
rō dicitur acci-

& accidentia-
& in se, neg.
formis, ad quas
illis resultant,
entat, & quæ
utraque iden-

ccidentia sunt
stantiam, ac
debent in illa.
ur calida, aut
extensa per

as immedia-
it, quin alia
gula id præ-
naturalis est.
ectari in alio,
subjectantur
Prob. ant.
e subsistens;
tas est per se
subjectari in

ratione sub-
st. in ratio-
ut quo, neg.
em, nec ul-
timatum,
dicimus de
nihil verò
num, & *ut*
philosophus,

ergo nec ac-
tia tam est
tise, ergo si
t substare.

Resp.

DISPUTATIO VIII.

De natura , & Arte .

PHilosophus in libro 2. Physicorum agit de causis extrinsecis corporis naturalis , & primo de ipsa natura , ut sic , tunc de arte , quæ illi opponitur .

QUESTIO I.

Quid sit *Natura* .

Nomen *naturæ* sumitur 1. pro mente divina , quæ rerum omnium est opifex , & parens , sic *natura* est ipse Deus , & quidem *natura naturans* , seu *natura universalis*. 2. pro rei cuiusque omnium creatarum universalitate , ut cum dicitur *natura pendere à Deo* , miraculum excedere vires naturæ , &c. & dicitur *natura naturata*. 3. pro rei cuiusque essentia , & quidditate , ut cum dicitur : definitio explicat *naturam rei* 4. pro causis rerum naturalibus , quæ secundum propensionem , & inclinationem innatam agunt , non vero ex libertate , ut cum dicis , *naturam nihil facere frustra* ; *naturam facere optimum* , quod potest , *naturam odire vacuum* , & *superfluum* , &c. In hoc sensu *naturale* opponitur voluntario , & libero. 5. pro innata rei cuiuslibet propensione ad aliquid . Sic dicis , ignem *natura sua calefacere* , *ascendere* , &c. & sic *naturale* opponitur violento. 6. pro viventis temperamento , quod ex quatuor qualitatibus mixta oritur , sic dicis ; *naturam Petribiliosam* , *Pauli melancolicam* , &c. 7. quod eodem ferè recedit pro accidentalis , licet innata rei inclinatione , ut si dicis Petrum *natura sua liberalēm* , aut *avarūm* , &c. 8. pro nativitate , seu generatione passiva rei ; ut cum dicas : *Petrius est natura cæcus* , id est natus est cæcus , seu à nativitate ; *natura* enim dicitur à nascendo. 9. denique pro interno illo rerum principio , à quo habent , ut moveantur , aut quiescant , & hoc ultimo sensu hic agimus de *natura* , & examinamus , atque explicamus definitiōnem *naturæ* à Philosopho datam .

Natu
ris
accidens .
omnium
Prob. 1
approbat
principio
Prob. 2
& ratione
singulas
1. Pri
sic conve
2. Cau
cipiis. qu
tura eni
3. Mo
dum pro
creationi
subjectu
capacia
severant
4. Eji
secæ , u
suo mo
bus , in
5. Pr
non inc
sit in re
dam qu
eorum
principi
tas in la
non est
lapidis
6. E
tates ,
tia med
& prin
tem , se

C O N C I U S I O .

Natura recte definitur principium motus, & quietis ejus, in quo est primò & per se, & non per accidens. [1] Est Philosophi, & Peripateticorum omnium.

Prob. 1. ex Scoto, qui hanc ipsam tradit sèpiùs, & approbat ex Philosopho ad verbum, & explicat de principio passivo, ut videbimus.

Prob. 2. Quia sic explicat sufficienter quidditatem, & rationem talis principii, ut patebit discurrenti per singulas particulas. Nam dicitur

1. *Principium*, quod ponitur loco generis; nam sic convenit cum omnibus aliis principiis.

2. *Causa*, & per id jam incipit distingui ab aliis principiis, quæ non causant, nec influunt, ut privationes; *natura* enim vere, & Physice influit in corpus naturale.

3. *Motus*, & *quietis*, & per hoc excluditur Deus, dum producit Angelos, aut materiam primam per creationem, nam per creationem non mutatur ullum subjectum. Intelligitur ergo de instantium, quæ sunt capacia alicujus motus, aut quæ quiescunt; seu perseverant sub aliqua forma.

4. *Eius*, in quo est, ut excludantur causæ extrinsecæ, ut *efficiens*, & *finalis*, quæ causant quidem suo modo modum, & quietem, sed non insunt rebus, in quibus ea causant, idèò non dicuntur natura.

5. *Primò*, & *per se*, quia, quod dicitur *natura*, non inest per aliud, nec ratione alterius, quod priùs sit in re, & sic excluduntur à ratione *natura* quædam qualitates, quæ, licet sint principium motus eorum, in quibus sunt, non sunt tamen *primum principium*; sed supponunt alia priora, v. g. gravitas in lapide est principium motus ejus deorsum, sed non est *primum*, sed priora sunt materia, & forma lapidis, à quibus ipsa gravitas manat.

6. *Et non per accidens*, ut excludantur aliae qualitates, quæ insunt & primò, sed per accidens, ut scientia medicinæ, qua medicus scipsum curat, inest illi, & primò, & per illam medicus causat in se sanitatem, sed non inest medico per se, sed per accidens.

Objicies 1. Hæc definitio non convenit omni, in quo est natura, ergo non est sufficiens. Prob. ant. Cœlum Empyreum habet naturam; sed in cœlo Empyreo non est principium inti insecum motus, eigo, &c. Prob. min. Illud numquam moveatur motu ullo, ergo non habet illud principium motus.

Resp. neg. ant. primi argumenti, & min. 2. & ant. 3. Nam cœlum Empyreum habet in se principium, quo substantia ejus moveatur ad accidentia sibi propria, &, si sit compositum ex materia, & forma, de quo aliâs, habet materiam quæ mutata est ad formam suam in ipso instanti creationis suæ, & nisi hoc esset, non diceretur corpus naturale.

Objicies 2. Hæc definitio datur per extrinseca, seu per relationem ad alia, ergo non est exacta. Patet ant. Nam principium refertur ad principiatum, scilicet, motum, & quietem. Prob. conseq. Absolutum debet definiri per propriam differentiam, quæ est quid absolutum, sed natura est quid absolutum, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & dist. rationem ejus. Principium formaliter conc. ant. radicaliter, neg. ant. Nomen autem principii sumitur hic radicaliter pro ipsa entitate substantiali formæ, aut materiae, in qua fundatur relatio causæ, seu principii.

Inst. Saltem sufficeret nomen causæ, ergo superfluit nomen principii, ergo non est exacta; nihil enim debet superfluere.

Resp. neg. ant. Nomen enim principii ponitur ad clariorem intelligentiam differentiæ principi, qualis est privatio, & causæ, qualis est materia. Quæ autem sic ponuntur, non vitiant definitionem.

Objicies 3. Quies est privatio motus, ergo natura non est principium per se quietis. Prob. conseq. non ens non habet per se causam, ergo nec quies.

Resp. neg. ant. Nam quies hic non significat præcisè, & nude cessationem motus, sed permanentiam aliquam rei sub forma per motum acquisita, & in hoc sensu est quid positivum.

Inst. Motus, & quies opponuntur, ergo non possunt esse sub eodem principio.

Resp. dist. ant. In primo sensu opponuntur, conc. ant. in secundo sensu, neg. ant. & conseq. Quies,

& pura negatio momenti rei in statu quem tendit per se sed potius per modum fructus bonis optantibus.

Ph

Q

Num natura sit

Sensus questio
bere naturam
etivum, quo po
seu recipere in s
causare, & recip

Motus [1] dici
per naturali, qui
creatorum. 2. P
dit à volontate,
quisitis, potest a
ponitur motui v
mobilis, seu sub
tia, nec juxta i
motu naturali in
supposito sit

C

P Rincipium
passivum m
Scotistæ magis

Prob. ex Scot
verbum Philos
non est natura
etivum in se; se
pium intrinsec
motum, quod
quod, licet pri
di, non tamen
iur, &c. ergo
illud, per que

[1] Scotus

& pura negatio motus opponitur illi ; sed ut permanentia rei in statu acquisito per motum est finis , ad quem tendit per se motus , ideo non opponitur illi , sed potius per motum quæritur . Natura in quiete fructus bonis optatis , & acquisitis .

Q U A E S T I O II.

Num natura sit principium activum , an passivum motus .

Sensus questionis est , an , ut aliquid dicatur habere naturam , debeat in se habere principium activum , quo posset causare in se motum , aut pati , seu recipere in se motum , aut utrumque , scilicet causare , & recipere .

Motus [1] dicitur *naturalis* i. prout opponitur supernaturali , qui excedit vires ordinarias agentium creatorum . 2. prout opponitur libero , quod procedit à voluntate , quæ positis omnibus ad agendum requisitis , potest agere , vel non agere ; & 3. prout opponitur motui *violen:o* , qui est contra inclinationem mobilis , seu subjecti , aut neutro , qui non est nec contra , nec juxta inclinationem positivam subjecti . De motu naturali in hoc solo tertio sensu hic agimus . Hoc supposito sit

C O N C L U S I O I.

Principium in definitione positum est principium passivum motus , & quietis non verò activum . Ita Scotistæ magis communiter cum Doctore .

Prob. ex Scoto post Philosophum : [2] propter unum verbum Philosophi , inquit , addo ultra , quod motus iste non est naturalis in se , ex hoc quod habet principium activum in se ; sed solum ex hoc , quod mobile habet principium intrinsecum passivum naturaliter inclinans ad motum , quod patet per definitionem naturæ ; &c. ita quod , licet principium activum sit principium movendi , non tamen propter illud principium activum moveruntur , &c. ergo ex Scoto , adeo clarum est , principium illud , per quod explicatur natura , in mente Aristoteles

[1] Scotus q.1. prol. L. n. 20. [2] ubi supra .

telis esse principium passivum motus, & quietis, ut minimum sit ab aliquo Scotista sustineri posse contrarium.

Confir. ex eodem. [1] *Advertendum*, inquit, quod hoc principium motus, quod dicitur *natura*, à quo dicitur motus *naturalis* distinclus contra violentum, accipieatur non pro principio activo, ut quidam dicunt, sed pro principio passivo, quod probatur.

„ Prob. 2. [2] ex eodem. Mutatio ea est, secundum quam passum mutatur, sicut aptum, & natum est mutari à quocunque agente, unde Philosophus afflgnans causam, cur Elementa naturaliter moveantur ad sua loca, puta levia sursum, & gravia deorsum, dicit, quod causa hujus est, quia sic sunt apta nata moveri, sed numquam passum est sic aptum natum propter principium activum inexistentis sibi, sed propter principium passivum, quod sic natura liter inclinatur, ergo ista naturalitas est ex parte principii passivi naturaliter inclinati.

„ Prob. 3. ex eodem. [3] Natura, ut est principium motus, & mutationis naturalis, est principium intrinsecum; ut patet ex definitione: est, enim principium ejus, in quo est; sed natura non est principium per se intrinsecum, nisi ut passivum, ergo ista naturalitas accipienda est ex parte principii passivi, & non activi. Prob. min. ex Philosopho dicete, [4] quod inservo, qui mutatur ad sanitatem, accedit, quod sit medicus, seu quod habeat artem medicinae, quae est principium activum sanitatis, ergo, &c.

„ Denique prob. ex definitione naturae. Nam, est principium motus, & quietis ejus, in quo est principio, & per se, ergo definitio naturae non convenit principio activo. Prob. min. Nam movens, & motum possunt separari, nec sunt in eodem, nisi per accidens. Hucusque Scotus serè ad verbum.

Objic. 1. plura loca Philosophi, [5] quibus vindetur tribuere nomen naturae principio interno, ut activo, ut cùm dicit, artificialia distinguunt à naturalibus, quia haec habent in se principia motus, sed illa non possunt dici passiva: ergo sunt activa. Prob. min. Artificialia habent etiam principia passiva motus,

[1] L. 5. metaph. c. 5. n. 29. [2] 8. phys. [3] Ibid. ergo
[4] 2. phys. t. 3. [5] V. Scotum in 2. d. 28. q. m. n. 5. D.

ergo principia sunt activa.

Resp. ex Se respectu motus sed vel aversi sunt vel viole-

Inst. Motus extra, non existit naturaliter aliquam.

Resp. neg. quam passum lenius, nihil tum, non con inclinacionem riam inclinatum debeat.

Objic. 2. pondet omnia quod sic sit ratione natura,

Resp. neg. sed tantum cultura, non co accipio passivo.

Objic. 3. activo, formando, ergo, &c. Naturaliter ratio naturae erit natura.

Resp. neg. cur compositiones litates portant compositione frigefactio,

Inst. Frigore potest illud ut est activa.

Resp. neg. prius non dicitur passiva.

Objic. 4.

[1] Scotti

ergo principia, per quæ distinguuntur naturalia; sunt activa.

Resp. ex Scoto, neg. min. & ant. prob. Res enim respectu motus artificialis non habent inclinationem, sed vel aversionem, aut indifferentiam; ideo motus sunt vel violenti, vel neutri.

Inst. Motus violentus est, cuius principium est ab extra, non conferente vim passio, ergo, ut motus sit naturalis, passum debet agere, & conferre vim aliquam.

Resp. neg. conseq. Nam, ex Scoto, [1] illa vis, quam passum deberet conferre, ut motus non sit violentus, nihil est aliud, quam inclinatio sua ad motum, non conferente vim passio, id est non præbente inclinationem. & tendentiam, immo magis contrariam inclinationem: non autem sensus est, quod passum debeat coagere agenti exteriori.

Objecies 2. Scotum dicentem, quod non correspondet omni passivo naturaliter principium activum, quod sic sit natura, ergo principium activum est etiam natura, ex Scoto.

Resp. neg. con. Non enim id sequitur ex illo textu, sed tantum, quod principium activum, quod sit natura, non correspondet omni, seu cuicunque principio passivo naturali.

Objecies 3. Si natura non competenter principio activo, forma non esset natura; sed conseq. est falsum, ergo, &c. Nam forma est actus, & activa, ergo, nisi ratio naturæ conveniat principio activo, forma non erit natura.

Resp. neg. maj. & ant. prob. Forma enim est ratio, cui compositum inclinetur ad recipiendas certas qualitates potius, quam alias, v. g. forma aquæ inclinat compositum ad frigiditatem, & sub hoc respectu frigescere, seu frigus est illi naturale.

Inst. Frigus est naturale aquæ, quatenus ipsamet potest illud in se producere, ergo illi est naturale, prout est activa.

Resp. neg. ant. Naturale enim, aut violentum propriè non dicitur de re, ut est activa, sed prout est passiva.

Objic. 4. [2] Tam naturale est igni debitè applicato

[1] *Scotus cit. q. i. prol. n. 25.* [2] *Mast.*

calefacere se ipsum, & aquæ reducere se ad frigus, quæm gravi descendere; & tam violentaretur ignis, si impediretur a calefactione sui, quæm si grave prohiberetur à descensu, ergo motus calefactionis in igne, & frigefactionis in aqua, & descensus in gravi sunt naturales; sed illi motus sunt in igne, aqua, & gravi ut principiis activis, ergo natura est etiam principium activum.

Respondeo dist. ant. Tam naturale, & prout opponitur libero, & supernaturali, conc. ant. prout opponitur violentio, & propriè, neg. ant. quoad utramque partem. Nam illud impedimentum actionis est quædam violentia privativa, quatenus agens privatur libertate agendi secundum inclinationem, propria autem violentia opposita naturæ est passiva, per quam mobile patitur motum aliquem sibi repugnantem.

QUÆSTIO III.

Quibus principiis naturæ ratio conveniat.

Diximus, tria esse principia corporis in fieri, & duo in facto esse, privatio est unum ex primis, sed nemo illi unquam tribuit rationem naturæ; quia est non ens, & nulli rei propriè inest, nec est causa quietis. Quæstio ergo præcedit de aliis duobus, scilicet materia, & forma. Forma autem, ut alibi diximus, alia est pars, alia totius; de utraque erit quæstio.

CONCLUSIO I.

Ratio naturæ convenit materiæ prima, & formæ. Ita communiter.

Prob. 1. ex Scoto, [1] quoad utramque partem. Dico, quod natura, ut est principium passivum, dicitur non solum de materia, sed etiam de forma; motus enim lapidis deorsum est ex forma, scilicet ex gravitate lapidis, nam per eandem formam, per quam res est haec, per eandem est receptiva passionis consequentis naturaliter naturam ejusdem rei; ut patet de risibilitate respectu

[1] In 2.d.18 q.mn.C.n.s. & s.metaph.s.s.n.31. & seq.

formæ hominis, pnum motus, dictura convenit ut Prob. 2. de m. sito, & propter principium motus Prob. 3. de f. tota definitio v. est principium Prob. ant. Nationalis in hom. risibilitatis, & a de recipitur rati aqua, anima s. mine est causationis, &c. c.

Objicies 1. M. scilicet ad form.

Respondeo principium nat. cippi, scilicet s.

Objicies 2. [1] principium. P. go nec causa. Per nos, ergo

Respondeo i. cidentales alter. ant. motus subteria mutatli quid relativu præterea suffici. subjectetur in

Objicies 3. c. est natura, se go unicâ est ei. ma non est na

Respondeo taphysica, & ca, neg. maj. duæ naturæ p.

Objicies 1. c. pnum passivum

[1] Disp.VI

formæ hominis , ideo dico , quod natura , ut est principium motus , dicitur de forma , ergo , ex Scoto , natura convenit utriusque .

Prob. 2. de materia. Nam illa verè est in composite , & propter suam potentialitatem causa , & principium motus , & quietis partialis , ergo , &c.

Prob. 3. de forma , per eandem rationem. Nam tota definitio verè convenit formæ , inest corpori , & est principium per se motus , & quietis , ergo , &c. Prob. ant. Nam , ut dicebamus ex Scoto , anima rationalis in homine est verè principium etiam passivū risibilitatis , & aliarum proprietatum ; gravitas in lapis de recipitur ratione formæ suæ ; similiter frigiditas in aqua ; anima sensitiva in brutis , & rationalis in homine est causa , & principium nutritionis , augmentationis , &c. ergo , &c.

Objicies 1. Materia est in potentia ad naturam , scilicet ad formam , ergo ipsa non est natura .

Respondeo neg. conseq. Est enim utrumque , & principium naturale , & subjectum alterius principii , scilicet formæ .

Objicies 2. [i] Materia nō est causa motus , ergo nec principium . Prob. ant. Non est subjectum motus , ergo nec causa . Prob. ant. Motus subjectatur in toto Per nos , ergo non subjectatur in materia .

Respondeo neg. 1. & 2. ant. , & dist. 3. Motus accidentales alterationis , & augmentationis , conc. ant. motus substantiales , seu generationis , qua materia mutantur ad formam , neg. ant. Motus ille est quid relativum , & subjectari potest in materia ; & præterea sufficit , quod forma per motum producta subjectetur in materia .

Objicies 3. contra utramque partem . Unius rei una est natura , sed corpus Physicum est quid unum , ergo unicā est ejus natura , ergo vel materia , vel forma non est natura ; alioqui essent duæ naturæ .

Respondeo dist. maj. Unius rei una est natura Metaphysica , & totalis , conc. maj. partialis , & Physica , neg. maj. & subsumptum . Materia & forma sunt duæ naturæ partiales , & Physicæ compositi unius .

Objicies 1. contra 2. partem . Forma non est principium passivum , sed activum ; sed natura est tantum

principium pathivum, ergo forma non est natura. Prob. maj. maxime de anima rationali, quae est p[er] activa, ergo, &c.

Respondeo neg. maj. & ant. prob ut patet ex dictis. Est enim passiva suarum proprietatum, & operationum immanentium.

Inst. Anima rationalis non est principium motuum naturalium, ergo ut talis, non est natura. Prob. Ut talis, non est principium, nisi intellectus, & volitionis; sed illi motus non sunt Physici, ac naturales, ergo, &c. Prob. minor. Alioqui Angeli haberent etiam rationem naturae, quia subsunt similibus motibus, sed hoc est falsum, ergo, &c.

Respondeo 1. neg. ant. primi, & min. 2. & maj. 3. Nam illi motus sunt vere Physici, cum quia denominant totum hominem, qui ex corpore, & anima constat, & etiam in illis operationibus anima dependet a corpore, &phantasmatisbus, quod Angelis non convenit.

Respondeo 2. neg. ant. & maj. prob. Nam anima est etiam principium aliorum motuum, nempe flexus, risus, admirationis, & qui sunt vere Physici in homine per animam, & non in Angelis.

C O N C L U S I O II.

Forma totius, seu totum compositum, prout dicit entitatem a partibus distinctam, non est propriè natura. In hoc discordant aliqui Scotistæ.

Prob. 1. ex Scoto post Aristotelem [1] Nam in hoc dissentit a D. Thoma, qui textum Philosophi exponit de forma totius, qua est ipsa totalis quidditas, & substantia rei, sed in hoc non videsur bene dicendum; quia forma, de qua loquitur hic Philosophus, est terminus generationis, ut patet ex litera; quidditas autem, ut quidditas, abstrahit ab omni generatione, nam equinitas est tantum equinitas, secundum Avicennam; quod magis confirmat addens ex codice Aristotele, naturas omnes reduci ad formam, forma enim est magis natura, &c. fatetur quidem, quod, *singula natura* dicitur materia, & forma, sequitur, quod illud, quod est de ex utriusque, scilicet totum, est quidem natura, id est

ens naturale, corum partes, nec causa sui.

Objicies 1. ergo totum est motum, ergo

Respondeo objecto proximo neg. ant. Naturam passivo. Nam *ratio* dicitur id,

C

Definitio n. Prob. 1. quod corpora dum substantia in corporib[us] quietis, co-

Prob. 2. Natura sciecum nostri positi; de qua prima eclipsi accidentia conlocalem: omnis formae perficie motus celi per non est, nisi problem (motum cum quies per liss, & astris etatis, prout ex

Objicies 1. ergo nec naturam materiali,

Respondeo caro sit materia, mobile est ibi, set de se in propria motum; opp

[1] Lib. 5.

[1] In 1. d.

ens naturale, & habens naturam, ut animalia, & eorum partes, sed propriè non est natura principium, nec causa sui.

Objicies 1. Omnia accidentia recipiuntur in toto, ergo totum est subiectum omnium mutationum, seu motuum, ergo est maximè natura.

Respondeo dist. ant. Recipiuntur in toto, ut subiecto proximo, & secundo, conc. ant. primo subiecto neg. ant. Natura dicitur propriè de primo principio passivo. Nam, ex Scoto, post Philosophum, *natura dicitur id, ex quo primò aliquid fit..*

C O N C L U S I O III.

Definitio naturae convenit corporibus cœlestibus.

Prob. ex Scoto [1] qui ex Philosopho docet, quod corpora celestia, sicut non sunt mobilia secundum substantiam, sunt tamen secundum locum, ergo in corporibus cœlestibus datur principium motus, & quietis, eomodo, & sensu, quo id dicitur de natura.

Prob. 2. Nam 1. materia cœlorum est ejusdem specieicum nostra. 2. forte sunt corruptibles, & compositi; de quo alias. 3. cœli illuminantur, astra plurima eclipsantur, habent proprias passiones, & alia accidentia connaturalia, sunt in potentia ad motum localem: omnis autem potentia receptiva alicujus formæ perficiens ipsam est naturalis ex Scoto; sed motus cœli perficit illud, ex eodem. Motus, inquit, non est, nisi perfectio ipsius cœli secundum quid, & talen(motum) deficere non est inconveniens; maxime cum quies perpetua sit sibi major perfectio: ergo in cœlis, & astris est verè principium per se motus, & quietis, prout exigitur in natura.

Objicies 1. Cœli non habent materiam, nec formam, ergo nec naturam. Prob. conseq. Natura dividitur in materiam, & formam, ergo.

Respondeo neg. ant. Nam, ut ait Scotus, sive in cœlo sit materia, que est pars substantie, sive non, saltem materia est in potentia ad ubi, scilicet subiectum mobile est ibi, & oportet probare quod illud non esset de se in potentia contradictionis ad motum, & non motum; oppositum enim videtur probabilius, &c.

Inst.

[1] Lib. 5. metaph. c. 5. t. 5. n. 3. & 8. metaph. t. 12. n. 30.

[1] In 1. d. 1. q. 1. fin. In 4. d. 48. q. 2. N. n. 15. & 16. In 4. cit.

Inst. Motus ille non est naturalis cœlo, ergo ex motu non arguitur, quod in cœlo sit natura. Prob. ant. Scotus enim censet, quod est neuter, ergo non est naturalis.

Respondeo neg. conseq. tūm quia motus non est unicūm signum naturalitatis, tūm quia neutralitas illa importat naturalitatem, saltem negativam, quod sufficit. De motu cœli dicetur aliās.

Objicies 2. Licet in cœlo esset potentia ad motum, non tamen ad quietem; sed, quod est natura, habet principium per se motus, & quietis, ergo, &c.

Respondeo neg. maj. Quies enim hic posita est perseverantia, seu complacentia in propria perfectione, unde, si motus ille est perfectio cœli, in ipso motu quiescet, sed diximus ex Scoto, quod motus est perfectio tantum secundum quid, & quies est major perfectio, in quiete est aliquid substractum positivum, & perfectum, nempe identitas, sive uniformitas eiusdem.

C O N C L U S I O IV.

Nullum accidens est propriè natura.
Prob. 1. ex Philosopho, & Scoto. [1] Ille enim ubique supponit, definitionem naturæ convenire solis substantiis, *prima natura*, & *proprie dicta est substantia*: inquit Arist. id est, forma rei, addit Scotus, & accidentia negat esse naturas. Iste vero naturam omnem reducit ad materiam, & formam, & certè agit hic de natura, prout est ratio objecti Physici, quod est corpus naturale. Sed nulla forma accidentalis est corpus naturale, nec pars ejus, ergo, &c.

Prob. 2. Quia vel esset natura respectu subjecti sui, vel in se, & quidditate sua, sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. 1. Ratione subjecti, non est principium passivum, nec primum, nec per se, sed secundum accidens. 2. In sua quidditate non importat ullam potentialitatem; totum enim ejus esse est inesse, vel inhæxere, ergo ex quidditate sua non est natura, seu principium per se motus, & quietis.

[1] *Ibid.* n. 16. 2. *phy.* t. 4. & s. *Lib. Met.* cap. 5. s. 12. n. 34.

Dixi

Dixi autem, est subjectum tum, & actuū

An detur poten-
tum

Potentia pa-
subjecti ac
etum inclinatu
aturalis; si ave-
aversatur calo-
netur, nec av-
rens, dicitur
violēta.

Hinc subje-
minem forma-
ens positive in-
& ideo materi-
mas: quia om-
Recipit, seu
in subjecto in-
quia tendunt
dem aqua; ve-
mam, ut aqua
Denique subje-
non sunt nec
albedo respec-
nec perficit,
Quaritur aut-

Datur po-
lem, &
muniter alio-

Prob. 1. ex-
stinguit, & di-
posit esse in-

[1] Scotus
2. q. 0

Dixi autem, propriè, nam aliquo modo accidens est subjectum proprietarum passionum, & proprietatum, & actuum illis correspondentium.

Q U A E S T I O I V.

An detur potentia neutra; & quasi media inter motum naturalem, & violentum.

Potentia passiva, [1] de qua hic agitur, est capacitas subjecti ad recipiendam formam, &, si subjectum inclinatur ad illam positivè, dicitur *potentia naturalis*; si aversetur positivè illam formam, ut aqua aversatur calorem, dicitur *violentia*, & si nec inclinetur, nec aversetur positivè, sed sit velut indifferens, dicitur, *neutra*, id est nec *naturalis*, nec *violentia*.

Hinc subjectum recipit naturaliter, hoc sensu, omnem formam, per quam perficitur, quia omnes possunt positivè inclinari, & appetit suam perfectionem, & ideo materia prima recipit naturaliter omnes formas: quia omnes appetit, & ab omnibus perficitur. Recipit, seu patitur violenter formas; quae dicuntur in subjecto imperfectionem, ut calor in aqua, vel quia tendunt in ejus destructionem; ut calor in eadem aqua; vel denique, quia appetit contrariam formam, ut aqua frigus, quod est contrarium caloris. Denique subjectum patitur neutraliter formas, quae non sunt nec perfectivæ, nec destructivæ ejus, ut albedo respectu superficie, quia illam nec destruit, nec perficit, nec appetit formam illi contrariam. Queritur autem, an detur talis potentia neutra.

C O N C L U S I O.

Datur *potentia neutra*, & *media inter naturalem, & violentam*. Est Scotistarum, & communiter aliorum.

Prob. 1. ex Scote, [2] qui potentiam passivam sic distinguit, & dicit in Angelo esse potentiam passivam, quae possit esse in loco, quæ non est *naturalis*, nec *violentia*, sed

[1] *Scotus q. 1. prol. L. n. 20.* [2] *Ibid. & in 2. d. 2. q. O. O. n. 18. & in 4. d. 43. B. n. 3.*

neutra, quia nec *istud p.issum* inclinatur ex se natu-
raliter ad *istam formam*, nec ad *oppositum*, sed nen-
tro modo se habet ad *istę*, sicut *superficies ad albedi-*
nem, & *nigredinem* *indifferenter* se habet, ergo ex
Scoto, datur potentia *passiva neutra*.

Prob. 2. Dantur aliqui actus, seu formae, quae non
perficiunt, nec destruunt subjecti perfectionem na-
turalem, ita ut nec positivè petat illas, nec aversetur:
sed in hoc consistit neutralitas ex parte subjecti,
& actus ergo, &c. Prob. maj. exemplis Scoti de super-
ficie respectu albedinis, & nigredinis, & de Angelo
respectu ubi; nam superficies de se non appetit colo-
rem, nec in particulari, ut in Elementis, verbigrati-
tia, aere, & aqua, in quibus reperiuntur sine colore,
&c.

Objic. Inter contradictoria non datur medium, sed
naturale, & violentum opponuntur contradictorię,
ergo inter violentum, & naturale non datur me-
dium. Prob. min. Inclinari, & non inclinari sunt con-
tradicторia, sed naturale dicit inclinari, & violentum
dicit non inclinari, ergo naturale, & violentum op-
ponuntur contradictorię.

Resp. neg. min. utramque. Nam violentum non
venit præcisè ex negatione inclinationis, sed ex posi-
tiva repugnantia. Inter inclinari autem, & aversari
datur medium, scilicet negatio utriusque, seu indis-
ferentia.

Objicies 2. Omnis potentia per se primò respicit a-
liquem actum, & quidem positivè, ergo respicit per
inclinationem, vel aversionem, ergo non est indis-
ferens ad ullum, ergo non datur potentia neutra.
Prob. ant. Omnis potentia est propriæ actum, & per
se primò respicit illum.

Resp. dist. a. t. Respicit actum, velut perfectivum,
aut destructivum, aut indifferens, conc. ant. ut per-
fectivum positivè, aut destructivum, neg. ant. Nam
petat de aqua, & aere, quod non respiciunt sic po-
sitivè illum colorem.

Objicies 3. Potentia provenit à natura rei, ergo a-
ctus actuans illam erit naturalis. Prob. cons. Ille a-
ctus erit juxta aptitudinem naturæ, ergo &c.

Resp. neg. cons. Nam potentia ipsa respectu sub-
jecti est quidem naturalis, sed non respectu actuum,
quos

quos respicit d
vel aversionem

De Ar

A Rs gener-
tia, ma-
practicis, sed
citur cum recta-
ria, &c. sum-
tem, vel arti-
factuæ in ma-
lapidibus, &
cit, nisi ordi-
quantitatis,
sultet illa fig-
partibus disti-
ex directione
stinguitur à
etum à natu-
rate per meo

A Rs su-
factio
Prob. ex
cum recta r
ars est habi-
est practici
Prob. eti-
turam hui-
ram differ-
Etivus aut-
ars versati-
ferrum, & a-
domini,
talia ope-
Ars [2]

[1] 6. I
[2] Sca

quos respicit diversimodè, scilicet per inclinationem,
vel aversionem, vel indifferentiā.

Q U E S T I O V.

De Arte, quomodo differat à Natura.

Ars generaliter convenit omni facultati, & sciencie, magis propriè sumitur pro solis scientiis practicis, sed propriissime sumitur pro habitu, qui dicitur *cum recta ratione factivus*, ut *statuaria*, *pictoria*, &c. sumitur etiam aliquandò pro forma per artem, vel artificem introducta in materia, sic forma statuae in marmore dicitur *Ars*, sic forma domus in lapidibus, & calce, & cimento, &c. & sic nihil dicit, nisi ordinem partium naturalium, quo partes quantitatis, vel qualitatis variè disponuntur, ut resultet illa figuratio artificiosa, estque relatio ab illis partibus distincta, connotando artifice in operantem ex directione intellectus, & per hoc Ars maximè distinguitur à natura, potest enim Antrum unum factum à natura esse simile alteri artefacto, sic de sanitate per medicinam aut à natura, vel aliter causata.

C O N C L U S I O . I.

Ars sufficienter describitur habitus recta ratione factivus. Est communis.

Prob. ex Scoto [1] post philosophum. *Ars est habitus cum recta ratione factivus*. Patet ergo, quod omnis ars est *habitus practicus*: quia omnis habitus factivus est practicus.

Prob. etiam ratione. Quia sufficienter explicat naturam hujusmodi facultatis per verum genus, & veram differentiam: *habitus* ponitur loco generis: *factivus* autem loco differentiae: nam significat, quod ars versatur circa materiam, & opus externum, ut ferrum, æs, lignum; marmor, statuam, columnam, domum, scainum, & dirigit potentias externas ad talia opera facienda.

Ars [2] sumi potest diminutè, sc. pro sola cognitione ha-

[1] 6. Ethic. c. 5. quodl. 8. E. n. 12. 1. d. 38. q. 4. n. 4,

[2] Scotus In 1. d. 38. cit.

habituali rectitudinis agendorum, & dicitur *Theoria*, &, ut talis, ponit potest etiam in Deo, cognoscit enim perfectissimè rectitudinem, & ordinem operandorum. 2. *formaliter*, & *integre* pro tali cognitione, & habitu dirigente potentiam, cuius est operari secundum artem, & hoc sensu Ars non potest tribui Deo, qui propriè non eget directione.

CONCLUSIO II,

ARs. & natura in multis convenient, & in multis differunt. Est conformis Scoto.

Prob. 1. pars Conveniunt 1. quia utraque supponit materiam, in quam agat. 2. utraque ab imperfectoribus ad perfectiora procedit. 3. utraque non ex casu, & temere, sed ex quadam intentione, & certis modis, seu regulis operatur. 4. utraque operatur ex univoco, ut ait Doctor post Philosophum, [1] scilicet operatur similia, vel ex toto, ut natura, quæ assimilat sibi opus suum in toto, vel ex parte, ut Ars, nam Artifex ex domo, quam habet in mente, facit domum ad extrâ, &c.

Prob. 2. Pars. [2] Nam differunt 1. quia natura assimilatur cum suo opere in esse reali; ars in esse objectivo, & ideali. 2. natura est principium physicum, & reale, ars directivum, non enim operatur per veram efficientiam, applicando activa passivis, verbi gratia, ars canendi non efficit vocem, nec cantum, sed dirigit, & moderatur, seu, ut aliis placet, natura est principium operis quoad substantiam, ars quoad modum 3. natura incipit, ars perficit. 4. natura est substantia, ars accidentis, de prædicamento qualitatis, est enim habitus. 5. natura est principium internum, seu intrinsecum motus, ars extrinsecum, quod artificem dirigit ad opus externum. 6. naturæ opera sunt viva, seu vera, & propria, artis mortua, seu apparentia, & similitudinaria; ut statua hominis, non est homo, sed apparentia exterior hominis. 7. natura in abscondito operatur, ars patenter. 8. omnes partes operis naturæ, scilicet materia, & forma, sunt à natura, operis artis materia, ut marmor, est à

natu-

[1] In 2. d. 18. q. un. ante A. n. 3. & 12. metaph. t. 13. n. 9.

[2] 7. met. t. 3. n. 69. & 12. cit.

natura; sola solute. 9. formæ penetrant, & inscindunt, 10. natura assimilat, ars in idea 12. Denique natura accidens, & autem Ars, se ienta.

Forma artificij relatio ordinum ad se inviles, & alios.

Prob. 1. ex Sunt accidentes eorum materialiæ in ipsa artem, nisi relationem minorum in prima artificiali, & relatio est relationem quæ diximus figura.

Repete ex trinseca purioris interstitalis, & p. Mathematica est dispositio quatenus ad spissitatem, verò alterius collum habet, & hæc praecipi Christi in eo, quod aut erigit,

[1] 12. n.

& dicitur Theo.
in Deo, cognos.
& ordinem o.
re pro tali cogni.
, cuius est opa.
Ars non potest
etione.

II.

ut, & in multis

aque supponit
e ab imperfe.
aque non ex
one, & certis
operatur ex
m, [1] scili.
tura, quæ af.
orte, ut Ars,
nente, facit

natura assimi.
de objectivo,
um, & rea.
er veram ef.
erbi gratia,
, sed diri.
natura est
quoad mo.
ra est sub.
alitatis, est
nternum,
quod ar.
re opera
, seu ap.
inis, non
. 7. na.
. omnes
na, sunt
, est à
natu.
. 13.n.9.

natura; sola forma ab arte, verbi gratia, figura stan.
tuæ. 9. formæ naturales substantiales totam rem pe.
netrant, & informant, artificiales sunt superficiales.
10. natura assimilat sibi opus in substantia, seu essen.
tia, ars in idea, seu secundum esse ideale. 11. natu.
ra est perfectibilis per artem, ars perfectiva naturæ.
12. Denique natura per se primo inest, ars vero per
accidens, & dicitur motus naturalis mobili, non
autem Ars, sed ut plurimum est neutra, aut vio.
lenta.

CONCLUSIO III.

Forma artificialis est quid reale positivum, nempe
relatio ordinis, & proportionis partium natura.
lium ad se invicem. Est Scotistatum contra Nomina.
les, & alios.

Prob. i. ex Scoto [1] dicente, quod formæ artificiales
sunt accidentia, ita quid tota substantia artificialium
est eorum materia, nihil enim habet rationem substan.
tiae in ipsa area, nisi lignum, ex quo sit, quoad for.
mam vero dicit, quod figura non dicit ultra quantita.
tem, nisi relationem partium ad se invicem, vel ter.
minorum includentium partes, ergo, ex Scoto, for.
ma artificialis est quid reale positivum, nam accidens,
& relatio est quid reale positivum, & importat illam
relationem partium in ordine ad se invicem. Vide,
quæ diximus in Logica de speciebus qualitatis, & de
figura.

Repete ex logica, quod duplex est figura, una ex.
trinseca pure, quæ fundatur in positione partium cor.
poris inter se in ordine ad locum, & vocatur figura si.
tuialis, & pertinet ad ubi, & vocatur ab aliquibus
Mathematica. Intrinseca, seu Organica, seu Physi.
ca est dispositio partium inter se in ordine ad totum,
quatenus scilicet non sunt confusæ inter se, sed ita
dispositæ, ut una uni continuetur immediate, non
vero alteri, verbi gratia, in homine caput collo, &
collum humeris, non autem cruribus, aut pedibus,
& hæc præscindit à loco, & talis est figura corporis
Christi in Eucharistia. Prima potest mutari absque
eo, quod ista mutetur v. g. cum homo incurvat se,
aut erigit, mutat figuram situalem, & mathematicam,
seu

[1] 12.metaph.t.15.n.10.

seu exti insecam, quia partes diversimode collocauntur in ordine ad locum, sed servant eandem dispositionem, & ordinem inter se, & in ordine ad totum, & in hac figura, seu terminacione, & dispositione partium consistit *forma artificialis*, ita scilicet, ut quælibet pars artificialis constituatur in suo ordine, quem illæ ad invicem exigunt, vel in ordine ad terminos, qui partes includunt, & hoc secundum regulas artis. His suppositis,

Prob. 2. conclusio ex definitione artis. Nam dicitur *habitus cum recta ratione factivus*, sed non est *factivus entis rationis*, sed *realis*, & *positivi*, ergo, &c. Prob. min. *Terminus actionis realis est quid reale positivum*, ergo & *forma artificialis*.

Prob. 3. Nam *forma artificialis* cadit sub sensus, ergo est quid *reale positivum*.

Prob. 2. pars. Nam statim, atque intelligitur materia, & quantitatis partes sic, aut sic adjunctæ inter se per artificem, intelligitur secundum, mensa, statua, domus, &c. ergo præter materiam quantam *forma artificialis* nihil importat præter illam coordinationem, sed illa coordinatio est quid *relativum*, ergo &c.

Objicies. Illa coordinatio nihil est aliud, quam positio partium quantitatis in tali, & tali loco secundum diversas ubicationes, verbi gratia, hoc ipso, quod videmus colores in tabula cum tali, vel tali ubicacione, absque alio superaddito, intelligitur pictura, similiter scriptura nihil est aliud, quam atramentum sic, vel sic collocatum, vel ubicatum, ergo *forma artificialis* nihil aliud est, quam positio partium materialium in ordine ad locum.

Respondeo neg. ant. Nam, si formalis illa esset pura illa ubicatio, toties mutaretur forma picturæ, aut statuæ, quoties mutaretur locus: non esset eademi in cubiculo, & in foro, quod falsum est.

Objicies 2. *Forma artificialis* est de quarta specie qualitatis, sed qualitas non est quid *relativum*, sed *absolutum*, ergo & *forma illa*.

Resp. dist. min. Qualitas essentialis, conc. min. qualitas modalis, neg. min. Diximus in Logica, formam, & figuram, que ponuntur, ut quarta species qualitatis, non esse propriæ talem, nec distinctam ab aliis.

QUÆ-

Dicitur *com*
quaritur,
auingendo illos
mam suam, &
mediantibus cat
sic applicare, ut
va passivis.

Ars non effi
mediate, &
plicando acti
Prob. 1. tota C
ciatorum, Et ac
go Ars non pot
beret esse acti
raonis fecerunt i
sunt in Element
temperatio non e
cum elemento /
& quantitatem
lani quantitate
mundi talia ob
tum localem, C
lementa activa
ramentum, &
bus habentibus
peramentum,
tota virtus play
ipsis Elementi
nisi per directi

Prob. 2. quo
dentale, & sp
tialia, & mat
per se hæc p

[1] Theor. I
q. I. n. I

Q U A E S T I O VI.

*Uirum Ars possit efficere opera naturæ. An
verum aurum?*

Dicitur communiter ars imitari naturam, sed quæritur, an possit operari ejus effectus, vel attingendo illos per se directè, & immediate per formam suam, & veram efficientiam, vel indirectè, & mediantibus causis naturalibus, que per artem possit sic applicare, ut tiant talia opera, applicando activa passivis.

C O N C L U S I O I.

Ars non est opera naturæ per se directè, & immediate, & per se naturæ & indirectè, applicando activa passiva est communior.

Prob. 1. tota Ars in eo ex Scoto. Quia Ars artificiorum, & operarum min. natura est activa, ergo Ars non potest producere opera naturæ, quia debet esse actiones, & ea, quia docet, quod magi pharaonis fecerunt ranas, nam rationes seminales istorum sunt in Elementis contempneratis ad invicem, que contempnatio non est, nisi quedam juxta positio elementi cum elemento secundum proportionatam qualitatem, & quantitatem, & quia malus Angelus cognovit illam quantitatem & proportionem, & corpora hujus mundi talia obediunt ei ad nutrum, quantum ad motum localem, & ideo potest conjungere, & posuit Elementa activa passiva secundum debitum contempnamentum, & opponere illa directè corporibus cœlestibus habentibus influere secundum hujusmodi contempnamentum, & sic generare ranas. Ergo, ex Scoto, tota virtus physica productiva operum naturæ est in ipsis Elementis, & entibus naturalibus, non in arte, nisi per directionem, & applicationem.

Prob. 2. quoad primam partem. Ars est quid accidentale, & spirituale, & opera naturæ sibi substantia, & materialia, ergo ars non potest directè, & per se haec producere. Prob. ant. Ars est cognitio

[1] Theor. 18. n. 1. To. 3. In 2. d. 18. q. un. k. & L. 4. d. 1.
q. 1. n. 34.

VII.
ersimodè collocant eandem disposi-
tione ad totum, & dispositione
ita scilicet, ut qua-
suo ordine, quem
line ad terminos,
dum regulas artis,
artis. Nam dici-
s, sed non est fa-
positivi, ergo, &c.
est quid reale po-
dit sub sensus, er-
intelligitur ma-
e adjunctæ inter
m, mensa, sta-
m quantam for-
illam coordinata-
relativum, ergo
aliud, quam po-
loco secundum
hoc ipso, quod
el tali ubicatio-
tur pictura, si-
m atramentum
, ergo forma
o partium mas-
is illa esset pu-
a picturæ, aut
esset eadem in
quarta specie
lativum, sed
, conc. min.
Logica, for-
species qua-
m ab aliis.
QUÆ-

actualis, vel habitualis de modo, quo res sunt sciendæ, & haec est accidens spiritale, vel est in facultatibus corporeis habilitas quædam promptè, & perfectè exequendi, quæ Ars Theorica docet, v.g. saltandi, canendi; psallendi, pulsandi, &c. & haec summa accidentia: & illa cognitio non operatur, nisi directivè, & ista experientia, & habilitas nihil aliud præstat, quam applicationem activorum passivis, ergo, &c.

Prob. 2. pars. Nam certum est, quod arte medicinae causatur sanitas, per agriculturam generantur frumenta, fructificant arbores, primi applicando herbas, & medicamenta præparata, secundi arando, seminando, plantando, &c.

Objicies 1. contra primam partem. Dædalus fabricat statuam Veneris, quæ gradiebatur, Anchises columbam, quæ volabat, Magi Ægyptii serpentes, &c. sed haec, & similia sunt vera opera naturæ per artem verè confecta, ergo, &c.

Respondeo dist. min. Sunt opera naturæ quoad entitatem, & materialiter, conc. min. quoad modum, & formaliter, neg. min. Motus illi sunt vitalibus similes, & in sua entitate materiali sunt naturales, sicut motus lapidis per fundam, aut baculum, sed formaliter, & quoad modum, aut medium, sunt ab arte. Statua, & columbae movebantur motu reali, & Physico, sed mediantibus instrumentis, seu machinis, & nervis interioribus per artem applicatis, sicut in horologiis, forè etiam arte, & ope dæmonis, sicut in idolis, & oraculis loquebantur. De serpentibus Ægyptiorum responsum est ex Scoto.

Objicies 2. Per artem chymicam fit verum aurum, ergo, &c.

Respondeo, supposito antecedente, de quo infra, neg. cons. Nam, si id fiat, hoc est per applicationem activorum passivis, ut dicetur.

Objicies contra 2. partem. Effectus determinatus petit causam determinatam, sed ars non est causa determinata, & opera naturæ sunt determinata, ergo non possunt fieri per artem. Prob. min. Causa determinata agit per propriam virtutem, ergo non pendet ab arte in agendo.

Respondeo dist. min. & cons. prob. Non pendet ab arte

Phy

arte in agendo, sive
rum, & remotione
ditionibus, conc.

Inst. Combustio
strialis, licet pende
catione; & ita est
merè naturales, ex
influat, quam per

Resp. neg. cons.
Quis dicuntur natu
ria ignis, & stup
ti, & absque alia
supposita approxim
dicuntur fieri per
requiritur præpara

CO

P Er artem chym
pugnat: de f
iat. Ita commun

Prob. 1. pars 1.
sic consemperari,
vel per illam, qui
tur ex eis quædam
ad aliquid perfect
posse generare ra
viventia, multò
quam aurum, e

Prob. 2. eadem
ferri repugnanti
orum, ergo,

Probari solet
referuntur couf
non admittitur
alii haec tribuum
tentur possibile
ra naturæ, nisi
tur, quod dæm
reret aurum,

Prob. 2. pars
hominum, qui

[1] in 2.cit.

arte in agendo, supposita debita applicatione causarum, & remotione impedimentorum, & aliis conditionibus, conc. min. absolute, neg. min. & cons.

Inst. Combustio ligni, aut stupæ non dicitur artificialis, licet pendeat ab approximatione seu applicatione, & ita est de aliis effectibus, qui dicuntur mere naturales, ergo ita erit de istis, nisi ars aliter influat, quam per applicationem.

Resp. neg. cons. Quia combustio, & similes effectus dicuntur naturales in comparatione istorum: quia ignis, & stupa ex sua specie, & virtute apparenti, & absque alia præparatione, & attemperatione supposita approximatione combutit; at in eis, quæ dicuntur fieri per artem, ut sanitas- per medicinam, requiritur præparatio juxta regulas artis.

C O N C L U S I O II.

Per artem chymicam fieri verum aurum, non repugnat: de facto autem nullus sapiens non dubitat. Ita communiter.

Prob. 1. pars 1. ex Scoto. [1] Quia Elementa possunt sic contemperari, vel per simplicem commixtionem, vel per illam, quæ est per juxta positionem, ut causeatur ex eis quedam qualitas, vel forma, quæ erit via ad aliquid perfectius, &c. & inde patet, dæmonem posse generare ranas; serpentes, &c. quæ cùm sint viventia, multò difficilius generari possunt per artem, quam aurum, ergo &c.

Prob. 2. eadem pars. Quia in hoc nulla potest affери repugnantia, ut patebit ex solutione argumentorum, ergo, &c.

Probari solet 3. per experientiam multorum, qui referuntur couflasie verum aurum, sed hæc probatio non admittitur communiter, de hac multi dubitant, alii hæc tribuunt arti Dæmonum: sed isti per hoc satentur possibilem, quia Dæmones non efficiunt opera naturæ, nisi applicando activa passivis, nisi dicatur, quod dæmones illuserunt hominibus, ut appareret aurum, quod non erat.

Prob. 2. pars 1. experientia certiori innumerorum hominum, qui in hac arte, & inquisitione lapidis, quem

[1] in 2.cit.

quem vocant Philotheicum, oleum, carbones, & operam, imò & verum aurum perdidereunt, & ex iis me sacra auti, fame panis consumptos esse scimus.

Prob. 2. ex prohibitione Ecclesiae; scilicet, quia propter difficultatem, moralemque impossibilitatem innumerā mala ex hac arte veniunt, fraudes maxime, & quandoque fortilegia, & dæmonum incantamenta, aut invocationes, & ob fraudes imponitur vendentibus tale aurum pena restitutionis. Quippe Alchymistæ, inquit pontifex, spondent, quas non habent divitias.

Objicies Contra 1. partem. Aurum in fornace factum non habet easdem qualitates, quas aurum factum à sole, ergo non est verum aurum. Prob. ant. Quia medici non utuntur illo auro chymico, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. Diversitas accidentium præcise non variat substantiam rei. Præterea idem panis sumptus à duobus hominibus diversi temperamenti mutatur in eorum sanguinem, qui in illis habebit diversas qualitates, & tamen uterque sanguis erit verus.

Objicies 2. Aurum naturale est à sole, & chymicum est ab igne, ergo differunt specie, ergo istud non est verum aurum.

Resp. neg. conseq. Nam calor solis, & ignis non differunt specie, nec diversitas efficientium innat semper species effectuum; lux ignis non differt essentialiter à luce solis, aut saltem ultraque lux vera est.

Inst. Calor ignis non potest supplere calorem, & actionem solis, ergo.

Resp. neg. ant. Id enim gratis dicitur.

Objicies 3. Si posset fieri verum aurum, non prohiberetur ars illa, nec obligarentur ad restitutionem illi, qui tale vendunt, ergo, &c. Prob. ant. Cur enim illa ars potius, quam reliquæ prohiberentur? Cur restitutioni subjeceretur, qui nulli faceret injuriam? ergo.

Resp. neg. seq. ut patet ex dictis, cur prohibeatur ars illa, & imponatur illa pena, est enim ars nociva reip. propter difficultatem, & fraudes, quæ in illa committuntur, &c.

D IS.

[i] In 22. Extra. spondet

D I S

D e C

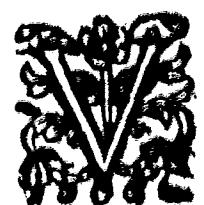
S Q

cau

tot

& a

pri

num, aggredin
videndum de il
scendemus.

Quid,

N On disput
mo dubit
visionem.

Causæ nomi
principio rei,
cum omnibus
extrinsecis, si
cipaliter, sive i
causa efficienti
ctus. 3. propri
complectitur q
ra, materialem
& hoc sensu no

Causa phys
cipium,
dentia ejus ab

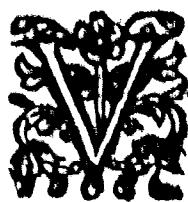
Prob. 1. ex S
id est latius pa
dici principium
quod, & per

Tom. III.

[i] L. 5. m

DISPUTATIO IX.

De Causis Physicis in communi.

S Q U E huc vidimus de principiis, & causis intrinsecis corporis Physici; & de toto ex illis composito: item de natura, & arte, quæ habent aliquam rationem principii, & causæ intrinsecæ mutationum; aggredimur tractatum de extrinsecis; & prius videndum de illis in communi; tūn ad singulas descendemus.

QUÆSTIO I.

Quid, & Quotuplex sit causa Physicæ.

Non dispiro, an dentur causæ Physicæ, quia nemo dubitat: quidditatem ejus explico, & divisionem.

Causæ nomen sumitur 1. largè pro quocumque principio rei, à quo illa habet esse, & sic coincidit cum omnibus principiis, à quibus aliquid est, sive extrinsecis, sive per se, sive per accidens, sive principaliter, sive instrumentaliter: 2. strictius pro sola causa efficiente, à qua propriè aliquid dicitur effctus. 3. propriè, & medio quodam modo, prout complectitur quatuor vulgata causarum per se genera, *materiam*, *formam*, *efficientem*, & *finalem*; & hoc sensu nos hic nomen illud usurpamus.

CONCLUSIO I.

CAUSA physica, ut sic, sufficienter describitur principium, quod per se influit in aliud cum dependentia ejus ab influente.

Prob. I. ex Scoto[1] enim plus est principiū, quā causa: id est latius patet, nam terminus, à quo, in motu, potest dici principiū, unde motus; non tamen causa; per quod, & per alias conditiones, quas in singulis causis

Tom. III.

K

requiri-

[1] L. S. met. I. n. 5.

requirit, significat causam à principio differre; quia haec verè influit in effectum cum dependentia, non verò principium, ut diximus de privatione, quae est terminus, à quo, generationis; quia causa vera influit necessario in esse causati. Quod clarius afferit diccens; patet, quid sit causa, quid sit causatum, quod causatum essentialiter dependet à causa, & quod causa est, à qua essentialiter dependet.

Prob. 2. Näm datur hæc definitio per verum genus, & propriam differentiam, ergo est bona. Probatur aut. discurrendo per singulas particulias: dicitur 1. principium, & id ponitur loco generis, ut patet. 2. per se influens, & per hoc iam differt à termino, à quo, & a causis per accidens. 3. in aliud; per quod notatur distinctio realis cause ab effectu, & distinguuntur causa Physica à Metaphysica, qualis est essentia respectu suarum proprietatum. 4. cum dependentia ejus, scilicet effectus, ab influente; & per hoc distinguuntur ab aliis principiis, quæ influunt quidem, & per se, sed sine dependentia causati à causato, ut filius in divinis procedit à patre per veram generationem; sed sine dependentia, quia per illam non accipit distinctam numero naturam.

Objicies. Finis est vera causa; sed illi non convenit hæc definitio, ergo illa non est sufficiens. *Prob. min.* Finis non influit necessario in aliud, nam aliquid causat se ipsum, ergo hæc definitio non convenit cause finali; nam finis propter bonitatem intrinsecam suam movet agens ad sui productionem, ergo influit in se ipsum.

Respondeo neg. min. primi argumenti, ant. 2. & dist. Ant. 3. Movet ad sui productionem mediate, trāseat; immediate, neg. ant. movet 1. & immediate ad sui amorem, qui est quid aliud à fine, & mediante amore, movet ad sui productionem.

Inst. Finis non influit verè, & Physicè in effectum, ergo vel non est causa, vel causa non influit per se. *Prob. ant.* Quod non est, non potest influere verè; sed finis non est, quando ponitur effectus, ergo, &c.

Respondeo neg. conseq. Est enim vera causa in suo genere, & verè influit, non per suum esse reale, sed per objectivum; sed de hoc infra.

Objicies 2. ex Se
finiri unica defini
cuim, ergo non p

Respondeo dist
ptum est aequivoce
mimus, neg. mi
salissimè, & dici
notificatio, & ce
versa est à nostra
est causatum.

Q Uatuor sunt
lis, formal
munita

Prob. 1. ex Sc
quatuor cause, i
esse circumscriber
pertinent ad Met
cam, in quantum
& mutationis. I
& forma sunt ca
trinsecae.

Prob. 2. Omni
generationem, cr
& formam, per
agens, seu gene
quem fit, ergo s

Prob. 3. Omni
si intrinseca, vel
& est materia; v
si extrinseca; vel
ciens, vel influi
tem, & est finis

Prob. 4. Tot s
tiones circa cat
illæ. *Prob. min*
fiat; & est mate
aut propter qui
est efficiens, ergo

Objicies 1. Ha

Objicies 2. ex Scoto [1] Æquivoca non possunt definiiri unica definitione; sed nomen causæ est æquivocum, ergo non potest definiri.

Respondeo dist. min. Nomen causæ latissimè sumptum est æquivocum, conc. min. propriè, ut hic sumimus, neg. min. Scotus loquitur de causa universalissimè, & dicit, quod de illa non est definitio, sed notificatio, & certe definitio, quam respuit longè diversa est à nostra. *Causa*, inquit, *est*, per quam aliud *est causatum*.

CONCLUSIO II.

Quatuor sunt præcipua causarum genera, materialis, formalis, efficiens, & finalis. [2] Ita communiter.

Prob. 1. ex Scoto post Philosophum dicente, quod quatuor causæ, in quantum quelibet in suo genere dat esse circumscribendo rationes motus, & mutationis, pertinent ad Metaphysicam, pertinent autem ad Physicam, in quantum dant esse includendo rationem motus, & mutationis. Et alibi sepè, addens, quod materia, & forma sunt causæ intrinsecæ; efficiens, & finis extrinsecæ.

Prob. 2. Omne compositum Physicum fit per generationem, ergo supponit materiam, ex qua fit, & formam, per quam completur, & specificatur, & agens, seu generans, à quo fit, & finem, propter quem fit, ergo sunt quatuor causarum genera.

Prob. 3. Omnis causa est intrinseca, vel extrinseca; si intrinseca, vel est pars potentialis, & subjective, & est materia; vel actuans, & perficiens, & est forma; si extrinseca; vel influit realiter, & activè, & est efficiens, vel influit intentionaliter, alliciendo voluntatem, & est finis, ergo, &c.

Prob. 4. Tot sunt causarum genera, quot sunt questiones circa causas; sed istæ sunt quatuor, ergo & illæ. Prob. min. De omni re queritur, vel ex quo fiat; & est materia, aut per quod fiat, & est forma, aut propter quid fiat, & est finis; aut à quo fiat, & est efficiens, ergo, &c.

Objicies 1. Hæc divisio non est adæquata, ergo non

K 2 est

[1] Theorem. 19. [2] 1. met. c. 2. sum. 2. c. I. n. 35. & Theor. 19. n. 1.

est bona. Prob. ant. *Exemplaris*, & *instrumentalis* sunt veræ causæ; sed non continentur in hac divisione, ergo non est adæquata.

Respondeo neg. ant. & min. prob. Nam *Exemplaris* reducitur ad efficientem, & idem est de *instrumentali*, aut ad causam, cuius est instrumentum, de quo infra.

Objicies 2. Causa est perfectior effectu; sed materia, & forma non sunt perfectiores effectu, ergo non sunt veræ causæ. Prob. maj. Perfectius non potest pendere ab imperfectioni, ergo, &c.

Respondeo dist. maj. Causa extrinseca, & totalis, conc. maj. intrinseca, & partialis, neg. maj. Materia autem, & forma sunt partiales, & intrinsecæ, & ideo imperfectiores toto, quod est eorum effectus.

Objicies 3. Unio, & dispositiones sunt veræ cause compositi, sed non continentur sub ullo ex his membris, ergo divisio non est adæquata.

Respondeo neg. maj. Non enim influunt in esse, sed sunt conditiones, sine quibus non fieri et compositum.

Objicies 4. Finis non est causa necessaria, ergo non sunt quatuor causæ physicae. Prob. ant. Agens naturale, ut ignis, est de se determinatum ad agendum absque ullo motivo, ergo agit absque fine.

Respondeo neg. ant. vel distinguo. Non est causa necessaria in agentibus naturalibus, & ex determinatione naturæ, ut ignis, conc. ant. utrumque; in agentibus voluntariis, & ex proposito, neg. ant. & conseq. Non enim necesse est, ut omnes illæ cause concurrent ad omnes productiones; sed sufficit, quod concurrent ad aliquas respectu aliorum effectum, & agentium.

Aliæ sunt divisiones causarum, & 1. in *primam*, quæ est Deus, & *secundam*, quæ est quælibet creatura, quæ à Deo dependet tam in esse, quam in agere.

2. In *immediatam*, & *mediatam*. 1. est, quæ per se, & immediate attingit effectum, ut ignis respectu caloris. 2. quæ non immediate producit effectum, sed causam ejus, sic qui applicat, aut producit ignem, est causa caloris *mediata*, ignis vero *immediata*.

3. *Intrinseca*, & *extrinseca*. 1. intrinsecæ, & essentialiter constituit effectum, tanquam pars ejus, ut materia, & forma. 2. non sic ingreditur entitatem, sed

P
ab extra influi-
minis, quem cr
+. Causa per
talis, causat esse
& causa per acci-
rius causat esse
turi sed quia in
va. Sic Musicus
illud non causat
sed per aliam.

5. Causa totali-
seum, inadæq-
sed cum alia par-
sic unus equoru-
tialis tractionis.

6. Rursus *Tot*
in suo ordine pe-
dine concurrat,
sa totalis genera-
sol simul concu-
nulla alia conce-
ab ea totaliter,

7. Causa *Ex*
fit, *principalis*,
ut ignis ignem
nisi dependentem
infra prolixius

Aliæ multæ
ris sunt mom-
bens omitto.

D
CAUSÆ po-
ritatem
tiam dignitat
primam, & s
quoad causali
v. g. an possint
minabimus o
dein inter assig-

ab extra influit; ut pater in filium, Deus respectu hominis, quem creat.

4. Causa per se, quæ ex se, & natura sua, & ut talis, causat effectum, ut calidum respectu caloris, & causa per accidens, quæ vel casu, vel ratione alterius causat effectum, ad quem, ut talis, non ordinatur; sed quia in ea reperitur alia virtus ejus productiva. Sic Musicus est causa per accidens ædificii; quia illud non causat, ut musicus, seu per artem musicas, sed per aliam.

5. Causa totalis, & adæquata, quæ se sola ponit effectum, inadæquata, seu partialis, quæ non se sola, sed cum alia partialiter concurrente ponit effectum; sic unus eorum trahentium currum est causa partialis tractionis.

6. Rursus Totalis totalitate causæ, est ea, quæ se sola in suo ordine ponit effectum, quamvis alia in alio ordine concurrat, ut homo generans hominem, est causa totalis generalis hac totalitate, quamvis Deus, & sol simul concurrant; & totalis totalitate effectus, cum nulla alia concurrit in illo genere, sed totius effectus ab ea totaliter, & adæquate dependet.

7. Causa Exemplaris, ad cuius imitationem aliquid fit; principalis, quæ propria virtute attingit effectum; ut ignis ignem, & Instrumentalis, quæ non attingit, nisi dependenter ab alia, & in ejus virtute; sed de his infra prolixius dicemus.

Aliæ multæ divisiones solent usurpari, quæ minoris sunt momenti, & facilis intelligentiæ, quas lumen omitto.

Q U A E S T I O II.

De ordine causarum inter se.

CAUSÆ possunt comparari inter se. 1. quoad prioritatem existentiarum, vel quoad præeminenciam dignitatis. Item comparatio fieri potest inter primam, & secundam. 3. in modo causandi, seu quoad causalitatem. 4. quoad mutuam dependentiam, v. g. an possint esse sibi invicem cause. Hic solùm examinabimus ordinem prioritatis, & dignitatis, & quidem inter assignata quatuor genera.

CONCLUSIO I.

Causæ extrinsecæ sunt priores intrinsecis in causando, inter extrinsecas prior est finis efficienter, & inter intrinsecas prior est forma prioritate naturæ. Certum enim est, quod simul tempore causant, saltem in Physicis.

Prob. tota conclusio ex Scoto, [1] si loquamur de prioritate in causando, dico, quod extrinsecæ prius causant, non è contra, quia enim illæ (finalis, & efficientis) sunt, & agunt, ideo & intrinsecæ causant (compositum, quod constituunt) non è contra. Extrinsecarum autem prius causat finis, ille enim, quia moveat efficientem in ratione amati, ideo agens agit, non è contrario. Sed quæ causalitas materiae, vel formæ prior? videtur, quod formæ, quia est propinquior efficienti, & fini, materia enim intrat hoc suppositum, quia est in hac materia. Ecce totam conclusionem assertam, & probatam ex Doctore subtili.

CONCLUSIO II.

Causæ extrinsecæ in modo causandi sunt nobiliores, quam intrinsecæ: inter intrinsecas vero forma est dignior: inter extrinsecas finis præcellit.

Prob. I. pars ex Scoto. [2] Causalitas causæ extrinsecæ dicit perfectionem sine imperfectione, causalitas autem causæ intrinsecæ necessariò requirit imperfectiōnem annexam, quia causa intrinsecæ est pars causati, ergo ratio causæ extrinsecæ est naturaliter prior ratione cause intrinsecæ. Scilicet causæ extrinsecæ causant, ut totales, intrinsecæ vero, ut partiales, & incompletae; materia quidem, ut perfectibilis, forma, ut incomp'eta, & pars completiva. 2. Quia causæ intrinsecæ sunt causatae ab extrinseca, vel secundum esse earum, vel in quantum causant compositum, vel utroque modo, ergo extrinsecæ sunt nobiliores, quia independentiores. Prob. ant. Nam causæ intrinsecæ non sè ipsis sine agente causant compositum, vel constituent.

Vides ex Scoto, & ratione, quod causæ extrinsecæ causant, ut totales, & priores, & independentes.

[1] L.S. Met. q.4. n.1. [2] In I. d. 2. q.2. n.16.

tiones, ergo
ut imperfe-

Prob. 2. p

ad esse, per

ab illa, &

magis sic, ve

tur, quod e

ficienii, &

formæ, ma

sub hac form

causat per n

dum potentie

Prob. 3. p

litate præce

secundum f

eam prius),

inquisitione

pectu ergo c

non est aliq

sendi cæteri

prior cæteri

quod causa

causant dep

bonum, q

mnes enim

scilicet prin

cipium in sp

Philosophu

Objicies

per realem,

quæ non sicut

tem aliae,

Nam finali

phoricum,

per sui con

nim causæ

realior, eò

Resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

propter ista

realior, eò

resp. dis

veretur, co

ficiens autem

stam move

tiores, ergo ut digniores: quia intrinsecæ causant, ut imperfectæ, & partiales, & dependenter ab aliis.

Prob. 2. pars de forma ex codem. Forma, quantum ad esse, pendet à materia aliquo modo, quia educitur ab illa, & in illa sustentatur, sed dubium est, utrum magis sic, vel è contrario? inquit Doctor. [1] Unde videtur, quod causalitas formæ sit prior, quia propinquior efficienti, & fini, & quia materia causat, ut subjectum formæ, materia enim intrat hoc suppositum, quia est sub hac formæ, & non è contra, &c. & præterea forma causat per modum perfectivi, & actus, materia per modum potentiae passivæ, & perfectibilis, ergo, &c.

Prob. 3. pars ex codem. [2] Causa finalis in causalitate precedit causas agentes, & recipientes, & hoc secundum suum esse in anima, quia anima ad invenit eam prius, & postea imaginatur apud se actionem, & inquisitionem recipientis, & qualitatem formæ. Respectu ergo causalitatis, & respectu essendi in animæ non est aliqua causa priori finali. Imò ipsa est causa essendi cæteris causis, ergo, ex Scoto, causa finalis est prior cæteris, & quoad esse intentionale, secundum quod causat, & secundum causalitatem, quia aliæ causant dependenter ab ea, & propter illam, estque bonum, quod illæ querunt per suas causalitates, omnes enim causæ non sunt principia, nisi propter illud: scilicet principium, quod est finis. Unde, sicut principium in speculabilibus, sic finis in agilibus, inquit Philosophus. [3]

Objicies 1. contra 3. partem, Causa, quæ causat per realem, & Physicam influxum est perfectior aliis, quæ non sic causant: sed efficiens sic causat, non autem aliæ, ergo efficiens est perfectior. Min. patet. Nam finalis causat per influxum moralem, & Metaphoricum, ut supponitur, materia vero, & forma per sui communicationem. Prob. maj. Nobilitas enim causæ petiunt ab influxu, ergo, quod influxus est realior, & causa perfectior.

Resp. dist. maj. Cæteris paribus, & nisi aliunde superetur, conc. maj. si aliunde superetur, neg. maj. Efficiens autem aliunde superatur à finali, quia per istam movetur, & ab ista dependet in efficiendo, & propter istam influit, velut propter bonum suum.

CONCLUSIO III.

Illuc causas datur etiam ordo prioritatis, ex posterioritatis naturae. In causando. 1. est finalis. 2. efficiens. 3. materialis, 4. formalis: quam vissimum tempore causent.

Prob. ex textibus supradictis Scotti. Illa prius natura causat, à qua cæteræ dependent in causando; sed inter se causæ illæ dependent eo ordine, ergo ille ordo prioritatis verus est. Maj. patet. Nam prioritas naturæ, à quo, de qua hic loquimur, attenditur penes dependentiam unius ab alio, inter ea, quæ sic comparantur; sic pater est prior natura filio. Prob. min. 1. Causa efficiens agit, ut mota, ergo dependenter à fine. 2. Materia, & forma causant compositum dependenter ab efficiente, quæ educit formam ex materia, & illas unit, ergo efficiens est prior illis in causando. 3. Forma dependet à materia in fieri, & in esse, ergo posterior est in operari.

Objicies. Materia, & forma causante, ut unitæ, & per unionem, ergo causant in simultate naturæ. Prob. conseq. Correlativa sunt simul natura, sed materia, & forma, ut causantes, & ut unitæ, sunt correlativæ, ergo ut causantes sunt simul natura.

Resp. neg. cons. & dist. maj. prob. Correlativa per relationes intrinsecis advenientes, conc. maj. ex extrinsecis advenientes, neg. maj. Ratio disparitatis est, quia relationes intrinsecus advenientes sunt independentes ab invicem, & resultant positis extremis in rerum natura, & ex natura illarum, non ita est de extrinsecis advenientibus, nam formæ unio ad materiam pendet ab ejus educatione ex materia, & per consequens ab unione materiæ ad illam.

Inst. Prioritas, à quo, naturæ est inter ea, inter quæ non valet subsistendi consequentia, sed hæc consequentia valet in unione reciproca materiæ, & formæ, ergo nulla est prioritas naturæ inter uniones, & causalitates illarum. Prob. min. Rectè concluditur: materia est unita formæ, ergo & forma materiæ, ergo, &c.

Respondeo neg. min. & dist. prob. ergo & forma materiæ per unionem sibi propriam, & dependentem.

tem ab unionem eandem Nam unio formæ ejus ex materie unionis.

Objicies 2. quæ est proprietas, spectal

Respondeo prioritas naturæ formæ propriæ quia actuat, & possum, idem

De comparatione

CAUSA ad suam enim secundum causam vel formaliter rationem, quæ hos respectus distinctionem de proportionem dignitatem.

Item comparatio quoad prioritatem.

OMnis causa ut nihil.

Prob. i. ex Scholiastis nihil est causa realiter dependens. Nam definiunt quod, sicut nihil in causis. realem effectum.

[1] Theorem

[2] 9. Metaphysica

tem ab unione propria materiae , conc. ant. per unionem eandem , aut similem independentem , neg. ant. Nam unio formæ ad materiam supponit educationem ejus ex materia , quæ est , velut fundamentum formale unionis .

Objicies 2. Scotum , qui dat prioritatem formæ , quæ est propinquior efficienti , ergo si sit aliqua prioritas , spectabit ad formam .

Respondeo d' st. ant. Prioritas dignitatis , conc. ant. prioritas nature in causalitate , neg. ant. Causalitas formæ proprius accedit ad causalitatem efficientis , quia actuat , & perficit materiam , & constituit compositum , ideo præcellit , non præcedit .

Q U A E S T I O III.

De comparatione causarum cum suis effectibus.

CAUSA ad effectum comparari potest , vel penes suam entitatem absolutam , & materialiter , vel secundum causalitatem , qua causat actu effectum : vel formaliter , & reduplicative secundum illam relationem , quam habet ad effectum , & secundum hos respectus potest diversimode responderi ad quæstionem de prioritate tam ordinis , seu durationis , quam dignitatis .

Item comparari potest quoad distinctionem ; & quoad prioritatem dignitatis , aut durationis .

C O N C L U S I O I.

OMNIS causa distinguitur realiter ab effectu , ita ut nihil possit causare se ipsum . Est communis .

Prob. i. ex Scoto [1] expressis verbis dicente , quod nihil est causa sui ipsius , & ratio ejus est , quia nihil realiter dependet à se , vel refertur ad se , inquit ejus Scholiares , quod etiam probatur ex definitione cause . Nam definitur id , quod influit esse in aliud . Item quod , sicut nihil est causa sui , ita nec circulus est possibilis in causis . Igitur Scotus [2] asserit distinctionem realem effectus à causa . 1. ex definitione cause ,

K 5 quæ

[1] Theorem. 19. n. 1. con. 2.

[2] Metaph. t. 14. n. 3.

quæ dicitur insluere esse *in aliud*. 2. ex relatione reali causæ ad effectum, quia nihil resertur ad se ipsum relatione reali, ergo nec causare potest se ipsum.

Prob. 2. ex aliis ejusdem principiis. Nam idem esset prius, & posterior se ipso, & idem esset, antequam esset, sed haec implicant, ergo, &c. Prob. maj. Omnis causa est prior effectu, ut mox dicemus; & per consequens presupponitur esse antequam causet, ergo idem seipsum causans esset prius, & posterior, & per eandem rationem esset, antequam esset.

Prob. 3. ex mysterio Trinitatis. Nam, nisi sit necessaria distinctio realis inter causam, & effectum, non esset necessaria inter producens, & productum; sed sic destrueretur Mysterium Trinitatis, ergo, &c. Prob. min. Non enim aliunde probatur distinctio trium personarum, nisi quia una est generans, & producens, alia producta, duas spirantes, & una spirata, sed haec ratio cessaret, ergo, &c.

Objicies. 1. Inter producens, quo, seu formale, & productum, non est necessaria simpliciter distinctio realis, ergo non omnis causa distinguitur realiter à suo effectu. Prob. ant. In divinis essentia est producens, quo, filii, & pater est producens, quod, sed illud producens formale; quo, nempe essentia, est idem in patre, & filio, ergo, &c.

Respondeo dist. ant. In divinis, conc. ant. in creatis, neg. ant. & conseq. Ratio disparitatis, ex Scoto, est, quia suppositum patris generans filium communicat illi eandem numero naturam, non per veram productionem naturæ, sed per communicationem illius, quam in se, & de se habet, & hoc propter infinitatem ipsius naturæ; quod non est possibile in creatis, quia principium, quo, & quod, agunt per veram, & realem causalitatem, & ideo non potest forma, quæ est principium, quo, communicari effectui, seu genito per identitatem, non enim est infinita, ut natura divina.

Objic. 2. Si quid obstaret, ne idem posset produce seipsum, esset necessitas præexistentiæ in causa ad agendum, sed causa non debet præexistere actioni, & effectui, ergo nihil obstat, quin idem possit seipsum producere. Prob. min. In causa ad agendum sufficit, quod simul existat cum sua actione, & suo effectu.

effectu,
eodem in
Respon
Qui temp
cum inde
causa est
ne, & haec
ris à prior
sterius se
pendens,

Objic. 3.
prima pro
se causa
sui conser
su causa ei
etu. Prob
parte caus
le est. Pr
stentiam a
etus est ca
lem, ergo
totaliter i
etiam tota
nem. 3. e
primam,
dam, erg

Respondeo
quoad 2. p
etus possit
hoc possit
sibi ipsi ni
psò recipere

Objicies
gnant in c
agere, &
Prob. ant.
mali, &a
conservar
Etæ ab ag
enim est f

Respondeo
transmuta
ductiva,

effectu, ergo non requiritur præexistentia, & sic pro eodem instanti dabit, & recipiet esse à se ipso.

Respondeo dist. min. Non debet præexistere effectui tempore, seu duratione, conc. min. natura, & cum independentia, neg. min. Nam, ut dicemus, causa est necessariò prior natura suo effectu, & actione, & hæc prioritas importat dependentiam posterioris à priori. Repugnat igitur idem esse prius, & posterius se ipso, etiam prioritatem naturæ, sicut esse dependens, & independens.

Objic. 3. Licet idem non posset producere se ipsum prima productione, posset saltem agere in se, & esse causa sui quoad secundam, verbi gratia, quoad sui conservationem, ergo saltem à hoc casu, & sensu causa efficiens non distinguitur realiter à suo effectu. Prob. ant. Nulla enim in hoc est repugnantia ex parte causæ, vel effectus, vel modi, ergo id possibile est. Pto. ant. 1. Causa habet jam sufficientem existentiam ad illam actionem. 2. Terminus, seu effectus est capax terminandi duplicem influxum totalem, ergo, licet causa totalis productiva influeret totaliter in ejus conservationem, adhuc ipse posset etiam totaliter influere in eandem sui conservationem. 3. ex parte modi. Quia res, ut producta per primam, esset prior se ipsa, ut producta per secundam, ergo nihil repugnat ex parte modi.

Respondeo neg. ant. 1. & 2. argumenti, & ant. 3. quoad 2. partem. Nam falsum est, quod idem effectus possit terminari duos influxus totales, & licet hoc posset, adhuc non posset in seipsum influere, quia sibi ipsi nihil presupponitur, ut possit iterum à se ipso recipere esse, quod jam habet ab alio,

Objic. 4. Potentia activa, & passiva non repugnant in eodem respectu ejusdem, ergo idem potest agere, & pati à se ipso, ergo & esse causa sui ipsius. Prob. ant. ex Scoto. Idem potest esse in potentia formalis, & actu virtuali, & ex Philosopho idem potest conservare se ipsum, & finis est causa formæ productæ ab agente, & ab ipsa non distinguitur, ipsamnet enim est finis intentus ab illo, ergo &c.

Respondeo dist. ant. Potentia subjectiva, & activa, transformativa accidentalis, conc. ant. potentia productiva, & objectiva, neg. ant. Idem potest produ-

cere in se ipso accidentia , & transmutare se accidentaliter , anima potest producere in se intentionem , & volitionem , & sic transmutare se accidentaliter , sed non substantialiter quoad sui productionem primam , nec secundam : quia terminus in potentia obiectiva necessario supponit causam suam in esse ; & in creatis causalitas importat relationes dependentiae essentialis inter agens , & passum . De causa finali , & formali non est mirum , quia finalis non est vera causa realis , nec causat secundum suum esse reale : Philosophus vero loquitur de conservatione indirecta , quatenus qualibet res emitit quasdam qualitates conferentes ad sui conservationem per resistantiam contrariis .

CONCLUSIO II.

CAUSA , ut causa , non præcedit necessario effectum duratione , sed neutra . Est communis contra Thomistas , qui exigunt prioritatem durationis .

Prob.tota conclusio ex Scoto .^[1] Causa non causat , in quantum præcedit effectum duratione , sed est causa , in quantum præcedit effectum natura . Sic voluntas non est causa volitionis , nisi pro instanti , quo causat eam , causa est naturaliter prior causato , ergo ex Scoto , causa non debet præexistere duratione effectui , sed tantum natura .

Prob. 1. Pars 1. Causa non est verè , & actu causa , nisi pro instanti , quo causat , sed pro instanti , quo causat , adest causatum , ergo causa , ut causa non præexistit duratione . Maj. patet . Nam ante illud instans erat tantum causa in potentia . Prob. min. Causat enim aliquid , & causalitas est relatio realis ejus ad effectum , ergo effectus existit . Prob. conseq. Relatio realis exigit terminum realem , ergo , &c.

Prob. 2. Quia pro instanti , quo ponitur ignis , aut sol , verbi gratia , habet omnia necessaria ad producendum calorem , vel lucem , ergo pro eodem instanti potest producere , & de facto producit , ergo

[1] 2. d. 1. q. 3. F. n. 16. & d. 5. q. 2. C. n. 6. & d. 39. E. n. 16. & Theore. 19. n. 2.

go causa n
effectui .

Prob. 2. sit à causa , sariò causa natura esse mul fieri , potior rat quām Paul enim esset

Prob. 2. lo , quod c
independe
go omnis c

Objic. 1. primo ad c
existentia præexistit stentia rea
go existen

Respond
vè , conc. i
maj. & mi
est præsup
re , quand
sat , & hoc
rationis , c
quisitis , p

Objic. 2. perandum se in eode debet præ Duo contr
pro eodem agere sunt

Resp. di
divisim , c
& similitate
cundo , dì
psò instanti
ergo in eode
istoria , no
prior natu

go causa non debet necessariò præexistere tempore effectui.

Prob. 2. pars 1. Implicitat concipere, quod effectus sit à causa, quin illa præsupponatur esse, ergo necessariò causa præsupponit effectui, ergo prior est natura effectu. Prob. ant. si conciperentur ambo simul fieri, verbi gratia, pater, & filius, non esset potior ratio, cur Petrus diceretur causa, & pater, quam Paulus, & è contra, sed hoc implicat, Petrus enim esset pater, & non esset, ergo, &c.

Prob. 2. Quod est independens, est prius natura illo, quod dependet, sed omnis causa, ut causa, est independens ab effectu, qui ab ipsa dependet, ergo omnis causa, ut causa, est prior natura suo effectu.

Objic. 1. contra 1. partem. Ut causa dicatur in actu primo ad causandum effectum, debet existere, sed existentia est in duratione reali, ergo omnis causa præexistit duratione suo effectui. Prob. min. Existencia realis non mensuratur per instans naturæ, ergo existentia causæ in actu primo est durationis.

Respondeo dist. maj. Debet existere præsuppositivè, conc. maj. realiter ante existentiam effectus, neg. maj. & min. Nam existentia in causa ad causandum est præsuppositiva, quatenus præsupponit existere, quando causat, & secundum id, per quod causat, & hoc non impedit, quin pro eodem instanti durationis, quo existit cum omnibus ad agendum requisitis, possit causare.

Objic. 2. Causa libera debet esse in potentia ad operandum, & non operandum, sed non potest sic esse in eodem instanti, quo agit, ergo causa libera debet præexistere tempore suo effectui. Prob. min. Duo contradictoria non possunt convenire eidem rei pro eodem instanti temporis: sed posse agere, & non agere sunt contradictoria, ergo, &c.

Resp. dist. maj. Ad operandum, & non operandum divisim, conc. maj. & neg. min. conjunctim, neg. min. & similiter dist. maj. prob. & certè etiam in actu secundo, dum agit, adhuc liberè agit, quia pro illo ipso instanti temporis, quo agit, poterat non agere, ergo in eodem instanti habet potentiam ad contradictoria, non quidem simul, sed divisim, quatenus est prior natura, quæn actio, seu determinatio ad agendum.

Objic.

are se acci
n se intelle
utare se ac
tum ad sui pro
nia terminus
onit causam
portat rela
ens, & pas
est mirum,
nec causat
us vero lo
enius quæli
ferentes ad
ntrariis.

riò effectum
unis contra
durationis.

non causat,
ed est causa,
ic voluntas
quo causat
ergo ex Sco
effectui,

ctu causa,
anti, quo
causa non
ante illud
Prob. min.
elatio rea
tit. Prob.
alem, er-

ignis, aut
a ad pro
o eodem
ducit, er
go
et. d. 39.

Objic. 3. Deus ab æterno est causa creaturarum, etiam in actu secundo, sed tamen creature non existunt, nisi in tempore, ergo causa, ut causans, & in actu secundo præexistit tempore suis effectibus. Prob. maj. Actio est relatio realis in agente, sed nihil reale de novo, & in tempore potest advenire Deo, alioqui mutaretur, ergo est ab æterno in Deo.

Resp. dist. maj. Est ab æterno, & pro tempore, conc. maj. ab æterno, & pro æterno, neg. maj. & dist. min. prob. nihil de novo intrinsecum, conc. min. extinsecum, neg. min. Deus per volitionem æternam creat in tempore, & illi volitioni æternæ nihil advenit de novo præter existentiam termini, per quam de novo, & in tempore creans denominatur, & non prius tempore denominatur creans, quām existat creatura.

Objic. 4. Omne agens per motum est prius tempore suo effectu, ergo saltem tales cause debent præexistere suis effectibus. Prob. ant. Motus non potest esse in instanti, alioqui esset, & non esset, esset, ut supponitur, non esset, quia ab esset terminus, ergo, &c.

Respondeo neg. ant. Omne agens per motum successivum est prius tempore suo effectu totali, & completo, conc. ant. suo effectu secundum aliquas partes correspondentes partibus motus, ac influxus, neg. ant. Igitur causa agens influxu instantaneo est simul in motu, & termino totali; agens verò successivè attingit etiam terminum successivè, & singulæ partes termini respondent singulis partibus motus, seu influxus.

Objic. contra 2. partem. 1. Forma educta ex materia non est prius natura suo effectu, ergo causa formalis non est prior natura suo effectu. Prob. ant. effectus formalis formæ est sua receptio in materia; sed ipsa eductio formæ est ipsamet exceptio in materia, ergo, &c.

Respondeo neg. ant. & min. prob. Nam, licet realiter fortè eductio formæ ex materia, & unio ejus sint naturaliter inseparabiles, tamen distinguuntur saltem virtualiter. Nam prius est formam produci dependenter à materia, quām uniri materiae; & prius est utramque uniri, quām causare compositum, in modo fortè non implicat, inductionem separari ab eductio-

P
etione, id est for-
eo ipso instanti s-
illam.

CO

O Mnis causa
suo effectu.
Prob. 1. ex Sco-
effectus consequa-
rum effectus talis
nim ignis genitus
si ignis generans
elus (aliquid ali-
illius, sed ab al-
lior est effectu,
quod faceret, si
ret, item ex alie-
pliciter perfectio
quia hoc arguit

Prob. 2. Nam
tiam in se, & d
respectu nobilior

Objic. 1. Sco-
est perfectior ca-
teria, in aliis
perfectio, & fo-
de fine intrinse-
co, quia adæqua-
ter, sed accide-
& fine extrinse-
falsa.

Respondeo
de causis absolu-
sideratis, au-
particularem
mus, & iteru-
quia illa causa
per modum
imperfectior
imperfectæ:

Etione, id est formam à Deo educi ex una materia, & eo ipso instanti separati ab illa, & conservari extra illam.

CONCLUSIO III.

OMnis causa, ut causa, formaliter est nobilior suo effectu.

Prob. 1. ex Scoto, [1] impossibile est, quod aliquis effectus consequatur aliquam perfectionem, in quantum effectus talis causae, qua careat sua causa, non enim ignis genitus haberet caliditatem, & levitatem, si ignis generans ista non haberet, & si forte habeat effectus (aliquid aliud) hoc non habet, ut est causatum illius, sed ab aliquo alio. Ratio est, quia causa nobilior est effectu, nec agit ultra terminos perfectionis, quod faceret, si effectus daret aliud, quod non haberet, item ex alio principio, quod [2] causare est simpliciter perfectionis, & causari est imperfectionis, quia hoc arguit dependentiam.

Prob 2. Nam causa, ut causa, dicit independentiam in se, & dependentiam in effectu, ergo sub hoc respectu nobilior est.

Objic. 1. Scotus adducens illud Theorema, *causa est perfectior causato*, sic glossatur falsum est in materia, in aliis verum: ubi causalitatem comitatur perfectio, & forte falsum est de forma, quia pars, & de fine intrinseco, quia accidentis, & de efficiente unico, quia adaequatur ab effectu, igitur falsum simpliciter, sed accidentaliter verum in efficiente aequivoce, & fine extrinseco, ergo ex Scoto, tota conclusio est falsa.

Respondeo neg. conseq. Nam Scotus ibi loquitur de causis absolute, & secundum entitatem suam consideratis, aut inter se collatis, secundum modum particularem causandi, & hoc sensu nos etiam diximus, & iterum dicimus, formam praeservi materiae, quia illa causat per modum actus, & perfectivi, ista per modum potentiae, & perfectibilis, utraque est imperfectior composito, quod est completum, illæ imperfectæ: efficiens, & effectus univocus, ut pater,

[1] *De rerum principio q. 1.n.23.* [2] *2. Metaph. g.5.n.15.*

& filius, sunt ejusdem speciei, & sic aequalis pers-
ectionis; & finis intrinsecus, scilicet, idea boni est
accidens, immo & ipse finis extrinsecus ex libertate,
& irregularitate agentis est minus bonum, quam me-
dia, ut cum sicutur utendis, & utitur fruendis,
v. g. cum quis servit Deo propter vanam gloriam.
Conclusio igitur procedit de causa secundum causal-
itatem, & comparat eam cum effectu secundum de-
pendentiam, quam habet a causa, praeclisis aliis for-
malitatibus, & respectibus, secundum quos sublunt
perfectiōnibus, & imperfectionibus.

Q U A E S T I O IV.

An plures cause possint esse sibi invicem cause.

Redimus ad causam, & querimus, an possint
se invicem sic dependere; ut una sit effectus al-
terius, & haec vicissim effectus illius; sicut labore est
causa sanitatis, & sanitas est causa laboris. & hoc
potest queri, vel in eodem genere cause, v. g. an
Petrus, qui generat Paulum, possit vicissim genera-
ri a Paulo vel in diverso genere; & secundum di-
versas considerationes, ut patet in exemplo de sani-
tate, nam, cum labore propter sanitatem, sanitas
est causa finalis laboris, & labor est causa efficiens sa-
nitatis.

C O N C L U S I O I.

DUeres non possunt esse sibi invicem cause in eod-
em genere cause, bene verò in diverso secundum
rationes diversas.

Prob. ex Scoto [1] post Aristotelem. Nihil est cau-
sa, & causatum respectu ejusdem in eodem genere cau-
se, & pro utraq; parte addit, cause possunt esse sibi invi-
cem cause in diverso genere causalitatis, non in eodem.

Prob. 2. ratione quoad i. partem. Nam implicat,
idem respectu ejusdem esse simul prius, & poste-
rius, dependens, & independens, sed hoc diceret
tur de eadem re, si posset esse causa, & causatum
respectu ejusdem rei, ergo, &c. Prob. min. nam, ut
causa esset prius: & independens, & ut effectus, ac

[1] Theor. 19. n. 3.

causatum, esse
esset prius, &
Confir. Quia
causa, & non
sicut; nam, u
saltēm præsup
stanti naturæ,
Confirmarū
tem mediate;
go & illud. P
causa causati;
suae cause, er
prob. 2. quo
& finis sibi hoc
ma, efficiens
gratia, labor
nitas est cau
tamen differen
esse, nam pro
sed finis est ca
causare quaten
appetitū finis
se, & actum
mam; nam l
materiam ex
ria. Hæc per

Dixi autem
cundum ca
inter causas
lis, & Physi

Unde, si
tionis cum il
posterior illa
nem suscen
tione actual
tet inter effi

Objic. cont
vicem caus
res possunt
saltandi, v
bitus gene
piper, & vi

[1] Met

causatum, esset posterius, & dependens, ergo idem
esset prius, & posterius respectu ejusdem.

Confir. Quia idem esset, & non esset: esset, prout
causa, & non esset, prout effectus; saltem præsuppo-
sitivè; nam, ut diximus suprà, causa est prior effectu,
saltem præsuppositivè, & natura, ergo pro illo in-
stanti naturæ, quo esset, ut causa, non esset, ut effectus.

Confirmatur. Quia idem esset causa sui ipsius, sal-
tem mediate; sed hoc implicat, ut probatum est, er-
go & illud. Prob. seq. maj. Quod est causa causæ est
causa causati; sed causa producens effectum esset causa
suae causæ, ergo & sui ipsius.

Prob. 2. quoad 2. partem ex eodem Scoto[1] Efficiens,
& finis sibi hoc modo correspondent; sic materia, & for-
ma, efficiens enim est causa (productiva) finis, verbi
gratia, labor producit sanitatem, & è converso (sa-
nitas est causa finalis, propter quam homo laborat)
tamen differenter: nam efficiens est causa quantum ad
esse, nam producit formam (sanitatem) quæ est finis,
sed finis est causa efficientis (laboris) sed quantum ad
causare quatenus finis moveat, efficiens agit (laborat) ex
appetitu finis (sanitatis) similiter forma dat materię es-
se, & actum specificum; materia verò sustentat for-
mam; nam loquendo naturaliter, sicut impossibile est
materiam existere sine forma, sic & formam sine mate-
ria. Hæc per se patent.

Dixi autem: secundum diversas rationes. Nam se-
cundum eandem rationem non puto id esse possibile
inter causas propriæ Physicas, quia causalitas verè rea-
lis, & Physica supponit realem existentiam causæ.

Unde, si materia acciperet à forma esse ejusdem ra-
tionis cum illo, quod illidat, semper esset prior, &
posterior illa. Est igitur causa formæ secundum ratio-
nem sustentationis, & forma est causa materię in ra-
tione actualitatis, ac specificationis, & id clarius pa-
tet inter efficientem, & finalem.

Objic. contra 1. partem. Actus, & habitus sunt sibi in-
vicem causæ in eodem genere efficientis, ergo duæ
res possunt esse sibi invicem causæ. Prob. ant. Actus
saltandi, v. g. generat habitum saltandi, & hic ha-
bitus generat actus saltandi; ergo, &c. Similiter
piper, & vinum calefaciunt stomachum, & calefiunt

ab

ad eo, item ventus est causa aperitionis fenestræ, & aperit o fenestrae causat ingressum venti. Vapor generat pluviam, & pluvia vaporem, ergo &c.

Respondeo neg. ant. & dist. ant. prob. Actus saltandi generat habitum, & habitus generat alios actus saltandi numero diversos à primis, à quibus ipse habitus generatus est, conc. ant. eosdem numero, à quibus ipse generatus est, neg. ant. & idem est de calore piperis, & vini, & de pluvia, & de vapore, nam pluvia generata ex vapore diversa est numero ab ea, que vaporem rursus generat, ventus aperit fenestram, ut causa efficiens, & per motionem impedimenti, aperitio introducit ventum, & recipit in genere causæ materialis, & se tenet ex parte spatii recipientis, & patientis, &c.

Objicies 2. Forma, & materia sunt sibi invicem causæ quoad existentiam, ergo, &c. Prob. ant. Nam materia insuit in esse formæ, quæ ex illa educitur, & accipit existentiam ab eadem formæ, per quam existit, ergo sunt sibi mutuò causæ.

Resp. neg. ant. utrumque. Nam probatum est supra contra Thomistas, materiam primam existere per propriam existentiam partiale, distinctam ab existentia formæ, & sic ruit argumentum.

Objicies 3. plures alias experientias. 1. de calore, qui est causa formalis expulsionis frigoris, & vicissim frigus est causa formalis expulsionis caloris. 2. de duobus baculis cadentibus, & occurrentibus sibi invicem, tunc enim se mutuò sustentant, ne ulterius cadant. 3. de lapide appenso ad filum, si lapis frangat filum, descendet deorsum, & sic lapis erit causa fractionis filii, & fractio filii causa descensus, ergo datur mutua causalitas materiæ, & formæ.

Respondeo 1. argumentum nimis probare. Nam adversarii nolunt, duas causas possè à se invicem dependere in eodem genere causæ; id autem sequitur ex his experientiis, nam calor, & frigus sunt duæ causæ formales, idem est de aliis.

Respondeo 2. neg. cons. quoad 1. experientiam de calore. Nam nec calor, nec frigus se habet, ut materia respectu alterius, sed se habent, ut formæ respectu subjecti, v. g. aquæ, aut ferri.

Respondeo 3. calorem expelli à corpore, & agente fri-

siido non in genere
& ita est de calore
Ad experientiam
excere ullam veram
cum se se impedi-
tum est impedi-
& vicissim, & non
enim in se produc-
tum est, nec fractio
efficiens motus,
¶ Objicies 4. Pa-
mine tanquam ca-
bilitate dante si
sibi mutuò cau-
esse sine risibili-
ergo à se mutuò
causa.

Resp. neg. an-
modo depende-
nequeant sepa-
rateim, & idem
procum.

Inst. Dux e c-
codem genere
& filiatione patre

Resp. neg. a-
per ullum infi-
ex positione e-
litatem ad in-
cessariò simili-
tatem Physicae

stigido non in genere causæ formalis, sed efficientis,
& ita est de calore.

Ad experientiam de baculis, nego etiam illos ex-
ercere ullam veram causalitatem mutuam, nam tan-
tum se se impediunt ab ulteriori descensu, unde ubi
unius est impedimentum, ne ubi alterius inmutetur,
& vicissim, & non est mutua causalitas positiva: nihil
enim in se producunt.

Ad aliam de tilo, & lapide non est ad propositum,
nam descensus lapidis non est causa fractionis filii, sed
effectus sequens ex illa, & sit ex gravitate, quam non
potest amplius ferre, motus vero deorsum non est
causa fractionis, quia non erat, cum filum fractum
est, nec fractio est causa formalis, nec materialis, nec
efficiens motus, sed pura ablacio impedimenti.

¶ Objicies 4. Passio, v. g. risibilitas, dependet ab ho-
mione tanquam à subjecto, & homo ipse pendet à risi-
bilitate dante sibi esse, ergo passio, & subjectum sunt
sibi mutuo causæ. Prob. ant. Tam enim homo nequit
esse sine risibilitate, quam risibilitas sine homine,
ergo à se mutuo dependent.

Resp. neg. ant. & cons. prob. Nam subjectum nullo
modo dependet quoad esse à sua proprietate, & quod
nequeant separari, arguit connexionem, & simula-
ritatem, & identitatem, non vero dependentiam reci-
procam.

Inst. Duæ correlationes sunt sibi mutuo causæ in
eodem genere. Nam paternitas est causa filiationis,
& filiatio paternitatis, ergo &c.

Resp. neg. ant. Cum enim relationes non causentur
per ullum influxum Physicum, sed per resultantiam
ex positione extreborum, non habent ullam causa-
litatem ad invicem, sed talem connexionem, ut ne-
cessario simul resultant, Loquimur autem de causa-
litate Physica.

Q U A E S T I O V.

*An idem numero effectus possit pendere à duabus causis
fis socalibus, & adaequatis ejusdem generis,
& ordinis.*

Dico , ejusdem generis nam certum est , quamlibet quatuor causarum esse totalem in suo genere per respectum ad effectus , ad quos simul concurrunt . Dico 2. & ejusdem ordinis nam Deus , & creatura sunt duæ causæ totales in suo ordine ; & ambo concurrunt ad omnes effectus creatos . Dico 3. socalibus , & adaequatis : nec enim dubium est de partialibus : nam duo qui sunt duæ causæ partiales tractionis currus ; materia , & forma sunt duæ causæ partiales intrinsecæ , & constitutivæ compositi .

Porro causa Totalis est ea , quæ producit effectum se sola , & sine concursu alterius in eodem genere , ita ut eodem modo agens , & per eandem causalitatem produceret eundem effectum quoad substantiam ; sic Deus in suo ordine est causa totalis , sic solin suo , sic homo quilibet in suo ordine est causa totalis alterius hominis , partialis vero est , quæ sine concursu alterius causæ in eodem ordine non potest producere effectum , ut duo qui simul sunt totalis causa tractionis currus , quem scorsim unus solus non posset trahere , saltem per illam tractionem , & nisum , per quem trahit illum cum alio . Dico , eodem influxu , & nisu ; nam certum est , quod duo homines applicati ad portandum onus , quod unicus posset ferre , ferunt quidem partialiter , sed non eodem influxu , & nisu , quo unicus ferret . Unde totalitas alia est causæ , alia effectus , & causæ simul . Totalitas causæ attenditur in virtute , & potentia causæ , quantum se sola sufficit ad effectum , ut in exemplo allato . Totalitas causæ , & effectus simul est , quando non solum causa se sola sufficit , sed etiam se sola producit effectum , ita ut effectus totaliter ab illa pendeat .

Porro non dubitatur , quin duæ causæ totales totalitate causæ possint producere eundem numero effectum , sed patialiter , ut in exemplo allato ; sed

quæ-

questio est de toti ut effectus dependet . Questio etiam dinis applicatis sensus est , an ab igne , B , post iisdem circumstancia versus numero , alio quocunque dem influxum possint producere ultra que non par dependeat .

C **D** *Uæ causæ producere munior .*

Prob. 1. ex Solum quondam animali fortuit e, ie filius istorum duorum quantitatis , & talis generare pro eodem instante numero ignem sit aliud , & ali præcise unita corpus organum idem numerus materia , &c. est esse divisionem quæstione presenti nati , nisi qui nunc , & tamen a quibus tunc

Prob. 2. Quæstio causarum , quæ parte effectus que ex parte nis , & indistinctis , quia ha

[1] 1.d.2

quæstio est de totalitate causæ, & effectus simul, ita ut effectus dependeat totaliter ab utraque.

Quæstio etiam procedit de duabus causis ejusdem ordinis applicatis vel *divisim*, vel *simul*, si *divisim*, sensus est, an idem numero ignis, qui producitur ab igne, B, potuisse produci in eadem materia, & iisdem circumstantiis ab igne, A, an verò suisset diversus numero, si suisset productus ab igne, A, vel alio quocunque, si *simul*, sensus est, an per eundem influxum due causæ totales simul applicate possint producere eundem numero effectum, ita ut ab utraque non partialiter, sed totaliter, & adæquate dependeat.

CONCILIUS I.

Duae cause totales ejusdem generis possunt *divisim* producere eundem numero effectum. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Idem numero homo non solum vivit animam, sed etiam quoad corpus organicum possuit & filius Adæ & filius Abrahæ & ex quocumque istiorum aurum suisset idem numero suisset & ignis, A, genitrix autem, & virtutis tantæ, si ex tali materia ignem ralem generaret, ignis, B, ejusdem qualitatis, & virtutis pro eodem instanti si in istam materiam ageret, eundem numero ignem produceret, non obstante, quod generans sit aliud, & aliud numero, quia generatum non sequitur præcise unitatem, vel pluralitatem ex generante. Unde corpus organicum, ut sit idem numero, non requirit agentis idem numero, licet ibi requiratur eadem numero materia, &c. ergo, ex Scoto, idem numero effectus potest esse *divisim* a pluribus causis totalibus, & tota illa quæstione probat, quod in statu innocentiae non fuissent nati, nisi prædestinati, & quidem idem numero, qui nunc, & tamen ex ipsis plurimi nascuntur reprobis, à quibus tunc non fuissent geniti.

Prob. 2. Quia id non repugnat, neque ex parte causarum, quæ habent eandem efficaciam, neque ex parte effectuum, quia ad hoc sunt indifferentes, neque ex parte materiae, quæ est ubique ejusdem rationis, & indifferens; nec denique ex parte individuationis, quia hæc non dependet à causa intrinseca; sed

est

est differentia extrinseca cuique rei, ergo nulla ratione id repugnat.

Objicies. Si hic numero effectus, v. g. filius, qui est à Petro, posset esse à Paulo, id esset per eandem numero actionem, vel per diversam; sed neutrum dici potest, ergo nec illud. Prob. min. 1. Non per eandem: nam actio dicit ordinem ad agens, & ab illo individuatur, ita ut, multiplicatis agentibus, multiplicentur actiones. 2. non per distinctam, nam actio, & terminus sunt numero eadem, sed terminus est unus numero, ergo & actio.

Resp. neg. min. & ad prob. distinguo utramque partem. [1] Actio formaliter dicit ordinem ad agens, & multiplicatis agentibus, ipsa multiplicatur, conc. ant. actio materialiter, neg. ant. primæ partis, & conc. ant. 2. est enim idem cum termino, & neg. conseq. Igitur idem effectus non produceretur à distinctis numero efficientibus per eandem actionem formaliter, sed bene per eandem materialiter, quia esset ab utraque idem.

Objic. 2. Si effectus idem numero non determinaret sibi certam numero causam, nulla causa esset per se efficiens sui effectus, & quælibet causa posset efficere quoslibet effectus; sed utrumque est absurdum, ergo idem numero effectus habet determinatam numero causam, ita ut non possit esse ab alia ejusdem speciei. Prob. maj. Nam per accidens esset, quod hæc potius, quam alia quæcumque produceret hunc effectum, & non esset major ratio, cur posset istum, vel istum, quam quoscunque alias, ergo, &c.

Respondeo neg. min. quoad 1. & maj. quoad 2. Nam quod ad 1. causa esset semper causa per se, quia posset producere illum effectum per propriam formam, quod non impeditur per hoc, quod alia similis causa possit eundem producere, quoad 2. verò non sequitur, quia ad producendum effectum aliquem singularem debent concurrere plures conditiones, quæ non occurrunt ubique, & respectu omnium effectuum unius speciei.

Inst. Individuatio effectus petitur à causa, alioquin non posset dari ratio, cur illum potius, quam quemcumque aliud produceret, ergo causa hæc numero

[1] Ex phil. 3. phys. t. 4.

10

ro est determinata
Respondeo neg.
dividuatio effectus
non à causa secu-

C O

I Dem numero
bus causis tota

Prob. 1. ex Scot. tales ejusdem effectus quia tunc aliquid dependet. Propter, quo non ex habet duas causas, utrabilominus esset ipsa non existens, & non existens A, ergo implic totaliter à duabus & non dependet.

Dices, falsum
essentialiter, quod
lio qui sequeretur
conclusionem, non
ab Adamo, pro
de facto penderet
quia, non existens
Noe, satis est effectus ab utraque
fuit in illum.

Contra. Nam
& non à Noe:
vel ab alia simili
nisi ab una, se
faciet, ut actio
atraque, quod

Dices 2. effi
sed ab utraque

[1] in 1.d.2
2.B.n.2. C

ro est determinata ad hunc numero effectum.

Respondeo neg. ant. & rationem ejus. Nam individuatio effectus, cæteris partibus, venit à Deo, non à causa secunda, ut dicetur infra.

CONCLUSIO II.

I Dem numero effectus non potest esse totaliter à duabus causis totalibus simul, etiam supernaturaliter.

Prob. i. ex Scoto. [1] Non possunt esse duæ causæ totales ejusdem effectus in eodem ordine cause. Prob. quia tunc aliquid esset causa alicuius, à quo illud non dependeret. Prob. à nullo aliquid dependet essentialiter, quo non existente, non minus esset; sed si, C, habet duas causas totales, A, & B, & in eodem ordine cause, ut noliber eorum duorum non existente; nihilominus esset ipsum, C, ab altero eorum, verbigratia non existente, A, nihilominus erit, C, ab ipso, B, & non existente, B, adhuc erit idem, C, ab ipso, A, ergo implicat eundem numero effectum produci totaliter à duabus causis totalibus: nam dependere, & non dependere sunt contradictoria.

Dices, falsum esse, quod à nullo aliquid dependet essentialiter, quo non existente non minus esset, alioqui sequeretur eadem contradictione ex præcedenti conclusione, nam hoc ipso quod Abel, v. g. qui est ab Adamo, potuisse esse à Noe, sequeretur, quod de facto penderet, & non dependeret ab Adamo, quia, non existente Adamo, adhuc posset esse à Noe, satis est ergo ad essentiali dependentiam effectus ab utraque causa totali, ut utraque simul influat in illum totaliter.

Contra. Nam de facto Abel dependet ab Adamo, & non à Noe: indifferentia effectus, ut sit ab una, vel ab alia simili causa, non facit, ut actu pendeat, nisi ab una, sed influxus totalis duarum causarum faceret, ut actu deberet dependere essentialiter ab utraque, quod implicat.

Dices 2. effectum à neutra dependere determinatè, sed ab utraque indeterminatè, sicut visio, quæ posset esse.

[1] in i.d.2.q.3.A.n.4. & 3.d.1.q.2.A.n.5. & 4.d.6.q.2.B.n.2. & d.10 q.2.P.n.18.

esse ab unico oculo, non cessat dependere ab utroque, cum uterque influat.

Contra. Dependentia effectus à causa fundatur in exigentia, quam habet ab illa quoad esse, ergo, si effectus sic procedit ab A, ut illo non indigeat, & similiter à B, ut nec etiam illo indigeat, à neutrō dependet, quod autem à neutrō determinatē pendeat cum indigentia, sequitur tantum, quod indifferens sit, ut ab alterutro procedat divisim, non verò conjunctim. Instantia de visione non est ad rem, quia est ab utroque oculo partialiter, non totaliter.

Prob. 2. Quia sic una illarum causarum esset totalis adæquata, & non esset, sed hoc implicat contradictionem, ergo, &c. Prob. maj. Esset, ut supponitur, non esset verò; quia de ratione cause totalis, & adæquatae est, quod expleat totam effectus indigentiam per suam causalitatem, sed neutra id facaret, ergo, &c. Prob. min. Neutra sic expleret indigentiam, & dependentiam effectus, quia dependeret, & indigeret alia, illud enim non est expletum, & satiatum, quod adhuc est expleibile, ergo à neutra expleretur indigentia effectus, ergo neutra esset adæquata.

Prob. 3. Non potest eadem res in eodem instanti bis produci, ergo nec esse à duabus causis totalibus, & totaliter causantibus. Conseq. patet. Si enim produceretur totaliter à duabus causis totalibus, produceretur à singulis totaliter; & sic bis produceretur. Prob. ant. Non potest eadem res bis eodem instanti totaliter corrupti: nec produci. Prob. ant. Si enim semel sit corrupta totaliter, nil remanet corruptendum secundò.

Objic. 1. Vulgare argumentum de sacerdotibus confidentibus S. Eucharistiam, aut baptizantibus. Nam plures sacerdotes pronuntiantes formam Sacramentalem super eandem hostiam, aut super eundem puerum, simul consecrant, & conserunt eandem numero gratiam, sed hoc præstant, ut causæ totales, ergo, &c.

Respondeo neg. conseq. Quia Sacramenti, sunt causæ morales, non physicæ, morales dependent à Dei voluntate, qui per se ponit effectum, quem ministri intendunt per applicationem Sacramento-

rum,

rum, ad id autem vel unus, quia nō le, moralem, i. Sacra menta opera quid respondeant.

Respondent Com minister sit tantum cerdotes sunt qui simul, nisi unicū est causa principi.

Objic. 2. Duo æqualiter applicata liter produceretur, militer compene go idem effectus. Prob. ant. Non est, quā ab aget uterque secundum impediet alterū unius formæ totaliter ab utroque.

Respondeo in bo luminola prisiorem ignem, totum i. nem pro concurrere cum re partialiter.

Objic. 3. Ide in duobus locis pendere à duabus Corpus æquè p. valet paritas.

Respondeo. pendet essentia co, & hanc divisionem admittit corpora, neque producere plus disparitatem d. & inter causas.

Objic. 4. E essentialiter essentialis no-

Tom. III.

rum, ad id autem nil interest, quod sint plures, vel unus; quia non faciunt, nisi unam causam totalem, moralem, instrumentalem; qui autem volunt, Sacra menta operari Physicè suos effectus, videant, quid respondeant.

Respondent Complutenses, neg. conseq. Quia, cum minister sit tantum causa instrumentalis, plures sacerdotes sunt quidem plura supposita, sed non sunt simul, nisi unica causa instrumentalis; Christus vero est causa principalis totalis.

Objic. 2. Duo luminosa inter se compenetrata, & æqualiter applicata eidem diaphano, idem lumen totaliter producerent; idem est de duobus ignibus similiter compenetratis, & eidem stuppe applicatis, ergo idem effectus potest esse à duabus causis totalibus. Prob. ant. Non erit ratio, ut potius ab uno sit effectus, quam ab alio; nam erunt æqualiter applicati, ager uterque secundum totam suam vim, & unus non impedit alterum, & subiectum non erit capax; nisi unus formæ totalis, & indivisibilis, ergo erit totaliter ab utroque.

Respondeo neg. conseq. & ant. prob. Nam vel ambo luminata producent majus lumen, & ignis intensorem ignem, vel unum illorum totum lumen, aut totum ignem producit, & Dei erit determinare, & concurrere cum alterutio, si non possint ambo agere partialiter, & per modum unius.

Objic. 3. Idem corpus potest esse supernaturaliter in duobus locis adæquatis, ergo & idem effectus pendere à duabus causis adæquatis. Prob. conseq. Corpus æquè pendet à loco, ac effectus à causa, erga valet paritas.

Respondeo neg. conseq. & ant. prob. Nam effectus pendet essentialiter à causa sua, non vero corpus à loco, & hanc disparitatem debent admirare adversarii; nam admittunt, idem spatium posse accipere plura corpora, negant vero, eandem causam posse simul producere plures effectus adæquatos, ergo admittunt disparitatem dependentiae inter locum, & locatum, & inter causam, & effectum.

Objic. 4. Effectus creatus dependet totaliter, & essentialiter à Deo, & illa dependentia totalis essentialis non impedit dependentiam ejusdem à cau-

sa secunda, ergo à sortiori supernaturaliter non implicat, eundem effectum dependere totaliter à duabus causis totalibus creatis.

Resp. neg. conseq. Nam, licet duæ cause subordinatae, ut Deus, & creatura, sint totales in suo ordine, tamen non possunt agere sine se invicem; scilicet creata sine increata, & quoad totalitatem effectus sunt velut cause partiales; creata enim non sufficit se sola, immo nec forte increata, nisi vellet id se sola præstare per alium influxum aequivalentem deo bus, & supplementem concussum creature.

Objicies s. Idem Accidens ponit potest in duobus totalibus subjectis, & eadem forma in duabus materiis, ergo idem effectus potest pendere à duabus causis totalibus. Prob. conseq. Non minus accidens pendet à subjectis, & forma à materia, quam effectus ab efficientibus, ergo, &c.

Resp. dist. ant. ita ut pendeant inadæquate & partialiter à subjectis, aut materia, conc. ant. ita ut pendeant à singulis adæquate, neg. ant. & conseq. Vide, quæ diximus suprà [1] de subjectatione accidentis in duobus subjectis adæquatis.

Inst. Plures relationes possunt esse in eodem subiecto, & formæ substancialis in eadem materia, ergo & plures dependentiae totales in eodem effectu ad diversas causas.

Respondeo neg. conseq. Nam plures relationes in eodem subiecto praecisè non involvunt dependentias, nec repugnantiam in eodem subiecto, talitem elleniales, seu necessarias, verbi gratia, duæ paternitates, duæ similitudines, &c. sed plures dependentiae elleniales repugnant, quia una hoc ipso, quod est totalis, & adæquata, exhaustit fundamentum ad o nnes alias, alioqui non esset totalis.

O Mnis causa
niorem
stat examina
salitas in con
de singulis ca
causalitas
dicitur forma
d'apnentaliter
cause, prout
influxus in e
lationem qu
per quam sic
etus, & per
posito, no
ut determin
se u dans ell
relativum,
tis, & natur
lentiendum

C Ausa
reale
ipsa cause
Ita comm

Prob. I.
habitudine
producent
ad absolut
in effectu
causam,
mo, & sur
etum ab
dat immo
rum Scot

[1] Vid
q. 2. in

Q U A E S T I O VI.

Quid sit causalitas.

OMnis causa dicitur talis à causalitate, & ad pleniorum causarum in communi cognitionem restat examinare quid sit, seu in quo consistat illa causalitas in communi, nam de singulari dicemus, ubi de singulis causis agemus in particulari.

Causalitas est influxus actualis causæ, per quem dicitur formaliter causa, & considerari potest 1. *fundamentaliter*, & sic non est aliud, quam ipsa entitas causæ, prout habet virtutem producendi effectum, & influxus in effectum. 2. *formaliter*, & sic importat relationem quamdam inter rem, quæ dicitur causa, & per quam sic denominatur, & rem, quæ dicitur effectus, & per quam si denominatur causatum. Hoc supposito, non levis est controversia inter Philosophos, ut determinetur, per quid res constituatur *causans*, seu dans esse effectui, an sit aliquid *absolutum*, vel relativum, superadditum entitati *absolutæ* rei causantis, & naturaliter prius effectu, quid de mente Scoti sentiendum breviter dicemus.

C O N C L U S I O I.

CAUSALITAS fundamentalis, & in actu primo nihil reale positivum importat distinctum ab entitate ipsa causæ cum virtute, per quam producit effectum. Ita communiter Scotistæ puriores.

Prob. 1. ex Scoto [1] quando arguitur; quod oportet habitudinem novam aliquam naturaliter precedere in producente ad producendum, & non è converso. Dico, quod ad *absolutum in causa immediate sequitur absolutum in effectu*, & in effectu primo consequitur respectus ad causam, &c. ergo ex Scoto [2] causalitas in actu primo, & fundamentalis nihil importat reale, & distinctum ab entitate, seu virtute *absoluta* causæ, per quam dat immediate, & per se esse effectui. Dico, inquit iterum Scotus, quod in illo instanti, in quo causat, adhuc

L 2 can-

[1] Vide Mastr. hic d. s. q. 2. n. 7. Poncium [2] In 2. d. 1. q. 2. in comment. a. n. S. Lichet. ib. Rubeanus b. 2. d. 3. q. 2.

causat ut prius naturaliter ipsa causatione, & insic
nihil intelligitur nisi absolutum, à quo ponitur illud
causatū in este.

Prob. 2. Causalitas fundamentaliter, & in actu pri-
mo est ratio formalis tantæ agendi; sed illa ratio est
ipsa entitas, seu forma absolute causæ: ergo, &c. prob.
min. ex eodem Scoto, illud est principium formale a-
gendi, seu ratio formalis causandi, in quo producens,
& productum assimilantur; sed assimilantur in forma
absoluta non autem in ulla ratione superaddita relati-
va, vel absoluta, ergo, &c. patet magis nam agens intendit
produce se sibi simile in natura p. c. b. min. quia ex Phi-
losopho, [1] item minus formalis modus seu actionis de-
bet esse prior causato, sed relatio in causa non est prior
causato, quippe omnis relatio realis supponit termi-
num realem existentem, ergo, &c.

Objic. Causa aliter se habet, cum causat actu, quam
cum non causat; sed non aliter se habet per suam en-
titatem, quia est semper eadem, etiam ex Scoto; [2]
ergo est causans per aliquid superadditum, quod est
eius causalitas actualis.

Resp. dist. maj. aliter se habet in actu secundo, &
extrinsecè: conc. maj. in actu i. & intrinsecè: neg.
maj. & conseq. causa dat esse effectui immediate per
suam entitatem, secundum quoniam est prior illo, &
inter causam, & effectum restat reciproca relatio
causati ad causam, & cause ad causatum.

Inst. Causa prius natura causat, quoniam sit effectus
in facto esse, & ipsa relatio; sed in illo priori natu-
ræ causa se habet aliter, quam ante causationem,
ergo etiam intrinsecè, ergo per entitatem aliquam
priorum tali relatione, prob. in maj. nam in illo priori
de non agente fit agens, ergo in illo priori aliter se
habet per aliquid intrinsecum.

Resp. neg. min. vel sic dist. Se habet aliter ratione
effectus, qui exit ab entitate causæ, conc. min. ra-
tione alicujus entitatis novæ, quæ fit in ipsa causa,
neg. min. Nam per hoc, quod effectus exeat ab en-
titate ipsa causæ, sufficit, ut denominetur causans.

Inst. Agens agit mediante actione, quæ est prior

[1] In 2.d.1:q.2.D.E.n.7. & alibi cit. ad Marg.

[2] Quodlib. 8.H.n.13.

Ph
ipso esse aut, & relati-
ergo & causa caus-
turaliter causato,
intrinsecè denominat
nominat causam.

Respondeo dist.
iali, quæ nihil est
& virtute agentis
entitas distincta,
secundo ex Scoto e
ffectum positum
lis, seu actum, aut
etum ab entitate

C O

Causalitas fo-
que sit via
illa, saltem quo
ero ad causatio
dem Scotistarum

Prob. ex textu
cum dicit: sunc si
ille respectus ad
lus. Cum igitur di
clus recipit esse, &
per ly, quia, redup
quam realitatem
absolutam, pro
duplicare actu
liter causatum,
enim in causa p
clarior in via S

Prob. 2. quo
tur formaliter
modo potest n
go, &c. Prob.
entitas causæ
maliter actio
sed illa relatio
ad illum, ergo
producens a
producto, sc

[1] In 2.d.

ipso effectu, & relatione ex illius positione resultante, ergo & causa causat mediante causatione priore naturaliter causato, & relatione; sed per nos illa actio intrinsecè denominat agens, ergo & causatio sic denominat causam.

Respondeo dist. ant. mediante actione fundamen-
tali, quæ nihil est distinctum ab ipsa forma absoluta,
& virtute agentis, conc. ant. quæ sit motus, vel alia
entitas distincta, neg. ant. actio formalis, & in actu
secundo ex Scoto est relatio resultans inter causam, &
effectum positum, & effectus est ipsa actio materia-
lis, seu actum aut causatum, sed ante hæc nihil distin-
ctum ab entitate cause mediat.

CONCLUSIO II.

Causalitas formalis non consistit in actione media,
quæ sit via cause ad effectum, & mediat inter
illa, saltem quoad causationem productivam: benè
ero ad causationem transmutativam. Est corum
dem Scotistarum.

Prob. ex textu Scotti adducto, & multis aliis, v. g.
cum dicit: *sic si aliquis est respectus cause ad effectum;*
ille respectus ad effectum est ultimus, & aliquando nul-
lus. Cum igitur dicit, quod quia causa dat esse; ideo effec-
tus recipit esse, & non est contrario. Dico, quod si intendas
per ly, quia reduplicationem relationis in causa, vel ali-
quam realitatem novam in causa, sive relativam, sive
absolutam, propositio est falsa, si autem intelligas re-
duplicare actum primum cause, qui precedit naturaliter
causatum, illo modo propositio est vera, absolutum
enim in causa precedit naturaliter effectum, ergo nil
clarius in via Scotti [1] quam hæc conclusio.

Prob. 2. quoad 1. partem. Illa actio media sumi-
tur formaliter, aut fundamentaliter; sed neutro
modo potest mediare inter causam, & effectum, er-
go, &c. Prob. min. Nam 1. fundamentaliter est ipsa
entitas cause, ergo, ut talis, non mediat. 2. for-
maliter actio est relatio producentis ad productum;
sed illa relatio non mediat, velut prior effectu, aut via
ad illum, ergo nullo modo mediat. Prob. min. relatio
producentis ad productum est realis, ergo est posterior
producto, seu effectu, omnis enim relatio realis sup-

[1] In 2.d.1.q.2.n.8.

X.
satione, & ut sic
quo ponitur illud
ter, & in actu pri-
; sed illa ratio est
sax: ergo, &c. prob.
ipiua formale a-
n quo producens,
nilantur in forma
operaddita relati-
m agens intendit
min. quia ex Phi-
s. seu actionis de-
alis causandi de-
usa non est prior
supponit termini
usat actu, quam
et per suam en-
tr ex Scoto; [2]
itum, quod est
a u secundo, &
ntrinsecè: neg.
immediate per
prior illo, &
reciproca relatio
m.
an sit effectus
o priori natu-
causationem,
atem aliquam
n in illo priori
priori aliter se
aliter ratione
one. min. ra-
n ipsa causa,
exeat ab en-
ur causans.
ue est prior
ipso
Marg.

ponit terminum realiter existentem, ut jam dictum est.

Confir. ex Scoto citato; nam prius est absolutum in causa, deinde absolutum in effectu, & deinde relatio effectus, seu producti ad producens, & producentis ad productum, ergo relatio, quæ dicitur actio, seu causalitas formalis, non mediat inter causam, & effectum productum, quasi via, & fluxus ad illum.

Prob. 2. pars: quia ad transmutationem, qua subiectum transmutatur de una forma ad aliam, debet prius expelli forma praecedens, verbi gratia, forma ligni antequam introducatur forma ignis, ergo requiritur actio media, & praecedens effectum transmutatum, & in hoc non est difficultas, sed tota est in motu productivo praescindendo à transmutatione.

Objic. contra i. patrem, via precedit terminum, Sed actio productiva est via causæ ad effectum, qui est terminus: ergo actio productiva mediat, seu precedit in causa effectum solum productum.

Resp. dist. min. actio productiva fundamentalis est via, conc. min. formalis neg. min. propter rationes allatas in duabus conclusionibus.

Inst. omnis relatio mediat inter extremas; sed actio, seu causalitas formalis est relatio, ergo mediat.

Resp. dist. maj. mediat ut quid resultans inter illa posita inesse, conc. maj. & min. ut quid prius altero extremorum, & influxus in illius esse neg. maj. & min. causalitas formalis est relatio resultans inter causam, & causatum posita inesse, non vero illa ponit inesse, nec de hoc procedit conclusio.

Objic. 2. si non datur actio media, quæ sit causalitas inter causam, & effectum productum ad extra, actio non erit in agente, nec causalitas in causa, sed hoc est contra Scotum, ergo causalitas est actio media, qua causa influit in effectum. Min. patet ex dictis in Logica.

Resp. dist. maj. Actio, quæ sit via, & motus cause ad effectum, & prior illo, conc. maj. actio resultans ex productione effectus, neg. maj. & min. Nam Relationes cause ad causatum, & agentis ad passum sunt in causa, & agente, sicut relationes passi ad agens, & causati ad causam sunt in effectu, & ambæ sunt posteriores extremis suis, non priores.

Inst.

Inst. Illa re
& causatum pa
ergo solutio n
cens actionem
de predicame
nere actionis
relatio resulta
elle non est
ergo, &c. mi

Resp. neg. n

Inst. 2. Re
causatum rest
intrinsicus, r
ant nam possi
ergo, &c.

Resp. neg. a
secus adven
ubicumque,
tura; verbi g
causæ ad effe
causæ ad effe
de utrumque
dum omnia
ne, si videli
tur ab illa si
mihi videtur
Poncio, [4]
tionem non
nec dari pra

Inst. 3. R
intrinsicus
effectum.
rationis, se
dueti, seu

Resp. neg
certè si sup
venientes
rationes,
gnare rati

[1] disp

[3] In 2

Op

Inst. Illa relatio posterior resolutans inter causam, & causatum positum in esse non est de genere actionis, ergo solutio non est ad propositum, nam Scotus docens actionem esse in agente loquitur de relatione, de praedicamento actionis. Prob. ant. Relatio de genere actionis ex Scoto est extrinsecus adveniens, sed relatio resultans inter causam, & causatum posita in esse non est extrinsecus, sed intrinsecus adveniens, ergo, &c. min. patet ex dictis in Logica. [1]

Resp. neg. min. & ant. probationis.

Inst. 2. Relationes causatiad causam, & causae ad causatum resultant ex natura extreborum; ergo sunt intrinsecus, non vero extrinsecus advenientes. Prob. ant. nam positis causa, & effectu necessario resultant, ergo, &c.

Resp. neg. ant. utrumque [2] nam relationes intrinsecus advenientes resultant necessario inter extrema ubicunque, & quomodocumque posita in rerum natura; verbi gratia similitudo inter duo alba, at relatio causae ad effectum non sic, requirit enim influxum causae ad effectum, & hujus dependentiam ab illa. Unde utrumque posset existere in rerum natura secundum omnia absoluta, quæ habent absque tali relatione, si videlicet ille idem numero effectus producetur ab illa simili causa, vel à Deo solo, & hæc solutio mihi videtur magis ad mentem Scoti. [3] quam quæ à Poncio, [4] & Mastrio datur, ubi concedit illam relationem non esse respectum extrinsecus advenientem, nec dari praedicamentum actionis, quæ sit talis relatio.

Inst. 3. Relationes paternitatis, & filiationis sunt intrinsecus advenientes, ergo & istæ inter causam, & effectum. Prob. conseq. sunt enim ejusdem omnino rationis, scilicet generati ad generantem, sicut producti, seu causati ad causatum.

Resp. neg. ant. ob eandem rationem, & quid inde certè si supponantur ab aliquibus esse intrinsecus advenientes, eorum culpa est, qui non bene perpendunt rationes, quidquid dicat Mastrius, qui deberet assignare rationem causandi.

L 4

CON-

[1] disp. 12. q. 1. 2. & 3. [2] Taber. 5. met. disp. 2. c. 3.

[3] In 2. d. 1. q. 2. A. n. 9. [4] Mastrius disp. 5. n. 2.

& Poncius in comment.

CONCLUSIO III.

CAUSALITAS formalis in actu secundo, seu in facti
esse est pura relatio extrinsecus adveniens causa
ad effectum. Est communis.

Prob. ex locis citatis Scotti; [1] nā effectus posito sequi-
tur in eo respectus ad causam, & tunc si est aliquis res-
pectus cause ad effectum, ille respectus ad effectum est
ultimus, & aliquando nullus, ergo ex Scoto causalitas,
à qua res denominatur causans in actu secundo, est re-
latio.

Prob. 2. in actu secundo, & formaliter causalitas
nihil aliud est, quam id, à quo res denominatur cau-
sans, seu dans esse effectui; sed illud est pura relatio,
ergo, &c. Prob. min. totum enim esse talis formæ deno-
minantis est ordinare unum ad aliud; scilicet pro-
ducens ad productum, ergo, &c.

Objicies res causat aliam per causalitatem forma-
lem, sed non causat per relationem, ergo causalitas
formalis non est relatio. Prob. min. relatio non est
activa, ergo, &c.

Respondeo dist. maj. per causalitatem fundamenta-
lem conc. maj. per formalem, & in actu 2. neg. maj. &
cōseq. nam, ut dictum est, quælibet causa causat per for-
mam, & virtutem suam, quæ est causalitas ejus in-
trinsicæ, & absoluta; licet quoad dici, & explicari
videatur importare relationem. Relatio verò de qua
loquimur, est quid consequens ad causalitatem fun-
damentalem in actu primo, & ad effectum, qui est
causalitas etiam fundamentalis in actu secundo.

De causalitate particulari singularium causarum di-
cemus infra, & suo ordine.

DISPUTATIO X.

*De Causis Intrinsecis, scilicet Materiali, &
formali.*

PAUCA restant de his dicenda, quia jam fuisse di-
ximus sub ratione principiorum, nunc conside-
ramus eas sub ratione causæ. [2]

[1] Ibid. [2] Disp. 3. & 4.

QUÆ-

Quid sit causa

Natura causa
qua jam dixi
Tamen claritatis o-
mnis sciat ejus ca-
usat.

CO

CAUSA materialis

fit, cum insit
Prob. ex Scoto,
definitionem Philo-
principium, ex
intus existente ut
quod iterum ex
esse, ex quo res fit

Prob. 2. nam
per verum genu
ergo illa definitio
illud principium
venit cum aliis
extrinsecis. 2. c
rentiae, nam fu-
efficiens, per à
ponitur ad ma-
trinsecis; nam
quod ex ea pro-

Objicies for-
materiæ; ergo
nitur.

Respondeo
tur principali
seu ad corpus
qualis est for-
nitur cum insit

[1] s. met

Q U A E S T I O I.

Quid sit causa materialis, & causalitas ejus.

Natura cause materialis facile dignoscitur ex eis, quae jam diximus de illa, tanquam principio. Tamen claritatis causa quedam repetemus, ut melius innotescat ejus causalitas; existentiam autem nemo negat.

C O N C L U S I O I.

Causa materialis recte definitur id, ex quo aliquid sit, cum insit. Ita communiter post Philosophum. Prob. ex Scoto, si approbare, & explicante hanc definitionem Philosophi. Causa materialis dicitur illud principium, ex quo aliquid sit, ut inexistente, id est intus existente ut aes, statuae, & argentum phialae, & quod iterum explicat infra, dicens, materiam id esse, ex quo res sint.

Prob. 2. nam sic explicatur natura hujus cause, per verum genus ejus, & per veram differentiam, ergo illa definitio est bona. Prob. Ant. per partes. 1. illud principium ponitur loco generis, & per id convenit cum aliis omnibus causis tam intrinsecis, quam extrinsecis. 2. ex quo aliquid sit, & ponitur loco differentiae, nam forma designatur per particulam per efficiens, per à quo, & finalis per propter, 3. cum insit, ponitur ad maiorem distinctionem ejus à causis extrinsecis; nam causa materialis manet in composito, quod ex ea producitur, & componitur.

Objicies forma sit ex materia, & tamen non inest materie; ergo haec ultima particula non recte ponitur.

Respondeo neg. conseq. nam materia hic definitur principaliter per ordinem ad totum compositum, seu ad corpus naturale; non vero ad alias concausas, qualis est forma, quae sit ex ea, & propterea recte ponitur cum insit.

L S CON-

[I] 5. metaph. c. 2. phys. t. 28. 5. met. o. 3. n. 6.

C O N C I U S I O II.

Materia causat, 1. generationem compositi, 2. u. nionem suam cum forma, 3. formam materialem, & 4. ipsum compositum.

Prob. 1. tota conclusio ex Scoto [1] post Philosophum. Dico, quod materia est per se unum principium naturae, ut dicit philosophus, est per se causa; est pars aliqui*n* compositi, est per se fundamentum (seu subjectum) formarum; per se subiectum mutationum; est per se causa compositi, ergo ex Scoto [2] omnes illi esse. Atus sunt à materia.

Prob. 2. quoad 1. partem, quia certum est, materiam esse principium generationis in ratione mutationis per modum subjecti. 2. quia generatio ita sit in materia, ut non possit fieri nisi in illa 3. ut probatum est supra, materia est principium corporis physici fieri, ergo & generationis.

Prob. 3. quoad unionem; quia unio materiae ad formam subjectatur in illa, ergo est etiam causa ejus subjectiva. Ant. patet ex dictis.

Prob. 4. quoad formam; ut etiam probavimus, omnes formae materiales educuntur ex potentia materiae, & per consequens dependent ab ea in fieri, & conservari, ergo & etiam causa materialis formae.

Prob. 5. quoad compositum, & reliqua praedicta, nam, ut etiam probatum est; est pars essentialis constitutiva compositi, ergo & causa generationis, qua generatur, & unionis, & formae, quae concurredunt suo modo ad illud: nec placet in re tā clara diutiūs hērere.

Objicies 1. generatio est via ad compositum, & unio est medium ad illud, & utraque est relatio, ergo sunt potius causalitates, quam effectus, & causa ex materia.

Resp. neg. Conseq. nam relationes sunt accidentia, quae pendent à subjecto, velut à causa materiali.

Objicies 2. materia est causa per modum subjecti; sed non est subjectum totius compositi, ergo nec causa materialis ejus.

Resp. dist. min. non est subjectum sustentans totum conc. min. non est pars materialis, ex qua totum fit, cum insit, neg. min.

Ob-

[1] In 2. d. 12. q. 1. c. n. II. & s. n. & c. 2. n. II.

[2] ibid. d. 1. q. 5.

Objicies 3. secæ; sed non causa materialis, min. compositum, ergo.

Resp. dist. partis, seu causam, & aliam sat ista per se sustentantur:

Causalitate in eiusdem, pro rō in actu se formæ cum effter Scotistas.

Prob. 1. p. litudinem fund. distinctum à causis singulis; quæ rationes, quæ tali in comm. simili causalitatem.

Prob. 2. p. in ordine ad actionem ag. subjectum, 3. ut poten tur, & act. formæ secund. causalitas secundo, & f. min. nam passivam in seu depend. & receptione causalitas in secundo ria, quam vinitus se conservare

Objicies 3. materia causat per modum causæ intrinsecae; sed non est causa intrinseca formæ, ergo nec causa materialis, maj. patet ex definitione cause materialis, min. est evidens, quia forma non est compositum, ergo, &c.

Resp. dist. maj. causat compositum per modum partis, seu causæ intrinsecæ partialis, conc. maj. formam, & alia, quæ ab ipsa dependent neg. maj. causat ista per modum subjecti, & quo sunt, & à quo sustentantur: & hæc causatio est etiam materialis.

C O N C L U S I O III.

Causalitas in actu primo, & fundamentalis materia in formam nihil est distinctum ab entitate eiusdem, pro ut est substantia potentialis: formalis vero in actu secundo consistit in concurso ejus educativo formæ cum efficiente. Videtur controversa etiam inter Scotistas.

Prob. 1. pars ex Scoto cit. nam cum docuerit causalitatem fundamentalem, & in actu primo nil esse distinctum à causa *ut sic*; idem est docendum de causis singulis quæ in hoc convenire debent; Igitur eadem rationes, quæ probant hoc de causalitate fundamentali in communi, sufficiunt ad probandum idem de simili causalitate in materia.

Prob. 2. pars. Materia potest considerari ut causa in ordine ad formam, 1. sicut substantia, ex qua per actionem agentis educitur, seu producitur; 2. sicut subjectum, in quo recipitur, & à quo sustentatur. 3. ut potentia perfectibilis, quæ per formam perficitur, & actuatur; sed non potest dici proprie causa formæ secundum duos respectus posteriores; ergo causalitas materie, qua causat formam in actu secundo, & formaliter consistit in illo concurso. Prob. min. nam 3. respectus agis notat dependentiam passivam materie à forma, quam causalitatem, seu dependentiam effectivam, ergo in hoc respectu, & receptione actuali formæ non potest consistere causalitas formalis materie in formam, non etiam in secundo, nam prius est formam educi ex materia, quam recipi in materia, & iste potest saltem divinitus separari ab educatione; ut si Deus vellet conservare formam educatam extra materiam, ex

qua educta est, vel eam ponere in alio subjecto, ergo nec etiam in ipso respectu consistit causalitas formalis materiae in formam. Fateor, quod quoad hoc forma dependet à materia, sed contendō primariam causalitatem ejus non consistere in isto influxu, qui non est nisi consequens ab illo priori, nam ideo forma dependet in esse, & subsistere, seu sustentari à materia, quia dependet ab illa in fieri.

Prob. 2. eadem pars; nam ex Philosopho, & Scoto [1] in eo consistit formalis causalitas materiae in formam, secundum quod dicitur id, ex quo sit forma; sed non dicitur proprius id, ex quo sit forma; nisi ratione primi illius concursus; ergo; &c. maj. patet ex definitione allata cause materialis, prob. min. nam ut subjectum, & per sustentationem forme dicitur id, in quo recipitur, & quiescit forma, & ut potentia, dicitur id, quod perficitur, & actuatur; ergo definitio cause materialis non convenit materiae respectu formae nisi ratione concursus illius.

Objectiones contra 1. partem solutae sunt, ubi de causalitate in communi.

Objic. contra 2. partem Philosophum, & Scotum, [2] qui causam materialem designat per particulam *in quo*, & sub ratione subjecti, ergo causalitas materiae melius explicatur per receptionem, vel unionem ad formam.

Respondeo neg. conseq. nam licet possit sic designari causalitas materiae velut per aliquid posterius, & quod vere ad illam spectat; non tamen præcise, & proprie, seu primariò consistit in numeru subjecti; & præcipue Scotus in illis locis loquitur de materia respectu accidentium, quæ non edificantur ex illa, sed tantum dependent ab illa, ut à subjecto *in quo*.

Inst. Scotus enumerans omnes respectus causarum, sive inter se, sive ad compositum, & maximum inter materiam, & formam, non meminit istius concursus, sed solius respectus potentiae, & receptivi, seu perfectibilis; ergo in hac solo ponit causalitatem istam materiae. Prob. Ant. 1. *materia*, inquit, *habet respectum ad formam sicut perfectibile*, & illud, quod perficitur, ad perfectionem; ergo non censet causalitatem ejus in max, à qua p

de hac quest respectus, & enim potest materiae ad citur ex dicta nihil infi tur: quod i

Objic. 2. pendet à ma sed id prestis materiae si sit: ergo e

Respondectione, con ductione pri quod educt semper illam causalitatem teor materi nimam rati & non dep unionem.

Objic. 3. I mæ, ergo quia genera à materia;

Resp. ne rat causalit pro causalitè, & pri

Objicies passiva: ei quid, quod litatem, & vel ipsis

Resp. di gens, ve agente; c ant. nam

tatem ejus in alio consistere, quam in receptione formarum, à qua perficitur.

Respondeo neg. conseq. non enim agit ibi Scotus de hac questione ex professo, nec enumerat omnes respectus, & causalitates, sed aliquos notiores; nec enim potest negari, quin Scotus [1] agnoverit influxum materie ad fieri formæ per educationem, quod deducitur ex dictis de educatione formarum; nam si materia nihil influeret in fieri formarum, omnes crearentur: quod nullus dixerit.

Objic. 2. forma in facto esse, seu in actu 2. non dependet à materia, nisi in conservari, seu sustentari; sed id praestat per unionem; ergo est causalitas formalis materiae in actu. 2. prob. min. nam educatio transit: ergo educatio non est causalitas formalis.

Respondeo dist. min. per unionem, supposita educatione, conc. min. præcisè, & independenter ab educatione precedente; neg. min. & conseq. prob. nam quod educatio transierit, non impedit, quin unio semper illam presupponat, & per consequens illam causalitatem in formam saltem materialem; nam facteur materiam non exercere illam causalitatem in animam rationalem, quæ non educitur, sed creatur, & non dependet ab ea, nisi in sustentari, quod fit per unionem.

Objic. 3. Melius explicaretur per generationem formæ, ergo non bene per illum influxum, prob. ant. quia generatio connotat dependentiam formæ in fieri à materia; ergo, &c.

Resp. neg. ant. nam generatio principaliter importat causalitatem agentis, & sic non rectè usurpatur pro causalitate materiae, de qua hic quærimus directè, & principaliter.

Objic. 4. Propria ratio materiae est potentialitas passiva: ergo causalitas ejus debet explicari per aliquid, quod denotet ejus receptivitatem, seu passibilitatem, cuiusmodi est receptio actionis ab agente, vel ipsius formæ.

Resp. dist. ant. potentialitas passiva in ordine ad agens, vel ad formam, ad cuius fieri concurrat cum agente; conc. ant. quoad puram receptivitatem; neg. ant. nam. 1. actio non recipitur in materia, sed in

agen-

agente ipso, ut probatum est in Logica, & quoad formam, & denique in puro respectu passi, & perfectibilis, non tam est causa, quam effectus formæ.

Q U E S T I O II.

De causa formalis, quid sit, & causalitas ejus in materiam, & utrinque in compositum.

EX his, quæ diximus de forma, ut principio corporis in fieri, & facto esse, & de materia, facile constat existentia cause formalis, quam nullus negat, & quidditas ejus, & effectus, & denique causalitas, tamen claritatis gratia pauca sunt addenda.

Inter varios effectus cause formalis principalis est totum compositum, quod ipsa partialiter cum materia constituit per modum actus, sicut illa per modum potentiae, & quidem forma, velut dignior, & principalior pars quidditatis: quippe illi tribuit esse specificum, & completum intrinsecè, 2. est esse formatum, & completum, seu actuatum, quod tribuit materiæ, & iste effectus est prior in ordine executionis, sicut ille est prior in ordine intentionis, quia est prius naturaliter materiam compleri per formam, quam cum illa constituere compositum: sed eo fine completur, ut constituat compositum, & quoad hoc forma exercet quandam causalitatem in materiam, quantum eam actuat, informat, & complet, 3. effectus, qui tribuitur formæ, est expulsio contrariæ, sed iste est accidentalis, & secundarius, & accidit in generatione, prout est mutatio, nam in eo casu forma nova expellit veterem formaliter, id est per sui receptionem in materia, non autem efficienter. His suppositis

C O N C L U S I O I.

Causa formalis rectè definitur principium, per quod aliquid fit, cum insit: seu est principium intrinsecum, à quo per modum actus dependet essentialiter compositum.

Prob. ex Philosopho, & Scoto [1] dicentibus, formam esse id, quod dat, quod est esse rei, id est rationem

[1] *S. Met. T. 2. t. 13. n. 11. & 4. d. 11. q. 3. 7.*

nem specificam
simpliciter, no
diate sequitur
ter, ne disting

Igitur formatur loco gener
sa distinguiri u
Elus dependet
ria, quæ per
tialiter, & pe
rum accidenta
dum.

Causalit
C minor
soluta, haec
de causalitat

Causalit
C pectu
stinctum ab
rie.

Prob. 1. ex
ad formam
tut ad perfec
positi, &c.
teriam, &c.
respectu, &
tum, sed i
go, &c. ide
est causa m
esse, quare
sicut.

Prob. 2. l
licujus, &
denominata
quo subla
etiva form
terminati
fentialiter

[1] *I. d.*

nem specificam, seu completam, & id, quod dat esse simpliciter, non quidem primum, quod scilicet immediate sequitur non esse simpliciter, sed dat esse simpliciter, ut distinguitur contra esse secundum quid.

Igitur forma dicitur. 1. principium, quod ponitur loco generis. 2. intrinsecum, per quod haec causa distinguitur ab extrinsecis. 3. a quo per modum & eius dependet compositum, & per hoc difficit a materia, quæ per modum potentiae constituit. 4. essentialiter, & per hoc ponitur ad distinctionem formarum accidentalium, nec in his est ulterius immorandum.

CONCLUSIO II.

Causalitas formæ fundamentaliter, & in actu pri-
mæ nihil est distinctum realiter ab eius entitate ab-
soluta, haec etiam sequitur ex dictis de materia, &
de causalitate in communi.

CONCLUSIO III.

CAusalitas formæ in actu secundo, & formalis res-
pectu materiae, & compositi nihil est realiter di-
stinctum ab eius unione seu terminatione activa mate-
riae.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam materia habet respectum ad formam sicut perfectibile, & illud, quod perficitur ad perfectionem, & ista coeva sunt existentiae compositi, &c. ergo causalitas formæ, qua perficit materiam, & constituit compositum, consistit in illo respectu, qua scilicet respicit materiam, & compositum, sed iste respectus non est aliud, quam unio, ergo, &c. ideo dixerat in Metaphysica, [2] quod forma est causa materiæ, & è converso, etiam quantum ad esse, quatenus forma dat esse materiæ, & actum Physicum.

Prob. 2. In eo consistit causalitas formalis causæ aliquujus, quo posito ponitur effectus ejus, & ipsa denominatur formaliter, & actualiter causans, & quo sublatō tollitur effectus: sed posita unione activa formæ ad materiam ponitur actuatio, & determinatio materiæ, & compositum ex utraque essentialiter constans, & forma denominatur forma-

liter,

[1] I, d. 1, q. 7, G [2] s. Met. c. 5, n. 11.

liter, & actualiter actuans, & informans materiam
& constituens compositum, secluso quecumque alio,
& illa sublata tollitur interque effectus, & denominatio
utraque, ergo, &c.

Objic. 1. Causalitas formæ dicit relationem intrinsecus advenientem, sed unio non est intrinsecus, sed extrinsecus adveniens (ex Scoto) ergo causalitas formæ non consistit in unione illa activa.

Respondeo neg. maj. Nam ex dictis constat illam causalitatem in genere esse respectum extrinsecus advenientem, quidquid dicant alii.

C O N C L U S I O I V.

Causalitas formalis, & immediata materia, & formæ in compositum non est unio, sed relationes earum, ut p. *incipiatum*, seu *componentium*, & *conuentum* in *principiaturum* compositum est Scotistarum.

Prob. ex Scoto, [1] nam ad eum quicquid totius necessariis præxiguntur unio partium, nec tamen illa unio est illud, & unio compatiat approximationi requisitæ ad hoc, ut causa operetur suum effectum, & denique, ut vidimus supra, causalitates omnes formæ explicat per respectus. In mutatione materiali, ubi est materia, & forma, & agens, & compositum ex materia, & forma, & respectus multi, puta, respectus agentis ad compositum productum, respectus materiae ad formam, & utriusque ad totum, & è converso, &c. ergo ex Scoto unio præcisè non est causalitas materiae, & formæ in compositum, sed conditio necessaria, ut illud causet, & ut resultet illa causalitas inter compositum, & causas ejus intrinsecas.

Prob 2. prius est materiam, & formam uniti, quam causare actu compositum, ergo causalitas earum præcisè, & formaliter non est unio illarum inter se, sed aliquid posterius, prob. ant. ex dictis, nam materia, & forma causant totum, ut unitæ, ergo prius est illas esse unitas, quam causantes.

Prob. 2. pars, nam per has relationes materia, & forma ut unitæ denominantur verè causantes totum, ergo illarum causalitas rectè explicatur per illas relationes, prob. ant. nam per unionem se se mutuo ref-

piciunt

[1] d. 2. q. 2. F. n. 1.

pliunt, non ergo non demoni mutuam, sed p.

Objic. 1. matetum, per quod unionem, ergo per hoc, quod quod actuat, & per unionem,

Resp. neg. at tuam unionem mediale, & super proximatione causant.

Inst. ex Scotum habere eum, ergo &

Resp. dist. ati reali tempore situm habet & formaliter conationem assi-

Inst. 2. Si uatio partium ad illud, possunt, falsa cause effici potest impedire applicata

Resp. neg. ab istis est, & earum sequentiam diximus ciente.

Objic. 2. I præcisis aliis tollitur, præcisis aliis positum; ergo unio. Nam in his veniat ne ejus ad

pliunt, non autem compositum, saltem directe, ergo non denominantur vere causantes per unionem mutuam, sed per illos respectus.

Objic. 1. materia, & forma per id causant compositum, per quod ad invicem uniuertur, sed id sit per unionem, ergo, &c. prob. ant. Nam materia causat per hoc, quod recipit formam, & forma per hoc, quod actuat, & compiet materiam, sed utrumque sit per unionem, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & maj. prob. Nam per illam mutuam unionem materia, & forma se se respiciunt immediate, & supposita illa mutua unione tanquam approximatione, seu applicacione mutua, compositum causant.

Inst. ex Scoto. Formam esse in materia est compositum habere esse, sed forma est in materia per unionem, ergo & compositum.

Resp. dist. ant. Est habere esse, quia eodem instanti reali temporis, quo forma est in materia, compositum habet esse, conc. ant. quia per illam unionem formaliter compositum accipit esse, neg. ant. propter rationem assignatam.

Inst. 2. Si unio esset tantum conditio, seu applicatio partium compositi, non vera causalitas earum ad illud, posset impediri causalitas actualis saltem divinitus, falsum cons. ergo, &c. prob. maj. effectus causae efficientis, v. g. ignis etiam applicati ad stupam potest impediri a Deo, ergo effectus materie, & formæ applicatarum, & unitarum.

Resp. neg. maj. & ant. prob. Et disparitas efficientis ab ipsis est, quia istæ sunt causæ intrinsecæ, & effectus earum sequitur necessariò ex illarum applicatione, ut jam diximus, & iterum dicetur, non ita est de effidente.

Objic. 2. In eo consistit causalitas, quo solo posito, & præcisis aliis intelligitur ponere effectus, & quo sublatto tollitur, sed posita sola unione materie, & formæ, præcisis aliis quibuscumque respectibus ponitur compositum; & illa sublata, remanentibus aliis tollitur, ergo unio illa est causalitas formalis, &c. prob. min. Nam in homine verbi gratia, licet anima rationalis veniat in materiam ab extra, tamen posita unione eius ad corpus, statim ponitur homo, & illa subla-

sublata unione ejusdem animae , licet remaneant in corpore cetera omnia , tollitur homo , ergo , &c.

Resp. neg. min. Nam sublati , seu præcisis respectibus inter principia , & principiatum non intelliguntur compositum existens , nec materia , & forma intelliguntur exercere suas causalitates , sed tantum habere ultimam dispositionem ad exercendas illas , quod exercitum sequitur quidem indispensabiliter , sed non consistit in illa applicatione .

Inst. Causalitas formalis partium consistit in illarum compositione formalis , sed compositio formalis consistit in illarum unione , ergo & causalitas , prob. min. compositio nihil est aliud quam simul positio .

Respondeo dist. maj. causalitas formalis in compositione Philosophica conc. maj. & neg. min. grammaticaliter , neg. maj. compositio grammaticaliter sumpta est partium positio simul , sed physicè est effectus talis compositionis , seu positionis simultaneæ , quæ est ultima dispositio ad causalitatem .

Objic. 3. Causalitas præcedit natura effectum , sed illi respectus sunt posteriores effectu , seu toto , ergo non sunt causalitates materiæ , & formæ in totum , prob. maj. causalitas est via , seu fluxus causæ ad effectum , sed via præcedit terminum , ergo & causalitas effectum .

Respondeo dist. maj. causalitas fundamentalis , & in actu . 1. conc. maj. formalis , & in actu 2. neg. maj. & cons. causalitates fundamentales , & in actu 1. sunt ipsæ entitates materiæ , & formæ ut unitarum , & istæ præcedunt natura effectum , illi autem respectus sunt causalitates formales in actu 2. & propterea sunt respectus resultantes inter causas illas , & effectum , ut diximus de causalitate *ut sic* .

Q U A E S T I O II.

An Deus supplere possit causalitatem materiæ , & formæ .

CAUSALITAS MATERIÆ IN FORMAM , & FORMÆ IN MATERIAM EST EXTRINSECA , sed erga compositum EST INTRINSECA , quia illud causant , cùm insint illi , id est per sui COMMUNICATIONEM , & PERMANENTIAM IN IPSO , quod

non

non sit de materia e materia , neutrinitiva alterius , secundum esse , de ut Deus illam possit si quicquid causa est substantias , & ac præstare munus sed formam per materialiam per modum um , sicut faciunt

C

DEUS SUPPLERE FORMÆ NEC IN GENERIBUS CAUSALITATIBUS

Prob. 1. ex Scriptura materiali unde licet Deus productione formæ quam per creationem id tamen non faciendo causalitatem reducit ad aliquem cludit imperfectionem , ut cum principio materiali producere posse propterea supermodum subjecti seu passivi ad causam est causalitatem efficiens

Prob. ex etatibus habet a mans aliquando est forma secundationis , quia potest supponeretur quatenus il

[1] i. d.

[2] ibid.

non sit de materia erga formam, nec de forma erga materiam, neutra enim est pars intrinseca, & constitutiva alterius, sed quasi ab extra sibi communicant suum esse, de utraque haec causalitate queritur, an Deus illam possit supplere, ita ut sicut se solo facit, quicquid causa efficiens praestat, producendo se solo substantias, & accidentia absoluta, ita possit per se praestare minus formæ, aut materie v. g. sustentariam per modum subjecti, vel, quando in attingendo formam per modum formæ, aut constituendo compositum, sicut faciunt materia, & forma unitæ?

CONCLUSIO.

Deus supplere non pot. & causalitatem materie, & forme nec habeat se, nec ad compositum in illis generibus causalitatum: est communis.

Prob. 1. ex Scoto [1] quoad materiam: Causalitas autem materialis non dicit perfectionem simpliciter; unde licet Deus possit supplere defectum materie in productione formæ, ut cum producit formam aliquam per creationem, & independenter à materia, id tamen non facit in genere causalitatem materialis, seu supplingo causalitatem materie, sed totum illud genus reducit ad aliquid primum in alio genere, quod non includit imperfectionem, puta in aliquid in genere efficientis, ut cum potentia creativa per se sine alio principio materiali producit productum. *Etc.* Igitur, licet Deus producere possit aliquid independenter à materia, non propterea supplet vices materie concurrendo per modum subjecti, nec entis potentialis, & receptivi, seu passivi ad formam, nec partialis ad totum, qualis est causalitas propria materie, sed per modum causalitatis efficientis.

Prob. ex eodem quoad formam. [2] Forma in creaturis habet aliquid imperfectionis, quia est forma informans aliquid, & pars compositi, in divinis autem nihil est forma secundum illam duplē rationē imperfectionis, quia nec informans, nec pars, ergo Deus non potest supplere causalitatem formæ erga materiam, quatenus illam informat, actuat, & complet, neque

[1] i. d. 5. q. 2. c. n. 9. & d. 8. q. 4. X. n. 22.

[2] ibid. disp. 8. q. 4. Xen. 10.

que erga compositum, quatenus illud causat partis litter, seu per modum partis specificiæ. Hinc.

Prob. 2. tota conclusio ratione. Repugnat Deo, quidquid imperfectionem sapit, sed saperent imperfectionem in Deo causalitates illæ materiae, & formæ, ergo repugnant Deo. Prob. min. ex Doctore. Nam materia causat formam per modum potentiae indeterminatae, & passivæ, & totum per modum partis potentialis. & passivæ, formæ causalitas in materia est per modum actus informantis, & adhucientis, & totum similiter per modum partis constitutuens, & specificantis, sed illæ causalitates dicunt imperfectionem, & involvunt partialitatem, potentialitatem, incompletionem, componibilitatem, mutabilitatem, & generabilitatem, & corruptibilitatem, ergo in illo genere Deus non potest supplere vices talium causalitatum materiae, & formæ.

Obiectio. omnis causa creata pendet à Deo in essendo, & causando, ergo cum omnibus concurredit in proprio genere singularium causalium creatarum, ergo in genere cause materialis, & formalis tamen in se invicem, quam in compositum, ergo potest illarum vices suppler. Prob. hæc ultima conseq. Deus potest se solo, quidquid potest cum causa creata, sed cum causa materiali, & formali potest concurrere ad illarum effectus, & causalitates, ergo & eas supplere se solo.

Respondeo neg. 2. & 3. cons. & dist. prob. Se solo, modò id non involvat imperfectionem, conc. maj. si involvat imperfectionem, neg. maj. & conseq. nam concurredit sine imperfectione, & supplet illarum causalitates non in proprio genere, sed in genere cause efficientis, & conservantis, quatenus scilicet dat illis, & conservat vim sic agendi, non verò in genere proprio illarum, verbi gratia sustentando, patiendo, informando, aut componendo.

Dixi, *in proprio genere*: nam in genere cause efficientis potest producere formam sine concursu materiae, & materiam conservare sine forma, non tamen totum sine partibus, nec impedire causalitatem partium unitarum, ne causent totum, hoc ipso, quod sunt unitæ: quia ex his sequitur totum per quandam resultantiam, sicut non potest impedire similitudinem inter duo alba, & nigra, supposita eorum existen-

tem, bene vel
tum; & sic inde
sam causalitatem
potest resultant
iam alborum.

D I

R
e
ci
m
vo
ex
riunt, immo &
si apprehensa

An, & q

Cause eff
per actio
describi solet
principium m
nullus est qui
ejus existenti
jus definition
nes trademur

Causa e
id, un
quietis.

Prob. ex S
tinguit illa
tadi forman

[1] 1. Phy
[2] 5. M

causat partia-
væ. Hinc
repugnat Deo,
perent imper-
riæ, & formæ,
potore. Nam
potentiae inde-
tudum partis
tas in mate-
& adhaeren-
s constituen-
cunt imper-
potentialita-
tæ, mutabili-
tatem, er-
re vices ta-

In essendo, &
in proprio
ergo in ge-
e invicem,
n' vices sup-
est se solo,
causa ma-
tarum effe-
solo.
b. Se solo,
nc. maj. si
nseq. nam
rumi cau-
re cause
et dat il-
in genere
patiendo,

usæ effi-
su mate-
n tamen
em par-
o, quod
uandam
ilitudis
um exis-
ten-

stentia, bene verò potest impedire unionem illam para-
tium ; & sic indirectè resultantiam compositi, & ipsam causalitatem partium in actu 2. sicut impedit
potest resultantiam similitudinis, impediendo existen-
tiam alborum, aut alterius illorum.

DISPUTATIO XI.

De Causa efficiente.

R INCIPEMUS cum inter causas possidet effi-
cientis, & nobilem luppeditat disputationis
materiam in hac parte, in qua multa e-
volvuntur ex Physicæ latebris, que non
exigem naturalium rerum notitiam pa-
riunt, immo & ad ipsum. Detim naturæ opificem qua-
si apprehensa manu ducunt.

QUESTIO I.

*An, & quid, & quotuplex sit causa efficientis,
& effectus eius.*

C AUSA efficientis nomine intelligimus illam, quæ
per actionem ad extra dat existentiam rei, &
describi solet per Aristotelem [1], id, unde est primum
principium mutationis, & quietis, hanc autem dari
nullus est qui dubitet, ideo tempus non terimus in
ejus existentia probanda. Examinabimus breviter e-
jus definitionem, quæ multis non placet, & divisio-
nes trademus.

CONCLUSIO I.

C AUSA efficientis sufficienter definitur à Philosopho
id, unde est primum principium mutationis, &
quietis.

Prob. ex Scoto, [2] qui approbat illam, & alibi di-
stinguit illam à finali in eo, quod est causa transmu-
tandi formam ad materiam, quod fit in ipso generari, et cor-
rump-

[1] I. Phy. 29. & 5. Metaph. t. 2.

[2] 5. Metaph. t. 2. n. 8. & t. 59. n. 141.

rumpi. Igitur, dicitur. 1. *principium*, quod ponitur loco generis, quia per id convenit cum omnibus aliis causis. 2. *primum*, non quidem simpliciter, quia id soli Deo convenit, sed in proprio genere, ut causa secundæ etiam conveniat, & hoc intelligitur de *primitate principalitatis*, ut excludatur *causa instrumentalis*, quæ non agit propria virtute, & de *primitate perfectatis*, ut excludatur *causa per accidens*, & denique de *primitate ordinis physici*, & *realis*, nam *finis* quidem prima est in ordine intentionis, sed agit moraliter, & in intentionis ordine, at in ordine executionis *efficiens* prima est *causa motus*, materia licet præsupponatur existens, non tamen causans, & forma est terminus formalis motus. Quidam porro estimant, hanc particulam non esse necessariam. 3. *unde*, seu à *quo*, & per id distinguitur *efficiens materialis*, quæ est *principium ex quo*, & à *finali*, quæ est *principium per quod*, seu *quo*, & à *finali*, quæ est *principium propter quod*. 4. dicitur *mutationis*, seu *motus*, & *quietis*, nam si mutatio largè sumatur pro quacumque successione termini *ad quem* a termino à *quo*, extenditur ad creationem, si vero strictè pro transitu in subjecto, sive accidentaliter, sive substantiali, limitatur ad generationem, & alterationem, vel augmentationem, uno verbo, significat fieri rerum, & *quietis* notat illarum conservari, seu factum esse.

Quantum ad divisiones, una est per se, & per *accidens*. 1. est quæ secundum propriam naturam, & non secundum aliquid sibi accidentale causat, ut *ignis ignem*, pector picturam, seu imaginem. 2. è contra licet concurrat physice ad effectum, non tamen secundum quod talis est, ut *Musicus ædificat*, nam *Musica ex te non juvat ad illum effectum*, sed fortuito, & præter intentionem, ut *fortuna*, & *fatum*.

2. *Efficiens* per se *principalis* est, quæ movet propria virtute, ut *ignis producens ignem*, & *instrumentalis*, quæ non movet nisi virtute alterius, ut *Serra*, *Penicillus*, *Malleus*, &c.

3. *Principalis prima*, quæ Deus est, & *secunda*, quales sunt omnes creaturæ.

4. *Secunda universalis*, quæ plures, & diversos habet effectus ut *sol*, *sydera*, & *particularis*, quæ ad unum

unum specie esseculi
ducens hominem.

5. *Particularis* T
& naturalem agit,
& objective intuit

6. *Rursus*, *caus*
produceit effectum
& *equivoca*, quæ

7. *Immediata*, q
propriam virtutem
per al'enum suppo
proprium suppositu
ne suppositi, si per
diata immediatione
immediata immedi
est de mediata.

8. *Totalis*, quæ
dem generis, & c
ut Leo ad produ
tali concurru eget
currum.

9. *Liberæ*, quæ
bus ad agendum i
re, vel non agere
ad agendum.

10. *Efficiens qu*
Petrus, efficiens qu
agit: verbi gr. Ca

Porro *causa effi*
ductum. 2. *subj*
producti alii fiunt
alii persimplicem
te in fieri, & con
resultantiam, q
& in ipsomet reci
illo, quia sunt
nat ab aqua, no
giditas inest aqua
ctio in anima, se
tio, seu resultantia
ne influxu phys
guitur realiter a
tas, & hujusmihi

quod ponit
um omnibus
plieiter, qui
ere, ut ean-
telligitur de
causa instru-
& de primi-
accidens, &
realis, nam
nis, sed agit
n ordinis ex-
materia lieci-
ans, & for-
n porro exi-
llariam. 3.
iciens a ma-
rmali, que
li, quae est
tionis, seu
imatur pro
termino &
strictè pro
substantia-
tionem, vel
ieri rerum,
etum esse.
& per ac-
turam, &
sat, ut i-
nem. 2. è
, non ta-
ædificat,
tum, sed
na, & fa-
ovet pro-
instrumen-
, ut Ser-
secunda,
ersos ha-
que ad
unum

unum specie effectum determinatur, ut homo pro-
ducens hominem.

5. *Particularis Physica*, quæ per influxum realem, & naturalem agit, & moralis, quæ intentionaliter, & objective intuit, allicito, consulendo, &c.

6. Rursus, *causa per se*, alia est *univoca*, quæ produceit effectum sibi similem, ut homo hominem, & *equivoca*, quæ diuersilem, ut homo ranam.

7. *Immediata*, quæ per proprium suppositum, vel propriam virtutem intuit, & agit, & *mediata*, quæ per alienum suppositum, vel virtutem agit. Si per proprium suppositum dicitur *immediata immediatione suppositi*, si per propriam virtutem, dicitur *imme- diata immediatione virtutis*, si per utramque, dicitur *immediata immediatione virtutis, & supp siti*; idem est de *mediata*.

8. *Totalis*, quæ non eget concursu alterius ejus-
dem generis, & ordinis ad producendum effectum, ut Leo ad producendum Leonem. *Partialis*, quæ
tali concursu eget, ut equus eget alio ad trahendum
curium.

9. *Libera*, quæ agit ex electione, & positis omni-
bus ad agendum requisitis in actu primo potest age-
re, vel non agere: *necessaria*, quæ est determinata
ad agendum.

10. *Efficiens quod*, est suppositum, quod agit, ut
Petrus, *efficiens quo*, est forma, per quam suppositum
agit: verbi gr. Calor est efficiens, quo ignis calefacit.

Porro *causa efficiens* duo respicit. 1. *terminum pro-
ductum*. 2. *subjectum mutatum*. Termini autem
producti alii fiunt per *resultantiam*, & *emanationem*,
alii per *simplicem effectionem*; alii pendent ab efficien-
te *in fieri*, & *conservari*. Res illæ dicuntur fieri per
resultantiam, quæ proveniunt ab essentia subjecti,
& in ipsomet recipiuntur, & se habent permanenter in
illo, quia sunt illi connaturales: sic frigiditas manat ab aqua, non vero intellectio ab anima, quia fri-
giditas inest aquæ permanenter, non vero intelle-
ctio in anima, sed transunter. Hæc autem *emanatio*,
seu *resultantia* alia est *Metaphysica*, quæ est si-
ne influxu physico, & ideo res emanata non distin-
guitur realiter à subjecto, ut risibilitas, admirativi-
tas, & hujusmodi proprietates: alia *Physica*, quæ per

per influxum Physicum fit, & res resultans realiter distinguitur à subjecto; sed aliquando ita necessario manat, ut ne Deus quidem possit impedire: ut relatio praedicalis resultet in fundamento positissimis extremis. Ali quando vero, ita à Deo, vel ab alijs quæ causa fortiori possit impediari; ut Emanatio frigiditatis in aqua potest impediari à Deo, vel ab igne applicato. Quæ manant per *resultantiam Metaphysicam*, non dicuntur propriæ effectus, nec subjectum dicitur *causa efficiens* illorum, Imo nec etiam illa, quæ resultant necessario sic, ut nequeant impediti, & adeo immediate, ut non causentur per influxum, & causalitatem, distinctam, sic fundamenta relationum intrinsecus advenientia habent quidem rationem *causæ efficientis*; & ille rationem effectus; sed non propriæ; quamvis distinguantur realiter a subjectis, quia non fiunt per veram causalitatem, & efficientiam formalem.

Quedam vero fiunt per simplicem efficientiam; que vere terminant motum, & actionem per se agentis, sed vel fiunt interparabilia, & fiunt necessario, ut compositū substantiale necessario sequitur ex unitis partibus; & relationes extrinsecus advenientes sequuntur, nam ex natura extreborum, sed suppositis aliquibus conditionibus, v. g. ubi necessario sequitur positionem corporis in loco; unio forme cum materia necessario sequitur educationem ejus ex illa, quamvis subjecta, & extrema possint esse in rerum natura sine illis effectibus. Ideò talia terminant quidem actionem agentis, sed non in se immediate, & directè, sed mediate, & indirectè.

Quæ vero sic fiunt, & sunt effectus dependentes in fieri, & conservari ab efficiente, & in se immediate, & directè terminant efficientiam, sunt propriæ effectus, & respectu illorum causa dicitur propriissime *causa efficiens*.

QUÆSTIO II.

De causalitate efficientis.

OMNES ferè ponunt causalitatem efficientis in actione; aliqui vero in influxu in effectum, sed non convenienter in explicatione talis actionis, vel in-

flu-

Ph

fluxus, nos de actione efficientiam in Logica
Causa efficiens, respicit materiam, manam, & quod trahit productam. Subjecto, & quam quod cum subjecto 1. respectu causalitatis, sub 2. dicitur productiva relationes, scilicet 2. educentis ad eductum & 4. producentis actionem, eademque en-

CO

Causalitas efficientiae fundamentaliter qua habet posse prodicari est actio ei-

Prob. 1. pars ex similitate ut sic, tum eti-
guitur contra perfectam ratio agendi, rationem actionis: ergo ex Similitudinativa, & si adeo ut nulla relati-
[4] ejus commentarii causalitatis efficientis, in virtute agentis, in extrinsecus adveniens in forma autem, fundamento proximitatis, seu causalitatis ejus fundamentalis consistit in actione.

Prob. 2. 1. Pars nam per causalitatem intelligitur, qua-

Tom III.

[1] Disp. 12. q. 3.

[3] 1. d. 1. q. 2. 1.

E. & F. m.

s resultans realiter
ando ita necessario
fundamento positis
à Deo, vel ab ali-
ut Emanatio tri-
Deo, vel ab igne
antiam Metaphysi-
s, nec subjectum
no nec etiam illa,
queant impediti,
ur per influxum,
fundamenta relatio-
ent quidem ratio-
nem effectus; sed
realiter a subje-
cibilitatem, & celi-

fficientiam; que-
n per se agentis,
cessario, ut com-
par ex unitis par-
nientes sequun-
d suppositis ali-
essario sequitur
ratio cum mate-
ris ex illa, quam-
in rerum natura
et quidem actione
& directe, sed

dependentes in
se immediatè,
et propriè esse
et propriissimè

fficientis in a-
ffectum, sed
onis, vel in-
flu-

fluxus, nos de actione, & passione diximus ad suffi-
cientiam in Logica. [1]

Causa efficiens, seu *causalitas ejus tria respicit*, t.
respicit materiam, seu *subjectum*, ex quo educit for-
mam, & quod transmutat inducendo in illud for-
mam productam. 2. *formam*, quam producit ex
subjecto, & quam in illud inducit. 3. *Compositum*,
quod cum *subjecto*, & *forma*, & ex illis efficit, sub
1. respectu *causalitas*, seu *actio* dicitur *transmutati-
va*, sub 2. dicitur *eductiva*, & *inductiva*, & sub 3.
dicitur *productiva*, & sic fundat tres, aut quatuor
relat ones, scilicet *transmutantis* ad *transmutatum*,
2. *eduentis* ad *edendum*, 3. *inducentis* ad *inductum*,
& 4. *producentis* ad *productum*, hæc autem fundat u-
na, eademque entitas actionis.

CONCLUSIO I.

Causalitas efficientis cause in actu primo, & fun-
damentaliiter est ipsa virtus ejus entitativa, à
qua habet posse producere, formaliter autem, & in actu
secundo est actio eiusdem.

Prob. 1. pars ex Scoto, [2] tum ex dictis de causalitate
ut sic, tum etiam, quia perfectio suppositi, ut distin-
guitur contra perfectionem quidditatis, nec est forma-
lis ratio agendi, nec est formalis ratio termini alicujus
actionis: ergo ex Scoto [3] ratio agendi est tantum ratio
quidditativa, & similiter ratio terminandi actionem,
adeo ut nulla relatio sit ratio agendi, inquit Lichetus
[4] ejus commentator, ergo causalitas fundamentalis
causæ efficientis, & in actu primo nil est distinctum à
virtute agentis, item dicitur, quod acto est respectus
extrinsecus adveniens & in agente, ut in *subjecto*,
in *forma* autem, que dicitur *potentia activa*, ut in
fundamento proximo: nam sic docet clare, [5] quod a-
ctio, seu causalitas agentis est in *forma*, seu virtute
ejus fundamentaliter, & formaliter in actu secundo
consistit in actione.

Prob. 2. 1. Pars ex dictis de causalitate in communi,
nam per causalitatem in actu primo, nihil aliud
intelligitur, quam id, à quo res denominatur causa in

Tom III.

M actu

[1] Disp. 12. q. 3. [2] Scotus 4. d. 13. q. 2. F. n. 11.

[3] 1. d. 1. q. 2. 1. n. 12. [4] Lich. ib. n. 2. [5] 4. d. 13. q. 1.

E. & F. n. 11. & 12.

per influxum Physicum fit , & res resultans realiter distinguitur à subjecto ; sed aliquando ita necessario manat , ut ne Deus quidem possit impedire : ut relatio praedicalentalis resultet in fundamento positis extremis . Aliquando vero , ita à Deo , vel ab aliqua causa fortiori possit impediri ; ut Emanatio frigidiatis in aqua potest impediri à Deo , vel ab igne applicato . Quae manant per *resultantiam Metaphysicam* , non dicuntur propriæ effectus , nec subjectum dicitur *causæ efficiens* illorum , Imo nec etiam illa , quæ resultant necessario sicut , ut nequeant impediti , & adeo immediate , ut non causentur per influxum , & causalitatem , distinctam , sic fundamenta relationum intrinsecus advenientia habent quidem rationem *causæ efficientis* ; & illæ rationem effectus ; sed non propriæ quævis distinguantur realiter a subjectis , quæ non fiunt per veram causalitatem , & efficientiam formalem .

Quedam vero fiunt per *simplicem efficientiam* ; quæ vere terminant motum , & actionem per se agentis , sed vel sunt inteparabilia , & fiunt necessario , ut compositū substantiale necessario sequitur ex unitis partibus ; & relationes extinsecus advenientes sequuntur , nam ex natura extremonum , sed suppositis aliquibus conditionibus , v. g. *ubi* necessario sequitur positionem corporis in loco ; unio formæ cum materia necessario sequitur educationem ejus ex illa , quamvis subjecta , & extrema possint esse in rerum natura sine illis effectibus . Ideò talia terminant quidem actionem agentis , sed non in se immediate , & directe , sed immediate , & indirecte .

Quæ vero sic fiunt , & sunt effectus dependentes in fieri , & conservari ab efficiente , & in se immediate , & directe terminant efficientiam , sunt propriæ effectus , & respectu illorum causa dicitur propriissimè *efficiens* .

Q U A E S T I O II.

De causalitate efficientis.

OMNES ferè ponunt causalitatem efficientis in actione ; aliqui vero in influxu in effectum , sed non conveniunt in explicacione talis actionis , vel influxu , nos

fluxus , nos
cientiam in L
Causa effici
respicit mater
mam , & qui
mam produc
subjecto , &
quod cum su
1. respectu ca
va , sub 2. di
dicitur produc
relat ones , se
2. educentis
& 4. produce
na , cadem

CAUSALIT

damen

qua habet pos

secundo est a

Prob. 1. pa
tate ut sic , tu
guitar contr
lis ratio ager
actionis: erg
quiddirativa
ad eo ut null
[4] ejus com
causæ effici
virtute agen
extrinsecus a
in forma aut
fundamento
ctio , seu cat
ejus fundam
consistit in a

Prob. 2. 1.
nam per ca
intelligitur

Tom III

[1] Disp. I

[3] 1. d. I.

E. &

fluxus, nos de actione, & passione diximus ad suffi-
cientiam in Logica. [1]

Causa efficiens, seu *causalitas* ejus tria respicit, 1.
respicit materiam, seu subjectum, ex quo educit for-
mam, & quod transmutat inducendo in illud for-
mam productam. 2. formam, quam producit ex
subjecto, & quam in illud inducit. 3. Compositum,
quod cum subjecto, & forma, & ex illis efficit, sub
1. respectu causalitas, seu actio dicitur *transmutati-
va*, sub 2. dicitur *eductiva*, & *inductiva*, & sub 3.
dicitur *productiva*, & sic fundat tres, aut quatuor
relat ones, scilicet *transmutantis ad transmutatum*,
2. *eductis ad eductum*, 3. *inducencis ad inductum*,
& 4. *producencis ad productum*, hæc autem fundat u-
na, eademque entitas actionis.

CONCLUSIO I.

CAUSALITAS efficientis cause in actu primo, & fun-
damenter inter est ipsa virtus ejus entitativa, à
qua habet posse producere, formaliter autem, & in actu
secundo est actio eiusdem.

Prob. 1. pars ex Scoto, [2] tum ex dictis de causalitate ut sic, tum etiam, quia perfectio suppositi, ut distin-
guitur contra perfectionem quidditatis, nec est formalis ratio agendi, nec est formalis ratio termini alicujus
actionis: ergo ex Scoto [3] ratio agendi est tantum ratio
quidditativa, & similiter ratio terminandi actionem,
adeo ut nulla relatio sit ratio agendi, inquit Lichetus
[4] ejus commentator, ergo causalitas fundamentalis
causæ efficientis, & in actu primo nil est distinctum à
virtute agentis, item diceatur, quod acto est respectus
extrinsecus adveniens & in agente, ut in subjecto, &
in forma autem, que dicitur potentia activa, ut in
fundamento proximo: nam sic docet clare, [5] quod a-
ctio, seu causalitas agentis est in forma, seu virtute
ejus fundamentaliter, & formaliter in actu secundo
consistit in actione.

Prob. 2. 1. Pars ex dictis de causalitate in communi,
nam per causalitatem in actu primo, nihil aliud
intelligitur, quam id, à quo res denominatur causa in

Tom III.

M

actu

[1] Disp. 12. q. 3. [2] Scotus 4. d. 13. q. 2. F. n. 11.

[3] 1. d. 1. q. 2. 1. n. 12. [4] Lich. ib. n. 2. [5] 4. d. 13. q. 1.

E. & F. n. 11. & 12.

actu primo, etiam cum nihil producit, in hoc enim distinguitur actus primus à secundo, quod primus causam enominat, antequam agat, secundus vero non nisi cum de facto agit, & causat, unde hoc ipso, quod habet virtutem agendi, potest dici causa, ergo, &c.

Prob. 2. pars. Nam posita actione, agens dicitur formaliter, & in actu agere, & causare, non autem aliter: ergo causalitas formalis in actu secundo consistit in illa actione.

Objic. 1. Melius dicitur causalitas consistere in agere, quam in *actione*, ergo non bene dicitur, quod sit *actio*, sed debet dici, quod sit *agere*. Prob. ant. Instantiū *actio* dicitur causalitas in actu secundo in quantum denominat agens, sed *actio* non denominat agens, nisi ut exercita, & ut exercita non dicitur *actio* in abstracto, sed *agere*, & in concreto, ergo causalitas non consistit in *actione*, sed in *agere*.

Resp. neg. ant. & maj. prob. Nam sicut albedo dicitur ab albedine in abstracto significata, ita causa a causalitate, & agens ab actione.

Inst. Si per impossibile daretur *actio* sine agente, illa non esset causalitas formaliter, bene vero *actio*, ergo causalitas non consistit in *actione*, sed in *agere*.

Resp. neg. ant. Nam in illa suppositione, tam daretur causalitas, quam *actio*, sicut si per impossibile daretur *agere* sive *sine causa*, vel utraque suppositio æque implicat in terminis.

Objic. 2. causalitas est in causa, sed *actio* non est in causa, sed in causato, seu patio, ergo *actio* non est causalitas formalis.

Resp. neg. min. ut patet ex dictis in Logica, nam *actio* est vere in agente.

Inst. *Actio* non exit ab agente immediatè, sed mediante aliqua alia modali entitate, sed hæc erit vera causalitas, ergo, &c. prob. mai. Nam *actio* distinguatur realiter ab agente, ergo non exit immediatè.

Respondeo neg. ant. Nam sicut entitas illa modalis, & media egredi debet immediatè ab agente, ne detur processus in infinitum, ita & *actio*.

Objic. 3. Unius cause una est tantum causalitas, sed una causa plures habere potest actiones, ergo causalitas, & *actio* non sunt idem.

Ref.

Respondeo
quor actiones
bus in actu secundo
Nota autem
causæ ad effectum
secus advenientem
seu passum, &
niens, de qua

An efficientia

O Tiosas p
narum
nihil agant,
minia efficiat
gentia separata

Suppono q
producere, &
ræ non solus
operari ab eo
cet concurramus, an cre
priam, & à
& efficiant al

N On poter
salitas

Prob. ex s
seu producti
terra herban
& multiplic
viventis, &
fructificat p
Item, [3] u
producunt ei

[1] In d. 7.
7. O.

[2] Mat

Respondeo neg. maj. Nam tot sunt causalitates, quæ actiones, & vicilim, loquendo de causalitatibus in actu secundo.

Nota autem ex Scoto, & Scotistis, quæ relatio cause ad effectum productum in factō esse est intrinsecus adveniens. Relatio vero ejusdem ad subjectum, seu passum, & transmutatum, est extrinsecus adveniens, de quo vide, quæ diximus in Logica.

Q U A E S T I O III.

An efficientia, seu causalitas efficiens conveniat creaturæ.

OTiosas plerique voluerent creatures, & velut divinarum operationum spectatrices, ita ut per se nihil agant, sed Deus solus ad earum præsentiam omnia efficiat, quidam omnia effici ab aliqua intelligentia separata, alii à causis cœlestibus, &c.

Suppono quidem. 1. Deum posse se solo omnia producere, & conservare 2. virtutem omnem creature non solum à Deo esse acceptam, sed etiam sic in operari ab eo dependere, ut sine ipso fiat nihil, scilicet concurrat cum creaturæ necesse est, sed quærimus, an creature per virtutem sibi innatam, & propriam, & à Deo acceptam in creatione vere agant, & efficiant aliqua.

C O N C L U S I O I.

Non potest negari sine errore in creaturis vera causalitas efficiens. Est communis. [1]

Prob. ex scriptura, quæ multis effectiones veras, seu productiones tribuit creaturis, ut Gen. i. producat terra herbam virentem, & facientem semen, crescere, & multiplicamini producant aquæ reptile animæ viventis, &c. [2] & Christus in Euangeliō, terra fructificat primum herbam, deinde plenum frumentum. Item, [3] videte sicutneam, & omnes arbores, cum producunt ex se fructum.

M 2 Prob.

[1] In d. 7. q. un. P. n. 19. & 42. q. un. B. n. 2. & 3. quolibet 7. O. & P. n. 23. & 24. & in 2. d. 27. O.

[2] Matthæi 4. [3] Lu. 21. SS. 6. ca. 4.)

Prob. 2. Ex Conciliis. Nam Concilium Tridentinum condemnat eos, qui dicent, liberum nostrum arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deus, sed velut in anime quoddam instrumentum nihil omnino agere, &c. Anathema sit.

Prob. 3. ex SS. patribus, pro quibus omnibus sit unus Augustinus. [1] operatur (scilicet Deus) cooperamus nos, non enim auctor, sed adiuvat bona voluntatis arbitrium. Sic Deus res cunctas administrat, ut suos motus agere sinat, ergo causa secunda vere agit.

Prob. 4. ex Scoto. [2] Deus pro statu isto disposuit rebus coagere, & eis actiones proprias sine habere. Et certè id docet continua experientia, unde, qui a deo manifestas veritates negant, egint pena, vel sensu, [3] inquit Philosophus, id est, sunt verberandi in pannam proterviae, vel exponendi igni, ut experiantur, quod agit, & quod urit, & quod aqua refrigerat, &c.

Prob. denique ratione. Quia, si non ageremus vere, non possemus mereri, nec demereri, Deus esset auctor peccati, tam refrigerari possemus sine miraculo ad presentiam ignis, quam aquæ, non diceremus verum, quoties dicimus, solem illuminare, ignem combure, &c. quæ omnia essent absurdissima, ergo causæ secundæ vere agunt.

Objic. 1. ex Scriptura. [4] Deus operatur omnia in omnibus, & Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere, & non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, &c. ergo causa secunda nihil agit, sed Deus solus omnia facit per se.

Resp. neg. cons. Nam per hæc, & similia loca docemur tantum, quod Deus nobiscum concurreat naturaliter, aut supernaturaliter per gratiam ad omnia opera nostra, sed non negant, quin & nos cooperemur.

Objic. 2. Concursus Dei ad opera creaturæ se solo est sufficiens ad totales effectus, ergo noster superfluit.

Resp. neg. cons. vel dist. ant. Sufficit quoad substantiam, conc. ant. quoad modum, neg. ant. & conseq. Nam quoad modum sic Deus attemperat suum insitum, ut etiam permittat nos influere, & ideo concur-

sus eius quoad
quam posuit ip
cū lex sit jus

Objic. 3. De
essent totum
effectum, ers

Respondeo
quo, conc. an
ritate, à quo
per depende
à Deo accepti
si & ipse ea
coagunt sim
ræ.

De concu
quod creatu
cientiam est

Per quid ca
substantia

EX qua
quid e
re homine
stantiis cre
præstent,
ut nulla si
tiam, qu

Suppon
quæ effici
cit extra
sat in se i

A, ad c
ad eum,
forma si
ducit sin
produci
gnem p
calore s
lēm im

Sub 2. c

[1] To. 4. l. 50. q. 9. 15. & 7. de civit. c. 30.

[2] 4. d. 49. q. 12. A. [3] 1. d. 39. q. 1. B.

[4] 1. con. 15. & ad Phil. 2.

sus ejus quoad hoc insufficiens est secundum legem, quam posuit ipse, & qua posita noster non superfluit, cum lex sit justissimè, & sapientissimè posita.

Objic. 3. Deus prius agit, quām creatura, ergo prius efficit totum. Prob. cons. In illo priori attingit totum effectum, ergo in illo priori totus effectus existit.

Respondeo dist. ant. Deus prius agit prioritate; à quo, conc. ant. prioritate, *in quo*, neg. ant. agit prioritate, *à quo*, propter independentiam suam, & propter dependentiam creaturæ, quæ agit per virtutem à Deo acceptam, & adhuc per illam non ageret, nisi & ipse coageret, sed non prioritate, *in quo*, quia coagunt simultate omnimoda temporis, imò & naturæ.

De concursu Dei dicemus suo loco, sufficit hic scire, quod creatura sit verè causa efficiens per veram efficientiam effectum, qui ei tribuuntur.

Q U A E S T I O I V.

Per quid causet creatura. An sit immediatè effectiva substantia, an accidens producat substantiam.

EX quæstione præcedenti constat, creaturas aliquid efficere, unde sequitur, hominem generare hominem, idem de leone, de igne, & cæteris substantiis creatis, videndum, an per se immediatè id præsent, an verò mediantibus accidentibus, adeò ut nulla substantia attingat immediatè aliam substantiam, quam producit. Pro quo

Suppono, quod substantia potest comparari in iis, quæ efficit. 1. ad accidentia, quæ efficienter producit extra se per veram efficientiam. 2. ad ea, quæ causat in se ipsa per emanationem, verbi gratia, ignis, A, ad calorem, quem producit in mea manu, vel ad eum, quo ipsem est calidus, & qui manat ab ejus forma substantiali, & 3. ad substantias, quas producit similes sibi, verbi gratia, ad alium ignem, quem producit in ligno. Sub primo respectu certum est ignem producere calorem in mea manu, mediante calore suo, non verò per suam formam substantiam immediate, & de hoc non est dubium præsens. Sub 2. certum est etiam, tales qualitates, & accidentia

manare immediate à formis, seu substantiis rerum, alioqui daretur processus in infinitum, & de hoc etiam non est quæstio, sed de substantia sub 3. respettu, v. g. an ignis immediate per suam substantiam generet aliam substantiam ignis in ligno.

2. Cùm quæpitur, an accidentis possit producere substantiam, duplicitate potest intelligi. 1. effectivè, & directè, ita ut per suam propriam virtutem attingat illius productionem, 2. indirectè, & dispositivè removendo impedimenta, & expellendo accidentia contraria. De hoc 2. sensu non est quæstio, nec enim dubitamus, quin ignis per calorem, & siccitatem expellat viriditatem, seu humiditatem, & frigiditatem ligni, quæ impediunt introductionem formæ substancialis ignis. Dico formaliter, non efficienter, per modum cause principalis, ut quod, id enim spectat ad suppositum ipsius ignis.

CONCLUSIO I.

Substantiæ, quæ de novo producuntur, non producuntur nec à solo Deo, nec ab ulla intelligentia, seu substantia spirituali, nec à solis corporibus cœlestibus, sed à substantiis corporeis. Est communis contra quosdam, quorum alii tribuunt productiones substancialium soli Deo, alii intelligentiæ separatae, alii corporibus cœlestibus, &c.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam, licet non semper ignis causet ignem in hoc ligno, si aliud agens fortius præveniat in igniendo, posset tamen causare: quia habet formam, quæ est principium igniendi. Illi, contra quos agit Philosophus, ponunt unum agens omnia entia sine medio, sed non sicut Christiani, quia secundum Augustinum sic Deus res, quas condidit, administrat, ut eas agere proprios motus sinat. Licet enim Deus possit agere omnia, & sic agendo entitates quidem rerum non destrueret, sed eas quasi otiosas, & vanas relinquere, tamen eis, sicut entitatem, sic & virtutem activam, & propriam tribuere actionem potest, ergo ex Scoto. [2] Deus solus non producit substantiam, sed eam producunt agentia creata, secundum virtutem à Deo acceptam: quæ ratio etiam probat de intelligentia, & corpore cœlesti.

Prob.

[1] Quodlib. 7. Q. n. 24. [2] L. 7. de Tr. c. 30.

Pk

Prob. 2. ratione. tus sufficiens ad prægo frustrà recurrit intelligentiam, aut tiae sublunares habita dispositiva ad l. g. ignis ad prædisponitur ad rectitudinem productivam enim haberet virtudativam, saltem damento. Prob. cur ad præsentia ligno potius, quæ contra experien-

Objic. 1. Experi- generet ignem, sed homo non gnaem.

Resp. 1. neg. nobis, animam per consequens ter, & nihil sim rationem ignis.

Resp. 2. neg. nem quoad so- tialis, & si fid posset dici gen non demonstra- pore.

Inst. Aranc tri materia à f ab astris, aut omnibus aliis

Respondet tribuendi tal sæ sublunari aliis, quæ si hujusmodi g

Respondet semine alio alias.

Objic. 2.

Prob. 2. ratione. In substantiis sublunaribus est virtus sufficiens ad producendas similes substancialias, ergo frustra recurritur vel ad Deum, vel ad ullam intelligentiam, aut corpus celeste. Prob. ant. Substancialia sublunares habent virtutem producendi accidentia dispositiva ad formas substanciales sibi similes, v. g. ignis ad producendas in ligno qualitates, quibus disponitur ad recipiendam formam ignis, ergo & virtutem productivam ignis. Patet consequentia. Non enim haberet virtutem sic dispositivam, nisi & productivam, saltem id ei non debet denegari sine fundamento. Prob. ant. Alioqui enim non esset ratio, cur ad presentiam ignis produceretur forma ignis in ligno potius, quam aqua, sed hoc est absurdum, & contra experientiam, ergo, &c.

Objic. 1. Experientia non magis docet, quod ignis generet ignem, quam quod homo generet hominem, sed homo non generat hominem, ergo nec ignis ignem.

Resp. 1. neg. maj. Nam multis experientiis constat nobis, animam rationalem non esse materialem, nec per consequens posse generari ab homine corporaliter, & nihil simile habemus ad negandum igni generationem ignis, sed potius è contra.

Resp. 2. neg. min. Nam homo generat alium hominem quoad formam corporeitatis, quae est substancialis, & si fides non doceret aliter, etiam absolute posset dici generare hominem, saltem ratio naturalis non demonstrat contrarium, ut dicetur suo tempore.

Inst. Araneæ, & alia animalia generantur ex putri materia à solo Deo, licet videantur generari aut ab astris, aut ab aliis animalibus, ergo idem est de omnibus aliis.

Respondeo 1. neg. cons. Quia non suppetit ratio tribuendi tales generationes ex putri materia ulli cause sublunari, propter disproportionem, aliter est de aliis, quæ sunt omnino proportionata agentia pro hujusmodi generationibus.

Respondeo 2. forte etiam illa animalia generari ex semine aliorum, quod elevatur à sole, sed de hoc alias.

Objic. 2. Angeli, & sydeta non habent virtutem

productivam substantiæ, ergo nec sublunaria. Prob. conseq. Nam Angeli, & sydera sunt nobiliores substantiæ, quam homines, & corpora sublunaria, ergo si Angeli non habent illam virtutem, minus habent illam sublunaria.

Respondeo neg. conseq. utramque. Nam potestas, & efficientia illa non venit à majori, aut nobilio perfectione, sed à tali, vel tali entitate, sublunaria sunt entia generabilia, & corruptibilia, quia composita. Angeli verò, & sortè sydera sunt entia simplicia, & ideo non possunt produci, nisi per creationem.

Respondeo 2. retorquendo argumentum. Angeli, aut sydera non possunt producere accidentia disponentia ad productionem sibi similiū, ergo multò minus id poterunt sublunaria; sed consequens est contra adversarios, ergo, &c.

Objic. 3. Productio est communicatio existentiæ; sed hæc à solo Deo potest dari, ergo & illa. Prob. min. Existentiæ convenit enti, ut ens est in universum, ergo quod dat enti in universum, debet esse quid superius ente illo, sed hoc soli Deo competit, ergo, &c.

Respondeo neg. min. & dist. 1. conseq. prob. quod dat enti universaliter, seu omni enti existentiā, conc. conseq. enti particulari, neg. conseq. Soli Deo competit dare omni enti existentiā, sed enti particulari convenit in suo ordine, & modo dare existentiā, & particulari.

CONCLUSIO II.

Substantia attingit immediate productionem substantiæ, adeò ut id non semper faciat mediante accidente. Ita Scotistæ omnes contra Thomistas.

Prob. 1. ex Scoto [1] Actus accidentalis non potest esse principium producendi substantiam; tūm quia accidentis necessario requirit potentiam receptivam in effendo, omnis autem forma requirens potentiam receptivam in effendo, si est activa, necessario requirit potentiam passivam in agendo, alioquin forma terminans actionem esset absolutior à materia, quam forma principians actum; quod est inconveniens; quia absolutio

[1] In 4.d.1.q. 1. M.n.18. &c seq.

à materia perfectio non potest esse perfectio quia accidentis est in autem est formale. Etius se ipso, &c. est esse principium substantia causet substantia ratione est esse causa perfectior omni a est esse causa immutatiæ. Min. ab omni ex dictis de causa causa ut quod. 1. Etius se, dici pos non possit argui bus ejus, quod causa univoca est velut terminum sibi assimilat, ita eminenter; sed non esse perfectior si dat, quod non est effectui esse pergo effectus non.

Prob. de causa causæ; sed virtus effectu, ergo non. Prob. min. id dat, quod non cundo, quod non.

Dices cum I principali effectu de accidentia velut cause in radicaliter quid & quoad exercitum familiis, ac in deim causa pri id præstat notitia, in quibus

Contra. Cùm

[1] 7. Metaph.

à materia perfectionem arguit; sed formalis terminus non potest esse perfectior formali principio agendi, tunc quia accidentes est imperfectius, quam substantia, nihil autem est formale principium producendi aliquid perfectius se ipso, &c. ergo ex Scoto [1] accidentis non potest esse principium formale, seu medium, quo substantia causet substantiam.

Prob. 2. ratione ex eodem. Nullum imperfectius potest esse causa perfectioris; sed omnis substantia est perfectior omni accidente, ergo nullum accidentis potest esse causa immediata, & ut quo efficiens substantiae. Min. ab omnibus admittitur. Major etiam patet ex dictis de causa in communi; & prob. adhuc de causa ut quod. 1. Quia si causaret aliquid imperfectius se, dici posset muscam causare hominem, & non posset argui infinitas cause primae ex effectibus ejus, quod est contra omnes. 2. Quia, sicut causa univoca continet virtualiter effectum suum, velut terminum adaequatum sive virtutis, quia illum sibi assimilat, ita aequivoca debet illum continere eminenter; sed neutrum diceretur, si effectus posset esse perfectior sua causa, ergo, &c. 3. Quia nemo dat, quod non habet, ergo causa non potest dare effectui esse perfectius illo, quod ipse habet, ergo effectus non potest esse perfectior causa sua.

Prob. de causa, ut quo. Hæc enim est ipsa virtus causæ; sed virtus causæ non potest esse imperfectior effectu, ergo neque causa, ut quo. Major est certa. Prob. min. iisdem rationibus. Nam virtus non dat, quod non habet, non potest esse in actu secundo, quod non est in actu primo.

Dices cum Thomistis, id verum esse de causa principali effectiva, sed non de instrumentalí. Unde accidentia attingunt productionem substantiæ velut cause instrumentales, & per virtutem, quæ radicaliter quidem est in ipsa substantia; sed actu, & quoad exercitium est in accidentibus, velut in famulis, ac ministris ejus; & sic substantia est quidem causa principalis productiva substantiæ, sed id præstat non per se immediate; sed per accidentia, in quibus resider virtus ejus.

Contra. Cùm dicatur, quod accidentia tunc agant

M S in

[1] 7. Metaph. t. 2.

in virtute substantiae, vel ipsa accidentia sunt ipsa virtus substantiae, vel habent in se virtutem sibi communicatam realiter à substantia; sed neutrum dici potest, ergo hæc responsio non salvat difficultatem. Prob. min. 1. Quia, si essent ipsamet virtus substantiae, realiter identificarentur cum substantia; nam virtus rei non distinguitur realiter ab ipsa re; vel, si distinguitur, aut est accidens, aut substantia: si accidens, remanet difficultas; nam entitas accidentis cum illa virtute remanet semper imperfectior substantia producta; si sit substantia, habemus intentum.

2. Idem dicitur, si sit virtus communicata, Nam vel est substantia, vel accidens; si substantia, ergo semper substantia est immediatè productiva substantiae, si accidens, ergo semper cum illa virtute accepta accidens erit imperfectius.

Prob. 3. Quia accidens est immediatè productivum accidentis, ergo substantia erit immediatè productiva substantiae. Patet ant. Nam calor in igne producit immediatè calorem in aqua. Prob. conseq. Quod conceditur forma imperfectiori, non debet negari perfectionis; sed accidens est forma inferior substantia, & illi conceditur efficientia immediata accidentis, ergo causalitas immediata substantiae non debet denegari substantiae.

Dices. Substantiam esse perfectiorem accidente in ratione entis, non vero activi, & sic ruunt hæc duæ probationes.

Contra. Activitas sequitur entitatem, ergo, si substantia est perfectior in entitate, erit etiam in activitate. Prob. ant. Operari sequitur esse, ergo, &c.

Dices 2. Substantiam esse nobiliorem tamen cum accidente, quam seorsim ab illo, & ideo substantia cum accidente, & per illud operando semper superat, aut aequaliter effectum.

Contra. Substantia cum accidente est aggregatum per accidens, & substantia producta est ens per se, sed ens per se est perfectius ente per accidens, ergo substantia producta, seu effectus erit perfectior causa.

Objic. 1. Semen est principium, quo, immediatè generationis substantiae viventis; sed virtus seminalis est accidens, ergo accidens est principium, quo, & immate-

T
immediatum sub
nimal, aut vivo
ruptum, anteq

Resp. neg. min
ces generantis,
lem formiam ge
Dico formiam
continet solum
rōanimam.

Objicies 2. N
nulla potest aff
med'ata, nisi
&c. Prob. ant.
producit igne
lis calor transi
stat, 3. metal
calorem solis.
tii materia; &
cuntur à cau
ri, nisi per vi
est accidens,

Resp. neg. a
1. ferrum pro
quæ sunt in p
collectione rad
modo produc
ex illa collect
pore solis, ve
sti. Idem est
percuditur. I
diatè produc
dispositionib
libus imperfe
producere ex se
bus circumst
materiæ.

Inst. In est
bet recurri ac
facimus, & si
mediatam ac

Resp. neg.
vertatur ord
mutaretur,

sunt ipsa virtus sibi com-
neutrum dici difficultatem.
tus substantia; nam
ipsa res vel
substantia: si
itas accidentia
imperfectior
habemus in-
cata, Nam
antia, ergo
va substantia
rtute acce-
ductivum
e productio-
gne produ-
seq. Quod
bet negati-
r substantia
a accidentia
non debet
eidente in
t hæ dute
go, si sub-
in activi-
o, &c.
cum ac-
ibstantia
superat,
egatum
er se, sed
rgo sub-
causa.
iate ge-
minalis
quo, &
mae-

immediatum substantiae, Prob min. Nam ipsum animal, aut vivens, à quo est semen, potest esse corruptum, antequam generetur aliud, ergo, &c.

Resp. neg. min. Nam semen est substantia agens vi-
ces generantis, & continens virtualiter substantiam formam genitam.

Dico formam genitam. Quia in homine semen continet solummodo formam corporeitatis, non ve-
rò animam.

Objicies 2. Multæ substantiae generantur, quartum nulla potest assignari causa substantialis, saltem im-
media, nisi accidentia, quæ circumstant, eigo, &c. Prob. ant. variis experientiis. Ferrum candens pro-
ducit ignem, ergo calor producit ignem. 2. so-
lis calor transiens per vitrum concavum idem pra-
stat. 3. metalla generantur in visceribus terræ per
calorem solis. 4. sic ranæ, & alia animalia ex pu-
tri materia; ergo multa generantur, aut produ-
cuntur à causis distantibus, quod non potest fieri, nisi per virtutem eorum, & hæc virtus purum
est accidens, eigo, &c.

Resp. neg. ant. & ad prob. atque experientias dico.
1. ferrum produce ignem per partes ignis veri,
quæ sunt in poris ferri. 2. illum, qui producitur ex
collectione radiorum solis *in vitro* concavo, eodem
modo produci, scilicet ab igne subtiliori, & fortiori
~~ex illa~~ collectione, qui egreditur per radios ex cor-
pore solis, vel, ut aliis placet, à corpore aliquo cœle-
sti. Idem est de illo, qui ex silice egreditur, dum
percutitur. Idem est de metallis, hæc scilicet imme-
diatè producuntur à corporibus vicinis, suppositis
dispositionibus requisitis. De ranis, & aliis anima-
libus imperfectis ex putri genitis, jam diximus ea
producere ex semine, vel à Deo, vel ab aliis corpori-
bus circumstantibus, supposita dispositione ultima
materiæ.

Inst. In effectibus, qui ordinariè accidunt, non de-
bet recurri ad Deum, aut ad causas incertas; sed hoc
facimus, & sine necessitate ut negemus efficaciam im-
mediatam accidentibus, ergo potius est concedenda.

Resp. neg. min. Id enim necessarium est, ne per-
vertatur ordo essentialis causarum, qui totus per-
mutaretur, si daremus efficientiam substantiarum

accidentibus; sic enim effectus superaret causam suam; sic causa daret, quod non habet; & ipsim et Thomistae, qui negant formam corporeitatis, seu cadaveris, recurrent ad Deum, ut salvent, quomodo illa forma tam citò producatur in viventibus subitanè morientibus.

Ratio autem recens illius est, quia absolute causa ordinaria, & secunda deficiente, & positis dispositionibus in subjecto spectat ad auctorem naturæ supplerere defectum cause secundæ, & se solo producere formam substantialē, ne materia ultimā disposita ad unam formam careat illa; & ne natura frustretur suo fine.

Inst. 2. Influxus ille Dei supplex influxum creaturæ in illis casibus esset naturalis, aut supernaturalis; sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. 1. Deus nihil agit naturaliter, tanquam causa particularis ergo esset supernaturalis. 2. absurdum est productionem ratione ex luto esse miraculam, ergo non est supernaturalis.

Respondeo neg. min. & ant. prob. primæ partis. Nam Deus primum naturaliter produceret rationem, si alia causa non adesset propter legem communem positam; sicut infusio animæ in corpus organizatum dicitur naturalis, sive enim Deus agat solus, aut cum creatura; supernaturalitas non petitur præcise ex illo influxu, ut dicetur suo tempore.

Inst. 2. Non possunt dari duas cause particulares eisdem effectus; sed hoc esset de ratione, si producentur à Deo, ut causa particulari: nam possunt etiam produci ab aliis ratione, ergo, &c.

Respondeo neg. maj. Quæ est enim repugnancia in hoc? Ipsim et adversarii hoc debent sateri de ratione, si accidens sit causa una particularis, rana etiam erit alia, quandoquidem plurimæ generantur ab aliis ratione, æquæ ac aliæ ab accidentibus.

Inst. 3. Ergo forma viventis numquam producitur à forma viventi, sed ab auctore naturæ; quia semper producitur in absentia generantis, qui solùm assistit per virtutem luminis, quæ est accidens.

Respondeo neg. seq: i. Quia in viviparis mater etiam agit cum semine accepto; in aliis semen habet rationem materie, ut diximus, & non est absurdum for-

formam præcunda.

Objic. 3. creaturis; pertinet ad operatur, solus Deus creature di-

Responde tia realiter principium talem formam, ut d si de operat agitur, qua liter cum itra est in p actic nem in in fieri pen & sic distin stinguitur.

Responde tasset imm obliuissendi æquab operatio

Inst. Operatia distinguenda. Responde reterqueritram in 2. r

Responde Objic. 4. principium semper op &c. Minoppium operi

Responde forma sufficiens semper op pendentia, & ip

Responde

formam produci à solo Deo, si non adsit alia causa secunda.

Objic. 3. *Esse*, & *operari* distinguuntur realiter in creaturis; sed *substantia* pertinet ad *esse*, & *operari* pertinet ad *accidens*, ergo *creatura substantialis* non operatur, nisi mediante *accidente*. Prob. maj. Nam solus Deus est sua *operatio*, ergo & suum *operari* in *creatura* distinguuntur.

Respondeo 1. neg. maj. Nam eadem rerum *substantia* realiter, quae est *principium essendi*, est etiam *principium operandi*. & *creatura* per suam *substantialis* formam immediate operatur aliam *substantiam*, ut dicitum est supra. Ad prob. neg. ant. Nam, si de operatione in actu primo, & quoad p. *incipitum agitur*, quilibet *essentia* seu *substantia* est idem realiter cum illo, si in actu secundo *operatio Dei* ad extra est in p. o. opere, etiam ex *adversariis*, qui ponunt *aetic nem in passo*, *operatio Dei* est ipsum *cups prout in fieri penderet*, & venit à Deo, inquit *Theologi*, & sic distinguuntur realiter à Deo; & eodem tensu distinguuntur etiam à *creatura*.

Respondeo 2. inde sequi, quod ne *accidens* quidem esset immediate essentiis accidentis: quia *principium essendi* aequè distinguatur à principio *operandi*, seu ab operatione.

Inst. Operari sequitur ad existentiam; sed existentia distinguuntur realiter ab *essentia*, ergo & operari.

Respondeo 1. idem esse de *accidente ipso*. Unde retrorqueri potest argumentum propter rationem allatum in 2. responsione.

Respondeo 2. neg. min. ut patet ex *Metaphysica*.

Objic. 4. Si forma *substantialis* esset immediatum principium *producendi* *substantiam*, seu *operandi*, semper operaretur in actu; sed hoc est falsum, ergo, &c. Minor patet. Quia semper haberet ex se principium *operandi*; ergo, &c.

Respondeo 1. neg. maj. & cons. prob. Nam, licet forma *substantialis* sit ex se principium intrinsecum sufficiens suæ operationis, non sequitur, quod debeat semper operari in actu secundo defectu eorum, quæ pendent ab extrinseco, ut sunt dispositiones in materia, & ipsa *materia*, & aliæ *concausæ*.

Respondeo 2. idem argumentum currere etiam c' acci-

accidentibus. Nam calor non semper calefacit in aqua secundo, &c.

Objicies 5. Potentia, & actus sunt ejusdem generis; sed actus substantiae est accidens, ergo, & potentia; sed substantia operatur per potentiam, ergo operatur medio accidente; & præterea potentia est accidens de genere qualitatis, ergo.

Respondeo 1. retorquendo argumentum. Potentia, & actus sunt ejusdem generis; sed potentia substantiae, & in actu primo, & radicaliter est substantia, ergo & actus.

Respondeo 2. illud axioma intelligi de genere relativo, & in actu 2. quoad denominationem; adeò ut ex utroque, scilicet producente, & producto resultet ratio ejusdem generis, non vero de genere absoluto, & de principio productivo.

Inst. Accidentia præparant materiam, ergo producunt immediate formam. Prob. conseq. Per idem producitur forma, per quod ponuntur ultimæ dispositiones; sed istæ ponuntur per accidentia, ergo, &c.

Respondeo neg. conseq. & dist. maj. prob. Per idem producitur dispositio, conc. maj. effectiva, neg. maj. Productio, seu introducio dispositiva fit mediis accidentibus, quæ expellunt contraria, & sic concurrunt ad corruptionem alterius formæ præcedentis, sed expulsio ipsa positiva formæ substantialis corruptiæ, & introductio effectiva novæ fit efficienter, & principaliter à forma agentis, qui introducendo novam expellit antiquam. Potest etiam absolute negari major; nam agens creatum disponit ultimæ corpus ad animationem, & tamen non producit animam rationalem.

Inst. 2. Imperfectius in substantia potest corrumperre perfectius, ergo & producere. Patet ant. Ignis potest destruere hominem. Prob. conseq. Nam contrariorum eadem est ratio, ergo.

Respondeo neg. conseq. & ant. prob. quoad hoc. Nam ad corruptionem unius compositi sufficit destruere dispositiones necessarias ad conservationem eius, & posse introducere in materiam formam imperfectiorem incompatibilem cum perfectiori, verbi gratia, formam ignis in materiam hominis; sed ad produc-

ductionem requiri virtutis, aut introducendæ, & lis perfectio.

Respondeo 2. accidente. Nam in Eucharistia, substantia in alio subiecto, qui sunt substantialis, quæ tior est accidentis struantur: in suum animali, animali, & specie ignis est fortior id est potest con-

Quæres, an

nem substantiae

Resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

resp. negati-

cientem virtutem

sunt multiplicatae

Quæres, an

substantia

ductionem requiritur major virtus: scilicet continencia virtualis, aut formalis, aut eminentialis formæ introducendæ, & per consequens major, vel æqualis perfectio.

Respondeo 2. ex Scoto [1] neg. ant. loquendo de accidente. Nam, licet accidentia separata, ut sunt in Eucharistia, possint agere, & corrumper accidentia in alio subjecto, non tamen usque ad ultimos gradus, qui sunt necessarii ad conservationem formæ substancialis, quia tunc forma substancialis, quæ fortior est accidentibus, se defendit, ne hi gradus destruantur: in substantiis vero, verbi gratia, in igne, & animali, animal quidem est perfectius in suo genere, & specie essendi, scilicet in gradibus vite, sed ignis est fortior in actione; & quoad hoc perfectior, idè potest corrumper animal, aut plantam.

Quæres, an saltem accidentia attingant productionem substancialiter, & immediatè.

Resp. negativè. Quia substantia de se habet sufficientem virtutem ad productionem totalem; & non sunt multiplicandi concursus sine necessitate.

QUESTIO V.

An substantia sit immediatè productiva accidentis.

Certum est, quod aqua non solum emanet, & causet in se frigus influxu, seu actione imminentis; sed etiam in alieno subjecto, & actione transiunti, & quod sic illum conservet. Quærimus, an id faciat per suam substancialim immediatè, an vero mediante potentia aliqua, quæ sit accidens.

CONCLUSIO I.

Substantia immediatè efficit aliqua accidentia. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, & Philosopho. [2] Nam in quali, & quanto, & in aliis accidentibus, quando generantur, non est necessarium, quod præexistat quale, aut

[1] 4. d. 12. q. 3. N. & 5. } [2] 7. metaph. r.
32. n. 73.

quantum actu, sed solum in potentia; sive ista potentia referatur ad potentiam materie, & subjecti; sive ad potentiam agentis; nam principium activum substantiae non potest esse, nisi substantia: principium autem activum accidentis potest esse substantia, & non accidens, ergo est Scoto. & Aristotele [1] substantia potest efficere immediatè aliqua accidentia.

Prob. 2. ex eodem. In productione accidentium, in quibus non est ordo essentialis, non admittitur processus in infinitum, sed standum est in aliqua causa creata, à qua essentialiter pendet totus ordo accidentium: sed illa causa non potest esse, nisi substantia, ergo substantia est causa immediata aliquot accidentium. Prob. maj. & declaratur. Calor productus in ligno pendet à calore ignis, calor vero ignis non pendet ab alio calore; alioqui procederetur in infinitum; nam ille aliis calor esset ab alio, & sic in infinitum, ergo ille primus calor ignis est immediatè ab ipsa substantiali forma ignis; idem est de frigore aquæ.

Prob. 3. Si substantia efficit substantiam, ergo a formiori accidentia; nam imperfectiora continentur in causis perfectioribus, & quidem nobilio modo: nec tulla est ratio negandi hanc virtutem substantiae respectu aliquorum accidentium, verbi gratia, aquæ respectu frigoris; immò experientia docet, quod illud in se producit, quando calefacta repescit, & reduceit se ad pristinum frigus. Item certum est, animam in se producere intellectiones, & volitiones, quæ sunt accidentia, & quidem realiter distincta; nam ex ea distinctione arguitur non simplex emanatio, vel resultantia, sed vera efficientia.

Dices, illud frigus produci ab aliqua occulta qualitate, vel ab aere circumstante: vel a Deo, vel à generante aquam.

Contra 1. Quia, si qualitas est occulta, unde nos, quod producat illud frigus? ideo ille recursus dicitur, pons Asinorum. 2. Sipius aer circumstantis est minùs frigidus ipsa aqua. 3. non reperitur ad Deum, nisi ubi non reperitur causa secunda sufficiens; sed aqua ipsa est sufficiens, ergo, &c. denique generans est lèpè absens, ergo ab ipso non efficitur frigus: generans est quidem causa mediata talium accidentium; quia

est

[1] In 4. d. 12. q. 3. E. n. 11.

Ph
est causa efficiens sc
tur immediatè; sed n
quidem sàpè non c

Objicies 1. Subst
cidentia, nec in se
lio subjectio actionis
immediatè illa acci

Resp. neg. ant.
re, & res in se ipsa
jam probatum est
activam.

Inst. 1. Nihil p
substantia produc
tem propria actionis

Respondeo disti
citur effectus ejus
equivoca, qua p
& imperfectior a
tia producit acci

Inst. 2. Si pro
sum esse, sed h
Nam immediatè
operaretur, non
Prob. min. Secu
signari diversitate
sunt actus diver
ab essentia, seu
que actus respo
ni, & esse debet
consequens di
creaturis, in c

Respondeo
diatè per suam
liter distincto,
esse absque vi
identificata, ne
neg. maj. & c
tentiarum re
hoc in creati
stinctarum,

In minori et
esse potest in
ctus, sed no

est causa efficiens formæ substantialis, à qua producuntur immediate; sed non est causa immediate; quandoquidem sàpè non existit, quando illa producuntur.

Objicies 1. Substantia non producit immediate accidentia, nec in se ipsa actione immanentí, nec in alio subjecto actione transeunti, ergo non producit immediate illa accidentia.

Resp. neg. ant. Nam utroque modo id potest facere, & res in se ipsam potest agere, ut dicemus; & jam probatum est, substantiam esse per se immediate activam.

Inst. 1. Nihil potest in se ipsum agere, ergo nec substantia producere in se immediate accidens, saltem propria actione.

Respondeo dist. ant. Actione univoca, qua producitur effectus ejusdem rationis cum agente, conc. ant. equivoca, qua producitur effectus diversæ rationis, & imperfectior agente, neg. ant. Actio, qua substantia produceit accidens, est æquivoca, sed de hoc infra.

Inst. 2. Si produceret immediate, operaretur per suum esse, sed hoc est absurdum, ergo. Maj. pater. Nam immediate per suam substantiam, seu essentiam operaretur, non verò per ullā facultatem distinctam. Prob. min. Secundum diversitatem actuum debet assignari diversitas potentiarum, sed esse, & operatio sunt actus diversi, ergo non possunt esse immediate ab essentia, seu substantia rei. Prob. maj. Unusquisque actus respondet propriæ potentiae, ergo operationi, & esse debent assignari proprie potentiae, & per consequens distinctæ, & hoc maximè verum est in creaturis, in quibus esse distinguitur ab operari.

Respondeo dist. maj. Per suum esse, id est immediate per suam substantiam, absque comprincipio realiter distincto, & mediare, conc. maj. & neg. min. per suum esse absque virtute sua operativa, quæ est illi realiter identificata, nec distincta, nisi ad summum formaliter, neg. maj. & conseq. Ad prob. dist. maj. Diversitas potentiarum realiter, aut formaliter distinctarum, & hoc in creatis, conc. maj. realiter, aut formaliter distinctarum, sive inter se, sive à re operante, neg. maj. In minori etiam potest esse æquivocatio: nam per ly esse potest intelligi existentia, & haec est quidem actus, sed non est operatio, ut patet ex metaphysica:

nec est operativa, sed conditio necessaria, sine qua substantia non operaretur, vel intelligitur essentia, seu substantia producta; & haec non est actio, nec actus, sed terminus actionis, seu productionis.

Objic. 2. Actus, & potentia sunt in eodem genere, ex Philosopho, [1] ergo substantia non producit accidens immediate, & per se, sed per potentiam aliquam, quae est etiam accidens. Prob. ant. Nam debent esse proportionata, ergo sub eodem genere.

Respond. dist. ant. Actus entitativus est potentia objectiva, conc. ant. potentia virtualis, seu activa, & actus formalis, neg. ant. & dist. prob. Proportionata in aliquo genere entis, ita ut actus non excedat potentiam: conc. ant. alio modo, neg. ant. & hoc argumentum premit adversarios; probat enim, accidens non posse producere substantiam, quia effectus superat potentiam, & sic potentia illa esset improportionata; sed non probat, quin substantia possit producere aliqua accidentia, quia virtus, quae potest plus, potest & minus.

CONCLUSIO II.

Substantia non solum producit actus accidentia immediate, & actione immanentis, scilicet in se ipsa: sed etiam id potest actione transeuntis, scilicet in alio subjecto, & extra se: v. g. ignis non solum in se ipso prudicit suum calorem, sed etiam illum posset producere per suam eandem substantiam in alio subjecto debite applicato, v. g. si non habens in se formalem, & actualem calorem applicaretur ligno, aliud calefacere posset.

Prob. 1. ex Scoto. [2] Effectus simplicissimus potest causari à causis essentialiter ordinatis, quae differunt genere. Patet hoc de calore, qui gignitur à corpore cœlesti, & igne, vel à substantia, & qualitate, ergo sol, & ignis producunt immediate calorem, etiam in aere, aut alio subjecto. Prob. conseq. Nam, si hoc intelligeret Doctor de productione mediata, scilicet per calorem nonexistentem formaliter, tum in sole, tum in igne, aliud exemplum de substantia, & qualitate superflueret; nam aqua calida producit quemadmodum,

[1] 12. met. t. 26. & 28. [2] 2. d. q. 2 Q. n. 32.

dem calorem in manu mediante qualitate, se sola id potest.

Confir. Nam ibide quens ad alterum, i.e. ejus, ad quem loquitur Angelo causarius objecti, de quo loco, producit in Anquæ, ac in se ipso, transcurrentem aequem;

Prob. 2. Quia non lorem per se immediatè quam in se ipso; sed per se in se ipso, ergo

Dices. Multa sunt qualitates, item sensilia, nisi immanentes intuitivæ, ergo substantia transunter.

Respondeo, nos quilibet possit qualitas producere; sufficiunt similes pluribus ex

Prob. 3. experientia calidus, ut multis non per calorem, pipere, & vino, subjectis alienis, injectorum per vim ratio immediatè, c.

Objicies 1. Si aqua accidentium afluenter; sed hoc maj. Sufficeret sicut facit cum aqua

Resp. neg. sequitur petunt producentia simul compositionem illorum. 3. quidem, & perfecte providentiam

dem calorem in manu , sed substantia aquæ id facit mediante qualitate , seu calore accidentalis , ergo ex se sola id potest .

Confir. Nam ibidem probat , quod Angelus loquens ad alterum , id facit imprimendo in intellectu ejus , ad quem loquitur intellectionem ; Angelus loquitur Angelo causando in ea conceptum immediate illius objecti , de quo loquitur , ergo Angelus , ex Scoto , producit in Angelo audiente intellectionem æquè , ac in se ipso , ergo & accidentis per actionem transeuntem æquè , ac per immanenterem .

Prob. 2. Quia non minus ignis potest producere calorem per se immediatè in subjecto debite applicato , quam in se ipso ; sed producit calorem immediatè , & per se in se ipso , ergo & in alio subjecto id potest .

Dices. Multa sunt accidentia ; ut secundæ omnes qualitates , item sunt alia , quæ non sunt producibilia , nisi immanenter , ut sensationes , & intellectiones intuitivæ , ergo talia non potest producere substantia transeunter .

Respondeo , nos non prætendere , quod substantia quælibet possit quaslibet qualitates , & accidentia sic producere ; sufficit , quod possit aliquas , & quidem similes pluribus ex illis , quas in se producit .

Prob. 3. experientia solis , qui non est formaliter calidus , ut multis placet , & tamen calefacit , ergo non per calorem , sed per suam substantiam . 2. de pipere , & vino , quæ majorem calorem causant in subjectis alienis , quam in se ipsis . 3. de impulsu projectorum per vim loco motivam , & qui est à substantia immediatè , ergo , &c.

Objicies 1. Si substantia esset immediatè productiva accidentium actione transeunti , accidentia superfluerent ; sed hoc est absurdum , ergo , &c. Prob. seq. maj. Sufficeret sola substantia ad ea omnia efficienda , quæ facit cum accidentibus , ergo , &c.

Resp. neg. seq. & ant. prob. Nam 1. accidentia multa petunt produci per alia , ut dicebamus . 2. accidentia simul concurrunt cum substantia ad aliorum productionem in illis substantiis , quæ sunt eapaces illorum . 3. quia juvant substantiam ad citius agendum , & perfectius resistendum . 4. quia decebat Dei providentiam , ut accidentia causas haberent universas ,

cas, & non solum aequivas, quales sunt substantiae respectu illorum, &c.

Objicies 2. Substantia esset per se immediate sensibilis, sed hoc est contra omnes, ergo, &c. Prob. seq. Per se ipsam calefaceret, frigescaceret, &c. ergo per se ipsam sentiretur.

Resp. neg. seq. & conseq. prob. Nam recipere per calorem, aut frigus productum ab ea, quod non est sentiri per se ipsam immediate.

Objicies 3. Substantia virtualiter activa ad extra agit per qualitatem virtualem, non per formam substantialem, ut patet de pipere, vino, & venenis; sed substantia non producit accidentia, nisi ut agens virtualiter, ergo per qualitatem, eamque virtualem, non per suam substantialem formam. Prob. maj. Actio illa intenditur, & remittitur substantia remanente eadem, ergo illa virtus, seu actio non venit ab ipsa substantia immediate.

Resp. dist. maj. Per qualitatem virtualem ab ipsa substantia realiter indistinctam, conc. maj. realiter distinctam, & quae sit verum accidens, neg. maj. Fatenur, quod, quae agunt per tales qualitates distinctas à substantia, agunt per accidentia, non vero per suam substantiam immediate, ut facit aqua, aut ignis producens calorem, aut frigus ad extrà, vel ad intra.

C O N C L U S I O III.

Probabilius est, quod in productione accidentium; quae sunt actus, & formaliter, & connaturaliter in substantiis, ut calor in igne, & frigus in aqua, ipsae etiam substantiae simul agunt. In hoc non converniunt Scotistae aliqui.

Prob. 1. ex Scoto citato. [1] Nam dicit, calorem gigni à sole, & igne, vel à substantia, & qualitate, ergo substantia, & qualitas, seu calor simul concurredunt ad productionem caloris, & sic de cæteris.

Prob. 2. Quia substantia ignis, verbi gratia, potest se sola, & in absentia caloris inherentis producere illum, vel in alio, ergo à fortiori poterit illum producere cù calor, quem in se habet. Ant. patet ex dictis. Conseq. prob.

[1] 2.phy. & s.metaph. c.de causa. Scotus 2.d.2.q.10.
B. n. s. & q. d. 1.q. s. A. n. 3.

prob. Nam consortiū rationatarum, & naturali-
vat, non autem impe-

Objicies 1. cum Po-
stantiae sufficiunt ad c-
ergo frustra est concu-
admitiendas.

Resp. neg. conseq. u-
nus homo ad ferendū
sequitur, quin possit ju-
rat. Ita est in proposi-
substantiae ad qualitatē
est enim causa necessaria.

Objic. 2. Calor pre-
non producitur parti-
ergo nec calor, qui p-

Resp. neg. conseq.
productiva caloris, si
nisi forte dicas, quod
benè vero substantia
ri caudentis.

C O N C L U S I O IV.

Accidentia conci-
rō in suis iumentales

Prob. 1. ex Scoto. li-
lis illius, ad quid pr-
sufficit. Patet si sun-
serra, & securis
mota: tale enim insuffi-
sufficientem ad pro-
per motionem princi-
ducitur, ergo, ex
producunt sibi simili-
ut causæ principale
rit substantia, qui
& non ut mota, n-

Objic. 1. Instru-
subordinatur in op-
tia, y.g. calor in i-

[1] 4.d.11.q.3.A.

prob. Nam consortium aliarum causarum proportionatarum, & naturalium eorumdem effectuum juvat, non autem impedit actionem.

Objic. 1. cum Poncio. Ipsamet qualitates substantiae sufficiunt ad causandas illas similes ad extra, ergo frustra est concursus ipsius substantiae, ergo non admittendas.

Resp. neg. conseq. utramque. Nam, licet sufficiat unus homo ad ferendum omnes centum librarum, non sequitur, quin possit juvari ab alio, si adest, & concurrat. Ita est in proposito, non potest impediri actio substantiae ad qualitatem, quam continet virtualiter, est enim causa necessaria.

Objic. 2. Calor productus ab igne in ferro candente non producitur partialiter à forma substantiali ferri, ergo nec calor, qui producitur ab ipso igne calido.

Resp. neg. conseq. Quia forma ferri ex se non est productiva caloris, sicut forma, seu substantia ignis, nisi forte dicas, quod non juvat quidem forma ferri, bene verò substantia ignis, quae reperitur in poris ferri carentis.

C O N C L U S I O I V.

Accidentia concurrunt ad productionem accidentium sibi similiū, ut causæ principales, non vero instrumentales, sicutem propriæ agnendo.

Prob. i. ex Scoto. [i] Nihil est causa instrumentalis illius, ad quod producendum sua virtus activa sola sufficit. Patet si sumatur instrumentum strictè, sicut serra, & securis dicuntur instrumenta moventia mota: tale enim instrumentum non habet de se formam sufficientem ad producendum effectum; sed tantum per motionem principalis agentis producitur, quod producitur, ergo, ex Scoto, & ratione, accidentia non producunt sibi similes qualitates, ut instrumenta; sed ut causæ principales, licet partiales, quandò concurredit substantia, quia causant per propriam virtutem, & non ut mota, nec in virtute alterius causæ.

Objic. 1. Instrumentum dicitur illud, quod alterius subordinatur in operando, & agit, ut quo; sed accidentia, v.g. calor in igne, sic operantur, ergo, &c.

Resp.

[i] 4.d.11.q.3.A.n.5.

Resp. neg. maj. saltem propriè loquendo, satem
Scotus sic ab aliquibus usurpari nomen instrumenti,
sed ipse aliter sentit; alioqui posset dici, causam
creatam non agere, ut causam principalem, & o-
mnem causam subordinatam esse instrumentalem.

C O N C L U S I O V.

Accidentia separata sunt productiva similiū quā-
litatum, & quidem eodem modo, quantum ex
se, quo unita.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam in Eucharistia. Acci-
dens separatum, saltem eo modo, quo qualitas tertie
speciei est sic separata, scilicet sine substantia potest
e'le principium utriusque actionis, scilicet agit inten-
tionaliter producendo species sui in sensibus, & in-
tellectu, & realiter producendo qualitates sibi simi-
les, v. g. calorem, aut frigus; eo modo, quo prius,
& hoc, quantum est ex se. Hanc probbo sic; cu-
juscumque actionis aliqua forma est totale princi-
pium activum, illa, si esset per se sub modo con-
venienti ad agendum, possit esse principium ejus-
dem actionis, sed qualitas est principium & tota-
le, & formale utriusque actionis praedictæ, quando
est separata à substantia, est autem in quantitate,
sive habens extensionem, sicut ante separationem
à substantia, idè manet sub modo convenienti ag-
endum, qui est modus extensivus, ergo, &c.
Maj. patet, quia, totali principio posito, & sub ra-
tione, sub quantum est esse principium, potest
principiari illud, cuius ponitur principium. Min.
prob. 1. Quia nihil aufertur isti formæ (qualitatib)
per hoc, quod est sine subiecto, &c. 2. quia illa
forma est principium actionis, quæ est tale princi-
pium assimilandi sibi passum tam realiter, quam
intentionaliter, ergo, &c. per se clara sunt.

Prob. 2. experientia. Supposita fide, qua doce-
mur accidentia in Eucharistia esse sine omni substan-
tia panis, aut vini, nam experimur, quod calefa-
ciunt, aut frigesciunt, aut humectant, & easdem
omniò qualitates producunt, quas causabant ante
consecrationem, & cum substantia panis, & vini,
ergo, &c. sed de hoc in Theologia.

Quæ-

[1] *ibid. k.n. 17.*

Quæres, an substantia
dencium, sicut est eorum
certum esse conservativa, inquantu-
subiectum illorum ultime
naturaliter existere no-
tiva illorum in genere ca-

Resp. 2. quod in gen-
est causa conservativa
illa producuntur, sive
transunter in subiecto

Ratio est, quia, ex
tentia, conservatio est
ergo sicut primò causat,

Nico. eorum, quæ a-
g. calor in aqua non co-
illum expellit, & desti-

Q U A

De conditionibus causa-
efficiens d-

AD efficiētiā cau-
tiones, & quide-
l's causæ. 2. distinc-
tio ejus ad passum. 4.
à prima, & querimus
cessatio existere realite
agit, adeò ut ne divin-
ter possit quidquam ag-

CAusa efficiens Ph
realiter causare
Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, &
satum in actu simul si
si nulla esset auctorita
quod non est; quando
esse, ergo ex Scoto,

[1] 2.d.2.q.1.n.19.
Ja. Scotus 2.d.2.q.

Queres, an substantia sit etiam conservativa accidentium, sicut est eorum causativa.

Resp. 1. certum esse, quod instantum dici potest conservativa, inquantum illa omnia sustentat velut subiectum illorum ultimatum in hæsionis, sine quo naturaliter existere non possunt, est ergo conservativa illorum in genere cause materialis.

Resp. 2. quod in genere cause efficientis, dicenda est causa conservativa eorum accidentium, quæ ab illa producuntur, sive immanenter in se ipsa, sive transunter in subjecto alieno.

Ratio est, quia, ex Scoto, [1] & communis sententia, conservatio est quasi una continua causatio, ergo sicut primò causat, ita & deinceps.

Dico: eorum, quæ ab ipsa producuntur nam, v.g. calor in aqua non conservatur ab ipsa, sed potius illum expellit, & destituit, quantum est de se.

Q U Æ S T I O VI.

De conditionibus cause efficientis, &c. i. utrum causa efficiens debeat esse existens.

A De efficientiam cause requiruntur aliquot conditiones, & quidem 1. requiritur existentia reals cause. 2. distinctio ejus à passo. 3. approximatio ejus ad passum. 4. dissimilitudo passi. Incipimus à prima, & querimus, an causa efficiens debeat necessariè existere realiter, & actu, pro instanti, quo agit, adeò ut ne divinitùs quidem, & supernaturaliter possit quidquam agere, nisi sit existens.

C O N C L U S I O I.

Causa efficiens Physica ne divinitùs quidem potest realiter causare, nisi actu existat, dum causat. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, & Phil. Efficiens in actu, & causatum in actu simul sunt, & non sunt: patet etiam, si nulla esset auctoritas per rationem manifestam, quia quod non est; quando non est, non producit aliquid ad esse, ergo ex Scoto, & Philosopho, [2] causa nullo modo

[1] 2.d.2.q.1.n.19. [2] 2.phy. & 5.metaph.c. de causa. Scotus 2.d.2.q.10.B.n.5. & q.d.1.q.5.A.n.4.L.

modo potest realiter causare, nisi existat. Quod confirmatur ex eo, quod docet, Sacra menta non causa re gratiam Physicè, quia non sunt pro eo instanti, quo datur gratia Sacramentalis, ergo, &c.

Prob. 2. Nemo dat, quod non habet, ergo causa non habens actualem existentiam non potest illam dare effectum.

Prob. 3. ex dictis. Causa non potest esse imperfecta effectus; sed effectus est perfectior causa, si hac non existente posset ille habere existentiam, ergo id fieri non potest. Prob. min. Res existens habet esse existentie, & essentiae causa verò non existens habet tantum esse essentiae, ergo effectus eius nobilior causa.

Prob. 4. Causa non existens non potest conservare effectum, ergo nec producere. Patet conseq. Nam conservatio est continua productio. Prob. ant. Causa conservativa est ea, qua de structa de structuratur effectus, ergo causa non existens, seu de structa non potest conservare effectum.

Prob. den que. Quia causa, & effectus sunt correlative, ergo debent simul existere, non solum tempore, sed etiam natura, & hoc indispensabiliter etiam respectu potentiae divinae.

Dices, sufficere existentiam virtualem, non verò requiri formalem.

Contra. Existencia virtualis est realis existentia, ergo non potest causa existere virtualiter, quin realiter. Deinde virtus illa in quo existeret? non entis non sunt qualitates, & virtus cause non distinguitur realiter ab illius entitate, ergo non potest realiter existere sine ejus entitate.

Prob. 2. pars specialiter. Nam sic causa haberet, & non haberet potentiam Physicam; sed hoc implicat contradictionem, ergo, &c. Prob. maj. haberet, ut supponitur, alioquin enim non ageret Physicè per illam; non haberet autem, quia ipsam non existet Physicè, ergo nec haberet Physicam potentiam propter indistinctionem realem cause à sua potentia, ergo simpliciter, & absolute necessaria est coexistentia realis inter causam efficientem, & effectum.

Objic. 1. Si esset necessaria coexistentia realis, vel id esset in ratione generica causæ; vel in ratione spe-

specifica talis caudi potest, ergo generica, nam si coexistit Physicè potest haberri coexistentia, ergo ratione specifica.

Respondeo ne ad 1. prob. neg propriè causa Physicaliter, & intentis. Habet ergo e seu actioni. Ne prob. Nam imp alteri, nisi & i

Objic. 2. Præter necessaria a ergo idem est distinguere existantia.

Respondeo n tiguitas localis males agendi, q

Objic. 3. In st cedenti, & pra qui etiam præter e se. 3. alteratio corrupto, gen tam. 4. mixtum, que decidit in his, quas sat viyens, licet causat præsentem. 9. volitio motu ipsa, & 10. Sacra non existunt ergo iste non est.

Respondeo ligentia motri causat formas motus propriæ ratione; hæc ratione. 4. id est efficienter, ne

Tom. III

specificæ talis causæ, scilicet efficientis; sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. 1. non in ratione generica, nam finis est causa Physica, & tamen non coexistit Physicè effectui, 2. non ut talis causa: quia potest haberi conceptus causæ efficientis absque illa coexistentia, ergo illa coexistentia non in olvitur in ratione specifica efficientis.

Respondeo neg. min. quoad utramque partem, & ad 1. prob. neg. conseq. Nam causa finalis non est propriè causa Physica, nec Physicè influit, sed moraliter, & intentionaliter, ut existens in mente agentis. Habet ergo existentiam proportionatam influxui, seu actioni. Negatur etiam quoad 2. partem, & ant. prob. Nam impossibile est concipi rem, quæ det esse alteri, nisi & ipsa sit.

Objic. 2. Prætentia intima localis non est simpliciter necessaria ad agendum, sed sufficit contiguitas, ergo idem est de existentia; sufficit, ut effectus contiguè existant contiguitate durationis.

Respondeo neg. conseq. & disparitas est, quia contiguitas localis supponit in agente, & passio rationes formales agendi, quæ non sunt in contiguitate durationis.

Obj. c. 3. Instans temporis causatur à tempore præcedenti, & præterito. 2. *mutatum esse*, est à motu, qui etiam præteriit pro instanti, quo existit *mutatum esse*. 3. alterationes, quæ præcedunt, & desinunt cum corrupto, generationem causant, & formam gentiam. 4. mixta forma eodem modo causatur ab elementis, quæ destruuntur in adventu ejus. 5. idem accidit in iiss, quæ se se mutuq. destruunt. 6. semen causat vivens, licet corruptum sit. 7. intellectio præterita causat præsentem volitionem. 8. intentio electionem. 9. voluntà motum localem, qui diutius durat; quam ipsa, & 10. Sacramentum gratiam; sed ille omnes causæ non exiunt realiter, quando ponuntur effectus, ergo iste non exigit existentiam cause.

Respondeo neg. maj. Nam 1. non tempus, sed intelligentia motrix primi mobilis causat instans. 2. quod causat formas, causat *mutatum esse*, non autem motus propriè. 3. idem est de alteratione, & generatione; hæc enim est à generante, non ab alteratione. 4. idem est de forma mixta, est enim ab agente efficienter, non vero ab elementis, nisi materialiter.

5. mutua destruetio non sit simul , nisi adsit tertium agens , quod causet formam mixti , ut cylum v. g. aut Deus . 6. semen , si sit heterogeneum , manet quoad partes activas usque ad introductionem formæ , & deinde convertuntur ad formam alii , vel expelluntur : si verò sit homogeneum , se habet , ut pura causa materialis , ex qua agens educit formam viventis , & sic non est causa ejus efficiens . 7. Intellectio non est causa efficiens , sed conditio necessaria ad volitionem , alioqui coexisteret illi . 8. intentio influit per modum finis , non per modum efficientis : imperium voluntatis est causa tantum mediata motus ; causa verò immediata ejus , & physica est ipsa potentia motrix . 9. Sacra menta sunt causæ morales tantum , non Physicæ , ergo absolute , & secundum omnes suas partes falsa est major , ut magis patebit in propriis locis .

Objic. 4. Non implicat Deum elevare rem non existentem ad agendum , & ejus existentiam supplere , ergo res non existens potest agere saltē supernaturaleiter .

Respondeo neg. ant. Deus enim non potest elevar e , quod non est , potest quidem se solo producere , quidquid potest cum creatura ; sed hoc non facit .

Inst. Deus vocat ea , quæ non sunt , tanquam ea , quæ sunt , ergo potest supplere existentiam .

Respondeo neg. conseq. Nam aliud est , quod possit dare existentiam rebus , quæ non existunt , quod non negamus ; aliud , quod possit facere , ut ea , quæ non existunt , agant quasi existentia . Hoc non implicat .

QUÆSTIO VII.

De distinctione agentis , & passi : An idem possit agere in se ipsum .

Sensus est; an agens , & subiectum , in quod terminatur actio , debeant distingui realiter , & quidem actio realis , & Physica .

Distinctio re
nem reali
dam actione ,
virtualiter con
batur , quod illa prop
te univoco , q
rationis cum i
tem aquivoce ,
rationis cum i
nil movet se
apud Philoso
voco , sed æq
in actu , qua

Prob. etiam
est esse activa
& similiter re
libet aliud ,
quilibet aliud
ergo æque p
ergo & in se
idem est de a

Prob. ex r
tem , & imm
patium aliu
manens , erg
agere in se i
nens , quia t
net intra ip

Prob. 4.
Activa in se a
calesfacta i
tur , ergo
ducit in se
Objicies
ta , ergo &
ponit res

Resp. d
ant. si nor

C O N C L U S I O I.

Distinctio realis non est conditio necessaria ad actionem realem aequivocam.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Respondeo, inquit: in quādam actione, scilicet aequivoca, sufficit contrarietas virtualiter contenta in agente, & alibi, cum probatur, quod nihil idem potest agere in se. Resp. quod illa propositio non est vera, nisi de aliquo agente univoco, quod inducit in patrum formam ejusdem rationis cum illa, per quam agit, . . . in agentibus autem aequivoce, id est que non agunt per formam eisdem rationis cum illa, ad quam agunt; propositio illa, quod nil movet se, non habet necessitatem. Sunt igitur apud Philosophum [2] nulli motus ab agente non univoco, sed aequivoco, & ibi agens est virtualiter tale in actu, quale patiens formaliter in potentia.

Prob. etiam ratione, ex eodem. Quia aliquid potest esse activum alicuius formae, sicut quodlibet aliud, & similiter receptivum ejusdem formae, sicut quodlibet aliud, v. g. ignis, A, est activus caloris, sicut quilibet aliis ignis, & est receptivus ejusdem caloris, ergo aequi potest calorem producere in se, ac in alio, ergo & in se ipsum agere producendo in se calorem; idem est de aqua ratione frigoris.

Prob. ex receptissima divisione actionis in transuentem, & immanentem. Nam, si non datur actio, nisi in patrum aliud realiter ab agente, nulla erit actio immanens, ergo, cum detur actio immanens, agens potest agere in seipsum. Prob. maj. Actio enim dicitur immanens, quia terminatur ad effectū, qui recipitur, & manet intra ipsum agens, ut intellectiones, & volitiones.

Prob. 4. ex dictis. Nam substantia est vere producens in se accidentium sive connaturalium. v. g. aqua calefacta sese recipit ad pristinū frigus, si non impediatur, ergo in se producit naturale frigus, & anima producit in se intellectiones, & volitiones, ergo in se agit.

Objicies 1. Agens, & patrum debent esse approximata, ergo & distincta. Prob. conseq. Approximatio supponit res distantes, & distinctas.

Resp. dist. ant. Si sunt distantes, & distinctae concant. si non sunt distantes, nec distinctae, neg. ant. &

N 2 conseq.

[1] Theor. 22. n. 14. & 4. d. 3. q. 7. n. 21. [2] L. o. met. q. 14. n. 4.

conseq. Approximatio enim requiriatur defectum majoris, & intimioris praesentiae. Unde quod major est praesentia agentis ad passum, eò perfectius agit sicut anima in corpus; non est autem major praesentia, quam indistinctio, seu identitas.

Obj. 3. ex Philosopho. [1] *Omnis quod moverur, a se ipso non moveretur si qui moveretur, & moveret, servaret, & ferretur alteraret, & alteraretur; sed hoc repugnat, ergo &c.*

Resp. dist. ant. Actione univoca, conc. ant. aequivoca, neg. ant. Neque enim de illa loquitur Aristoteles, nec de ista sequuntur illa inconvenientia.

Inst. Mobile est tale in potentia, & ante actum, quale est in actu movens, ergo si idem moveret se ipsum, idem esset similiactus, & potentia quod implicat.

Ref. dist. conseq. Eplet in actu diverso modo, conc. conseq. eodem modo, neg. conseq. Eplet in actu formaliter, & in potentia virtualiter, vel e contra, & hoc non repugnat eidem rei respectu actionis aequi vocae.

Inst. 2. Actus, & potentia dividunt ens essentialiter, ergo non possunt esse simul.

Resp. dist. ant. Actus entitativus, & potentia objectiva, conc. ant. actus productivus, seu activus, & potentia subjectiva, neg. ant. & conseq. Nam in hoc casu aqua producens in se frigus, se habet, ut actus activus, & virtualis, & ut potentia subjectiva, non vero ut actus entitativus, seu existens, & potentia objectiva, seu non existens, hoc enim implicaret.

Objic. 2. ex eodem Philosopho. [2] Causa materialis, & efficiens non coincidunt, sed idem esset efficiens, & recipiens, seu causa materialis, & efficiens, ergo ex Philosopho, idem non potest agere in se ipsum.

Resp. cum Doctore dist. maj. Materia prima, & efficiens respectu formae substantialis non coincidunt, conc. maj. & neg. min. materia secunda respectu accidentis, neg. maj. & conseq. Non enim dicimus, quod agens possit agere in se ipsum actione substantiali, & univoca, sed aequivoca, & productiva accidentis.

Objic. 3. Si idem posset agere in se ipsum, seu nisi inter agens, & passum requireretur distinctio realis, non posset probari illa distinctio inter personas Tri-

dita-

[1] 8.phys.40. [2] 2.phys.70.

nitatis, sed hoc etiam rationem quangur realiter & productum.

Respondeo ut producens, tali, seu personaliter, accidentali, ne ducens, & Verbaliter, illae nostro casu res nem accidentia gnantiae?

Inst. Inter p. passum est distinctio agens, & passum.

Resp. dist. atque, vel secundum absolute, saltem, & passum secundum relationes reales, accidentia qualis, nec relatio hoc accidit in.

Inst. 2. Potest aliud, ut transmutare.

Resp. dist. quid, conc. calida est a quid, non ut producendo per actionem quod accidit.

De hoc ita ne, & alibi.

nitatis, sed hoc est euonum, ergo &c. Prob. maj. Non aliam actionem habemus, cur pater, & filius distinguantur realiter, nisi quia se habent, ut producens, & productum, ergo, &c.

Respondeo neg. maj. & dist. ant. Quia se habent, ut producens, & productum productione substanciali, seu personali, conc. ant. productione tantum accidentalis, neg. ant. Pater se habet, ut persona producens, & Verbum, ut persona producta, quia relationes illae repugnant eidem personæ, sed in nostro casu res se habet, ut producens in se perfectionem accidentalem, qua carebat, quid in hoc repugnat?

Inst. Inter producens, & productum, agens, & passum est distinctio realis, ergo repugnat idem esse agens, & passum. Prob. conseq. Relatio realis exigit extrema realiter distincta, ergo, &c.

Resp. dist. ant. utrumque. Simpliciter, & absolute, vel secundum quid, conc. ant. simpliciter, & absolute, saltem semper, neg. ant. Nam, cum agens, & passum comparantur absolute, & simpliciter secundum substantias, ad invicem referuntur per relationes reales, quæ exigunt distinctionem realem accidentia quædam, non est necessaria distinctio realis, nec relatio absolute, & simpliciter realis, & hoc accidit in proposito.

Inst. 2. Potentia activa est principium transmutandi aliud, ut aliud, ergo agens non poterit se ipsum transmutare; quia non est aliud à se ipso.

Resp. dist. ant. Aliud simpliciter, vel secundum quid, conc. ant. simpliciter tantum, neg. ant. Aqua calida est aliud à se, ut frigida, id est secundum quid, non verò simpliciter; unde, quando in se agit producendo frigus sibi connaturale, quod amiserat per actionem ignis, agit in se, ut aliud secundum aliquod accidens, non autem simpliciter.

De hoc iterum redibit sermo in tract. de generatione, & alibi passim.

Q U A E S T I O VIII.

De Approximatione Causae efficientis, An actione in distans.

Tertia conditio ad causandum efficienter erat approximatio & contiguitas agentis a passum, & queritur hic, an adeo sit necessaria ut ne divinitus quidem aliquod agere possit agere in passum distans localiter.

Indistantia alia est *immediatione suppositi* *alia immediatione virtutis*. Prima *immediatio* dicitur, quando nullum spatiu s, vel corpus mediat inter agens, & passum, sed sunt Mathematicè & formaliter contigua, ut malleus, & ferrum. 2. verò, quando inter agens, & passum intercedit quidem spatiu, vel corpus, sed tamen continuatur in illo spatio intermedio, & per illud virtus agentis usque ad passum, ut cum ignis calefacit manum, & aerem, ac spatiu, quod mediat inter me, & ignem. Prima *indistantia* dicitur etiam *Mathematica*, & 2. dicitur *Physica*; difficultas non est de *mediatione*, & *distantia Mathematica*, nam ex hoc exemplo patet dari actionem inter taliter distantia: Sol non est pars *Mathematica*, & immensus, & amplissimus, & sic secunda *immediatione*, sc. *virtutis*, & *Physica*, & queritur utrum necessariò virtus agendi debeat diffundi, & continuari per totum medium, quod separat agens à passo; & hoc naturaliter, aut supernaturaliter.

Igitur aliquid potest intelligi agere *in distans*. 1. agendo simul in medium, ut cum ignis calefacit manum, & aerem inter medium. 2. si agat immediatè in medium, ut istud agat in aliud, quod distat à primo agente, ut ignis calefacit ferrum, & ferrum calefacit manum, ignis mediante ferro calefacit distante medium, sed actione immediata ferri. 3. si agat eadem actione in medium, & distans, ut dixi de igne i: aerem, & manum. 4 si agat diversa actione in medium, & distans, quia non sunt capacia ejusdem actionis; sic calor in aere causat sui speciem, & in oculo sui visionem, quia aer non est capax visionis. 5. si agat in medium, & distans diversa quidem actione, sed ita, ut actio in medium conduceat ad actionem in extremum distans,

ut

ut in exemplo
conducit ad v
lo; calor So
effectus, que
si actio in me
remum, sa
agit in medi
lio distanti,
seu spatium

Causa i
Prob
immensus
realia, erg
Dixi: de
esset ubi qu
agere ubi q
intrinsecu
ejus operat

A Gens
Mat
verò Phys
Prob. 1.
cidit. Ag
Mathema
sit immediatè
immediatè
immediatè
in re
non mori
sum non
rum, licet
lestè gen
ex Scoto
re in dis
re passu

[r] I
q. n.

Prob. 2. quoad 1. partem. ex eodem. [1] Nam Sol producit metalla in visceribus terræ, ubi non est per substantiam, & suppositum. Transmutat lutum, & putridam materiam in ranas, & mures; &c. ergo agens creatum potest agere in distans Mathematicæ, seu distantia suppositi.

Prob. quoad 2. partem ex eodem. Hoc universali verum est, quod oportet agens esse presentis passo, saltem secundum circumferentiam activam. Requiritur contactus virtualis, non Mathematicæ, (contactus autem virtualis est) quod aliquid in isto (passo) possit esse terminus virtutis, quæ est in illo (agente) quod non est aliud, quam illud habere virtutem causativam in passo; ergo ex Scoto, virtus, quæ est in agente, v.g. in Sole, attingit Physicè passum immedietione virtutis, licet sit distans distantia, & mediatione suppositi.

Prob. 2. Nam si virtus solis non attingeret, & generaret per se illos effectus, non diceretur vere & proprie causa illorum; sed ab omnibus dicitur causa talium effectuum: ergo virtus solis illos verè attingit, & generat.

Confir. ex Scoto. Quia non substantia non potest generare substantiam; nec accidens aliquid in medio potest esse ratio generandi substantiam, ergo est forma substantialis Solis, quæ attinet per virtutem suam illos effectus.

Objic. 1. Philosophum, qui vult immedietionem, & similitatem inter movens, & motum, seu agens, & passum, ergo ex Philosopho [2] requiritur immediactione Mathematica.

Respondeo neg. Conseq. Nam sufficit Physica, cum haberi non potest alia.

Objic. 2. Non potest naturaliter qualitas ulla moveri de termino in terminum impenetrans in medio; sed hoc sequeretur data actione in distans; ergo non potest dari. Prob. min. Si enim virtus pertransiret medium, effectus possit tribui agenti immediato. v.g. aer, qui recipit calorem immedietè ab igne, calefaceret meam manum, non autem ipse ignis.

Respondeo dist. maj. moveri motu locali: conc. maj. & neg. min. motu generationis, vel alterationis neg. maj. & conseq. Loquimur de motu alterationis, & generationis: de quo iterum dicimus. Ad pion-

[1] 4. d. 44. q. 2. Q. n. 17. [2] 3. Phy. t. 9. q. 10,

bationem patet, eiuidem forme, tur in extremo, & terram, esse in medio, & conti-

D Atur actio-

su ejusdem
Prob. 1. ex Se-
celestis potentia
corpus illud ag-
tentiam activam
licet agat in pro-
activam, &c. e-
clitione in medi-

Prob 2. Nam
iae per actionem
sum ab eo, q-
dia; ut patet,
liquefacit, agi-
dentat, & du-
cit celos prop-
ergo datur ac-
ximum: hoc
corpora inter-
pacia ejusdem
piunt impressio
imperfectioni

N On rep-
eo, quòd
Thomistas,

Prob. 1. ex
etiam natu-
Angelus eti-
gelo distante
prioritas na-
minum act
in medium

[1] 1. d. 3

n. [1] Nam Sol
ubi non est per
mutat lumen,
mures; &c. et
ans Mathematici.

[2] Hoc universa-
e presens passo,
Requiritur con-
(contactus au-
Passo) possit es-
gente) quod non
causativam in
agente, v.g. in
atione virtutis,
e suppositi.
geret, & gene-
re, & propriè
causa talium
it, & generat.
non potest ge-
mod in medio
ergo est for-
irtutem suam
liationem, &
seu agens, &
ur immedia-
Physicacum
ulla moveri
edio; sed hoc
in potest da-
t medium;
g. aer, qui
ceret meam
cali: conc.
alteratio-
alteratio-
. Ad pro-
batio-
o,

bationem patet, quod quando medium non est capax
ejusdem formae, & actionis cum illa, que pro faci-
tur in extremo, ut patet de aere modo inter solem,
& terram, effectus illius non poterit tuba acti inter-
medio, & contiguo terre.

C O N C L U S I O III.

Datur actio in distans absque actione in medio, que
sit eiusdem rationis cum ea, que attingit distans.

Prob. 1. ex Scoto citato. [1] Est enim forma corporis
celstis intenta actioni in remotam absque hoc, quod
corpus illud agat in proximum secundum eandem po-
tentiam activam, secundum quam agit in remoto; un-
licet agat in proximum secundum aliam potentiam a-
ctivam, &c. ergo datur actio in distans diversa ab a-
ctione in medium.

Prob 2. Nam Sol producit metalla in visceribus ter-
rae per actionem, seu virtutem, & in luxum diver-
sum ab eo, quo agit in aerem, & corpora interme-
dia; ut patet, aerem illuminat, & calefacit, glacies
liquefacit, aquas rufacit, metalla iaducat, & con-
ditat, & dampnum calefactare notum, non calefa-
cit caelos propinquiores, qui sunt incapaces caloris;
ergo datur actio in distans diversa ab actione in pro-
ximum; hoc autem inquit Doctor ac id est, vel quia
corpora intermedia, & propinquiora non sunt ca-
pacia ejusdem actionis, & singula patiuntur, & reci-
pient impressiones sibi proportionatas; vel propter
imperfectionem agentis, &c.

C O N C L U S I O IV.

Non repugnat actio cause creatae in distans absque
eo, quod quidquam producat in medio. Est contra
Thomistas, & alios.

Prob. 1. ex Scoto, [2] sic discurrente, & probante,
etiam naturaliter posse hoc fieri. Ostendo, inquit, quod
Angelus etiam distans potest causare conceptum in An-
gelo distante; ergo, &c. prob. ant. Nam, si non esset
prioritas naturae actionis in mediu ad actionem in ter-
minum actio in terminum non dependeret ab actione
in medium; sed in proposito non est talis prioritas, ergo

N 5. potest

[1] 1.d.37.n.1. [2] 2.d.9.q.2.

potest Angelus agere in terminum distantem nisi agendo in medium; maior potest ex ratione prioritatis naturalis, quia causa sufficiens duorum, quorum neutrum est prius naturaliter alio, potest utrumque sine altero causare. Prob. etiam min. actio in medium non praecedit naturaliter actionem in terminum, nisi duplice causa, aut quia est eiusdem rationis medium, & terminus. Et tunc prius recipitur naturaliter in medio, sicut passum propinquius naturaliter prius patitur, quam passum remotius, aut si est diversae rationes; agens habet duas formas activas, quarum una est prior naturaliter alia, & secundum illam formam, que est prior activa, natum est agere in medium, & secundum aliam in terminum. Exemplum 1. est, quando Sol illuminat partes medii, seu aeris. Exemplum 2. est quando Sol generat mineram in visceribus terre, vel vermem in terra, & illuminat medium interpositum; ergo exclusa utraque harum causarum, nullo modo praecedit actio in medium, actionem naturalem in terminum; ergo ex Scoto, ne naturaliter quidem repugnat actio indistans imperit transito medio.

Prob. 2. ex eodem. Quia, si per impossibile Deus non esset ubique per immensitatem, adhuc esset infinitè potens, & posset producere quidquid veller in spatiis distantibus, ergo. &c. 3. Quia Angelus distans cognoscit intuitivè alium Angelum distantem; ergo tunc Angelus cognitus agit, & concurrit ad sui cognitionem in distans, nihil producendo in medio. Prob. conseq. quia non producit in medio speciem sui, sicut alia objecta materialia: tūm quia cognitio non esset intuitiva; tūm quia species non possit esse, nisi spiritualis, & spatium non est capax naturaliter talis formæ.

Prob. 3. multis experientiis, quæ id ita esse de facto ostendunt. Nam stella polaris agit in acum magnete conficitam, nec potest dici quid producat in medio: nam quantumcumque clausa semper movetur acus in illam partem. Item de Sole generante metalla in visceribus terre; neque enim apparet, quod virtutes, seu qualitates illas, per quas sic agit, transmitat per media spatia, scilicet per cœlos inferiores, per aera, & terram. Item per experientiam eorum, qui sentiunt se moveri interius eo momento, quo amici

corum, vel proprii
exitunt per spatiis
rientis palveris.

Prob. ultimo
repugnantia, e
sine fundamenti
torum.

Objic. Si posse
ne in medium
eius operatione
Scripturam, &
tur actio in dist.

Resp. neg. in
dem immensita
tatio non est p

Objic. 2. sequi
tutis; sed hoc
sicut ageret in
que; ergo in i
distantiam req

Resp. neg. se
tum sit limitata
stantiam, ad q

Objic. 3. Virt
& effectui, seu
in passo, ergo a

Resp. dist. an
in effectum,
ip'a formaliter
docuimus in I
gumentum su

Objic. 4. A
existat; sed A
sumi, quasi n
potest causare
longior quoad

Resp. neg. i
existentia em
tata, & securi
& est absolute
seu distanti; o

Quartam c
causandum re

eorum, vel propinqui moriuntur, quid enim mortui emittunt per spatiā med. a? Denique probatur experientiis palveris sympathici, & aliis.

Prob. ultimo; Quia non potest assignari illa vera repugnantia, ergo non est dicendum id repugnare sine fundamento. Ant. patebit solutione arguenterum.

Objic. Si possibilis esset actio in distans sine actione in medium, non potest probari ubi quia Dei ex ejus operatione ubique, sed consequens est contra Scripturam, & patres, & Theologos; ergo non datur actio in distans.

Resp. neg. min. Nam, ut jam dixi, probatur quidem immenitas ex operatione ubique; sed haec probatio non est per locum intrinsecum.

Objic. 2. sequeretur agens creatum esse infinitae virtutis; sed hoc repugnat; ergo, &c. Prob. maj. Quia sicut ageret in unam distantiam ita, & in quamcumque; ergo in infinitum; sed ad agendum in infinitam distantiam requiritur infinita virtus, ergo, &c.

Resp. neg. seq. maj. prob. Nam, cum agens creatum sit limitatae virtutis, ita est limitatum quoad distantiam, ad quam possit agere.

Objic. 3. Virtus activa debet conjungi actioni; ergo & effectui, seu passo. Prob. cons. q. Nam actio est in passo, ergo actio non potest conjungi passo distanti.

Resp. dist. ant. adeo ut virtus manans per actionem in effectum, illum attingat conc. ant. ita ut actio ipsa formaliter sit in effectu neg. ant. & conseq. Nam docuimus in Logica actionem esse in agente: unde argumentum supponit falsum.

Objic. 4. Agens non potest causare efficienter, nisi existat; sed Agens remotum localiter se habet ad passum, quasi non existens: ergo agens remotum non potest causare. Prob. min. distantia temporis non est longior quoad actionem, quam distantia loci, ergo &c.

Resp. neg. min. & ant. prob. & disparitas est, quod existentia temporis est absoluta, localis vero est limitata, & secundum quid. Quod non existit nullibi est, & est absolute non ens, non ita est de absente localiter, seu distanti, est enim & quidem alicubi.

Quartam conditionem in causis efficientibus ad causandum requirunt Philosophi, nempe dissimili-

tudinem, & querunt, an Agens agat in simile, sed de hoc infra.

Q U E S T I O U L T I M A.

De differentia causæ principalis, & instrumentalis.

DIximus ab initio hujus disputationis causam sufficientem dividere in principalem, quæ propria virtute movet, & instrumentalem, quæ non movet, nisi in virtute alterius; restat examinanda accuratius talis differentia.

Instrumentum 1. sumitur latitudinè pro omni agente dependenter ab alio, & sic omnis causa creata est instrumentum respectu Dei, a quo dependet, & omnes creaturæ in agendo a quæ, ac in effundo, & sic causa *principalis* illa est, quæ agit per se, & independenter ab omni alia; quod Deo soli convenit. 2. minus propriè, pro parte totius agentis, seu facultate per quam totum suppositum agit, & sic manus est instrumentum hominis, & sic causa *principalis* est solum suppositum, seu totum compositum agens, ut homo. 3. pro eo, quod concurreat dispositio in subiecto ad recipiendam formam, sic calor, & siccitas sunt instrumenta ignis ad comburendum, seu ad generandam formam ignis in ligno, & sic causa *principalis* est ea, quæ non subjacet alteri, velut dispositio ad effectum, sed ipsius dicet, & per se ponit medianibus illis dispositionibus, ut ignis. 4. propriè pro eo, quod non agit, nisi ut motum ab alio, nec secundum propriam formam, sed per actionem, & virtutem alterius, ut serra, securis, &c. & sic causa *principalis* est ea, quæ agit per propriam formam, & per se, non per motum alterius, & de instrumento in hoc sensu hic agimus, & querimus, quid sit, & qualiter influat.

C O N C L U S I O I.

CAUSA *instrumentalis* sufficienter describitur, quæ non habet in se formam activam in suo ordine, sed tantum agit per actualē motionē alicuius alterius invenientis, & per consequens causa *principalis* ea est,

est, quæ habet in se per illam agit de se
Prob. 1. ex Scoto
lem proprie sumpta
2. sic Philosophatus
re principaliter potest
cludendo omnem c
agere principaliter
periore agente; alio
cialiter, id est per
agenti, licet in ag
superiori agenti, &

Prob. 2. Quia si
que, & haec descri
principalis, & int
que est bona, nec

C O

CAUSA *instrumentalis* respectu esse

Prob. 1. ex Se
mento artis ait,
propriè, & videt
non habet in se, n
localem; de quib
væ, & prob. Qu
quantum figurat
rem alia ratione
instrumentum di
sum habere form
vel in esse quiet
gentis, vel in fi
riore agente, si
vani, nullo mo
mus sit principi
actum primum
in illo ordine; t
securi: v. g. &
strumentum no

Prob. 2. ratione

[1] 4.d.1.q.1.

est, quæ habet in se formam activam in suo ordine, & per illam agit de se, non in sua motione alterius.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui sic causam instrumentalem propriam sumptram describit interminis, & quoad 2. sic Philosophatur: sciendum est, quid aliquid agere principaliter potest intelligi dupliciter: uno modo excludendo omnem causam superiorum agentem, & sic agere principaliter sit agere independenter a causa superiori agente; alio modo potest intelligi, agere principaliter, id est per formam propriam, & intrinsecam agenti, sed in agentia per eam sit subordinata causa superiori agenti, &c.

Prob. 2. Quia si optime explicatur natura utriusque, & haec descriptio convenit omni, & soli cause principali, & instrumentalis respectivè; ergo utraque est bona, nec in hoc diutius immorandum.

CONCLUSIO II.

Causa instrumentalis non dicitur propriè activa respectu effectus principialis agentis.

Prob. 1. ex Scoto, [2] Nam loquens de instrumento artis ait, de isto est dubium, an sit activum propriè, & videtur probabilius, quod non; serra enim non habet in se, nisi quantitatem, figuram, & motum localem; de quibus omnibus patet, quod non sunt activæ, & prob. Quia aliter Mathematicus considerando quantum figuratum non abstraheret à motu. &c. Item alia ratione id jam probaverat dicens, quod si instrumentum dicatur propriè activum, necesse est ipsum habere formam aliquam intrinsecam activam, vel in esse quieto, ante omnem motionem alterius agentis, vel in fieri, quando totaliter movetur a superiori agente, si enim neutrò modo habeat formam activam, nullo modo propriè ager. Cum enim actus primus sit principium actus secundi, quod nullum habet actum primum in se, nullum actum 2. habere potest in illo ordine; sed nulla talis forma est in serra, vel securi: v. g. & aliis similibus instrumentis: ergo instrumentum non est propriè activum.

Prob. 2. ratione deducta ex illis textibus. Si enī serra

[1] 4.d.1.q.1.D.D.n.26. [2] ibid. & q.1.F.n.1. v. g.

v. g. haberet aliquam virtutem activam, qua attin-
geret principalem effectum, non differret à causa prin-
cipali; sed falsum conseq. & contra omnes, ergo
non est activa. Maj. pater ex definitione uniusque
causæ. Prob. min. serra nihil habet ex se, per quod
concurrat ad opus artificis præter quantitatem duri-
tatem, & figuram, & ab agente principali habet mo-
tum in se; sed nullum horum dat illi activitatem, er-
go, &c. Prob. min. per partes. 1. quantitas non est
activa per se. 2. durities habet quidem resistentiam,
secundum quam aut resistit, aut expellit aliud quan-
tum ab ubi proportionaliter ad tuam figuram; sed ex-
pulsio non fit per causalitatem efficientem, sed per
formalem, ex Scoto. 3. figura non est activa; est e-
nī de 4. specie qualitatis, non de secunda. 4. de-
nique motus est relatio, & per conseq. non est acti-
vus; ergo, &c.

Dices. Instrumentum agere non propria virtute,
sed virtute accepta, & sibi impressa à causa princi-
pali.

Contra. 1. Quia non appetet qualem virtutem ar-
tifex imprimat serræ, aut securi præter talem, aut
talem motum; sed mo^{us} non est illa virtus: ergo, &c.

Contra. 2. Quia, si serra ageret in effectum princi-
palem per virtutem sibi intrinsecam, quamvis rece-
ptam à causa superiori v. g. ab artifice, tam dicere-
tur causa principalis, quam creatura respectu Dei;
sed hoc est falsum, & contra omnes: ergo, &c. Prob.
maj. Nam creatura non agit, nisi per virtutem accep-
tam à causa prima, & ideo tantum dicitur activa
principalis, quia habet in se subjectatam virtutem ef-
fectus productivam; sed talis esset serra cum illa qua-
litate accepta ab artifice, ergo, &c.

Prob. denique ex principiis ejusdem Doctoris: Nam
instrumenta artificialia his tribus modis inserviunt ad
aliquid causandum. 1. ad expulsionem alicujus cor-
poris, ut patet in divisione ligni per securim, aut
serram; dum enim movetur ab illo, & introducitur
in lignum, expellit partes impedientes, ne ingredian-
tur; sicut duo corpora se expellunt ab eodem ubi;
quod non faciunt, nisi formaliter, sicut calor expel-
lit frigus. 2. inserviunt, ad deferenda, vel conjun-
genda corpora, sic calamus, & penicillus pictoris,

& nulla ædificatio-
menta non concu-
pria; ad collisionem;
sonus varius effici-
psalterium, &c. ad
vitam, ergo, &c.

Objic. 1. Phanta-
ad intellectuonem;
Accidens, ad gene-
& voluntas ad actu-
is cum gratia: &
pectu illorum esse
concurrit activè ad

Respondeo neg-
prie instrumenta;
sis partialis; ita e-
citur causa instru-
nis, quem non at-
Idem est de acci-
nique intellectus;
naturalium, ad q-
runt principaliter
Theologi.

Objic. 2. Instru-
efficientem; sed l-
tum.

Respondeo di-
tenus per illud e-
tenus istud cum
esset verè causa p-

Objic. 3. Sequi-
dat, aut vuln-
aut conterat, &
modum commun-

Respondeo co-
sunt effectivè al-
strumentis illis,
priè, & Philos-
loquendi, vel
losopho.

Objic. 4. Di-
versitate action-
nisi illa concurre-

& nulla ædificatoris ; & ad hoc etiam talia instrumenta non concurrunt active saltem virtute propria . ad collisionem corporum , ex qua collisione sonus varius efficitur , & regulatur , ut Cithara , psalterium , &c. ad quod etiam nulla reperitur activitas , ergo , &c.

Objic. 1. Phantasma in intellectu concurrexit activè ad intellectu generationem ; semen ad generationem viventis : Accidens , ad generationem substantiae : intellectus , & voluntas ad actus supernaturales fidei , & charitatis cum gratia : &c. sed omnia sunt instrumenta respectu illorum effectuum , ergo causa instrumentalis concurrexit activè ad effectus cause principalis .

Respondeo neg. min. Nec enim illa omnia sunt propriæ instrumenta ; nam phantasma est causa principis partialis ; ita est de semine respectu corporis . Dicitur causa instrumentalis respectu animationis hominis , quam non attingit , sed tantum ad eam disponit . Idem est de accidentibus , ob eandem rationem . Denique intellectus , & voluntas respectu actuum supernaturalium , ad quos elevantur per gratiam , concurrent principiter partialiter ; ut docent meliores Theologi .

Objic. 2. Instrumentum , ut tale pertinet ad causam efficientem ; sed hæc est activa ; ergo & instrumentum .

Respondeo dist. maj. pertinet ad efficientem , quantum per illud efficit suum effectum : conc. maj. quantum istud cum illa agit ; neg. maj. & conseq. alioqui esset verè causa partialis principalis .

Objic. 3. Sequeretur non posse dici , quod gladius incidat , aut vulneret corpus ; quod malleus frangat , aut conterat , &c. sed hoc esset ridiculum , & contra modum communem loquendi , ergo , &c.

Respondeo conc. maj. & neg. min. Nam hæc omnia sunt effectivè ab homine , & instrumentaliter ab instrumentis illis , nec istis tribuuntur tales effectus propriè , & Philosophicè loquendo , de modo autem loquendi , vel sensu vulgi non est curandum Philosopho .

Objic. 4. Diversa requiruntur instrumenta pro diversitate actionum , & operum ; sed hoc esset falsum , nisi illa concurrexerent activè , ergo , &c. Maj. patet . Nam

scriptor non utitui mallo, nec secui, faber non do-
lat calamo, vel penicillo, &c. Prob. min. Quia, si
quodlibet instrumentum non haberet prop iam acti-
vitatem, quodlibet inserviret ad quemlibet effectum.

Respondeo 1. ex hoc argumento, si valeret, se-
queretur figuram esse activam, quod est falsum, &
contra adversarios.

Respondeo 2. neg. min. & ant. prob. Quia diversitas
instrumentorum intervirat ad diversam modificatio-
nem motuum, & actionum artificis, ex qua modifi-
catione sequuntur diversa opera, nam codem mou-
homo fecit ferra, pingit calamo, levigat, & polie-
levigatorio, codem vento elicit varios sonos secun-
dum diversitatem fistularum, aut cordarum.

C O N C L U S I O III.

Causa instrumentalis reducitur ad genus efficien-
tis. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Quia, nihil est instrumentum
alicuius causa, nisi superioris cause efficiens, ergo ex
Scoto instrumentum pertinet ad efficiendum.

Prob. 2. Quia propriè instrumentum inservit cause
efficienti, ergo ad ejus genus debet reduci, nec de
hoc dubitatur.

C O N C L U S I O IV.

Causa instrumentalis moralis sufficenter describi-
tur ea, que per se non attingit effectum causa
principalis, sed ad illius presentiam, & positionem,
seu applicationem causa ipsa principalis se sola ponit
effectum physicum.

Prob. ex Scoto [2] c. t. Nam docet Sacra menta esse
cautias instrumentales gratiae sanctificantis, & ad il-
lam non concuere, nisi moraliter, non autem
Physicè, nam in Sacramento est solummodo si-
gnum ordinatum, & institutum à Deo efficaciter
representans formam principalem, & suum signa-
tum, ut quicumque id signum recipiat sine fictio-
ne, fiat amicus Dei, & acceptetur à Deo per gra-
tiam, & quandocumque id sit in aliquo, illi assistit

Deus,

[1] 4.d.1.q.15.D.n.10.

[2] Ibid. d.1.q.5.cit. & in Report. 4.d.1.q.4.n.11.

6. Deus, ut insi-
" stentiam Dei
" infuso sit ab e
" la voluntas d
" quem signat S
" tur, de instr
" effectus illud
" lum, sed id e
" non causat,
" Prob. 2. & exi
" tur, quæ ex reg
" stimatur, oper
" rari ex legibus
" seu obligatione
" quæ movet ad e
" ducta ex regul
" voluntarium i
" taris, ergo ca
" operatur ex di

Instrumenta
cipalis moyetu
est physica, q
terationis, ne
rum regula,
ut à principali

Dividitur C
cam, & mora
lum physicum
culter, &c. A
ce, sed tantu
etus, non op
ejus intuitu
diam pecunia

2. Ultraq
ralem, illa
vel in modo
ralibus, ill
cramenta i

3. Instru
ratum secum
junctum se
principali
lem, ut ca

„ Deus, ut insit, quod designat, hanc autem assi-
„ stentiam Dei sic explicat, ut gratiae productio, &
„ infusio sit ab eo, ut causa principalis ita, quod so-
„ la voluntas divina est causa iij divisibilis effectus,
„ quem signat Sacramentum, & ipsum concomita-
„ tur, de instrumento physico non dicitur, quod
„ effectus illud comitetur, quia suo modo causat il-
„ lum, sed id dicitur de instrumento morali, quia
„ non causat, sed inducit ad causandum.

Prob. 2. & explicatur. Quia *Causa moralis* ea dici-
tur, quae ex regulis morum operatur, & operari exi-
stuntur, operari autem ex regulis morum est ope-
rari ex legibus, seu ex recta ratione inducente ius,
seu obligationem. Unde causalitas moralis est illa,
qua movet ad effectum ponendum ex obligatione in-
ducta ex regulis morum, ideo respicit solum agens
voluntarium, quia moralitas non est, nisi in volun-
tariis, ergo causa moralis principalis est ea, quae sic
operatur ex directione regularium morum.

Instrumentalis vero est ea, cuius intuitu causa prin-
cipalis movetur ad sic operandum, & ista motio non
est physica, quia non est motus generationis, nec al-
terationis, nec localis, sed *intentionalis*, & ex mo-
rum regula, ergo causa instrumentalis moralis, pro-
ut à principali morali distinguitur, sic rectè definitur.

Dividitur ergo *causa instrumentalis* 1. in *Physi-
cam*, & *moram*. *Physica* est, quae concurrit per mo-
tum physicum ad effectum agentis, ut serra, Malleus,
cultur, &c. *Moralis* vero, quae non concurrit physi-
cè, sed tantum moraliter, ut Scriptura, & contra-
ctus, non operatur physicè ad solut' cnem debiti, sed
ejus intuitu moveretur debitor ad physicè numeran-
dam pecuniam. Sic Sacra menta.

2. Ultraque dividitur in *naturalem*, & *supernatu-
ralem*, illa respicit effectus naturales in substantia,
vel in modo, ut serra in physicis, & Scriptura in mo-
ralibus, illa supernaturales alterutro modo, ut Sa-
cramenta in ultraque lege.

3. Instrumentum aliud est *conjunctionum*, aliud sepa-
ratum secundum esse, vel causalitatem. Dicitur *con-
junctionum secundum esse*, quando conjungitur agenti
principali per contactum physicū, aut unionem rea-
lēm, ut calamus scriptori, penicillus pictori, &c. *se-
parata*

paratum quoad esse, è contra, quando nullo modo conjungitur agenti principali, dum influit, ut semen respectu patris, cùm animatur corpus humanum, &c. Conveniens quoad causitatem, est illud, quod in concursu suo simulatione indiget actuali concursu agentis principalis, ut calamus, qui non scribit, nisi actu moveatur à scriptore: Separatum quoad causitatem, est illud, quod in concursu simulatione non indiget influxu, seu motu actuali agentis principalis, ut Horologium, quod semel dispositum movetur, & notat horas absque praesentia, & influxu hominis. Aliud est etiam instrumentum quod, aliud instrumentum quo. Instrumentum quod est suppositum inseriens superiori causæ, à qua movetur. Instrumentum quo, est virtus, seu ratio, secundum quam instrumentum quod intervit, & quæ à causa principali derivatur, ut feria est instrumentum quod, figura vero, & motus, quibus ferta inservit ad scandendum, est instrumentum quo.

DISPUTATIO XII.

De causa prima, seu increata.

QUÆ diximus de causa efficiente non possunt perfectè intelligi, nec sufficiunt, nisi ea, quæ spe-
tant ad causam primam, explicitur, nam Deus solus est absoluta, & simpliciter causa efficiens
omnium, & vera efficientia non pertinet ad creatu-
ram, nisi dependenter à prima. Ideo quæ ad hanc spe-
tant, & in quibus causa creata ab illa dependet, re-
servavimus in hanc disputationem.

QUÆSTIO I.

An, & quod sit causa prima.

NOmine causæ primæ, intelligo eam, quæ à se ha-
bet, unde agat independenter ab omni alia, &
à qua cætera omnia dependent, tam in esse, quam in
operari, & hæc Deus est. Unde probatio existentiæ
primæ causæ spectat ad Theologiam naturalem, &
supernaturalem potius, quàm ad Physicam. Hoc enim
proba-

probatur per easdem
Dei existentia. Ta-
ad causarum notiti-
veritatem attingere

CO

De causa prima or-
nullo dependet
qua omnia sic depen-
dationibus Theologiis

Prob. i. ex Scoto
„ primum in genero
„ ter. Illud describit
„ presupponit, &c.
„ additionem ad illud
„ corruptibilem po-
„ ria, forma, &c.
„ rum, materia M.
„ &c. &c., de tali
„ trum sit unum pri-
„ in diversis generis
„ Aliud primum pri-
„ principium, est
„ & respectu omnium
„ secundum ratione
„ buitur causæ effi-
„ sationis, qui tria
„ mæ inhærenti
„ ista tria genera-
„ Non autem opere
„ quidum ratione
„ cit imperfectione
„ Est etiam iute
„ de primitate,
„ agitur in i. senti-
„ nitare ejus in
„ cause, & maxima
Addit etiam,
quæritur secundum

[1] Quæst. disp.
2. q. 2. H.n.

uando nullo modo
im insuit, ut semen
pus humanum, &c.
est illud, quod in
actuali conceitua-
ui non scribit, nisi
etum quoad causali-
tate famulario non
agentis principalis,
positum moverit,
e insu vu hominis,
l, alia instrumen-
suppositum inser-
etur. Instrumen-
tum quidem quam in-
ausa principali de-
in quod, figura ve-
t ad secundendum,

probatur per easdem rationes, per quas probari solet
Dei existentia. Tamen ne quid etiam Thysico desit
ad causarum notitiam, placet hic breviter eandem
veritatem attingere.

CONCLUSIO.

Dicitur prima omnium causa, quae à se est, & à
nullo dependet, quoad eū, nec operari, & à
qua omnia sic dependent. Est de fide, sed omissis p. o-
bationibus Theologicis.

Prob. i. ex Scoto cum Philosopho, [i] qui distinguit
,, primum in genere, seu ordine, & primum simplici-
,, ter. Illud describit, quod ab omnibus illius generis
,, præsupponitur, & omnia alia se habent per quandam
,, additionem ad illud, sic in genere generabilium, &
,, corrugabilium ponuntur tria prima principia, mate-
,, ria, forma, & privatio, nam in genere materia-
,, rum, materia Metaphysica est materia primo prima,
,, &c. & de tali primo in genere, non queritur, u-
,, trum sit unum principium primum, quia patet, quod
,, in diversis generibus sunt diversa prima principia.
,, Aliud primum principium, quod dicitur simpliciter
,, principium, est illud, quod comparatur ad omnia,
,, & respectu omnium habet simpliciter primitatem
,, secundum rationem causalitatis, quæ propriè attri-
,, buitur causæ efficienti, & secundum modum cau-
,, sationis, qui tribuitur formæ exemplari, non for-
,, mæ inhærenti, & secundum rationem finis, quia
,, ista tria genera causarum dicunt perfectionem.
,, Non autem oportet, quod habeat primitatem se-
,, cundum rationem causæ materialis, quia talis di-
,, cit imperfectionem.

» Est etiam iutelligendum, quod non quæritur hic
» de primitate, & unitate Dei absolute in se, de qua
» agitur in i. sententiarum, sed de primitate, & u-
» nitate ejus in comparatione ad creaturas ratione
» cause, & maximè efficientis.

Adit etiam, quod tale principium, de quo hic
quaritur secundum opiniones omnium, est principium

[1] Quæst. disput. de i.rerum princ. q. i.n.2. Cr in i.d.
2. q. 2. H.l.n. II.

separatum, ideo eius primitas, & unitas, & conditio oportet, quod à posteriori inquiratur. Tum adducit, & refutatis diversis opinionibus antiquorum, seu erroribus de prima illa causa, probat unitatem eius pluribus rationibus validissimis, quas videre non pigebit, nobis pro nunc sufficiat istas attulisse.

Item arguit Aristoteles, [3] inquit, in efficientibus ordinatis, si non est dare primum, non est dare medium, nec ultimum. cum enim de ratione efficientis sit movere, si primum non movet, nec secundum, quia non moveret, nisi in virtute primi, & eadem ratione, nec ultimum, si secundum non moveret, ergo si primum non moveret, nihil sit, cum igitur in causis, ut dicitur, non sit progressus in infinitum, quia infinita non possunt pertransiri, si aliquis effectus dependeret a causis infinitis ordinatis, numquam produceretur, ergo si non est primum movens, vel efficiens, nihil potest produci.

Idem probat eadem ratione in metaphysica, [2] his verbis, si cause efficientes procedunt in infinitum, ergo nulla est causa efficiens. Conseq. est fallum, quia si cause sint infinitae, ergo nulla prima erit, & si non est prima, nec alia sequens, ergo nulla.

Prob. 2. ratione iurata, & recensa à Philosopho. Nam res, quas videamus producunt, & dependent ab aliis, vel producuntur, & dependent à se, vel ab alio, non à se, quia principium producens necessario presupponitur existens ante rem productam, nihil enim ante se ipsum existit, si ab alio, quo ro, an illud sit ens à se, an ab alio, si est ens à se, habeo intentum, nam datur aliquid in productum, & independens, & à se, & à quo alia dependent, & producuntur, & hoc est prima causa, si ab alio, iterum reddit argumentum, usquequod per centum sit ad aliquid primum, vel ibiatur in infinitum, qui processus rejicitur ab omnibus Philosophis.

Confir. Nam etiam admissò illo processu non effugitur difficultas: nam illa tota collectio infinitarum causarum esset producta, & dependens, ergo ab aliquo improducto, & independenti, & istud erit causa prima.

Dices cum Atheis, totam illam collectionem esse qui-

[1] 2. met. t. 5. & deinceps & 1. phys. t. 3 s. & seq.
[2] Loco cit. n. 10. & de primo princ. c. 3. concl. 3. seq. n. 3.

Ph

quidem producta, verò collective, tunc circulus est conne-

ergo hoc argumentum.

Contra. Nam e-

tio, sed non pro-

dependent, ergo

Prob. anti. nam ca-

sis se producunt, &

alia posterior, ve-

ipsa, sicut causa,

Constat igitur

simplicer, que

à qua ceteræ omni-

dependentia, ex-

Q

De Prima ca-

C Reatio est pri-

cepsque prod-

dependenter ab o-

ritur hic 1. an de-

2. An talis actio-

creaturæ compet-

creatione activa-

ras terminatur.

C

N On tantum

Deus creav-

Prob. 1. ex Seri-

maxime de cœlo

cœlum, & terram,

omnia simul ...

ram, & ad omni-

nihilo fecit ea De-

mādavit, & crea-

que in cœlis sun-

[1] Gen. 1. [2]

[4] Psal. 148.

quidem productam, & dependentem divisivè, non
verò collectivè, sicut in circulo catenularum totus
circulus est connexus secum, non autem cum alio
ergo hoc argumentum non convincit.

Contra. Nam circuli catenæ uniuertur quidem mu-
tuò, sed non producunt se invicem, nec a se invicem
dependent, ergo falsa est paritas, & replica est vana.
Prob. ant. nam causa illæ infinitæ talis collectionis
si se producunt, & a se successive dependent, una est
alia posterior, vel quælibet esset prior, & posterior se
ipsa, sicut causa, & cau'ata.

Constat igitur dari causam primam absolute, &
simpliciter, que a nulla alia uolo modo dependent, &
à qua cæteræ omnes dependent. Qualis autem sit ea
dependentia, explicandum in sequentibus.

Q U A S T I O II.

De Prima causalitate Dei, & circa Creaturas, qua est creatio.

Creatio est prima efficientia Dei erga creaturem,
eisque productio rerum ex nihilo earum, & in-
dependenter ab omni præsupposita materia, & quæ-
ritur hic 1. an de facto detur hujusmodi actio in Deo.
2. An talis actio sic propria sit primæ cauæ, ut nulli
creature compere possit; & quidem loquimur de
creatione activa, prout à Deo manat, & ad creatu-
ras terminatur.

C O N C L U S I O I.

Non tantum possibilis est creatio, sed etiam de facto
Deus creavit plura. Est communis, & de fide.

Prob. 1. ex Scriptura, quæ id toties pronuntiat, &
maximè de cœlo, & terra. [1] In principio creavit Deus
cœlum, & terram [2] qui vivit in æternum creavit
omnia simul ... [3] Peto nate, ut aspicias cœlum, & ter-
ram, & ad omnia, quæ in illo sunt, & intelligas, quia ex
nihilo fecit ea Deus.... [4] ipse dixit, & facta sunt, ipse
mādavit, & creata sunt... [5] in ipso creata sunt omnia,
quæ in cœlis sunt, & quæ in terra, &c. lateor Augu-

[1] Gen. 1. [2] Eccl. 18. [3] 2. Machab. 7.

[4] Psal. 148. [5] Colos. 1.

stimum , & Chrysostomum legere fecit , pro creatu-
re sed hoc non variat sensum vocis *creationis* , quia cen-
tum est , quod ex nihilo hæc fecit , *Creavit* , ait Rupertus , [1.] id est , non ut Philosophi gentilium varie pu-
terunt sibi *xeru* *öleru* , sive *materiam* , sed de nihilo fa-
cit *cœli* , & *terre substantiam* .

Prob. 2. ex Scoto . [2] Deus potest aliquid immediate
tè causare , & efficere , ergo potest creare , & aliquid
de nihilo facere . Ant. est manifestum , quia Deus est
primum efficiens , si nihil potest immediate facere , tunc
nec etiam poterit mediate facere aliquid . Conseq. prob.
Si Deus potest efficere aliquid , ergo illud aliquid non
habet esse à causa , ergo non habet esse post non esse se-
cundum intellectum , & istius membra . Immediate es-
tiam producit , nullo præsupposito , quia si quid aliud
præsupponeretur , illud aliud esset effectum ab eo , ergo
istud non esset immediate effectum ab ea . Habemus ergo
à primo antecedente ad istud consequens , quod producit
aliquid ordine naturæ de non esse ad esse , & nullo pre-
supposito , ergo creat . Argumentum est efficax .

Prob. 2. cùm Deus producit aliquid , hoc facit vel
mediate , vel immediate , si immediate , ergo creat ,
nam producit ex nihilo subjecti , quod mediat , si me-
diatè , quero de illo medio ; an mediatè , vel imme-
diatè p. oductum sit a Deo : si immediate , de hoc ha-
beo intentum , quia istud creatur seu producitur ex
nullo præsupposito , si mediatè , rursus quero de me-
dio isto , sicut de precedenti , & sic in infinitum , nam
infinita media concurrent cum Deo ad productio-
nem cuiuscumque rei .

Prob. 3. Quòd perfectior est causa , eo paucioribus e-
get ad causandum , sed Deus est infinite perfecta cau-
sa , ergo nullis extra se eget ad causandum , ergo potest
producere ex nullo præsupposito subjecto . Min. est
de tide . Prob. maj. Causa artificialis eget composito
naturali , in quod inducat formam artificialem , agens
naturale exigit saltem subjectum , seu materiam , è
cujus potentia educat formam naturalem , ergo , quo
perfectior est agens , paucioribus eget .

Prob. denique . Angelus , & materia prima possunt
produciri à Deo , & de facto produxit , ergo est possibili-
s , immo datur de facto creatio . Prob. conseq. Creatio
est

[1] ibid. cap. 3. [2] 2.d. 1.q. 2. A. n. 4 c dis. 2.

Ph
ea productio ex n-
huis ejus præexistit
Angeli , & mater-
rio . Prob. min. A-
stantiae simplices ,
producit , nisi ex r-
partes illas , secu-
initium .

Objicies 1. Sicu-
lam , ita activa a-
hil potest sine acti-
go nulla potentia
ne præsupposito s-
ergo nec creare .

Resp. neg. maj.
siva est imperf-
non ita est de acti-
potentia est , co-
& sic causa infinita
dependenter à sub-

Inst. Non datu-

Resp. dist. ant.
sivo , vel posito ,
sine subjecto pra-
est vel transi-
illa præsupponit
forma ad formatio-
minatur ad subje-
sed non necessaria
creativa .

Objicies 2. Q
quod sui , ergo

Resp. dist. ma-
cone. maj. aliqui
neg. maj.

C *C*
C Reatio est /
tiæ possit co-
munis .

Prob. 1. ex scien-
tienti : Nam licet
aut de creatione
dentein , tamē

est productio ex nihilo sui, seu subjecti, ita ut nulla pars ejus praextiterit; sed talis debet esse productio Angeli, & materiae primae, ergo datur de facto creatio. Prob. min. Angelus, & materia prima sunt substantiae simplices, & incomposite, ergo non possunt produci, nisi ex nihilo, quandoquidem non habent partes ullam, secundum quas presupponantur habere initium.

Objicies 1. Sicut se habet potentia passiva ad activam, ita activa ad passivam, sed potentia passiva nihil potest sine activa, ergo nec activa sine passiva, ergo nulla potentia activa potest producere aliquid, siue presupposito subjecto, quod est potentia passiva, ergo nec creare.

Resp. neg. maj. & disparitas est, quia potentia passiva est imperfecta, & se ipsa nihil potest sine activa, non ita est de activa, quae se ipsa est perfecta, & quo perfectior est, eo plus potest independenter à passiva, & sic causa infinita, ut Deus potest omnia se solo independenter à subjecto.

Inst. Non datur actio sine subjecto, ergo nec agens.

Resp. dist. ant. Actio sine subjecto, vel presupposito, vel posito, aut productio per illam, conc. ant. sine subjecto presupposito, neg. ant. Omnis actio est vel transmutativa, vel productiva simpliciter, illa presupponit subjectum, quod transmutatur à non forma ad formam, vel ab una ad aliam, ista vero terminatur ad subjectum, seu ad effectum productum, sed non necessario presupponit illud talis productio creativa.

Objicies 2. Quidquid producitur, supponit esse aliquod sui, ergo non creatur ex nihilo.

Resp. dist. maj. aliquid intelligibile, & objectivum, conc. maj. aliquid reale secundum esse existentiae, neg. maj.

C O N C L U S I O I I.

Creatio est sic propria Deo, ut nulli inferiori potentiae possit competere, ut causæ principali. Est communis.

Prob. i. ex scriptura locis, quæ citavimus pro praedeuti: Nam licet videantur probare tantum de facto, aut de creatione per virtutem propriam, & independentem, tamen sic solent intelligi à SS. Patribus, ut circa-

it, pro crea-
tionis, quia ce-
avit, ait Ruper-
tum varie pma.
sed de nihilo se.

liquid immedia-
tre, & aliquid
, quia Deus es-
ate facere, tunc
d. Conseq. prob.
ud aliquid non
post non esse se.
Immediate es-
a si quid aliud
um ab eo, ergo
. Habemus ergo
, quod producit
, & nullo pre-
efficax.

hoc facit vel
re, ergo creat,
mediat, si me-
tè, vel imme-
tè, de hoc ha-
producitur ex
quero de me-
finitum, nam
id productio-

vaucioribus e-
perfecta cau-
in, ergo potest
to. Min. est
get composite
ialem, agens
materiam, e-
n, ergo, quo
rima possunt
o est possibili-
seq. Creatio
est

creationem propriam soli Deo reservent, ut D. Paulus, dicens, [1] qui omnia creavit, Deus est. Item quando astruebant divinitatem Verbi contra Arianos, quia omnia creavit cum patre juxta illud [2] sine ipso factum est nihil & omnia per ipsum facta sunt. Nam si putassent creationem posse competere alieui preter Deum, illa loca, nec illa ratio non juvallem eos.

Prob. etiam ex ipsis SS. Patribus. Nam S. Athanasius ait, quod [3] creare solus Dei: ejusque verbi, ac sapientiae est, & S. Cyprianus inter ea, que sunt propriae Dei, esse dicimus efficaciter operari, ut creatorum, & producere res, quae alicuiusmodo non erant: & S. Augustinus, [4] Angeli nullam omnino possunt creare naturam; solus enim cuiuslibet naturae, seu magne, seu minime, creator est Deus: id est ipsa Trinitas Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus &c. ergo ex SS. Patribus creatio soli Deo competitere potest sicutem ut causa prius pali.

Prob. 3. ex Seco [5] creatura non potest creare principaliter modo predicto, scilicet per formam intrinsecam acti vam respectu termini in suo ordine agendi &c. & id probat 1. de omni creatura punc spirituali 2. de omni forma materiali, quae non potest esse principium creandi aliquid, ex his concluditur sic. Nullus Angelus potest sustiniri creare ex prima conclusione, nec accidens aliud, & 3. nec substantia materialis potest aliquid creare.

Prob. 4. ratione ex eodem. Si creatura posset creare, illa esset substantia, vel accidens; sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. de accidente; omne accidentia dependet a subjecto in esse, & fieri ergo nullum accidens potest producere effectum independenter a subjecto. Prob. consiq. nihil potest dare effectum per se, tamen quam ipsam et causam non habet; sed nullum accidens habet eam independentiam, ergo, &c.

Confir. hoc, probando min. quoad substantiam; si enim creatio repugnat substantiae, ergo multo magis accidenti, quod est longe imperfectius.

Prob. ergo min. de substantia: vel illa esset spiritualis, vel materialis; sed neutra id potest, ergo, &c.

Prob.

[1] Hebr. 3. [2] Joan. 1. [3] ser. 3 cont. Arianos.

[4] b. 9. de Gen. ad lit. cap. 15. & 3. de Trin. 18. & ex i-
pjō S. Prosp. lib. sent. n. 246. [5] In 4. d. 1. q. 1. GG. n. 28.

Prob. min. de prima, vel composta, ut ceterum se. Prob. 1. de materia passiva, & nulle posito materiali compositum de simplex complemagis, nec nullis, ergo si ha-

illi non aguntur, sed per se sunt creare; & voluntio sunt re substantiam seu ad productionem præsupposita esse, & fieri, pugnat creaturam.

Prob. 4. Non ad virtutem per se id ita esse, & potest, nisi constat de oppositione non multiplicata, & re salvatur, quoniam adversarii obstat in creatura, imitationis, & similia, quae sequuntur virtutis.

Prob. 5. à S. debet reservari pliciter, quod versalissimum ergo creatio rationem requiri distant intime propter ratione commentato-

Objicies i-
Tom. II.

Prob. min. de materiali. Nam illa esset vel materia prima, vel compositum, vel substantia simplex completa, ut ceterum; sed nullum horum dici potest; ergo, &c. Prob. 1. de materia prima, quia illa est pura potentia passiva, & nullo modo activa, saltem physice. 2. de composito materiali per formam quia forma ipsa, & ipsum compositum dependet essentialiter à subiecto. 3. nec simplex completa, quia, ut mox patebit illa non est magis, nec nobil us activa, quam substantia Spirituialis, ergo si haec non potest creare ita nec illa.

Prob. de Spirituali, verbi gratia de Angelis, quia illi non agunt, nisi per intellectu[m], & volitionem; sed per intellectu[m], & volitionem nihil possunt creare; ergo, &c. Prob. min. Nam intellectio, & volatio sunt accidentia, ergo non possunt constitutere substantiam illorum in actu primo ad eandem, seu ad proutendum aliquid independenter a subiecto praetupposito, cum ipsam non dependant ab eo in esse, & fieri, ergo à primo ad ultimum creatio repugnat creaturæ, saltem per modum easdem p. incipitis.

Prob. 4. Non impletat creaturam omnia limitari ad virtutem productivam eductivam esse dicendum, id ita esse, & per consequens illi repugnare vim creativam, nisi constet de opposito; sed de facto non constat de opposito; ergo, &c. Prob. 1. conseq. Nam sic non multiplicantur formalitates, & virtutes sine necessitate, & reservatur Deo propria prærogativa, & salvatur, quomodo creatio sit in vacuo. Unde cum adversarii objiciunt non repugnare am. talis virtutis in creatura, illis re ortu tu et non repugnantia talis limitationis, ex qua non sequitur illa inconvenientia, quæ sequuntur ex illorum opinione de potibiliitate virtutis creativæ in creatura.

Prob. 5. à S. Thoma. Quia effectus universalissimus debet reservari causa universalissimæ; sed esse simpliciter, quod datur per creationem, est effectus universalissimus; & Deus est causa universalissima; ergo creatio reservatur soli Deo. Item, quia ad creationem requiritur virtus infinita: quia ens, & nihil distant infinite; sed hæ rationes non placent Scoto propter rationes, quas videre est apud ipsum, & ejus commentatores.

Objicies 1. Nulla est in hoc repugnantia, ergo non

debet negari. Prob. ant. si aliqua esset, maximè quia requireretur virtus infinita, sed haec nulla est; ergo, &c. Prob. min. requiritur tantum potentia obedientialis in creatura ad Deum elevantem, & supplementem defectum virtutis limitatæ.

Resp. 1. ex dictis reto quando argumentum: scilicet non repugnat talis limitatio in creatura ergo, &c.

Respondeo 2. neg. ant. & mai. prob. sive enim requiriatur limitata virtus, sive non, certum est proprium, & essentiale modum agendi creaturæ esse, ut presupponat subiectum in quod agat.

Responderi etiam potest; neg. min. & ant. prob. Nam ad attingendum terminum creationis requiritur virtus illimitata.

Objicies 2. Sacraenta causant gratiam; sed gratia producitur per creationem; ergo de facto causa secunda potest attingere creationem. Prob. maj. ex Augustino [1] dicente de Aqua Baptisini; quæ est iuncta virtus aquæ, ut corpus tangat; & cor abluit. Nam ablutio fit per gratiam. Min. autem sepponit ex dictis; nam gratia, cum sit entitas supernaturalis, & Spiritualis, non potest educi ex subiecto.

Respondeo dist. maj. causant gratiam moraliter; conc. maj. physice; neg. maj. & hoc patet ex ipsis verbis Augustini. Nam si aqua baptismi non tangat Physicè, nisi corpus, non potest ablucere nisi corpus animam verò moraliter tantum; sed de hoc in Theologia.

Inst. justificatio, consecratio, concursus ad incarnationem, & annihilationio non requirunt minorem virtutem, quam creatio; sed creatura potest justificare, confidere corpus Christi, concurrire ad incarnationem, & annihilare substantiam panis in Eucharistia confectione, ergo & creare.

Respondeo neg. maj. Nam illi omnes effectus non producuntur Physicè à creatura; sed à Deo solo ad presentiam sacramentorum, aut creaturæ, quæ moraliter tantum influit in tales effectus, qui sunt nobiliores in genere morum, non in entitate Physica.

Objicies 3. Non repugnat Angelum producere sibi similem, scilicet alium Angelum; sed Angelus non potest produci, nisi per creationem, ergo potest Angelus creare. Prob. maj. Nulla potest assignari in hoc re-

pugnan-

[1] *hanc. 8. in Joan.*

Pugnantia, cum ventibus.

Resp. neg. mai. Angelus produc spirituali, ut plac propter rationes

C O

Probabilius e gere termi quidem. Est con

Prob. 1. ex Sec taliter, ita quo non enim potest nem praviam irum dici potest tione nihil potest dispositio se ter Etum presuppon dem min. quoam inum, nisi ha que scilicet in v effectu, & total va alicujus crea

Prob. 2. Ut aliquem effectu habere in se se perfectam, & la creatura tam ergo non potest. Maj. patet, ob tentia obedientie posset absolutam, ita quæ etiva respectu est elevari ad autem min. esse infinita è ter à subiecto ture, quam v oculi; ergo

[1] 4.d.1.g

pugnantia, cum id permittatur naturaliter aliis vi-
ventibus.

Ress. neg. maj. si minor sit vera; Nam, si possit
Angelus produci ab alio sine aliqua seminali virtute
Spirituali, ut placet aliquibus, non potest creari ab alio
propter rationes datas. Potest etiam negari minor.

CONCLUSIO III.

Probabilius est creaturam non posse creare, seu attingere terminum creationis, ne instrumentaliter quidem. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Dico etiam, nec instrumentaliter, ita quod sit instrumentum propriæ activitatis; non enim potest esse activum, nisi vel ad dispositionem præviam, vel ad ipsum terminum; sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. quia in creatione nihil potest præcedere, quod disponatur; nam dispositio se tenet ex parte subjecti; sed nullum subjectum præsupponitur in creatione, ergo, &c. Prob. eadem min. quoad 2. Creatura non potest agere ad terminum, nisi habeat formam activam in suo ordine, que scilicet in virtute alterius possit attingere ad totum effectum, & totaliter; talis autem non est aliqua virtus activa alicujus creature, ut ostensum est supra, ergo, &c.

Prob. 2. Ut aliquid instrumentaliter concurrat ad aliquem effectum, etiam supernaturaliter, debet habere in se formam activam aliquam saltem imperfectam, & inchoatam ad tales effectus; sed nulla creatura talem habet virtutem ad creationem; ergo non potest creare ne instrumentaliter quidem. Maj. patet, & magis patebit ex dicendis de potentia obedientiali: nam, ex Scoto [2], & si Deus posset absolute facere frigus, non tam per calorem, ita quod calor sit in aliquo ordine causa activa respectu frigoris, & similiter oculus non potest elevari ad videndum sonum; vel saporem. Prob. autem min. Quia, ex dictis, virtus creativa debet esse infinita ex D. Thoma, & agere independenter à subjecto, quod tam alienum est ab essentia creature, quam visio soni, aut odoris est aliena ab essentia oculi; ergo, si oculus non habet ullam virtutem in-

O z choa-

[1] 4.d.1.q.1.LL.n.31. [2] ibid. DD.n.26.

*C*hoatam ad videndum sonum, ita nec musca, vel alia creatura ad circundum.

Prob. 3. Cui repugnat actus primus repugnat etiam secundus; sed ex naturae repugnat actus primus creationis, scilicet virtus circundi propriæ limitatio nem ergo & actus secundus, scilicet creatio in actu secundo.

Objectiones contra hanc conclusionem principaliores sunt iem solute in praecedenti: nam procedunt etiam de concursu instrumentali ad creationem.

Obj. p. aeterea 1. In creatura est potentia obediens passiva ad formam recipiendam supernaturalem, verbi gratia in corpore ad recipienda duo *ubi*, cum ponitur multa plures loci, ut corpus Christi; ego & activa, ut concipi et ad creationem.

Respondeo neg. conseq. & dicitur pars est, quia potentia passiva nullum dicit perfectionem, bene vel activa.

Obj. 2. Nam major virtus requiritur ad incarnationem, & unionem hypostaticam Verbi cum natura humana, quam ad creationem, sed creatura potuit elevari ad concurrentem saltem instrumentali ter ad incarnationem; ergo potest elevari ad creationem. Maj. patet. Nam unio illa non minus dicit infinitatem & verbum non minus distat a causa, quam ens a nihilo. Prob. min. B. Virgo de facie cooperata est ad incarnationem.

Respondeo neg. min. & dist. ant. prob. Cooperata est ad generationem humanitatis Christi, in qua recepta est unio illa; conc. aut. ad ipsam unionem directe neg. ant. ut sup, uno ex Theologia.

Obj. 3. Deus potest conservare accidentia sine subiecto mediante causam instrumentali creati, ergo & creare. Conseq. patet; nam illa conservatio est actio creativa, cum sit independens a subiecto. Prob. ant. Nam in Eucharistia Sacerdos operatur instrumentali ter ad substantia panis annihilationem, & per consequens ad separationem quantitatis, & aliorum accidentium ejusdem panis sine subiecto, &c. Prob. ant. vel eam ea conservatio sit mediante consecratione, vel per ipsam corporis Christi substantiam, quae ponitur vi verborum loco substantiae panis; sed quoquonodo id fiat, semper creatura concurrit ad talem conservationem, ergo, &c.

Ref-

Respondeo aliqua causa incurat, conc. Sacerdos per moraliter ad Christi; Deus illam transubstia sine proprietate productus substantiae cor-

An causa p. effe-

R Epete ex immida xu, ac causaliter hoc enim supplicium causet omnia nihil habet accepient a Deo, sed etiam ipsi omnia per primum manantem, & sarum secundum.

D Eus condidarum virtutis. Est Pro. 1. extur omnia in operatus est in sumus, sic runt me, & Christus ipse ego operor. Hec niter SS. Patre

[1] I. Cori
[4] P

Respondeo neg. ant. Vel sic distinguor mediante aliqua causa instrumentalis creata, quae moraliter concurredit, conc. ant. Quæ concurrat Physicè: neg. ant. Sacerdos per verba consecrationis concurredit solum moraliter ad triam substantiationem panis in corpus Christi; Deus vero solum effective, & Physicè operatur illam transubstantiationem; & conservat illa accidentia sine proprio subjecto: & si haec corruptantur, solum producit substantiam cinerum, aut vermium, quæ substantiae corporis Christi succedunt.

QUÆSTIO III.

An causa prima concurrat immediate ad omnes effectus causarum secundarum

Repete ex dictis supra, quid sit agere **immediate** **immediatione suppositi**, & **virtutis**, & de influ-
xu, ac causalitate creaturarum erga suos effectus;
hoc enim supposito, querimus hic; An Deus non so-
lum causet omnia, quæ sunt a creaturis, in quantum
ista nihil habent activitatis, & virtutis, quod non
aceperint a Deo, & sic agit immediatione virtutis;
sed etiam ipsemet cum illo agat in omnibus, & per
omnia per proprium suppositum, & actionem ab illo
manantem, & terminatam ad ipsosmet effectus cau-
sarum secundarum.

CONCLUSIO I.

Deus concurredit ad omnes effectus causarum secun-
darum immediate immediatione suppositi, &
virtutis. Est communis.

[1] Prob. i. ex Scriptura, dicente; quod [1] Deus opera-
tur omnia in omnibus: quod [2] omnia opera nostra o-
peratus est in nobis, & quod in ipso vivimus, movemur,
& sumus, sic dicebat Job [3] manus tue, domine, fece-
runt me, & David, [4] produxit in montibus fenum, &
Christus ipse, [5] pater meus usque modo operatur, &
ego operor. Hęc enim, & similia loca intelligunt communiter SS. Patres, & Theologi de cōcursu immediato, &

[1] i. Corinth. 15. [2] Isaiae 26. v. 17. [3] Job 10.
[4] Psal. 145. [5] Joann. 5.

O 3 per-

personalis. Unde S. Augustinus, [1] sunt, qui arbitrantur tantummodo mundum ipsum factum à Deo, & cetera jam fieri ab ipso mundo, sicut ille ordinavit, & jussit: Deum autem nihil operari, contra quos fertur illa sententia Domini: Pater meus usque modo opera-
tur, & ego operor. Deinde, quia non solum magna,
atque præcipua, verum etiam ista, & extrema ipse o-
peratur, sic ergo credamus, vel si possumus etiam intel-
ligamus, usque nunc operari Deum, ut si conditis ab
eo rebus operatio ejus subrahatur, incereant. Quod
disertè prosequitur per singula agentia creata.

Prob. 2. ex Scoto, [2] qui multoties docuit, quod Deus causat omnia, quæ sunt ad extra contingenter,
& ex professo probat contra Durandum, quod Deus concurrit immediate ad volitiones nostras, quia si non concurreret, 1. sequitur, quod Deus non sit naturaliter præscius futurorum, 2. quod non sit omnipotens, sed utrumque est erroneum in fide, ergo, &c. Prob. 1.
sequela maj. Deus non habet scientiam de futuri contingentibus, nisi quia certitudinaliter novit determinacionem voluntatis suæ respectu eorum, ad que voluntas sua est immutabilis, & inimpedibilis, sed si voluntas creata est totalis causa respectu sui velle, & ipsa contingenter se habet ad illud velle, ergo quantumcumque voluntas divina ponatur determinata ad unam partem eorum, quæ dependent à voluntate crea-
ta poterit voluntas creata aliter velle, & ita non sequi certisudo ex cognitione determinationis voluntatis divinae.

Prob. maj. quoad 2. partem, 1. quidquid vult omnipotens, hoc fit, sed si voluntas creata est totalis, & sola causa sui velle absque concursu Dei, quod Deus vult, id non fieret, ergo Deus non esset omnipotens. Prob. min. Nam quidquid vellet Deus, volun-
tas creata possit velle oppositum, & ita possit non fieri illud aliud, ad quod voluntas divina eam non de-
terminavit, ergo, &c.

Prob. 2. Quia Deus non posset impedire voluntatem meam, nisi eam violentando, sed voluntatem violen-
tari includit contradictionem, ergo Deus non posset im-
pedire volitum à voluntate mea. Prob. maj. Nam si voluntas mea esset determinata ex se in unam partem inde-

[1] I. 5. de Gen. ad lit. c. 20. [2] 2. d. 1. q. 2. n. 5. A. & d.
37. q. unic. P. vel q. 2. n. 8. & in Rep. ibid. n. 5.

T
independenter à I
impediendo, ne as
Prob. 3. eadem
is producit volitu
esse, sed si volunta
nis, voluntas illa
ergo, &c. Prob. m
vinæ respectu cre
ergo, &c.

Si autem Deus
voluntate creata
de omnibus aliis c

Prob. 3. Concl
essentialiter subo
denter à superior
movendi, quæ seg
cundæ sunt essent
sa prima, e go no

Confir. alioquin
tura sic dependet
set agere, sicut
suum, & licet po
ralis concursus m
ostendit creatura

Dices, Deum
vel producendo
iplos, & utrum
& salvaretur suffi

Contra. Quia
in fornace Baby
duxerit frigus,
rè impedivit act
plicatur suprem
huc restaret istu
& inde magis e
nulla ei debet de

Prob. 2. pars d
est sic immedia
te inexistente' iu
minatur, sed a
Deo, ergo, &
ab omnipotenti

[1] 8. phys. t. 11

independenter à Dei voluntate. Deus violentaret eam, impediendo, ne ageret quid vellet.

Prob. 3. eadem sequela. Quia voluntas omnipotens producit volitum esse prout nunc, pro quanto vult illud esse, sed si voluntas mea est totalis causa huius volitionis, voluntas illa Dei nullo modo producit istam in elle, ergo, &c. Prob. maj. non est alius actus voluntatis divinae respectu creaturæ praeter illud velle eternum, ergo, &c.

Si autem Deus debeat concurrere immediate cum voluntate creata ad omnes ejus volitiones, idem erit de omnibus aliis causis creatis.

Prob. 3. Conclusio ex Aristotele: [1] in agentibus essentialiter subordinatis inferius non agit independenter à superiori, nam quod prius est, magis est causa movendi, quia sequens. Et movebit magis. Sed cause secundæ sunt essentialiter subordinatae Deo, qui est causa prima, ergo non debent agere sine illo concurrende.

Confir. ab hoc enim non videtur, quomodo creatura sic dependet à Deo, ut eo nolente illa non possit agere, sicut id potest subtrahendo concutum suum, & licet possit aliter impedire, adhuc necessitas talis concursus magis elevat Dei potentiam, & magis ostendit creaturæ dependentiam à Deo.

Dices, Deum posse impedire actiones creaturæ, vel producendo contrarios effectus, vel destruendo ipsos, & utrumque faceret sine immediato concursu, & salvaretur sufficienter suprema Dei potestas.

Contra. Quia, cum Deus impedit illos, ut fecit in fornace Babylonica, ignis non dicitur, quod produxit frigus, nec quod destruxerit ignem, sed purè impedivit actionem ignis, ergo, &c. melius sic explicatur supremum Dei dominium. Præterea adhuc restaret istud medium impediendi illas actiones, & inde magis elucesceret, ergo, cum sit infinitum, nulla ei debet denegari perfectio.

Prob. 2. pars de immediatione suppositi. Tunc actio est sic immediata, cum egreditur immediate à virtute inexistente in supposito, & ad ipsum effectum terminatur, sed actiones creaturarum sic egrediuntur à Deo, ergo, &c. Prob. min. egrediuntur immediate ab omnipotencia, & voluntate per volitionem ejus

immanentem, & aeternam, sed omnipotentia, &c.
Itio aeterna inexsistit Deo, ergo, &c.

Confir. Non potest Deus operari immediatione virtutis sine immediatione suppositi; sed agit primo modo, ergo & secundo. Prob. maj. Virtus Dei non est separabilis ab ejus substantia, & entitate.

Objic. 1. ex Concilio Tridentino. [1] Si quis dixerit mala opera ita, ut bona Deum operari non permittat, solum, sed etiam proprie, & per se, anathema sit, ergo Deus non concurrit immediate, nec positive ad omnes actiones creaturæ, alioqui concurreret ad malum, & esset causa peccati.

Respondeo dist. conf. Non concurrit positive, in causa moralis, & particularis, conc. conf. ut causa physica, & universalis, neg. conf. Deus enim concurrit, ut causa physica, & universalis, quæ ex decreto, & ex lege à te posita tenetur concurrere ad omnes actiones hominis, sicut & aliarum creaturarum, etiam in his, quæ ipsi prohibitæ sunt; homo vero agit, ut causa physica, & moralis partcularis in his, quæ ipsi prohibita sunt, & quidem libere cum cognitione prohibitionis, & ideo peccat, non vero Deus, respectu cuius actiones illæ nullam habent prohibitionem, nec malitiam.

In Peccato concurrunt duo (inquit Doctor) actus scilicet positivus, ut materiale, & præatio iusticie debite, ut formale. Respectu hujus privationis nulla est causa efficiens, sed tantum deficiens, voluntas enim (humana), quæ est debitrix dandi rectitudinem suo actui, & non dat, deficiendo peccat. Hæc autem obligatio non cadit in Deum.

Inst. Qui potest impedire peccatum, & non impedit illud, peccat, ergo à fortiori Deus concurrit positivè.

Resp. dist. ant. & cons. Si aliunde, & atri orि lege non teneatur permittere, & concurrere, conc. ant. si tencatur permittere, & concurrere, neg. ant. & cons. Deus autem ex lege providentiae suæ, quam examinare non est nostrum, satius duxit permittere, & concurrere ad talia opera, quam impedire per negationem concursus, & certè argumentum hoc premit etiam adversarios de concursu mediato, quia possit impeditre producendo contrarios actus, vel annihilando homi-

homines, ne p
Objic. 2. In e
sis, debent for
caulis, sed nul
respondet Deo

Respondeo n
tis, & diversi
currunt individ
totales.

Inst. Non da
ctus, ergo nec

Respondeo d
ti ejusdem ordi
nati, & diversi
duæ causæ totæ

Objic. 3. Cie
producendi suo
Prob. ant. habe
quam effectus,
tiam in causa, c

Resp. dist. ant
& independenter
ut creatura dep

C On cursus i
queat ab a

Prob. 1. ex all
lam nec sitate
sapientiae infinit
tæ in causa crea
ria sic, ut no

Prob. 2. Quia
ret, quia super
falsum, ergo,
beret in se tota
cursus superfici
haberet totam
rendum, super
fum alterius c
impedire illum,

Prob. 3. ex d
ividuatione act
ad hoc, vel ac

homines , ne peccent .

Obj. 2. In effectibus dependentibus à diversis causis , debent formalitates eorum correspondere singulis causis , sed nulla formalitas actionum creaturæ correspondet Deo , ergo Deus non concurrit .

Respondeo neg. mai. maximè de causis subordinatis , & diversi ordinis , quales sunt 1. & 2. que concurredunt indivisibiliter , & singula in suo ordine , ut totales .

Inst. Non dantur duo fines immediati ejusdem effectus , ergo nec duo efficientes .

Respondeo dist. ant. Duo fines totales , & adæquati ejusdem ordinis , conc. ant. partiales , & subordinati , & diversi ordinis , neg. ant. Deus , & creatura sunt duas causæ totales in suo ordine , & subordinatae .

Obj. 3. Creaturæ habent sufficientem virtutem producendi suos actus , ergo frustra est concursus Dei . Prob. ant. habent tanta aut maiorem perfectionem , quam effectus , sed non requiritur aliud ad sufficientiam in causa , ergo , &c.

Resp. dist. ant. in suo ordine , conc. ant. absolute , & independenter a causa superiori , neg. ant. Nam , ut creatura dependet a Deo in esse , ita & in agendo .

C O N C L U S I O II.

Concursus ille Dei est ita necessarius , ut Deus negaret ab eo dispensare creaturam .

Prob. 1. ex allatis principiis Scoti . Nam probant illam nec similitatem se tenere ex parte omnipotentiae , & sapientie infinitæ Dei , atque essentia dependentiae in causa creata , sed utraq ue est absolute necessaria sic , ut non possit ab ea dispensare , ergo , &c.

Prob. 2. Quia , si posset aliter fieri , ita de facto fieret , quia superfluus esset Dei concursus , conseq. est falsum , ergo , &c. prob. sequela causa 2. de facto haberet in se totam efficientiam se sola , ergo ille concursus superfluus esset , si v. g. ignis applicatus ligno haberet totam prorsus sufficientiam ad illud comburendum , superflue quereret auxilium , seu concursum alterius causæ , imò Deus non videretur posse impedire illum ne combureret , ergo , &c.

Prob. 3. ex dicendis de determinatione , & individuatione actus : nam causa 2. ex se est indifferens ad hoc , vel ad illud opus intra eandem speciem ,

ergo debet determinari ab alio, sed nulla alia causa istius determinationis assignari potest præter Deum, ergo, &c.

Objicies. Deus de potentia absoluta posset suppleare concursum hunc per aliquid aliud, aut committere vices suas alteri, verbi gratia Angelo, ergo, &c. prob. ant. Illud enim non implicat, ergo, &c.

Respondeo neg. ant. utrumque propter rationes conclusionis.

Inst. Deus visus intuitivè à Beatis posset supplere presentiam suam in ratione objecti beatifici per species sui, ergo & efficientiam suam in opera creaturæ per aliquid aliud.

Resp. neg. cont. & disparitas est, quia Deus concurredit ad sui visionem cum beatis in ratione objecti, non in ratione causæ efficientis ipsius visionis cum intellectu Beati. Potest supplere suas vices in ratione objecti, quia id nullam importat imperfectionem in ipso, non verò supplere in ratione efficientis, quia id dicit imperfectionem, & repugnantiam, tum ex parte omnipotentiae sue, tum ex parte intellectus Beati, propter dependentiam ejus essentialem.

C O N C L U S I O III.

OPinio Durandi negantis concursum immediatum, non videtur heretica.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Alia opinio similiter potest sustineri, si causa una (scilicet Deus) causat aliam totaliter, & in illa in suo ordine sit totalis causa alicuius tertii, (effectus) & tamen stat pro alia, velut probabiliori. Dicens, teneo igitur, quod voluntio est à duabus causis essentialiter subordinatis, &c. & ita censent ejus interpres, & discipuli, [2] quamvis & ipsi cum magistro stent pro concursu immediato.

Prob. 2. Quia nullibi legitur opinio Durandi, quam & tenuit noster Aureolus, damnata ab Ecclesia, cuius iudiciorum semper stabo in omnibus, fatendo interim, quod illa opinio hodie non videtur doceri posse sine aliqua temeritate propter torrentem omnium Doctorum.

Objicies. Concursus immediatus assertur ex clarissimis Scripturæ locis adductis pro prima conclusione,

[1] In Report. 2. d. 87. n. 6. [2] Poncius n. 2. d. 37. n. 43.

ne, & ad
maxime a
Resp. n
non possit
babiles,
Scriptura
gratia, s
consilii su
volueris.
Augustin
strat, ut e
clarè vide
omnes mot
bus, & e
statem vo
nique, u
auctoritat
parte Dur
illam op
pro opinio
miori doc

Qualis

Hec una
& sensus
causis secundu
per influxu
tatem effici
causas per
lem, per
Physicè ac
Thomista
tiores eti
quia Phil
quæstione

[1] Ecc.

[2] 7. da

ne, & ad illius sensum explicatis à sanctis patribus, maximè ab Augustino, ergo est de fide.

Resp. neg. ant. Illa loca scilicet esse adeò clara, ut non possint explicari ab adversariis in sensu satis probabiles, nec defundunt etiam illis auctoritates ejusdem Scripturæ pro sua opinione valde apparentes, verbi gratia, [1] Deus ab initio constituit hominem in manus consilii sui: apposui tibi ignem, & aquam, ad quid vulneris, porrige manum tuam, &c. Unde idem S. Augustinus, [2] sic Deus res, quas condidit, administrat, ut eas agere proprios motus sinat, & D. Anselmus clare videtur id docere, Deus facit omnes actiones, & omnes motus, quia ipse facit res, a quibus, & in quibus, & ex quibus fiunt: & nulla res habet ullam potentiam volendi, aut faciendi, nisi ipso dante, & denique, ut notat Ponzus, Doctor non respondet his auctoritatibus, nec argumentis, quæ ipse affert ex parte Durandi, quod signum est, eum non reputare illam opinionem erroneam. Quidquid sit, statim pro operatione de concurso immediato, velut conformiori doctrina Ecclesiæ.

Q U A E S T I O N E V.

*Qualis sit ille concursus Dei, Ansimultaneus, An
Prævius, & Prædeterminans.*

Hæc controversia gravior est inter Thomistas ex una parte, & recentiores, ac Scotistas ex altera, & sensus questionis est, an Deus non solum agat cum causis secundis influendo immediate in eorum effectus per influxum ab eo immediate manantem, & ad entitatem effectus terminatam, sed etiam agat in ipsas causas per qualitatem aliquam Physicam, & naturalem, per quam illas præmoveat, & prædeterminet Physicè ad agendum, hanc partem mordicùs tuentur Thomistæ, contrarium docent Scotistæ, & Recentiores etiam acriter. Dico, *Physicam*, & *naturalem*, quia Philosophicè tantum, & non Theologicè hanc questionem tractamus hic.

O 6 CON-

[1] Eccl. 15.

[2] 7. de civit. c. 20. de concordia præl. & gratia.

C O N C L U S I O I.

Preter concursum Dei, quo influit immediate in effectus creature, non est admittenda qualitas ulla physica previa in creaturas agentes immixta à Deo, per quam determinantur, uno verbo, non admittimus predeterminationem physicam in extensi sensu. Et Scottistarum, & recentiorum omnium contra Thomistas,

Prob. 1. ex Scotto si j pluribus in locis, causam 2. id est, que habet formam activam in esse quieto, agere in virtute alterius, non est recipere tunc aliquid ab illo altero, sed tantum habere ordinem infra rem ad illud alterum agens in suo ordinem, ex hoc patet, quod causæ prime in causam 2. propriam diem, quandismul agunt, non est influentia nova, cuius est creatio actionis inherentis cause secundæ, hæc vltima verba ostendunt, quod in mente Scotti Deus non predeterminet causam secundam per ullam qualitatem physicam, seu transiuntem, sive permanentem in ipsa de novo productam, & in hoc distinguit causam secundam principalem ab instrumentalí.

2. Et infra, [2] non credo semper causam secundam, quam vocant quandoque instrumentum recipere motionem specialem à causa prima, sed tantum habere subordinationem aliquam formæ sue active ad formam alterius, per quam subordinationem causa priori exente in actum in suo ordine causandi, 2. nata est exire in actu in suo ordine causandi. Et sic 2. dicitur movens motum; non quod recipiat motionem à prima, per quam moveat, sed quia in motione sua dependet ab alia prius naturaliter actu movente, ergo Doctor non admittit inter concursum Dei, & concursum creature, nisi prioritatem naturæ.

Idem repetit infra, [3] influentia illa (causæ) non est aliquid absolutum receptum in causa 2. quia tunc causa 2. per illum receptum possit agere sine causa 1. cuius influentiam recipit, quia jam habet in se totum illum, propter quod indiget actione cause 1. quod inconveniens est, ergo influentia causæ superioris non est aliquid receptum in causa inferiori: Et tantummodo ordo ejus

in

[1] 4.d. c. 1. SS n. 34. [2] dist. 13. q. 1. CC. n. 37.

[3] Disp. 43. q. 3. C. p. n. 11.

in causando
est de se . scilicet
non solum
præmovens
immediato

Prob. 2. i
ergo non es
sufficienter
ordine suo
quieto , ei
terminans i

Prob. 3.
suas connat
ciens princ
ipio instanti
sus Dei sim
pliciter . & id
non esset ag

Dices 1. i
conditione
cundum .

Contra C
nata ex se
cundum , i
ne ad lignu
adsit , & ex
omnia adiu
terminatus

Dices 2.
potentie ac
xus sine ac
illam appli
gnem , ut
nationis ig

Contra i
se determin
non venit a
rat igni Ba
cujus defec

Dices 3.
citetur . &
qui enim n
agendum

*in causando ad causam superiorem continuè, quantumvis
est de se secum agente. Hec loca, ut vides, probant
non solum praesentem conclusionem de qualitate
præmovente, sed etiam precedentem de concursu
immediato Dei in eum.*

Prob. 1. ratione ex codem: Illa qualitas superfluit, ergo non est amittenda. Prob. ant. causa 2. naturalis sufficienter est in actu 1. & habet virtutem agendi in ordine suo proportionatam effectui, & hoc in esse quietio, ergo talis qualitas præmovens, seu prædeterminans in actu 1. est superflua.

Prob. ant. Ignis ex unitate sua, & per qualitates suas connaturales absque illo superaddito est sufficiens principium in ordine suo comburendi lignum in ipso instanti, quo illi applicatur, modo adhuc concursus Dei simultaneus, nec adhuc aliunde impedimentum. & idem est de omni aente naturali: alioqui non esset agens completum in suo genere, ergo, &c.

Dices 1. illam qualitatem præmoventem requiri, ut conditionem, sine qua ignis non exiret in actu secundum.

Contra Causa necessaria, seu naturalis, & determinata ex se non indiget ad exeendum in actu secundum, nisi sua propria virtute cum approximacione ad lignum, & remotione impedimenti, si quod adhuc, & exhibitione concursus Dei parati; sed haec omnia adiungit absque illa tali qualitate, estque determinatus ex se ad comburendum, ergo, &c.

Dices 2. esse quidem determinatum per modum potentiae activae, sed non per modum actualis influxus sine actuallia præmotione Dei applicantis, & per illam applicationem determinantis, & completentis ignem, ut actu comburat; & defectu hujus determinationis ignis Babylonicus non combussit tres pueros.

Contra 1. Quia causæ naturales, ut est Ignis, sunt ex se determinatae ad agendum in actu 1. & applicatio non venit ab illo influxu particulari Dei, nec illa deerat igni Babylonico, sed pure deerat concursus Dei, cuius defectu non potuit comburere pueros.

Dices 3. Hanc qualitatem requiri. 1. ut ignis excitetur, & applicetur ad agendum cum Deo, alioqui enim non concurreret cum Deo coinstanti, quo agendum est. 2. ut operetur cum omnimoda subordi-

ordinatione essentiali ad Deum, scilicet ut movens motus.

Contra 1. illa applicatio est vel localis conjunctio ignis ad lignum, vel intentionalis, qualis est propositio objecti ad voluntatem, ut illud velit, aut imperium altioris potentiae, sed neutrum dici potest; ergo, &c. Prob. min. 1. approximatio localis sit peragens creatum, & non pendet ab illo influxu speciali Dei; ergo, &c. 2. gratis omnino exigitur illa intentionalis pro igne, & aliis causis naturaliter agentibus; pro agentibus vero liberiis propositio objecti sit ab intellectu absque tali promotione, ut supposita illa propositione, seu applicatione intentionalis, voluntas non eget qualitate illa, ut se determinet; quia se determinat libere, supposito Dei concurso parato, & exhibito, ergo vana est illa replica.

Contra 2. Quia sufficienter probatur essentialis dependentia creaturæ à Deo in agendo, quod illa agat per virtutem ab eo acceptam, & quod adhuc cum illa virtute non possit agere sine ipso concurrente.

Prob. 3. ex codem, [1] de causa libera; si voluntas prædeterminaretur per ullam qualitatem præviam, nullus actus ejus esset contingens, sed conseq. est falsum, ergo, &c. Prob. seq. quod est antecedenter determinatum in actu primo, non sit contingenter, sed omnes actus voluntatis essent antecedenter, & in actu primo determinati, ergo, &c. prob. min. essent prædeterminati, & ad eos voluntas in actu 1. non esset indifferens, ergo, &c.

Prob. denique Quia sic Deus prædeterminaret ad peccatum, sed hoc est impium, ergo, &c. prob. seq. tam peccator pendet à Deo in agendo, quam justus, aut causa quæcumque naturalis, ergo si hæc debet prædeterminari, ita & ille; sed hoc ad Theologos.

Obijcies 1. Aristoteles [2] docet primum motorem movere secundum, & hunc non posse aliter movere; sicut baculus non movebit non moveente homine; sed motio hominis in baculum est præmotio per Physicam, & præviam impressionem in baculo receptam, ergo ita est de causa. 2.

Resp.

[1] q. metaph. q. 15. n. 5. & 6.

[2] 8. phys. c. 33.

Resp. 1. Quocumque probaretur, purum instrumentum, & maxime concilio Tridentini inde non audierit.

Resp. 2. Ipsius virtutibus vertitur in natura causa 1. in tantum agendi, eorum ventur, ab aliquo moventur ut gratia, aut enim a grave, aut ab aetate dimovit, omnia moventur, naturaliter; Deum ideo quæ moventur gendi, sicut gratia.

Respondeo 3. 2. movere: & immobile, & quod hoc ad rem nempe quia dicitur.

Objic. 2. Deum ræ, sed non potest nisi agat in ipsam creaturam, ergo, &c. per creatum. prob. creaturæ, nisi quod hoc, nisi agens ipsam creaturam Deus causaret illa, & haec non causa actionis sed conseq. est cum duo portent actionis alterius fundamentis T.

Resp. dist. in natura creaturæ in sua maij. & min.

[1] Sess. d. c.

Resp. 1. Quod si quid probaret auditorias haec, nimis probaret; nam sicut baculus non agit, nisi ut purum instrumentum mortuum, ita nec cetera agentia, & maximè homines, quod est damnatum in concilio Tridentino. [1] Ethimè igitur loquitur, & inde non audiendus à Philosopho Christiano.

Resp. 2. Ipsi summi textum pro ut à Conimbricensibus vertitur innuere mentem Philosophi suisse, quod causa 1. in tantum movet, eo quod virtutem indit agendi, eorum quæ natura: ea, que à se ipsis moventur, ab aliquo moventur. Item ea, que à se ipsis moventur ut gravia, & levia: nota verba sequentia, aut enim ab eo, quod genuit, & leve fecit, & grave, aut ab eo, quod prohibentia, atque impedientia dimovit, omnia sane, quæ motu carentur, ab alio moventur, nam ex hoc textu patet ex mente Aristotelis; Deum ideo motorem omnium dici, quia omnia, quæ moventur, habeant à Deo creatore virtutem agendi, sicut gravia habent ab eo gravitatem.

Respondeo 3. Ex hoc textu haberi causam & 1. & 2. movere: & quod 1. movet 2. non autem hæc primam, & quod sine prima non movebit secundam, quid hoc ad rem? Explicuit quomodo 1. moveat, nempe quia dedit secundæ, unde se moveat.

Objic. 2. Deus debet agnosci causa actionis creaturæ, sed non potest agnosci causa actionis creaturæ, nisi agat in ipsam creaturam per præmotionem Physicam, ergo, &c. patet maj. nam Deus causat, quidquid est creatum. prob. min. Deus non est aliter causa actionis creaturæ, nisi quia facit, ut creatura agat, sed non facit hoc, nisi agens, & præmovens, ac prædeterminans ipsam creaturam, ergo, &c. Prob. min. si non aliter Deus causaret actionem creaturæ, nisi quia agit cum illa, & hæc non agit sine ipso, creatura diceretur etiam causa actionis Dei, quia Deus non agit sine creatura; sed conseq. est falsum, ergo, &c. prob. min. nam, cum duo portant pondus simul, neuter dicitur causa actionis alterius; ergo &c. hoc est unum ex præcipuis fundamentis Thomistarum, sed quām leve.

Resp. dist. maj. Debet agnosci causa prima actionis creaturæ in suo ordine conc. maj. causa totalis: neg. maj. & min. 1 & 2. argumenti & suppositum 3. & 4.

& 4. nam supponit quod in nostra sententia Deus non sit aliter causa actionis, nisi quia coagit nobissemus; & hoc falso est causa hoc modo & praeterea ac principalius, quia habemus ab eo virtutem agendi, & sic ex duplice illo capitulo actio nostra pendet a Deo.

Objecies 2. Si Deus non prædeterminaret creaturam, ageret cum ea cęco modo; sed hoc est absurdum; ergo, &c. prob. maj. hoc ipso, quod non determinaret eam ad operandum, ignoraret, quando, & quid illa debeat operari; aut exhibitiura sit suum concitum, nec ne; ergo Deus ageret cęco modo; quod maxime verum est de causa libera. Complutensis abbreviator dicit, si *huc inconveniens non p. se à nobis decimiri*, licet in omne latu nos certamus; videamus an ita sit.

Respondeo neg. seq. maj. & ant. prob. Nam hoc ipso, quod concurreat simultaneè cum illa, seit, quid illa faciat, & quia, quod illa re vera facit, hoc factura sicut, & ad hoc concurrere Deus decrevit, id est Deus ab aeterno id prævidit per infinitam suam præscientiam. Certe creatura dum coagit, cum Deo non agit cęcē; quare Deus ageret cęcē, quando coagit cum creatura, mirabile argumentum!

Objecies 3. Sequitur, 'creaturam esse primum se movens, sed hoc est falsum; nam id soli Deo competit, ergo &c. Prob. maj. non moveretur ab alio per ultimam motionem priorem; ergo esse primum se moyens,

Respondeo dicitur. maj. Et si primum se movens secundum quid, & improprie, quatenus se ipsam in suo ordine determinaret ad agendum, supposito Dei concursu parato, & alius ad agendum requisitis a Deo acceptis, & conservatis conc. maj. & neg. min. propriè & absolute, neg. maj. & conseq. Nam primitas motoris non petitur ex ea qualitate præmoveente: sed ex eo, quod omnis virtus agendi est a Deo, & a Dei concursu dependet; non autem Deus a creatura.

Inst. Licet Deus indigeat concursu creature ad effectus naturales, non desinit esse i. causa, & i. movens, ergo indigentia concursus Dei in creatura non impeditur, ne esset i. movens se, nisi deberet a Deo præmoveri.

Respondeo neg. conseq. nam indigentia creature est

est necessaria, Dei indigentia tia bonitatis, tam, ut nonnatus naturales penitus. Impr

Inst. Ignoratio est lesationis est & à principio huius qui aliquando esse vel a Deo tatem; si à se. Est principium esse id, à quo debilem; sed igni calefactionem; ipsa calefaction ab aliquo reali

Resp. neg. a cisè ab aetu sec min. ignis ut est neg. min. In illa lesationem, cibo, ignem esse factio in aigne, & actu

Objecies den Patrum, & præmoveare eum. Do dentino exce intima virtus impellit, ut non impedita præmoveat sicam.

Respondeo effectus naturales ad actus necessariā, esse, & age

est necessaria, & ex essentiali dependentia; illa vero
Dei indigentia concusus creature venit ex abundan-
tia bonitatis, quae te obligavit descendere ad creatu-
ram, ut nonnisi cum illa producere velit suos esse-
ctus naturales, quos se solo posset producere, & a se
penitus. Impropiè vocatur indigentia in Deo, & pro-
priissime in creatura.

Inst. Ignis esse principium exercitum, & actuale ca-
lefactionis est quid distinctum realiter a calefactione,
& a principio habituali, seu potentiali, seu ab igne,
qui aliquando agit, aliquando non; ergo habet illud
esse vel a Deo, vel a te; si a Deo, ergo per præmo-
tionem; si a se, ergo primum se movens. *Prob. ant.*
Est principium actuale, & exercitum calefactionis est
esse id, a quo dependet calefactio per nexus indissolu-
bilem; sed ignis ex se non importat illum nexus cum
calefactione; est enim ab eo separabilis; nec etiam i-
psa calefactio; alioquin penderet a se ipsa, ergo venit
ab aliquo realiter distinto ab utroque.

Repl. neg. ant. & dist. min. probat. ignis ex se, præ-
cisè ab actu secundo, seu ab actuali calefactione, conc.
min. ignis ut calefaciens, & ut in actu 2. calefactionis:
neg. min. In illo enim sensu, esse importat actualem ca-
lefacionem, cum qua necessario jungitur. Uno ver-
bo, ignem esse actuale, & exercitum principium cale-
factionis in actu secundo, nihil est distinctum ab ipso
igne, & actuali calefactione.

*Obitices denique plures auctoritates Scripturæ, SS.
Patrum, & conciliorum, quibus docemur Deum
præmoveare causas secundas, & applicare illas ad agen-
dum.* Non verba catechismi Romani ex Concilio Tri-
dentino excerpti, quæ moventur, & agunt aliquid
intima virtute ad motum; atque actionem Deus ita
impellit, ut quamvis causarum secundarum actionem
non impedit, præveniat tamen; ergo agentia crea-
ta præmoventur a Deo per aliquam qualitatem Phy-
sicam.

Respondeo neg. conseq. loquendo de causis quoad
effectus naturales; nam Scriptura, Patres, & concilia
loquuntur, vel de præmotione excitante causas libe-
ras ad actus supernaturales virtutum, & hanc fidem docet
necessariam, vel de dependentia creature a Deo, quoad
esse, & agere, vel de prioritate ejus in agendo, non

in quo, quæ significet realem antecedentiam motus, sed *a quo*, quæ significat præminentiam perfectionis, & independentiæ, & hanc etiam nemo negat. Verba autem catechismi non sunt ad litteram sumenda; alioqui nimis probarent. Nam verbum, impellit, possit significare aliquam violentiam in causis liberis, igitur per illam virtutem intimam intelligovim activam a Deo acceptam, & concursum ejus immunitum immediatione virtutis, & suppositi. Objici etiam possunt quedam auctoritates Scotti, de quibus infra.

C O N C L U S I O II.

Deus non prædeterminat creaturas ad agendum extrinsecè, seu per nullum decretum prævium. Est Scotistarum contra aliquos Thomistas, [i] qui explicant prædeterminationem, non per qualitatem Physicam præviam receptam in causis ipsis: sed per decretum prævium, quo decernit, & vult eas agere hoc modo, & tempore.

Prob. 1. ex Scoto citato. Nam in illis textibus constat, quod tota insuffientia Dei in ipsis causas creatas est determinatus ordo istarum causarum in agendo effectum communem: Est tantum ordo (creaturæ) in causando ad causam superiorem continuè, quantum est de se, coagentem, &c. ergo ex Scoto Deus non aliter concurrit, quam coagendo in effectum, non vero in ipsam causam per nullum decretum particulare, & prævium distinctum ab eo generali, per quod dedit singulis vim agendi cum illo, &c.

Prob. 2. ex eodem; Quia decretum illud particula-re est omnino superfluum pro causis naturalibus, & patitur omnes difficultates pro causis liberis, quas patitur opinio de prædeterminatione per qualitatem intrinsecam præviam; ergo, &c. Prob. ant. quoad superfluitatem, respondendo ad rationes, quibus astruere conantur adversarii necessitatem ejus. Quoad liberas etiam patet, quod posito illo decreto absolu-to, & antecedenti, illæ non possunt non agere, alioqui illud esset vanum, & superfluum à quæ, ac qualitas intrinsecè prædeterminans.

Objic.

[i] Faber. I. d. 4. disp. 57. n. 47.

Objic. 1. Scotti
pendentiam ea
non agat nisi ut
vet, quilibet
causat, quia 2.
in quantum motus
creatæ est in lib-
tatem voluntaria
causam 2. ad ap-
ipsam, non esse
Resp. neg. cor-
interpres Scotti
do, non intelli-
moveri ex hoc
sam 1. ita quod
agente, & id de
prima cause, &
quid prævium a-
ta, sed mutua-
per quam fit,
in actum in suo
exire in actum i-
tet in Texiu. [i]
rioris est tantum
superiorem con-

Unde, inqui-
bil absolutum
satrum secunda-
ut, prima move-
ter entitatem
ra relatio, sci-
data in formis
ipse quoque
quam tribuuntur.

Inst. ex Scot-
tis, quod dete-
rto id fit, sa-
terminatur ac-
lummodo.

[i] 1. dist. 2.
d. 2. q. 5. e.
ber cit. n.
n. 71. [7.]

Objic. 1. Scotum [1] in diversis locis docentem dependentiam cause 2. à 1. in eo consistere, quod 2. non agat nisi ut mota à 1. & ideo si 1. necessariò movet, quelibet alia necessariò movet, & necessariò causat, quia 2. non causat, nisi in virtute 1. cause, in quantum movetur ab ipsa. Unde radix libertatis creatæ est in libertate Dei: ergo ex Scoto [2] Deus saltem voluntate sua præmovet, ac prædeterminat causam 2. ad agendum per volitionem, quæ respiciat ipsam, non effectum solum.

Resp. neg. conseq. nam, ut docet Lichetus fidelis interpres Scoti, [3] causam 2. moveri à 1. in agendo, non intelligitur proprie moveri, sed intelligitur moveri ex hoc, quod dicit ordinem inferiorem ad causam 1. ita quod impossibile est ipsam agere, prima non agente, & id docet ipse Doctor [4] dicens motionem primæ cause, & influentiam in secundam non esse aliquid prævium absolutum causatum in voluntate creatæ, sed mutuam subordinationem istius ad Deum, per quam fit, ut Deo tanquam causa priori exeunte in actum in suo ordine cause, creature nata sit etiam exire in actum in suo pariter ordine causandi, ut patet in Texiu. [5] Ergo inquit, *influentia cause Superioris est tantummodo ordo ejus in causando ad causam superioriem continue, quantum est de se, coagentem.*

Unde, inquit Faber, [6] *concurrentia cause in 2. nihil absolutum dicit, sed solum denotat naturam causarum secundarum ad primam esse talis conditionis, ut prima movente, ipsæ quoque moveant.* Ideo præter entitatem absolutam in illis, dependentia est pura relatio, seu ordo, & habitudo dependentiae fundata in formis absolutis earum ad 1. ut, illa movente, ipsæ quoque moveant, & similiter de applicatione, quam tribuunt aliqui cause primæ respectu secundæ.

Inst. ex Scoto, [7] non est contra naturam voluntatis, quod determinetur à causa superiori; ergo de facto id fit, saltem per actum voluntatis divinæ, qui terminatur ad voluntatem; non verò ad effectum solummodo.

Resp.

- [1] 1. dist. 2. q. 2. R. n. 20. &c. d. 39. C. n. 12. &c. [2] ibid. d. 2. q. 5. &c. in 2. dist. 3. q. 8 F. n. [3] ibid. n. 8. [4] Faber cit. n. 71. [5] In 4. d. 43. q. 3. c. fin. n. 11. [6] ibid. n. 71. [7] In 4. d. 49. q. 6. F. n. 15.

Respondeo neg. conseq. Quia Scotus ibi agit de voluntate in sensu composito Beatitudinis, scilicet visionis, & amoris Beatifici; dicitque non libertate Angeli cessare ab actu fruitionis, quia Deus non vult concurrere ad cessationem; scilicet, non vult ipse cessare; sed aliunde haec doctrina facit pro nobis: nam probat quod Deus, quando praeagit, seu præmovet, auferat contingentiam ab actibus voluntatis creatæ.

CONCLUSIO. III.

Deus concurrendo cum creatura agit immediatè in effectum, non verò in causam per ullafluxum Physicum [1] simultaneum distinctum ab eo, quo dedit illi virtutem agendi.

Est contra aliquos Scotistas, qui volunt, quod ad salvandam tubordinationem creaturæ ad Deum in agendo, non sufficit influxus simultaneus in effectum solum, sed debet etiam agere, & movere simultaneè causam ipsam.

Prob. 1. ex textibus allatis Scotti, in quibus aperte docet, influentiam causæ superioris respectu inferioris non esse alio, id receptum in causa inferiori, ergo &c.

Prob. 2. ratione jam ex ipso ait alia in precedentibus. [2] Quia ille influxus simultaneus in causam ipsam est superfluus, & alteratur absque necessitate, ergo, &c. ant. patet ex solutione objectionum.

Prob. 3. quia causa 2. de te est sufficiens, & proportionata effectui in suo ordine, ut jam probatum est; nec video quomodo, si ille influxus in causam sit ita simultaneus, quin habeat aliquam prioritatem sicut naturæ ad motionem, seu concursum creature; quo casu erit semper, non simplex determinatio, seu condeterminationis, sed prædeterminationis vera. Nam ad prædeterminationem perinde est, quod influxus, seu actio Dei in causam 2. sit prævia vel duratione, vel natura.

Objic. 1. Scotum [3] jam cit. contra præcedentem; nam sine influxu simultaneo in causam non potest salvari causam 2. moveri à 1. quia, ad effectum movetur anima, non in quantum activa, sed in quantum receptiva,

illius

[1] Mast. in 2. Disp. 1. n. 86. & 93. [2] 4. d. 43. cie. & d. 13. q. 1. & in 1. d. 1. q. 1. cie. in concl. 1. [3] In 2. d. 2. q. 8. F. n. 12.

illius effectus, & licet
mota, quia non in
passive: ergo ex Se
2. per influxum in
Resp. 1. neg. con
causam. 1. aliquis
sed id non semper i
habet ad 1. velut i
ut causa 2. principij

Respondeo 2. Se
cuille quid sit agere
ut motum. Forte,
agit in virtute super
sua, qua agit, ali
ma, licet non tunc,
sed prius duratione
verba, quæ sunt e
tum adversariorum
quod, ut causa ins
mæ, debet ab isto
tempore, vel nat
agat per virtutem
quam recepit speci
cit deinde sine illo
veitur, id est, no
producit illam, se
est quoddam pati
tum, [2] qui rec
nem, ut causa in
riori formam acti
si superior agat; in
fluxu actu inferiori
rit Doctissimus M

Objic. 2. Iste
tux: causa 2. app
natur à prima; i
primæ; excitatur
non possunt esse
à 1. per quod ver
plicari, &c. ergo
debet recipere al

[1] Ubi sup.
disp. 1. n. 86.

illis effectus, & licet sit mota, non tamen est movens motu, quia non moveatur ad movere acti ve, sed ad passum: ergo ex Scoto causa superior debet agere in 2. per influxum in illa receptum a prima.

Resp. 1. neg. conseq. verum quidem est aliquando causam. 1. aliquid praeium inducere in 2. ut agat, sed id non semper ita fit, & quando ita fit causa 2. se habet ad 1. velut instrumentum; non vero propria ut causa 2. principalis in suo ordine. Ita Faber. [1]

Respondeo 2. Scotum ipsum paulo superius explicuisse quid sit agere in virtute superoris, & movere ut motum. Forte, inquit, *causa inferior numquam agit in virtute superioris propriam loquendo, nisi in forma sua, qua agit, aliquo modo dependeat a superiori forma, licet non tunc, quando agit, recipiat eam ab illo, sed prius duratione, vel natura.* Nota haec ultima verba, que sunt omni no contia mentem, & intentum adversariorum: nam sensus Scoti germanus est, quod, ut causa inferior dicatur agere in virtute proxime, debet ab ista accepte non simul, sed prius tempore, vel natura virtutem agendi, licet postea agat per uitatem propriam: sicut intellectus, postquam recepit speciem impressam ab objecto, producit deinde sine illo speciem expressam & sed non moverur, id est, non constituit intelligens, quatenus producit illam, sed quatenus recipit; quia *intelligere est quoddam pati;* in doctrina Scotti. Vide Lichetum, [2] qui requirit ad essentiam subordinationem, ut causa interior non solum acceperit a superiori formam activam, sed etiam non possit agere, nisi superior agat; non tamen quod superior aliquid influat actu inferiori. Miror, quod haec non adverterit Doctissimus Mastrius noster. [3]

Obiec. 2. Iste propositiones ab omnibus recipiuntur: *causa 2. applicatur a 1. ad operandum, determinatur a prima; non agit nisi mota a 1. Invordinatur primae; excitatur a prima, &c. sed haec & similes non possunt esse verae, nisi causa 2. recipiat aliquid a 1. per quod vere dicatur moveri, determinari, applicari, &c. ergo cum non recipiat aliquid praeium, debet recipere aliquid simultaneum.*

Ref-

[1] Ubi sup. [2] in comment. ibid. n. 6. [3] In 2. diff. 1. n. 86.

Respondeo neg. min. nam ex Scoto, *influentia causæ superioris non est aliquid receptum in causa inferiori*; unde illæ omnes propositiones non denotant nisi dependentiam essentialē secundæ à 1. quæ est relatio fundata in hoc, quod 2. habet formam agendi à 1. in sua creat one, & non potest agere de facto sine illa. Aliud est de causa libera in actibus supernaturalibus; ad hos enim debet excitari, & juvari per gratias in se receptas à Deo.

Inst. cum Maistro; Scotus ad essentialē subordinationem causæ 2. ad 1. requirit, ut causa 2. in quantum agit, dependeat à 1. sed hoc non esset verum, nisi 2. recipere aliquid à 1. quando agit; ergo illa subordinatio essentialis non sufficienter explicatur per hoc præcisè, quod 2. non possit agere sine prima.

Resp. neg. min. vel sic dist. nisi recipiat formam, & virtutem agendi prius tempore, vel natura, conc. min. nisi recipiat influxum aliquem in se præter illam virtutem, & præter concursum simultancum in effectum, neg. min & conseq. Nam quod creatura non possit agere sine Deo, est quidem 3. conditio subordinationis; sed non tota, requiriuntur aliæ duas, quarum 1. est ut secunda dependeat à prima, in quantum causat, quatenus vim causandi accepit ab illa, prius tempore, vel natura; & hanc admittimus in nostra explicatione. De secunda vero non est dubium; nempe quod causalitates sint alterius, & alterius rationis; scilicet una perfectior essentialiter altera. Quod adhuc magis confirmatur à Scoto dicente, causam 2. idest, quæ habet formam activam in esse quieto, agere in virtute alterius, non est recipere aliquid ab illo altero, sed tantum habere ordinem inferioris ad illud alterum agens in suo ordine simul, &c. nihil enim clarius dici potest in rem nostram de mente Scotti.

Q U A E S T I O . V.

An concursus Dei distinguatur ab actione creature.

Certum est eundem effectum esse indivisim ab utraque causa, quæ respectu effectus sunt cause partiales, sed respectu ordinum sunt ambæ totales; dubita-

dubitatur an a
indivisibilis, &
autem de actio
tus agentis in c
acta, quæ dici
effectus agenti
gentis; volunt
hoc sensu certi
quia idem est
hoc sensu locu
carunt, ut qui

Actio, qua
guitur ab

contra Thomi

Prob. 1. ex Se
actionem esse
duo agentia r
aciones; nec
actio, potest si
distinctis. Pre
ad velle volun
scilicet creata,
se poni quod i
respectu volunt
duo principia
actio est in age
runt ad eundem
suppositi; un
stinctissimæ.

Prob. 2. ex C
etum commu
materiat, & e
ficientis sūt d

Prob. 3. q
causant aliqui
causant intel
Deus, & cre
effectus: erg

[1] Lamar
unic. Y. n

Scoto, *influentia*
sunt in causa in-
ones non denotant,
indæ à i. quæ est
pot formam agen-
est agere de facto
in actibus superna-
tari, & juvari per
entialem subordi-
, ut causa 2. in
hoc non esset ve-
quando agit; et
sufficienter expli-
cit possit agere sine
recipiat formam,
vel natura, conc.
in se præter illam
ultaneum in effe-
creatura non pos-
nitio subordina-
aliam duæ, qua-
ma, in quantum
pit ab illa, prius
utimus in nostra
st dubium; nem-
alterius rationis;
ltera. Quod ad-
ente, causam 2.
esse quieto, age-
re aliquid ab illo
inferioris ad illud
v. c. nihil enim
mente Scoti.

V.

tionē creature.

le indivisim ab
 etus sunt cause
 ambae totales;
 dubita-

CONCLUSIO I.

Actio, qua Deus concurrit ad opera creaturæ distin-
 guitur ab actione creaturæ. Est Scotistarum [1]
 contia Thomistas, & recentiores.

Prob. 1. ex Scoto allegato in Logica; ubi probavimus
 actionem esse in agente; sed Deus, & creatura sunt
 duo agentia respectu ejusdem effectus: ergo & duæ
 actiones; nec enim idem numero accidens, qualis est
 actio, potest subjectari in duobus subjectis numero
 distinctis. Prob. min. ex eodem, ubi supponit quod
 ad velle voluntati creatæ concurrunt duæ voluntates,
 scilicet creata, & divina; & alibi positivè docet, pos-
 se ponit quod iste voluntates ejent immediate actionē
 respectu volitionis. Istud ergo argumentum supponit
 duo principia recepta in doctrina Scotti. [2] 1. quod
 actio est in agente. 2. quod Deus, & creatura concur-
 runt ad eundem effectum immodiatione virtutis, &
 suppositi; unde sequitur, quod sunt duæ actiones di-
 stinctissimæ.

Prob. 2. ex eodem, [3] quia duæ iste cause causant effec-
 tum communem in eodem instanti naturæ materia
 materiat, & efficiens efficit sed causalitas materię, & ef-
 ficientis sūt distinctæ; ergo & causalitas Dei, & creature.

Prob. 3. quando duæ cause partiales subordinatæ
 causant aliquid, v. g. quando intellectus, & objectum
 causant intellectionem; causant distincta actionem, sed
 Deus, & creatura sunt agentia subordinata respectu
 effectus: ergo causalitas eorum est diversa. Prob.

[1] Lamazares hic, Disp. 2. n. 35. [2] In 2. d. 37. q.
 unic. 2. n. 14. & in report. ibid. n. 6. [3] ibid. n. 14.

maj.

maj. unica, & indivisibilis actio formalis non potest subiectari in diversis subjectis; ergo causalitas Dei, & creaturæ non est eadem actio.

Conſir. Nam in Christo Domino ratione duplicitate distinguntur duplices actiones, divinae scilicet, & humane, & singularis tribuuntur diversa predicata; nam de divinis dicitur, quod non sunt meritoriae, sicut humanæ, illæ dicuntur æternæ, istæ temporales; ergo idem est in proposito.

Objic. 1. Scripturam, quæ actiones nostras tribuit Deo, qui operatur omnia in omnibus, & operatur in nobis vellet, & perficere, [i] sed velle nostrum est actio nostra; ergo illam est à Deo, & à nobis.

Resp. neg. co. s. q. nam ea loca, & similia distinguuntur de operatione per concutum simultaneum quidem, & immediatum, sed distinctum.

Inst. Ipsam actio nostra est à Deo, ergo actio Dei, & creaturæ non distinguuntur realiter. *Prob.* ant. omnne creatum est à Deo; sed actio nostra est quid creatus; ergo, &c.

Resp. dicit. ant. actio nostra est à Deo, id est, dependet à Deo essentialiter, conc. ant. & maj. prob. est à Deo per productionem, & causalitatem dicitur. Etiam neg. ant. & maj. prob. Actio nostra dependet, & est à Deo, quatenus virtus, qua agimus, est à Deo, & ipsa actio dependet ab actione cooperativa Dei, relatio predicationis est ens reale, & creatum, & dependet essentialiter à Deo; sed non producitur directè à Deo.

Certè si actio nostra sic esset à Deo causaliter, ut cetera entia positiva creata; hoc enīt per aliam causalitatem, & sic in infinitum, & idem est de causalitate, qua eadem illa actio dependet à nobis.

Inst. 2. Id est concursus actualis Dei non possit esse, quin adsit etiam concursus creature, non sequitur, quod ille dependet ab isto, ergo nec sufficit dicere, quod concursus creature nequeat esse sine concursu Dei ad salvandam ejus dependentiam.

Resp. neg. conseq. Concursus Dei dependet à concursu creature, non tanquam à causa elicita, vel influxiva ullo influxu Physico, sed tanquam à pura conditione, sine qua non esset; at concursus creature

[i] Corinth. 12. Philip. 2.

turæ respectu Dei concursus Dei se ex indigentia, & illum 2. Deus est ab illo habemus videlicet.

Objic. 2. volitudo concursus vero a temporalis, ergo Prob. conseq. co-termino; sed ter- re; ergo & ipse est.

Repondeo distinctione conc. a-ant. prob. ejus; nem formalem a pro tempore, quod suis paratus ab æ- pote, quo scribitur.

Objic. 3. actionis Dei, ergo iet conseq. idem objectum sui ipsius quod dicit, voluntario effectum, sed co-terminus talis voluntatis.

Resp. neg. ant. qui, talis voluntas per illam cum ei- du etio; licet in- da illa propositione tempore.

An Concursus
Duplices est in speciem, v. odi, adeo ut quo concurreat rere ad odium tia, ad hunc nolum, &c., si sit crea- turæ unde veniat.

Tom. III.

malis non potest
causalitas Dei,
ratione duplicit
nes, divinae scili
entur diversa pra
et non sunt meri
ur aeternæ, istæ
sitio.
es nostras tribuit
, & operatur in
noscum est actio
a nobis,
& similia intelli
m simultaneum
metum.
o, ergo actio Dei,
er. Prob. ant. o.
nostra est quid

Deo, id est, de
ut. & maj. prob.
usalitatem dire
nostra dependet,
a agimus, est à
one cooperativa
ns reale, & crea
o; sed non pro

eo causaliter, ut
t per aliam cau
m est de causalit
et à nobis.

ei non possit esse,
, non sequitur,
e sufficit dicere,
llæ sine concursu

dependet à con
sa elicitiva, vel
anquam à pura
conclusus crea
turæ

turæ respectu Dei dependet pluribus aliis titulis. 1.
conclusus Dei se solo sufficit, & non exigit nostrum
ex indigentia, & imperfectione, sicut noster exigit
illum 2. Deus est causa nostri, saltem mediata, quia
ab illo habemus vim agendi, &c.

Objecies 2. volitio Dei circa creaturas est aeterna,
conclusus vero ad hanc actionem, qua scribo, est
temporalis, ergo est quid distinctum à volitione Dei.
Prob. conseq. conclusus et. talis non potest esse sine
termino; sed terminus conclusus hujus est in tempo
re; ergo & ipse conclusus.

Respondeo dist. ant. conclusus est in tempore ter
minative conc. ant. Entitative neg. ant. & conseq. &
ant. prob. ejus; ille conclusus Dei non habet ratio
nem rationalem conclusus, & actionis in actu 2. nisi
pro tempore, quo ponitur actio creaturæ; est concur
sus paratus ab aeterno, non vero exhibitus nisi in tem
pore, quo scribo.

Objecies 3. actio Dei in tempore est terminus voli
tionis Dei, ergo distinguatur a volitione aeterna, pa
ret conseq. idem enim non potest esse terminus, seu
objectum sui ipsius. Prob. a st. volitio illa Dei est ea,
qua dicit, volo preducere te concursum ad hunc
effectum. sed conclusus a quavis est objectum, seu
terminus talis voluntatis, et. o. &c.

Repl. neg. ant. utrumque. Nam verus terminus,
qui, talis voluntatis est effectus producens in tempore
per illum eam creaturæ, non vero ipsa formalis pro
ductio est; licet in modo loquendi videatur sic explican
da illa propositione per voluntatem; hoc produco in tali
tempore.

Q U E S T I O VI.

An Concensus Dei sit indifferens vel Determinatus.

Duplicet in differentia, vel determinatio. 1. quoad
speciem, verbi gratia, ad alium amoris, vel
odii, adeo ut per eundem concursum entitativè;
quo concurreat in eum ad amorem, posset concur
rere ad odium. 2. quoad intensitatem, verbi gra
tia, ad hunc numero amorem potius, quam ad a
lium, &c., si sit de se ad utrumque indifferens, queri
tur, unde veniat determinatio; illi proponunt questio
nem,

nem, an determinatio effectus quoad speciem, & individuum veniat ex parte concursus Dei, an creaturæ; & hoc queritur, tām quoad causas liberas, quæ positis omnibus circumstantiis, & principiis ad agendum requisitis possunt agere, vel non agere, aut agere contraria; quām de necessariis, ac natura-
libus, quæ de se sunt ad tales specie actus determina-
tæ; ut ignis ad comburendum; ita ut positis omnibus ad agendum requisitis, non possit non agere, nec aliud producere, quām calorem, aut ignem.

Rursus, alia est *indifferentia*, & *determinatio* quoad *specificationem*, alia quoad *exercitum*. Indifferen-
tia quoad *exercitum* dicitur ea, qui agens positis o-
mnibus ad agendum requisitis potest agere, vel non
agere, v. g. amare, vel non amare, quoad *specifica-
tionem* vero, qua potest contraria; v. g. amare, vel odiare.

Denique ex dictis constat, quod licet concursus Dei materialiter, & entitatib[er]e sit unus respectu omnium actionum creaturæ, scilicet, simplicissima volitio Dei producendi cum creatura effectus, ad quos erit dispo-
nita, & determinata, est tamen virtualiter multiplex, &
æquivalet infinitis actionibus specie, & numero diver-
sas, quibus correspondent totidem effectus.

C O N G L U S I O I .

Concursus Dei ad actionem creaturæ est Physicè de-
terminatus quoad speciem, & individuum.

Prob. ex Scoto [1] supra adducto. Nam ideo docet necessitatem concursus immediati Dei ad omnes effectus creaturæ, quia alias non esset omnisciens, sed ut sit omnisciens, requiritur, ut concursus ille sit Physicè determinatus; ergo, &c. Prob. Deus, inquit Scotus, non habet scientiam de futuris contingentibus, nisi quia certò novit determinationem voluntatis sue circa illa. Uno verbo non novit futura, nisi in volitio-
ne sua, & concursu parato; sed si concursus ille non esset Physicè determinatus ad speciem, & individuum, non haberet illud medium scientiæ; ergo ejus concur-
sus est sic determinatus.

Prob. 2. Ille concursus est volitio divina, qua vult producere cum creatura taleni effectum; v. g. Petrum

[1] q. 3. concl. 1.

P
cum Paulo; sed l
ad Petrum, qui e
illius non possit pre
go, &c. prob. vo
termino, sed termi
trus, ergo, &c. p
phalum, alit Joa

Prob. 3. ex sente
concursum Dei ab
ture est Physicè de
dum, ergo & aē

Objic. 1. si volit
etur contingentia
sed hoc est falsum:
determinat futuru
sic Deus omnia de

Respondeo dist.
sitate consequenti
& conseq. necessita
ex aliquo antecedente
luntatis, consequen-
ponente, aut con-
ram, & talis est vo
amorem; vel odi
mecum ad illos a
me liberè determi
currere velit.

Inst. volitio illa
meam, ergo induci
ant. volitio ejus es
temporalis, ergo

Respondeo dist.
tiam propter æterni
simplicitatem Dei
que futuritionem,
conseq. quia Deus
estum intrinsecum f
lis perfectionibus
meam determinat
& liberè; sed hoc a

Objic. 2. Deus al
quām cum naturali
concursum determin

quoad speciem, &
suis Dct, an crea-
d causas liberas,
& principiis ad
vel non agere,
lariis, ac natura-
actus determina-
a ut positis omni-
sit non agere, nec
aut ignem.
determinatio quoad
ium. Indifferen-
ia agens positis o-
lt agere, vel non
e, quoad specifica-
amare, vel odisse.
cet concursus Dei
espectu omnium
ssima volitio Dei
d quos erit dispo-
litter multiplex, &
& numero diver-
tietur.

I.

rae est Physicè de-
individuum.

Nam ideo docet
Dei ad omnes et
omnisiens, sed
conclusus ille sic
ob. Deus, inquit
s contingentibus,
voluntatis sue cir-
nissim volitio
conclusus ille non
& individuum,
ergo ejus concur-

ivina, qua vult
n: v. g. Petrum
cum

cum Paulo; sed haec volitio est Physicè determinata
ad Petrum, qui est specie, & numero talis, ut ex vi
illius non possit produci Bucephalus, vel Joannes, er-
go, &c. prob. volitio specificatur, & distinguitur à
termino, sed terminus est determinatus, scilicet Pe-
trus, ergo, &c. prob. aut. si enim respiceret Buce-
phalum, aut Joannem, non esset volitio Petri, ergo.

Prob. 3. ex sententia eorum, qui non distinguunt
concursum Dei ab actione creature: nam actio crea-
ture est Physicè determinata ad speciem, & indivi-
duum, ergo & actio Dei.

Objic. 1. si volitio illa esset sic determinata, tolle-
retur contingentia rerum; omnia necessariò fierent:
sed hoc est falsum: ergo, &c. prob. maj. quod Deus
determinat futurum ab aeterno, necessario erit: sed
sic Deus omnia determinaret ab aeterno: ergo, &c.

Respondeo dist. seq. maj. necessario fierent neces-
sitate consequenti: conc. maj. antecedenti, neg. maj.
& conseq. necessitas antecedens ea est, quæ oritur
ex aliquo antecedenti determinationem liberam vo-
luntatis, consequens verò, quæ oritur ex aliquo sup-
ponente, aut concomitante determinationem libe-
ram, & talis est volitio Dei concurrendi mecum ad
amorem; vel odium, vult enim Deus concurrere
me cum ad illos actus, quia prævidet, quod ego
me libere determinabo ad amorem, si ipse con-
currere vult.

Inst. volitio illa Dei precedit determinationem
meam, ergo inducit necessitatem antecedentem. Prob.
ant. volitio ejus est aeterna, & mea determinatio est
temporalis, ergo præcedit.

Respondeo dist. ant. est antecedens quoad existen-
tiam propter aeternitatem, & immutabilitatem, ac
simplicitatem Dei: conc. ant. quoad influxum, at-
que futuritionem determinationis meæ, neg. ant. &
conseq. quia Deus nihil potest velle de novo per a-
etum intrinsecum sibi, quia illa novitas repugnat il-
lis perfectionibus; sed illa volitio aeterna supponit
meam determinationem futuram, & quidem ex me,
& libere; sed hoc ad Theologos.

Objic. 2. Deus aliter concurrit cum causis liberis,
quam cum naturalibus, sed concurrit cum naturalibus
concurso determinato, ergo concurso indifferenti

cum liberis. Prob. maj. concurrit cum singulis juxta naturam illorum, sed liberae sunt inditentes; ergo & concursus Dei.

Repl. dist. maj. quatenus accommodat concursum suum, ita ut conservet libertatem causae liberæ; con. maj. ita ut concursus ejus sit indifferens pro ipsa, & determinatus pro illis, neg. maj. & conf. Quicquid oportet que concurratio per concursus ejus est dicitur inatus quoad effectum liberæ accommodetur qualitatib; & naturæ causarū, ut cuiuslibet conservet modum suum agendi.

C O N C L U S I O II.

Determinatio quoad individuum tribuenda est Deo. Est sectistarum, & aliorum.

Prob. 1. ex Seco, si qui tenet, et quod non apparet, quare non possum naturam aliquid iacere, nescio reuocare, quia multe concubinet omnes causas tum singularium possunt naturaliter redire undeque, etiam enim resistent, reducendum ad Dei voluntatem; ergo ex dicto cum cause creatae sint deinde indifferentes ad tantum numeros effectus solo numeris differentes, quos potius producere intra eandem speciem, Dei est determinante illas ad unum præ illis.

Prob. 2. de causis naturalibus. Illi causæ tribuitur determinatio effectus quoad individuum, in cuius libertate est ponere hunc, vel ipsum hanc eandem speciem, etiam positis quibuscumque circumstantiis; sed hoc non est nisi in libertate Dei; ergo, &c prob. min. Ignis applicatus stippe est determinatus ad producendum ignem, sed est indifferens ad ignem B. aut C. aut quemlibet aliud ex innumeris, quos potest producere, ergo si Deo concurriret ad ignem T. aut Z. tam illum producet, quam ignem B. ergo haec determinatio venit à Deo.

Prob. 3. de causa liberæ; voluntas in iisdem circumstantiis est indifferens ad inumeras volitiones. V.g. ad inumeros amores solo numero differentes circa idem objectum, ergo determinatio ad amorem B. potius, quam ad amorem C. aut T. non venit ab ipsa. Patet autem nam si est indifferens ad exercitium, & specificationem à fortiori quoad individuum:

dum: prob. enare ad unam per suas differe in incognitum; ut patet, unde discerneret eas i-

Confir. Quia tiam sumeret e temporis, &c. tamen hunc numerum luntate, sed habere ab ulla causatum adversario illammet circum sunt indifferentiant. Voluntas illæ omnes circumsim, ergo ex se.

Objic. 1. ex A

sam in genere, lari, ergo individuum, quod

tantum, quod

genus causæ fusè tamen, se

rium; hoc ipso res singularis, la, & ab ista,

Objic. 2. Ca

mnes ejus form

ritatem, ergo

Repl. conc. a

secundum exist

minationem a

venit à concur

Objic. 3. I

dui, quam si

ciem, alioqui

ergo hæc dete

Respondeo

utriusque, co

dividuas neg. r

Pauli, & non

duum: prob. conseq. ut voluntas possit se determinare ad unam præ alia, deberet cognoscere omnes per suas differentias individuales; non enim fertur in incognitum; sed non cognoscit illas differentias, ut paret, unde enim, & quo signo, vel charactere discerneret eas intellectus.

Confr. Quia illam determinationem, & differentiam sumeret ex variis circumstantiis subjecti, loci, temporis, &c. quæ vel seorsim, vel collective petent hunc numero ignem ab igne, aut amorem à voluntate, sed hæc ratio nulla est, ergo non posset venire ab ulla causa creata. Maj. continet fundatum adversariorum, & ab illis assertur. Prob. min. illemet circumstantiæ, sive seorsim, sive collective, sunt indifferentes æque, ac voluntas, ergo, &c. Prob. ant. Voluntas ex se non est minus singularis, quam illæ omnes circumstantiæ tam collective, quam seorsim, ergo ex se non minus peteret effectū singularem.

Objic. 1. *ex Aristotele*; effectus in genere petit causam in genere, ergo singularis petit causam in singulari, ergo individuatio effectus venit à causa secunda.

Resp. neg. 2. *conseq.* Ex Aristotele enim sequitur tantum, quod ex ratione generica effectus colligitur genus causæ, & ex singularitate singularitas, confusè tamen, sed non distinctè; *actiones sunt singularium*; hoc ipso, quod producit al quis effectus, est res singularis, & à causa singulari, sed ab hac, vel illa, & ab ista, est hic, vel ille.

Objic. 2. Causa producit effectum secundum omnes eius formalitates, ergo & secundum singularitatem, ergo singularitas est ab ea æque, ac à Deo.

Reip. conc. ant. & *dist. conseq.* singularitas est ab ea secundum existentiam, conc. *conseq.* secundum determinationem ad hanc, vel illam, *neg. conseq.* quia hæc venit à concursu Dei ob rationes allatas.

Obj. cies 3. tam libera est voluntas respectu individui, quam speciei, sed se ipsam determinat ad speciem, alioqui non esset libera, ergo & ad individuum, ergo hæc determinatio non est à Deo.

Respondeo dist. maj. supposita æuali cognitione utriusque, conc. maj. si non æquè discernat inter individuas, *neg. maj.* voluntas se determinat ad amorem Petri, & non amandum Petrum, quia discernit inter

utrumque, sed non discernit inter volitiones, quas potest habere circa eundem Paulum.

Inst. Deus non sic determinat quoad peccata, ergo neque ad alios actus. Patet conseq. Nam eadem est ratio de utrisque quoad hoc. Prob. ant. Impium est dicere, Deum determinare ad hoc homicidium præ alio, quo occidi potest idem homo, ergo, &c.

Respondeo dist. ant. Non determinat quoad malitiam, seu moralitatem; & hoc dicere esset impium conc. utrumque ant. quoad entitatem actus neg. ant. utrumque, in hoc enim non est maius inconveniens, quam in concursu. Quod autem Petrus occidatur hoc, vel illo actu intia eandem speciem homicidii præcisè, nullam importat indecentiam.

Objic. 4. concursus Dei ad speciem, & individuum est uniformis, sed ad speciem determinatur à creatura, ergo & ad individuum, min. patebit per conclusionem sequentem.

Respondeo dist. maj. Est uniformis, sive simplicissimus actus in entitate, & virtualiter, ac terminativè multiplex, ideo est determinatus de facto tam ad speciem, quam ad individuum, conc. maj. ut diximus concl. prima, ita ut uniformitas attendatur ex eodem principio, neg. maj. Deus vult concurrere ad actum unius speciei, v. g. ad amorem, quia Idecrevit se se accommodare exigentiae, aut libertati causæ 2. & juxta illud decretum prævidens me volitum amare, decernit concurrere ad amorem, & hoc sensu voluntas mea est causa illius volitionis, qua vult concurrere ad amorem potius, quam ad odium: at quod velit concurrere ad amorem B. vel C. non potest venire ex me, quia non discerno inter illos amores, nec per consequens me determinatus eram ad alterutrum:

CONCLUSIO III.

Determinatio concursus Dei quoad speciem effectuum venit à creatura. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto [I] Quia causa superior (quæ est indeterminata propter illimitationē virtutis activæ) determinatur ad agendum concurrente aliqua causa particulari, aut inferiori; sicut sol ad generandum homin-

[I] d. 3. q. 7. BB. n. 39.

hominem, concurrens se Bove, &c. ergo ex prema, & indeterminata, sic determinata ut igne praesente luntate agente, & producat cum illa a

Prob. 2. quia Dei creaturarum juxta concurrat ad hos, gentia creaturarum

Prob. 3. specialiter determinaret voluntatem odiendum, vel dum, & ipsa non est quæ est ad actus opfide: ergo causa quoad speciem actus

Objic. 1. sequeretur Deo, ergo non determinatur.

Respondeo dist. 1. efficienter, aut formæ, aut formæ alicujus ex parte creaturæ, nem virtutis, neg. 2. nem infinitam potest effectus numero, & secundæ ex se, autuntur, exigunt, ut etus; v. g. ignis ad generationem bovis

C O N C L U S I O N E

Determinatio concursus Dei quoad speciem effectuum venit ab ipsa, non potius à Deo:

Prob. 1. pars eius hoc, quod possit nre, vel odisse; sed vel non amare, ergo se ipsam determinat plenè libera.

[I] Scotus ibid.

hominem , concurrente homine , & bovem , concurren-
te bove , &c. ergo ex Scoto , Deus , qui est causa su-
prema , & indeterminata propter illimitationem vir-
tutis , sic determinatur quoad speciem à causa secunda ,
ita ut igne presente , & coagente producat ignem , vo-
luntate agente , & se determinante ad amorem , ipse
producat cum illa amorem .

Prob. 2. quia Deus decretit concurrere ad effectus
creaturarum juxta illarum exigentiam ; ergo quod
concurrat ad hos , vel illos specie actus , venit ab exi-
gentia creaturarum .

Prob. 3. *specialiter de causis liberis* ; Quia si Deus
determinaret voluntatem ad amandum , v. g. quando
est odiendum , vel è contra determinaret ad peccan-
dum , & ipsa non esset libera libertate contrarietas ,
quæ est ad actus oppositos ; sed hoc est erroneum in
fide : ergo causa libera non determinatur à Deo
quoad speciem actus .

Objic. 1. sequetur dependentia , & imperfectio in
Deo , ergo non determinatur .

Respondeo dist. aut. si determinaretur à creatura
efficienter , aut formaliter , & defectu virtutis activæ ,
aut formæ alicujus ; conc. aut. si per puram exigentiam
ex parte creaturæ , & ex parte sua propter illimitatio-
nem virtutis , neg. aut. Deus ergo propter illimitatio-
nem infinitam potentię suę est indifferens ad infinitos
effectus numero , & specie diversos ; singulæ verò cau-
se secundæ ex se , aut ex circūstantiis , in quibus reperi-
untur , exigunt , ut concurrat cum illis ad tales effe-
ctus ; v. g. ignis ad productionem caloris : Bos ad ge-
nerationem bovis , voluntas ad amorem , &c.

C O N C L U S I O I V.

Determinatio quoad exercitium in causa libera ve-
nit ab ipsa , non à Deo : in naturalibus verò ve-
nit potius à Deo :

Prob. 1. pars ex dictis , causæ libertas consistit in
hoc , quod possit non solum agere contraria , v. g. ama-
re , vel odire ; sed etiam agere , vel non agere , amare ,
vel non amare , quæ dicitur libertas contradictionis ;
ergo se ipsam determinat ad exercitium : alioqui non
esset plenè libera .

Prob. 2. pars, quia quod ignis hic, & nunc calefaciat, vel non calefaciat, & quod Deus concurrat, pendet quidem immediatè ab exigentia ignis in his circumstantiis positi; sed talis dispositio circumstantiarum, ex qua oritur talis exigentia, venit ex dispositione providentiae divinæ, ergo haec determinatio est à Deo. Nec in his video difficultates ullius momenti.

Q U A E S T I O VII.

*De concurso creature ad effectus supernaturales,
seu de Potentia obedientiali.*

EA est perfectio divinæ potentie, quod non solum per se potest efficere opera, quæ superant vires naturæ, sed etiam potest elevare creaturas, & illis uti ad illa patranda, & facultas, qua creaturæ possunt ad concurrentem cum Deo ad hęc opera, vocatur *potentia obedientialis*.

Potentia Igitur *obedientialis* est capacitas creature concurrendi ad effectus supernaturales, & duplex est: *activa*, per quam cooperatur ad productionem talium effectuum, & *passiva*, per quam elevatur ad receptionem formæ supernaturalis, & de utraque quarum, consistit in creatura ad quoslibet effectus producendos: v. g. in musca ad creandum, vel producendum mundum, & ad omnes formas recipiendas v. g. in musca ad recipiendam visionem Dei. Dicitur autem *obedientialis* quia dicit ordinem ad Deum, cui subjicitur, in personam, vel in re, qua est, faciat, quidquid vult, & huic opponitur *potentia imperatrix*, qua Deus per creaturam, aut in creatura operatur quaecumque vult. Unde

Concursus Dei, aliud est *ordinarius*, & *naturalis*, quo operatur cum creatura secundum leges ordinarias, quas constituit in rerum natura; aliud *extraordinarius*, & *supernaturalis*, quo operatur secundum leges extraordinarias, sive quoad substantiam, scilicet cum res, quas operatur, absolute sunt supra vires, & leges nature, ut visio Dei in intellectu humano; sive quoad modum, ut cum res, quam operatur, est quidem in se ordinis nature, sed modus, aut circumstancies sunt extraordinariæ; ut visio in eccl. visio enim est na-

est naturalis miraculum.

Datur plus est pars est contra versa inter se.

Prob. 1. per supernaturalem *supernaturalrum ad rece* quocumque *to datur tali*

Prob. 2. elevari ad non da ut in potentia ergo datur

Prob. 2. ubi docet al pientiam in mus accide materiali,

Objectionem ad alias tenui Scotti, [3]

Datur tam

*Prob. 1. instanti fu*stantanea quantum quantum inducitus, *tio fuerit propterista*

[1] 9.m
[4] 3.d

est naturalis in se , sed non potest esse in cęco , nisi per miraculum .

C O N C L U S I O I .

Datur potentia obedientialis passiva , sed probabilitus est , eam non esse in quolibet ad quolibet . 1. pars est communis . 2. contra pluimnos , & contra versa inter Seo illas .

Prob. 1. pars ex Scoto [1] vocante hanc potentiam supernaturalem , quia per hanc materia subjicitur agenti supernaturali , seu illimitato illimitate scilicet quantum ad receptionem cuiuslibet perfectibilis in esse , & quocumque modo , & quocumque ordine , ergo ex Scoto datur talis potentia .

Prob. 2. quia ex si de constat humanitatem Christi elevari ad receptionem unionis hypostaticæ , qua non datur supernaturaliter . Unde natura illa erat in potentia obedienciali , ut uniretur verbo , inquit , ergo datur potentia illa .

Prob. 2. pars ex eodem Scoto à nobis cit. in Metaph. [2] ubi docet albedinem non posse recipi in Angelo , nec sapientiam in lapide , uno verbo , probabiliter censimus accidens spirituale non posse recipi in subjecto materiali , nec materiale in spirituali .

Objectiones ibi solutas reperies , quamvis partem adversam non putem improbabilem , quam alias tenui , nec deserui nisi propter authoritatem Scoti , [3] quam non video bene salvare à Poncio .

C O N C L U S I O II .

Datur potentia obediencialis activa in creatis , non tamen in quolibet ad quolibet .

Prob. 1. ex Scoto , [4] dicente , Keatam Virginem instanti fuisse cooperatam Spiritui sancto in actione instantanea (scilicet generationis corporis Christi) & quantum ad formam sustantialem istius termini , & quantum ad ubi & figuram , & densitatem ; licet subito inductus , &c. sed nullus dubitat , quin ista generatio fuerit supernaturalis in Virgine , & addit , quod propter istam potentiam activam naturalem (naturalis

P 5

secun-

[1] 9.met.q.12.n.4. [2] De Accid. [3] Disp. 38.n. 121 ,
[4] 3.d.44.q.un.B n.8. &c.

secunditas) qua operabatur, potest dici naturalis mater Christi, & tamen propter modum exequendi actum hujus potentie duplice non naturalem, potest dici non naturaliter, sed miraculose genuisse.

Prob. 2. ex eodem, & aliis. [1] Intellectus concurrit activè ad actus fidei, spei, & charitatis, & visionis beatificæ, sed hi actus sunt supernaturales, etiam in substantia, ergo, &c. prob. ant. visio beatifica (idem est de amore) habet supernaturalitatem, & vitalitatem; supernaturalitatem quidem habet à lumine gloriae, (& actus alii à gratia) sed vitalitatem, non potest habere nisi ab intellectu; ergo intellectus concurrit activè ad actus supernaturales, prob. min. lumen gloriae, nec gratia, nec alii habitus non sunt vitales; ergo non possunt dare vitalitatem illis actibus,

Confir. De actibus fidei, & charitatis, quia non solum illi sunt vitales, sed etiam liberi; sed non habent libertatem, nisi à voluntate, ergo voluntas verè concurrit effectivè ad tales actus, & certè si habitus illi supernaturales essent tota ratio agendi, ubicumque illiescent, essent & actus; quod est falsissimum.

Confir. 2. ex Conc. [2] Trid. si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum, veluti in anime quoddam instrumentum nihil omnino agere, mereque passivè se habere; anathema sit: ergo ex concilio, voluntas concurrit effectivè ad actus illos supernaturales.

Prob. 2. pars ex Scoto [3] negante Deum per misericordiam posse creare Angelum, & licet posset creare frigus absolute, non tamen posset per calorem, ita quod calor sit in aliquo ordine causa activa respectu frigoris. [4] Item negat in Sacramentis viam activam Physicam respectu gratiae; & in igne Tartareo actionem Physicam in animas damnatas; ergo non admittit potentiam activam ad quodlibet.

Prob. 2. potentia obedientialis passiva non est in quolibet, ergo nec activa, Prob. conseq. nam plus requiritur ad agendum, quam ad patiendum, ergo minus debet asseri activa.

Prob. 3. ex eodem [5] si alicui nature repugnat, quod

[1] ibid. G. n. 14. Mid. d. 49. q. 11. k. m. 9. [2] Sess. 6. can. 4. [3] 4. d. 1. q. L. E. n. [4] ib. d. 44. q. 2. [5] Dist. 1. q. 1. d. 1.

P
quod sit principium est possibile, quod illarum; sed in tates, & effectus in re repugnat a pure passiva. 2. terius contrarii goris, substanti les; lapis non &c. ergo non da
Objicies 1. co nem posse natu seq. ergo, &c. cursus ad illam dere. Prob. con lter juxta pot homo haberet ad visionem D illum.

Respondeo i dist. min. 3. h posset concurre ordinario, & t cui sufficeret c neg. min. Deu dinarium causa suo ad tales e cognitionem sic in suo ord nario.

Objicies 2. ad ferendum dum, quia p prob. maj. nam dū illud: erg

Respondeo non repugna probationem categoriem ant. Sequitur ideo concurr formica. Qu

Objicies 3.

quod sit principium activum aliquarum actionum, non est possibile, quod per aliquam potentiam sit principium illarum; sed multis naturis repugnant plures activitates, & effectus, ergo, &c. prob. min. materiae primæ repugnat activitas Physica; quia essentialiter est purè passiva. 2. uni contrario repugnat productio alterius contrarii, ut dicebamus de calore respectu frigoris, substantiæ non viventi repugnant actus vitiales; lapis non potest elevari ad visionem Dei, v. g. &c. ergo non datur potentia activa ad quodlibet.

Objicies 1. contra. i. partem. Sequeretur hominem posse naturaliter videre Deum; sed falsum conseq. ergo, &c. Prob. maj. deberetur illi naturalis concursus ad illam visionem, ergo naturaliter posset videre. Prob. conseq. Concurrus Dei debetur naturaliter juxta potentiam naturalem, & innatam, sed homo haberet potentiam innatam, saltem remotam ad visionem Dei, ergo illi deberetur concursus ad illum.

Respondeo neg. maj. i. argumenti & ant. 2. & dist. min. 3. haberet potentiam imperfectam, qua posset concurrere ad visionem cum concursu extraordinario, & supernaturali; conc. min. perfectam, cui sufficeret concursus generalis, seu ordinarius; neg. min. Deus autem non debet concursum extraordinarium cause, quæ non est completa in ordine suo ad tales effectus. Dico, *in ordine suo*, quia ad cognitionem naturalem potentia ejus completa est sic in suo ordine, ut non egeat nisi concursu ordinario.

Objicies 2. sequeretur formicam posse compleri ad ferendum pondus infinitum, sed hoc est absurdum, quia potentia illa esset infinita, ergo, &c. prob. maj. nam haberet potentiam inchoatam ad pondus illud: ergo, &c.

Respondeo, supposito, quod pondus infinitum non repugnaret, conc. maj. & neg. min. & dist. probationem ejus potentia illa esset infinita Syncategorematicè, conc. ant. Categorematicè, neg. ant. Sequitur ergo, quod nullum est pondus, quod ideo concurrente supernaturaliter non posset ferre formica. Quid inde?

Objicies 3. illa potentia elevaretur ad sic agendum

naturalis ma-
nendi actum
potest dici non

concurrit
& visionis
les, etiam in
beatifica (i.
tatem, & vi-
habet à lumi-
vitalitatem,
go intellectus
, prob. min.
habitus non
talitatem il-

ia non solum
habent liber-
erè concurrit
us illi super-
unque illies-
im.

it liberum ho-
atum, veluti
omnino agere,
ergo ex con-
is illos super-

um permis-
& creare frigus
ita quod calor
& frigoris. [4]
Physicam ref-
em Physicam
ut potentiam

a non est in
nam plus re-
m, ergo mi-

ræ repugnat,

quod

] Sess. 6. can. 4.
Dist. 1. q. 1. dis.

per aliquam qualitatem, seu virtutem in ipsa rece-
ptam, vel per nihil intrinsecum, sed neutrum dici
potest, ergo, &c. p. ob. min. 1. non admittimus il-
lam qualitatem superadditam. 2. si nihil recipiat: er-
go non plus poterit efficiere, quam ante.

Respondeo neg. min. quoad utramque partem. 1.
enim intellectus compleatur. & elevatur ad actus su-
pernaturale fidei, & visionis Beatae per habitus su-
pernaturales fidei, & luminis gloriae. 2. id etiam fe-
ri posset per concursum extrinsecum ex parte Dei ex-
traordinarium. Quid inde?

Inst. habitus illi dantur ad simpliciter operandum,
ergo non preter ponunt propter a naturalem in causa.

Respondeo d. st. art. Ad simpliciter quoad supernatu-
ralitatem, conc. ani. absolute, ita ut nihil presup-
ponatur potentiae naturalis activae in potentia, neg.
art. Dicuntur dari ad simpliciter operandum, quia
actus sunt supernaturales in substantia; sed vitalitas,
& libertas, quae in illis est, non potest venire, nisi
ab intellectu, & voluntate.

Objectiones contra 2. partem. 1. Intellectus potest ele-
vari ad videndum Deum, qui est invisibilis, ergo &
ad quodlibet aliud; & ita de quolibet alio, Probl.
conseq. non potest afferri in ajo. ulla di prepositio ul-
lius alterius rei ad quodlibet opus, quam inter Deum,
& intellectum, a quo diffat in unitate, ergo, &c.

Respondeo neg. conseq. & art. prob. quia nec Deus
est essentialiter invisibilis ab intellectu, nec intellec-
tui repugnat illa visio: bene vero plures effectus re-
pugnant pluribus; ut patet ex fundamentis conclusio-
nis; quod tanto verius est, quia fides docet dicitur ta-
lentum visionem, quod non docet de aliis.

C O N C L U S I O I V.

Proteritia obedientialis nihil est distinctum realiter
ab entitate creature, sed pura relatio subjectioonis
in illa fundata, quatenus cum auxilio supernaturali
potest attingere effectus, quos natu aliter, & cum na-
turali, & ordinario concursu non potest attingere.

Prob. ex Scoto cit. Concl. 1. nam sic explicat poten-
tialitatem obedientialem, secundum quam materia v.
g. subjicitur agenti supernaturali quoad perfectibilita-
tem, idem dicendum de potentia activa.

Prob.

Prob. 2. quia
per additum sive
sufficienter expl cat

Potentia obedie-
solos effectus
turaliter aliquos
terias, & object

Explico, [1] a
vam in intellect
naturaliter intel
abstractivæ, &c.
genera ionem te
stantia s. pernat
fœconditatem, &
rere, sicut alia

Quares, an
dinarium debea
an extrinsecum

Respondeo, i
intrinsecum, v
spei, & charita
gloriae, & habit
per concursum
qui per similes
sed de his in T

D I

De C

D
fici
eju
do
se
tur, ut eis no

quit S. Augu

[1] 9. met. q.
99. 461.

Prob. 2. quia nulla est necessitas afferendi aliquid superadditum sive ad passivam, sive ad activam, & sufficienter explicatur per illam aptitudinem, ergo, &c.

C O N C L U S I O V.

Potest ita obedientialis actio possit limitari ad illos solos effectus, & potentias, quae possunt habere naturaliter aliquos actus imperfectiores circa casualem materialias, & objecta.

Explico. Si admittimus potentiam obedientiale actum in intellectu ad visionem intuitivam Dei, quia naturaliter intellectus habet aliquos actus cognitionis abstractivae &c. Item ibiuitur B. V. M. concensus ad genera rationem temporalem Christi, licet ipsa sit in substantia supernaturalissima; quia naturalem habebat secunditatem, qua pertinet ad generationem concurrens, sicut alia maties, ut docet Scotus. [2]

Quares, an ille concensus, sit auxilium extrordinarium debeat esse quia intrinsecum agenti naturali, an extrinsecum.

Respondeo, ut jam intinimus; aliquando id fieri per intrinsecum, ut in visione beata, & actibus fidei, & spei, & chapitatis, ad quos anima elevatur per lumen gloriae, & habitus virtutum illarum: aliquando etiam per concussum pure extinsecum, ut accidit in his, qui per similes actus disponunt se ad tales habitus; sed de his in Theologia.

D I S P U T A T I O X I I I .

De Causa Exemplari, seu Ideali.

DE A, seu Exemplar se tenet ex parte efficientis, ideo ad plenam intelligentiam ejus restat explicare, quid sit, & quomodo Exemplar influat in effectum agentis effectivi: in Ideis autem tanta vis constituitur, ut eis non intellectis nemo sapiens esse possit, inquit S. Augustinus. [3]

QUAE-

[1] 9.met.q.12.n.4. [2] In 3.d.4.q.un.B. [3] L.85.
99.461.

QUÆSTIO UNICA.

An, & quid sit Causa Exemplaris.

Exemplar, seu idea est id, ad quod respicit agens, dum operatur; & aliud est *æternum*, quod est in mente divina, aliud *temporale*, quod est in agente creato. *Æternum* describit Scotus [1] ex Augustino, rationem in mente divina, secundum quam aliquid est formabile extra, & secundum propriam rationem ejus; & sic *temporale* est, ratio in mente artificis creati, secundum quam aliquid est formabile ab ipso ad extra. Istud dividitur in *externum*, quod artifex habet præ oculis, & *internum*, quod habet in mente, & adhuc subdividitur in *objectivum*, & *formale*; *objectivum* est ipsum Exemplar, ut cognitum; *formale*, est cognitio ejus. Quærimus ergo, quid sit proprie Exemplar; in quo consistat: an habeat rationem cause distinctæ ab aliis, an reducatur ad unam ex illis, & quæ sit causalitas ejus.

CONCLUSIO I.

Idea, seu Exemplar rectè describitur id, ad quod respicit agens, dum operatur, ut ad ejus imitationem producat effectum. Patet ex definitione Scotorialata. Dicitur id, ad quod respicit agens; & in hoc convenit cum causa finali, quia illam etiam respicit agens, dum operatur, cetera ponuntur ad differentiam causæ finalis, & aliarum, neque enim agens intendit imitari; sed attingere, & consequi finem; nec in hoc immorandum.

CONCLUSIO II.

Ratio formalis ideæ consistit in conceptu objectivo, ad quem terminatur cognitio, seu idea formalis.

Prob. i. ex doctore, [2] dicente, quod lapis intellectus potest esse idea, sicut arca in materia potest dici ratio respectu arcæ in materia, non dicit cognitio lapidis, que est idea formalis; sed lapis intellectus, seu cognitus, qui est

[1] 1.d.35.9.un.n.12.

[2] ibid. & 7.metaph.1.23. & 30.n. 52.

est conceptus obnotandum, inquit stoteles ipsum Ex ipsa res artificialis

Prob. 2. Idea intendit assimilare suum opus re verbi gratia, donec pector noto sed ad imaginem mente, & post me ideæ, non exemplari objec ptura, [1] Instribi in monte m. Inspice, & fac quam habes de quod monstrata

Objic. i. ex Sa stinus, [3] & a nes, voluntat venire non po formales.

Resp. neg. in se cognitum, & dum quod ter

Objic. i. Id git, ipsi repræ ciendo, sed ha li, non verò ob formali. Prob. & determina mam reali tellectualen conceptus fo

Resp. neg plar, pro ut a le, quod hab rē, & propria quod, non v Deo, cuius v non habet r

[1] Exodus 2

est conceptus objectivus , & clarius post Aristotelem, notandum, inquit, quod speciem artificiati vocat Aristoteles ipsum Exemplar , sive ideam artificiati , quae est ipsa res artificialis posita in intellectu objectivè.

Prob. 2. Idea est id , ad quod respicit , & cui agens intendit assimilare suum opus ; sed intendit assimilare suum opus rei cognitæ , non verò sui cognitioni , verbi gratia , domui , quam in mente habet , ergo , &c. certe pictor non reflectitur ad cognitionem suam , sed ad imaginem , quam habet præ oculis , vel in mente , & post opus factum ut videat , si est conforme ideæ , non comparat illud suæ cognitioni , sed exemplari objectivo . Quod non leviter patet ex Scriptura , [1] Inspice , & fac secundum Exemplar , quod tibi in monte monstratum est : non dicit Deus Moysi , Inspice , & fac secundum visionem , aut cognitionem , quam habes de Exemplari ; sed secundum Exemplar , quod monstratum est , ergo ratio ideæ est in objecto .

Objic. 1. ex Sanctis Patribus. Dionysius , [2] & Augustinus , [3] & alii ideas vocant divinas prædestinaciones , voluntates , rationes æternas , &c. sed hæc convenire non possunt conceptibus objectivis , ergo sunt formales .

Resp. neg. min. Nam convenit rebus secundum esse cognitum , quod habent in mente divina , & secundum quod terminant ejus cognitionem æternam .

Objic. 1. Idea determinat actionem artificis , & dirigit , ipsi representando opus faciendum , ne erret in faciendo , sed hæc competunt cognitioni , seu ideæ formalis , non verò objectivæ , ergo ratio ideæ est in conceptu formalis . Prob. min. Sicut agens naturale constituitur , & determinatur in actu primo ad agendum per formam realem ; ita agens intellectuale per formam intellectualem , sed hæc forma est ipsa intellectio , seu conceptus formalis , ergo , &c.

Resp. neg. min. utriusque argumenti . Nam Exemplar , pro ut ad cognitum , & secundum esse intentionale , quod habet in intellectu , per illam cognitionem verè , & propriè dirigit Artificem . Idea enim est id , ad quod , non verò id , quo respicit . Dico artificem ; nam in Deo , cuius voluntas est se ipsa recta , & infallibilis , idea non habet rationem regulæ , propriè loquendo .

Ob-

[1] Exodi 25. [2] Dionys. c. 5. de div. nom. [3] Aug. loc. cit.

Objic^s. 3. Ratio ideæ convenit rei secundum esse, quod habet, vel in intellectu, vel extra illum; sed neutrum dici potest, ergo ratio ideæ non est in conceptu objectivo. Prob. min. Nam extra intellectum res factenda non est Idea, sed ideatum: in intellectu vero illud esse est pura denominatio extrinseca, ergo secundum neutrum esse est idea.

Resp. neg. min. Nam res est idea secundum esse reale suum, prout cognitum, ita ut cognitio non sit ratio formalis, *sic quia*, sed conditio necessaria, ut causet, & dirigat: unde cognitio facit quidem ad rationem ideæ, & ad eam concurredit, sed non est propriè, & directè idea.

Objic^s. 4. Si idea est conceptus objectivus, vele^t ipsa res, quæ sit extra, vel alia; sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. 1. Non est res eadem: alicuius id est causa sui; idea enim est causa ideati. 2. Non alia res, quia Deus non habet aliud in mente, quam id, quod operatur extra, & artifex creatus dicitur habere opus suum in mente.

Resp. neg. min. & dist. prob. ejus quod ad 1. partem. Idem non potest causare ipsum, secundum idem esse, concant. secundum diversum esse, neg. ant. & consiq. Res autem secundum esse objectivum, & intentionale, quod habet in intellectu, causat se ipsam secundum esse reale, quod accipit extra. Idem est de causa finali, ut dicemus, nec in hoculla est difficultas. Idem dicitur ad al'ud argumentum, quo dicitur esse similitudo inter ideam, & ideatum; ergo debent distingui; nam idem potest esse sibi simile secundum distinctione, loquendo de similitudine imitationis, non vero univocationis. Ideatum igitur in esse reali, & externo est simile sibi in esse intentionalii, & objectivo; possent alia objic^s de ideis divinis, sed haec ad Theologos.

C O N C L U S I O III.

Causa Exemplaris non influit Physice in effectum, seu causaritas ejus non est Physica, sed moralis, seu intentionalis.

Prob. 1. ex Doctore dicente, quod Idea, v.g. Domus non est nisi habere rationem objecti, respectu sua cognitionis,

tionis, quantum notitiam, vel invenitur in mente, movetur ab artifice, non habet realer intentionalem.

Prob. 2. Quia sed Exemplar causa.

Prob. 3. Idea cognita, non habet Physicam, nam.

Prob. denique. Effectum, nisi qualiter determinat illicet, sed hoc non facit in causa, nec effectus ea saltem distingue.

Objic^s. A&C. Sed actio agentis.

Resp. dist. maxime, conc. maj. causa non existens.

Objic^s. 2. F. gillum, velut in Physica, ergo.

Resp. neg. maxime, exemplar, sed in.

Causalitas

Prob. 1. par tam ex Scoto, in quatuor generibus multiplicitate faciliè reduc-

Prob. 2. participlati, que cōjectivè, & in intellectu, vel sententiā, quia cipium ad prop

&c. dicit alib

tionis, quantum ad istas conditiones, causare scilicet notitiam, vel mensurare; quia intellectus, qui movetur in mente, vel quidditate in sensibilibus, non movetur ab artificiali, ut artificiale est; ergo Idea non habet realem causalitatem, ex Scoto, sed intentionalem.

Prob. 2. Quia nihil potest causare se ipsum Physicè, sed Exemplar causat se ipsum, ergo nō causat Physicè.

Prob. 3. Idea est res facienda, ut cognita, sed, ~~ut~~ cognita, non habet esse reale, ergo nec causalitatem Physicam, nam operari sequitur esse.

Prob. denique. Idea non habet aliam causalitatem ad effectum, nisi quatenus manet objectivè in agente, & sic determinat idud ad producendum talem effectum; Sed hoc non facit producendo quidquam Physicè, nec in causa, nec effectu, ergo causalitas ejus non est Physica saltem distincta à causalitate, & actione agentis.

Obijcies. Actio agentis procedit etiam ab Idea; sed actio agentis est Physica, ergo, &c.

Resp. dist. maj. Precedit ab idea intentionaliter existente, conc. maj. realiter existente, neg. maj. & cons. Nā causa nō existēs realiter non potest influere realiter.

Objicies 2. Figura imprecta in cera causatur per sigillum, velut Exemplar; sed hæc causalitas sigilli est Physica, ergo causalitas id est.

Resp. neg. maj. Sigillum enim non se habet, ut Exemplar, sed instrumentum.

C O N C L U S I O IV.

Causalitas id est non constitutus speciale genus causæ, sed reducitur ad efficientem. Est communior.

Prob. 1. pars ex dictis disp. de causis in communi; tam ex Scoto, quam ex aliis. [1] Nam divisio causæ in quatuor genera est receptissima, & nulla est necessitas multiplicationis generum illorum, cum possit facile reduci ad efficientem. Ideò

Prob. 2. pars ex Doctore. & Aristotele. [2] Idea artificiali, que est ipsa res artificialis posita in intellectu objectivè, & in esse cognito, pista ipsa sanitatis, vel dominus intellectus, vel imaginata, & hæc vocatur prima substantia, quia ab ea ut à causa effectiva sumitur principium ad producendum in re extra ipsum artificialium, & c. dicit alibi clariss, quod attribuere alium effectum

cause

[1] 7.met.t.23.n.52. [2] 1.d.36.q.un.B.n.s,

causæ exemplari , & alium causæ efficienti , non videatur probabile , quia causa exemplaris non est nisi quod. dam efficiens : efficiens enim dividitur in efficiens per intellectum , sive propositum : & efficiens per naturam , secundum Philosophum . [1] Sicut ergo naturaliter producens non est alia causa a efficiente , ita est idem effectum , & exemplar productum abicimus intelligentis , inquantum est intelligens , & inquantum exemplaris .

Prob. 2. ex hoc texu . Sicut se habet forma naturalis ad suum effectum in producente . ita forma intelligibilis ad suum in intelligenti , sed forma naturalis , prout est ratio agendi in producente , est efficiens , ergo & forma intelligibilis , seu idea , prout est ratio producendi , erit efficiens , nam anima in vivente est quidē causa formalis prout informat corpus sed prout est ratio producent actus vitales , est causa efficiens .

Prob. ex SS. Patribus , D'onyfio , [2] & Aug. [3] qui dicunt , deinde exemplaria esse causas effectrices resū .

Prob. denique . Quia , cum non constituat speciale genus causæ nullum est , ad quod melius reducatur , quam ad efficientem , ut facile patet discursu per alias causas .

Objec. i. contra i. partem . Causa finalis habet proprium genus , ergo & exemplaris . Prob. cons. Idem finalis habet suum genus , quia est id propter quod aliquid fit , sed exemplaris est id , secundum quod , seu ad cuius similitudinem aliquid fit , ergo habet proprium genus .

Resp. neg. cons. utramque . Nam disparitas est , quia idea est quedam forma intentionalis , quæ compleat agens , ut agat , unde cum ipso integrat unam causam efficientem , non ita est de fine , qui supponit illud completum , & moveret illud per modum amati .

Inst. Tam finis pertinet ad agens , quam idea , ergo tam pertinet ad efficientem , quam idea . Prob. ant . Tam necessariò debet agens moveri à fine , quam dirigere ab idea , ergo , &c .

Resp. neg. ant. & cons. prob. Nam illa necessitas venit ex nexu causarum , quæ omnes debent concurrere , unde hinc non debet concludi , quod finis spectet ad constitutionem , & complementum agētis , sicut idea .

Ob-

[1] 2.phys.t.49. [2] De Div.nom. c.4. & 5.

[3] lib.12. de civit.c.23.

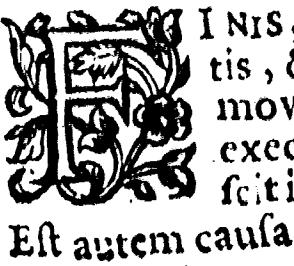
Objecies contra 2. stioni propter quid , Prob. ant. Quærentis sit per notam capiō id fecit , ut resp

Resp. neg. ant. & sio primariò , & di- mitantem Socrate

Objecies 2. Idea se formæ , ergo pertin- ant. Dat speciem ei eti , est causa formæ

Resp. neg. ant. & eti directivè , & constitutivè , neg. quatenus dirigit a vel sub hac forma constitutiva effect

D I S P

I NIS

tis , &

mov

exec

scit i

Est autem causa

Q

An

Finis sumitu rei , & sic ejus , & mors quod intendit ejus , seu qui consequendum nostrarum op cui appetimus cui appetimus sit principalior

[1] Collat. 30

Objicies contra 2. partem, per Ideam satisfit quæstioni propter quid, ergo spectat ad causam finalē. Prob. ant. Quærenti, cur statua Socratis sit sima, satisfit per notām causæ finalis, dicendo, quod sculpsit id secit, ut repræsentaret Socratem, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & cons. prob. Nam illamet responsio primariō, & directè allegat efficientem, prout imitantem Socratem.

Objicies 2. Idea sortitur suum effectum per modum formæ, ergo pertinet ad causam formalē. Prob. ant. Dat speciem effectui, sed quod dat speciem effectui, est causa formalis, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & dist. maj. prob. Dat speciem effectui directivè, & effectivè, conc. maj. formaliter, & constitutivè, neg. maj. Dat speciem, & formam, quatenus dirigit ad producendum effectum illum, vel tub hac forma potius, quam aliter, non verò est constitutiva effectus.

DISPUTATIO XIV.

De Causa finali.

INIS, qui est primus in intentione agens, & per consequens primus causat, quia movet agens ad agendum, est ultimus in executione, seu assequitione, in qua quiescit idem agens. De illo hic disputamus. Est autem causa nobilissima, inquit Doctor. [i]

QUESTIO I.

An, & quid sit causa finalis.

Finis sumitur aliquando pro termino cujuscumque rei, & sic punctum terminativum lineæ est finis ejus, & mors finis vitæ, sed hic sumitur pro bono, quod intendit agens, dum agit, & duplex est, finis cuius, seu qui, & finis cui: primus est, propter quem consequendum agens operatur. Sic Deus est finis nostrarum operationum, posterior verò est ille, cui appetimus bonum illud, v. g. proximus est finis, cui appetimus felicitatem, & quæritur, uter illorum sit principalior finis.

2. Dividitur in finem *efficiendum*, & non efficiendum ille est, qui intenditur, ut fiat, v. g. sanitas, iste, qui presupponitur existere, sed non conjugitur cum fine *cum*, ideo movet agens ad eum prosequendum, ut Deus, quem prosequimur, ut fruamur illo.

3. Alius est *objektivus*, scilicet bonum ipsum, quod optamus, ut Deus, sanitas, divitiae, &c. alius *formalis*, scilicet consecutio talis boni, hi fines agunt inseparabiliter, uterque movet simul.

4. Est *finis operis*, seu *intrinsicus*, & *finis operantis*, primus est, ad quem opus ex sua natura ordinatur, ut sanitas est finis medicinae, alter est, quem sibi praesigit operans, sic sanitas, vel luxum est finis medici, primus dicitur etiam *intrinsicus*, & 2. *extrinsicus*.

5. Finis *ultimus*, qui non ordinatur ad ulteriorem finem, nec amatur ad consequendum ulterius bonum, & non *ultimus* qui ordinatur ad ulterius bonum consequendum, ut si ames medicinam propter sanitatem, & sanitatem a latitudinem vitam atenam; haec est finis *ultimus*, illa non *ultimus*, propter dicitur etiam *remotus*, posterior *proximus*.

6. *Finis generationis*, propter quem sit generatio, seu qui per generationem acquiritur, ut *forma*, aut *compositum*, & *genus*, quia est usus rei per generationem acquisitae, ut *habitatio* est finis domus.

7. *Finis verus*, qui habet bonitatem honestatis à parte rei, & *apparens*, qui ostenditur à ratione errante, seu qui habet honestatem apparentem: qualis est bonitas utilitatis, aut voluptatis, quam sibi praesigit homo in rebus [1] & *prefixus*, seu *presitus*, quem voluntas ex libertate sua vult, & sibi praesigit. His positis, querimus, an finis sit vera causa, & ad quem istorum ratio causæ conveniat.

CONCLUSIO I.

Finis rectè describitur id, cuius gratia, seu proprius quod aliquid sit. Ita communiter.

Prob. 1. ex Scoto post Philosophum: [2] Iste enim describit finem, id, cuius causa aliquid sit, ut finis

am.

[1] Scotus 1.d.1.q.1.8.de tertio art.n.4.D.

[2] L.S.metaph.1.¶ h.2.6.8.dist.2.q.7.n.33

ambulandi est sanitas adducit, & addit, agendum, inquantum Prob. 2. Quia, exceptat naturam hujus singulatur ab aliis, incommuni.

Objic. Tam dicitur & quod creditur pro ambulatio est proprius non designata eadem sufficit ad di-

Resp. d. st.maj. D qualem, & consular ad specificam causam nitione finis. ly p. resp.t, & quod moritur Scotus, [1] quod propositionibus.

C Q

Finis est vera causa Prob. ex Scoto, nem finis ex Philosophationi cause, quia que querit de causa nos respondit, & ritur, &c. ergo.

Prob. 2. Juxta id dicit veram causam nem, ergo finis res pendent in fieri sunt, & contury.

Prob. denique finis vere movet applicationem mea vere causat.

Objic. 1. Vera fluens, sed finis non.

Prob. min. Finis

Resp. dist. m.

[1] 1.d.3.q.7.n.

ambulandi est sanitas ; ille autem hanc definitionem adducit ; & addit , quod finis habet rationem boni ad agendum , in quantum moveat efficiens ad agendum .

Prob. 2. Quia , ex omnium sensu , sufficienter explicat naturam hujus cause secundum te , & prout distinguitur ab aliis , ut patet ex disputatione de causis in communione .

Objic. Tam dicitur , quod res sit propter efficientem ; & quod credi uti propter revelationem , quamquod ambulatio est propriæ sanitatem , sed in illis particula propter non designat causam finaliem , ergo neque hic eadem sufficit ac distinctionem finis ab aliis causis .

Resp. d. Stan. Maj. Dicitur propriæ ad designandum aliqualem , & considerant latitudinem illarum , conc. maj. ad specificam causam rationem , i.e. maj. & conf. In definitione finis . Iy propter significat , quod ejus amore res p. t. & quod moveat efficiens ad agendum , ut loquitur Scotus . [1] quod valde diversum est ab illis aliis propositionibus .

C O N C L U S I O II.

Finis est vera causa physica , & realis .

Prob. ex Scoto , [1] id est post explicatam definitionem finis ex Philosopho concludit , ergo finis habet rationem causæ . quia ad causam facit propter quid , que querit de causa , respondemus per finem . & putamus nos respondere , & assignare causam ejus , quod queritur ; &c. ergo .

Prob. 2. Juxta illud principium particula , propter , dicit veram causam rationem , sed res sunt propter finem , ergo finis est vera causa . Prob. maj. Id , à quo res pendent in fieri , & esse , a fine , propter quem , sunt , & conservantur , ergo , &c.

Prob. denique . Verè movere est verè causare , sed finis verè moveat agens ad prosecutionem boni , & applicationem mediorum ad illius assecutionem , ergo verè causat .

Objic. 1. Vera causa est verè principium per se influens , sed finis non est verè tale principium , ergo , &c.

Prob. min. Finis potius opponitur principio , ergo , &c.

Resp. dist. min. & ant. prob. Non est principium

[1] 1.d.3.9.7.n.3. [2] 1.met.t.2.n.9.

in ordine executionis, conc. min. & ant. in ordine intentionis, neg. min. & ant. Finis enim est principium, & causat, prout est in intentione.

Objic. 2. Causa distinguitur realiter à causato, sed finis non sic distinguitur, ergo, &c. Prob. min. Finis causat se ipsum, ergo, &c.

Resp. dist. maj. Secundum esse, secundum quod causat, distinguitur à causato, secundum esse, secundum quod causatur, conc. maj. & neg. min. secundum aliud esse, neg. maj. & similiter dist. probationem. Nam finis per esse objectivum, & intentionale causat se ipsum in esse physico, & executionis.

Inst. Quidquid est causa causæ, est causa causati, sed finis est causa amoris finis, ergo & ipsius finis.

Resp. dist. maj. Est causa causati in eo-lem genere, conc. maj. in diverso genere, neg. maj. Finalis est causa actionis agentis in genere causæ finalis, & agens, seu actio est causa efficiens finis in executione, & quoad existentiam;

Objic. 3. Causa realis debet existere realiter, cum causat; sed finis non existit realiter, cum causat, ergo non est causa realis. Prob. maj. Quod non existit realiter, non potest habere influxum realem, sed causa realis debet influere realiter, ergo, &c.

Resp. neg. maj. & dist. min. Non potest habere influxum realem independentem ab opere intellectus, conc. mai. realem intentionalem, neg. n. aj. & cons. similiter distincta minori, finis existit intentionaliter in intellectu proponente illum voluntati, & per illum ostensionem voluntas realiter movetur ad volendam illam, & ad eligenda media ad ejus consecutionem.

Objic. 4. Scotus [1] docet finem causare metaphorice, & impropriè, non propriè, sicut efficiens, ergo conclusio non est de mente Scotti.

Resp. neg. cons. [2] Nam actio moralis, & metaphrica non opponitur reali, & physice, sed efficienti, per quam producitur aliqua forma in subjecto, quod movet finis, ergo movet agens metaphorice, non causando realiter aliquid in efficiente, sed solum intentionaliter, quatenus ab eo amatur, & desideratur: movere autem realiter est aliquid causare in illo.

CON-

[1] I.d. I.q.4.n.22. [2] Licher. ibid.

T Am finis cuius
Prob. 1. ex Scoto
Elio, scilicet absolutus
qui voluntio est absolutus
ut sub primo voluntio
potest comparare quicunque.
Unde con-
jus, & finis cui, f-
tatis, ergo ex Scoto
& cuius gratia aliqui-
num, habet ratione-

Prob. 2. Quia uti-
litatem ad aliqui-
rationem causæ Ph-
proximi, quam si
bendam medicina-
quatenus est perfec-
bilis per sanitatem.

Objic. Intentio a-
lus est verè causa
sanitatem, nisi pri-
ficit in sanitate,
sed in homine, q-

Resp. neg. ant.
scilicet in sanitate
ne, cui sanitas et

Inst. Sanitas ha-
nis. Prob. ant. T
per hominem, a-
dii. Cons. patet
quod amatur pro-

Resp. neg. ant.
tur tanquam cp
sed ut perfectio
ut bona, & non

Objic. 2. ex Ph-
est, tale vero, quid
id est, finis est,
causa alicujus, in

[1] 2.d.6.q.1.F

C O N C L U S I O III.

TAM finis cuius, quā finis cui, est vera causa physice.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam, sicut est duplex intellectio, scilicet absoluta, & comparativa, ita etiam aliquā volitio est absoluta, quae est simplicis objecti contentus sub primo voluntate, aliqua est comparativa, & ita potest comparare quodcumque volibile simplex ad quodcumque. Unde concluditur utraque pars, quod finis cuius, & finis cui, per se includit in se objectum voluntatis, ergo ex Scoto, tam illud, quod in se amat, & cuius gratia aliquid sit, & illud, cui, amat, habet rationem finis.

Prob. 2. Quia uterque verè, & à parte rei movet voluntatem ad aliquid facendum, ergo uterque habet rationem causæ Physice. Prob. ant. Nam tam amor proximi, quam sanitatis movet medicum ad adhibendam medicinam: sanitas est bonum appetibile, quatenus est perfectio hominis, & homo est perfectibilis per sanitatem, ergo, &c.

Objic. Intentio agentis silit in fine cui, ergo ille solus est verè causa finalis. Prob. ant. Nemo intendit sanitatem, nisi propter hominem, ergo intentio non silit in sanitate, quae est bonum quod, seu, cuius, sed in homine, qui est finis cui.

Resp. neg. ant. Silit enim in utroque partialiter, scilicet in sanitate, ut in bono hominis, & in homine, cui sanitas est bona.

Inst. Sanitas habet rationem medii, ergo non est finis. Prob. ant. Tunc non amat propter se, sed propter hominem, cui amat, ergo habet rationem medii. Conf. patet ex definitione medii, est enim id, quod amat propter aliud, ergo habet rationē medii.

Resp. neg. ant. utrumque. Nam sanitas non amat tanquam conducens ad affectionem hominis sed ut perfectio ejus, & sic etiam amat propter se ut bona, & non tantum, ut bona alteri.

Objic. 2. ex Philosopho, [2] quod est cuius causa finis est, tale verò, quod non est alius causa, sed est alia i. lius, id est, finis est, cuius causa alia sunt, & ipse non est causa alicuius, inquit Scotus, [3] sed finis, cuius, seu qui,

scu

[1] 2.d.6.q.1.F.n.5. [2] 2.met.t.8. [3] Scotus ibid.

Seu sanitas amatur causa alterius, scilicet propter eum, cui bona est, ergo non est propriè finis.

Resp. dist. maj. Finis ultimus, conc. maj. non ultimus, neg. maj. & cons. loguntur ergo de fine ultimo propter quem illa sic debent esse, ut ipse non sit propter aliud, ut patet ex textu, & Scov, quia in causis non datur processus in infinitum, hoc est, quod intendi tibi.

Objec. Finis cui respectu finis ejus habet rationem subjecti, ergo ejus causalitas non est in genere cause finalis, sed materialis.

Resp. dist. cons. respectu finis cuius, v. g. sanitatis, conc. et respectu voluntatis, & meliorum, que adhibetur propter beatitudinem homini nec. cons. Nam sub hoc respectu, tam sanitas, quam finis cuius, seu, homo, habet rationem finalis, non vero sub alio, sub quo sanitas habet rationem formae, & homo rationem subjecti.

C O N C L U S I O IV.

Finis non ultimus habet veram rationem finis.
Prob. i. ex S. o. o. [i] Voluntas secundum diversos habitus potest nisi seipso quasi circulariter, hoc modo. Ex dilectione Dei in se, unde est actus charitatis, potest imperare actu voluntatis indicivum peccati, & è converso ex actu vindicandi potest imperare affsum charitatis, ad quem sequatur dispergientia peccati, &c. ergo charitatis potest nisi actu penitentiae & alterius cunctiuscumque ei eius, & penitentia potest nisi charitate, &c. & singuli tales auctus habent suam bonitatem, per quam augetur perfectio penitentiae totalis, ut docet infra, ergo non tantum finis ultimus, & remotus, sed etiam immediatus, & non ultimus habet veram rationem finis.

Prob. 2. ex eodem. Quando quis per unam volitionem facit elemosynam, ut sublevet miseriam pauperis, facit actu misericordie, & honestum, & si per ulteriorem actionem ordinat hanc elemosynam ad satisfactionem pro peccatis, ista erit actus penitentiae, sed tunc uterque actus habebit suam bonitatem, ergo & rationem finis.

Prob. 3. Ad rationem finis absolute nihil aliud requiri-

quiritur, quam quod sed ad hoc nihil fac vel non, ergo irreuenire finis, ergo, licetibilis, non impedit finis. Prob. min. honestatis à re; n. tur, & quin ejus g. finis hoc sufficit,

Objec. Ad rationem omnia sicut propter propter aliud.

Resp. neg. ant. Non definit finem id, venit fini in generis & id convenit fini.

Objec. Medium propter aliud; sed appetitur propter auctus appeti propter le habet tantum l. tas non est appetibile.

Respondeo dist. ter, & reduplicat. maj. Nam eadem se simul utilis ad appetere se appetibilis non vero sub secu-

Que sit ratio co- form

Causalitas finis constituitur in effectu in suum dicebamus, per intellectum; unde qua proponitur be sit causalitas illa.

Finis, cum causa intentionale, v. Tom. III.

[i] ubi supra &

quiritur, quām quod sit bonū, propter quod aliud si at sed ad hoc nihil facit, quod illud sit ulterius referibile, vel non, ergo irreferibilitas ulterior non est de ratione finis, ergo, licet finis non ultimus sit ulterius referibilis, non impedit, quin habeat veram rationem finis. Prob. min. Referibilitas non tollit bonitatem honestatis à re; nec impedit, quin propter se ameritur, & quin ejus gratia fiat aliquid; sed ad rationem finis hoc sufficit, ergo, &c.

Objic. Ad rationem finis, ex Philosopho [i] est, ut omnia sicut propter illum, ergo ipse non potest fieri propter aliud.

Resp. neg. ant. Nec id volumen Aristoteles nam primò definit haec id, cuius gratia aliquid sit & id convenit fini in genere; postea addit, *omnia propter ipsum;* & id convenit fini ultimo.

Objic. Medium non potest appeti propter se, sed propter aliud; sed, quod refertur ad ulterius bonum, appetitur propter aliud, ergo non est finis, vel non potest appeti propter aliud. Prob. maj. Medium, ut tale habet tantum bonitatem utilitatis, sed talis bonitas non est appetibilis propter se, ergo, &c.

Respondeo dist. utriamque maj. Medium formaliter, & reduplicative, conc. maj. specificative, neg. maj. Nam eadem res potest esse in se honesta, & in se simul utilis ad aliam: sub prima bonitate est propter se appetibilis, & habere potest rationem finis, non vero sub secunda.

Q U A E S T I O N I I.

Quae sit ratio constitutiva finis, seu in quo consistat formalis causalitas finis.

Causalitas finis est illa formaliter, per quam constituitur in esse talis cause, seu per quam influit in effectum in suo genere cause: influit autem, ut dicebamus, per bonitatem propositam voluntati ab intellectu; unde disputatur, an cognitio intellectus, qua proponitur bonitas, vel ipsa formaliter bonitas, sit causalitas illa formalis.

Finis, cum causat; considerari potest secundum esse intentionale, vel secundum esse reale. I. est esse co-

Tom. III.

[i] ubi supra C. 8.2. phys. 3, 29.

Q gni-

gnitum, quod habet in intellectu, reale vero est illud, quod habet, vel habere potest extra intellectum, & in se: nam, quod amatur, aliquando existit, ut Deus, aliquando non existit, sed potest existere, & movere ad sui productionem, ut sanitas, quam per medicinam quaerimus, si finis causet, & moveat voluntatem secundum bonitatem, ut cognitam, & per cognitionem illam causat secundum esse intentionale; si vero causat secundum bonitatem existentem, aut futuram, seu possibilem; causat secundum esse reale.

CONCLUSIO I.

Finis formaliter non causat secundum esse intentionale, sed secundum esse reale. Est communior contra plures Thomistas.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam, quamquam voluntas sit activa, tamen intellectio, vel objectum apprehensum est illud, sine quo non. Dico, quod oportet dare aliquid prius, quod tamen non sit causa efficiens, sed sit causa, sine qua non. Quod probat de intellectione; & infra docet, quod Balneum intra, id est, prout cognitum, & secundum esse objectivum in intellectu, [2] non est, nisi efficiens, & extra, id est secundum esse reale, quod habet, vel habere potest, movet ut finis. ergo esse cognitum finis, seu cognitio boni movet voluntatem effectivè, & ut conditio, sine qua non, ipsum verò bonum in se movet, ut finis; clare docet alibi, quod diversa est presentia objecti cogniti, prout diversa approximatio eius ad voluntatem, circa quod debet esse actus voluntatis; sed approximatio non est, nisi conditio, ergo & cognitio.

Prob. 2. [3] In hoc consistit causalitas finis, per quod movet voluntatem ad sui prosecutionem, & quo acquisito voluntas quiescit; sed hoc non convenit fini, nisi secundum esse reale, ergo causalitas finis est bonitas secundum esse reale, non vero intentionale. Prob. min. Sanitas v. g. non movet voluntatem ad sui protectionem, nec ad quaerenda, nec applicanda remedia propter suum esse objectivum, quod habet in mente, sed propter suum esse reale.

[1] 2.d.25.q.un.M. & N.n.18. & 19. [2] ibid.Q.n.21.

[3] 2.d.1.q.1.4.contra.3..Art.n.14. & 4.d.49.q.5.l.

P
reale, quod ha-
quod consequen-
media, & volu-
tivo, sed in rea-
nitatis se tenet p-
ma, idea, & in-
sequendum fine-
nis movet effect-
attrahit, allicit,
quam applicant-

Prob. 3. Rati-
sed nemo intend-
mo intendit co-
go cognitio finis

Confir. Deus
ipsum peccatum
& malum reale
go, ut talia, h-

Sequitur ergo
tionalis concurre-
plicatio objecti
voluntas non in-
dum finem per

Objic. 1. [1] O-
est prior effectu
cundum esse in-
cundum illud
nis secundum
ultimus effectu
& volitionis, e-

Respondeo ne
esse reale actu
prior ipsa cogni-
fectu, & hoc su-
sa; sed cogniti
conditio, sine
fertur in incog-

Objic. 2. N
luntatem, sed
ergo finis cau-
ant. De ratione
utroque consis-

eale vero est illa
tra intellectum,
andò existit, ut
test existere, &
itas, quam per
& moveat vo-
gnitam, & per
esse intentionale;
existentem, aut
ndum esse reale.

I.

uni esse intentionis.
Est communior

nam voluntas sit
apprehensum
ortes dare aliquid
s, sed sit causa,
ctione; & infra
rout cognitum,
ectu, [2] non est,
esse reale, quod
finis, ergo esse
vet voluntatem
ipsum vero bo-
cket alibi, quod
ta diversa appro-
d debet esse actus
, nisi conditio,

alitas finis, per
secutionem, &
hoc non con-
ergo causalitas
non vero inten-
movet volun-
quæienda, nec
n esse objecti-
pter suum esse
rea-

[2] ibid. Q. n. 21.
a. 49. q. 5. L.

reale, quod habet, vel habere potest à parte rei, ad
quod consequendum eliguntur, & applicantur illa re-
media, & voluntas non conquiescit in illo esse objec-
tivo, sed in reali, & effectivo, ergo illa cognitio sa-
nitatis se tenet potius ex parte efficientis, tanquam for-
ma, idea, & instrumentum, per quod agit ad con-
sequendum finem intentum: uno verbo, cognitio fi-
nis movet effectum; sed finis ipse, seu sanitas movet,
attrahit, allicit, & ipsa est, quæ appetitur, & propter
quam applicantur remedia, ergo, &c.

Prob. 3. Ratio finis consistit in eo, quod intenditur;
sed nemo intendit cognitionem, quam habet, v. g. ne-
mo intendit cognitionem sanitatis, quam habet, er-
go cognitionis finis non est causalitas formalis ejus.

Contir. Deus amat cognitionem peccati, non vero
ipsum peccatum, ergo objectum ipsum, seu bonum,
& malum reale sunt vera objecta odii, & amoris, er-
go, ut talia, habent rationem finis.

Sequitur ergo, quod cognitionis, seu bonitas inten-
tionalis concurrat tantum, ut approximatio, seu ap-
plicatio objecti ad potentiam, & conditio, sine qua
voluntas non moveretur ad volendum, & prosequen-
dum finem per media utilia.

Objic. 1. [1] Omnis causa secundum id, quod causat,
est prior effectu; sed si vis non est prior effectu, nisi se-
cundum esse intentionale, ergo non causat, nisi se-
cundum illud. Maj. patet ex dictis. Prob. min. Fi-
nis secundum existentiam, & in esse reali, est ipse
ultimus effectus causalitatis ejus, nempe motionis,
& volitionis, ergo, &c.

Respondeo neg. min. absolutè. Nam finis secundum
esse reale actuale, aut futurum, aut possibile, est
prior ipsa cognitione sui; & per consequens prior ef-
fectu, & hoc sufficit ad causandum in hoc genere cau-
sse; sed cognitionis necessaria est, ut causet, quia est
conditio, sine qua non causaret; quia voluntas non
fertur in incognitum.

Objicies 2. Non sola bonitas objectiva movet vo-
luntatem, sed etiam intentionalis; seu cognitionis ejus,
ergo finis causat secundum esse intentionale. Prob.
ant. De ratione finis est, ut attrahat, & ut impellat; in
utroque consistit motus ille; sed non impellit, nisi per

Q. 3

con-

[1] Disp. 9. q. 3.

cognitionem, seu per esse intentionale, quod habet inanima, trahit velò per esse reale, seu objectivum, ergo cognitio est etiam causalitas finis.

Resp. dist. ant. Bonitas intentionalis movet, ut conditio sine qua non, conc. ant. per veram causalitatem, neg. ant. & min. probat. Nam cognitione, quae est in intellectu, non agit Physice in voluntatem, nisi per operandum, seu applicando objectum volendum, aut nolendum, & si impelleret Physicè, hoc faceret per efficien-
tiam, & active non attractive, & per modum finis.

Objicies 3. Causalitas per modum puræ conditionis non specificat actum, sed esse intentionale, seu cognitio bonitatis specificat finalizationem, seu actum voluntatis, ergo vera causalitas finis est in cognitione. Prob. min. Actus voluntatis circa objectum est bonus, aut malus, secundum quod representatur, potius quam secundum quod est in se, ergo, &c. Prob. ant. Si cognitione representat objectum, ut honestum, licet in se sit a parte rei honestum, amor vo-
luntatis erit dishonestus, ergo, &c.

Respondeo 1. neg. min. & conseq. prob. Nam in hac hypotesi mutatur etiam objectum, quia repres-
entatur aliud a se ipso.

Respondeo 2. neg. mai. absolute. Nam potentiae, & actus distinguuntur quidem per objecta, sed extrin-
sece, & circa idem objectum possunt esse actus diver-
si sicut ex sola diversitate conditionum, verbi gratia,
si magis, aut minus approximetur lignum ad ignem,
produceat ignem, aut calorem tantum.

Inst. Cognitio bonitatis divinæ per fidem causat amorem; specie diversum ab amore causato per cognitionem intuitivam, seu visivam, ergo sola cognitione bonitatis variat speciem actuum circa finem.

Resp. neg. conseq. 1. Quia habitus concurrentes ad illos amores sunt forte diversi, nempe amor patriæ, & viae. 1. Quia ibi est etiam aliqua variatio ex parte objecti; nam Deus cognitus per fidem est objectum in specie obscura, & abstracta à creaturis, cognitus vero per visionem est Deus in se.

Objicies 4. Finis non potest causare, nisi secundum esse, quod habet, dum causat, sed tunc non habet, nisi esse intentionale, & objectivum in intellectu; ergo non causat, nisi per illud.

Resp.

Resp. neg. in
seu apprehensio
lud movet vol
seu representat
Inst. In fine
movet, ergo
bonitas in fine
Resp. neg. e
tas realis vera
& conseq. Na
movendam vo
propter hanc
quid faciendu
nem, ut prob
Causalita
voluntat
Prob. ex Sec
tum amatus,
ciendum ... n
nisi ut amatus
efficiens primu
movet ad dan
et desideratur
propter quod
cum agens dan
nando. Prob
vet, velè in
ejus causalit
tas finis in al
mè commun
seu bonitate
suum; sed n
min. 1. quo a
set, media
habent à fū
in genere e
2. quoad o
rebus, qua
in fine ipso

[IE q.4.p
I.q.5.S

Resp. neg. min. Nam habet esse reale objectivum, seu apprehensum, seu representatum; & secundum illud movet voluntatem ad sui amorem, cognitio vero, seu representatio est conditio, sine qua non moveret.

Inst. In fine apparenti non est bonitas realis, quæ movet, ergo nec in fine vero. Prob. ant. Nulla est bonitas in fine apparenti, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. & dist. ant. prob. Nulla est bonitas realis vera, conc. ant. realis apparens, neg. ant. & conseq. Nam, sicut se habet bonitas realis vera ad movendam voluntatem, ita & realis apparens; quia propter hanc, sicut p. opter illam, movetur ad aliquid faciendum: non vero propter, sed per cognitionem, ut probatum est.

CONC LUS I O N I.

CAUSALITAS ILLI IN ACTU SECUNDO CONSISTIT IN MOTIONE VOLUNTATIS AD AGENDUM.

Prob. ex Scoto. [1] Finis non est causa, nisi in quantum amatus, & desideratus, movet efficiens ad efficiendum non autem causat actus, ut causa finalis, nisi ut amatus, & desideratus moveat efficiens ad causam efficiens primum ... finis non est causa, nisi in quantum moveat ad dandum esse, movet, inquam, ut datum, & desideratum. Hoc p. et ex ratione finis: est enim, propter quod agens agit, & propter quem finem amatum agens dat esse alii (scilicet medio) ad ipsum ordinando. Prob. Quia certum est, quod, cuius sic movet, vere insluit in suo ordine, & non aliter, ergo ejus causalitas in eo consistit. Prob. ant. Si causalitas finis in alio consideret, aut causaret aliter, maxime communicando appetibilitatem, vel utilitatem, seu bonitatem mediis, vel ordinando rem ad finem suum; sed nullum horum dici potest, ergo, &c. Prob. min. 1. quoad media. Nam, antequam finis actu causet, media habent illam utilitatem, ergo hanc non habent à fine; & præterea hæc communicatio esset in genere efficientis, aut formalis, non vero finalis. 2. quoad ordinationem, probatur. Quia hæc est in rebus, quæ dicuntur effectus cause finalis, non autem in fine ipso; at causalitas est in causa, seu fine, ergo, &c.

Q. 3 Obje.

[1] q. 4. prob. Ante E. n. 5. [2] 1. d. 2. q. 2. S. n. 22. & d.
1. q. 5. S. ad argum. n. 6. & d. 8. q. 3. E. n. 6.

Objic. i. Media, ex Scoto, [1] non habent ex se bonitatem, sed ex fine, ergo finis communicat illi bonitatem, & in hoc consistit causalitas ejus. Prob. ant. Bonum utile reducitur ad commodum, vel honestum, ergo ad finem, ergo media non habent bonitatem aliunde.

Resp. dist. ant. Media, ut media, & quatenus amantur propter finem, conc. ant. in se absolute, neg. ant. utrumque. Utilitas est bonitas relativa, non movet ad amorem sui propter se, sed hanc habent media ex se, non vero a fine.

QUÆSTIO III.

Quænam agant propter finem?

A Gentium alia sunt intellectualia, ut Deus, Angeli, & homines, qui feruntur in bonum, ut cognitum, & cum electione, alia naturalia, quæ agunt, vel ex cognitione pure sensitiva, ut bruta, vel absque ulla cognitione, ut reliqua omnia agentia creata. Porro de Deo, an, & quomodo agat propter finem, viderint Theologi. nobis spissat scire, *Propter se ipsum operatus est Dominus.* [2] De homine, & Angelo nemo dubitat. De Creaturis non cognoscitivis certum est, quod tendunt ad proprios fines suos, sed ex directione illis impressa per Dei voluntatem, & providentiam. Tota difficultas est de brutis, quæ cum aliqua cognitione agunt, & feruntur in bonum suum, & avertuntur a malo, seu ab his, quæ sunt illis nociva.

Agere propter finem, est habere bonum aliquod suæ operationi præfixum, quod movet agens ad operandum, & id fit, vel materialiter, quando agens fertur in bonum, seu conveniens, non cognoscendo illam convenientiam, nec proportionem, & utilitatem mediorum cum fine, ad quem consequendum adhibet illa, vel formaliter, quando tendit in bonum cognitum per media, quorum cognoscit proportionem, seu aptitudinem, quam habent ad finem, & capax est eligendi aptiora, & respiciendi incepta, per quandam consultationem.

CON-

[1] 4.d.46.q.4. A.m.4. [2] Prov.26.

Sola agentia lipsiæ finem, B
Prob. i. ex Scoto
brutis metaphorice
prosequuntur, ve
agnus sequitur m
ista non sunt ex m
tur totam speciem
sic, & aliter a ger
non circa necessari
militer agans, si
tamen oportet, quod
mni sua actione a
nullius actionissi
dendosibi respecti
&c. ergo ex Scoto
finem, sed sola

Prob. 2. ex iisde
formaliter, est a
proportionata; &
nis, sed hæc spe
Bruta, ergo, &
non habent elect
tura, & absentia
fine, non possu
sunt Bruta, ergo
anima.

Igitur Bruta a
impropriè, quia
applicant quedam
non cognoscunt
connexionem il
nem circa illa, i
liter, & improprie

Objic. i. Illa
quæ ab ipso min
errare possunt,
min. Bruta nece
quibus non frus
co, ergo, &c.

Respondeo ne

[1] 1.met.q.3. &

C O N C I L U S I O

Sola agentia libera agunt propriè, & formaliter propter finem, Bruta verò impropriè, & materialiter.

Prob. 1. ex Scoto [1] dicente, quod prudentia est in brutis metaphorice, & hoc non respectu illorum, que prosequuntur, vel fugient ex naturali instinctu, sicut agnus se uitur matrem, & fugit lupum... Tum quia ista non sunt ex memoria... Tum quia talia consequuntur totam speciem necessario, & circa illa non contingis sic, & aliter agere... Sed de his, quæ sunt ad finem, non circa necessaria, sed contingentia... Bruta, licet similiter agant, sicut homo ageret ex deliberatione, non tamen oportet quod similem cognitionem habeant... In omni sua actione aguntur, & non agunt, & ideo, cione nullius actionis sine Domini, propriæ nihil agunt privedendosibi respectu futurorum ex memoria præteriti, &c. ergo ex Scoto, Bruta non agunt propriè propter finem, sed sola agentia libera.

Prob. 2. ex iisdem principiis. Agere propter finem formaliter, est agere amore finis, eligendo media proportionata; & illa ordinando ad affectionem finis, sed hanc spectant ad sola agentia libera, non ad Bruta, ergo, &c. Prob. min. Quæ carent libertate, non habent electionem, & quæ non cognoscunt futura, & absentia, nec connexionem mediorum cum fine, non possunt ferri in illa, ut finem, sed talia sunt Bruta, ergo, &c. Hoc magis patebit ex libris de anima.

Igitur Bruta agunt propter finem materialiter, & impropriè, quia feruntur in bonum proprium, & applicant quædam media, sicut facerent homines, sed non cognoscunt ea, ut media, nec proportionem, aut connexionem illorum cum fine, nec habent electionem circa illa, ideo dicuntur agere in finem materialiter, & impropriè.

Objic. 1. Illa agunt magis propriè propter finem, quæ ab ipso minus errare possunt: sed Bruta minus ab errare possunt, ergo certius consequuntur finē. Prob. min. Bruta necessariò tendunt in proprios fines, à quibus non frustrantur, nisi per vim, & ab extrinseco, ergo, &c.

Respondeo neg. maj. Nam actio propter finem non

[1] i. met. q. 3. & in 4. d. 45. D. E. n. 8.

attenditur ex certitudine consecutionis, sed à modo tendendi, qui consistit in hoc, quod ex amore sibi cogniti eliguntur media aptiora.

Objec. 2. experientias de multis animalibus, que applicant media aptissima ad finem aequem, ac homines, ergo tam agunt formaliter propter finem, quam illi homines.

Respondeo, haec exempla sunt, & eleganter enumerari à Scoto, sed, ut vidimus, ex ea similitudine extrinseca non recte arguitur intrinseca. Unde, quia non habent nec memoriam prateritorum, nec providentiam futurorum, prosequuntur tantum praesentia, prosequens autem tantum aliquid praesens, nullus dici potest prudens proprie, nec similitudinari. Unde in forma, dist. ant. materialiter, conc. ant. quia eadem faciunt ex instinctu, quae saceremus ratiocinando, formaliter, neg. ant. & cons.

Inst. Formica congregat in aestate grana pro hiberno tempore, ergo habet veram providentiam.

Resp. neg. cons. Nam haec non faciunt propter cognitionem futuri, sed propter cognitionem nunc praesentem in assimilativa de aliquo praesenti, vel praterito, & inde probat Scotus intentum, quia formicæ natæ hoc anno tam bene hoc agunt, quam veterane, ergo id faciunt non ex memoria, nec providentia, sed ex instinctu, quo foruntur erga praesentia. De hoc Tract. de Anima.

Q UÆST I O IV.

De effectibus Causæ finalis.

EX actibus, quibus itur in finem, aliqui respiciunt illum directè, & absolute, & secundum se, ut amor, & complacentia erga finem, vel ad obtainendum finem, ut intentio, & desiderium, alii respiciunt media in ordine ad finem, ut sunt consultatio, electio, usus, & applicatio et ceterum; quæ sàpè est actus alterius potentiae, sed imperatur à voluntate ex amore finis, alii denique sunt circa finem acquisitum, in gaudium, delectatio, &c. Adsum etiam opera externa resultantia ex illis actibus internis, ut Domus, medicina, &c. de his omnibus queritur, an sint effectus finis.

CON-

Phys.

C O N

A Mor, desideriu
elus ejus, ut si

Prob. 1. ex Scoto quantum amatus, c
siciendum finis,
amati, ideo agens a
periūs dixeret, fini
ne agentis, moveat es
ta sequentia, quia,
moveat ad effectum,
finis. Si haec adver
sentiam, unde f
est causa, inquantu
fit, ergo prius est t
di, quam causare q
patet ex textu citato
omnium consensu
causa potest esse esse
res sine, ut causa e
st intendi, desider
iūd, & ex ejus amo
de mediis, & elige
&c.

Dices. Ly, cuius
duplicat supra boni
formaliter supra an

Contra. Quia ar
tate proposita per i
ne, sed ut ab objec
& terminatur ad ill
responsio. Prob. a
ritate proposita int
non ut à fine, & c
veritatem, non ve
de amore causato d
tati.

Objec. 1. ex Scoto
non ex fine, est inc
bet finem, sed ami

[1] Q.4.prol. D.n.
[2] I. d.2.q.2. N;

C O N C L U S I O I.

A Mor, desiderium, ex intentio finis non sunt esse causae ejus, ut finis est.

Prob. 1. ex Scoto. Si finis non est causa, nisi in quantum amatus, & desideratus movet efficiens ad efficiendum ... finis, quia mox et efficientem in ratione amati, ideo agens agit, non & contrario, ex paulo superius dixeret, finis, secundum quid est in intentione agentis, movet efficiens, ut desiderabile bonum, nota sequentia, quia, si sic nunc apprehensum, & non movet ad effectum, non est causa, nec habet rationem finis. Si haec advertisset Mastrius, credo, mutasset sententiam, unde sic argumentor. Finis intentionis est causa, in quantum ejus gratia, & amore aliquid sit, ergo prius est finem amari, desiderari, intendi, quam causare qui lquam in ratione finis. Ant. patet ex textu citato, & definitione causae finalis ex omnium consensu accepta. Prob. cons. Nihil prius causa potest esse effectus ejus, sed illi actus sunt priores fine, ut causa est, ergo, &c. Prob. min. Prius est intendi, desiderari, amari bonum, quam per illum, & ex eius amore agens moveri ad consultandum de medis, & eligenda, & applicanda aptiora, ergo, &c.

Dices. Ly, cuius gratia, vel in quantum amatus reduplicat supra bonitatem objectivam finis, non vero formaliter supra amorem, vel desiderium?

Contia. Quia amor, qui directe causatur à bonitate proposita per intellectum, non causatur ut à fine, sed ut ab objecto, & in genere causæ efficientis, & terminatur a illud, ut ad objectum, ergo nulla responsio. Prob. ant. Cognitio, quæ causatur à veritate proposita intellectui, causatur, ut ab objecto, non ut à fine, & dicitur causari à veritate, aut per veritatem, non vero propter veritatem, ergo idem est de amore causato directe à bonitate proposita voluntati.

Objiç. 1. ex Scoto. [2] Quod est insinibile, id est, quod non ex fine, est incausabile, ergo omne causabile habet finem, sed amor finis est causabilis, & de facto

Q 5

cau-

[1] Q. 4. prob. D. n. 11. & s. m. & q. 4. n. 3.
[2] 1. d. 2. q. 3. N. n. 17.

causatur, ergo habet finem, atqui non habet alium finem, quam bonitatem, seu objectum, quod respicit, ergo illud habet pro fine. Prob. maj. *Omne per se agens agit propter finem*, ex Philosopho, [1] ergo voluntas producit amorem illum propter finem.

Resp. dist. maj. & ant. prob. Quod non sit ex fine, vel ad finem, aliquo modo, sive materialiter, sive reductivè, seu terminativè, aut formaliter, conc. maj. & ant. prob. formaliter, & propriè, neg. maj. & ant. ac conseq. prob. Ille amor causatus directè ab objecto tendit ex natura sua, & antecedenter ad deliberationem, & electionem voluntatis ad finem, quia est ipsa tendentia ad finem, sed *materialis*: sicut tendentia cuiuscumque agentis, & haec de ipsa natura docet Philosophus, & Scotus post ipsum, sed de proprio effectu finis formaliter, ut finis, hoc non somniavit Scotus, alioqui sibi contradiceret, uno verbo, *intentio, desiderium, amor finis*, est finibilis realiter, quia est ipsa ratio formalis, & proxima inclinans agentis ad quaerenda media ad finem, est *volitio finis*, sed implicat, ut sit propter finem, vel effectus finis, ut finis, quia est causa, per quam finis causat.

Inst. ex eodem Scoto. Omnes actus humani habent finem, sed amor finis est actus humanus, ergo habet finem, sed non potest habere alium, quam ipsum objectum, ergo, &c.

Respondeo eodem modo, dist. maj. Habent finem materialiter, & realiter in sensu praedicto, conc. maj. formaliter habent finem, neg. maj.

Objec. 2. ex eodem. [2] Objectum fruitionis (id est amoris rei propter se ipsam) est finis ultimus *verus*, vel apparen^s, vel prefixus; sed amor finis est talis, ergo habet finem.

Resp. dist. maj. & cons. Ita ut sit à fine, ut à causa efficiente, aut finali, conc. maj. ut à causa finali formaliter, neg. maj. & cons. Ille amor tendit in finem, ut in objectum, & ab objecto causatur efficienter, non in genere cause finalis, saltem formaliter, connectitur tamen cum aliis effectibus finis, quia in eos influit.

Non diffiteor, aliquem amorem finis posse causari à fine in ratione finis, verbi gratia si causaretur à fine

[1] 2. phys. t. 49. § 61. & 67. [2] 1. d. q. 1.

mediante alio a
amor, vel delectio
posteriorem, sed
litione finis, qu
qui est prima om
dia ad finem pro

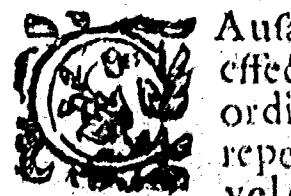
C O

Consultatio,
effectus cau
Prob. 1. ex Scot
præcedit causas ag
elle in anima, qu
imaginatur apud
pientis, & qualit
ma adinvenit fin
dit, imaginatur
de mediis, eligit
mnes actus sunt

Prob. 2. Quia c
liquid, ergo effe
tia finis, sed ha
&c. nec in his vi

D I S

De causis per

Aus
effe
ordi
repe
vel
dificat: nam rh
ritur in architec
sa per se ad con
cùm quis effodi
perit thesauru
per se intentus
juncta cùm inv

[1] s. met. q.

mediante alio amore , vel delectatione , qui primus amor , vel delectatio inclinaret voluntatem ad hunc posteriorem , sed loquimur de primo amore , aut voluntione finis , qui causatur ab objecto immediate , & qui est prima omniō causa voluntati quærendi media ad finem prosequendum , & obtainendum .

C O N C L U S I O II.

Consultatio , electio , & applicatio mediorum sunt effectus causæ finalis . Est communis .

Prob. 1. ex Scoto . [i] Causa finalis in causalitate precedit causas agentes recipientes , & hoc secundum esse in anima , quia anima adinvenit eam , & postea imaginatur apud se actionem , & inquisitionem recipientis , & qualitatem formæ , &c. Vides , quod anima adinvenit finem , sibi cum proponens , & intendit , imaginatur apud se actionem , scilicet consultat demediis , eligit aptiora , & applicat electa , ergo omnes actus sunt effectus causæ finalis .

Prob. 2. Quia causa finalis est id , cuius gratia fit aliquid , ergo effectus ejus sunt omnia , quæ sunt gratia finis , sed haec omnia sunt propter finem , ergo , &c. nec in his video difficultatem .

D I S P U T A T I O XV.

De causis per accidens , seu de casu , fortuna , & fato .

Ausa per se est ea , quæ ex se ordinatur ad effectum , per accidens vero , quæ ex se non ordinatur ad effectum , tamen casu aliquo reperitur conjuncta , vel cum causa per se , vel cum effectu cum causa , ut si rhetor ædificat : nam rhetorica per accidens , & ex casu reperitur in architecto , cum ædificat domum , & est causa per se ad constructionem ordinata : cum effectu , ut cum quis effodiens terram , ut inveniat aquam , reperit thesaurum , nam aqua est effectus effusionis per se intentus , & per accidens effossio reperitur conjuncta cum inventione thesauri .

Q 6. Igis

[i] s. met. q. q. n. 2.

Igitur causæ, de quibus egimus, sunt causæ per se restat, ut de causis per accidens aliquid dicamus, quantum sat est tyroni Philosopho, ille autem sunt *casus*, & *fortuna*, & his opponitur *casum*. Ideò de singulis hæc erit disputatio, atque de *monstris*, quæ sunt effectus ex casu.

Q U A E S T I O I.

An, & quid sit fortuna, & casus.

Fortunam, & casum [1] aliqui confundunt, alii qui distinguunt, & sunt causa accidentales illorum eventuum, qui raro accidunt, nec intenduntur à natura; unde *fortuna* dicitur, quid evenit praeter intentum agens, & causa talis eventus dicitur *fortuna*, qua non est quidam similem à causa per se, seu ab agente ex proprio, quod respectu effectus intenti dicitur causa per se, & respectu effectus non intenti dicitur fortuna; unde colligit Doctor, [2] Quod falsa est proprie paganorum imaginantium fortunam esse quandam Deam, cui tanquam causæ per se attribuunt effectus, quos videmus fortuitò evenire.

Causa ergo, & *fortuna* largè sumuntur pro eodem in sensu prædicto, propriè vero *fortuna* dicitur de causis, quæ agunt ex proprio, seu libere, & quibus evenit aliquid praeter intentum extra, sed non semper, nec frequenter, sed raro: ut cum Rusticus sodiens terram, ut fundet domum, reperiit thesaurum, *casus* verò de causis non liberis, v. g. de equo, qui vadens ad fluvium, ut bibat, submergitur.

Hinc tria concurrunt ad fortunam, & casum. 1. Fortuna dicitur de hominibus, casus vero de Brutis. 2. Eventus est praeter intentum; & sic in Deo nihil est fortuitum, quia, cùm sit summè sciens, sapiens, & omnipotens, nihil potest illi advenire, quod non prævideat, & velit. 3. ut raro adveniat, quæ enim sepiissimè accidunt, non dicuntur casualia, nec fortuita, ut combustio domorum.

CON-

[1] Scotus quod l. 21. A. n. 2. [2] ibid.

D. Atm
confusa, c
stoteles, q
manifestu
nit preter
igitur eti
dem est ri
tidiane e
Objec
la actio h
Resp. d
cenc. coss
connecti
veniat, in
cundum
tæ, nec qu
ri accidit
fortuita

Inst. I
ne fortu

Resp. c
quatenū
cum tali
Nam ad
fortuito
fossio te

Objic
tunatus
evenire
fortuna

Resp.
tuitus,
per se n
non sit c
quod a
ctus int
sariam
Objic

[1] i

C O N C L U S I O . I.

Dicitur fortuna, ex casu. Est communis.
Prob. i. ex Scoto. [1] Est enim conceptui plurium
causarum, ex ictu Philistini modum habuit Ari-
stoteles, quia supponitur semper communiter concepta;
manifestum est enim quod agenti a proposito aliquid eveni-
vit praeter intentionem, et illud dicitur fortuitum; eius
igitur ex casu, sic eveniendi fortuna est, ergo, &c. ea-
dem est ratio de casu, & utrumque dari probant quo-
tidianae experientiae.

Objec. 1. Omnis homo agit ex intentione, ergo nulla
actio humana est fortuita.

Resp. dist. conseq. Nulla actio prout exit ab homine,
concessum in aliud effectum qui cum ea per accidens
connectitur, ex. conf. Quia fodiens terram in aqua in-
veniat, intendit fossilionem & aquae inventionem, & se-
cundum hoc effiglio, & in ictu aquae non sicut fortui-
ta, nec quoad hanc dictur fortuna, sed inventio thesau-
ri accidit praeter intentionem, & contingenter est actio
fortuita, & respectu ejus dicitur fortuna.

Inst. Ille effectus necessario conjungitur cum actio-
ne fortunae, ergo non est fortuitus.

Resp. dist. ant. Necessario conjungitur formaliter, &
quatenus est fortuna, conc. ant. materialiter, id est
cum tali actione in te spectata, neg. art. & conseq.
Nam actio, ut fortunata, connectitur cum effectu
fortuito, sed actio illa materialiter spectata, v. g. ef-
fusio terrae potest esse sine aliqua inventione.

Objec. 2. Ludens taxillis, & vincens, dicitur for-
tunatus, & tamen lucrum, seu victoria non dicitur
evenire praeter intentionem, ergo male describitur
fortuna, vel non datur.

Resp. neg. conseq. Quia ad hoc, ut effectus sit for-
tuitus, sufficit, quod per se non intendatur, & ut
per se non intendatur, sufficit, ut per se, & necessariò
non sit connexus cum causa, seu actione, seu medio,
quod adhibetur, sed contingenter eveniat, ut pun-
ctus intentus a ludente non habet connexionem neces-
sariam cum illa projectione taxillorum.

Objec. 3. Sanctus Augustinus retractat se, quod
utus

[1] ibid. 4. phys. c. 41.

usus fuerit nominibus fortunæ, & casus, ergo non datur fortuna.

Resp. neg. conseq. Ideò enim se retractat; non quia non dentur casus fortuiti, sed quia Christiano Philosopho abstinendum ab illis terminis, quia sapientia gentilitatem.

C O N C L U S I O II.

Fortuna non est aliquid per se distinctum ab agente ex proposito, est eadem voluntas, quæ respectu effectus per se intenti est causa per se, & respectu effectus non intenti est fortuna. Ita Doctor [1] expressis verbis.

Prob. Quia, si daretur aliqua causa per se talium effectuum, semper evenirent, ergo non essent fortuiti, nec daretur fortuna.

C O N C L U S I O III.

Fortuna non est causa totalis effectus fortuiti: hoc est, nihil sic evenit à fortuna, quin etiam eveniat ab aliqua causa per se intendente. Ita etiam Doctor [2] in terminis, quod probat ex Platone. Nihil est, cuius ortum non praecessit legitima causa, & ex Cicero: nihil sit, si causa efficiens non precedat, quia, addit Scotus, quod non est a se, non potest habere esse, nisi à causa efficiente, & ibi requiritur aliqua causa per se, sive intendens, quia sub intentione causæ universalioris cadunt plures effectus, & sub intentione primæ causæ cadunt omnes, sed, quando alicujus effectus non appetit causa proxima per se, sive intendens, tunc ille dicitur casus fortuitus, sive casualis.

Igitur voluntas fodientis terram est causa per se fossilis, & fortuna respectu inventionis thesauri. Qui vero abscondit thesaurum ibi dicitur causa per se talis inventionis & generaliter aliqua semper est causa per se effectuum fortitorum, sed, quia est occulta, & ignorata, ideo simpliciter tribuuntur fortunæ.

Scotus dividit fortunam in Bonam, per quam evenit agenti ex deliberatione bonum aliquod, & malam, per quam evenit malum. Plura alia videbis in Textu Scotti scitu digna, & clara, quæ excubere non lubet.

QUÆ-

[1] *ibid. B. n. 3.* [2] *ibid. C. n. 4.*

De Mo

Monstra
natura
omnia iedde
videtur esse
Monstrum à
curiositate,

Monstru
solita
degenerans
& conformi
dicente, quæ
communem
aut superab
tur ad perfec

Dicitur
generis, &
bus naturæ
stra, salien
desse etit à
dinarii, &
Pigmei, &
libet gener
cie, ita, u
cifica, dic
tum, quia

Illud aut
quæ vel de
ni, & imp
gantes, at
ut tria Br
tutis form
caloris, s
scuntur ni

[1] 2. ph

Q U A E S T I O N E II.

De Monstris, an sint effectus fortuiti, & casuales.

Monstra raro accidunt, & non intenduntur à natura, quæ secundum suas leges intendit omnia reddere perfecta in suis singulis speciebus: ideo videntur esse actualia, & fortuita; dicitur autem *Monstrum à monstrando*, quia tales effectus solent ex curiositate, vel admiratione monstrari.

C O N C L U S I O N E I.

Monstrum definitur effectus naturalis à recta, & solita dispositione secundum speciem notabiliter degenerans ob aliquod impedimentum. Est communis, & conformis illi, quæ circumfertur ex Doctore, [1] dicente, quod monstrum est effectus eveniens præter communem, & consuetum cursum naturæ, deficiens, aut superabundans in aliquo, quod necessario requiritur ad perfectum esse in sua specie.

Dicitur 1. effectus naturalis, quod ponitur loco generis, & per hoc convenit cum aliis productionibus naturæ, nec enim in artificiatis dicuntur monstra, saltem propriè. 2. degenerans à recta, &c. quia deflectit à lege naturæ. 3. solita, quia defectus ordinarii, & soliti non dicuntur propriè Monstra, ut Pigmæi, & mulieres. 4. secundum speciem, quia quilibet generans intendit sibi assimilare genitum in specie, ita, ut si notabiliter deflectat à perfectione specifica, dicatur *Monstrum*. 5. ob aliquod impedimentum, quia illi defectus non veniunt ex natura cause.

Illud autem *Impedimentum* est 1. ex parte materiæ, quæ vel deficit, unde accidunt foetus manci, aut nani, & imperfecti, vel superfluit, unde oriuntur gigantes, aut plurium partium, quam exigat species, ut tria Brachia, &c. 2. ex parte efficientis, v. g. virtutis formativæ foetus, aut primarum qualitatum, caloris, frigoris, humiditatis, &c. unde foetus nascentur nimis pilosi, aut sine pilis, ut mulieres barbae.

[1] 2. phys. q. 14. n. 2.

batae, & viri imberbes. 3. ex parte loci. Scilicet matrices, seu secundum me, quae est pellicula serum involvens, quae, si materiali nimis coactat, partim maxeos, si nimium dilatatur, parit gigantes. 4. ex astris, quae multum etiam conferunt. 5. ex vegetementi nostrum imaginatione: unde accidentia in paucis maculae, & diversæ figuræ rerum imaginatarum, 6. ob execus, vel peccata parentum, quae Deus sicut puniit, permittens hanc puniri in filiis. 7. ex commixtione generantium diversæ naturæ, ut muli, semihomines, & semibelliæ.

CONCLUSIO. II.

Motrix non intenduntur primario à natura, & ideo dicuntur effectus fortuiti, aut casuales respectu generantis creati, non vero Dei.

Prima pars prob. quia natura de se intendit perfectam, & bonum suum, non vero malum, sed monstrum cum partus deficiens, & aliquid malum naturale: ergo prater intentionem naturæ, et oportet esse fortuitus, si est a causa libera, vel casualis, si est a causa necessaria.

Prob. 2. pars, nec enim monstrorum sunt nisi Deo sicut per pavitatem, & volente, sicutem permisive, aut etiam quandoque positive, ego, &c.

QUÆSTIO III.

De fato.

Fatum opponitur fortune, hæc signidem vaga, & instabilis, illud vero determinatum, fixum, & immobile, est lex imposita agentibus creatis, quam nulla vis infringere potest, seu in sensu Catholicæ est ordo causarum creatarum divinæ providentiae decreta exequentium, sive ut [i] Boetius describit, est inherens rebus mobilibus immobilis dispositio, per quam divina providentia suis quæque necit ordinibus.

Dicitur autem fatum à fando, & quasi assatum, quo divina providentia se declarat, & circa hoc errarunt

[i] L.S.de Conf. profa 6.

Philos-

Philosophi Astrologi putarunt necessitatem dixerunt; eam ad hanc extendunt et manæ. Hunc errorum omne rejicerunt & casualia, vel casuæ libertati, & p[ro]clus Augustinus ad Porro fatum in maliter ordinem operationes; estque rebus creatis præordinationem gubernantur omnia.

Datur reverendus Boetio.

Prob. Datur prefixus, secunda legem suæ rationis, quam talis ordinatio de Sole, de Luna, & quæ sunt in omnibus.

Objec. I. Fatus est ordo causarum, ergo non datur, ordine, ut patitur humana, quæ

Respon. neg. non visus à Deo, & fallibilitatem, hoc non specie quid sit fatum.

Fatum illud de fide.

[i] S. De c.

Philosophi Astrologi, qui omnia in mundo evenire putarunt necessitate quadam inevitabili, quam fatum dixerunt; eam adscriperunt influxibus syderum, & hanc extendunt etiam ad actus liberos voluntatis humanae. Hunc errorē secuti sunt Priscillianistæ: alii fatum omne rejecerunt, quia omnia putarunt fortuita, & casualia, vel quia illud putarunt injuriosum nostræ libertati, & propter hujusmodi errores, [1] Sanctus Augustinus à nomine sati abhorret.

Porro *fatum* in sensu Catholico importat 1. formaliter ordinem causarum secundarum ad suas operationes; esque velut *fatum passivum*, & inhærens rebus creatis. 2. connotat prævisionem, & præordinationem Dei, secundum quam fiunt, & gubernantur omnia creata.

C O N C L U S I O I.

Datur revera *fatum*, ut descriptum est à nobis ex Poetio. Est communis.

Prob. Datur ordo causarum creatarum à Deo prefixus, secundum quem quælibet operatur juxta legem suæ naturæ; sed *fatum nihil* est aliud, quam talis ordo, ergo datur, maj. patet experientia de Sole, de Luna, de Astris, & aliis, quæ sequuntur immobiliter talem ordinem in suis motibus.

Objic. i. Fatum, ut est à Deo, est immutabile, sed ordo causarum secundarum non est immutabilis: ergo non datur, prob. min. Multæ res aberrant ab illo ordine, ut patet de monstris, & maximè de voluntate humana, quæ continuo peccat; ergo, &c.

Resp. neg. min. Nam illæ inordinationes sunt prævisæ à Deo, & etiam permittæ; habentque suam infallibilitatem; sed absque præjudicio libertatis; sed hoc non spectat ad Philosophum, cui sufficit noscere quid sit *fatum*, reliqua viderint Theologi.

C O N C L U S I O II.

Fatum illud non præjudicat ullo modo libertati, est de fide.

[1] s, De civit. à c. 2,

Prob.

Prob. Quia ordo, quem importat satum, talis est in rebus, qualis est à Deo statutus, sed est à Deo se statutus, ut non præjudicet libertati, ergo, &c. prob. min. Res eo modo sunt prævisæ, & ordinatæ, quo de facto ab eo diriguntur, & fiunt; sed sic fiunt, ut maneat illæsa libertas, ergo, &c. Min. patet ex Scriptura, Conciliis, & Patribus, ut videbitur, ubi de libertate; haec modò sufficiant.

DISPUTATIO XVI.

De Motu.

DUOBUS primis libris, & disputationibus præcedentibus egimus de natura, & causis corporis naturalis, deinceps agemus de proprietatibus ejusdem, & primo occurrit motus, de quo agit Philosophus L. 3. & 4.

QUESTIO I.

An, & quid sit Motus, & quotplex.

MOTUS existentiam videtur negasse Zeno; sed contra ipsum non ratione, sed deambulatione, aut verberibus utendum essentia ejus paulo obscurior est. Motus sumitur hic pro transitu rei de non esse ad esse, qui transitus duplex est. 1. de non esse simpliciter ad esse, ut cum aliquid producitur per creationem, & iste convenire potest rebus tamen spiritualibus, ut Angelis, quam corporeis; possunt enim produci per creationem, qua de non esse simpliciter transeunt ad esse. 2. de non esse secundum quid, ad esse, scilicet à non esse formæ ad esse formæ, & sic movetur materia, dum recipit formam substantialem, & dicitur generatio, aut amittit, & dicitur corruptio, vel subjectum quocumque, dum recipit quantitatem, & dicitur augmentatio, vel qualitatem, & dicitur alteratio, &c. Et de hoc motu hic agimus.

Porro forma, quæ est terminus motus, & in cuius acquisitione quiescit, alia imperfecta, quæ actuat quidem, & perficit aliquo modo subjectum, seu mobile, non tamen ultimè, sed relinquit illud ulterius

terius perficiendum
nem ulteriore, in
motu, talis est ca
Rursus aliquæ so
& perfectæ essentiali
guli enim sunt in et
perfectibiles respect
sunt unibiles, aliae
non tamen sunt form
las, ut calefactio,
dum in ligno. Pri
ter, & terminative
malis, de quo hinc a

C O

MOitus est actu
tia. Est co
hancque refert Seo
motus; actus entis in

Probatione non
sugr. sed explicatio
per id motus conv
non perficiat in es
ad perfectionem a
liter existentis, qu
quit esse nisi in ent
est mobilis, seu in
tenti a, hæc redu
motus, & significa
ficere mobile, seu
ejus, quam ponat i
nem acquirendam

Sensus ergo desi
ma quædam imper
bile, seu subjectu
Etam, & quidem p
sic enim materia pa
gativa ad formam
gradū intensionis,

Ad hunc motum

[1] II.metaph.e.8

terius perficiendum; ponit illud in via ad perfectionem ulteriorem, in qua quiescere possit: talis est ipse motus, talis est calefactio, &c.

Rursus aliquæ formæ sunt *imperfectæ accidentaliter* & *perfectæ essentialiter*, ut primi gradus caloris; singuli enim sunt in essentia perfecti, sed accidentaliter perfectibiles respectu ulteriorum graduum, quibus sunt unibiles, aliae sunt essentialiter imperfectæ, quæ non tamen sunt formæ permanentes, quam viæ ad ilias, ut calefactio, quæ est via ad calorem acquirendum in ligno. Primæ dici possunt motus materialiter, & terminativè; secundæ verò sunt motus formalis, de quo hic agimus.

CONCLUSIO I.

Motus est actus entis in potentia, prout in potentia. Est communis post Aristotelem, [1] hancque refert Scotus his verbis: *Est autem definitio motus; actus entis in potentia, in quantum hujusmodi.*

Probatione non indiget, cum ab omnibus recipiatur, sed explicatione, dicitur, primum, *actus*, quod per id motus convenit cum aliis, quia licet subiectum non perficiat in esse quieto, tamen illud determinat ad perfectionem aliquam. 2. *entis*, & quidem realiter existentis, quia est actus Physicus, & ideo nequit esse nisi in ente reali existente. 3. *in potentia*, id est mobilis, seu in potentia passiva. 4. *prout in potentia*, haec reduplicativa est ultima differentia motus, & significat illum non tamen actuare, & perficere mobile, seu subiectum, complendo potentiam ejus, quam ponat illud formaliter in via ad perfectionem acquirendam, in qua quiescat.

Sensus ergo definitionis est, quod motus est forma quædam imperfecta essentialiter, per quam mobile, seu subiectum ponitur in via ad formam perfectam, & quidem positivè, non verò tantum negativè: sic enim materia prima ex se est in via, & potentia negativa ad formam, & qualitas remissa ad ulteriore gradū intensionis, scilicet quatenus illi non repugnat.

Ad hunc motum requiritur. 1. *moven;* seu *causa effi-*

[1] II. metaph. t. 3. n. 70.

Efficiens, vel *interna*, ut in motu naturali, vel *externa* ut in motu violento. 2. *mobile*, seu *subjectum*, in quo recipitur motus, quodque per motum determinatur ad formam, 3. *terminus a quo*, incipit motus; & qui deseritur per motum, ut privatio in motu generationis. 4. *terminus ad quem acquirendum motus determinat mobile*, ut anima in motu generationis, vel meta in motu locali, vel calor in motu alterationis.

Motus dividitur 1. in *successivum*, seu *divisibile*, qui mensuratur tempore, quatenus forma non acquiritur tota simul, sed per partes post partes, ut in augmentatione, & alteratione: hic enim acquiritur quantitas, & qualitas gradatim, & *instantaneum*. seu *indivisible*, qui non mensuratur tempore: quia in eo forma acquiritur tota simul, & *indivisibiliter*, ut anima, & forma **omnis substantialis** in motu generationis substantialis.

2. In motum *naturalem*, qui est juxta naturalem appetitum mobilis, ut motus lapidis deorsum, & *violentum*, qui est contra naturalem appetitum mobilis, ut motus lapidis sursum, & *neutrum*, ad quem mobile est indifferens; aut partim naturalis, partim violentus.

3. In *acquisitivum*, cuius terminus ad quem est *positivus*, quales sunt motus generationis, augmentationis, & intentionis, & localis, & *deperditivum*, cuius terminus ad quem est *negativus*, ut in motibus corruptionis, & diminutionis, &c.

Objic. 1. contra conclusionem. Motus non est quid univocum, ergo nequit definiri, cons. patet ex Logica, prob. ant. Non enim ponitur in aliquo uno genere, sed confunditur cum singulis rebus, quibus intent, & specificatur a terminis, qui sunt diversissimae rationis, ergo non est quid univocum.

Resp. neg. ant. & conseq. prob. Licet enim nequeat habere rationem propriam generis, aut speciei in rigore, habet rationem aliquam abstractam, & communem omnibus speciebus motuum, secundum quam praedicatur univocè de singulis, & secundum illam definitur.

Objic. 2. omnis forma est in aliquo determinato genere, & terminus motus: sed motus definitur forma, seu actus, ergo vel est in aliquo determinato genere, vel male definitur *actus*.

Resp.

Resp. dist. maj. Ofecta essentialiter, hoc sensu motus non est formaliter, & in conseq. nam si motus ad formam perfectam determinatio.

Objic. 3. haec definitio non est bona. Prob. in eodem, sed motu mobili, ergo implicetur enim actus, & non est non actus, quia quae importat negationem.

Resp. neg. ant. & via repugnant in causa majori, & neg. min. subiicitur *actus* respectu suorum, & determinat motus denotat in motu numeri a quo, & viam ad terminum ad quem.

Inst. ergo motus sublumptum constituit illud in parte formalis.

Resp. neg. subsunt maliter loquendo, maxima, qua mobile perfectus ponens illum sensu dicitur *actus* item, sed ipsam suam.

Objic. 4. Actus sed haec definitio non sufficiens, debent esse.

Resp. dist. maj. actiones, & collectiones, & voluntates, neg. min. materialiter sunt motus actiones expressæ, & collis speciebus, & intentione illis convenientes, sed termini.

naturali, vel ex-
ile, seu subiectum,
per motum deter-
quo, incipit mo-
tus privatio in motu
acquirendum mo-
tu generationis,
motu alterationis,
seu divisibile, qui
ma non acquiritur
es, ut in augmen-
quiritur quantitas,
m. seu indivisible,
a in eo forma ac-
ut anima, & forma
tionis substantialis,
juxta naturalem
vidis deorsum, &
in appetitum mo-
tuum, ad quem
naturalis, par-
tus ad quem eit
ationis, augmen-
& deperditivum,
us, ut in motibus

Motus non est quid
cons. patet ex Lo-
in aliquo uno ge-
rebus, quibus i-
sunt diversissimæ
m.

cet enim nequeat
aut speciei in ri-
actam, & com-
secundum quam
secundum illam

determinato ge-
us definitur for-
determinato ge-

Resp.

Resp. dist. maj. Omnis forma materialiter, & per-
fecta essentialiter, conc. maj. & neg. min. Nam in
hoc sensu motus non est actus, nec forma, omnis for-
ma formaliter, & imperfecta essentialiter neg. maj. &
conseq. nam sic motus est potius via, seu tendentia
ad formam perfectam, & sic non ponitur in genere
determinato.

Objecies 3. haec definitio implicat in terminis, ergo
non est bona. Prob. ant. Potentia, & actus repugnant
in eodem, sed motus importat utrumque in eodem
mobili, ergo implicat haec definitio in terminis: es-
set enim actus, & non actus, est actus ex terminis,
est non actus, quia relinquit subiectum in potentia,
quæ importat negationem actus.

Resp. neg. ant. & dist. maj. prob. actus, & poten-
tia repugnant in eodem sub eodem respectu, conc.
maj. & neg. min. sub divisione, maj. & ead dicti-
tur actus respectu entia materialia, quæ ordinat,
& determinat mobile ad formam, & potest quatenus
denotat in mobili certam formam velut termini-
num a quo, & viam, & arietatem ad formam, ve-
luti terminum a quo.

Ist. ergo motus debet dici potentia, non actus.
Prob. subiumpsum: ordinat mobile ad formam; &
constituit illud in potentia, ergo ipsem est potentia
formalis.

Resp. neg. subiumpsum, & ant. prob. sa item for-
maliter loquendo, supponit enim potentiam ad for-
mam, qua mobile caret, sed ipsem est actus im-
perfectus ponens illud in via ad perfectionem, in hoc
sensu dicitur actus mobilis, quia non tribuit mobilitas
tem, sed ipsam supponit, & actuat.

Objecies 4. Actus vitales sunt veri motus Physici,
sed haec definitio non convenit illis, ergo non est suf-
ficiens, debent enim convenire omni motui Physico.

Resp. dist. maj. actus vitales, v. g. sensationes, in-
tellectiones, & volitiones formaliter, conc. maj. &
neg. min. materialiter, neg. maj. sensationes forma-
liter sunt motus ad illas qualitates, quæ dicuntur spe-
cies expressæ, & constituant potentias informatas il-
lis speciebus, & hoc sensu sunt veri motus, & defi-
nitio illis convenit, materialiter vero non sunt mo-
tus, sed termini motus, nempe qualitates illæ.

QUE-

QUÆSTIO II.

An alia definitio conveniat motibus instantaneis, & successivis, naturalibus, & violentis.

Diximus motum successivum attendi penes divisibilitatem formæ, quæ per partes acquiritur; successio enim hic non attenditur penes partes subjecti, quæ successivè informantur, verbi gratia, lignum prius recipit calorem secundum partem propinquorem igni, & ita successivè usque ad remotiores, hanc divisibilitatem subjecti non attendimus, sed formæ; & quærimus, an definitio motus conveniat mutationibus instantaneis, seu indivisibilibus æquè, ac successivis, & divisibilibus.

CONCLUSIO I.

Allata definitio motus convenit mutationibus instantaneis æquè, ac successivis, naturalibus, & violentis, ac neneris, & levigatioribus.

Prob. 1. ex Scoto. Philosophus [1] indistinctè, & in universali loquitur de motu usque ad 5. librum (physic.) & ideo consideratio ejus de materia se extendit ad subjectum tunc mutationis, quam motus; loquitur enim iovi de materia, ut est subjectum non solum in generatione (quæ est motus indivisibilis) sed etiam in alteratione, quæ est motus successivus; ergo, ex Scoto, & Arit. [2] hæc definitio motus convenit omnibus illis mutationibus. Denique ad questionem potest dici, quod motus secundum rationem, quæ assignatur in 3. physic. quod est actus entis in potentia, in quantum in potentia, convenit omnibus istis sex àequivoce, sicut & definitio, & ipsa definitio, quæ sunt actus, & potentia, àequivoce ei conveniunt; factetur tamen, quod magis propriè motus dicitur de successivis.

Prob. 2. Motus instantaneus est tamen actus entis in potentia pro ut in potentia, quam successivus, ergo utriusque convenit hæc definitio. Prob. ant. Motus, quo materia movetur ad formam ignis v. g. tamen determinat

[1] 2.d.12.q.1.k.n.19. [2] in predic.g.44.n.3.

nat eam prout esse
movetur ad calorem
iste vero successivu

Prob. 3. de motu
nam quod motus
aut indistinctiam
perfectus ordinan
etiam illorum motu
na, & quidem à fo
instantaneo, ergo

Prob. denique d
tione motus ut sic
satisfactam, quæ acqui
rationem; sufficit
perfectus relinqu
sed motus deperdi
subjectum, ut rel
iore actum, en

Confir. Nam con
tus acquisitivus po
sic describitur, ergo

Objic. 1. de It
mobile sub ulla po
definitio. Prob. a
nis subjectum pro
& sub forma substi
go ille motus non
go non est actus ei

Respondeo neg
quiritur, quod ac
sit per aliquod insti
to, seu completi
etiam, & partim su
qua naturæ, securi
veri ad formam c

Objic. 2. Motus
num; sed contin
visibilitatem, ergo

Respondeo disti
maj. in genere,
& conseq. Nam in
cie motus, in q
non de motu,

nat eam prout est in potentia, quam motus quo lignum moveatur ad calorem; sed ille prior est instantaneus; iste vero successivus; ergo utriusque convenit.

Prob. 3. de motibus violento, naturali, & neutrō; nam quod motus sit juxta, aut contra inclinationem, aut indifferētiam mobilis, non minus est actus imperfectus ordinans illud ad ulteriorem, ergo respondeat illorum motuum non minus hæc definitio est bona, & quidem à fortiori, & magis propriè, quam de instantaneo, ergo, &c.

Prob. denique de motu deperditivo; non est de ratione motus ut sic, quod terminetur ad formam positivam, quæ acquiritur per generationem, aut alterationem; sufficit, quod sit actus in potentia, seu imperfectus relinquens subjectum in aliqua potentia, sed motus deperditivus. præcisè ut talis, sic actuat subjectum, ut relinquat illud in potentia ad ultiore actum, ergo.

Confir. Nam contariorum eadem est ratio; sed motus acquisitivus ponitur sub illo genere motuum quod sic describitur, ergo, & deperditivus qui ei opponitur.

Objic. 1. de Instantaneo. Ille motus non ponit mobile sub ulla potentia, ergo illi non convenit hæc definitio. Prob. ant. in motu instantaneo generationis subjecti unius pro eodem instanti reali est sub motu, & sub forma substantiali perfecta, & tota simul, ergo ille motus non ponit mobile sub ulla potentia, ergo non est actus entis in potentia, prout in potentia.

Respondeo neg. ant. & conseq. prob. Non enim requiritur, quod actus imperfectus, in quo consistit, sit per aliquod instans i cale durationis sine actu perfecto, seu completivo, ita ut mobile sit partim sub actu, & partim sub potentia, sed sufficit prioritas aliqua naturæ, secundum quam mobile intelligatur moveri ad formam completam.

Objic. 2. Motus, ex Aristotele, est aliquod continuum; sed continuum importat successionem, & divisibilitatem, ergo & motus.

Respondeo dist. maj. motus in aliqua specie conc. maj. in genere, & prout ibi definitur; neg. maj. & conseq. Nam Aristoteles ibi loquitur de ita specie motus, in quo est continuitas, & successivitas, non de motu, prout est communis generationi,

&c

I.
instantaneis, &
violentis.

rendi penes divi-
rtes acquiritur;
es partes subje-
verbi gratia, li-
um partem pro-
que ad remoto-
attendimus, sed
motus conveniat
bilibus æquè, ac

I.
nascionibus in-
naturalibus, &

indistincte, &
ad s. librum
ateria se exten-
quam motus, lo-
ectum non solum
bilis) sed etiam
ivus; ergo, ex
tus convenit o-
ad questionem
onem, que affi-
in potentia, in
ur istis sex equi-
sistentia, que
nveniunt; fa-
otus dicitur de

actus entis in
ivus, ergo utri-
. Motus, quo
. tam determini-
nat

& alterationi, aut augmentationi; ut docet Scotus citatus.

Objic. 3. ex Scoto. [1] Hæc definitio non convenit univoce illis motibus, sive instantaneis, sive natura- libus; & violentis; ergo non est definitio motus ut sic; & in genere.

Resp. 1. neg. ant. etiam ex Scoto. Nam licet hi motus inter se differant specie, & secundum illas dif- ferentias specificas, hæc definitio non conveniat illis univoce, ut recte docet ibi Scotus; tamen in ratione generica, & præcisa illi's convenit univoce.

Resp. 2. neg. conseq. Nam ad unitatem definitionis non requiriur univocatio rigorosa; sufficit conve- nientia in ratione aliqua; licet sit cum alia qua analogia, quam Scotus vocat æquivocationem, quia non admittit propria analogia media inter univoca, & æquivoca.

Objic. 4. Si hæc definitio conveniret motui instantaneo, conveniret creationi; sed hoc est fallum, er- go. Sc. Prob. trin. Aristoteles non agnovit creatio- nem; ergo nec potuit comprehendere in defini- tione.

Resp. neg. maj. Nam hæc definitio non conve- nit nisi motibus, qui præsupponunt subjectum, seu mobile in potentia; creatio vero non est ex ulla præsupposito subjecto.

Q U E S T I O III.

*In quo consistat formalis ratio Motus: quomodo distin-
guatur ab Agenie, subiecto, Termine, Actione,
& Passione, & quod ejus subiectum.*

IN motu concurrunt tria absoluta, *moven*s, seu *a- gens mobile*, seu *subjectum*, & *forma* per motum acquisita, & in mobili recepta, & inter haec, ex mo- tu, resultant plures relationes, v. g. *eduentis*, seu *producens* ex parte agentis, *educti*, seu *producti* ex parte formæ; & *transmutantis*, & *transmutati* inter agens, & subjectum, motus vero, qui est velut an- xus, & fieri formæ ab agente in subjecto, debet ab his omnibus distinguiri. Quæritur ergo hic, quomo- do ab his distinguatur motus, & in quo illorum res- pectuum consistat, & in quo subjectetur.

C O N-

[1] *ibid. n. 3. ibid. n. 2.*

Motus sub-
te, nec
Prob. 1. ex Se-
bilis, secundum
perfectionem,
tur ex ipsa de-
à Scoto recepta
solum subjecti
potentia; id est
forma, ergo

Prob. 2. Quia
pax formæ de-
ri: sed subjec-
tus illius, ergo mo-

Objic. 1.
per motum lo-
in mobili. Pe-
rigo si mobile
est.

Resp. dist. a
trinsecum, co-
conseq. Nam

Objic. 2. In
motus: sed si
ipse motus.

Resp. neg. in
malis loci, &
terminus motu-

Motus dif-
ferunt
Prob. 1. ex
dem formæ,
ma, nec est e-
verso, quia
tum, sed es-
malis mutati-

Tom. III
[1] 2.d.1.q

CONCLUSIO I.

Motus subjectatur in mobili, non vero in agente, nec in termino.

Prob. 1. ex Scoto. Nam motus est actus ipsius mobilis, secundum quod est in moveri, & tendit ad perfectionem, quam nondum habet, quod confirmatur ex ipsa definitione motus ab Aristotele data, & à Scoto recepta, est enim *actus eius in potentia*, sed solum subjectum motus, seu mobile est illud ens in potentia; id enim non potest dici de agente, nec de forma, ergo est in mobili.

Prob. 2. Quando subjectum denominationis est capax formæ denominantis, hæc in illo debet subjectari: sed subjectum denominatur à motu, & est capax illius, ergo motus in illo est.

Objic. 1. ex Philosopho. Mobile nihil acquirit per motum localem, ergo motus non est formaliter in mobili. Prob. conseq. Motus est nova forma, ergo si mobile nil acquirit per motum, iste in eo non est.

Resp. dist. ant. Nihil acquirit absolutum, & intrinsecum, conc. ant. nihil relativum, neg. ant. & conseq. Nam motus est quid relativum.

Objic. 2. In eo est motus subjective, in quo est fieri motus: sed fieri motus est in termino, ergo & ipse motus.

Resp. neg. min. Nam fieri motus est acquisitio formalis loci, & hæc est in locato, non in loco, qui est terminus motus.

CONCLUSIO II.

Motus distinguitur realiter à movente, mobili, termino, actione, & passione.

Prob. 1. ex Scoto: [1] Mutatio propriè non est eadem formæ, quia mutatio maneret, manente formæ, nec est eadem materiæ ad formam, nec è converso, quia semper maneret, dum manet compositum, sed est ordo materiæ, ad formam; sed formalis mutatio est ipse motus, ergo motus distingui-

Tom. III.

R. tur

[1] 2.d.I.q.4. T.n. 30.

tur ab agente, & forma, & subjecto, & composito ex utroque.

Prob. 2. ratione ex cit. textu. Quæ enim possunt separari, distinguuntur realiter sed subjectum, agens, & forma, seu terminus possunt separari à motu, & existere sine illo, ergo, &c. Prob. min. Motus advenit subjecto, & istud, sicut & forma, & agens, & compositum existunt, cessante motu, ergo, &c.

Prob. 3. de actione, & passione. Illa realiter distinguuntur, quæ sunt in diversis realiter subjectis, sed actio est in agente, & passio in passo, seu termino (laquor de illa, qua res accipit esse) de illa vero, qua mutatur subjectum, patitur formam, & hæc potest esse sine motu, v.g. in creatione, qua producitur subjectum, & forma simul: tunc enim nullus motus, nec mutatio est in materia: bene vero passio, ut notat Doctor, [1] *tunc forma imprimitur in materiali passioni de genere passionis, sed sine omni mutatione*, ergo motus realiter distinguitur ab actione, & passione.

Objic. Motus est forma in fieri, sed forma in fieri non distinguitur ab ipsam in facto esse, ergo motus non distinguitur a forma, seu termino.

Resp. dist. maj. Est forma in fieri materialiter, conc. maj. formaliter, neg. maj. & conseq. Forma potest esse in fieri absque motu, v.g. si crearetur, aut producetur extra subjectum.

Objic. 2. Si motus haberet existentiam distinctam ab existentia formæ, possent separari, & diversa productione produci: sed conseq. est falsum, ergo, &c. Prob. seq. Sicut res se habent ad esse, ita & ad produci: sed haberent existencias distinctas, ergo & productiones.

Resp. n. maj. utramque. Nam quæ ponuntur per resultantiam in rebus, aut per emanationem, non producuntur diversis productionibus à subjectis, vel terminis, licet ab eis realiter distinguantur, & habent existencias distinctas, ut patet de relationibus prædicamentibus, quæ realiter distinguuntur à terminis, ita est de motu.

Objic. 3. Si motus distingueretur à mobili, istud

du-

[1] 4. d. 43. q. 5. T. n. 9.

dupliciter moyo
distinguitur à
ad ipsum motu
aequali, ac ad ultimum
motus. Prob.
id esset per ali
subjectum, si p
in infinitum:
primo.

Resp. neg. se
tum ad motum, s
formalem, & ut

Inst. Hoc ip
cienter, intelligi
tu, vel entitat
asseritur entita
mino.

Resp. neg. an
tionabiliter, qui
rem, quin inten
tur calorem, &

Objic. 4. Acti
tus, ergo hic ab
est actus entis i
tentia, & simil
tiendi, prout i
convenit actioni

Resp. neg. an
motus, dicit ter
actione: hæc c
præcedens, ve
tat novitatem,
est de passione
mobilis, ut m
actus relativi s
non importat in

Inst. Actio,
ergo & ipsa sui
nitur quieti: n
motui, ergo,

Resp. neg. an
maliter quiesce
jectis: una est

dupliciter moveretur, sed falsum conseq. ergo non distinguitur à mobili. Maj. patet. Nam moveretur ad ipsum motum, velut ad formam realem distinctam aquæ, ac ad ulteriorem formam, quæ est terminus motus. Prob. min. Si enim moveretur ad motum, id esset per aliud motum distinctum, vel indistinctum, si per aliud distinctum esset processus in infinitum: si per indistinctum, ergo idem est de primo.

Resp. neg. sej. & prob. ejus. Non enim moveretur ad motum, sed per motum tanquam per rationem formalem, & ut quo.

Inst. Hoc ipso, quod aqua recipit calorem sufficier, intelligitur moveri ad calorem absque motu, vel entitate media, & distincta, ergo frustra assertur entitas motus distincta à subjecto, vel termino.

Resp. neg. ant. Implicat enim intelligi verè, & rationabiliter quod aqua recipiat, & moveatur ad calorem, quin intelligatur aliquid, quo recipere dicatur calorem, & illud est motus.

Objec. 4. Actioni, & passioni convenit definitio motus, ergo hic ab illis non distinguitur. Prob. ant. Actio est actus entis in potentia agendi, prout in tali potentia, & similiter passio actus entis in potentia patiendi, prout in tali potentia, ergo definitio motus convenit actioni, & passioni.

Resp. neg. ant. & conseq. prob. Nam actus, qui est motus, dicit terminum, a quo, longè diversum ab actione: hæc enim non dicit ordinem ad non esse præcedens, velut ad terminum, a quo, nec importat novitatem, ut motus, sed respicit passum: idem est de passione, quæ respicit agens, nec est actus mobilis, ut mobilis, sed passi, & hi respectus, seu actus relativi sunt longè diversi: nam passio de se non importat novitatem formæ, bene verò motus.

Inst. Actio, & motus habent idem contrarium, ergo & ipsa sunt idem. Prob. ant. Utrunque opponitur quieti: nam quies tam opponitur actioni, quam motui, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & conseq. Quia non est eadem formaliter quies utriusque: oppositæ sunt in diversis subjectis: una est in subjecto, seu mobili, illa scilicet,

quæ opponitur motui, & coenotat diversa, ut di-
ximus de motu, alia est in agente.

CONCLUSIO III.

Motus formaliter preter formam, subjectum, ac
ad quem post terminum a quo in mobili, quod muta-
tur per unionem forme, seu actus perfecti.

Prob. 1. ex Scoto. [i] Mutatio, inquit, est det in-
elligere subjectum, quod mutatur, & formam, que mu-
tatur & habitudinem subjecti ad formam, tamen ultra
illam habitudinem (id est unionem) formaliter impor-
tat successionem immediatam informationis ad non in-
formationem, & è converso (sc. in motu acquisitivo)
informationis succedit non informationi, & in motu de-
perditivo, non informationis hic succedit informazionis.
Nihil clarius dici potest ad intentum.

Prob. 2. ratione. Per id subjectum formaliter mo-
vetur, per quod in ipso succedit forma non forme,
sed illa successio sit per motum formaliter, ergo mo-
tus formaliter consistit in illa successione. Prob. maj.
Quia mutari formaliter est aliter se habere hunc,
quam ante respectu subjecti ad formam, sed id sit
per talam successionem formaliter, ergo, &c.

Denique non videtur posse melius explicari motus
secundum id, quod formaliter importat supra subje-
ctum, & formam, & unionem, & distinctum ab a-
ctione, & passione.

Objic. 1. Antequam intelligatur resultare ille re-
spectus successionis, subjectum intelligitur habere
formam, & esse mutatum: sed motus formaliter
presupponitur forme in subjecto, ergo motus non
consistit formaliter in illo respectu successionis.

Respondeo dist. maj. Habere formam, & esse
mutatum fundamentaliter, conc. maj. formaliter,
nego maj.

Objic. 2. Si hoc esset, sequeretur privationem in
motu generationis esse terminum ad quem, non a
quo, sed hoc est falsum, ergo non bene explica-
tur ratio motus per illam successionem. Prob. maj.
quia ille respectus successionis fundatur in forma no-

[i] 4. d. 11. q. 1. E. n. 6, & alibi.

va, & terminatur ad
cessit, ergo, &c.

Resp. neg. maj. &
dum loquendi sic v
aliter est, quia semi
terminus à quo, per g
non forma ad forma
cum sit quid positivu
dam illam relatione

Quares, Ad quo
! Resp. i. motum ma
fluente, seu successio
prædicamenti partici
tum formæ ad qua
tur.

Resp. 2. Motum
pertinere ad prædic
pertinent informationi
rentiae, & similes rel
habitionum, & id

Cum motus sit
mam, & inter
querimus, an ab il
unitatem specifican
trinsecam; certum e
sc, & in se suam es
res exiguae entitatii
telligibiles, nisi per
querimus, per quo
stinctio motuum.

Porrò motus ha
scilicet, formam, qu
alterationem, & cu
formæ novæ, quæ
est positivus, poste
mino motus depe
mæ deperditæ, &

Rursus agens a

versa, ut dicitur, & terminatur ad privationem, quae illam præcessit, ergo, &c.

Resp. neg. maj. & ant. prob. Quia licet quodad modum loquendi sic videatur significari, in re tamen alter est, quia semper præsupponitur privatio velut terminus à quo, per generationem subjectum transità non forma ad formam, licet forma, ut informans, cum sit quid positivum, videatur aptior ad fundandam illam relationem.

Quares, Ad quod prædicamentum spectet motus.
1. Resp. i. motum materialiter, seu prout dicit formam fluentem, seu succedentem non formæ, nullius esse prædicamenti particularis, sed reduci ad prædicamentum formæ, ad quam terminatur, & à qua specificatur.

Resp. 2. Motum formaliter, & præcisè à termino pertinere ad prædicamentum habitus, ad hoc enim pertinent informationes, uniones, receptiones, inhærentiae, & similes respectus, quia sunt species quædam habitionum, & ideo pertinent ad habere.

Q U Æ S T I O IV.

De specificatione motus.

Cum motus sit respectus inter subjectum, & formam, & inter privationem ejus, & sit ab agente, querimus, an ab illis simul, aut disjunctim sumat unitatem specificam, saltem extrinsecam, dico, extrinsecam; certum enim est, quodlibet ens habere ex se, & in se suam essentiam, & hæc cœtitatem; sed quia res exiguae entitatis non sunt de se sensibiles, nec intelligibiles, nisi per extrinseca, quæ respiciunt, ideo querimus, per quod horum colligatur unitas, vel distinctione motuum.

Porrò motus habet duplē terminum, à quo, scilicet, formam, quæ deperditur per corruptionem, vel alterationem, & cui succedit privatio, & privationem formæ novæ, quæ succedit corruptæ, prior terminus est positivus, posterior est privativus, idem est de termino motus deperditivi, nam unus est privatio formæ deperdite, & alter est forma succedens.

Rursus agens aliud est adiequatum, quod ita est

causa motus unius, ut nullum aliud possit illum cau-
sare, sic intellectus est causa intellectionis, ut nulla
alia causa possit illam producere: aliud est *in-
aequatum*, quod non sic est causa alicuius motus,
qui alie possent eundem, aut similem causare,
v. g. calefactione sic est ab igne, ut possit etiam esse à
Deo, vel à Sole.

C O N C L U S I O I.

Distinctio motus specifica non petitur ab agente, ne-
que à termino à quo, neque ordinarie a subjecto,
sed à termino. Est scilicet communis.

Prob. 1. ex Scoto. *Distinctio termini motus arguit distinctionem in motu*, prout motus est forma fluens, si illa forma sit eiusdem rationis cum forma terminante motum. Idem habet multis in locis, forma fluens est ea, quæ per motum successivè acquiri-
tur, & cum motu fluit, verbi gratia, in motu locali forma fluens est ubi intermedium à termino à quo, usque ad terminum ad quem, forma vero acquisita est istud ultimum ubi, ad quod motus ultimo terminatur, & in quo mobile quiescit, illæ formæ fluentes, sive illa ubi intermedia possunt esse diversæ rationis ab ubi acquisito, quia, ut notat Doctor, idem potest acquiri diversis specie motibus, v. g. circu-
lari, aut recto, & tunc ex unitate termini, seu formæ acquisitæ non colligitur unitas specifica motus, sed quando forma fluens, & acquisita sunt eiusdem spe-
ciei, tota specificatio motus desumitur ab illa, ut in generatione, vel augmentatione, &c. sed semper distinctio, vel unitas motus aliquo sensu desumitur à forma, vel fluente, vel acquisita, ergo, &c.

Prob. 2. *de agente*. Nam eadem specie calefactio, & idem specie calor potest esse ab igne, & Sole, ergo unitas, vel distinctio motus illius non petitur ab agente.

Prob. 3. *de termino à quo privativo*. Quia non ens non habet speciem, vel unitatem, vel diversitatem: sed terminus à quo privativus motus est non ens, ergo non potest dare speciem motui.

Prob. 4. *de termino à quo positivo*. Eadem dealbatio parietis potest succedere nigredini, aut rubedini, ergo motus non specificatur à termino positivo à quo,

Prob.

Prob. 5. *de su-
motus, & ipsius
cistica desumi po-
quendo, idem su-
cie motibus, &
ad nigredinem,
tia ad eundem ca-
possunt ab eodem
subjectis præcisè
tas, vel diversitati.
[1] omnis dealba-
dum speciem eri-
ni, ergo, &c.*

Prob. denique
~~ordinatur~~, ergo
tus calefactionis
nis ad frigus, go-
lein. Prob. conse-
dinatur, disting-
ordinatur ad aliud
ad terminum sui
tus, qui respicit u-
respicit a liam spe-

Objic. 1. Genera-
serunt, sed non
nes agentia, ergo
agente. Idem es-
minis, quæ sun-
mam, seu anima-

Resp. neg. mi-
formas fluentes
tia, nec subjecta
aut vermis, aut
positiones, & fe-
cis, quas produ-
ideò motus ille
à formis acquisi-
ductione formæ
motus sunt ejus-

Objicies 2. M-
subjectum, & te-
non à solo termi-

[1] 3. *Physi-*

Prob. 5. de subjecto. Nam, licet unitas generica motus, & ipsius diversitas, imò & aliquando specifica desumi possit à subjecto, tamen, per se loquendo, idem subjectum potest subjici diversis speciemotibus, & è contra idem partes potest moveri ad nigredinem, & albedinem, & diverse substantia ad eundem calorem, ut lignum, & aqua calefieri possunt ab eodem igne simili calefactione, ergo & ex subjectis præcisè non rectè, & semper colligitur unitas, vel diversitas motus. Ant. prob. ex Philosopho, [1] omnis dealbatio omni dealbationi idem secundum speciem erit, & omnis denigratio denigratio, ergo, &c.

Prob. denique de termino. Quia motus ad ipsum ordinatur, ergo ab ipso specificatur. Patet aut. Motus calefactionis ordinatur ad calorem, frigefactionis ad frigus, generationis ad formam substantiam. Prob. conseq. Quod essentialiter ad aliquid ordinatur, distinguitur specie ab eo, quod essentialiter ordinatur ad aliud: sed motus essentialiter ordinatur ad terminum suum, ergo ab eo specificatur. Sic motus, qui respicit unam formam, differt specie ab eo, qui respicit aliam specie diversam, & è contra.

Objic. 1. Generatio æquivoca, & univoca specie differunt, sed non differunt penes terminum, sed penes agentia, ergo differentia motus petitur etiam ab agente. Idem est de generatione, & resurrectione hominis, quæ sunt motus diversi circa candem formam, seu animam.

Resp. neg. min. Nam differunt immediate penes formas fluentes, & medias, non verò penes agentia, nec subjecta: nam Sol ad generationem ranæ, aut vermis, aut muscæ ex putri materia producit dispositiones, & formas intermedias longè diversas ab eis, quas producit agens specificum, seu univocum, idèò motus ille non potest specificari ultimate, nisi à formis acquisitis, sed si motus attendatur ex introductione formæ ultimæ, scilicet ranæ, vermis, &c. motus sunt ejusdem speciei.

Objicies 2. Motus essentialiter includit agens, subjectum, & terminum, ergo ab illis specificatur, non à solo termino.

R 4. Resp.

[1] 3. Physic. t. 31.

Resp. neg. conseq. Homo includit animal, & rationale, & tamen non specificatur per animal; non ergo res specificatur ab omnibus, quae includit, subjectum est indifferens ad plurimos motus specie distinctos, ergo à subjecto non potest motus specificari.

Fateor, quod si dentur subjecta determinata ad unam speciem motus, specificatio poterit ab illis sumi æquè, ac à formis.

CONCLUSIO II.

Unitas numerica motus extrinsecè sumitur ab unitate numerica mobilis, aut termini, intrinseca verò sumitur ab ipso motu.

Prob. quoad 2. partem ex doctrina Doctoris tradita in Logica, & Metaph. ubi docuimus hæc cœtatem, seu individuationem identificari entitati rei, & ab ea fluere.

Prob. 2.p. ex eodem. [1] Nam respectus possunt redire idem numero, si extrema sint eadem, ergo unitas numerica, saltem extrinseca motus, qui est entitas relativa, petitur ex identitate extreborum, scilicet, subjecti, & termini.

QUÆSTIO V.

De terminis motus, seu ad quæ prædicamenta detinuntur.

Si motus latè sumatur pro acquisitione cuiuscunque formæ novæ, certum est, quod res omnium prædicamentorum possunt esse termini motus; nam omnia possunt acquiri de novo, si verò ad motum propriè sumptum requiratur actio realis productiva formæ acquisitæ ad ipsam terminata; certum est etiam ex dictis in Metaph. quod ad relationem non datur motus directè, quia tales entitates manant, seu resultant inter extrema posita in rerum natura cum ratione fundandi in relationibus tertii prædicantibus; vel positis aliquibus conditionibus, ut in relationibus extrinsecus advenientibus absolutis.

CON-

[1] 4.d. 43. q. 1. n. 13.

Datur motus prout latè, & quæ De mente Scoti sica post Philosophi substantiam. [1] ex parte terminorum Ideò solùm exempli speciem intelligit se generatio, & corratis, in quibus est per passiones intellectus strictè loquendus intelligit ipsum ubi terminetur ad illa specificari. Idem tis, [2] & ex Aristi substantiis, aut quæsur.

At in eadem de mente Aristi quod movetur, ergo generatio non generatur, non enim generatione cum specifico substantiæ formam motus est aliquis. Scotus post Philosophi substantiam notio non est motus capite.

Sed ni fallor, diximus suprà, tè comprehenditionis, sed mai contrarium, & guitur contra prius (modus) po-

[1] L. 11. Met.

[2] q. 44. 1.

CONCLUSIO I.

Datur motus propriè dictus ad substantiam, quantum
catem, & qualitatem, & aliquatenus ad ubi.

De mente Scotti non ita constat. Nam in Metaphysica post Philosophum disserè afferit dari motum ad substantiam; [1] dicit, motum dividi specificè, non ex parte terminorum, à quibus motus habet speciem. Ideò solum exemplificat de terminis motus, sic quod per speciem intelligit formas substantiales, in quibus est generatio, & corruptio simpliciter, & etiam quantitatis, in quibus est augmentum, & decrementum, per passiones intellegit qualitates de tertia specie, in quibus strictè loquendo est solum alteratio, sed per locum intelligit ipsum ubi, ergo ibi docet dari motum, qui terminetur ad illa quatuor praedicamenta, & ab illis specificari. Idem colligitur ex tract. de praedicamentis, [2] & ex Arist. habemus, [3] quod mutatur, aut substantię, aut quantitatis, aut loci mutationem patitur.

At in eadem Metaphysica videtur dicere, quod de mente Aristotelis generatio non est motus, quod moveatur, & quod generatur, nondum est, ergo generatio non est motus, &c. & infra, quod generatur, non est, quia materia, quæ est subiectum generationis non est Ens perfectum; nec in actu specifico substantiali, cum de se nullam habeat formam.... Quod moveatur, id est, subiectum motus est aliquid ens in actu perfecto, &c. ergo Scotus post Philosophum videtur docere, quod ad substantiam non datur motus, seu, quod generatio non est motus, quod latè prosequitur toto illo capite.

Sed si fallor, hæc loca conciliantur per id, quod diximus suprà, scilicet, quod motus genericè, & latè comprehendit instantaneum, & motum generationis, sed magis propriè motus est à contrario in contrarium, & in tempore, & illo modo distinguuntur contra mutationem instantaneam: sic sumptus (modus) potest dividi in sex istos modos (in quibus

R. 5. est

[1] L. II. Metaph. c. I. ex textu 8. & a. n. 93. & 95.

[2] q. 44. n. 2. & 3. [3] 3. phys. t. 4. & 5.

est generatio , & corruptio) sed cōnūm in quatuor .
Igitur quando Philosoph. & Scotus [1] generationem ,
& corruptionem enumerat , ut species motus , loqui-
tur de motu latè : quando verò illas excludit , loqui-
tur de motu strictè , prout importat tempus , & di-
rationem successivam , quia motus successivus est
magis motus , quàm instantaneus , qualis est mo-
tus ad substantiam , seu generationis , & corru-
ptionis , licet utramque agnoscat , ut verum mo-
tum .

Prob. autem 1. de substantia . Quia forma sub-
stantialis est verè acquisibilis , & materia verè mo-
vetur ab una ad aliam , cum qua faciat unum per se
compositum , ergo datur motus ad substantiam .

Prob. 2. de quantitate , Nam illa verè acquiritur per
motum augmentationis , & verè deperditur per mo-
tum decrectionis , & quidem successivè , ergo ad quan-
titatem datur motus .

Prob. 3. de qualitate . Constat enim experientia ,
quòd aqua de non calida sit calida , & è contra , de
calida frigida , aut non calida , per veram acquisitio-
nem , aut deperditionem per se intentam , & succes-
sivam , ergo datur motus ad qualitatem .

Prob. denique de ubi . Nam eadem experientia con-
stat , corpora acquirere nova loca , & successivè , &
per actiones per se in id tendentes , ergo , &c.

Dixi autem aliquo sensu . Nam ad ubi intrinse-
cum , & formale non datur propriè motus , quia , ut
diximus , cùm sit relatio quædam , sicut & reliqua
quinque ultima prædicamenta , non datur ad ea
motus .

Ratio est , ex Aristotele , [2] & Scoto , quia non
datur propriè motus , nisi ad ea , quæ sunt per a-
ctionem realem , & directè acquisibilia : sed rela-
tiones non sunt per se directè , & per actionem realem
acquisibiles , sed indirectè , & per quandam resul-
tantiam , & emanationem , ergo , &c. Min. patet ex
dictis .

Non ita est de loco extrinseco , sumpto pro super-
ficie corporis ambientis : est enim quid absolutum ,
& acquisibile successivè , non minus quàm calor , aut
quævis quantitas , vel qualitas .

[1] q.44.pradic.n.2. & 3. [2] L.XI. Metaph. cit.

Objic. I.

Ph
Objic. I. Substan-
tium per quantitatē
Ant. supponit
Quod non habet p-
sive percurrendā
acquiri , non potē
Resp. I. neg. ant.
diximus .

Resp. 2. neg. co-
ut de illo agimus
nis successivo , &
in ejus termino i-

Objic. 2. ex
substantiam non c-
rīum substantiae ;
inter contraria , v-
nem contrarii : sc-
nec media contrar-
tus . Maj. patet ,
Etum , quæ sunt
iii, min. etiam pa-
stantiae , ergo , &c.

Resp. dist. ma-
etiam strictè , co-
traria strictè sum-
se mutuò excludit
& formaliter , ne
substantiam est
sub una forma
formam specie
ferunt , sunt ali-
losopho , [2] &
diorum , seu dis-
per quas anter-
Scoto . 3. est à
vatio autem ei-
contraria se
sensu omnis mo-
ter contraria .

[1] L.10.q.18

Objic 1. Substantia non habet de se partes, sed tantum per quantitatem, ergo ad eam non datur motus. Ant. supponitur ex Logica, & Metaph. Prob. conseq. Quod non habet partes, non habet latitudinem successivè percurrentiam: sed quod non potest successivè acquiri, non potest esse terminus motus, ergo, &c.

Resp. 1. neg. ant. Habet enim partes entitatis, ut diximus.

Resp. 2. neg. conseq. & min. prob. Nam motus prout de illo agimus hic, sumitur late, prout est in unius successivo, & instantaneo, ideo non requiritur in ejus termino illa latitudo.

Objicies 2. ex Scoto, & Philosopho. [1] Secundum substantiam non est motus propter nullum esse contrarium substantiae; unde sic arguit: omnis motus est inter contraria, vel medietate, quae habent etiam rationem contrarii: sed in substantia non est contrarietas, nec media contrariorum, ergo in substantia non est motus. Maj. patet, quia motus est ex subjecto in subjectum, que sunt duo termini alternativi, & contrarii, min. etiam patet ex dictis de proprietatibus substantiae, ergo, &c.

Resp. dist. maj. Motus strictè est inter contraria etiam strictè, conc. maj. motus late est inter contraria strictè sumpta, ut sunt calor, & frigus, quæ se mutuo exclusant ab eodem subjecto inhalationis, & formaliter, neg. maj. Motus ergo generationis ad substantiam est inter contraria, quia est à subjecto sub una forma ad seipsum subjectum, seu ad aliam formam specie differentem: quæ autem specie differunt, sunt aliquo modo contraria, ex eodem Philosopho, [2] & Scoto, 2. contrarietas respectu mediorum, seu dispositionum, quæ sunt contrariae illis, per quas anterior forma conservabatur ex eodem Scoto. 3. est à privatione forme ad formam, privatio autem est prima contrarietas, & ideo prout contrarietas se extendit ad opposita privativè, hoc sensu omnis motus, & mutatio est aliquo modo inter contraria.

CONCLUSIO II.

Non datur motus ad alia prædicamenta, [1] v.g. re-
lationis prædicamentalis, nec ad quando, nec ad
situm, aliter, quam ad ubi; nec ad habitum.

Patet ex præcedenti, &c. ex Philosopho, & Scoto,
necessè est esse tres species motus, qualis, id est, in qua-
litate, quanti, id est in quantitate, & loci, id est, in ubi,
in his enim tribus generibus, & non in aliis potest esse
motus, scilicet propriè, & rigorosè loquendo de mo-
tu directo, & successivo.

Prob. etiam ratione jam allata ex codem, [2] ad
aliquid, scilicet ad relationem, non est motus per se
primo, sed per accidens. Prob. Illud, in quo non fit
motus, nisi facto motu in altero, in eo non est mo-
tus nisi per accidens: sicut est illud, quod movetur
ad motum alterius, dicitur moveri per accidens: ut
nauta ad motum navis, sed relatio est hujusmo-
di, ergo, &c. Prob. min. Nam sicut ex productione
albi B. resultat relatio similitudinis in albo A. absque
ullo motu reali in illo, ita & de destructo albo A. cessat
similitudo in albo B. ergo relatio illa non movetur
ad esse, vel non esse, nisi per motum alterius.

Idem est de relationibus extrinsecè advenientibus,
quæ constituunt alia prædicamenta; licet enim non
resultent ex natura extremorum, sed requirantur
aliquæ actiones velut conditiones, tamen illæ actio-
nes non terminantur directè ad ipsas relationes, sed
ad earum extrema, &c.

Objic. 1. ex Scoto. [3] Relationes extrinsecus ad-
venientes acquiruntur per se: sed quod sic acquiritur,
per se terminat actionem agentis, ergo & motum: sed
alia sunt sex ultima prædicamenta, ergo ad ea da-
tur motus.

Resp. neg. maj. Verum quidem est illas non resultare
sine aliqua actione, sed illas non terminatur direc-
tè ad entitates illarum relationum, sed ad ipsa ex-
rema, inter quæ sic, vel sic posita resultant illi re-
spectus, ut discurrenti per singula patebit.

QUÆ-

[1] ibid. n. 99. [2] ibid. [3] 3.d.1.q.1. K. n. 15.

De speciebus m

J Am aliquot d
imus, scilicet
visibili: de natu
quisitivo, & dep
niorem hujus m
id enim longius

Notabilis est
motus rectus à
iste est regressi
ad terminum a
ad motum loca
re, saltem me

2. In veloce
tempore mobi
dum, quo mu

3. Occurrit
per eadem vel
difformis, qu

4. Motus lo
rationis, qui a
litatem, & a
quantitatem

Solet etiam
nem dicunt e
quod esse simi
lus generationi
stantiale: ma
aliquid esse,
motus altera

Proprietat
generica, au
diximus.

Contrari
immobilitas
motum, &
quos, vel à q
& quietem,

QUÆSTIO VI.

*De speciebus motus, de differentia ejus à mutatione,
et proprietatibus ejus.*

Jam aliquot divisiones, & species motus explicuimus, scilicet de successivo, & instantaneo, seu indiscernibili: de naturali, & violento, & neutro. De Acquisitivo, & deperditivo, aliquot his addimus ad pleniorum hujus materiae Scientiam, non quidem omnes, id enim longius esset, sed præcipuas.

Notabilis est divisio in rectum, & reflexum: ille est motus rectus à termino à quo ad terminum ad quem, iste est regressio per eandem viam à termino à quo ad terminum ad quem. Hæc divisio pertinet maximè ad motum localem, licet possit etiam aliis convenire, saltem metaphorice.

2. In *velocem*, & *tardum*. *Velox* est, quo brevi tempore mobile multum spatiū percurrit: *Tardum*, quo multo tempore breve spatiū percurrit.

3. Occurrit *regularis*, seu *uniformis*, qui fit semper eadem velocitate, & tarditate, & *irregularis*, seu *dissimilis*, qui fit modo *velocius*, modo *tardius*.

4. Motus *localis*, qui terminatur ad locum, *generationis*, qui ad substantiam, *alterationis*, qui ad qualitatem, & *augmentationis*, vel *decrementis*, qui ad quantitatem maiorem, vel minorem.

Solet etiam distingui *motus à mutatione*, *mutationem* dicunt esse illam, cuius terminus ad quem est aliquid esse simpliciter, seu substantiale: talis est *motus generationis*, qui terminatur ad *compositum substantiale*: *motus vero ille*, cuius terminus ad quem est aliquid esse, secundum quid, seu *accidentale*: ut sunt motus *alterationis*, *augmentationis*, & *localis*.

Proprietates sunt duæ: *unitas*, & *contrarietas*, i.e. est *genericæ*, aut *specifica*, aut *numerica*, de quibus jam diximus.

Contrarietas triplex, 1. *inter motum mobilitas*, & *immobilitas*: illa est in ente apto moveri. 2. *inter motum*, & *motum*, & hæc vel petitur à terminis ad quos, vel à quibus saltem concomitanter. 3. *inter motum*, & *quietem*, quæ est privatio motus, & in hoc ista can-

trarietas distinguitur à prima, quod immobilitas, ut dixi, importat ineptitudinem ad motum, quies vero supponit subiectum esse aptum ad motum, id est dicitur privatio motus, & hæc indigitasse sufficiat.

Q U A E S T I O VII.

An idem possit movere se ipsum.

Circumfertur hoc etatum Aristotelicum, [1] quid moveatur, ab alio moveatur: illud hic examinamus, an scilicet ita verum sit, ut nihil omnino possit movere seipsum, licet id posset jam resolvi ex dictis de causis, & actione, ubi id quæsivimus, an idem posset causare seipsum, aut agere in seipsum; sit breviter.

C O N C L U S I O.

Idem potest movere seipsum equivocè, non univocè, id est, in diverso genere cause, [2] & patet ex dictis de causa efficienti.

Prob. ex Scoto, qui sic de Angelo philosophatur: [3] concedo, quod potest à se localiter moveri, quia cùcumque inest potentia passiva ad aliquid acquirendum, vel habendum per motum, non est imperfectionis in eo, quod habeat potentiam activam, per quam possit illud acquirere, sed perfectionis est, &c. quod appareat, quia animatis data est potentia activa respectu quantitatis perfectæ, ad quam sunt in potentia, quando generantur, patet etiam in gravibus, ubi est potentia activa (movere se) ad ubi, cuius sunt receptiva naturaliter: similiter animata habent potentiam activam respectu sensationis, ad quam sunt in potentia passiva, &c.

Idem latè probat in Metaphysica concludens, [4] nihil posse agere in seipsum, nisi actione æquivoca & ita tenendum regulariter, quod solum, & universaliter tunc potest aliquid in se agere, quando ista duo concurrunt, scilicet, quod illud habeat formam, que est principium agendi æquivoco, & quando, cum hoc est capax termini talis actionis. Unde nihil potest agere in se producendo formam substantialem.

Pa-

[1] 7. Met. t. i. 2. & 6. [2] Dist. II. q. 7. [3] 2. dist. 2. q. 10. A. n. 2. & 1. d. 3. q. 7. R. [4] 6. 9. q. 14. A. n. 4.

Patet etiam dis est per venit. 2. Aq ditatem cessant via movent se sensitivæ, & ducunt suas se talis efficiens, tionis, ergo,

Objic. 1. O singui in parte movens, & nihil potest seip ex Philosopho primò, debet sic quiesceret, ponitur, non quod enim mo consequens im

Resp. neg. at pote organico, partem, que i stinctio virtual ipsa, ut recepti lute, vel sic di quod movere quod habere in motiva, & in aliam, aut per vim suam speciem expre actionem imit subtilis est, & persiste in neg experientiam

Objic. 2. Id spectu sui: se Esset in actu vero in potent ergo simul in

Resp. neg. n esset simul in

[1] 2. d. 2. q. 1

Patet etiam ex aliis experientiis. Motus localis corporis est per veram efficientiam, & ab ipsomet provenit. 2. Aqua seipsum movet ad pristinam frigiditatem cessante causa calefactiva. 3. gravia, & levia movent se ad proprium centrum. 4. potentiae sensitivae, & intellectivae agunt in seipsis, & producunt suas sentationes. 5. voluntas est causa totalis efficiens, & passiva suæ volitionis, aut nolitionis, ergo, &c.

Objic. 1. Omne, quod se primò movet, debet distinguiri in partem motam, & moventem, adeò ut movens, & motum distinguantur realiter, ergo nihil potest seipsum primò movere. Prob. ant. tum ex Philosopho, tum quia si aliqua pars rei moveret se primò, deberet tota quiescere ad quietem partis, & sic quiesceret, & non quiesceret: quiesceret, ut supponitur, non quiesceret, quia moveret se primò: quod enim movet se primò, movet se totaliter: sed consequens implicat, ergo, &c.

Resp. neg. ant. Id enim verum est quidem de corpore organico, quod movet se primò secundum unam partem, quæ impellit aliam, sed in aliis sufficit distinctio virtualis facultatis activæ, & moventis à se ipsa, ut receptiva motus. Ad prob. neg. maj. absolute, vel sic dist. maj. Si movere se primò sit idem, quod movere se totaliter, conc. maj. si sit idem, quod habere in se vim motivam, neg. maj. Nam vis motiva, & motus ipse potest venire ab una facultate in aliam, aut etiam in seipsum, ut cum intellectus per vim suam activam producit intellectionem, seu speciem expressam, & illam ipsam in se recipit per actionem immanentem. Sed si hæc distinctio, quæ subtilis est, & suo digna auctore [1] non placet, persiste in negatione absoluta maj. quia est contra experientiam.

Objic. 2. Idem esset simul in actu, & potentia respectu sui: sed hoc implicat, ergo, &c. Prob. maj. Esset in actu, quia ageret per formam suam: esset verò in potentia ad motum, & formam recipiendam, ergo simul in actu, & potentia.

Resp. neg. maj. Sub eadem ratione, vel dist. maj. esset simul in actu virtuali, & potentia formalis, conc.

[1] 2. d.2.q.10.n.13. Vide Poncium ibid.

conc. maj. formaliter, neg. maj. min. & conseq. Nam anima, ut movens se ad intellectu[m] , est in actu virtuali, & potentia formaliter, quatens est receptivus intellectu[m] à se productæ .

Inst. Si sufficeret illa distinctio , quodlibet posset movere seipsum: sed hoc est falsum , ergo , &c.

Resp. neg. seq. Nam , licet in aliquibus sufficiat actus virtualis, & potentia formalis , in aliis potest repugnare ex aliis rationibus particularibus : multa enim habent virtualem activitatem formatum , quarum ipsa non sunt capacia , ut in agentibus univocis .

Objic. 3. Philosophus ex illo axiomate , quod nihil potest movere seipsum , probat necessitatem primi motoris , ne detur processus in infinitum , sed hoc medium desiceret, si creatura posset movere se ipsam , ergo , &c.

Resp. neg. min. Nam vis movendi seipsum , quam admittimus in creatis , non impedit dependentiam , quam habent à primo motore , hæc autem conclusio magis patebit ex sequenti de causa motus gravium , & levium .

Q U E S T I O V I I I .

De causis motus, & primò de causa motus gravium , & levium , & an sit æqualis ubique.

CAUSÆ motus sunt , 1. *finalis* , quæ est acquisitio termini, velut propriæ perfectionis mobilis , 2. *formalis* , quæ est ipsa formalitas motus , quam explicimus in ejus definitione, 3. *causa materialis in qua*, quæ est ipsum mobile , seu subjectum , 4. *Efficiens* , quæ est movens , seu motor ; & hæc duplex est , *intrinseca* , quæ est in ipso mobili , & *extrinseca* , quæ est extra ipsum mobile .

Circa tres priores causas nihil occurrit dicendum , quod faciat difficultatem : sed circa 4. solent moveri plures difficultates , & maximè de causa motus gravium , & levium , an moveantur à se ipsis , an ab aliquo extrinseco : tūm de causa motus projectorum , &c. agimus hic de motu gravium versus centrum suum , an sit ab intrinseco , vel extrinseco . Quidam volunt ,

ea moveri à ceteris per vim quandoque quidam à remota forma .

Rursus quæcūs , alia tardius vel de eodem modo per medium sive velocius in finibus , & aequaliter v.g. an lapis sit quam minor .

GRavia ,

Prinum ce

Prob. ex Scopio expenden-
torem in actu in-
ditionem , quæ ex
actu et sensu le-
gitimis ad operationem
sophus enim [en]-
tent ad motum
templationem
principia intrin-
sica per pro-

Prob. 2. rati-
do in actu causa
[3] nam , quæ
aliquid in esse
ve ascendit
descensus , ve
gnari præter
ergo , &c. causas , quas
ex medio , s
quod levia
efficit causa
& descensus
tum quia isti

[1] 2. d. 2.

[3] ibidem

ea moveri à centro per attractionem: quidam à centro
per vim quandam impressam, quidam à generante,
quidam à removente impedimenta, quidam à propria
forma.

Rursus querimus unde proveniat, quod alia veloci-
tates, alia tardius moveantur; & quidem id queritur,
vel de eodem mobili, v. g. an lapis deosum tendens
per medium simile, aequali motu descendat, an vero
velocius in fine, quam in principio, & hoc vel de simili-
bus, & aequalibus, vel de diversis, & inaequalibus,
v. g. an lapis magnus moveatur citius, & velocius,
quam minor.

CONCLUSIO I.

Gravia, & levia moventur à se ipsis in pro-
prium centrum.

Prob. ex Scoto [1] post Philosophum, cuius prin-
cipia expendens concludit, sicut ergo ignis habens ca-
lorem in actu 1. vere, & effectivè se habet ad calefa-
ctionem, quæ est operatio ejus secunda, ita & ignis a-
ctus est, sens levis effectivè se habet ad esse sursum, sive
ad operationem secundam, quæ est ferri sursum. Philo-
sophus enim [2] dixerat: quod grave, & leve se ha-
bent ad motus suos, sicut se habet sciens ad con-
templationem: sed sciens, & ignis agunt hæc per
principia intrinseca, ergo & gravia, & levia se mo-
vent per propria principia, seu formas suas.

Prob. 2. ratione ex eodem. Omnis effectus, quan-
do in actu causatur, habet causam in actu, ex Philos.
[3] nam, quod non est, quando non est, non ponit
aliquid in esse, ergo quando grave descendit, aut le-
ve ascendit actu, adeo aliqua causa efficiens talis
descensus, vel ascensus, sed nulla causa potest assignari
præter gravitatem, aut levitatem illarum,
ergo, &c. Prob. subsumptum, percurrente alias
causas, quas Thomistæ, & alii assignant, & 1. non
ex medio, scilicet aere, quia cum aer sit idem, per
quod levia ascendunt, & gravia descendunt, idem
esset causa motuum oppositorum, scilicet ascensus,
& descensus. 2. non à removente impedimentum,
tum quia istud non est causa illius motus, nisi per
accid.

[1] 2.d.2. q.10. A. n.3. [2] 8. physic. t. 32.

[3] ibid. n.5. et 11. met. q.14. n.10.

accidens: sicut approximans ignem ad stupras est causa combustionis, deberet autem assignari causa per se; tum quia removens trabem, qua detinebatur lapis sursum, potest non esse actu, quando lapis descendit: tum 3. quia constat experientia, quod grave ipsum impellit, & deprimit, & frangit trabem, illamque secum trahit deorsum nullo removente, ergo motus ille non venit à medio, nec à removente, 3. non à centro trahente per sympathiam nam centrum est quoddam ubi Mathematicum, in quo nulla est virtus activa, & præterea illa sympathia habet sphæram activitatis limitatam, grave autem ex quacumque distantia inclinat, & descendit. 4. non ab influxu cœlorum, quia, inquit Doctor, hoc videtur esse fuga recurrere ad agens universale, quia est negare causas, & effectus particulares, & 2. quia insuetitia cœli uniformis est in toto medio, quare ergo moveret unam partem sursum, & aliam deorsum, nisi adesset causa alia particularis?

4. Non à generante, ut volunt Thomistæ: nam 1. generans non existit actu, quando motus est in actu: generans non manet in virtute, nisi sicut causa manet in effectu; ergo non est ens in se: ergo à primo ad ultimum non potest assignari illa vera causa extrinseca hujus motus, ergo venit ab ipsis gravibus, & levibus.

Prob. 3. ex eodem. [1] Quod non movet aliquid, nisi prius natura moveatur, ab eodem habet, quod moveat, & moveatur, sed grave, v. g. movet leve sibi alligatum, & secum trahit illud deorsum, si levitas non excedit gravitatem ejus, ergo habet ab eodem principio, scilicet, à sua gravitate, quod se, & alia moveat.

Confirm. Quia, quando aliquid habet principium respectu alicujus formæ, potest eam causare in quocumque subjecto apto, & approximato; sed grave habet potentiam activam respectu ubi deorsum, tamen quod ad se, quam quoad illud leve, quod trahit secum, & ipsam et est capax talis motus, ergo illum potest causare tamen in se, quam in alio.

Concludimus ergo cum Doctore, istis, quæ fictiones videntur, prætermisso, & sensu concordat, quod

[1]. ibid. n.6.

gra-

grave à se move
satum est querere
Objic. eadem
tem, scilicet, qu
haec soluta sunt
Objic. 2. pro T
via, & levia mov
Resp. dist. ant
& remotè, qua
mam, & gravit
& consiq. Nam
agere actu, & c
istis ad genera
rerum.

Objic. 1. Sequ
sicut viventia:
Movere enim le
tum, ergo, &c

Resp. neg. se
quietem, & org
tem, & propri
se ad centrum,
adepti sunt, ne
co, & violenter
quasi proprio |

Objic. 4. Q
mo, non pote
determinante,
in se virtutem
sunt de facto,
extrinseco, ei
secundo.

Resp. hoc a
minante, & T
in ea quæstion
quo moveant
ex parte
rum concaus
quiritur Dei
Sed nihil am

] 8. Physi

grave à se mouetur, & secundum Aristotelem, [1] fatuum est querere rationem, ubi habetur sensus.

Objic. eadem, quæ solent objici contra præcedentem, scilicet, quidquid mouetur, ab alio mouetur, sed haec soluta sunt supra.

Objic. 2. pro Thomistis Aristotelem dicentem, gravia, & levia moveri à generante, ergo non à se ipsis.

Resp. dist. ant. Moventur à generante causaliter, & remotè, quatenus ab eo acceperunt esse, & formam, & gravitatem, conc. ant. proximè, neg. ant. & conseq. Nam, quod non est actu, non potest agere actu, & certè non magis recurrendum est in istis ad generans, quam in aliis omnibus effectibus rerum.

Objic. 1. Sequeretur, gravia, & levia movere se, sicut viventia: falsum conseq. ergo, &c. Patet min. Movere enim à propria virtute est proprium viventium, ergo, &c.

Resp. neg. seq. & dist. ant. prob. Movere se post quietem, & organicè, conc. min. movere se ad quietem, & proprio pondere, neg. min. Gravia movent se ad centrum, non à centro, nec à quiete, quod ubi adepti sunt, non inde moventur, nisi ab extrinseco, & violenter. Item movent se non organicè, sed quasi proprio pondere.

Objicies 4. Quod est in actu virtuali, & in actu primo, non potest exire in actu secundum sine aliquo determinante, & movente, ergo licet gravia habeant in se virtutem movendi se in actu primo, non possunt de facto, & in actu 2. se movere sine motore extrinseco, ergo non moventur à se ipsis in actu secundo.

Resp. hoc argumentum esse à quodam prædeterminante, & Thomista, [2] & solvendum ex dictis in ea quæstione. Quidquid sit dist. conseq. Sine aliquo movente ex parte aliarum concursarum, conc. ant. ex parte ipsius principii supposito concursu aliarum concursarum, & conditionum, neg. ant. requiritur Dei concursus, remotio impedimenti, &c. Sed nihil amplius ex parte gravis, aut levis.

C O N C L U S I O II.

Corpore gravia ejusdem figure, & inæqualis magnitudinis æqualiter moventur in eodem medio: Hanc tenent Scotistæ, sed non reperi apud Scotum.

Prob. 1. experientia. Si enim duos lapides similis figuræ, sed unum parvum, alterum magnum ex æquali elevatione cadere permittas, eodem tempore prorsus pervenient ad centrum, ergo æqualiter moventur.

Prob. 2. ratione. Quia illud quod præ majori mole est gravius, habet majorem difficultatem vincendi resistentiam aeris, habet majorem aerem pellendum, quam quod est minus, ergo non citius movebitur, ideo dixi, *gravia ejusdem figure*.

Dices ex Scoto. [1] Quod est gravius, velocius descendit, quia fortius movet, ergo inæqualiter moventur.

Resp. id verum ceteris paribus, & respectu ejusdem corporis: certum est enim etiam figuram multum conferre ad velocitatem motus: nam figura acutior facilius scindit aereum, & quodlibet corpus resistens, quam lata, & plana.

C O N C L U S I O III.

Motus gravium, & levium velocior est in fine, quam in principio. Ita ferè communiter.

Prob. ex Scoto. [2] Motus naturalis intenditur in fine secundum Philosophum, & inde probabo. gravia, & levia moveri ad centrum ab intrinseco.

Prob. 2. experientia, i. de lapide, qui quod altius cadit, eò majorem incutit ictum, ut notat ipse Arist. [3] sed hoc non potest venire, nisi à velociori motu in fine, ergo, &c. Prob. min. Si enim æquè velociter moveretur ab initio, non vehementius feriret cadens ex turri centum cubitorum, quam ex scaeno unius palmi, quod est contra oxinem experientiam, [4] ergo, &c.

Confirm. de securi, quæ tanto fortius ferit, quanto altius elevatur.

Dices. Hinc argui majorem impulsu, non vero motum.

[1] *ibid. n. 9.* [2] *ibid. n. 8.* [3] *I. de cælo t. 88.*
C. 89. [3] *q. 19. mechanic.*

Contra. Maj. velociori, seu jor impulsu, detur dubitand hoc opus, hic la pita in illa.

Quidam [1] lis, à quo trahi hit, quod magis quod ubi Mat vim activam, mo cadentem,

Alii, quia l nus habet aer nescit ex dictis primus tam p palmari, quam hanc distantia

Alii, quia deorsum resist tim evanescunt es? an à proj ducetur in absque illa qu somniavit illa quandiu illa

Alii, quia magis gravitatem centri, grave, quo altitudine p ex turri, quia ejus ex vicin

Alii, qui ciens unum que hoc va nec lapis in quam surs ascens e & tamen a ratem ejus aggravaret

[1] *Arr*

Contra. Major impulsus venire non potest , nisi à velociori , seu vehementiori motu , ergo , si est major impulsus , ita & motus velocior , nec de hoc videtur dubitandum . Sed quærenda causa ipsius rei , & hoc opus , hic labor est : nam tot fere sensus , quot capita in illa .

Quidam [1] id venire dicunt à loco naturali mobilis , à quo trahitur per sympathiam , quæ fortius trahit , quod magis mobile appropinquat : sed diximus , quod ubi Mathematicum , seu centricum non habet vim activam , & tamen fortiter traheret lapidem ex palmo cadentem , quam ex centum cubitis .

Alii , quia lapis , quo propinquior est centro , minus habet aeris pellendi , sed haec etiam ratio evanescit ex dictis de cadente ex palmo , & ex turri : nam primus tam parum aeris habet pellendi in distantia palmari , quam secundus , cum ex alto pervenit ad hanc distantiam .

Alii , quia grave sursùm acquirit qualitates motui deorsum resistentes , quæ , dum illud cadit , paulatim evanescunt , sed à quo producuntur illæ qualitates ? an à projiciente ? minime ; nam : si lapis produceretur in summitate turris , eodem motu caderet absque illa qualitate accepta à projiciente , deinde quis somniavit illam impressionem durare per secula , & quādiū illa gravia maneat sursum ?

Alii , quia quantò longius grave descendit , tantò magis gravitas ejus vigoratur propter propinquitatem centri , sed hec ratio jam rejecta est ; nam aliud grave , quo propinquior est centro , v. g. cadens ex altitudine palmari , deberet velocius cadere , quam ex turri , quia majorem vigorem contraxisset gravitas ejus ex viciniori centro .

Alii , quia aer , per quem transit , unit se lapidi faciens unum corpus cum illo , & sic gravius , sed neque hoc valet , tum quia aer non evadit gravis , nec lapis in quiete , & deorsum gravior est in se , quam sursùm , ut patet experientia . 3. quia aer ascendens ex fundo aquæ velocius movetur in fine , & tamen aqua , per quam transit , non juvat levitatem ejus , faciens cum eo corpus unum , sed potius aggravaret : ita est de aere in lapide cadente .

Alii,

[1] Arriaga de Gen. disp. 4. sect. 5.

inæqualis ma-
codem medio :
pud Scotum .
des similis fl-
agnum ex æ-
dem tempore
qualiter mo-

e majori mo-
tem vincendi
pellendum ,
movebitur ,

velocius de-
qualiter mo-

ectu ejusdem
am multum
gura acutior
is resistens ,

est in fine ,
niter .
ditur in fine
gravia , &

quod altius
ipse Arist.
iori motu
è velociter
iret cadens
nno unius
iam , [4]

it , quantò
non verò

Con-
88.

Alii, quia motus ipse novum impulsum imprimit, si quo longior, eo major impulsus: sed motus est quid pure relativum, non activum qualitatis absolute, qualis est impulsus.

Alii probabilius, quia aer immediate sub lapide premit alium, & iste inferiorem: & sic, quod longius mouetur, eo magis reperit aerem commotum, & quasi rarefactum, ac minus resistentem, sicut navis in flumine citius mouetur, quam in aqua stagnante.

Lapis ergo ab initio reperit aerem quiescentem, & quasi stagnantem, successivè autem reperit fluentem, unde sentitur ventus. Adde, quod aer à tergo relitus etiam occurrit, & sequitur lapidem, & illum impellit, sed haec ratio, quamvis longè probabilius, non planè convincit: nam aer potest per ventos, aut alia corpora magis commoveri, & comprimi absque tali impetu, & ictu, qualis causatur per motum gravis.

Alii deinde, quia grave ipsum non solum in aereum, & alia corpora media, & impedientia descendens imprimit impetum, sed etiam in se ipsum, & ille impetus sensim augetur ex proportione, qua longius descendit, tum propter istum impetum, tum propter præcedentem rationem de aere.

CONCLUSIO IV.

Probabilius est velocitatem maiorem motus naturalis gravium in sine provenire ab his duabus ultimis causis, scilicet, à maiori commotione aeris, tam anterioris, quam posterioris, & ab impulsu, quem grave ipsum in se ipso causat, unde principalior causa est ipsa gravitas.

Prob. 1. ex Scoto citato. Nam certum est, quod motus naturalis in sine intenditur ex Aristotele, cuius difficile esset assignare causam, si effectivum istius motus esset aliquod extrinsecum, ergo causa principalis hujus velocitatis, sicut & ipsius motus, est gravitas ipsa, que sicut primo impellit, & mouet lapidem, ad decentem semper magis applicatur, & ita continuat impellere, & quo remotior est ab impedimento, & medium magis cedit, & fortius impellit, tum scipsum, tum corpora subjecta, seu media, quae occurserunt in via.

Prob.

Prob. 2. Quia sunt, & haec sufficiunt, quæ minores. Objec. Gravitas impulsum, quen in medio, ergo rem. Prob. ant. tum potest, ergo virtutem motiva.

Resp. dist. ant. sum secundum pr secundum dispositio In primo instanti & ideo tardius ill quo alium aerem sic successivè de medio est dispositio redibit sermo ir

Q

De mo

Motus graviorum intellige corpori vi aliqua extrinsecus impulsio, quam mutatur ipsum, vel attrahit, vel levat, quia univoca est gravitas, rimus principis, certum est renuntiari & difficultas causarum simul. Lapis non existat aere, ritur, à quo v.g. ab aere, seu lapidi, v

Prob. 2. Quia certum est, quod haec omnia concurrunt, & haec sufficiunt, nec potest alia ratio assignari, quae minores patiatur difficultates.

Objic. Gravitas in primo instanti producit totum impulsu[m], quem potest imprimere, tum in se, tum in medio, ergo in sequentibus non producit maiorem. Prob. ant. Causa necessaria semper agit, quantum potest, ergo in primo instanti exerit totam suam virtutem motivam.

Resp. dist. ant. utrumque. Producit totum impulsu[m] secundum praesentem dispositionem, conc. antec. secundum dispositiones diversas, neg. ant. utrumque. In primo instanti reperit aerem vicinorem in quiete, & ideo tardius illum movet, quam in secundo, in quo aliud aerem reperit, jam in motu, & fluxu, & sic successivè de tertio, quarto, &c. nam motus in medio est dispositio ad motum mobilis; de gravitate redibit sermo in libro de Elementis.

Q U A E S T I O V I I I .

De motu projectorum, seu violento.

Motus gravium est naturalis, motus vero projectorum est violentus. nomine projectorum intellige corpora, quae moventur, seu impelluntur vi aliqua extrinseca. Motus ergo violentus est vel pulsio, qua movens pelit a se mobile, & si insequitur ipsum, est impulsio, si non insequitur, expulsio, vel attractio, qua ad se trahit mobile, vel voluntatio, quia circumvolvit, seu volvit in gyrum, aut vectio, qua unum corpus super alio fertur, sed præcipue agimus de expulsione, seu projectione, cuius quærimus principium proximum, & formale quo; quia certum est remotum, & quod esse ipsum projicientem; & difficultas est, quia movens, & motum debent esse simul. Lapis autem moyetur, licet projiciens, vel non existat amplius, vel sit distans ab eo. Unde quæritur, à quo moveatur in illa distantia, an à medio, v.g. ab aere, an à virtute aliqua impressa ipsi mobili, seu lapidi, vel à gravitate, vel levitate ejus.

CON-

CONCLUSIO I.

Motus projectorum est principaliter, non à gravitate mobilis, nec à medio, per quod fit motus, sed à projiciente ut quod, et mediante vi, seu impulsu impresso mobili. Ita magis communiter cum Scotistis.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Nam admittit possibiliter motus successivi in vacuo, sed ultra istam successionem potest addi velocitas, vel tarditas ratione conditionis accidentalis ipsius medii, in quantum est promotivum, vel impeditivum motus sive ratione subtilitatis, per quam promovet, aut saltem non impedit, aut ratione densitatis apposita, per quam impedit, aut retardat motum. Nam inde colligitur, quod continuatio motus non est à medio effectivè, quandoquidem in vacuo nihil est præter spatum, & medium solummodo promovet, aut retardat pro sua densitate, vel raritate. Loquitur etiam de projectis [2] dicens, quod multi effectus causantur, quando actualis motio cause agentis per intellectum, à qui producuntur, non manet, et ponit exemplum in naturalibus, quia projecto lapide in aquam primus circulus est causa secundi circuli, et sic deinceps, non semper tamen manet primus, quando ceteri, &c. ergo ex Scoto projiciens est causa motus lapidis per motionem, & impulsu actualem, quem primò impressit illi, quamvis ipse, nec actualis impulsus non maneat, nec id tribuendum est vel gravitati lapidis, vel medio.

Dices ex hoc posteriori loco, id tribuendum medio, scil. aquæ, vel aeri, nam dicit, quod primus circulus aquæ causat secundum, & secundus tertium, & sic de ceteris; per id enim significat, quod aer proximus impellit vicinorem, & ita successivè, ergo ex Scoto motus projectorum est à medio.

Contra neg. ant. Nam Scotus non dicit, quod primus circulus aquæ moveat, aut impellat mobile, sed tantum quod causet secundum circulum, & ita est de aere, sicut contingit in continuis, vel contiguis.

Prob. 2. quoad 1. partem, Nam motus projectorum est violentus, non vero naturalis, sed motus, qui est à gravitate, vel levitate, est naturalis, est enim à

[1] in 2. d. 2. q. 9. BB. n. 43. [2] 4. d. 6. q. E. fin. n. 4.

principio int.
est à gravitate

Prob. 2. par-
tus projector
um esset me-

Prob. 2. e-
causa principi-
ergo iste est

Prob. 3. ead
Sagitta, &c
experiencias

Prob. 4. ead
effectus in a-
nulla est ca-
projecta, pos-
ibili, quæ d-
causa forma-

Objic. 1. co-
voluntas in-
ferioribus, &
cessavit, ergo

Resp. ne-
textum pa-
serentis illi
improbat i-
bilem, his
positivo est al-
te actu voli-
ret hoc in-
garit de

Objic. 2.
illa virtus
serenda.
jiciens tan-
dum primi-
go, &c. In
in lapide
tangere se

Resp. n-
tur, duri-
vam, se

Inst. II

Tom

[1] 2. a

O I.
er, non à gravitate
fit motus, sed à pro-
+ impulsu impresso
Scotistis.

icit possibilitatem
istam successionem
atione conditionis
m est promptivum,
subtilitatis, per
edit, aut ratione
aut retardat mo-
ntinuatio motus
quidem in vacuo
ium solummodo
tate, vel raritate,
s, quod multi effec-
tio cause agentis
non manet, et
projecto lapide
secundi circuli,
et primus, quan-
us est causa mo-
sum actualem,
pse, nec actu-
icendum est vel
endum medio,
mus circulus ar-
tium, & sic
aer proximus
ergo ex Scoto

t, quod primus
ibile, sed tan-
, & ita est de
contiguis.
s projectorum
motus, qui est
, est enim à
prin-
. E fin.n.4.

p. incipio intrinseco, ergo motus projectorum non
est à gravitate, vel levitate.

Prob. 2. pars. 1. Quia ex Scoto, & communiori, mo-
tus projectorum posset fieri in vacuo, sed ibi nul-
lum esset medium, ergo non est à medio.

Prob. 2. eadem pars. Quia assignari nequit alia
causa principalis commodior, quam ipsum projiciens,
ergo iste est causa principalis, & ut quod.

Prob. 3. eadem pars. Potest projici Lapis, Globus,
Sagitta, &c. reniente aere in contrarium, ut patet
experientia; ergo aer medius non causat illū motum.

Prob. 4. eadem pars. Nam ex Scoto [1] supra citato,
effectus in actu debet habere causam in actu; sed
nulla est causa extrinseca in actu, dum moventur
projecta, prater illam qualitatem impressam mo-
bili, quæ dicitur impulsus, ergo ille impulsus est
causa formalis, & ut quo talis motus.

Objic. 1. contra 4. p. Scotum, [2] qui non vult, quod
voluntas imprimat ullam qualitatem in potentibus in-
ferioribus, dum agunt ex ejus imperio, postquam illud
cessavit, ergo id est à fortiori de projiciente lapide.

Resp. neg. ant. Nec id negat Scotus, ut legenti
textum patebit, sed retulit sententiam Richardi as-
serentis illam impressionem qualitatis; non plenè
improbat illam, sed suam p. oponit, velut proba-
bilem, his verbis; potest dici, quod in appetitu sen-
sivo est alia dispositio, secundum quam movet cessan-
te actu voluntatis imperante, &c. & quamvis nega-
ret hoc in voluntate, non sequitur, quod id ne-
garit de omni prorsus motore.

Objic. 2. Non potest assignari, quomodo producatur
illa virtus; seu qualitas impulsiva, ergo non est as-
serenda. Prob. ant. Nam vel producitur, dum pro-
jiciens tangit lapidem, vel dum desinit tangere, seu
dum primo non tangit; sed neutrum dici potest, er-
go, &c. Prob. min. Si, dum tangit, ergo erit motus
in lapide, antequam moveatur, si cum primo desinit
tangere, ergo imprimit in subjectū separatum, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & min. prob. & dico, quod imprimi-
tur, dum ultimò tangit, & applicat vim projecti-
vam, seu motivam, & per motum.

Inst. Ille impulsus imprimetur vel successivè, aut in
Tom. III.

[1] 2.d.2.q.10. [2] In 4.cit.

instanti; sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. 1. Non in instanti; quia motus est successivus, & patitur contrarietatem in mobili propter gravitatem; unde impulsus, seu motus est violentus, ergo non potest imprimi instantaneè. 2. non successive, quia omnes partes mobilis simul moventur, ergo simul imprimitur motus, & impulsus.

Resp. neg. min. & ant. prob. utriusque partis. Nam illa contrarietas non est divisibilis, si venit a gravitate, & sic non impedit impressionem, & motum instantaneum secundum totum mobile: idem est de impressione soni, qui non habet propriam contrarietatem, sed, quamcumque habeat, imprimitur in instanti; vel, si imprimitur successivè, idem dici potest de impulsu: ideo negatur etiam, quod ad successionem impressionis, ac motus requiratur, ut partes moveantur successivè; sed sufficit, quod motus, per quem imprimitur, exigit successionem, & sit ipse successivus; ex hoc enim intendi potest per gradus, & successivitas erit penes intensionem.

Inst. 2. Non potest assignari subjectum talis qualitatis, ergo, &c. Prob. ant. 1. Quia non educitur ex potentia mobilis; alioqui deberet alterari; quod non fit. 2. quia non ponitur in partibus tactis, quia non tanguntur, nisi partes superficiales; nec in toto, quia sic uniformiter moveretur, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & 1. partem prob. ejus. Nam producitur per alterationem, quæ causatur à projiciente per virtutem motricem ejus, mediante motu, velut conditione, sine qua non, & applicativa.

Objicies 3. si motus projectorum esset à projiciente per vim impulsus, ille motus esset vehementior in principio, quam in medio, & fine; sed hoc falsum, ergo. Min. patet experientia, qua constat actum lapidis, aut globuli Bombardi esse vehementiorem, quando venit à debita distantia, quam cùm à proximo. Prob. maj. Nam tota vis impulsus est tunc impressa; & hoc est ordinarium in motu violento, ut sit velocior ab initio, & naturalis in fine, ergo, &c.

Respondeo neg. maj. & rationem ejus. Nam nec motus violentus, nec quisquam aliis gravium, aut levium, neque etiam in animalibus est vehementior

tior in principio reperiatur in sua quæcavitate, & p.cepit agitari, & p.mentior in medio.

Inst. 1. Si hoc esset finis, sed hoc est major. Nam aer de quā in medio, projectus, eò ma-

Respondeo neg. conc. ant. alias si impulsus post aliquid projecti incipit etiam gravitare.

Inst. 2. Non poterit scilicet, & de sangue scilicet, & fa-

Resp. neg. ant. De missionem multis sufficiat, quod de scilicet non petit in aqua sensim reducit ad nativitatem; sic lapis se cuperat quietem sonus impressus Idem esset de aeronique, licet ratio impulsus, n. bui aeri, aut ali-

Quæres, ad quæ qualitas.

Resp. eam per citur dispositio, seu citio transien-

tior in principio ob resistantiam medii, quod, cum reperiatur in sua quiete, magis resistit, quam, cum cibis agitari, & propter hanc agitationem sit vehementior in medio, ubi medium minus resistit.

Inst. 1. Si hoc esset, motus deberet esse velocior in fine, sed hoc est falsum, ergo nulla solutio. Prob. maj. Nam aer deberet esse magis agitatus in fine, quam in medio, quo enim longius progreditur lapis projectus, eò magis commovetur aer.

Respondeo neg. maj. & dist. prob. Ceteris paribus, conc. ant. alias neg. ant. & prob. ejus. Vis autem impulsus post aliquam distantiam, & progressum mobilis projecti incipit remitti, & languescere, renitente etiam gravitate mobilis ipsius.

Inst. 2. Non potest ostendi, unde, & quomodo languesceret, & desineret illa qualitas, ergo vel non languesceret, & falsum supponitur, vel nulla solutio.

Resp. neg. ant. Nam circa illam desitionem, seu remissionem multi varias rationes assignant, sed nobis sufficiat, quod desinit ex ipsiusmet limitatione, quia scilicet non petit de se diutius conservari, sicut calor in aqua sensim remittitur, & ipsa aqua sensim se reducit ad nativam frigiditatem, cessante causa caloris; sic lapis sensim repetit centrum suum, & recuperat quietem in illo, cessante causa motus. Sic sonus impressus corpori, & acri sensim evanescit. Idem esset de aere; si ab ipso veniret ille motus; & denique, licet non sciretur, unde veniret illa cessatio impulsus, non propter ea ille motus deberet tribui aeri, aut alteri causæ.

Quæres, ad quam speciem qualitatis pertineat illa qualitas.

Resp. eam pertinere ad primam speciem, quæ dicitur dispositio, quia est qualitas de facili mobilis, seu citò transiens.

Q U Æ S T I O I X.

De motu Reflexo, & Resilientiæ, à quo sit; & an mobile quiescat in puncto Reflexionis.

Diximus, Motum Reflexum esse illum, quo mobile regreditur à termino ad quem, ad terminum à quo; seu, qui habet duos Terminos, à quo

Et duos ad quem; quia, ubi attingit terminum, ad quem regreditur ad terminum, à quo; & iste ordinariè accedit in motu locali. *Reflexio duplex* est; una propria, qua mobile regreditur ad terminum, à quo, per eandem lineam, per quam ab eo discesserat; alia *impropria*, in qua mobile regreditur, seu resilit per aliam lineam. Loquimur de prima.

Ille *Regressus* venit vel ab *intrinseco*; ut in corde, cùm dilatatur, & restringitur; vel partim ab intrinseco; ut cùm lapis sursum projectetur; &, cessante impetu, propria gravitate recidit per eandem lineam, vel partim ab intrinseco, & ab extrinseco: ut cùm lapis sursum projectus reperiens corpus resistens, regreditur per eandem lineam; sed *velocius*, & cum majori impetu.

Quies propria est consistentia mobilis sine motu per aliquod tempus: *impropria* verò est negatio motus per instantis temporis; & dicitur *instantanea*. Dicitur etiam *negativa*, quia non connotat aptitudinem in mobili ad motum; sicut *privativa*, seu *temporalis*. Idēd non interrumpit successionem motus; sicut indivisiibilita non impediunt continuitatem quantitatis.

Quæritur ergo 1. quænam sit causa motus Reflexi. Nam de motu recto vidimus eum esse à projiciente per impulsus impressum mobili. 2. An motus Reflexus, & rectus sic continentur, ut nulla sit interpolatio quietis, ne instantanea quidē inter utrumque.

C O N C L U S I O I.

Motus *Reflexus* projectorum est à projiciente. Est communior.

Prob. 1. Dùm pila impellitur in parietem, impulsus pike impressus poterat etiam longius proiecere, & adhuc persistit in pila resiliente, ergo idem impulsus eam moveat in reflexo, qui movebat in recto, ergo est idem motor. Prob. ant. Nam experientia constat, motum reflexum esse èo velociorem, & longiorem, quò impulsus fuit vehementior, ergo signum est illum adhuc perseverare in reflexo, qui erat in recto.

Prob. 2. Impulsus non imprimitur, nisi per motum; sed Paries non se movet, ergo non imprimit impulsum. Maj. patet experientia. Nam recedimus ab hoste, ut jaciamus in eum lapidem, aut retrahimus

manum, aut suum imprimamus.

Confir. Quia resistentia non est à terminis.

Objic. 1. Pila resilit, sed tunc.

motus reflexus.

Respondeo impulsus est à gni, & sic semper.

Objic. 2. Secundis reflexio.

go reflexio est à.

Resp. neg. co motus reflexi;

proximatio ma

Objic. 3. Motus sed motus recti sunt ab eodem.

Resp. neg. m seu loco motivi & reducit; si sam terminati lux transiens p

diversos colores.

Prob. 1. ex non potest cont huari, non eff

terminum, anis, & corruptates, & ab e

ne motus, pr

sunt continua

cujus probati

[i] quodli

manum, aut funda rotamus, ut prævio motu impulsu imprimamus. Minor etiam est evidens.

Confr. Quia resistentia non est activa; sed reflexio non est à termino, ad quem, motus recti, nisi per resistentiam, ergo non imprimit impulsu.

Objic. 1. Pila sponte cadens, & sine impulsu adhuc resilit; sed tunc illa reflexio motus non est à projiciente, sed à solo termino, seu corpore resistenti, ergo motus reflexus non est à projiciente.

Respondeo neg. min. quoad 2. partem. Ille enim impulsus est à gravitate pilæ, non ab impulsu termini; & sic semper est à motore.

Objic. 2. Secundum duritatem, aut mollitatem resistentis reflexio est major, aut minor, aut nulla, ergo reflexio est à resistenti.

Resp. neg. conseq. Nec enim durities est causa per se motus reflexi; sed conditio, sine qua non; sicut approximatio major, aut minor respectu calefactionis.

Objic. 3. Motus contrarii non possunt esse ab eodem; sed motus rectus, & reflexus sunt contrarii, ergo non sunt ab eodem projiciente, vel impulsu.

Resp. neg. maj. Nam eadem facultas progressiva, seu loco motiva movet sursum, & deorsum, dicit, & reducit; si sit idem impulsus, & maximè ad diversam terminationem, aut modificationem; sic eadem lux transiens per vitrum nigrum, aut rubrum causat diversos colores, & species, &c.

CONCLUSIO II.

Motus rectus, & reflexus non semper continuatur sine interruptione, sed aliquando datur quies in puncto reflexionis, non tamen semper. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Motus ex opposito in oppositum non potest continuari; si enim isti motus possent continuari, non essent ab eodem termino, à quo, ad eundem terminum, ad quem; & id dicit de motibus generationis, & corruptionis, & alterationis ad contrarias qualitates, & ab eis excipit motus locales. In tali reflexione motus, prior, & posterior, cum sint oppositi, non possunt continuari, nec facere unum motum continuum; cuius probatio est, quia tunc mobile simul moveretur

S. 3 moti-

[1] quodlib. 12. H. n. II.

motibus contrariis, &c. dixerat autem, quod de mente Philosophi solus motus localis potest esse continuus, &c. ergo ex Scoto quidam motus reflexi possunt esse continui, & quidam non.

Prob. 2. quoad 1. partem 1. Nam, si motus reflexi veniant ab eadem virtute, non possunt continuari, ut cum proicitur pila deorsum, ergo debent intercipi per alias morulas quietis. Prob. ant. Eadem virtus in eodem instanti non potest posuisse in terminos oppositos; sed termini horum motuum sunt oppositi, ergo non possunt continuari.

Prob. 2. Quando pila colorata, verbi gratia, nigra, proicitur in parietem, relinquit ibi colorem; sed hoc non potest fieri in instanti, sed successivè, ergo pila ibi quiescit per alias morulas temporis, idem est de Globo tormentario, dum excutit muros urbium, aut incendit domos, quia haec non facit in instanti.

Prob. 3. Quando lapis proicitur sursum motu violento, & deinde recidit motu pure naturali, quia virtus impulsiva vincitur à contrario; v. g. à propria gravitate, illa victoria non potest esse instantanea, ergo fit successivè, & ideo in illo puncto quiescit lapis. Prob. ant. Agens naturale, & finitum non agit, nisi in tempore, ergo, &c.

Prob. quoad 2. partem. 1. Si lapillo sursum projecto occurrit in motu ingens mola cadens deorsum, que illam secum reducat non potest lapillus quiescere in illo puncto reflexionis, quo tangit molam, ergo non semper datur quiescere ad terminum, qui est in continuo motu, & quidem rapidissimo, qualis est descensus molæ, ergo, &c.

Prob. iterum ex Aristotele, & Scoto citato. Nam nec motus generationis, & corruptionis, nec motus alterationis ad contrarias qualitates possunt continua-ri, v. g. motus, quo aqua regreditur à calefactione ad frigefactionē, & paries ab albedine ad nigredinem, ergo non solum in his motibus debet dari interruptio per quietem aliquam, sed etiam in aliis. Patet ant. Idem enim numero motus non potest esse frigefactio, & calefactio, nec dealbatio, & denigratio. Prob. conseq. Nam in motibus plerique alteratur ipse impetus, & sæpe totus vincitur, aut destruitur, ut in

allatis exemplis, xus non est sine motus locales reflexi.

Objec. 1. contra quiescat in puncto i. æqualis qualitas est, ergo nec quater prævalebit. Æqualitas consistit in visibilibus, ergo pulsiva, vel addit tollitur æqualitas seu interpolatio t. indivisibilis ad al-

Resp. neg. mir matica, conc. ant. ficiis punctum ad æquale; unde partes aliquota antequam una p. bile, vel indivi. ctionem, semper æqualitatem, qu-

Inst. 1. Cessat stanti incipit in. Tunc incipit in sūm, quia tun sed hoc fit in in-

Resp. neg. co cessationis ini nis motus deo tatis, in qua n tas vincat, & cessus gravita-

Inst. 2. Imp sed etiam se ip la responsio, & gravitatem

Respondeo titur quidem ad terminum est ex se, de instanti reflexi-

allatis exemplis, ergo, si motus alterationis reflexus non est sine morula interruptionis, neque illi motus locales reflexi.

Obje. 1. contra i. p. Ut mobile sursum projectum quiescat in puncto reflexionis, debet gravitas ejus sive æqualis qualitati impulsivæ; sed hoc fieri non potest, ergo nec quies. Maj. patet. Nam, cum alterius pœvalebit; mobile non quiescet. Prob. min. Æqualitas consistit in indivisibili, licet sit in rebus divisilibus, ergo quolibet indivisibili dempto à vi impulsiva, vel addito ex parte gravitatis, aut resistentis, tollitur æqualitas; sed ad hoc non requiritur quies, seu interpolatio temporis, sed sufficit successio unius indivisibilis ad aliud, ergo, &c.

Resp. neg. min. & dist. ant. prob. Æqualitas Mathematica, conc. ant. Physica, neg. ant. Nam, sicut in Physicis punctum additum puncto non facit majus, ita nec æquale; unde æqualitas Physica mensuratur penes partes aliquotas, & proportionales; & præterea, antequam una pars prævaleat alteri sive per divisible, vel indivisible, per additionem, vel detractionem, semper debent ambæ pervenisse ad aliquam æqualitatem, que non destinetur sine morula quietis.

Inst. 1. Cessat instanti motus sursum, ergo in instanti incipit motus reflexus deorsum. Prob. conseq. Tunc incipit motus deorsum, cum cessat motus sursum, quia tunc gravitas superare incipit impulsus; sed hoc fit in instanti, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. & maj. prob. Nam inter instans cessationis impulsus, & motus sursum, & incepionis motus deorsum, datur tempus, & mora æqualitatis, in qua mobile necessariò quiescit, donec gravitas vincat, & illa Physicè est divisibilis, sicut & excessus gravitatis ob rationem allatam.

Inst. 2. Impulsus non solum à gravitate superatur, sed etiam se ipso, & ab intrinseco desinit, ergo nulla responsio, quia supponit luctam inter impulsum, & gravitatem contrariam.

Respondeo neg. conseq. tūm quia impulsus remittitur quidem, sed successivè, & sic, cum pervenit ad terminum reflexionis etiam successivè, quantum est ex se, decrescit; tūm etiam, quia etiam in ipso instanti reflexionis adhuc resistit; nam, si minor es-

set gravitas, ex vi talis impulsus altius ascēdisset lapis

Inst. 3. Si daretur talis æqualitas, & iuxta inter impulsum, & gravitatem per alias morulas, numquam grave descēderet, sed falsū cons. Ergo &c. Prob. sequel. maj. Nam, sicut illa æqualitas per unum instans impedit regressum lapidis, ita & per secundum, & tertium, & sequentia, semper enim eadem ratio vigere.

Resp. neg. seq. maj. & ant. prob. Nam, ut sāpē dicitum est, ipsa virtus impulsiva sensim remittitur etiam ab intrinseco, sed successivè, & simul ex contraria rierate gravitatis.

Objic. 2. Si daretur quies in puncto reflexionis, & motus resiliētiae, non posset assignari causa illius, sed falsum conseq. ergo, &c. Min. patet. Omne enim, quod movetur, ab alio movetur. Prob. maj. Non enim à gravitate, quia hæc non movet, nisi ad descentum. 2. non ab acre, quia potius resistit, sequens à tergo lapidem. 3. non ab impulsu, quia in ipa quiete cessat vel ex toto, vel ex parte. 4. non à termino, seu corpore reflectente, quia ipsum non movetur, nec habet motum, ergo nec dare potest, ergo non posset assignari causa motus reflexi.

Resp. neg. maj. & ant. prob. Nam probatum est, illum esse à projiciente, ut quod, & ab impulsu, ut quo; negatur etiam, quod cesset impulsus in illo punto quietis, sed agit, & iuxtatur contra resistentiam. Deinde non puto, quod in motu resiliētiae semper datur quies, quando scilicet cū ingenti impulsu projicitur mobile, sed aliquando tantum, quando scilicet vel corpus obsistens est molle, aut virtus impellens est debilis.

Objic. 1. contra 2. p. Rationes primæ probant necessitatem absolutam quietis in puncto reflexionis, ergo vel numquam, vel semper datur illa quies. Prob. ant. Impossibile est, contraria, & specie distincta simul continuari, sed isti motus sunt contrarii, ergo, &c. Prob. min. Unus accedit, & alter recedit ab eodem termino, ergo sunt contrarii.

Resp. neg. ant. & maj. prob. Modò punctum, seu medium continuationis non sit ejusdem rationis cū partibus continuatis. Unde eadem virga est partim viridis, in eodem pomo sunt diversi colores, &c. Ad prob. dist. ant. Simul accedet secundum diversas partes

con-

cone. ant. sc
seq. Eadem
secundum in
aliam ascend
Inst. Omni
xus tām est à
ctus in puncto
Respondeo
tiva conc. at
reflexus est à
importat dur

Quæri posse
de hoc agem
rum in comm

D I

S Olent hī
præcipua
de illa fusē
luminodd ag
enim substa
deo continu
dictum est,
tatem, per
biles, & ex

D Efinit
que in
partes copu
unius, & f
discrecum,
incrus. H
sequentia,
extrema n
cōmuni, se
ut duæ tab
unum, ut c

conc. ant. secundum easdem, neg. antec. & conseq. Eadem linea continua potest curvari sic, ut secundum medium partem descendat, & secundum aliam ascendat, & idem accidit in motu circulari.

Inst. Omnis motus est à quiete, ergo motus reflexus tam est à quiete in puncto reflexionis, quām restus in puncto projectionis, seu in termino, à quo.

Respondeo dist. ant. A quiete privativa, aut negativa conc. ant. à privativa semper, neg. ant. Motus reflexus est à quiete negativa, non privativa, quae importat durationem temporis.

Quæxi posset de *inceptione*, & *cessatione motus*, sed de hoc agemus, ubi de *inceptione*, & *cessatione rerum* in communi sermo erit.

DISPUTATIO XVII.

De Continuo.

Solent hic agere Physici de quantitate, quæ est præcipua proprietas corporis naturalis; sed, quia de illa fusè egimus in Metaphysica, restat hic solummodo agendum de illius continuitate. Quamvis enim substantia etiam habeat partes continuas, & indeò continuatatem, & divisibilitatem, ut suo loco dictum est, tamen maximè attenditur penes quantitatem, per quam partes substantiae redduntur sensibles, & extra se ponuntur, saltē sensibiliter.

QUESTIO I.

An dentur partes in Continuo?

Definivimus quantum, quod est *divisibile in ea, que insunt*, & distinximus in *continuum*, cuius partes copulantur communi vinculo, quod sit initium unius, & finis alterius; ideo partes faciunt unum, & *discretum*, cuius partes non sic copulantur, ut numerus. Hinc patet differentia inter *contigua*, *consequentia*, & *continua*; nam *contigua* sunt, quorum extrema non sunt unum, nec copulantur vinculo communi, sed solum junguntur; ita ut nihil sit medium, ut duas tabulae. *Continua* verò quorum extrema sunt unum, ut diximus. *Consequentia* verò quorum extre-

ma; nec sunt unum, nec simul, sed sunt inter se aliquo modo ordinata in certa quadam distantia, ut arbores in virgultis.

Rursus in continuo considerantur partes, seu divisibilia, & indivisibilia, seu puncta, partes aliae sunt aliquotæ; aliae proportionales, partes aliquotæ sunt certæ, & determinatae magnitudinis, quæ aliquoties repetitæ constat totum continuum; ut in linea 10. palmorum, partes illæ decem palmares insunt determinatæ, & dicuntur etiam æquales, & non communicantes, quia una non excedit aliam, & omnes seorsum jacent, nec ulla est pars alterius: proportionales sunt medietates aliarum partium majorum, seu quæ cum quadam proportione detrahuntur ab aliis quotis, ut si ex quantitate decem palmarum detrahatur palmum, & ab hoc semi palmum, & ab hac medietate quartam partem & his deinceps; hæ partes dicuntur inæquales, quia nullam habent determinatam mensuram, sed in sola proportione consistunt, & communicantes, quia considerantur, ut partes aliarum, & una accipit de altera.

Indivisible est illud, quod caret partibus entitatis, & dicitur substantiale, ut Angelus, aut quantitativis, ut punctum, & rursus aliud est confirmans, seu uniens partes quantitatis; aliud terminans eandem in fine, & initio. Illa ergo vincula, & termini sunt *indivisibilia*, seu *puncta*, & non partes, quia, si essent partes, deberent continuari aliis vinculis, & terminari, & sic in infinitum.

Rursus *punctum*, seu *indivisible*, aliud est *Physical* cum, quod est corpusculum verè quantum, cui partes aliquot insunt, sed naturaliter inseparabiles, ut *Atomii*; aliud *Mathematicum*, quod prorsus caret partibus, & de his punctis agimus hic. His prælibatis, ad hujus famosæ materiæ intellectuonem, quærimus i. an in quolibet continuo sint actu, & realiter partes, & puncta *unientia*, & *terminantia*. Nam multi existimant, partes non inesse actu, sed potentia dumtaxat.

I N cont
proporti
Scotistæ,
Prob. I.
divisio no
tantum re
potentia in
ad actum
cic favere
explicat,
discinctio,
Nam esse
poni in ad
Et id cla
subjectum
manentes
non cum
ligimus d
ctum (no
sem positio
in toto ha
actualita
sum habo
in toto co
habent e

Canfir
divisibil
gulas pa
vidi, er
stincta.

Prob.
Rus exist
&c. ergo
Euchar
Christu

Prob
tinuum
nitas re
stinctas

CONCLUSIO I.

IN continuo sunt actus partes cum aliquotæ, cum proportionales realiter ab invicem distinctæ. Ita Scotistæ, & alii.

Prob. 1. ex Scoto [1] post Philosophum dicente, quod divisio non est proprie mutatione ejusdem subjecti, sed tantum reductio partium in actu, que prius erant in potentia in toto, hoc est indistinctè, reductio, inquam, ad actuum distinctum; hæc verba videntur prima facie favere adversariis, sed vide sequentia, per quæ explicat, quid sit partes esse in toto, potentia, & indistinctè, & quid sit eas reduci ad actuum distinctum. Nam esse indistinctè est esse quodammodo unum, & ponи in actu est ponи postea extra totum discontinuate. Et id clarius patet, dum addit, si tamen queratur subjectum hic in mutatione tali quali: Resp. ipse partes manentes secundum eandem entitatem positivam; licet non cum illa præcisione (seu divisione) quam intellegimus dicentes partes esse in actu, possunt ponи subjectum (nota sequentia) quia secundum eandem entitatem positivam erant in toto, & postea extra totum, sed in toto habuerunt continuationem, quæ prohibuit illam actualitatem includentem præcisionem, at extra tosum habent illam, &c. ergo ex Scoto partes habent in toto continuo eandem entitatem positivam, quam habent extra illud præter actualem separationem.

Confir. ex Aristotele. [2] Quantum continuum est divisibile in ea, quæ insunt, sed est divisibile in singulas partes, ergo nullæ sunt, in quas non possit dividiri, ergo nulla est, quæ realiter non insit & distincta.

Prob. 2. ex Concil. Trid. Nam totus, & integer Christus existit sub specie panis, & sub quavis speciei parte, &c. ergo quælibet partes quantitatis continuae panis in Eucharistia realiter existunt & distinctæ, alioqui Christus non totus existeret sub singulis.

Prob. 3. ratione. Quantum est actu, & realiter continuum, ergo habet actu partes communi vinculo unitas realiter, ergo & actu existentes, & realiter distinctas; nam unio actualis realis non est, nisi inter

S 6 partes

[1] 4.d.12.q.1.m.25. [2] 4.m.e.t.18.

partes actualiter existentes, & distinctas. Antecepatur ex definitione continui.

Prob. 4. Quandō agens naturale dividit continuum in partes, non generat, nec creat partes, quas separat, ergo extant ante divisionem.

Prob. 5. Totum actuale differt à toto potentiali, quod illud habet partes actu, non verò istud, ergo partes existunt actu in toto actuali continuo.

Prob. 6. Nulla est, nec potest excogitari pars in continuo, quae nō sit realiter separabilis ab aliis, ergo nulla est, quae non sit actu, & realiter distincta. Prob. cons. ex dictis de distinctione reali, quae est inter ea, que possunt separari, nihil enim potest separari à seipso.

Prob. 7. Duæ aquæ ante conjunctionem realiter distinguuntur, ergo & post. Ant. non potest negari. Prob. conseq. Quæ semel distinguuntur, non possunt unquam identificari, ergo, &c.

Objic. 1. Arist. dicit partes in continuo non esse, nisi potentia, ergo, &c.

Resp. dist. ant. juxta dicta ex Scoto, Non sunt actu divise, seu discontinuatae, conc. ant. Non sunt actu existentes, & distinctæ, neg. ant. Nec enim id somniavit Aristoteles.

Objic. 2. Si partes continui essent actu, & distinctæ, omnes possent dividi, sed falsum conseq. ergo, &c. Prob. maj. Deus cognoscit omnes, ut distinctas, ergo posset omnes dividere, & separare. Min. etiam patet. Quia sic continuum reduceretur ad indivisibilitatem.

Resp. dist. maj. Essent separabiles divisivè, conc. maj. collectivè, neg. maj. & certe idem argumentum etiam premit adversarios, nam, sive distinguuntur, & existant actu, vel potentia, semper eadem viget divisibilitas quoad Deum.

Objic. 3. Que realiter actu distinguuntur, actu sunt plura, ergo si omnes partes continui actu realiter distinguuntur, sunt actu plura, non verò unum, quod est contra nos, & omnium sententiam.

Resp. dist. ant. Actu sunt plura eo modo, quo distinguuntur; conc. ant. Sunt plura numericè, & absolute neg. ant. & conseq. Homo est unus, licet includat corpus, & animam realiter, & actu distinctam ita est de quantitate continua; est una unitate integratatis,

eatis, & contingit
ribus partibus

In quolibet c
realia, &
minantia, sequi

Prob. 1. ex Sc
bus. Nam, si
ea, que insunt
uniones, seu
continuatae,
nitum, ergo

Quod autem
entitates, pat
biles, debere
alioqui non uni
rentur inter se
rentur per al
in infinitum.

Prob. 2. Qui
lia inter sing
sed contiguæ
tangerent, se
tionem, ergo

Prob. quoad
cente, quod
bile, scilicet
continens alio

Prob. rati
ergo habet te
non possunt
min. Si term
extrema, se
infinitum, &
quod non es

3. Quod /
ter, & de fa
quantitatem

Denique
tibus, patet,
go quodlibet
bet parte co

[1] ibid.

tatis, & continuitatis, & illa unitas coalescit ex pluribus partibus actu, & realiter distinctis.

CONCILIO II.

IN quolibet continuo sunt indivisibilia positiva, & realia, & distincta cum continuantia, quam terminantia, sequitur ex precedenti.

Prob. 1. ex Scoto cit. [1] & ratione de continuantibus. Nam, si continuum sit quid unum divisibile in ea, que insunt, & si actu partes insunt, ergo tot sunt uniones, seu puncta continuantia, quot sunt partes continuatae, & præterea quodlibet continuum est finitum, ergo habet puncta terminantia.

Quod autem illæ uniones reales sint indivisibles entitates, patet ex prænotatis, si enim essent divisibles, deberent & ipsæ inter se continuari, seu uniri, alioqui non unirent partes quantitatis, si autem unirentur inter se, ergo per indivisibilia, nam, si unirentur per alia divisibilia, recurreret argumentum in infinitum.

Prob. 2. Quia, si non admitterentur hæc indivisibilia inter singulas partes, istæ non essent continuæ, sed contiguae, non essent unum, sed plura, quæ se tangerent, sed conseq. est falsum, & contra suppositionem, ergo, &c.

Prob. quoad puncta terminantia ex Doctore [2] docente, quod præsum continens alicujus est indivisible, scilicet, ultimum terminans, quod est præsum continens alicujus divisibilis, seu continui.

Prob. ratione. Omne continuum est in se finitum, ergo habet terminos suæ extensionis, sed isti termini non possunt esse divisibles, ergo sunt puncta. Prob. min. Si termini essent divisibles, non essent ultima extrema, sed essent ulterius, & ulterius divisibilia in infinitum, & deveniendum esset ad aliquod ultimum, quod non esset ulterius divisibile, ergo, &c.

3. Quod sint realia, & positiva, prob. Quia realiter, & de facto uniunt, seu continuant, ac terminant qualitatem realem, ergo, &c.

Denique, quod realiter distinguuntur etiam à partibus, patet, quia quælibet pars potest esse sine illis, ergo quodlibet indivisible realiter distinguitur à qualibet parte continui, & à quolibet alio. Prob. ant.

Nam

[1] ibid. [2] 2. d. 2. q. 6. D. n. 7.

Nam quælibet pars est separabilis ab alia, sed non potest separari, nisi per dissolutionem continuatatis, & entitatis continuantis, ergo, &c.

Objic. 1. Si admittantur illa indivisibilia, erunt accidentia sine subjecto, sed hoc est naturaliter impossibile, ergo, &c. Prob. maj. Illa indivisibilia sunt accidentia, subjectum autem eorum aut est divisibile, aut indivisibile, sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. 1. Subjectum divisibile non est proportionatum accidenti indivisibili, ergo non sunt in subjecto divisibili. 2. Non in subjecto indivisibili, quia in continuo nihil est præter partes, quæ sunt partes divisibles, & puncta, quæ sunt indivisibilia, ergo, &c.

Resp. neg. seq. & min. prob. quoad 2. partem. Nam subjectantur in punctis substantialibus continuativis, aut terminatibus partium substantiæ corporeæ, quam diximus entitativè divisibilem.

Inst. 1. Ipsa indivisibilia substantiæ non habent subjectum, ergo vel non dantur, vel non salvant difficultatem. Prob. ant. Indivisibilia materiæ non habent subjectum, (quidquid sit de indivisibilibus formæ) ergo indivisibilia substantiæ non habent subjectum. Prob. ant. Indivisibilia materiæ non supponunt alia indivisibilia priora, alioqui materia ipsa non esset primum subjectum, ergo, &c.

Resp. dist. ant. Indivisibilia materiæ non habent subjectum inhæsionis, conc. ant. adhæsionis, neg. ant. & conseq. Adhærent enim partibus, quas terminant, aut continuant, & inter illas emergunt non per veram actionem productivam, sed per quandam resultantiam.

Inst. 2. Si indivisibilia quantitatis subjectarentur in indivisibilibus substantiæ vini, v.g. sequeretur, quod in Eucharistia, dum agitantur species, nova indivisibilia, quæ resultarent, non haberent sanguinem Christi, sed conseq. est absurdum, ergo, &c. Prob. maj. Quia nova illa indivisibilia non essent consecrata, ergo Christus non esset sub illis.

Resp. neg. maj. & conseq. prob. Nam Christi sanguis fit sub illis speciebus, seu punctis absque nova consecratione, quia illa puncta non sunt propriæ novæ species, sed uniones, aut terminations novæ specierum consecratarum.

Inst.

Inst. 3. Illæ illa indivisibilia, ergo, &c. cies, illa individua potest fieri ab

Respondeo ad rationem dices proprie producere no

Objic. 2. Illa cienda. Prob. stantiae possunt reali, quæmmediate uniu tam se tangunt indivisibile non quam unit, et

Resp. neg. a ma compenetratio continuativo, sal continui, qua unum continuo unione. Pe ne punctis contiguitatem, se

Alias difficult

An continuum libi

F Amosissima Peripate recentioribus nent. Sensus exponatur ex pa partibus, quæ cantur ad indi

Inst. 3. Illæ species non possunt dividi, quia nova illa indivisibilia non possunt produci ab agente creato, ergo, &c. Prob. ant. Si dividerentur de novo species, illa indivisibilia deberent creari, sed hoc non potest fieri ab agente creato, ergo, &c.

Respondeo neg. ant. quoad i. partem, & conseq. & ad rationem dico, Christum Dominum, qui supplet vices propriæ substantiæ vini, supplere etiam, aut producere nova illa indivisibilia.

Objic. 2. Illa indivisibilia sunt superflua, ergo reji- cienda. Prob. ant. Tām partes quantitatis, aut substatiæ possunt uniri se ipsis sine media illa entitate reali, quam materia, & forma, sed istæ se ipsis im- mediate uniuntur, ergo & illæ. Cofir. Nam partes tām se tangunt sine punctis, quam cum punctis, quia indivisible non habet locum distinctum à loco partis, quam unit, ergo, &c.

Resp. neg. ant. & maj. prob. Nam materia, & for- ma compenetrantur, & ideo non egent vinculo con- tinutivo, saltem absoluto, non ita est de partibus continui, quæ sunt extra se invicem, & non facerent unum continuum, sed contiguum, si tangerent se si- ne unione. Per hoc patet ad confirmationem, quia si- ne punctis continuantibus tangunt se partes per con- tiguitatem, sed non per unionem, seu continuitatem.

Alias difficultates solvemus in sequentibus.

Q U A E S T I O II.

An continuum componatur ex punctis, seu indivisi- bibus, an vero ex partibus semper divisilibus.

F Amoissima est hæc quæstio, in qua digladiantur Peripatetici cum Stoicis Zenonistis, & aliquot recentioribus, qui omnia ex atomis componi susti- nent. Sensus ergo quæstionis est, an continuum com- ponatur ex partibus semper divisilibus, an verò ex partibus, quæ post aliquam divisionem tandem redu- cantur ad indivisibilitatem.

ia, sed non
continuitatis,
a, erunt ac-
lliter impos-
silia sunt ac-
t divisible,
, ergo, &c.
t proportion-
ant in subje-
tisibili, quia
e sunt partes
a, ergo, &c.
aritem. Nam
ntinuativis,
oreæ, quam

habent sub-
lvant diffi-
non habent
us formæ)
subjectum.
ponunt alia
on esset pri-
habent sub-
, neg. ant.
terminant,
on per ve-
lam resul-
arentur in-
tur, quod
a indivisi-
em Chri-
rob. maj.
rata, ergo

risti san-
que nova
opriæ no-
es novæ

C O N C L U S I O .

Probabilius est continuum componi ex partibus semper divisibilibus. Ita Peripatetici omnes contra Platonem, Zenonem, denique Stoicos, & Nominalis, ac modernos aliquos.

Prob. 1. ex Scotoſ i post Philosophum, qui aperte negat, quod nullum successivum sit, & quod continuum componatur ex indivisibilibus. Quod probat rationibus geometricis validissimis.

Prob. 2. ex Arist. Punctum additum puncto non facit majus, seu extensus, sed partes continui additæ aliis faciunt majus, ergo continuum non componitur ex solis punctis. Prob. maj. Punctum additum puncto vel tangit illud secundum se totum, vel ex parte. Si primum, ergo non potest facere magis extensus, sicut duo corpora compenetrata non occupant maiorem locum, si 2. idest si non tangit secundum se totum, ergo habet partes, & non est indivisible.

Prob. 2. Sequeretur, mobile tardum, & velox intra idem tempus idem spatium loci percurrere, sed hoc est contra experientiam, ergo, &c. Prob. seq. Testudo, v. g. singulis momentis temporis percurrit punctum spatii, & aquila non plus percurret, aut dicendum, quod aquila plures partes percurrit, ergo, &c. Prob. ant. Nam, cum testudo moveatur, debet singulis momentis, seu punctis temporis tot puncta loci percurrere, quia non potest minus percurrere, quam punctum, & Aquila non poterit etiam aliter confidere, quia indivisibilia temporis, & motus correspondunt indivisibilibus loci, ergo, &c.

Prob. 3. Quia sequeretur, lineam trium palmorum non posse in duas partes æquales scindi, sed hoc est contra experientiam, ergo, &c. Prob. seq. Una pars necessariò superaret aliam saltem uno puncto, ergo, &c.

Prob. 4. Sequeretur, circulum minorem æqualem esse majori, quia à circumferentia majoris ad centrum possent duci tot lineæ, quot puncta habet, & singulae etiam pertransirent circulum interiorem, & minorem, adeo ut nullæ duæ confluenterent, vel, si a-

liquan-

[1] 2. d. 2. 9. 4. B. n. 10. Q 2. met. 8. 6.

liquandò se tangenterent se secundum faciunt in puncto quadrati, & lateris laterales linea minia patent ad o-

Probari etiam quo dāminate sunt, linea Mathematicis, vel quatuor est, fuit, vel eridiatis. 2. non es- sūt, alleorū cōponēt pars est error in T. vīnam potentiam [2] quamvis repe-

Objicies 1. Secundum qualem esse toti ergo, &c. Prob. si qualis. Prob. an set in infinitum cithinæ orbis, ergo

Resp. neg. maj. proportionales, nūcantes, conc. & non commutatas, aut inæquali portionatas, & determinatæ, scilicet plures, cō majo- sunt quantitates

Objicies 2. Secundum, sed consecuto- go, &c. Prob. nūcibilis in partes ergo darentur in præ. Continuum quas actu continetur, maximè in tali partium.

Respondeo, i-

[1] Sess. 15. [

liquando se tangerent linea in circulo interiori, tangenter se secundum se totas super eadem puncta, sicut faciunt in punto centrico: idem est de linea diametra quadrati, & lateralibus cum basi pyramidis, quamvis laterales linea longiores essent linea basis, quae omnia patent ad oculum in Textu Scoti.

Probarietiam solet ex Concilio Constantiensi, [1] in quo damnatae sunt haec propositiones Joannis Hus i. linea Mathematica continua componitur ex duobus, tribus, vel quatuor punctis simpliciter finitis, vel tempus est, fuit, vel erit, compositum ex instantibus immediatis. 2. non est possibile, quin tempus, & linea, si sint, aliter componantur. Censura Concilii est, prima pars est error in Philosophia, sed ultima errat circa diuinam potentiam, sed de hac censura dubitat Arriaga, [2] quamvis reperiatur revera in actis hujus Concilii.

Objicies 1. Sequeretur, quantitatem palmarem aequalem esse toti machine orbis, sed absurdum cons. ergo, &c. Prob. seq. Haberet tot partes, ergo esset aequalis. Prob. ant. Quaelibet pars illius quantitatis esset in infinitum divisibilis aequa, ac quaelibet pars machinae orbis, ergo, &c.

Resp. neg. maj. & dist. ant. prob. Haberet tot partes proportionales, ex syncategorematicas, & communicantes, conc. ant. categorematicas, seu aliquotas, & non communicantes, neg. ant. & cons. Aequalitas, aut inaequalitas non attenditur penes partes proportionatas, & communicantes, quae actu non sunt determinatae, sed penes determinatas. quae quo sunt plures, eo major est quantitas, & extensio, vide, quos sunt quantitates palmares in machina orbis.

Objicies 2. Sequeretur, dari infinitum actu in natura, sed conseq. est contra omnes, & absurdum, ergo, &c. Prob. maj. Quantitas illa palmaris esset divisibilis in partes infinitas, quae omnes actu sunt in illa, ergo darentur infinitae partes. Prob. ant. ex dictis supra. Continuum non est divisibile, nisi in partes, quas actu continet, sed est divisibile in infinitum, ergo actu continet infinitas partes. Difficile argumentum, maximè in nostra sententia de distinctione actuali partium.

Respondeo, ut possum, dist. maj. Infinitae syncategore-

[1] Sess. 15. [2] Disp. 16. n. 132.

gorematicè, conc. maj. categorematicè, neg. maj. & idem dico ad probationes. Igitur illæ partes sunt finitæ, sed in infinitum, quatenus in quantitate finitas sunt partes iterum, & iterum divisibles, ut non possit veniri ad ultimam. Hæc autem non est propria infinitas, sed de hoc infra.

Inst. Quælibet pars divisibilis habet puncta continuantia; quæ sunt tot entia realia, & quæ in casu divisionis evadunt terminantia, sed partes sunt divisibles, & per consequens unitæ, & continuæ sunt, ergo & puncta illa, ergo datur vera multitudo entium realium, & positivorum etiam categorematicè.

Respondeo iterum dist. min. Partes sunt divisibles in infinitum in sensu explicato, conc. min. ita ut partes divisæ, vel divisibles possint dici actu infinitæ, neg. min. & conseq. Licet enim perveniri non possit ad ultimam, quæ non sit divisibilis, quia essentialiter quælibet pars continui, & quantitatis est continua, & quanta, & per consequens divisibilis, non sequitur, quod actu contineat infinitas partes.

Objicies 3. Si corpus perfecte sphæricum ponatur super planum perfectum, non tanget illud, nisi in puncto, & si volvatur super idem planum, conficit lineam ex illis punctis, ergo linea componitur ex punctis. Prob. ant. quoad 1. partem. Si enim tangret secundum partem aliquam divisibilem, illa esset vel plena in globo, vel curva in plano, ergo, &c. Prob. etiam quoad 2. partem. Quia in toto illo motu globus non tangit planum, nisi in punctis successivè, ergo non potest describere lineam, nisi per puncta, ergo, &c.

Respondeo ex Scoto, [1] neg. conseq. Nam, sicut sphæra movetur continuè, & super spatio continuo, ita notat lineam continuam, & non solum puncta continuantia, sed ipsas partes continuatas, de quo magis patet, cum queremus, an indivisible possit moveri continuè, dum globus quiescit in plano, non tangit, nec occupat, nisi punctum, sed, dum movetur, occupat totum spatiū, quod percurrit suo motu.

Inst. Globus in motu non potest occupare spatiū maius se ipso, sed in parte, qua tangit, non habet

[1] 2. d. 2. q. 9. T. n. 56.

ex-

extensionem maiorem, potest tangere diversum. Respondeo nego, sibi adaquatam neam inadæquatam, ies ipsius lineæ.

C O

P Arres continuæ, sed rictæ, id est finitæ in infinitum procedent, continui datur primo, non sunt infinitæ distinctione, quæ in actu. Nam in tot, quin plura, quod non plura continentur rationis suæ, ideo ex infinitate infinitas actus, divisibile in infinito actu infinitato, [4] infinitas tantialis; quia, continui. Denique habere esse, nisi post alterum, id non est, nisi finitæ tantialis, & id accipendum. Igno, &c.

Prob. 2. Quia seu categorematicè actu infinitæ, & supponitur ex actionibus continui rea-

Prob. 3. Nam essent partes in nihil enim es-

[1] 10. met.

[3] ibid. n. 4

extensionem majorem punito indivisibili, ergo non potest tangere divisibiliter.

Respondeo neg. maj. Quia in motu tangit partem sibi ad quatam currendo, & successivè tangendo lineam inadæquate pro ratione motus, scilicet per partes ipsius lineæ.

C O N C L U S I O II.

Partes continuæ non sunt infinitæ actu, & categoriematicæ, sed tantum potentia, & syncategorematicæ, id est finitæ in infinitum.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Quia, ubi est dare primum, in infinitum procedere non contingit, sed in divisione continuæ datur primum, seu prima divisio, & pars, ergo non sunt infinitæ partes, quod clarius elicitur ex distinctione, quam dat [2] de infinito in potentia, & in actu. Nam infinitas in potentia est in accipiendo non tot, quin plura, infinitas in actu est in accepto esse tot, quod non plura compoffibilia, & supra dixerat, [3] alterius rationis sunt infinitas actualis, & potentialis. Ideò ex infinite potentiali numquam potest concludi infinitas actualis, ergo ex eo, quod continuum sit divisibile in infinitum, non sequitur, quod partes sint actu infinitæ. Prob. conf. Nam, ex eodem Scoto, [4] infinitas numerica partium in continuo est potentialis; quia, inquit, numerus sequitur divisionem continuæ. Denique infinitum in quantitate non potest habere esse, nisi in potentia, accipiendo semper alterum post alterum, ideò, quantumcumque accipiatur, illud non est, nisi finitum, & quedam pars totius infiniti potentialis, & ideò restat aliquid alterum ipsius infiniti accipendum. Et hoc docet ex mente Aristotelis, ergo, &c.

Prob. 2. Quia repugnat in creatis infinitum in actu, seu categorematicum, sed, si partes infiniti essent actu infinitæ, daretur tale infinitum, ergo, &c. Maj. supponitur ex dicendis. Prob. min. Nam omnes partes continuæ realiter existunt, & distinguuntur inter se.

Prob. 3. Nam si omnia continua essent æqualia, tot essent partes in grano milii, quot in orbe universo, nihil enim est majus infinito, orbis universus non

pot-

[1] io. metaph. c. 5. n. 63. [2] ibid. l. 2. q. 6. n. 19. fin.

[3] ibid. n. 4. [4] quodl. 5. A. n. 1.

Potest plures partes includere, quam infinitas: sed tot haberet granum mili, ergo tot haberet partes, quot totus orbis.

Prob. 4. Quia sic continuum constaret ex indivisi-
libus, sed consequens est contra omnes Peripateticos,
ergo, &c. Prob. seq. Infinitæ illæ partes vel essent ul-
tra infinitatem divisibiles, vel non, si divisibiles, er-
go essent plures partes, quam infinitæ, si indivisi-
bles, ergo constaret indivisibilibus.

Confir. Partes illæ sunt indivisibles, quibus mino-
res dari non possunt, sed non possunt dari minores illi-
bus partibus infinitis, ergo sunt indivisibles. Maj. pa-
tet. Si enim possent diuidi, possent dari minores,
scilicet partes dividentes. Prob. min. Partes enim di-
vidi non possunt, nec possunt dari minores illis, quæ
sunt divisæ usque ad infinitum, & infinitè minimæ,
sed istæ tales essent, ergo, &c.

Quod autem sint infinitæ potentia, seu syncategore-
maticè, patet ex definitione allata illius infinitatis,
ex Scoto: & de compositione continui ex partibus
sempre divisibilibus, ita ut dividendo non possit deve-
niri ad ultimam.

Objic. Omnes partes, in quas continuum est divi-
sibile, sunt actu in illo: sed illæ non sunt actu fini-
tæ, ergo sunt actu, & categorematicè infinitæ. Maj.
patet ex questione præcedenti. Min. etiam à nobis
admittitur, quia, quacunque accepta, semper re-
stant infinitæ actu distinæ, & existentes, ergo, &c.

Resp. dist. cons. Simpliciter, conc. min. secundum
quid, neg. min. & cons. Nam illud non est finitum
simpliciter, quamdiu non sunt tot actu, quin possint
esse plura, nec etiam infinitum simpliciter, quam-
diu non est in suprema multitudine: unde infinitum
syncategorematicum aliquo modo mediat inter fini-
tum, & infinitum simpliciter, seu categorematicè,
quia tale est, ut includat quidem plura sine termino,
numquam tamen tot, ut dici possint infinita simpli-
citer, ideo dicuntur finita in infinitum, si de facto
& realiter existant, sive sint tantum possibilia, nec e-
num dicitur infinitum in potentia, quasi vero partes
sint in potentia objectiva, & non existant, sed pra-
pter indeterminationem, quam semper includit.

n infinitas: sed
haberet partes,

et ex indivisibili-
es Peripateticos,
es vel essent ul-
i divisibiles, ex-
e, si indivisi-
bili-

, quibus mino-
dari minores il-
biles. Maj. pa-
dari minores,
Partes enim di-
nores illis, qua-
sunt minimae,

eu syncategore-
tus infinitatis,
ui ex partibus
on possit deve-

nium est divi-
sunt actu fini-
infinitæ. Maj.
etiam à nobis
, semper re-
es, ergo, &c.
n. secundum
n est finitum
, quin possint
citer, quam-
ide infinitum
at inter fini-
goretatice,
ine termino,
nita simpli-
si de facto
ilia, nec e-
verò partes
, sed pro-
cludit.

QUÆS.

QUÆSTIO III.

An quodlibet continuum habeat terminos sue magnitudinis, & parvitatis.

Illud dicitur *maximum* positivè, quod est *majus* omnibus, & *minimum* positivè, quod est *minus* omnibus, *negativè* autem illud est *maximum*, quo nihil est *majus*, & *minimum*, quo nihil est *minus*. Item *maximum simpliciter* dicitur illud, quod est *majus* omnibus in *toto genere entis*, ut Deus, qui est *maximus*, & quo nihil *majus* datur, nec dari potest, *maximum vero secundum quid*, & in *genere aliquo*, quod est *majus* omnibus in *tali genere*, & quo nihil *majus* in *codem genere*, ut *maximus homo in genere hominum*, & *maxima quantitas in genere quantitatis*, *codem modo philosophandum de minimo*, v.g. *punctum dicitur minimum in genere quantitatis*, quia nihil est *minus* in *illo genere*.

Rursus, *maximum*, & *minimum* in *aliquo genere* attenditur vel penes *magnitudinem*, seu *extensionem*, vel penes *multitudinem*, seu *numerum*, vel penes *intensionem*, primum pertinet ad *quantitatem continuam*, secundum ad *discretam*, & 3. ad *qualitatem*.

Uterque adhuc duplex est *intrinsecus*, & *extrinsecus*, terminus *magnitudinis intrinsecus* est illa *magnitudo*, sub qua res ita petit esse, ut non possit esse sub *majori*, benè vero sub *minori*, & dicitur *maximum quod sic*, quia est *major quantitas*, quam res possit habere, & sic terminus *intrinsecus parvitatis* est illa *parvitas*, quam res ex *natura sua* sic petit, ut non possit esse sub *minori*, benè vero sub *majori*, & dicitur *minimum quod sic*, quia est *minima quantitas*, quam res habere possit.

Extrinsecus parvitatis, est illa *quantitas*, quam res habere non potest; sed aliam quamcumque usque ad terminum *intrinsecum inclusivè*, & dicitur *minimum quod non*, id est, quod non potest haberi, idem est *determinatio extrinsecè magnitudinis*, scilicet est *magnitudo*, quam res habere non potest, & dicitur *maximum quod non*, id est potest haberi.

Quæritur ergo, an *quodlibet res creata ex se habeat hu-*

hujusmodi terminos magnitudinis, aut parvitatis, ut aliter conservari non possint naturaliter, aut super naturaliter.

C O N C L U S I O I.

Corpora non viventia non habent terminum finitum intrinsecum magnitudinis, aut parvitatis. Est communior contra Thomistas.

Prob. 1. ex Scoto [1] illa quantitas cuicunque naturali perfecto est determinata in majus, & minus, loquendo de illa quantitate, in qua naturaliter producitur, aut saltem ad minus in animatis; loquendo de illa quantitate, ad quam procedit diminutio, &c. per quod significat, quod animata habent terminum magnitudinis, & parvitatis, non autem inanimata, nam ignis non est determinatus ad quantitatem determinatam in aliqua specie; quia quantum est ex se, produceret majus quantum, quia crescit in infinitum, si apponantur combustibilia in infinitum.

Prob. 2. quoad magnitudinem, exemplo allato de Igne: nam istud corpus, quo majus est, eò majorem habet virtutem (idem est de aqua, de aere, & similibus homogeneis), & si non semper crescit, id venit ab extrinseco, scilicet defectu materiae, vel loci, vel alterius impedimenti, non vero ex natura ejus; ergo corpora illa ex se non habent terminum magnitudinis. Prob. conseq. quia si crescit virtus activa ignis ex augmentatione; ergo quantacumque augmentatio quantitatis est semper major ejus conservatio; si enim Ignis mediocris habet vim comburendi, & igniendi stuprā, quanto magis ingentior? & id convincit experientia.

Item prob. ex dicendis de infinito syncategorematico; qui enim illud admittunt in continuo, debent similiter negare cuilibet continuo homogeneo terminū magnitudinis aliud, quam infinitum categorematicum, & aliud parvitatis, quam punctum, ergo, &c.

Prob. 3. quoad parvitatem, eodem exemplo, ignis, qui sub minima scintilla conservatur, nulla enim pars determinata ignis potest assignari, in qua esse non possit, ergo non habet terminum parvitatis ex se.

Prob. iterum, ex dictis de continuo, quia est in infini-

sinitum divisibile vitatis, quia nulla quin sit iterum, &

Prob. 5. nam qua

aqua est in infinitu

ita ut tam parva

qua, ergo non hab

Objic. 1. Aristote

carnis, ita ut ex ea

sed caro est entitas

in continuo homog

item docet, quod l

natam rationem in

tinua habent natur

Resp. dist. min.

tium heterogeneo

vivens, nec pertin

min. & conseq. loq

neis, & non vivo

conseq. ad 2. loc ut

lo sophus intelligit

Objic. 2. omne e

ram: ergo & exi

Prob. conseq. non

minatas qualitates

sed exigit determ

tatem determinat

Resp. dist. ant.

essentialia, conc

& maj. prob. nati

naturalem intens

yam: perfectio

petit determinat

Inst. natura or

sed hæc non pos

determinata qu

determinatam e

Respondeo di

conc. maj. & mi

nam ignis quant

cum proportion

hoc provenit ab

sinitum divisibile, ergo nullum habet terminum parvitatis, quia nulla est assignabilis pars, adeo parva, quin sit iterum, & iterum divisibilis sine fine.

Prob. 5. nam quælibet pars aquæ est aqua: ergo sed aqua est in infinitum divisibilis, ergo & minuibilis, ita ut tam parva non possit assignari, quin illa sit aqua, ergo non habet terminum parvitatis.

Objic. 1. Aristoteles docet[1] dari partem minimam carnis, ita ut ex ea non possit ulterius extrahi caro; sed caro est entitas continua, & homogenea, ergo in continuis homogeneis datur terminus parvitatis, item docet, quod habentia naturam habent determinatam rationem magnitudinis, & augmenti; sed continua habent naturam, ergo.

Resp. dist. min. caro est continua, & pars viventium heterogeneorum: conc. min. continuum non vivens, nec pertinens ad viventia heterogena neg. min. & conseq. loquimur enim de continuis homogeneis, & non viventibus; & sic etiam debet negari conseq. ad 2. locum: nam per *habentia naturam*, philosopha intelligit viventia.

Objic. 2. omne ens de se habet determinatam naturam: ergo & exigit magnitudinem determinatam. Prob. conseq. non est potior ratio, cur exigit determinatas qualitates, quam determinatam quantitatem, sed exigit determinatas qualitates, ergo & quantitatem determinatam.

Resp. dist. ant. determinatam habet naturam quoad essentialia, conc. ant. quoad extensionem: neg. ant. & maj. prob. nam qualitates spectant ad perfectionem naturalem intensivam; quantitas solum ad extensivam: perfectio vero intensiva cum sit determinata, petit determinatos gradus qualitatis.

Inst. natura ordinat omnia ad aliquam operationem; sed haec non possunt exercere suam operationem sine determinata quantitate, ergo omnia ex natura sua determinatam exigunt quantitatem.

Respondeo dist. maj. in perfectis, seu viventibus: conc. maj. & min. in non viventibus, neg. maj. & min. nam ignis quantumcumque parvus operatur calorem cum proportione; & similiter aqua, & si non facit, hoc provenit ab extrinseco.

C O N-

C O N C L U S I O I I.

Viventia ex se, & naturaliter habent terminos magnitudinis, & parvitatis extrinsecos.

Prob. 1. ex Scoto, & Philosopho [i] citatis in precedentibus conclusione.

Prob. 2. experientia, qua constat viventia, cum ad certam magnitudinem perveniunt, non amplius crescere, & cum pervenerint ad certam parvitatem mori, & eadem experientia docet, quod monstruosa moles, aut parvitas officit operationibus viventium, ergo natura de se prescribit singulis viventibus terminos magnitudinis, aut parvitatis, ultra quos non potest illa conservare; unde non apparet, quod possit naturaliter homo esse tam parvus, quam formica, nec formica aequalis homini, aut Elephanti.

Dixi autem naturaliter, nam per ordinem ad potentiam Dei absolutam non auderem illi prescribere terminos, cum sit infinita.

Objic. 1. si viventia haberent terminum parvitatis, anima non esset compossibilis cum quantitate; sed falsum conseq. ergo, &c. Prob. sc. 1. anima est indivisibilis ut punctum, & quantitas est essentialiter divisibilis; ergo si viventia exigant terminum parvitatis, anima rationalis non poterit esse cum quantitate.

Respondeo ne r. seq. & conseq. prob. nam quantitas non est in homine sub anima rationali immediate sed sub forma corporeitatis: haec autem forma exigit aliquam extensionem determinatam quoad parvitatem, ultra quam subsistere non poterit.

Resp. 2. dist. ant. anima est in divisibilis entitative, & substantialiter; conc. ant. virtualiter neg. ant. nam anima rationalis, & Angelus sunt quidem substantialiter, & entitative indivisibles, sed virtualiter sunt divisibles, & ideo possunt moveri, & occupare locum divisibilem.

Objicies 2. si haberent terminum magnitudinis, homo constitutus in illo termino, & habens maximum vim nutritivam non posset modicum cibū convertere in suam substantiam; sed consequens est absurdum, ergo, &c. prob. maj. quia non posset convertere, nisi cresceret, sed non posset crescere, ergo nec convertere cibum.

Resp.

[i] ubi sup.

Phy

Resp. neg. maj. ut homo crescat, veritur in substantia continua deperdit, vens conservatur,

Inst. Homo in te, ergo tunc crescit.

Respondeo dist. conc. ant. de se, & illi humores, permati, nec aliquid

Objic. 3. Corpus in puncto, ergo r.

Resp. dist. ant. in ordine ad se, nisi inibi habet partem supernaturaliter

Q

Utrum indivisi

Dico 1. separata terminantia gratia, moventur continuè, quia non bus, nec moventur ut punctum Physica quales sunt Angeli, quod moveatur, quin à Deo ponitur. 4. per se, nondens, aliquid a etum à quolibet non moveatur, etum in globo in rò separatum posse.

Porro successio te, & continuitas per punctum, in dum unam partem.

Tom. II.

[i] Scotus Ci

Resp. neg. maj. utramque, nec enim est necesse, ut homo crescat, quoties nutritur, nam cibus convertitur in substantiam ad reparationem illius, quae continuo deperditur per calorem, sic in tali statu vivens conservatur, non augetur per nutritionem.

Inst. Homo in tali statu potest inflari, & tumescere, ergo tunc crescat ultra maximum, quod sic.

Respondeo dist. ant. per accidens, & ab extrinseco, conc. ant. de se, & ab intrinseco, neg. ant. & cons. nam illi humores, per quos fiunt tumores, non sunt animali, nec aliquid animalis.

Objic. 3. Corpus Christi in Eucharistia potest esse in puncto, ergo non habet terminum parvitas.

Resp. dist. ant. in puncto quoad locum, conc. ant. in ordine ad se, neg. ant. & conseq. nam Corpus Christi inibi habet partes suas entitativas, & præterea id sit supernaturaliter, & sic objectio non est ad rem.

Q U Æ S T I O I V.

Utrum indivisibile materiale separatum possit moveri per se, & continuè.

Dico 1. *separatum*, nam certum est, quod puncta terminantia, & continuantia in globo, verbi gratia, moventur cum illo, & quidem successivè, ac continuè, quia non magis quiescent, quam totus globus, nec moventur per saltum, dico 2. *materiale*, ut punctum Physicum, vel linea; nam de Spirituali, quales sunt Angeli, & animæ rationales, certum est, quod moveantur. 3. *continuè*, nam nihil vetat, quin à Deo poni posset nunc in isto, deinde in alio loco. 4. *per se*, non enim dubitatur de motu per accidens, aliquid autem dicitur moveri *per se*, si sejunctum à quolibet alio moveatur, *per accidens* vero, si non moveatur, nisi cum alio, cui unitur, sic punctum in globo movetur cum ipso per accidens, si vero separatum possit moveri, dicetur moveri *per se*.

Porro *successio* motus accedit 1. ex sola divisibilitate, & continuitate mobilis, ut si linea moveatur super punctum, nam prius transiret super illud secundum unam partem, quam secundum alteram. 2. ex sola

Tom. III.

T

di-

[i] *Scopus Cit. V. & Z.*

divisibilitate spatii, ut si punctum moveretur super lineam, quia deberet percurrere unam partem lineæ post alteram. 3. ex utroque capite, scilicet cum tam mobile, quam spatiū sunt divisibilia, divisibilitas de qua loquimur, non potest venire nisi ex 2. capite, quia mobile supponitur propositus indivisibile.

C O N C L U S I O I.

INdivisibile separatum potest moveri continuè, & successivè de loco ad locum. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto, arguento jam adducto questio-
ne præced. quia sphæra super planum mota describit
in plano lineam, & tamen non tangit, nisi in puncto,
ergo illud punctum percurrit totam lineam.

Prob. 2. ratione, & sic formatur argumentum. Il-
lud per se movetur localiter continuè, & successivè,
quod separatum à quocumque alio mobili pertransit
unam partem spatii post aliam, sed indivisibile sepa-
ratum id posset facere, ergo & moveri successivè, &
localiter. Prob. min. ponatur corpus perfectè sphæri-
cum in plano perfecto, non tangit illud nisi in pun-
cto, sed per punctum illud, & motum describet li-
neam continuam successivè, ergo idem facheret, si es-
set separatum. Prob. hæc conseq. Non est potior ra-
tio, cur id facheret in motu per accidens, & in alio,
quam in motu per se, est enim ubique punctum, &
codem modo tangens, & idem spatiū, ergo si sic
moveretur cum alio, & per accidens, id etiam face-
ret per se, si esset per se, seu separatum, nulla enim
difficultas impedit motum per se, quin reperiatur in
motu per accidens.

Objic. 1. indivisibile non potest commensurari cum
divisibili, ergo nec moveri successivè. Prob. cons. per
motum, & descriptionem lineæ commensuratur par-
tibus ejus, sed illæ sunt divisibles, ergo, &c.

Resp. dist. ant. adeo ut sit præsens illi divisibili in
codem instanti, conc. ant. adeo ut pertranseat illud
in tempore, neg. ant. & cons. nec enim commensura-
tur per contactum, & præsentiam divisibilem, sed
percurrendo successivè.

Inst. Dum punctum movetur, debet tangere pun-
ctum post punctum, sed punctum non est continuum
puncto,

puncto, ergo
quia nolum u-
ant. non poter-
tanger nisi p-
potest tangere
puncto, ergo

Respondeo
potest tangere
conc. maj. ina-
neg. maj. corp.
& percurrere
ratione conti-

Objic. 2. ex
termino à quo
dici non poter-
maj. patet, n-
mino à quo, t-
termino ad qu-
clara est, que
esse partim in-

Respondeo
mobili, conc.
in casu nostro
quod movetu-
xit à termino
terminum ad

Inst. Omni-
pore datur in-
tum, ergo n-

Respondeo
mobili, con-
nam successio-
verò ex parte

Objic. 3. Si
num, nihil
veretur per
&c. prob. mi-
gere planum
relinqueret i-
indivisibilib-
si per saltus i-
ergo, &c.

Respond.

puncto, ergo non movetur continuè, min. patet, quia nolumus continuum componi ex punctis, prob. ant. non potest tangere partem divisibilem, ergo non tanget nisi punctum post punctum, prob. ant. Non potest tangere majus se, sed pars divisibilis est major puncto, ergo non potest tangere partem divisibilem.

Respondeo neg. ant. utrumq; & dist. maj. non potest tangere majus se adæquatè, & eodem instanti, conc. maj. inadæquatè & successivè, & in tempore, neg. maj. corpus palmare potest successivè tangere, & percurrere spatium tripalmarum, ita est de puncto ratione continui divisibilis.

Objic. 2. ex Arist. quidquid movetur, partim est in termino à quo, & partim in termino ad quem, sed id dici non potest de indivisibili, ergo non movetur, maj. patet, nam quandiu mobile est totaliter in termino à quo, nondum movetur, & si est totaliter in termino ad quem, non amplius movetur, min. etiam clara est, quod enim non habet partes, non potest esse partim in uno, & partim in alio, ergo, &c.

Respondeo dist. maj. Si successio motus pendeat à mobili, conc. maj. si veniat ex parte spatii, neg. maj. in casu nostro successio venit ex parte spatii, super quod movetur, unde punctum secundum se totum exit à termino à quo, & pervadit medium usque ad terminum ad quem successivè.

Inst. Omnis motus est in tempore, & in omni tempore datur minimum temporis divisibiliter in infinitum, ergo nullum indivisibile est mobile.

Respondeo ut prius dist. ant. Si successio venit ex mobili, conc. ant. si ex spatio, neg. ant. & conseq. nam successio ista venit ex divisibilitate spatii, non verò ex parte mobilis.

Objic. 3. Si mobile moveretur continuè super planum, nihil relinqueret intactum in plano, vel moveretur per saltus, sed neutrum dici potest: ergo, &c. prob. min. quoad primum, quia non posset tangere planum nisi in puncto indivisibili, ergo si nihil relinqueret intactum in plano, istud constaret solis indivisibilibus, quod est contra nos. Prob. quoad 2. si per saltus moveretur, non esset motus continuus, ergo, &c.

Respond. neg. min. quoad 1. partem, & dist. ant. T 2 prob.

prob. non posset tangere nisi indivisibile in instanti, conc. ant. in tempore neg. ant. nam in tempore, & successivè tangeret partes, quæ veniunt post puncta.

Objic. 4. mobile tantum spatii acquirit per motum, quantum reliquit, sed indivisibile in quiete est in spatio indivisibili, ergo in motu super lineam non occupat nisi spatium indivisibile. Prob. maj. motus dicit deperditionem termini à quo, & acquisitionem termini ad quem, ergo, &c.

Resp. dist. maj. si mobile consideratur in ultimo instanti motus, conc. maj. si in via, & fluxu ad terminalium ad quem, neg. maj. In instanti acquisitionis quiete, & est in puncto terminativo motus, & spatii, at in fluxu movetur super spatium medium, & quidem successivè, & ideo majori eo, quod reliquit, & quod ultimo acquirit.

Inst. Punctum tangeret vel partes, vel puncta lineæ, si puncta, ergo non moveretur continuè, sed per saltus, si partes, ergo esset in spatio divisibili, sed nullum horum dici potest, ergo, &c.

Respondeo, quod tangeret lineam, & partes ejus fluenter, & successivè, & ideo divisibiliter per divisibilitatem venientem non ex mobili; quod est punctum, & indivisibile, sed ex spatio.

Inst. Deus videret, quando punctum tangeret spatiū divisibile, ergo posset illud ibi conservare, & sic permanenter punctum occuparet spatiū divisibile, quod implicat.

Respondeo dist. ant. videret, quando punctum occuparet spatiū divisibile fluenter, & successivè, conc. ant. permanenter, neg. ant. & conseq. quia non posset illud conservare, nisi in spatio sibi commensurato, scilicet indivisibili.

DISPUTATIO XVIII.

De infinito.

UAE diximus de compositione continui, magis patebunt ex iis, quæ dicturi sumus de infinito, *finitas*, & *infinitas* sunt passiones quantitatis; unde Philosophus monet, quod quia naturalis scientia est circa magnitudines, & tempus, & motum, quorum numerus

Pnumquodque est convenientis erit, de infinito.

Q

De natu

Infiniū voc mino, & di secundum quid. nem prorsus pers ilus est Deus, qui mini genere. 2. ca licet vel in genera tione, vel quanti continua, ut linea cessiva, ut temp participationem.

Rursus infinitum gromaticum, seu in potentia. actu habet, car plenitudo omnis secundum ea, qu secundum ea, qui verbi gratia nū finitus, sed secu cere, caret fine est producere, tra quem non p

Dividi etiam negativè sumpt imperfictum, c finem, seu per minū. Positivè limitibus, aliquo pro aliquo habe nequeant adeò circulus, qui in distinctum.

Denique infi quod habet ell

numquodque est necessariò finitum, aut infinitum, conveniens erit, de natura pertractantem speculari de infinito.

QUÆSTIO I.

De natura, & proprietatibus infiniti.

INfinitum voce tenus est quid carens fine, seu termino, & dividitur primo in infinitum *simplex*, & secundum quid. 1. est illud, cuius essentia quoad omnem prorsus perfectionem caret limitibus, & talis solus est Deus, qui est infinitus per essentiam, & in omnini genere. 2. caret fine in aliquo tantum genere, scilicet vel in genere qualitatis, & est infinitum in intentione, vel quantitatis, & est infinitum in extensione continua, ut linea, vel discreta, ut numerus, vel successiva, ut tempus, siquid etiam dicitur infinitum per participationem.

Rursus infinitum secundum quid dividitur in categorematicum, seu in actu, & syncategorematicum, seu in potentia. 1. est illud, quod secundum ea, quæ actu habet, caret fine, ut Deus, in quo est actualis plenitudo omnis perfectionis sine fine. 2. est, quod secundum ea, quæ habere potest, non habet finem: verbi gratia numerus hominum actu existentium est finitus, sed secundum eos, quos Deus potest producere, caret fine, quia semper plures, & plures potest producere, ita ut non possit assignari ultimus, ultra quem non possit alios, & alios producere.

Dividi etiam potest in positivum, & negativum, negativè sumptum aliquando idem significat, quod imperfectum, quatenus non est perductum ad suum finem, seu perfectionem, aliquando pro parentia termini. Positivè, supponit pro entitate illa, quæ caret limitibus, aliquando dicitur hyperbolice, aut abusivè pro aliquo habente revera limites, sed qui pertingi nequeant adeò facile, ut numerus arenæ maris, aut circulus, qui in se ipsum recurrens non habet finem distinctum.

Denique infinitum in substantia, seu essentia, quod habet essentiam undecimque illimitatam, ut

Deus. In duratione, quod non habet initium, aut finem durationis, ut æternitas, & ævum in virtute, quod habet illimitatam vim agendi, &c.

C O N C L U S I O I.

INfinitum ut sic sufficienter describitur, in quo canta sunt, ut quantumcumque ex illis acceperis, semper restat aliquid excipiendum, seu, quod exauriri non potest per quamcumque dinumerationem, vel mensuram, aut existimationem finitam.

Prob. 1. ex Scoto, [1] qui describit syncategorematicum illud, ex quo quantumcumque accipientibus semper restat aliquid accipere, infinitum vero categorematicum illud, cui nihil entitatis deest eo modo, quo possibile est illud haberi in aliquo uno, vel per excessum, describi potest, quod exedit quocumque ens finitum secundum omnem determinatam proportionem, vel determinabilem.

Hinc igitur patet bonitas nostræ descriptionis infiniti ut sic, prout præscindit à categorematico, seu a-
etnali, & syncategorematico, seu potentiali, nam sic convenit utriusque, & explicat naturam ejus, quantum ab intellectu finito potest cognosci, nam per infinitum, omnes intelligunt id, quod caret limitibus in his, quæ habet actu, vel potentia.

Illud vero dicitur categorematicum, quod habet omnes suas partes in actu, & simul, & in tanta copia, ut nequeant accipere incrementum, nec in detrahendo possint exauriri, si vero possint accipere incrementum, aut non sint actu subsistentes, & aliunde tantæ sint, ut non possint exauriri, dicitur infinitum, sed syncategorematicum, seu imperfectum, quia partes eius vel finite sunt actu, aut saltem suscipere possunt additionem.

C O N C L U S I O II.

INfinitum categorematicum non admittit inæqualitatem.

Prob. 1. ex Scoto [2] dicente, quod de ratione hujus infiniti est, ut nihil ei possit addi, quia tunc posset excedi; ergo censet inæqualitatem non admissi in illo infinito. Et, ut probet infinitatem Dei, sic argumentatur.

[1] quod l. s. A. n. 2. & 4. [2] quod l. s. A. n. 2. & 1. d. 2.
q. 2. B. B. n. 31.

Eminentissimo re
vni non est imposs
mente Scoti ratione insinu
tate excedi.

Prob. 2. ratione
minus non conveni
non convenienti
quantum, prius
quam sibi conve
enim quantitatisti
cedi, & æqualis e
tur concludere fi

Prob. 3. quod e
non est infinitum
alio in aliquo gen
non est infinitum
genere habet om
infinitum in calc
ris possibiles, nor
deretur. Prob. e
tur, caret ea per

Confir. Nam
sum majoris, &
pit excedi, ergo
tati. Prob. ant. I
tudine, numeri
quot major, er
non major, tot
numeris huc u

Objicies 1. si a
plo essent oculi
giti, & centupl
tum majus, &

Respondeo ne
capilli, repugn
allatas, & inde
infinitum in cre

Hinc etiam pa
nihil potest de
2. quod infinit
patitur, scilicet

[1] ibid. DD

Eminentissimo repugnat aliquid esse perfectius, finito autem non est impossibile aliquid esse perfectius, ergo ex mente Scoti si nihil est infinito majus, & hoc est de ratione infiniti. Denique dimensio infinita non potest excidi.

Prob. 2. ratione ejusdem, nam æquale, majus, & minus non convenient quantitati molis nisi infinitæ, ergo non convenient infinito categorematico, prob. ant. quantum, prius dividitur per finitum, & infinitum, quam sibi conveniat æquale, & inæquale, de ratione enim quantitatis majoris est excedere, & minoris excedi, & æqualis commensurari, quia omnia videntur concludere finitatem, ergo, &c.

Prob. 3. quod est imperfectum in aliquo genere, non est infinitum in eodem, sed, quod exceditur ab alio in aliquo genere, est imperfectum in illo, ergo non est infinitum, patet maj. nam infinitum in aliquo genere habet omnia, que sunt possibilia in illo, v. g. infinitum in calore debet habere omnes gradus caloris possibles, non haberet autem illos, in quibus excederetur. Prob. etiam min. quia quod ab alio exceditur, caret ea perfectione, per quam exceditur, ergo.

Confir. Nam infinitum minus limitatur per excessum majoris, & incipit finiri, ac terminari, ubi incipit excedi, ergo inæqualitas proisus repugnat infinitati. Prob. ant. Nam ponamus duo infinita in multitudine, numerus minor non habebit tot unitates, quot major, ergo de illo dici poterit, est tantus, & non major, tot habet unitates, & non plures, ejus numerus hue usque ascendit, & non ultra, &c.

Objicies 1. si darentur infiniti homines, plures duplo essent oculi, quam homines, & decuplo plures digiti, & centuplo plures capilli, ergo daretur infinitum majus, & minus.

Respondeo neg. suppositum ant. Nam si sint infiniti capilli, repugnat infinitas hominum propter rationes allatas, & inde absolute dicendum, quod repugnat infinitum in creatis.

Hinc etiam patet 1. quod infinito categorematico nihil potest detrahi, vel addi ob eandem rationem. 2. quod infinitum syncategorematicum utrumque patitur, scilicet æqualitatem, & inæqualitatem, ad-

dictionem, & diminutionem spectata scilicet natura infiniti formaliter, quæ non suscipit majus, & minus

C O N C L U S I O III.

INfinitum syncategorematicum admittit additionem, & diminutionem, magis, & minus, & qualitatem, & inegalitatem.

Prob. ex Scoto cit. Nam dicitur infinitum potentiale, adeo ut de ratione ejus sit, ut semper ex eo detrahi possit, & illi addi in infinitum, quod patet ex ejus definitione, ex quo quantumcumque acceperis, semper remanet aliquid extra, nec de hoc esse potest difficultas.

Objicies; utrumque convenit in ratione infinitatis, sed rationi infinitatis, per nos, repugnat additio, diminutio, excessus, &c. ergo si hæc repugnant categorico, ita & syncategorematico, quia convenienter in ratione infinitatis.

Respondeo dist. maj. convenit analogicè, & unius absolute, & simpliciter, alteri secundum quid, conc. maj. univocè; & simpliciter, neg. maj. & min. nam syncategorematicum est simpliciter finitum, sed infinitum secundum quid, quatenus subiacet semper majori diminutioni, vel augmentationi.

Q U Ä S T I O II.

An detur infinitum Categorematicum in creatis.

Dico, in creatis, nam de Deo certum est, & de fide, illum esse substantialiter infinitum, & in omni genere. [1] *Magnus Dominus, & magnitudinis ejus non est finis.* Dicitur, [2] *magnus est super omnem magnitudinem, omnem transiens infinitatem.* Quærimus ergo, an in creatis, detur de facto, aut saltem de possibili infinitum actuale, & categorematicum, sive in substantia, sive in qualitate, sive in quantitate continua, aut discreta.

C O N C L U S I O I.

NON potest dari creatura substantialiter infinita ne in specie quidem aliqua. Ita communiter.

Prob.

[1] *Psal. 144.* [2] *Baruch. 3,*

T
Prob. 1. ex Sec
specifica, scilicet
nem essentiali
gativè, nec pri
potest esse, quia
perfectione, &
gnat infinitas su
quod nihil est for
titatem est Deus.
Prob. 2. Quia s
ta quoad essentia
& si daretur cre
quoad essentiam
mum, ergo esset
creatura infinita
ta à Scoto, [3] i
quicunque summum
bilissimum concen
est perfectissimus
etissimum anima
ta substantia spiri
substantia spiritu
sub ente. Si aut
ergo est Deus.

Prob. 3. Quia, q
est creare Deus p
nitum, ergo no
adèò perfecta, i
rem, illa non di
essel Deus, quo

Prob. denique,
vel sapientia, vel
sed hæc repugna
potest æquare De
infinita in aliquo
um in illa perfec
tio sapientiae,
excedit infinitate
pientiae, aut pot

Obijc. 1. Deus p
in infinitum, &
illis esset infinita

[1] *met. q. 6. n. 6.* [2]

Prob. 1. ex Scoto, [1] de multitudine essentiali, seu specifica, scilicet, specifica eorum, quae habent ordinem essentialē, patet, quod ibi non est infinitas negatiōe, nec privatiōe. Infinitum contrariē ibi non potest esse, quia tunc est illud infinitum intensiōe in perfectione, & esset Deus, ergo omni creature repugnat infinitas substantialis, & generaliter docet, [2] quod nihil est formaliter infinitum, nisi quod per identitatem est Deus.

Prob. 2. Quia si daretur creatura materialis infinita quoad essentiam, possibilis esset etiam spiritualis, & si daretur creatura spiritualis possibilis infinita quoad essentiam, illa esset ens infinitum, & summum, ergo esset Deus. Sed hoc implicat, ergo & creatura infinita. Prob. ant. ex regula generali tradita à Scoto, [3] numquā ad summum in inferiori sequitur summum in superiori, nisi illud inferius sit nobilissimum contentum sub illo superiori, ideo si dixeris est perfectissimus homo, recte in seres, ergo est perfectissimum animal, ergo similiter, si dixeris est infinita substantia spiritualis, ergo est ens infinitum, quia substantia spiritualis est perfectissimum contentum sub ente. Si autem est ens infinitum, & summum, ergo est Deus.

Prob. 3. Quia quacumque creatura producta, potest creare Deus perfectorem, & perfectiorem in infinitum, ergo non esset infinita. Prob. ant. si illa esset adeo perfecta, ut non posset Deus creare perfectiorem, illa non distaret à perfectione ipsius Dei, ergo esset Deus, quod implicat.

Prob. denique, perfectio illa essentialis creature esset vel sapientia, vel justitia, vel potentia, vel immensitas, sed hæc repugnant, ergo, &c. prob. min. creatura non potest æquare Deum in perfectione illa, sed, si esset infinita in aliqua ex his perfectionibus, æquaret Deum in illa perfectione, ergo, &c. Prob. min. tota perfectio sapientiae, aut scientiae, aut potentiae Dei non excedit infinitatem, ergo si creatura esset infinita sapientiae, aut potentiae, &c. æquaret Deum in illis.

Obij. 1. Deus potest producere creature perfectiores in infinitum, & si omnes simul produceret, aliqua ex illis esset infinita, ergo non repugnat infinita creature

Resp. neg. suppositum ant. supponitur enim, quod si sunt possibles in infinitum perfectiores, potest ultimum producere, quod falsum est, & repugnat ex ipsa tali ratione creaturæ. Præterea negari potest 1. pars ant. ut mox videbimus.

Inst. 1. Potentia Dei est infinita, ergo potest producere effectum infinitum.

Resp. neg. conseq. Quia id repugnat ex parte creaturæ, quæ in suo conceptu essentiali creaturæ importat dependentiam, & limitationem in suo esse.

Objic. 2. Deus potest dare creaturæ durationem infinitam: ergo & esse. Prob. ant. potuit creare ab æterno, & Angeli dyrabunt in æternum, ergo dare potuit durationem infinitam, ævum, & æternitas sunt durationes infinitæ.

Resp. neg. conseq. & disparitas est, quia duratio non dicit perfectionem intrinsecam in re durante, nec ubicatio in re ubicata, bene vero essentiæ infinitæ, quæ adæquaretur Deo.

Objic. 3. Unio hypostatica humanitatis Christi cum Verbo, gratiæ illius, & meriti sunt infinita, peccati malitia est infinita, ergo non solum de possibili, sed de facto datur infinitum actu, & in entitate.

Respondeo neg. ant. hæc enim omnia sunt finita physice, & in entitate, scilicet mortaliter habeant aliquam infinitatem, ut videbitur in Theologia.

Objic. 4. inter substantiam, & accidens sunt possibles naturæ intermedie perfectiones in infinitum, quæ tamen non attingent perfectionem substantiæ, ita est de naturis possibilibus inter hominem, & bruum, ergo substantia respectu accidentis, & homo respectu bruti habent infinitatem actualem, prob. cons. creaturæ superiores continent actu perfectiones omnium inferiorum, sed perfectiones talium inferiorum sunt infinitæ, quia singulæ habent perfectionem majorem, & majorem in infinitum, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. (quidquid sit de ant.) & maj. prob. nam homo continet quidem gradum *rationis*, seu *essentiæ superioris*, sed non omnes perfectiones animalium omnium inferiorum.

Non datur ne, nec
Prob. ex Seco
posset esse ratio
intensive, quo
qualitate, seu
quæ sunt qualifi
tam esse possibile

Prob. 2. ratio
cerent infinitam
perfectio, ut p
intensionis; p
perfectionem,

Prob. 3. quia
capacitatis in s
posito in conc
stanti, infinitum
mundum in inf

Objic. Si Deu
nima gratiam s
ræ, intenderet i
infinitæ, ergo
finiti, & hoc v

Resp. neg. si
commensurare
proportionalib
timum intra he
alitæ in infinitu

Inst. homo
instanti unius
tunc erunt infi
tet, nam ab ips
eriorum.

Respondeo n
nam continuati
horæ, sed tota

Objic. 2. Chri
nitum, ergo,
Deus spiritum hi
homines, ergo

Respondeo u

CONCLUSIO II.

Non datur infinitum categorematicum in intensio-ne, nec dari potest.

Prob. ex Scoto, [1] dicente, quod si Angelo aliquid posset esse ratio cognoscendi infinita, illud erit infinitum intensive, quod est impossibile. Loquitur autem de qualitate, seu de speciebus intellectivis Angelicis, quae sunt qualitates. Et alibi [2] negat gratiam infinitam esse possibilem.

Prob. 2. ratione, quia infiniti gradus qualitatis dicent infinitam perfectionem, sed repugnat infinita perfectio, ut patet ex præcedenti, ergo & infinitas intensiones; prob. maj. singuli gradus dicunt suam perfectionem, ergo infiniti dicent infinitam.

Prob. 3. quia infinitas accidentis exigit infinitatem capacitatibus in subjecto, infinita gravitas in corpore posito in concavo lunæ moveret illud deorsum in instanti, infinitum calidum alteraret, & calefaceret totū mundum in instanti, &c. sed hæc repugnant, ergo, &c.

Objic. Si Deus per horam continuam augeret in anima gratiam singulis partibus proportionalibus horæ, intenderet illam tot gradibus, sed illæ partes sunt infinitæ, ergo & gradus intensionis & ratiæ essent infiniti, & hoc verum est etiam naturaliter de facto.

Resp. neg. suppositum maj. Nam si Deus vellet commensurare illud augmentum gratiæ illis partibus proportionalibus, numquam pertingeret ad illud ultimum intra horam, quia partes horæ sunt aliæ, & aliæ in infinitum, ita ut dividendo non detur ultima.

Inst. homo potest elicere actum meritorium in instanti unius horæ, & continuare per totam, sed tunc erunt infiniti gradus meriti, ergo, &c. min. patet, nam ab ipso 1. instanti potest elicere actum meritorium.

Respondeo neg. min. & suppositum rationis ejus: nam continuatio meriti non mensuratur instantibus horæ, sed tota duratione continua.

Objic. 2. Christus habuit gratiam, & meritum infinitum, ergo, &c. prob. ant. non ad mensuram dat Deus spiritum filio, & valet ad justificandos infinitos homines, ergo, &c.

Respondeo ut prius neg. antec. & ad probationem

T 6

dico

[1] 2.d.3.q.10.A.n.7. [2] 3.d.13.q.4.n.2.A.

dico gratiam Christi fuisse summam, non infinitam, & meritum acceptatum pro infinitis syncategorematicè, hoc ad Theologos.

CONCLUSIO III.

Non datur infinitum categorematicum in multitudine.

In hac conclusione Scotus [1] videtur problematicus, inquit Canellus, nam revera admittit infinitas ideas in mente diuina respectu infinitorum individuorum, & infinitas species intellectu Christi.

Alibi vero dicit, quod multitudine in genere quantitatis non possit esse actu infinita, patet 3. Physic. 41. omnis numerus est numerabilis, & pertransibilis, &c. sed Scotista communius nobiscum sentiunt.

Prob. 1. ex principiis allatis ex Scoto, quia deberet unum infinitum esse majus alio, nam in infinita multitudine hominum duplo major esset multitudo manuum, &c. sed hoc repugnat infinito, ergo, &c. prob. min. repugnat infinito excedi, nam per excessum limitaretur, ut diximus, ergo, &c.

Prob. 2. Quia pars esset aequalis toti, sed hoc repugnat, ergo, &c. prob. seq. si ex illa multitudine hominum detrahatur pars aliqua, v.g. centum, illa pars, quae remanet, vel erit finita, vel infinita, si finita, ergo totus numerus est finitus, si infinita, ergo pars est aequalis toti.

Prob. 3. quia sequeretur infinitatem esse in numeris, sed hoc implicat rationi numeri, ergo, &c. major patet nam in multitudine infinita hominum sunt infinitæ unitates, infiniti ternarii, &c. prob. min. de ratione numeri est, ut sit multitudo mensurata per unum, ergo, &c.

Prob. 4. Nam in ea multitudine, seu numero hominum essent infinitæ infinitates, verbi gratia infinitæ unitates, infinita binaria, ternaria, & infinitæ infinitates capillorum, &c. & destructis infinitis unitatibus adhuc remaneret infinitum: sequeretur ibi numerum unitatum non esse maiorem numero binariorum, aut ternariorum, infinitas arenulas, aut granularum replere infinita granaria, & occupare infinitum spatium, & similia paradoxa, ergo, &c.

Objic.

[1] Conciliat. 2. ex quodl. 5. & schol. 8. ad q. 6. l. 2. met. n. 2. 27. in Repor. 1. d. 36. q. 4. n. 26.

Objicies infinita eum quod
duo possunt priam ideam
finitorum in
est de numero
go Scotus, &
titudinis in c
adeo validum
partem conti
a Deo cognit
Respondet
tem concilia
finitate, pot
quam admitt
creatis.
Respondet
tore, [3] lic
tia, & actu,
omnes in se,
tis individuis
to, [4] haec
Deo unico ac
est, quod si
omnipotenti
sint existere:
stere:imo sicut
est infinita,
mul,& actu
ferentia statu
naturam mu

Resp. 3. di
ant. categor
nita in infini

Objic. 2. C
actu in omn
finitas, ergo
quæ non pos
simile esse di

Responde
ut ex singul

[1] Repor.

[3] 2. d. 2. 5

Objic. 1. ex Scoto. [1] In Deo sunt infinitae id est, infinita cœgnita, quia infinita intelligit, quia individua possunt esse infinita, quorum quodlibet habet propriam ideam in Deo, ergo nunc habet infinitas ideas infinitorum in visionum, que sunt in potentia, idem est de numeris, de futuris, & partibus continuis; ergo Scotus, & ratio suadent possibiliter infinitas multitudinis in creatis, & quidem in actu. Hoc argumentum adeo validum videtur Poncio[2] ut ipsum traxerit in partem contrariam, quatenus petitur ex infinitis rebus a Deo cognitis, & infinitis partibus continuis.

Respondeo 1. neg. conseq. licet enim hanc veritatem conciliare non possemus cum divinae scientiae infinite, potius agnoscenda esset nostra ignorantia, quam admittere illas implicantias, & absurditates in creatis.

Respondeo neg. eandem conseq. quia, ex ipso Doctori, [3] licet partes continuæ sint infinitæ in potentia, & actu, a Deo cognoscantur, non ideo possunt omnes in se, & actu existere divisæ; ita est de infinitis individuis possilibus a Deo cognitis, unde ex Scoto, [4] haec propositio est falsa. Omne cognoscibile a Deo unico actu, & simul factibile ab ipso aliud longè est, quod sit infinita multitudine in Dei scientia, & omnipotencia, & quidem simul, & quod singulæ possint existere: aliud, quod actu, & collectivè possit existere: immo sicut tota multitudine rerum possibilium non est infinita, nisi syncategorematice, ita si existeret simul, & actu esset infinita syncategorematice, quia differentia status existentiae, aut possibilis non varia naturam multitudinis, inquit idem Doctor subtilis.

Resp. 3. dist. ant. infinitæ syncategorematice conc. ant. categoriacè, neg. ant. cognita individua finita in infinitum; non autem tot, quin plura.

Objic. 2. Continuum potest a Deo dividiri simul, & actu in omnes partes, quas continet, sed continet infinitas, ergo, &c. prob. maj. nulla est assignabilis, quæ non possit dividiri, ergo omnes possunt actu, & simul esse divisæ.

Respondeo neg. maj. & conseq. prob. nam ex Scoto ut ex singularibus enumeratis colligatur propositio colle-

[1] Repor. l. 1. d. 36. q. 4. n. 26. [2] Disp. 43. n. 8.

[3] 2. d. 29. K. n. 26. [4] Repor. cit. n. 33.

ollectiva universalis affirmativa, oportet, quod omnes singulares simul sint actu composibilis, quod non est verum in nostro casu: unde ex infinite potentiā, & syncategorematica, non potest argui actualis, & categorematica propter incompossibilitatem earum.

Objic. 3. in permanentibus, quidquid potest fieri successivè fieri potest simul, sed potest Deus producere successive infinitos homines, ergo & simul, ergo possibile est infinitum actu.

Resp. dist. maj. si quoad simultatem sint composibilia conc. maj. si sint incompossibilita neg. maj. divisione omnium partium continui simul est incompossibilitas dist. etiam min. infinitas syncategorematicè conc. min. categorematicè neg. min. & conseq.

CONCLUSIO IV.

Non datur, nec dari potest infinita magnitudo categorematica, est communior.

Prob. ex Scoto post Philosophum. Omnium naturae constantium est determinata quantitas in magnitudine, & ideo docet, quod per naturam infinitas repugnat linea, additque alibi, quod Philosophus ibi loquitur de termino magnitudinis, & augmēto. Item, de infinito contrarie, secundum quod actu non potest esse in magnitudine, sicut vult Philosophus, & ita tēnent Scotistæ communiter.

Prob. 2. iisdem rationibus, quibus p̄cedens. Nam cūm detrahatur ab eo infinito aliqua pars si residuum maneret infinitum, totum esset majus sua parte, si finitum, ergo antea non erat infinitum. 2. sequitur dari excessum, & inæqualitatem in infinito; 3. Totellent palmi, & semipalmi, quot ulnæ; sicut in multitudine diximus de unitatibus binariis, & centenariis. 4. In Virga infinita versus orientem, & occidentem, si Deus utrimq; annihilaret quinque Palmos & deinde restitueret, notarentur duo termini, quod repugnat infinito. 5. Si virga reduceretur in circulum, repleret universum, sieretque moles immensa, nullo prorsus addito; sed hæc omnia repugnant, & absurdissima sunt, ergo, &c.

Objic. 1. Infinita Dei potentia efficere potest magnitudo.

T
gnitudinem su
ita: ergo, &c.

Respondet d
ipsa creature, c
nam id repugna
bet esse limitatu

Q
An detur infini
Deus cr

Q
Uæstio ma
an scilicet l
res, & perfectio
cogitari possit ad
ctiores; An ve
de qualitatibus q
titatibus.

Quoad contin
conclusimus co
re terminos ma
quid novi adden

C
P
Robabile es
possit produ
perfectiorem.
contra plures Sc

Prob. 1. ex Sc
nello problemati
men mihi videt

1. Quia fatetur
infinitum, nisi i
tem non poneban
ratione velit Sc
Philosophorum;
infinitatem specie
ctiones syderum

[1] Disp. 18.
n. 26.

et, quod obiles, quod infinitate potest argui a possibili-

potest fieri is produce simul, er-

t compo-
g. maj. di-
ncompossi-
naticè:conc.

gnitudo ca-
ium natu-
magnitu-
finitas re-
rophus ibi
nto. Item,
non potest
& ita te-

ens. Nam
residuum
parte, si
sequitur
; 3. Tot
t in mul-
centena-
occiden-
limos &
quod re-
culum;
a, nullo
z absur-
st ma-
nitu-

gnitudinem summam, quam potest; sed illa erit infinita: ergo, &c.

Respondeo dist. maj. si aliunde non obstat natura ipsa creature, conc. maj. si obstat neg. maj. & conseq. nam id repugnat ex parte entis creati, quod ut tale debet esse limitatum.

Q U A E S T I O III.

An detur infinitum syncategorematicum: An possit Deus creare naturas perfectiores in infinitum.

Questio maximè agitur de infinito in speciebus: quan scilicet Deus possit creare naturas perfectiores, & perfectiores in infinitum, adeò, ut nulla ex cogitari possit adeò perfecta, quin possit adhuc perfectiores: An verò detur status. Idem queritur etiam de qualitatibus quoad intentionem; & denique de quantitatibus.

Quoad continuum id videtur decisum supra[1] ubi conclusimus continuum in non viventibus non habere terminos magnitudinis, aut parvitatis; si tamen quid novi addendum supererit, addetur.

C O N C L U S I O.

Probabile est dari statum in speciebus, ita ut Deus possit producere summè perfectam, qua non possit perfectorem. Est Scotistarum plurimum, & aliorum contra plures Scotistas, & Thomistas.

Prob. 1. ex Scoto, [2] qui videtur Mastrio, & Cannello problematicus, non sine aliqua ratione, sed tamen mihi videtur magis favere nostris partibus.

1. Quia fatetur, quod apud Philosophos non est possibile infinitum, nisi in numeris; quia in speciebus infinitatem non ponebant, non est autem probabile, quod sine ratione velit Scotus discedere à sententia communi Philosophorum; addit quidem, si quis autem alius probet infinitatem specierum possibilem, & quod infinite conjunctiones (syderum) causarent infinita generabilia species,

[1] Disp. 18. q. iii. Concl. 3. [2] I. d. 2. q. X
n. 26.

de hoc quidquid sit in se, &c. & sic videtur aliquo modo perplexus; tamen evidens est, quod magis inclinat in priorem sententiam Philosophorum.

2. Docet in Metaphysica, [1] de multitudine essentiæ, scilicet specifica eorum, que habent ordinem essentialem, patet, quod ibi non est infinitas negative, nec privative. Infinitum contrariè non potest ibi esse, quia tunc esset illud infinitum intensive in perfectione. Et esset Deus, nec est infinitas in potentia secundum Philosophum, &c. haec ultima verba decidunt questionem, ut nos, de mente Philosophi, à qua ipse non solet recedere, addit quidem paulò inferius, quod secundum veritatem, circa hoc sunt opiniones, una, quod Deus potest facere speciem ultra speciem in infinitum in potentia, &c. alia scia est supra cum narratione ad hoc; nec indicat, in quam inclinet.

3. Videtur positiæ se determinasse in partem nostram, cum docuit gratiam Christi summa, quæ possit à Deo communicari creaturae. [2] Dico quod summam gratiam possit dare huic enim scilicet Christi, & probat duabus rationibus, quæ probant nostram conclusionem. 1. summa gratia est creabilis; quia ascendendo in gratia, si est status, habetur intentum, si non est status, ergo infinita gratia erit producibilis, & unica actione, sed hoc est impossibile; ergo potest dari gratia summa, id est, sic perfecta, ut non possit dari perfectior. 2. est, quia datur, quod Deus creet tantam gratiam, quantum creare potest, non erit infinita, quia talis non est possibilis, ergo erit summa, ergo Scotus magis proponet in nostram sententiam; immo in reportatis absolute illam assertit de gratia, & solvit rationes oppositas. [3]

Prob. ratione. Deus videt omnes naturarum species, quas potest producere, & videt eas perfectione inæquales, ergo videt eam, quæ omnes superat, & illam producere potest: ergo potest producere eam, quæ omnes superat. Prima pars ant. negari non potest, quin tollatur infinitas in scientia Dei. 2. pars constat ex dictis in Logica de inæqualitate specierum. conseq. etiam evidens est; nam si videt omnes naturas

pos-

[1] L.2.q.6.n.6. [2] 3.d.13.q.4.C.n.2.

[3] 3.d.13.q.3.n.7. Q. 10.

possibiles creari per consequens ea

Dices 1. Neum possibiles superet perfectiores, & nulla sit ultima.

Contra: in tota

gum nulla est, sua perfectione; et infinitæ in perse

Prob. 2. quia on

sibilium sunt in pr

conseq. terminan

terminos habent

Prob. denique,

sector non possi

possibilis. Ant. 1.

Objic. 1. Istu

pugnat infinitas

goest possibilis.

Resp. neg. ant.

cantia infiniti ca

li, quæ sequeret

Objic. 2. in nu

plicat iste process

ciebus; ant. pat

losopho, species

ille processus in

Resp. neg. con

merum, nec pa

perfectione, sic

non sequitur inf

losophus verò co

riationem, quia

riantur species

narii; ita est d

detrahatur quid

Objic. 3. Si p

set producere per

sed conseq. est

posset exhaustiri

Resp. neg. in

cere nobilioren

possibiles creari potest creare, quam voluerit, & per consequens eam, quam videt superare cæteras.

Dices 1. Deum non videre unam, quæ omnes possibiles supererit, quia nulla talis est, sed dantur perfectiores, & perfectiores in infinitum, ita ut nulla sit ultima.

Contra: in tota collectione illa infinitarum possibilium nulla est, quam Deus non cognoscat in omni sua perfectione; ergo in illa collectione sunt infinites infinitæ in perfectione, vel datur status.

Prob. 2. quia omnes species creaturarum etiam possibilium sunt in prædicamento, ergo sunt finitæ. Prob. conseq. terminantur genere, & differentia, sed quæ terminos habent sunt finita, ergo, &c.

Prob. denique, quia creatura summa, & qua perfectior non possit creari, non repugnat: ergo est possibilis. Ant. patebit solutione objectionum.

Objic. 1. Istud ipsum argumentum; quia non repugnat infinitas syncategorematica in speciebus, ergo est possibilis.

Resp. neg. ant. & ratio implicantiæ patet ex implicantiâ infiniti categoriaci in perfectione essentiæ, quæ sequeretur ex ista opinione.

Objic. 2. in numeris, & divisione continui non implicat iste processus in infinitum: ergo neque in speciebus; ant. patet ex nobis, prob. conseq. nam ex Philosopho, species se habent sicut numeri, ergo si datur ille processus in numeris, datur etiam in speciebus.

Resp. neg. conseq. Nam unitates, quæ faciunt numerum, nec partes continui non differunt natura, & perfectione, sicut species, & ex earum infinite non sequitur infinita perfectio, sicut in naturis. Philosophus verò comparat numeros speciebus penes variationem, quia additis, vel detractis unitatibus variantur species numerorum; v. g. ternarii, quaternarii; ita est de speciebus entium, si addatur, vel detrahatur quid essentiale.

Objic. 3. Si producta aliqua specie Deus non posset producere perfectiorem, exhaustur potentia Dei: sed conseq. est absurdum; ergo &c. prob. min. si posset exhaustiri non esset infinita: ergo &c.

Resp. neg. maj. quia licet non posset Deus producere nobiliorem, posset infinitas aequales. Deinde reput-

repugnantia, seu limitatio non oriatur ex parte Dei, sed ex parte creaturæ, quæ essentialiter est limitata.

Inst. Perfectio in natura Dei est infinitè participabilis à creatura; ergo nulla est creatura, quæ sic eam perfectionem participet, quin possit dari alia, & alia in infinitum, quæ amplius participet.

Resp. dist. ant. quantum est de se extensivè, conc. ant. ex parte creature, & intensivè, neg. ant. & conseq. ob rationem datam de limitatione, quæ est inseparabilis à creatura quoad perfectionem intensivam, non verò extensivam, unde non implicant infinitæ tales.

Objic. 4. Si daretur perfectissima species finita, inferiores non possent dari sub illa infinitæ in descendendo, sed falsum conseq. ergo, &c. *Prob.* maj. quia sidarentur infinitæ in descendendo, illa suprema deberet esse infinita, quia superaret infinitas.

Resp. 1. neg. seq. Nam sicut linea finita subdivisibilis est in infinitum, ita esset de speciebus, nam illa infinitas inferiorum nou esset nisi in potentia, & Syncategorematica, qualis est infinitas continui.

Resp. 2. neg. min. nec enim esset necesse, ut sub illa essent infinitæ imperfectiores possibles.

CONCLUSIO II.

Datur status in qualitatibus quoad intensionem, seu qualitas non potest intendi in infinitum syncategorematicè.

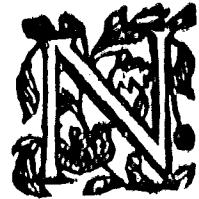
Hæc patet ex præcedenti, tum ex Scoto, qui expressè docet de gratia Christi; tum ex ratione, quia intentio qualitatis importat maiorem perfectionem; ergo quoad hoc eadem est ratio ac de speciebus.

CONCLUSIO III.

Non datur status in quantitate continua, nec discreta.

Hec etiam patet ex textibus allatīs ex Scoto, & ratione, maximè de continuo, nam implicat dari aliquod extensum finitum, cui Deus non possit addere, vel detrahere palmum. Idem est de numero.

D I

Ihi
ig
&
&
tio
maliter, quia
scilicet de ubi
Physicum.

Qu
Loci nomi
subjecto,
teria prima est
aut Rhetorice, p
loci Dialectici,
quid continent
cus hominis; I
termino motus
seu pro eo cor
rem; & de illa

Porro existe
bemus, quia
cantatum, q
Examinemus

C
Locus est e
mobilis.

Prob. 1. ex
expressis vei

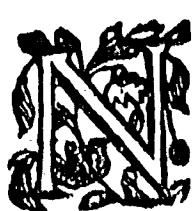
Prob. quia
& certè hoc ip
tali superficie
non sic amb
propriè esse i

D I

[1] 2.d.2.9

D I S P U T A T I O X I X.

De Loco.

Hil nobis proprius loco, & vix quidquam ignotius, comes est, & socius corporis, & oculos semper fugit; omnibus patens, & tamen latet. Hic naturam, & conditiones ejus indagamus, non quidem formaliter, quia de illo sic sumpto diximus in Logica, scilicet de *ubi*; sed materialiter, & pro ut spectat ad Physicum.

Q U Æ S T I O I.

Quid, & Quotuplex sit locus.

Loci nomen aliquando sumitur *Metaphysicè* pro subiecto, in quo recipitur forma aliqua, & sic materia prima est locus formarum, aliquando *Dialecticè*, aut *Rhetorice*, pro eo, unde eruitur argumentum, unde loci *Dialectici*, seu *Topicī*; aliquādo pro vase, in quo aliquid continetur, estque *locus artificialis*, sic sedes est locus hominis; Dolium, locus vini. 3. magis propriè pro termino motus localis, à quo, per quem, & ad quem, seu pro eo corpore, quod circumscribit, & continet rem; & de illo sic sumpto agimus.

Porro existentiam loci hujusmodi non est quod probemus, quia nemo dubitat, & nihil est magis decentatum, quam nomen existentiæ loci, & locati. Examinemus quid sit.

C O N C L U S I O I.

Locus est extrema superficies corporis ambientis immobilis.

Prob. I. ex Scoto, [I] hanc definitionem tradente expressis verbis post Philosophum.

Prob. quia non potest melius explicari natura loci, & certè hoc ipso, quod corpus aliquod continetur sub tali superficie, dicitur esse in loco, & hoc ipso, quod non sic ambitur, ut ultimum cœlum, non dicitur propriè esse in loco.

Dici-

Dicitur. 1. *extremæ*, id est, ea, quæ proximè, & immediatè ambit corpus; nam loquimur de loco immediato, & proximo. 2. *superficies*, quia sola simplex, & indivisibilis superficies concava corporis, quod aliud ambit, & continet, dicitur locus, ideo parietes hujus cubiculi non sunt propriè locus; licet nos ambiant: sed sola superficies convexa aeris, quæ nos ambit. 3. *Corporis*, quia loquimur de materiali; & corporeo, in quo alia corpora extensa continentur; quamvis etiam substantiae spirituales possint dici locatae; & quia naturaliter superficies ambiens est semper alligata alicui corpori, seu materiæ, nam si daretur superficies separata ab omni subjecto, adhuc diceretur locus. 4. *Ambientis*, id est obvolventis locatum. 5. *immobilis*; quia de ratione loci, non est, ut sit alligatus locato, nec ut cum ipso moveatur; sed potius, ut sit permanens, & à mobili relinquatur, dum ipsum movetur ad alium locum; ideo dolium, quod cum vino movetur, non est propriè locus ejus, nisi dum remanet, vino exente.

Objic. superficies ambiens turrim flante vento moveretur, ipsa turri immota jacentे: ergo locus non est talis superficies, vel non est immobilis.

Respondeo neg. conseq. quia sensus hujus particulae non est, quod superficies ambiens non possit moveri, & mutari, sed quod toties relinquitur à mobili, quodies istud movetur.

Inst. Saltem in eo casu turris moveretur localiter, licet immota in se, sed hoc absurdum est, ergo, &c.

Resp. neg. maj. diceretur in rigore locum turris moveri, non vero turrum; sed neutrum dicitur, quia juxta usum communem vocum, ut residetur moveri localiter, requiritur, ut locus relinquatur, & locatum in se moveatur: nam ex Scoto [1] dicitur immobilis respectu ad motum localem.

Objic. 2. Primum mobile diceretur moveri localiter, licet non haberet extra se ullum superius cœlum, aut corpus ambiens; sed tunc non acquireret novas superficies, seu loca; ergo illa definitio non sufficit.

Respondeo dist. maj. diceretur moveri localiter respectu corporum, & superficierum ambientium à parte inferiori, conc. maj. & neg. min. respectu superficie-

cierum extra
sed tamen abs
localiter; qui
ambitum, &
tinens.

Porro Locu
ciem ambient
quæ est relatio
perficie, & ter
inde habes pri
materialē.

2. Est in pro
ficies immedia
tinens locatum
aut ipsum cub

3. In Comm
plura locata, ut
2. qui unicum
proximus, seu

4. In externe
tum, & internu

5. In realem
tinens corpus
est superficies
ea, quæ circa
illud nullum co

6. In natura
aut naturaliter
tra inclinatione

7. In circu
pondent parti
& quælibet eju
loci, & definit
ut sit totum in
nima in corpo
Christi in Euc

Hinc res dic
sic commensu
respondeant si
non sic comm
non alibi, &
iam esse in loco
locum, & sic

que proxime, & sumur de loco immo-
ria sola simplex, corporis, quod a-
us, ideo parietes
rus; licet nos am-
eris, que nos am-
materiali; & cor-
continentur; quam-
nt dici locatae; &
ns est semper alli-
si daretur super-
c diceretur locus,
eatum. 5. immo-
, ut sit alligatus
sed potius, ut sit
dum ipsum mo-
, quod cum vi-
jus, nisi dum re-

flante vento mo-
go locus non est

hujus particulae
non possit moveri,
ur a mobili, quo-

eretur localiter,
est, ergo, &c.
re locum turris
um dicitur, quia
es dicatur move-
natur, & lo-
[1] dicitur im-

novert localiter,
us cœlum, aut
ireret novas su-
non sufficit.
eri localiter ref-
uentium à par-
spectu superfi-
cie-

cierum extra, aut supra illud: neg. mai. & conseq.
sed tamen absolute, & propriè non diceretur moveri
localiter; quia id dicitur propriè per ordinem non ad
ambitum, & contentum, sed ad ambiens, seu con-
tinens.

Torror Locus pro materiali significat illam superfi-
ciem ambientem; pro forma autem continentiam,
que est relatio extrinsecus adveniens fundata in su-
perficie, & terminata ad locatum; & dicitur ubi; &
inde habes primam divisionem loci in formalem, &
materialem.

2. Est in proximum, & remotum, ille est ipsa super-
ficies immediate ambiens locatum, iste est corpus con-
tinens locatum, & superficiem; v.g. totus aer cubiculi,
aut ipsum cubiculum, in quo sumus.

3. In Communem, & proprium. 1. est, qui continet
plura locata, ut cœlum respectu omnium sublunarium.
2. qui unicum locatum ambit, qualis est omnis locus
proximus, seu immediatus.

4. In extnum, qui est illa superficies ambiens loca-
tum, & internum, qui est spatum occupatum à locato.

5. In realem, qui est vera, & realis superficies con-
tinens corpus verum, & reale, & imaginarium, qui
est superficies ficta, qua corpus fingitur ambiri; ut
ea, quæ circa cœlum Empyreum fingitur; nam extra
illud nullum corpus reale existit.

6. In naturalem, in quo locatum ex inclinatione,
aut naturaliter conquiescit, & violentum, in quo con-
tra inclinationem detinetur.

7. In circumscriptivum, in quo partes locati res-
pondent partibus loci, ita ut sit totum in lato loco,
& quælibet ejus pars correspondeat totidem partibus
loci, & definitivum; in quo locatum sic continetur,
ut sit totum in toto, & in qualibet parte ejus, sicut a-
nima in corpore; sic Angeli sunt in loco, sic Corpus
Christi in Eucharistia.

Hinc res dicitur esse in loco circumscriptive, cum
sic commensuratur loco, ut singulæ partes ejus cor-
respondeant singulis partibus loci, & definitive, cum
non sic commensuratur, sed est tota in toto loco, &
non alibi, & tota in qualibet parte loci; dicitur et-
iam esse in loco immensive, quando occupat omnem
locum, & sic est in uno, ut simul sit in omnibus
aliis,

aliis , & ubique , ut Deus , item præstantialiter , quando est sic præsens in loco , ut sit etiam præsens aliis , ut Christus est in cœlo , & in Altari : loquimur de Circumscripтивo , qui propriè pertinet ad res corporeas . Posset etiam dividere locus in dextrum , & sinistrum , sursum , & deorsum , ante , & retro , totalem , & partiale , sed ex terminis patent .

Q U A S T I O II.

An res possit existere sine loco , seu esse , & esse nullibi .

Sensus est , an omnis res existens debeat esse in loco , adeo ut non possit existere ; & esse nullibi , sed debeat habere aliquam certam , & determinatam ubicationem , à qua dicatur esse hic , & non alibi , & quæstio procedit tam de possibili , quam de facto , tam de substantiis spiritualibus , quam corporalibus ,

C O N C L U S I O I.

Omnia corpora præter supremum cælum sunt in loco ; est communis .

Prob. 1. ex Scoto , [1] cuilibet enim corpori præter ultimum , cuius non est aliud extra continens sex convenient . 1. esse in loco . 2. esse in loco actuali , &c.

Prob. 2. ex Philosopho , [2] illud non est in loco , quod non habet extra se aliud corpus continens , quod verò habet , est in loco , sed ultimum cælum non habet extra se ullum corpus continens , alioqui non esset ultimum , seu supremum , & alia omnia entia materialia habent ; ergo omnia præter ipsum sunt in loco .

Objic. 1. ex codem , omne corpus est in loco , etiam ipsum cælum , quia semper est in motu ; ergo ex Philosopho [3] etiam ultimum cælum est in loco .

Resp. neg. conseq. loquitur enim de cœlo secundum vulgi mentem putantis spatium quodcumque etiam imaginarium , quod concipitur supra cœlos , esse locum .

Objic. 2. Ultimum cælum movetur circulariter , ergo

[1] 2.d.2.q.6.C.n.6. [2] 4.phys.t.43. [3] ibid. t.1.

go debetur
seq. motus
à quo , & ac
Resp. neg
nam dubita
Beatorum
sufficit , qu
moveatur se
porum , qu
pora extra se
motus local

OMnes s

locos .
Prob. 1. ex
Angelo est p
ista potentia
qua possit eff
tura limitata
nali non es

Prob. 2. ex
gelos esse in

Prob. 3. ex
contineri su
substantia S

De Deo a
mensum ,
co determin
eo continen
ipsum sunt
sumus . Un
cubi , quod

Objic. 1.
ri , & com
loco , & d
docent eti

Resp. dist
finitivus , ne
non sunt in

[1] ibid.

[4] l.83.

go debetur ei locus, in quo moveatur. Prob. conseq. motus enim specificatur à loco, qui est terminus à quo, & ad quem, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. utramque; quidquid sit de ant. nam dubitari potest an cœlum Empireum, quod est Beatorum sedes, moveatur, de quo alibi. Nunc sufficit, quod ad motum circularem illius cœli, quod moveatur secundum ubi actuum, id est respectu corporum, quæ ambit, & locat, licet non habeat corpora extra se, à quibus ambiatur, & locetur; estque motus localis impropus.

CONCLUSIO. II.

Omnes substantiæ spirituales præter Deum sunt in loco.

Prob. 1. ex Doctore, [1] de Angelo. Quia inquit, *in Angelo est potentia passiva, qua possit esse in loco, & ista potentia vel fundatur immediate in eius substantia, qua possit esse in loco, vel in ipsa, in quantum est natura limitata actualiter existens, &c.* de anima rationali non est dubium, quia est in corpore.

Prob. 2. ex Scriptura, & Patribus dicentibus, Angelos esse in cœlo, & demones in inferno, ergo, &c.

Prob. 3. ratione. Est in loco nihil est aliud, quam contineri sub aliquo corpore ambiente; sed nulla est substantia Spiritualis creata, quæ non sit ita, ergo &c.

De Deo autem certum est ex fide, ipsum esse immensum, & ideo non contineri ullo spatio, vel loco determinato, sed potius omnia ab ipso esse, & in eo contineri, quoniam [2] ex ipso, & in ipso, & per ipsum sunt omnia; & in ipso vivimus, [3] movemur, & sumus. Unde S. Aug. [4] docet, *Deum non esse alicubi, quod enim est alicubi, loco continetur.*

Objic. I. Locus, & locatum debent proportionari, & commensurari; sed hoc non potest dici de loco, & de Angelis; ergo non sunt in loco, & id docent etiam SS. patres.

Resp. dist. maj. Locus circumscriptivus, conc. maj. definitivus, neg. maj. & cons. Substantiæ ergo Spirituales non sunt in loco circumscriptive, & hoc sensu loquuntur.

[1] ibid. n. 11. l.

[2] Rom. 23. 36.

[3] act. 17. 28.

[4] l. 83. qq. 9. 20.

tur SS. Patres, sed sunt in loco *definitivè*, per simplicem præsentiam, secundum quam ita sunt alicubi, verbi gratia, in cœlo, ut non sint alibi.

Objic. ex Scoto: [1] Est quidem in *Angelo potentia passiva*, qua possit esse in loco, quia non repugnat sibi, sed non est necessariò in loco actu, ergo non omnes substantiae creatæ spirituales sunt actu in loco.

Respond. neg. conseq. Scotus enim vult solum, quod Angelus possit non esse in loco, non enim negat, quin de facto ita sit.

Inst. De ratione locati est, ut faciat distare latera loci ambientis, sed hoc non facit substantia spirituæ lis, ergo non est in loco.

Resp. dist. ant. Locati corporei, & circumscriptivè, conc. ant. Locati spiritualis, & definitivè, neg. ant. & conseq. Nam sufficit, quod continetur intra certum locum, & realiter, ita ut nihil ejus sit extra illum.

Objic. 2. Deus dicitur in Scriptura, & Patribus esse in loco, ergo male excluditur.

Resp. dist. ant. Dicitur esse in loco *metaphorice*, & *præsentialiter*, & *impropriè*, conc. ant. propriè, neg. ant. Deus est in loco, quatenus est præsens omni loco, & omni enti, & est omnium quasi locus activus, non vero passivus, ut dicebam de cœlo Empyreio.

C O N C L U S I O III.

Potest res existere, & esse nullibi, seu absque ullo loco reali.

Prob. 1. ex Scoto. [2] Tum quia id de facto docet de cœlo ultimo, tum quia expresse dicit de Angelo, quod non necessariò est in loco, & multo magis posset fieri sine creatione creature corporalis; vel facta creature corporali posset fieri, & esse extra omnem creaturam corporalem.

Prob. 2. ex eodem. Omne prius potest esse, & conservari sine posteriori realiter distincto, & producibili per actionem distinctam, sed omnis creatura est prior, & distincta realiter, & producibilis per actionem distinctam omni ubicatione, ergo omnis creatura potest conservari sine omni ubicatione, seu loco. Prob. mai.

Si

[1] cit. [2] ibid.

Ph

Si enim omne talis sine tali posteriori hoc implicat, ergo supponitur; non in esse, & conservari.

Prob. 3. Si Angelus creatus absque ulli esset nullibi.

Objic. 1. Creatus ergo nec sine ubi duratio ad diversa se habet ubi ad di-

Resp. neg. conseq. firmatur nostra opinio realiter à re duratio ergo istæ sunt separatae ergo solum, quod ubicationem potest.

Objic. 2. Ille argumentum beret tales creaturas creabili, ergo & creatio necessariò est.

Resp. dist. ant. Nam lo-

Inst. Posset Deus quo est, v. g. vel alium creare extream, ergo jam natum, & distinctum motum, vel per creabilis, ergo in-

Resp. neg. supponit am esse in loco allatum; unde cessaret, ideo si-

An Deus sit in se? Icebamus que, quia cum inscribi, vel d'om. III.

Si enim omne tale prius non posset esse, & conservari sine tali posteriori, esset prius, & non prius ipso; sed hoc implicat, ergo, &c. Prob. maj. Esset prius, ut supponitur; non esset prius, quia dependeret ab ipso in esse, & conservari.

Prob. 3. Si Angelus, aut homo solus fuisset à Deo creatus absque ullo alio ente reali, verè existeret, & esset nullibi.

Objic. 1. Creatura nequit existere sine duratione, ergo nec sine ubicatione. Prob. conseq. Sicut se habet duratio ad diversa tempora realia, vel imaginaria, ita se habet ubi ad diversa loca realia, vel imaginaria.

Resp. neg. conseq. & rationem ejus; imo hinc confirmatur nostra opinio, nam duratio non distinguitur realiter à re durante, bene verò ubicatio à re locata, ergo istae sunt separabiles, non verò illae; sequitur ergo solùm, quod omnis creatura habeat necessariò ubicationem potentialem, non verò actualē.

Objic. 2. Ille Angelus, vel homo sic creatus haberet talem connexionem, vel distantiam à mundo creabili, ergo & aliquod ubi. Prob. conseq. Nam ubicatio necessariò comitatur distantiam.

Resp. dist. ant. Distantiam potentialem, & negativam, conc. ant. actualē, & positivam, neg. ant. & conseq. Nam loquimur de ubicatione actuali.

Inst. Posset Deus movere hunc mundum à loco, in quo est, v.g. versus orientem, vel occidentem, vel alium creare extra istum versus orientem, vel occidentem, ergo jam mundus habet aliquod ubi determinatum, & distinctum ab eo, quod acquireret per talem motum, vel per talē creationem, & distantiam alterius creabilis, ergo idem esset de illo Angelo, vel homine.

Resp. neg. suppositum ant. Supponit mundum hunc am esse in loco, quod falsum est, propter rationem allatam; unde creato alio mundo extra istum ratio cessaret, ideo iste esset in loco, non ille.

Q U A E S T I O III.

An Deus sit in spatiis imaginariis, seu extra mundum.

Dicebamus, Deum non esse in loco, licet sit ubique, quia per immensitatem nullis potest circumscribi, vel definiri, aut contineri finibus; unde sup-

pono ex Theologia tanquam certum, quod Deus est praesens realiter omni enti reali per *essentiam*, *praesentiam*, & *potentiam*. Quæritur, an sit extra mundum, seu in spatiis, quæ vocantur *imaginaria*, quia nihil sunt reale, & à parte rei, sed imaginamur ea quasi quoddam chaos, sicut erat spatum, quod modò occupat mundus ante creationem. Hoc, quantum sat est Philosopho, breviter decidimus.

C O N C L U S I O I.

Licit dici possit, Deum esse extra mundum, et men dici non potest esse actu in spatiis imaginariis. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Ante mundi creationem non imaginandum vacuum infinitum, quasi ibi fuerit prius praesens Deus secundum essentiam, antequam produceret mundum. Idem autem est de spatio imaginariorum extra mundum, ac de illo ante mundum, ergo, sicut Deus ante mundum non erat realiter in spatio mundi, ita nec est in spatio extra mundum. Idem confirmat docens, quod immensitas non coexistit loco reali, nam posito, quod locus possit crescere in infinitum, sicut tempus est in continuo fluxu, ita Deus auget locum in infinitum, immensitas tamen Dei non est sibi ratio coexistendi alicui loco pro aliquo nunc, nisi existenti, &c.

Prob. 2. ratione. Spatium imaginarium non est quid reale positivum, ergo Deus non potest dici realiter, & actu coexistentis illi, ubi enim, seu *praesentia* supponit coexistentiam realem loci, & locati, est enim relatio realis exigens terminum realiter existentem.

Dices, spatium Imaginarium esse quid reale negativum, quod sufficit, ut Deus dicatur illi praesens, & coexistentis.

Contra; quia Deum esse sic in spatiis imaginariis non esset aliud, quam illum coexistere rei non existenti, sed possibili, sed hoc est absurdum, & implicans in terminis, ergo non coexistit verè illi spatio.

Quod autem dici possit, Deum esse extra mundum, patet ex SS. Patribus, & Scriptura, docentibus Deum omnia continere, amplecti, ambire, concludere, quod itum

[1] I.d.37.B.n.4. Disp.39.B.n.9.

illum totus
Deus non
aliquid pro-
dum extra
stere per i-
omnibus d-
cum poter-

Objic. 1.
possibilis,
Quia nullus
Deus est i-
etu, quod
Resp. ne
coexistent
esse praes-

Inst. 1.
spatii , m-
conseq. e-
qua immo-
go , muta-

Resp. 1.
biente tu-
ubi turris-
tat ; nem-
bat ad illa-

Resp. 2.
maj. quo
conseq. C-
bientis ,
non ; sen-
locus , v-
adsit spat-

Inst. 2.
to , v.g.
sineret il-
Prob. co-
quam spa-

Resp. c-
li term. in
vacuum
mundum
mundi ,
Objic.

illum totus orbis non caput: patet etiam ratione. Quia Deus non sic concluditur finibus mundi, qui in posset aliquid producere extra mundum, aut alium mundum extra istum producere; & in illis omnibus existere per immensitatem aequè, ac de facto in rebus omnibus de facto creatis, ergo est extra hunc mundum potentia, & virtute, non actu.

Objic. 1. Præsentia actualis Dei extra mundum est possibilis, ergo eam habet actualiter. Ant. patet. Quia nulla apparet repugnantia. Prob. conseq. Quia Deus est immensus, ergo occupat totum spatium actu, quod potest occupare.

Resp. neg. ant. Quia præsentia actualis realis exigit coexistentiam loci ad locatum: alioqui dici possem esse præsens Antichristo.

Inst. 1. Si realitas, *ubi*, dependeret ab actualitate spatii, mutato spatio mutaretur ubi, sed falso conseq. ergo &c. Prob. min. Exemplo de turri, qua immota, mutatur locus, seu aer ambiens, ergo, mutato spatio, non mutatur ubi.

Resp. 1. neg. min. Nam revera, mutato aere ambiente turrim, mutatur aliqualiter, & inadæquate *ubi* turris, quantum ad id, quod formaliter importat; nempe relationem hanc numero, quam habebat ad illam numero superficiem.

Resp. 2. dist. maj. Mutaretur quoad entitatem, conc. maj. quoad realitatem, & adæquatem, neg. maj. & conseq. Quia, sive ex sola mutatione superficie ambientis, cæteris remanentibus, mutetur *ubi*, sive non; semper remanet verum, quod, si nullus sit locus, vel spatium reale, non erit *ubi* reale; si vero adsit spatium reale, *ubi* semper erit reale, & non aliter.

Inst. 2. Deus esset realiter præsens vacuo terminato, v.g. si Deus causaret vacuum sub cœlo, non desineret ibi esse, ergo est etiam in spatio imaginario. Prob. conseq. Quia vacuum non est magis quid reale, quam spatium imaginarium.

Resp. dist. ant. Deus esset ibi præsens præsentia reali terminata ad terminos reales vacui, conc. ant. ad vacuum ipsum, neg. ant. & conseq. Sic Deus est extra mundum per præsentiam ad realitatem extrinsecam mundi, non autem ad spatium, quod nihil est.

Obj. 2. Si Deus non esset actu extra mundum, non

posset fieri praesens alteri mundo creabili extra ipsum, sed falsum conseq. ergo, &c. Prob. maj. Quia Deus est actu immensus, & quod actu non habet, non potest de novo habere, alioqui mutaretur.

Respondeo neg. maj. & dist. ant. prob. Quod non habet vel potentia, & virtualiter, non potest de novo habere per adventum alicujus intrinseci in ipso, conc. ant. per adventum alicujus extrinseci, neg. ant. Praesentiam, quam non habet modo, & actu ad alterum illum mundum, haberet, si produceretur per adventum ipsius mundi de novo ex ati, cuius defectu non resultat relatio illius coexistentiae, & praesentiae sine ubi: non vero ex defectu immensitatis. De hoc fuisius in Theologia.

Q U A E S T I O I V.

An idem numero corpus possit esse in duobus locis adaequatis simul, & circumscripтивे.

DIco 1. simul, quia nullus dubitat, quin possit succellivè. 2. ad equatis, quia de partialibus certum est id posse. 3. circumscripтивे, nam omnes Catholici tenent ex fide corpus Christi D. esse circumscripтиве, & secundum suam quantitatem, & extensivè in celo, & simul definitive, seu sacramentaliter, & praesentialiter in Eucharistia, per totam Ecclesiam; sed multi dubitant, num idem corpus possit esse circumscripтиве, & cum sua extensione commensurativa in pluribus locis. Quæstio igitur procedit. 1. an naturaliter res eadem possit esse in pluribus locis totalibus naturaliter. 2. an supernaturaliter, & saltu definitive. 3. an etiam circumscripтиве.

C O N C L U S I O I.

Non potest naturaliter eadem numero res ponisimil in pluribus locis totalibus. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, [1] negante id possibile naturaliter de Angelo, ergo à fortiori id verum est de re corpora.

Prob. 2. ex Philosopho. [2] Inter locum, & locatum debet esse proportio aequalitatis, & commensuratio-

[1] 2.d.1.q.7. A.n.2. [2] 4.phys.

nis, sed eadem res libus; nam numeris p

Confir. naturaliter

Objic. I pacitatem cupare pl pacitatem parent plu

Resp. di lem, com neg. ant. pax occup potentiam

Eadem bus a ticos Calv

Prob. 1. est maxim mne, quo ad quod ne go, quid facere in addit ratio

Prob. 2. ter, & cir vè, seu in Eucha Theologis

Objicie limitata, Limitatio cse, ergo

Respon ex limitat multiplic conc. ant conseq. N intrinsecu

[1] 4.d,

ili extra
nai. Quia
on habet,
ur.
uod non
st de no-
in ipso,
neg. ant.
u ad alte-
etur per
s defectu
ræsentiae
De hoc

nis, sed locatum est limitatum, ergo & locus, ergo
eadem res non potest simul esse in pluribus locis tota-
libus; nam, sicut posset esse in duobus, ita & in in-
numeris posset esse.

Confir. ex difficultate id sustinendi possibile super-
naturaliter.

Objic. Pluralitas locorum totalium non excedit ca-
pacitatem rei, ergo naturaliter eadem res potest oc-
cupare plura loca totalia. *Prob. ant.* Si excederet ca-
pacitatem rerum, non posset Deus facere, ut occu-
parent plura loca supernaturaliter.

Resp. dist. ant. Non excedit capacitatem obedientias-
lem, conc. utrumque ant. capacitatem naturalem,
neg. ant. utrumque, & conseq. Omnis res non est ca-
pax occupandi, nisi unum locum totalem, sed per
potentiam obedientialem ad Deum potest plura.

C O N C L U S I O I I .

Eadem res potest simul esse in pluribus locis totali-
bus absolute. Ita omnes Catholici contra hære-
ticos Calvinistas.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Dico ergo ad questionem, quod
est maxima mihi certissima, quod Deo est possibile o-
mne, quod non includit evidenter contradictionem, &
ad quod non sequitur manifeste contradictio. Dico er-
go, quod Deo est simpliciter possibile idem corpus simul
facere in diversis locis localiter, &c. & plures validas
addit rationes, & faciles, quas ibi videre non pigebit.

Prob. 2. Ex fide tenemur credere, Christum reali-
ter, & circumscriptivè esse in celo, & simul definiti-
vè, seu sacramentaliter in mille locis super terram
in Eucharistia, quod ulterius probandum relinquo.
Theologis, sicut & objections ex Scriptura, ergo &c.

Objicies 1. Omnis entitas creata est in entitate sua
limitata, ergo & in ordine ad locum. *Prob. conseq.*
Limitatio rei quoad locari venit ex limitatione quoad
esse, ergo &c.

Respondeo neg. conseq. & dist. ant. prob. Venit
ex limitatione quoad esse, ita ut possit restringi, aut
multiplicari ubicatio absque mutatione entitatis,
conc. ant. ita ut non possit hoc fieri, neg. ant. &
conseq. Nam limitatio rei quoad esse est modus
intrinsecus, & identificatus cuilibet rei; sed

V 3 ubi-

[1] 4.d, 10.q.2.F.n.11.

ubicatio est modus extrinsecus , & accidentalis , & ideo potest extendi , vel restringi absque mutatione intrinseca rei .

Objic.2. Esse definitivè in loco , est rem in ipso sic definiri , ut non sit alibi , ergo implicat rem esse definitivè in pluribus locis . Prob. conseq. Eset enim , & non esset definita in uno , ergo &c.

Resp. neg. ant. nam ubi definitivè pro ut opponitur ubi circumscriptivo ; importat solum esse in loco absq; commensuratione ; exclusio verò alterius ubi est communis utrique , & illa exclusio neutri est essentialis .

Objicies 3. Eadem res non potest coexistere diversis temporibus simul , ergo neque esse in diversis locis .

Resp. neg. conseq. & disparitas est , quia tempus est quid essentialiter successivum , & fluens , ideo nulla duo tempora possunt sibi coexistere , bene verò duo ubi , quæ sunt permanentia .

Objicies 4. Eadem res esset à se ipsa divisa , & distans : sed hoc implicat , ergo &c. Maj. patet . Corpus existens Romæ esset distans , & separatum à se ipso locato Camberii . Prob. min. Eset enim unum , & non unum , indivisum , & divisum , ergo &c.

Resp. dist. maj. Divisa , & distans quoad præsentias , & ubicationes , conc. maj. quoad entitatem , & substantiam ; neg. maj. Haberet enim duas præsentias , & ubicationes , & unicam , indivisamque entitatem . Alias objectiones solvemus in sequenti .

C O N C L U S I O III.

Potest idem corpus esse supernaturaliter in pluribus locis circumscriptivè . Est communior contra Thomistas , & alios paucos .

Prob. 1. ex Scoto [i] citato . Nam loquitur ibi de corporibus & secundum præsentiam quantitativam .

Prob. 2. Quia hæc pluralitas locationum circumscriptivarum non magis implicat , quam ubicationum definitivarum , vel quarum una sit circumscriptiva , aliæ definirivæ ; quales sunt ubicationes corporis Christi ; sed illas admissunt adversarii , & omnes Catholici , ergo & istas debent admittere . Maj. patebit solutione objectionum , quæ militant æquali- ter contra utramque .

[i] ibid.

Prob.

Prob. 3. va
D. quem de f
non descendere
visibilis tam
petenti , ut i
ruisse D. Pet
Ambrosio , q
ni , & Turon
noster Anton
pulpito prædic
tem ad posse v

Objic.1. Qu
magis exten
cumscriptivè
absque nova c

Resp. neg. m
tensus , sed
sens pluribus

Inst. Calor
magis intensi
spatium sine

Resp. dist. a
intensius cir
conc. ant. id
plicatus per
neg. ant. & c
neretur Rom
calefaceret i
re replicato ,
pus Christi i
pat spatium
cumscriptivè
implicat , er

Inst. Qua
se ipsa , sed l
cis , ergo no

Resp. dist.
replicata , n
valet plurib

Inst. 3. Pri
sed hoc est
Eset , ut su

[i] 1. Cor.

Prob. 3. variis historiis fide dignis. Nam Christus D. quem de fide est esse corporaliter in celo, & inde non descendere usque ad tempus judicij universalis, visibilis tamen apparuit D. Paulo [1] Damascum petenti, ut ipse enarrat; & similiter dicitur apparuisse D. Petro exeunti Roma. Item legitur de D. Ambrosio, quod visus est eodem tempore Mediolanii, & Turone in sunere S. Martini, sicut & Sanctus noster Antonius Paduanus in Choro legens, & in pulpito prædicans, & sic de aliis multis. A facto autem ad posse valet consequentia.

Objic. i. Quantitas manens eadem non potest fieri magis extensa; sed, si corpus idem poneretur circumscriptivè in duobus locis, fieret magis extensum absque nova quantitate, ergo id non potest fieri.

Resp. neg. min. Nec enim illud corpus est magis extensum, sed secundum eandem quantitatem sit præsens pluribus locis.

Inst. Calor non potest magis calefacere, nisi sit magis intensus, ergo nec quantitas occupare majus spatium sine majori extensione.

Resp. dist. ant. Non potest magis calefacere, id est intensius circa idem passum, & ibi' em existens, conc. ant. id est quasi extensivè, replicatus, & applicatus per diversas præsentias diversis subjectis, neg. ant. & conseq. Si ignis calefaciens Camberii poneretur Romæ, & applicaretur alteri ligno, ubique calefaceret in eodem gradu caloris, ita est de corpore replicato, utrobique repleret simile spatium; corpus Christi in celo, & in Eucharistia utrobique occupat spatium, licet differenter; nam in celo replet circumscriptivè, & in Eucharistia definitivè; istud non implicat, ergo nec illud.

Inst. Quantitas non potest occupare spatium majus se ipsa, sed hoc faceret, si poneretur in pluribus locis, ergo non potest ponи.

Resp. dist. maj. Se ipsa absolute, conc. maj. se ipsa replicata, neg. maj. & conseq. Nam replicata æquivalet pluribus, & ideo occupat plura spatia.

Inst. 3. Primus locus esset adæquatus, & non esset: sed hoc est contraditorium, ergo &c. Prob. maj. Esset, ut supponitur; non esset, quia non sic lo-

caret, & contineret totaliter, seu non sic adæquaretur locato, quin istud esset in alio simili et adæquato.

Respondeo neg. maj. & dist. prob. Esset adæquatus eidem ut existenti Camberii, & sic de Romano, conc. ant. Camberiacus esset adæquatus respectu locati Romæ, & Camberii, neg. ant. Singula loca essent adæquata secundum singulas locationes distributivè; neuer esset adæquatus secundum duas locationes collectivè sumptas.

Inst. 4. Locus circumscriptivus debet sic comprehendere locatum, ut nihil hujus sit extra illum; sed non ita esset de Petro existente Camberii, & Romæ; ergo &c. Patet major. Nam locus, & præcipue adæquatus est terminus extrinsecus totius locati, & extremitas ejus. Min. etiam patet, quia locus Camberii non sic terminaret Petrum, quin esset adhuc Romæ.

Resp. 1. idem militare de Christo existente circumscriptivè in cœlis, & definitivè in altari; nam, si illa maj. esset vera in rigore, Christus nullo prorsus modo posset esse extra cœlum, & in celo.

Resp. 2. dist. maj. Ut nihil sit locati extra illum locum, v. g. Camberii ex vi illius præsentiae, & locationis, conc. maj. ex vi alterius præsentiae, & locationis, neg. maj. & prob. ejus. Unde Petrus ex vi præsentiae, & locationis Camberiaci est totus Camberii, & nihil ejus est extra illud; sed ex vi alterius est totus Romæ; & sic de cæteris omnibus.

Objic. 2. Multiplicato corpore, deberet replicari locus, ergo idem non esset in duobus locis. Prob. ant. Arctius ligatur locus corpori, quam anima; sed, replicato corpore, replicatur anima, ergo & locus.

Resp. neg. ant. Nam, sive sit possibile, sive impossibile locum replicatum corpore, id non est necesse, sicut nec id necessarium est de anima, & corpore. Præterea locus est immobilis. Denique, quamvis locus proximus, & inmediatus replicaretur, non tamen remotus, v. g. Cañberium, saltem id non esset necessarium, ut patet de corpore Christi.

Objic. 3. plurima absurdæ, & contradictiones, quæ verificarentur de eadem re posita circumscriptivè in pluribus locis, v. g. idem homo conficeret magnum exercitum. 2. sibi choreas ducret. 3. sibi occurreret. 4. secum pugnaret, & nesciretur, uter vinceret,

s. ea-

g. eadem gu-
ret. s. Camb-
&c. & Roma-
sed hæc omni-
go &c.

Resp. 1. ha-
tam definiti-
adversarii de-
definitivè re-
huc miracul-
quandoquid-
tus, & totus

Resp. 2. no-
dictiones. N
pendentia à
miraculo; I
concomitan-
infra. Doct
potius, quā

Per quam

Distingui-
sumu-
vam; per
adducatur
desinat esse
sentiæ, seu
res eadem
stentiam,
retento pri-
actionum r

R Es por-
per n
Prob. i.e
caliser in a

[1] 4.d.

g. eadem gutta universum mundaret, & submerge-ret. s. Camberii moreretur, ascenderet, calefieret, &c. & Romæ viveret, descenderet, frigesceret, &c. sed hæc omnia sunt absurdæ, & contradictoria, ergo &c.

• Resp. 1. hæc omnia sequi ex positione ejusdem rei tam definitivè, quam circumscriptivè, ut satentur adversarii de corpore Christi; nam sic illud corpus definitivè replicatum occuparet universum, & ad-huc miraculosius, nam infinites multiplicaretur, quandoquidem esset in singulis partibus universi totus, & totus in toto universo, &c.

• Resp. 2. neg. inde sequi nec absurdæ, nec contradictiones. Nam accidentia absoluta, quæ sunt independentia à loco, essent ubique eadem, secluso novo miraculo; Relativa autem, & dependentia, vel concomitantia locum possent esse diversa, sed de hoc infra. Doctor subtilis dicit hæc puerilitatem sapientiæ, quam Philosophiam.

Q U Ä S T I O V.

Per quam actionem corpus idem poniri possit in pluribus locis.

Distingue duas actiones, per quas imaginari possumus, quod fiat illud miraculum, adductivam; per quam eadem numero entitas solummodo adducatur, & fiat praesens Romæ absque eo, quod desinat esse Camberii; & per solam effectiōem præsentiae, seu ubi novi, & reproductivem, per quam res eadem iterum producitur, & accipit novam existentiam, novum esse entitativum, & substantiale, retento priori. Quæritur, per quam istarum duarum actionum res ponatur in pluribus locis.

C O N C L U S I O

REs ponitur in pluribus locis per adductionem, non per novam productionem.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Cūm dico, corpus simul esse lacifer in diversis locis, nihil dico super hoc corpus, nisi

quendam respectum extrinsecus advenientem fundatum in aliquo quanto ad aliud quantum circumscribens. Respectus autem talis plurificus super idem fundamentum ad diversos terminos non appareat contra aliquid secundum rationem, quia respectus intrinsecus advenientes, de quibus minùs videtur, possunt plurificari, eodem fundamento manente, ad diversos terminos, ut super eadem albedine duæ similitudines, ergo, ex Scoto, entitas substancialis non reproducitur, sed sola præsentia plurificatur per adductionem.

Prob. 2. Quia implicat rem, quandiu existit, iterum produci, ergo id non fit per reproductionē. *Prob. ant.* Res non dicitur produci, nisi quatenus de non existente fit existens: sed res non potest fieri de non existente existens, quamdui retinet suam existentiam, ergo, quandiu existit, non potest iterum produci.

Prob. 3. Quia, licet ea reproductio esset possibilis, adhuc esset superflua, ergo non est admittenda. *Prob. ant.* Ut Petrus existens Camberii fiat simul localiter præsens. Romæ, non est necesse, ut acquirat ullum esse novum substancialē, sed sufficit, ut acquirat novum locum; seu præsentiam localem novam, ergo superflua reproductio.

Objic. 1. Actio, qua corpus Christi ponitur in Eucharistia, est substancialis, ideo dicitur transubstantatio, ergo est reproductio ejusdem substancialē panis. *Prob. ant.* SS. Patres explicant actionem hanc per verba, quae denotant veram productionem; dicunt enim, corpus Christi fieri, confici, effici, creari, &c.

Resp. dist. ant. Est substancialis, quatenus est additiva substancialē corporis Christi sub speciebus in locum substancialē panis, quae ibi per eam actionem destruitur, conc. ant. quatenus productiva substancialē Christi, neg. ant. & similiter respondeo ad probationem ex patribus. Illi enim aliud non intendunt per tales locutiones, quam quod corporis Christi substancia fiat præsens sub illis speciebus in locum substancialē panis, & ideo actio illa vocatur transubstantatio, sed de hoc in Theologia fusiūs.

Objic. 2. Quod est in duobus locis est bis existens secundum substancialē, & præsentiam, ergo actio, qua res ponitur in duobus locis, est reproductive. *Prob. conseq.* Non datur modus sine re modificata, ergo

ergo nec præsentia repetit.

Resp. ne præsentia non est tropique præ-

Inst. Res. possit dici, ergo debet esse, est potior re-

Resp. neg. in pluribus versis tempore, & in loco, ponitur,

Inst. 2. desinit ibi operationem, ram produc-

Resp. ne præsentiae re-

Objic. 3. stentem C. nisi per rebus. Prob. lud ubi novum vel existere &c. Prob. berii, ubi hoc impli te Romæ prius est et ponit subj. non posse ergo Deum mæ, nisi operationem.

Resp. ne 3. pro se vet se ipsi eto priori parte ip novum i produce.

ergo nec præsentia nova sine re nova, ergo nec præsentia repetita sine re repetita.

Resp. neg. ant & conseq. prob. Nam secunda præsentia non est quidem sine re, sed est ipsissima res utrobique præsens.

Inst. Res illa debet esse alicubi producta; sed non posset dici, quod in uno loco potius, quam in alio, ergo debet esse utrobique producta. Prob. min. Non est potior ratio de uno loco, quam de alio.

Resp. neg. min. Nam, si eodem tempore ponatur in pluribus locis, dicetur utrobique producta; si diversis temporibus, ut corpus Christi positum in cœlo, & in Eucharistia, dicetur produci, ubi primò ponitur, & adduci in aliis.

Inst. 2. Cùm corpus Christi desinit esse in altari, desinit ibi esse quoad substantiam per veram destructionem, ergo ibi ponitur quoad substantiam per veram productionem.

Resp. neg. ant. Desinit enim per amissionem solius præsentiae realis, quam habebat sub speciebus illis.

Objic. 3. Si Deus vellet ponere Romæ Petrum existentem Camberii in instanti, id non posset facere, nisi per reproductionem, ergo idem est in aliis casibus. Prob. ant. Si hoc saceret per adductionem, illud ubi novum poneret in Petro existente Camberii, vel existente Romæ; sed neutrum dici potest, ergo &c. Prob. min. i. Si poneret in Petro existente Camberii, ubi illud Romanum poneretur Camberii, sed hoc implicat, ergo &c. 2. Si poneret in Petro existente Romæ, Petrus prius natura existeret Romæ, nam prius est esse, quam esse alicubi, & accidens præsupponit subjectum suum, & relatio fundamentum, sed non posset existere Romæ, nisi per reproductionem, ergo Deus non posset facere Petrum præsentem Romæ, nisi per reproductionem, non vero per adductionem.

Resp. neg. ant. primi argumenti, & min. 2. & maj. 3. pro secunda parte. Nam, sicut, dum Petrus movet se ipsum localiter, & acquirit novum ubi, relieto priori, non se producit quoad substantiam, sed poneat ipsum adducit, ut accipiat, & fundet illud novum ubi, ita nec Deus deberet illum Romæ reproducere, ut daret illi ubi Romæ.

QUÆSTIO VI.

Quibus affectionibus subjaceret corpus possum in pluribus locis.

JAM diximus, corpus replicatum non plus posse in duobus locis, quam in uno, & promisimus explicare, an possit moveri ibi motibus contrariis, aut subjacere formis oppositis, jam haec determinanda sunt magis explicitè, & id præstamus per aliquot regulas à Doctore præscriptas, & communiter receptas.

Porrò inter accidentia, & affectiones, quibus sub-jacet corpus liquod, quædam dicunt ordinem ad locum, seu ubi, ut sedere, stare, ambulare, percuti, cælefieri, frigefieri, &c. quædam absoluta, & rei convenientiunt secundum se, & independenter ab omni ordine ad locum, ut quantitates, qualitates, mors, vita, scientia, ignorantia, calor, frigus, vires, &c. & inter haec quædam convenientiunt corpori ante, quædam post replicationem, seu positionem in pluribus locis. Hoc supposito sit

CONCLUSIO I.

Accidentia omnia absoluta corporis convenientiunt si in omni loco. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, [1] à quo habemus hanc i. regulam. Quæ sunt priora essentialiter ubi, uniformiter insunt corpori, quamvis habenti diversa ubi, nec variabuncur, variato ipso ubi...quia, quod est prius essentialiter, non variatur pro variatione posterioris, ergo omnes formæ, & prædicata absolute tamen substantialia, quam accidentalia quantitatis, & qualitatis, quatenus respiciunt subjectum, convenientiunt corpori replicato in omnibus locis.

Prob. 2. Prædicata contradictoria, & formæ contrarie non possunt esse simul in eodem subjecto, v.g. idem non potest esse simul in eodem subjecto, v.g. idem non potest esse simul vivens, & non vivens, magnum, & parvum, molle, & durum: album, & non album; nec idem homo in peccato, & in gratia, cœlus,

& vi-

& videns, versus illis locis ergo illæ, corpori in di-

Unde Con-nitatem Christi charisticis, concomitantibus inter se ter ab omni

Objic. 1. P-sine quantita-tis Cambio Romæ, & solutæ non sunt & illæ forma corpus potest

Resp. ex Sponi sine illis existentia corporis neg. maj. Nuper contradictio absoluti sub

Responde- sum, & nos posita simpli bus locis, si sub iisdem

Inst. 1. A-prium ubi, ris, non in marum acce

Resp. ut p-positione, non per novum

Inst. 2. Do-stia sine extremitate etiam

Resp. neg. & non extremitates priores, &

Objic. 2. C-

& videns, vulneratus, & non vulneratus, &c. sed in diversis illis locis est semper idem subjectum quoad hęc, ergo illae, & similes formae nequeunt inesse simul corpori in duobus locis potius, quam in uno.

Unde Concil. Trident. [1] docet, animam, & divinitatem Christi ponit cum corpore sub speciebus Eucharisticis, non vi vetborum consecrationis, sed per concomitantiam, & propter connexionem, quam habent inter se in ipsomet Christo in cœlis independenter ab omni locatione, ergo idem est de aliis.

Objic. 1. Potest Deus replicare corpus sine anima, sine quantitate, sine albedine, &c. sed tunc erit vivens Camberii, & album, & quantum, non autem Romæ, & haec formae sunt absolutæ, ergo formæ absolutæ non sunt ubique eadem. Prob. maj. Anima, & illae formae sunt realiter separabiles à corpore, ergo corpus potest replicari sine illis.

Resp. ex Scoto [2] dist. maj. Absolutè posset corpus ponit sine illis, conc. maj. ex suppositione, & posita existentia corporis alibi cum istis formis, & partibus, neg. maj. Nec enim id potest in tali suppositione propter contradictionem de affirmatione, & negatione absoluti sub duabus respectibus.

Responderem 2. id possibile per novum miraculum, & nos loquimur de potentia ordinaria, & supposita simplici replicatione corporis ejusdem in pluribus locis, sic enim connaturaliter debet ubique esse sub iisdem formis absolutis.

Inst. 1. Accidentia absolute corporis habent proprium ubi, ergo potest Deus multiplicare ubi corporis, non multiplicato ubi animæ, aut aliarum formarum accidentalium.

Resp. ut prius dist. cons. absolutè, conc. cons. ex suppositione, neg. cons. propter rationem allatam, id fieri per novum miraculum, ut dictum est.

Inst. 2. De facto corpus Christi ponitur in Eucaristia sine extensione locali, quam habet in celo, ergo potest etiam ponit sine aliis formis separabilibus.

Resp. neg. cons. Quia modus existendi extensivè, & non extensivè sunt relativi ad locum, non autem priores, & absoluti à loco.

Objic. 2. Corpus existens Romæ potest ibi calefieri

ab

[1] Sess. 13. cap 4. [2] ibid. q. 4. K. n. 13.

ab igne Romano, & non Camberii, ubi potius poterit frigesceri à nive, ergo etiam naturaliter corpus illud subjetum diversis formis absolutis. Prob. ant. Quia ignis, qui est Romæ, non potest agere extra suam sphærā, & in distans, quale est corpus Camberii, ergo non poterit calefacere corpus existens Camberii, ergo hic erit frigidum, & ibi calidum.

Resp. dist. ant. ad 1. de potentia extraordinaria, conc. ant. de potentia ordinaria, neg. ant. Nam ex suppositione, quod in loco primo sit calidum, ita erit in 2. nisi Deus velit novo miraculo non replicare calorem cum corpore, & casu quo utrobique calefiat, non propterea ignis agit extra sphærā, nam calor in 2. loco est ipsem et calor, quem producit Camberii, & quem Deus replicat Romæ.

Inst. Illud corpus potest esse applicatus igni Romæ, & glaciei Camberii, ergo tunc subjacebit formis contrariis, scilicet calori, & frigori, quæ sunt formæ absolutæ.

Resp. dist. ant. In gradu remisso, vel partibus diversis, sicut si esset in eodem loco applicatum igni, & glaciei, conc. ant. in gradu intenso, quem non posset ferre in eodem loco, neg. ant. & cons. Nam eadem rei non repugnat calor, & frigus simul in gradu remisso, vel in partibus diversis, ergo nec in casu replicationis.

Resp. 2. Quod, sicut de potentia ordinaria, & ex lege posita, ne scilicet sequatur contradicatio, tenetur Deus replicare accidentia absoluta cum corpore, ita impediret, ne ignis Romanus ageret, & produceret calorem, & sic negatur etiam ant.

Inst. 2. Homo existens Camberii sumeret cibum, & inde nutritur, & augmentaretur propria virtute naturali, sed id non posset ita fieri Romæ, quomodo enim ille cibus ei applicaretur Romæ, & tamen nutritio, & augmentationem sunt accidentia independētia à loco.

Resp. neg. min. Nam Deus ex suppositione primi miraculi replicativi hominis replicaret eandem nutritionem, & augmentationem Romæ, quæ habentur Camberii.

Q Uæcumque concomita scere, aut amb sedere aut stare

Prob. 1. ex natura sunt, loci prius ubi.

Prob. 2. ratione priori, variatu posteriora, id tanquam à condendo tamen à dentis conclusiōnibus, & pagesceri, calefieri, & valerari.

Dico independentur per illas actur ex sumptione eodem in corpus positum nico loco, id est eodem loco, nondibus, in quibus esset, si applicatur.

C Orpus posse quam in

Prob. 1. ex S. pus in uno loco versa approximatis locis se habere.

Prob. 2. ratione vim a bique eadem. Per hoc patet supra opponere homo, v.g. m. non tamen e. semper unus bus, quæ ex tri cile resolvi posse.

L libid. n. 1

C O N C L U S I O II.

Quemque convenient corpore dependenter, vel concomitant ad locum variari possunt, v.g. quiete, aut ambulare, moveri sursum, aut deorsum, sedere aut stare, pati, aut agere, &c.

Prob. 1. ex Scoto. Quæ verò posterius, vel simul natura sunt, loco variabuntur secundum varietatem ipsius ubi.

Prob. 2. ratione simili. Quia variato, seu multiplicato priori, variatur posterius, ergo variato loco variantur posteriora, id est accidentia dependentia à loco, sive tanquam à concomitanti, ut agere, aut pati, praescindendo tamen à formis absolutis ob rationes præcedentis conclusionis, ita ut loquantur de solis illis actionibus, & passionibus, quæ dependent à loco, ut frigefieri, calefieri à diversis agentibus applicatis, infirmari, & valere, same scere, & saturari.

Dico independenter à formis absolutis, quæ producuntur per illas actiones, nutritio, verbi gratia, quæ causatur ex sumptione cibi, esset ubique eadem, ut diximus, nam eodem modo diversa agentia possunt agere in corpus positum in diversis, quo agerent in ipsum in uno loco, ideo, sicut ignis, & nix applicata corpori in eodem loco, non possent ipsum frigefacere, nisi in gradibus, in quibus calor, & frigus se compatiuntur, ita esset, si applicarentur eidem posito in diversis locis.

C O N C L U S I O III.

Corpus positum in mille locis non plus posset efficere quam in uno.

Prob. 1. ex Scoto [1]. tradente hanc 3: regulam. Sicut corpus in uno loco existens se habet in ratione activi ad diversa approximata in illo loco, sic ipsum existens in pluribus locis se habet ad eadem sibi in illis approximata.

Prob. 2. ratione ejusdem. Nam ubique habet eandem numerum vim activam, & potentiam passivam, ergo ubique eadem poterit agere, & recipere, & non plura. Per hoc patet ad contradictiones, & absurditates, quæ supra opponebantur de exercitu, choreis, &c. nam unus homo, v.g. multiplicaretur quidem millies, & millies, non tamen ex eo consurgeret exercitus, quia esset semper unus homo, idem est de choreis, & aliis similibus, quæ ex tribus regulis, seu conclusionibus datis facile resolvi possent.

QUÆSTIO VII.

An duo corpora possint simul esse in eodem loco?

DIximus in Metaphysica, impenetrabilitatem esse proprietatem quantitatis, & radicem impenetrabilitatis esse differentiam constitutivam, & impenetrationem actualalem esse tantum accidentalem qualitatem ab illa separabilem, & id magis patebit ex resolutione hujus quæstionis. An duo corpora quanta possint ponи in eodem loco, ita ut non plus spatii occupent, quam quod unicum occupabat: quia hoc fieri non potest, nisi per compenetrationem mutuam illorum.

CONCLUSIO.

Naturaliter id fieri non potest, bene verò supernaturaliter. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, [1] dicente, quod rationes, quæ negant id esse possibile, concluderent Philosophis, scilicet quoad possibilitatem naturalem, quatenus considerantur secundum vires naturæ cognitas lumine naturali, sed quomodo salvabunt Theologi, quod dub corpora non possunt esse simul, qui hoc habent necessario ponere? imò non solum de possibili hoc sustinent, sed etiam de facto. Nam

Probat hoc ex fidei principiis. 1. fide tenemus, inquit, quod Christus exiit de Maria Virgine, & remanserunt integra claustra Virginis, oportuit ergo corpus Christi esse simul cum partibus illius corporis, ergo tuca fuerunt duo corpora simul. Præterea Christus resurrexit, clauso sepulcro. Intravit ad Discipulos suos ianuis clavis: corpora beatorum sunt simul cum cœlo Empyreo, &c. Christus ingressus est cœlum penetratione, &c.

Prob. 1. pars 1. Videmus per experientiam, duo corpora se se expellere ab eodem loco, aqua, nec licet ullus potest intrare vas ullum, nisi exeat aer, &c. ratio est, quia corpora omnia naturaliter sunt quanta, & quantitas naturaliter exigit impenetrationem, ergo omnia corpora naturaliter sunt incompos-

sibilia

[1] 4.d.49.q.16.B.n.4. & quodlib. II. M.n.15.

sibilia cum al
Prob. 2. par
cantia, ergo
lute, & maxi
ss. Patribus a
tentiam Dura
sam in fide ju

Objic. 1. co
corporis sunt
dulcedo lactis
& duo corpor

Respondeo
poribus, qua
dentia verò ne
tate, quam l

Objic. 2.
superficies co
cupant natura

Resp. neg.
penetratæ, quæ
sionem, qua

Objic. 3.
continetur co
pho aquæ, ha
ut non occupa
tim, ergo da
porum, ita

Resp. neg.
penetrentur
tia est in pori
res in eo sunt
res aliæ videri
pho, & cine
grana cineris
ganduri, qu
quam si esset

Objic. 1. co
dire effectum
poris quanti
Deus non po
expellat a liu
loco. Prob. n
mali quantit

sibilia cum aliis in eodem loco.

Prob. 2. pars. Quia nulla in hoc potest afferri implicatio, ergo non est denegandum potentiae Dei absolute, & maxime propter auctoritates ex Scriptura, & SS. Patribus allatas à Scoto, ex quibus sequitur sententiam Durandi ad minus temerariam, & periculofam in fide judicari, dum id negat possibile.

Objic. 1. contra 1. partem. Plura accidentia ejusdem corporis sunt naturaliter penetrata, ut albedo, & dulcedo lactis, calor, & color, & quantitas, ergo & duo corpora.

Respondeo neg. cons. Nam questio procedit de corporibus, quae habent propriam quantitatem, accidentia vero non habent, sed simul sunt cum quantitate, quam habent communem omnibus.

Objic. 2. Quando corpora duo se tangunt, duæ superficies eorum penetrantur naturaliter, ergo occupant naturaliter eundem locum.

Resp. neg. ant. Sunt enim quidem simul, sed non penetratae, quia penetratio supponit partes, & extensionem, quam non habent superficies.

Objic. 3. experientias de ferro candente, in quo continentur corpus ignis: de pane, & cineribus in scypho aquæ, haec enim sic compenetrantur naturaliter, ut non occupent majus spatum simul, quam separatis, ergo datur naturaliter penetratio duorum corporum, ita ut sint simul in eodem loco.

Resp. neg. ant. Scilicet ista sic esse simul, ut compenetrantur, nam, ut diximus alibi, ignis substantia est in poris ferri, quandiu est candens, item plures in eo sunt partes pingues, quæ ignescant, & plures aliæ videntur ignis, quæ revera non sunt. De scypho, & cineribus verum est, quod aqua subit inter grana cinereum, quæ occupabat aer, sed absolute negandum, quod plenus cineribus tantum aquæ capiat, quam si esset vacuus, idem est de pane.

Objic. 1. contra 2. partem. Deus non potest impedire effectum formalē rei, sed expulsio alterius corporis quanti est effectus formalis quantitatis, ergo Deus non potest impedire, ne unum corpus quantum expellat aliud, ergo duo non possunt esse in eodem loco. Prob. min. Quia impenetratio est de ratione formalis quantitatis, ergo, &c.

Resp. dist. maj. Effectum formalem primarium, & intrinsecum, conc. maj, & neg. min. secundarium, & extrinsecum, neg. maj. & cons. Falsum etiam est ant. prob. Nam impenetratio est actus secundus quantitatis impedibilis à Deo. Dici etiam potest, expulsionem alterius corporis esse potius, & reduci ad genus causæ efficientis, quam formalis.

Objic. 2. Duæ partes corporis quanti non possunt mutuò penetrari, ergo neque duo corpora quanta. Patet cons. Nam eadem estratio de duabus partibus, ac de duobus corporibus quantis. Prob. ant. De ratione formalis quantitatis est habere partes extra partes, & maximè in ubicatione circumscriptiva, ergo Deus non potest facere, ut sint penetratae.

Resp. neg. ant. utrumque. Nam, ut diximus in Metaphysica, illa extractas actualis non est de essentia quantitatis, sed aptitudinalis, aut etiam radicallis, & ideo Deus neutrām potest impedire, bene verò actualem. Fateor autem, quod in eo casu corpus non esset in loco circumscriptive, sed sufficit nobis, quod illa compenetratio sit possibilis.

Inst. Partes quantitatis successivæ non possunt esse simul, ergo nec duæ partes quantitatis permanentis inter se, & ad totum suum, ita partes successivæ.

Resp. neg. cons. & ant. prob. Quia partes quantitatis successivæ essent aliter dicunt successionem, & per consequens extractatem actualēm, adeò ut una sit post aliam, non ita est de permanente.

Objic. 3. Sequeretur, eundem locum his totaliter, & adæquate repleri, & sic eundem effectum penderet à duabus causis totalibus, & adæquatis, sed hoc implicat, ut diximus [1] ergo, &c. Prob. seq. Esset enim adæquate plenum per unum, & iterum adæquate repleretur per aliud, ergo, &c.

Resp. neg. maj. quoad 2. partem. Nam sequeretur quidem, eundem locum jam repletum per unum corpus adhuc recipere aliud, quod esset sufficiens ad illum replendum, immo & idem locus repleretur dupli repletione, sed non propterea idem effectus pendret à duabus causis adæquatis, ut diximus ibi, locus ille esset magis plenus, & magis distans à vacuo per duas illas repletiones, quam per unicam, & sic essent

[1] Disp. 9. q. 5.

essent quasi d
quod non pot
bus causis esse
gis, & minùs

Inst. Reple
cere distare la
nus causæ effici

Resp. dist. n
ant. effectivè, r
stare latera loci
non verò effici
mo dividit spa

Inst. 2. Loci
non esset, se
set, ut suppo

huc recipere a
Resp. dist. n
mensuration
jus locatum
conc. maj. qui
set continere c
Adæquatio c
locum, & in
neg. min. in l

D

L Ocuti su
jam de

V Acuum
quod i
tium imagin
que corpori
num; vel a
absit pecuni
corporis, s

essent quasi duæ causæ partiales ejusdem repletionis, quod non potest dici de dependentia effectus à duabus causis effectivis, quia existentia non suscipit magis, & minus.

Inst. Replere locum, seu occupare spatum est facere distare latera continentis, sed hoc spectat ad genus causæ efficientis, ergo nulla solutio.

Resp. dist. maj. Facit distare quasi formaliter, conc. ant. effectivè, neg. ant. & cons. Locatum enim facit distare latera loci velut medium quoddam interjectum, non vero effectivè, id enim præstat agens, quod primo dividit spatum.

Inst. 2. Locus esset adæquatus primo locato, & non esset, sed hoc implicat, ergo, &c. Prob. maj. esset, ut supponitur, non esset autem, quia possit adhuc recipere aliud, ergo, &c.

Resp. dist. maj. Esset adæquatus quantum ad commensurationem, quia locus non posset continere maius locatum, nec locatum habere minorem locum, conc. maj. quantum ad multitudinem, quasi non posset continere divinitus aliud simile locatum, neg. maj. Adæquatio esset penes commensurationem locati ad locum, & inadæquatio penes magnitudinem, & sic neg. min. in hoc enim nulla est contradic̄tio.

D I S P U T A T I O XX.

De Vacuo.

LOCTI sumus hactenùs de loco, & ejus repletione, jam de ejus vacuitate pauca dicenda sunt.

Q U Æ S T I O I.

Quid sit, & an sit vacuum.

VACUUM *impropriè* sumitur pro spatio illo inani, quod imaginamur extra cœlos, & dicitur *spatium imaginarium*, aliquando pro carentia cujuscumque corporis, sic dolium dicitur *vacuum*, si absit vi-num; vel alius liquor, crumenæ vacua dicitur, si absit pecunia, *propriè* vero sumitur hic pro carentia corporis, seu rei contentæ in superficie, & loco aliquo.

quo reali, ut si Deus mox annihilaret omnia entia
realia contenta intra parietes hujus scholæ.

Hoc vacuum definitur à philosopho locus non repletus corpore, apud tamen repleri. Dicitur 1. *locus*, quia habet terminos reales; & per hoc distinguitur à spatio imaginario, quod est vacuum interminatum. 2. *non repletus corpore*, & quidem quanto, nam, si locus repleretur substantia angelica, immo etiam alia substantia corporea, & materiali, exuta quantitate, adhuc diceretur vacuus, saltem quoad nos, & si inesset quantitas absq[ue] substantia sensibili, ut sunt species Eucharisticæ, non tamen diceretur vacuus. 3. *apud tamen repleri*, quia requiritur ibi capacitas ad recipiendum corpus.

Quæritur autem, an detur de facto aliquod vacuum in natura, an saltem induci possit viribus creatis, an per potentiam divinam tantum.

C O N C L U S I O I.

Non datur de facto vacuum in natura, nec dari potest naturaliter. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, [1] dicente, quod aquam esse sursum, ut salvetur plenum (& vitetur vacuum) in universo, non est simpliciter violentum, immo, si tunc descendere, & relinqueret superius vacuum, esset simpliciter violentum, & secundum quid naturale, ergo, ex Scoto, natura non patitur vacuum, quandoquidem naturale est elementis moveri contra inclinationem suam particularem, ut vitetur vacuum in universo.

Prob. 2. Quia constat, naturam summè abhorreat vacuum, ergo natura non patitur, nec causat vacuum. Prob. ant. multis experientiis. Nam, ut vitetur vacuum, agens naturale movet elementa contra eorum inclinationem, v.g. aquam sursum, ignem deorsum, liquores non fluunt, si attrahas aerem per fistulam externo ore incumbentem aquæ, hæc sursum ascendit post aereum attractum, si oleum ponas in lampade Cardanica, non defluit, nisi ea proportione, qua subintrat aer, si solles undequaque obturentur, ita ut aer subire non possit, nulla vi deduces latera

com

eorum, nisi ape-
sed hæc omnia f-

Prob. 3. ration-
dam divisio con-
nus ipsi nocivum
velut magnum
do vacuo, velu-
ra est naturaliter

Prob. denique
tere ordinem nr-
nem universi, u-
go nulla vi creat
ex Doctore. [1]
scilicet Deo, vi-
cumque agenti
præcisè circa tal
inferius superare

Objic. Potesta
per terram, quæ o-
resistentiae unive-

Respondeo di-
non prævaleat p-
collectivè sumpe-
comprehendunt
sim habent vir-
reliquo ad viola-

C On repug-
communi

Prob. 1. ex Sc-
ret contradic̄tio
ad aliud corpus
liud esset corpus
quod secundum T
& omnia, quæ si
nihilaret cælum
necessarium, no-
conservari minu-
cælo. Absolutè
nihil innovare ci-
sibile est vacuum

orum, nisi aperto orificio, per quod intret aer, &c.
sed haec omnia fiunt metu vacui, ergo, &c.

Prob. 3. ratione. Quia vacuum in natura est quædam divisio continuitatis universi, & quoddam vulnus ipsi nocivum, unde mundus, qui est quoddam velut magnum animal, totis viribus incubit vitando vacuo, velut lethali vulneri: omnis enim creatura est naturaliter propensa ad sui conservationem.

Prob. denique. Quia nulla vis creata potest inverttere ordinem universi, sed vacuum est contra ordinem universi, ut patet ex praecedenti argumento, ergo nulla vi creata potest induci vacuum. Prob. maj. ex Doctore. [1] Ordo praefixus à superiori agente, scilicet Deo, videtur necessarius, seu inviolabilis cuiuscumque agenti inferiori, quando habet actionem præcisè circa talia ordinata, & certè non potest agens inferius superare virtutem superioris.

Objic. Potestas Angelica tanta est, quod nulla est super terram, quæ cōparetur ei [2], ergo Angelus prævale resistentiæ universi, ergo potest ibi causare vacuum.

Respondeo dist. ant. Nulla est in particulari, cui non prævaleat potestas Angeli, conc. ant. universum collectivè sumptum, neg. ant. Nam ipsis met Angelii comprehenduntur in illa collectione, imò & ipsi seorsim habent vires limitatas, nec prævalent universo reliquo ad violandum ordinem a Deo constitutum.

CONCLUSIO II.

Non repugnat vacuum dari virtute divina. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, [3] Dico, inquit, quod non apparet contradic̄tio superficiem concavam esse sine respectu ad aliud corpus, ut contentum: esto etiam, quod aliud esset corpus aptum contineri, & id probat dicens, quod secundum Theologos possibile est Deum elementa, & omnia, quæ sunt sub cælo, annihilare, licet non annihilaret cælum: quia in conservando prius, & magis necessarium, non requiritur tanquam medium aliquod conservari minus necessarium, ut sunt elementa sub cælo. Absolute igitur posset annihilare elementa, & nihil innovare circa esse cæli, &c. ergo ex Scoto, possibile est vacuum sub cælo.

Prob. 2.

[1] 2.d.2.q.12.C.n.4. [2] Job.c.41. [3] quodl.12.n.5.

Prob. 2. Quia in hoc nulla potest afferri contradi-
ctio, ergo id non debet negari potentiae Dei absolute.

Objic. 1. Distantia laterum corporis continentis est effectus formalis corporis contenti; sed Deus non potest supplere effectum formalem rerum, ergo nec causare vacuum terminatum, verbi gratia, sub cœlo; nam latera celi deberent in instanti confluere in unum, quod etiam implicat.

Respondeo dist. maj. Distantia est effectus formalis secundarius, conc. maj. & neg. min. primarius, neg. maj. & conseq. Si hæc distantia esset effectus formalis corporis contenti, impossibilis esset compenetratio; nam effectus formalis non potest separari à re; Deus autem potest supplere effectum formalem secundarium, privatio frigoris in aqua est effectus formalis caloris secundarius, & tamen Deus potest privare aquam frigore se solo, & sine concursu caloris; sic potest conservare latera celi in statu, in quo sunt, quamvis anihilaret omnia, quæ sub illo continentur.

Inst. Latera illa celi essent, & non essent distantia, si daretur vacuum inter illa, ergo illud vacuum implicat. Prob. ant. Essent distantia, ut supponitur, & certè non conjungerentur, nec essent simul; non essent autem; quia nihil mediaret inter illa, ergo distarent, & non distarent.

Respondeo neg. ant. pro 2. parte & dist. ant. prob. Nihil mediaret actu, & positivè, con. ant. potentia, & negative: neg. ant. Remancerent in eadem positione, in qua nunc sunt, & eadem elementa possent mediare, & poni inter illa, ut nunc sunt.

Objic. 2. Deus non potest inverttere ordinem universi; sed repletio est ordo universi, & vacuum est inversio illius, ergo non potest causari a Deo. Prob. maj. Ordo universi representat Dei sapientiam, & bonitatem, ergo Deus non potest illum inverttere, de honestaret enim suam sapientiam, & bonitatem.

Respondeo neg. maj. & min. Nam, cum ordo universi sit à Deo, qui eum liberè queat, ac sapienter sic statuit, potuisse aliter statuere potuit & sibi reservare libertatem aliter statuendi pro sua infinita bonitate, & sapientia.

Objic. Per illud vacuum divideretur mundus, & destrueretur, sicut homo destrueretur per divisionem

nem partium mundo.

Respondeo
cons. Nam de-
dit impossibili-
nis, ita est in-

Per quam v-
diendum

D Iximus, i-
pora in-
nem, ut illud
via moventur
refactionem,
impleant loci
cum vase fran-
sionem, &
duæ tabulæ p-
tequam subea-
ritur, à quo t-
an ab intrinsec-
sa aliqua extr-

M Otus cor-
nit à pr-
sed ab aliqua

Prob. 1. ex S-
res sursum prop-
ex quo habet
est ad unam
numero nunq-
gendi opposita
sursum, sed se-
cco, cui etiam
violenter ergo

Prob. 2. Qu-

[1] 4. disp. 48

nem partium, ergo non potest induci vacuum in mundo.

Respondeo, quidquid sit de antecedente, neg. cons. Nam destructio continuitatis hominis non evadit impossibilis, quia ex illa sequitur destructio hominis, ita est in proposito.

Q U Æ S T I O I I.

Per quam virtutem moveantur corpora ad impediendum vacuum. An illi motus sunt naturales, an violenti.

Diximus, naturam sic odisse vacuum, ut ejus corpora moveantur contra propriam inclinacionem, ut illud impedian. 1. per motum, ut cum via moventur sursum, aut levia deorsum. 2. per rarefactionem, ut cum extenduntur praeter morem, ut impleant locum derelictum. 3. per fractionem; ut cum vasa franguntur, ut recipiant aerem. 4. per defensionem, & resistentiam, ut cum latera follium, aut duæ tabulæ planæ nolunt divelli a se invicem, ne, antequam subeat aer, natura patiatur vacuum, Quæritur, a quo tales motus, vel impedimenta orientur, an ab intrinseca virtute illorum corporum; an a causa aliqua extrinseca.

C O N C L U S I O I.

Motus corporum ad impediendum vacuum non venit a principio intrinseco illorum in particulari, sed ab aliqua causa extrinseca.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Impossibile est aquam se movere sursum propter bonum quodcumque universi; quia, ex quo habet formam naturalem, quæ determinata est ad unam actionem; illa forma manens eadem numero nunquam potest esse eadem ratio formalis a gendi opposita actione; ipsa igitur aqua non se movere sursum, sed solum movetur ab aliquo movente extrinseco, cui etiam nihil confert, quantum est ex natura sua, violenter ergo movetur, &c.

Prob. 2. Quia corpora illa non habent virtutem ad tales

[1] 4. dist. 49. q. 13. H. C. 1.

tales motus, sed potius ad contrarios, ergo non sic moventur ex se ipsis, nec à propriis formis. Prob. ant. Gravia determinantur ex se ad motum deorsum, & levia ad motum sursum; & sic de aliis, ergo non habent ex se virtutem ad tales motus. Prob. conseq. Eadem forma secundum idem unum tantum potest causare, ergo ab eadem forma aquæ non possunt illi diversi motus provenire.

Objic. ex Scoto. [1] Æquè motus sursum ad impediendum vacuum est naturalis, ergo est ab intrinseco, si enim esset ab extrinseco, & contra inclinationem aquæ, esset illi violentus. Prob. ant. Tunc aqua moveretur, ut pars universi, non verò ut entitas particularis, & talis naturæ, sed ut pars universi habet inclinationem intrinsecam ad sic impediendum vacuum, ergo & ad talem motum. Prob. min. Natura totius universi magis est principium naturalitatis, quām natura ista particularis, & magis naturale est, quod tali toti convenit, quām quod propriè huic parti, ergo aqua, ut pars universi, magis inclinatur ad motum sursum ad impediendum vacuum, quām ad motum deorsum ex propria gravitate.

Respondeo neg. ant. 1. argum. min. 2. & conseq. 3. Nam Scotus vult ibi, quòd ille motus est à virtute regitiva in toto, cui attribuuntur partes universi, quæ virtus movet quamlibet partem universi, sicut congruit benè esse totius, ergo non est ab intrinseco regum, quæ sic moventur.

CONCLUSIO II.

Probabilius videtur motum illum esse à virtute regitiva universi, aut à motore corporis, in cuius locum succedit aliud per talem motum, ut *impeditat vacuum*.

Prob. 1. pars ex Scoto mox cit. qui hanc virtutem regitivam supponit, & illi tribuit talem motum.

Prob. 2. Supposito enim, quòd detur aliqua virtus regitiva universi, quæcumque illa sit, nulla melius potest assignari causa talium motuum, quandoquidem sunt propter conservationem ejusdem universi.

Prob.

[1] 3. d. 27. cit.

Prob. 2. p
ver localiter
pss, ergo,
omnia, qua
ex divina o
nua, aut cor
tur, ne sit ib
idem moto
nnia, que
scissuram,
sūm per fist
etiam aqua

Motus

Prob. ex
nihil confer
ter igitur

Prob. 2.
fit contra i
moveretur si
vacuum, e
ergo est vi

LOQUOR
quali
quæ sunt s
quæro, an
an successi

DAri

Pr
re, et motu
haberet d

Tom

[1] 4. d.
[3] 2

Prob. 2. p. ex eod. Scoto. [1] Quia, quod effectivè movet localiter unum corpus, effectivè expellit aliud corpus, ergo, quod movet unum corpus, movet cetera omnia, quæ naturali aliquo vinculo necuntur, sed ex divina ordinatione partes omnes universi continua, aut contigua colligatione necuntur, & ordinantur, ne sit ibi ulla scissura, vel divisio per vacuum, ergo idem motor, qui movet unum corpus, movet alia omnia, quæ sequi debent, & moveri ad impediendam scissuram, seu vacuum, v.g. cum aqua movetur sursum per fistulam, ille, qui attrahit aerem, attrahit etiam aquam post illum ad replendum locum ejus.

CONCLUSIO III.

Motus illi absolute sunt violenti, maximè respectu talium corporum particularium.

Prob. ex Scoto. [2] Nam formæ illorum corporum nihil conferunt ad tales motus ex natura sua, violenter igitur moventur.

Prob. 2. ratione. Motus violentus dicitur ille, qui fit contra inclinationem mobilis, sed motus, quo aqua movetur sursum, aut ignis deorsum ad impediendum vacuum, est contra inclinationem naturalem eorum, ergo est violentus.

QUESTIO III.

De motu in vacuo, an sit possibilis.

Loquor maximè de Vacuo positivo, seu terminato, quale esset, si Deus annihilaret omnia elementa, quæ sunt sub cœlo, ipso cœlo remanente, ut est: & quærer, an ibi tunc fieri posset motus, & qualis motus, an successivus, an instantaneus.

CONCLUSIO.

Domi posset motus in vacuo etiam successivus.

Prob. 1. ex Scoto. [3] Nam si vacuum posset cedere, et motus posset esse in eo ex divisibilitate spatii, motus haberet divisibilitatem, & successionem, sicut modo Tom. III.

X

ex

[1] 4. d. 43. q. 3. C. n. 4. [2] 3. d. q. 2.
[3] 2. d. 2. q. 2. BB. n. 4. et 42.

*ex divisibilitate spatii pleni motus habet per se successio-
nem essentialem. Dico, quid vacuum nullam quali-
tatem accidentalem habet ultra successionem essentia-
lem motus, &c. ergo Scotus post Philosophum admittit
motum, & quidem successivum essentialiter in vacuo,
saltem si non sit ibi resistentia, ut de facto non est.*

Prob. 2. Quia nulla ibi est repugnantia, ergo non
debet negari possilitas. Ant. patebit solutione ob-
jectionum.

Prob. 3. Quia non potest ostendi, cur Deus non
posset in illo spatio aliquid movere, nec cur Ange-
lus non posset ibi se movere, quandoquidem motus
ejus non pendet à plenitudine spatii, nec cur homo
ibi positus non posset movere manus, aut pedes, nec
cur, si projiceret lapidem, ille lapis non moveretur,
quia plenitudo medii potius officit tali motui, quam
juvet, nec cur grave non descenderet ad centrum, ut
docet Scotus.

*Ratio à priori est, quia ibi esse possent causæ omnes
motus, scil. movens, & mobile, & extrema, seu termini
à quo, & ad quem, ergo nihil impediret motum.*

Prob. specialiter quoad 2.p. sc. de successione. Quia
successio est de essentia motus, & illa petitur ex divisi-
bilitate mobilis, & ex divisibilitate spatii: sed utrum-
que hic concurreret, ergo motus esset successivus.

Objic. 1. contra 1.p. Si daretur motus in vacuo, crea-
tura posset causare vacuum, sed conseq. est falsum, er-
go & ant. Prob. seq. Spatium relictum à mobili re-
maneret vacuum, ergo movens causaret vacuum.

Resp. neg. seq. Nam sicut vacuum, in quo essent mo-
bile, & motus, non esset naturale, ita nec illud, quod
succederet in spatio derelicto per motū, semper enim
referretur ad Deum, ut causam supernaturalem vacui.

Objic. 2. Omnis motus infra cœlos pendet ab eo-
rum influxu: sed cœli non influerent in vacuum,
ergo nec fieret motus. Maj. patet ex Philosopho. Min.
prob. Per quid enim transmitteretur influxus, vel im-
pressio cœli?

Resp. neg. maj. absoluè, quasi verò nihil posset fieri,
nisi dependenter ab influxu cœlorum, de facto quidem
influunt in omnia, quæ fiunt sub Sole, sed id non est
indispensabile: De hoc alias.

Objic. 3. Ille motus esset sursum, vel deorsum, vel
de-

dextrorum
neutrum: se-
lus motus ibi
nominatione
min. Quia ha-
tibus spatii:

Resp. neg. n-
tus à partibus
cui. Unde si a-
sum, si à cœlo
præterea istæ
terminos rea-
sint tales ter-
gari potest su-
proprietas

Inst. Motus
ergo nec es-
seq. Nam mo-
reali. Prob. a-
ergo nec locu-

Resp. neg.
proxima, & ce-
ris, & actualis
munis, neg. a-
mini, & latera
ambientis con-
proximum, &

Objic. con-
struit motum
2. successio mi-
fit, juxta den-
minus est vel
sed nulla est
vacui ad plen-
sivus, erit in
resistentia in
ergo ex Ari-
vel instantia
per vos.

Resp. ad 1.c.
grave non m-
posset cedere

dextrorum , vel sinistrorum , vel violentum , vel neutrum : sed nullum horum dici potest , ergo nullus motus ibi esset possibilis . Maj. patet , quia hæ denominationes notant tot proprietates motus . Prob. min. Quia hæ differentiae petuntur à terminis , & partibus spatii : sed nullæ tales essent , ergo &c.

Resp. neg. min. Nam has differentias haberent motus à partibus cœli , aut alterius termini realis talis vacui . Unde si à centro ad cœlum fieret motus , esset sursum , si à cœlo ad centrum esset deorsum , & sic de aliis ; præterea istæ denominationes in motu supponunt terminos reales , à quibus sumantur , si verò non ad sint tales termini , ita nec denominationes . Unde negari potest suppositum maj. & ratio ejus , sunt enim proprietates contingentes .

Inst. Motus illi non haberent ubi reale pro termino , ergo nec essent reales , & veri motus locales . Patet conseq. Nam motus realis localis dicitur à loco vero , & reali . Prob. ant. Nulla esset ibi superficies ambiens , ergo nec locus , sive ubi .

Resp. neg. ant. & dist. prob. Non esset superficies proxima , & commensurans immediata , seu particula ris , & actualis , conc. ant. remota , & potentialis , & communis , neg. ant. & conseq. Cœlorum ambitus , seu termini , & latera vacui haberent rationem ubi , seu loci ambientis communis ; & mobile esset in potentia ad proximum , & particulare , & formalius ubi .

Objic. contra 2.p. ex Aristot. [1] 1. Vacuum destruit motum , quia necessariò fieri deberet in instanti . 2. successio motus petitur ex proportione medii , in quo fit , juxta densitatem , aut raritatem , & idèo plus , aut minus est velox secundum plus , aut minus resistentiæ : sed nulla est proportio medii pleni ad vacuum , aut vacui ad plenum , ergo si motus in pleno est successivus , erit in vacuo instantaneus , quia ibi nulla est resistentia in medio , seu potius nihil est medium , ergo ex Aristotele motus in vacuo vel nullus est , vel instantaneus est . Implicat autem instantaneus per vos .

Resp. ad 1. ex Doct. quod secundum Philosophum grave non moveretur in vacuo , quia vacuum non posset cedere gravi , tamen si poneretur vacuum .

posse cedere. & elie spatium (ut potest divinitus) dico tunc, quod motus gravis esset successivus. Aristoteles non agnovit possibilitatem vacui terminati, quia naturaliter impossibile est. Aliud est de nobis.

Ad 2. dist. maj. Causa accidentalis successionis motus ex raritate, aut densitate medii, conc. maj. essentialis, neg. maj. & conseq. Divisibilitas spati inter terminum *a quo*, & *ad quem* est causa essentialis successionis motus, & ideo non potest non esse successivus, quando illud est divisibile, quia non potest pertransire nisi partem post partem; accidentaliter autem causatur per densitatem, quia quo densius est medium, eo difficiens cedit, mobilis, & tardior est motus. Aliud autem est dicere, quod motus esset velocissimus, quia nulla esset resistentia ex parte medii, aliud, quod esset instantaneus; nam istud impossibile est propter divisibilitatem spati medii.

Inst. In vacuo nulla est resistentia, ergo nulla successio.

Resp. neg. ant. Est enim resistentia distantiae, seu spati de termino *a quo*, ad terminum *ad quem*.

Inst. 2. Illa distantia nihil est, ergo nec resistentia, nec potest causare successionem, quae est effectus positivus.

Resp. dist. ant. Nihil est positivum, conc. ant. nihil privativum, neg. ant. & cons. est privatio spati realis, ac positivi, quae pertinansiri nequit, nisi successivè, sicut spatiū ipsum, cuius est privatio.

DISPUTATIO XXI.

De Tempore, & duratione.

Dicitur nostræ æternitatis velut particula est, quidquid enim cœlorum ambitu continetur, simulachrum tantummodo durationis accepit. Oriuntur enim, & simul percunt. Postquam igitur de motu, & de loco, & vacuo, in quo sit, disseruimus, videndum de tempore, quod est mensura ejus, & per occasionem de ceteris durationum speciebus, ut sunt ævum, & æternitas.

QUE-

Temporis et
ram vix u
nemo quererat, se
care velim, nes
ria explicanda
intrinsecum, se
ratio motus loc
tio rerum per
est numerus mo
aptum est noti
& istud iterum
Reale, quo
qua cæteri mo
mi mobilis,
cujus motus, no
quod imaginari
ante istud tem
potuit creari.

Datur temp
le. Est co
Prob. 1. ex Sc
miter actuale p
Tempus actual
potest cognosc
Alii dicunt m
quod cum sit ide
tione secundun
tra animam.

Prob. 2. ex Sc
gna, et sint in si
strum nosse tem
habent: tempu
pore, inquit Al

Prob. 3. ratio

[1] Quodl. II. F

[2] Gen. I.

Q U A E S T I O I.

An, & quid sit tempus?

Temporis existentiam vix ullus insciatur, natum vix ullus agnoscit. *Quis sit tempus.* si ex me nemo querat, scio, inquit S. August. si querenti explicare velim, nescio, nemo ergo miretur, si in hac materia explicanda minus lucis afferamus. Tempus aliud *intrinsecum*, sc. duratio rerum successivarum, v.g. duratio motus localis, sicut *aevum*, & *eternitas* est duratio rerum permanentium, & aliud *extrinsecum*, quod est *numerus motus secundum prius*, et *posteriorius*, quia aptum est notificare durationem intrinsecam motus, & istud iterum duplex est.

Reale, quod est duratio realis motus item realis, qua ceteri motus mensurantur, qualis est motus primi mobilis, & *imaginarium*, quod est duratio aliquujus motus, non actualis, sed possibilis. Tale est illud, quod imaginatur ante mundi creationem, quia longe ante istud tempus reale, in quo mundus creatus est, potuit creari.

C O N C L U S I O I.

Datur tempus *intrinsecum*, quod est *verum*, et *reale*. Est communis.

Prob. 1. ex Scoto, [1] agnoscente tempus non uniformiter *actuale positivum*, sed *potentiale*, et *privativum*. Tempus *actuale*, & *positivum*, per quod intellectus potest cognoscere quantitatem durationis, & clarius: *Alii dicunt magis realiter*, ut credo, *quoad tempus*, *quod cum sit idem re*, *quod motus*, differens formaliter ratione secundum suum esse *materiale est in rebus extra animam*.

Prob. 2. ex Script. & SS. PP. [2] Fiant luminaria magna, et sint in signa, et tempora, et dies. [3] Non est uestrum nosse tempora, vel momenta: [4] Omnia tempus habent: tempus non erit amplius: nihil est notius tempore, inquit August.

Prob. 3. ratione. Quia mensura, & duratio debent

X 3 pro-

[1] Quodl. II. F. n. 9. et 16. et de rerum princ. q. 18. n. 16.

[2] Gen. I. [3] Act. I. [4] L. 15. conf. c. 14.

proportionari cum re mensurante, & durante: sed motus, cuius durationem mensurat tempus, est quid reale, ergo & tempus. Minor est clara ex dictis. Maj. prob. Nam ideo ævum, quod est mensura durationis substantiae spiritualis creatæ, & æternitas quæ mensurat durationem Dei, sunt quid reale, ergo & tempus, quod mensurat durationem creaturæ materialis.

Confirm. Quia, nullo cogitante, vel singente, motus primi cœli diutius durat, quam motus lapidis, qui ex illo descendere in terram: sed tempus est illa vel duratio, vel mensura ejus, ergo quid reale.

Objic. 1. ex Philosopho: *Tempus non est, nisi esset anima*, ergo tempus non est nisi per animam, seu rationem.

Resp. neg. ant. nec enim id dicit de suo, sed objiciendo, nam infra dicit, *oportet hoc dicere verius, quod tempus est utrumque ens sine anima*, quod autem dicit utrumque indicat, quod tempus non est ens reale permanens, ut cetera, sed fluens, nihil habens fixum, & stabile.

Inst. Tempus pro materiali importat prius, & posterius motus, pro formalis vero numerationem, sed numeratio est ab intellectu, ergo tempus formaliter est ab intellectu, & ens rationis.

Resp. dist. maj. Dicit pro formalis numerationem objectivam, & potentialem, seu a priorinalem, conc. maj. & neg. min. numerationem actualem, neg. maj. & conseq. formalis ratio temporis dicit numerum aptitudinalem, & objectivum, non formalem actualem, qui est ab anima.

Objic. 2. ex eod. *Omne compositum ex eis, quæ non sunt, impossibile est esse*: sed sic componitur omne tempus, ergo non est realiter. Prob. min. Tempus componitur ex praesenti, praeterito, & futuro, sed haec non sunt, ergo, &c. Prob. min. Praesens est instans, quod iam non est, cum numeratur, futurum nondum est, & praeteritum fuit, ergo, &c.

Resp. dist. maj. Ex eis, quæ non sunt simul, aut successivæ, conc. maj. & n. min. quæ non sunt simul, neg. maj. & conseq. Nam partes temporis sunt successivæ, & à parte rei: non esset praeteritum, nisi realiter existisset praesens, nec daretur futurum, nisi deberet esse aliquando praesens.

Objic. 3.
vel in rem
est, ergo
Prob. min.
quæritur i
sic in infin
Resp. ne
Etè, & per
ideò non d
motum, te
ut quod, r
sic actio nō

Tempus
sed fo
est tempu
tistas.

Prob. 1. ex
neque num
lutam ultra
men dubita
magis posit
ejus interpr
ergo tempu
propriam su
r.e formalit

Prob. 2. r
ergo non es
tar realiter
subjectis, v
sed tempus
possunt sepa
habent ut
stinguuntur

Prob. 2. T
cundum pri
est aliud rea
go, &c. Ma
de qua mo
tium alicui
ergo, &c. Q

Objic. 3. Si tempus est quid reale, debet fieri à Deo vel in tempore, vel in instanti: sed neutrum dici potest, ergo, &c. Maj. patet. Omne ens reale est à Deo. Prob. min. Nam rursus de illo tempore, vel instanti, quæritur idem, sc. quando, & quomodo facta sint: & sic in infinitum.

Resp. neg. ant. absolute, tum quia ad tempus direc-
tè, & per se non datur motus, sicut nec ad motum, idè non datur tempus temporis, sicut nec motus ad motum, tempus, quod mensurat motum, est tempus ut quod, ratione autem sui ipsius est tempus, ut quo, sic actio nō fit per aliam actionem, & sic de similibus.

CONCLUSIO II.

Tempus intrinsecum non distingueur realiter, sed formaliter à motu, seu re successiva, cuius est tempus, seu duratio. Est communior inter Scotistas.

Prob. 1. ex Scoto. Hoc firmiter existimo esse verum, sc. neque numerum, neque tempus dicere rem aliam abso-
lutam ultra numerata, vel ultra motum: videtur tam-
en dubitativè loquutus de hac distinctione in 2. sed
magis positivè id asseruit ibi, & in 4. nec propterea
ejus interpretes à sententia desistunt, quam asserimus,
ergo tempus, inquit, ultra motum, ut motus includit
propriam successionem, non addit nisi rationem mensu-
re formaliter, &c.

Prob. 2. ratione. Nulla est ratio talis distinctionis,
ergo non est asserenda. [1] Prob. ant. Quæ distinguun-
tur realiter, possunt separari, vel esse in diversis
subjectis, vel se habent ut producens, & productum:
sed tempus intrinsecum, & motus, seu res durans non
possunt separari, nec esse in diversis subjectis, nec se
habent ut producens, & productum, ergo non di-
stinguuntur realiter.

Prob. 2. Tempus est numerus numeratus motus se-
cundum prius, & posterius: sed talis numerus nihil
est aliud realiter, quam ipse motus sic numeratus, er-
go, &c. Maj. patet ex definitione recepta temporis,
de qua inox. Prob. min. Numerus numeratus par-
tium alicuius rei non distinguitur ab ipsis partibus,
ergo, &c. Quod autem distinguitur formaliter pa-

et ex testibus Scoti adductis, & quia est formaliter seorsim conceptibilis, ergo, &c.

Objic. 1. Mensura, & mensuratum distinguuntur realiter: sed tempus, & motus sunt mensura, & mensuratum, ergo distinguuntur realiter. Prob. mai. Quia idem non est mensura sui ipsius, & extrema relationis realis distinguuntur realiter.

Resp. dist. mai. Mensura extrinseca, seu mensurans, & mensuratum, conc. mai. & neg. min, intrinseca, neg. mai. & conseq. Nam unumquodque successivum est sibi mensura intrinseca: mensuratur vero extrinsece a tempore communi.

Objic. 2. Partes motus, & temporis sunt inaequales, ergo motus, & tempus realiter distinguuntur. Conseq. patet ex Scoto docente, quod si tempus differt a motu, hoc ideo est, quia partes ejusdem proportionis alicujus motus non necessariò sunt aequales in numero, & quantitate partium ejusdem proportionis temporis, &c. scilicet nulla quantitas est eadem alteri, nisi partes ambarum sint aequales numero, & magnitudine. Prob. ant. Idem motus secundum easdem partes stare potest cum a jori, & minori tempore: nam mobile velox, v.g. eques intra horam percurret duas leucas. & mobile tardum, v.g. pedestre non percarret nisi unam, & tamen idem erit motus, ergo partes motus, & partes temporis possunt esse inaequales.

Resp. dist. ant. Partes motus, & temporis extrinseci, conc. ant. temporis intrinseci, nego ant. Tam enim motus tardus, quam velox habebit suas partes succedentes secundum prius, & posterius: licet quo ad mensuram extrinsecam temporis communis plures partes velocis motus coexistant illi, quam mobilis tardi.

Objic. Tempus potest esse sine motu, ergo distinguuntur realiter. Prob. ant. Tempus reperitur in rebus qui escientibus, & tam mensurat quietem, quam motum, ergo, &c.

Res. neg. ant. & dist. prob. Tempus est in quiete negative, conc. ant. positivè, neg. ant. & conseq. Cum enim quies non sit quid positivum, sed privatio motus, non habet passiones nisi negativas, & cum mensuratur tempore, id sit per motum, & tem-

pus potentia

Inst. Motu
realiter, quia

Resp. neg.
eadem res, &
subjectum, &

C

Tempus si
rus, &
posterioris. Eo
affert diversis

Suppono, q
terius rei qu
va, qua utili
gnitudinem,
alia passiva,
ut quantitas
certa, invariab
corum, que
mi mobilis c
quia motus ej
rum orbium, &
tus, & illorum
propterea dici

Suppono et
rans, ut animi
& numeratus
homines, due
de utroque, i
dicente ipsam
palmorum, &
Panni: his su

Probo hanc
quia sufficiente
rum genus, &
tur I. numeri
generis, per
aliis, & hoc
to precise, qu
mixto, tempus
va, sed determi

pus potentiale, quæ tunc possent adesse.

Inst. Motus est causa temporis, ergo distinguuntur realiter, quia idem non est causa sui ipsius.

Resp. neg. ant. de tempore intrinseco, quia sunt eadem res, & distinguuntur solum formaliter, ut subjectum, & passio ejus.

CONCLUSIO III.

Tempus sufficienter definitur à Philosopho numerus, & mensura motus secundum prius, & posterius. Est communis. Scotus eam in terminis assert diversis in locis, sed ut facilius capiatur

Suppono, quod mensura est id omne, per quod alterius rei quantitatem dignoscimus; alia est *actio*, qua utimur ad dignoscendam quantitatis magnitudinem, ut ulna, qua mensuramus pannum, alia *passiva*, qua res habet, ut mensurari possit, ut quantitas panni: mensura autem debet 1. esse certa, invariabilis, & nota. 2. debet esse primum eorum, quæ sunt in isto genere, ideo motus primi mobilis dicitur mensura ceterorum omnium, quia motus eius est primus omnium motuum aliorum orbium, & maximè regularis, & ideo ceteri motus, & illorum duratio solet mensurari ab isto, qui propterea dicitur *tempus commune*.

Suppono etiam, quod numerus aliis est *numerans*, ut anima, quæ distinguit unam rem ab alia; & *numeratus*, qui est ipsa res numerata, ut tres homines, duo equi, &c. & *mixtus*, qui participat de utroque, ut ulna, quæ est numerata ab anima dicente ipsam esse tantæ longitudinis, v. g. octo palmorum, & quæ inservit ad numerandas partes panni: his suppositis.

Probo hanc definitionem temporis esse bonam, quia sufficienter explicat naturam ejus secundum verum genus, & veram differentiam ipsius. Dicitur 1. *numerans*, seu *mensura*, quod ponitur loco generis, per id enim duratio ista convenit cum aliis, & hoc intelligitur non de *numero numerato* præcisè, qui est quantitas discreta, sed de *numero mixto*, tempus enim est quantitas continua, & successiva, sed determinata, per quam numerantur partes

motus, & mensuratur duratio ejus; id est dicitur mensura, & quidem si de tempore extrinseco , est mensura activa respectu motuum particularium, si de tempore intrinseco, & particulari est potius mensura mensurata, & numerus numeratus .

2. Dicitur moeus, quod jam ponitur loco differentiae, quia alię durationes, ut ævum, & æternitas, non mensurant motum, sed permanentiam: seu res permanentes, ut sunt Angeli, & Deus. 3. Secundum prius, & posterius, ad maiorem explicationem, ut significetur, quod temporis partes sunt successivæ, & fluunt una post aliam .

Objic. 1. Tempus est quantitas continua , ergo non rectè dicitur numerus, qui est quantitas continua.

Resp. neg. conseq. Quia, ut dixi, numerus sic sumitur mixtus, & quasi passim pro re numerata, qualis est motus, seu partes ejus, quae sunt continuæ . Vico, quasi passim, quia ipsi numeri formales numerati possunt esse discreti, ut tres homines, tres equi, &c.

Objic. 2. Tempus mensurat quietem , ergo non sufficit dicere, quod sit numerus motus.

Resp. ut supra, dist. ant. Per accidens, & quasi negative, concant. per se, & positivè, neg. ant. Quies est privatio motus, privationes autem mensurantur per ea, quae competit habitui; sic videre, quod per se competit luci, tribuitur etiam tenebris indirectè, & per accidens.

C O N C L U S I O IV.

Tempus commune, & extrinsecum est motus primi cœli.

Prob. 1. ex Scoto dicente, [1] quod tempus non est in motu reali, sicut una quantitas in alia quantitate, quia non oportet ponere duas quantitates in eodem subiecto, sed est in eo, quatenus tempus addit supra motum rationem mensuræ, formaliter illi duracioni competit maxime ratio mensuræ, quæ maxime est certa, & nota ratio cognoscendi certitudinem quantitatis aliorum, & hec duratio motus cœli, ergo Scotus supponit, quod tempus commune, & extrinsecum attendatur ex motu primi mobilis.

Prob.

Prob. 2. Quia ille motus habet omnes conditiones talis temporis in ratione mensuræ. 1. est primus in genere motuum; hoc enim cœlum cæteros orbes inferiores moveret, & secum rapit, causatque in illis motum diurnum. 2. est maximè regularis, & certissimus, & 3. est brevissimus propter suam velocitatem, & 4. est maximè notus, ergo est aptissimus ad mensurandos cæteros motus.

Objic. 1. Motus Solis est longè notior, & habet cæteras conditiones mensuræ, seu temporis universalis, ergo ipse est potius tempus commune.

Resp. neg. ant. Non enim est primus, cum dependat à motu primi cœli, et si habeat motum proprium i. de quo aliâs, ille non est tam motus, quam quem habet à primo cœlo.

Objic. 2. Sequeretur, tempus omnium esse unum: sed falsum conseq. ergo. &c. Prob. min. Tempus non distinguitur à motu: sed motus sunt innumerî, ergo & tempora.

Resp. neg. min. & dist. maj. prob. Tempus intrinsecum, conc. maj extrinsecum, neg. maj. ut patet ex dictis.

Objic. 3. Cessante motu primi cœli adhuc esse et tempus commune, quod fluaret, ergo non est in illo motu. Prob. ant. Nam tempore Josue stetit Sol, & cœlum, & tamen fluxit tempus.

Resp. dist. ant. Tempus intrinsecum, & particulare, conc. ant. commune, & extrinsecum, & actuale, neg. ant. Si Deus sisteret cœlum, non mensuraret actu tempora, & motus particulares; sed solum potentialiter, & ista fluarent semper, ut nunc.

Q U A E S T I O II.

An, & quid sit duratio, & quotuplex.

Duratio est permanentia rei in esse, idèò dicimus, rem durare per annum, mensem, diem, & horam, vel momentum, secundum quod perseverat in esse. Dico, vel momentum, seu instans, quia puto rem dici durare hoc ipso, quod existit, quamvis non existeret, nisi per unum instans, quia usus talis vocis sic invaluit.

Res existentes considerantur. 1. quantenus incipiunt

esse, seu primò existunt, & dicitur *Inceptio rei*, 2. quatenus ultimò desinunt, & est *desatio*. 3. quatenus perseverant in esse, & sub hac consideratione dicitur *duratio*. Quatitur ergo, quid importet supra rem, & existentiam ejus. An aliquid reale distinctum ab illa que illa formalitate.

C O N C L U S I O.

Duratio nihil reale importat distinctum à re existente, & actione productiva, vel conservativa. Ita Scotistæ contra Thomistæ.

Prob. 1. ex Scoto dicente, quod duratio, quae est materialis rei esse, non est aliud ab ipso esse rei generabilis. Docet etiam, non esse necessarium ponere aliquid mensurans existentiam, vel durationem existentie. Angeli realiter aliud ab ipsa existentia, quia illud aliud esset posterius ipsa actuali existentia Angeli, & per consequens posset esse ejus existentia absque contradictione sine illo.

Prob. 2. Quia nulla est necessitas multiplicandi tam entitatem superadditam essentiae, & existentiae rerum supposita earum productione, vel conservazione, ergo non est absurda. Ant. patebit solutione rationum, quas asserunt adversarii ad illam entitatem asserendam distinctam.

Confirm. Nam ex ipso, quod res aliqua ponitur, vel conservatur in esse, intelligitur durare absque ullo superaddito, ergo duratio nihil aliud dicit. Prob. ant. Illud superadditum, seu duratio formalis distincta esset quid absolutum, vel relativum: sed neutrum dici potest, ergo, &c. Prob. min. de relativo. Nam omnis relatio realis nova requirit terminum realē novum: sed potest res esse, & durare absque ullo termino reali novo, ergo, &c. Prob. min. Si Deus unicum Angelum creasset ante mundum, ille durasset absque ullo termino tali, ergo, &c. Prob. eadem min. de absoluto. Nam, ut dicebamus ex Scoto, illud esset posterius se existente: sed hoc non potest dici, ergo, &c. Prob. min. Omne absolutum prius potest esse absque posteriori absoluto, & realiter distincto, ergo res posset existere absque tali absoluto: sed hoc implicat, ergo, &c. Prob. subsumptum. Res enim existens sine illa entitate

tate abs
contradic
quia pro
duraret
lem.

Objic.
actione p
seq. Sicu
hoc, vel i
ergo, &c.

Resp. n
res non h
sine loco
ratione:
actionem
non autem

Inst. 1.
quia ipsa
eadem es
hoc, vel
ratio dist

Resp. 1.
quod dur
peri reali
manentia
pus extrin

Resp. 2.
producent
neg. min.
distinguit
siderata c

Inst. 2.
illud tem
duratione

Resp. n
terminata
circumsta
in causis n
liberam de
minatio v
terminatio

Inst. 3. I
tur à re ex

tate absoluta duraret, & non duraret: sed hoc est contradictionum, ergo, &c. Prob. maj. Duraret, quia produceretur, & conservaretur in esse, non duraret vero, quia non haberet durationem formalē.

Objic. 1. Res non habet esse in loco à seipso, & ab actione productiva ejus, ergo nec durare. Prob. conseq. Sicut res cum actione est indifferens ad esse in hoc, vel illo loco, sic ad durare hoc, vel illo tempore, ergo, &c.

Resp. neg. conseq. & ant. prob. seu paritatem. Nam res non habet esse necessarium in loco: potest enim esse sine loco ullo actuali, & formali: non autem sine duratione: item potest poni in loco per aliam causam, & actionem diversam à productione, aut conservatione, non autem durare.

Inst. 1. Ideò admittimus ubi distinctum à re locata, quia ipsa est indifferens de se, ut sit hic, aut illuc, sed eadem est indifferentia rei quoad durationem, ut sit hoc, vel illo tempore, ergo etiam debet admissi distatio distincta.

Resp. 1. Negando suppositum. Supponitur enim, quod duratio sit formaliter coexistētia rei alicui temporis reali, quod nullum est, nam formaliter est permanentia in esse absolute, unde si nullum esset tempus extrinsecum, adhuc duraret.

Resp. 2. dist. min. Præcisè ab actione de facto illam producente, & conservante, conc. min. cum actione illa, neg. min. est quidem vera de re secundum se, & duratio distinguitur ab ipsa sic considerata, sed non ab ipsa considerata cum actione productiva, & conservativa.

Inst. 2. Ipsamē actio est de se indifferens ad hoc, vel illud tempus, ergo illa non determinat rem ad hanc durationem.

Resp. neg. ant. Nam omnis actio à parte rei est determinata ad hoc, vel illud tempus per se ipsam, & circumstantias, & conditiones requisitas ad illius esse in causis naturalibus, in liberis autem per se, & per liberam determinationem voluntatis, utraque determinatio venit primò à Deo, ut diximus supra de determinatione quoad individuum.

Inst. 3. Prædicamentum *Quando*, què distinguitur à re existente, ac prædicamentum *Ubi*, sed istud

realiter distinguitur, ergo & illud. Prob. maj. Utrumque enim est relatio extrinsecus adveniens, ex Scoto, ergo quæ distinguitur à re existente, ergo &c. sed duratio spectat ad prædicamentum quando, ergo distinguitur à re durante, sicut locus à locato.

Resp. neg. subsumptum prædicamentum quando est formaliter relatio realis coexistentiæ rei ad tempus, duratio verò formaliter non importat illam relationem, saltem per se primo, unde res potest existere, & durare sine ulla coexistentia actuali, ut diximus.

Objic. 2. Duratio motus distinguitur à motu, ergo & quævis alia. Prob. ant. Duratio motus est illi accidentalis, ergo & distincta.

Resp. dist. ant. Distinguitur formaliter, conc. ant. realiter neg. ant. ad probationem dico esse accidens proprium, & passionem motus, ut diximus de tempore intrinseco.

Objic. 3. Prius est rei existere, & produci, quam durare, ergo duratio est accidentalis rei existenti, ac productæ. Prob. ant. Existentiæ est magis intrinseca rei, quam duratio, ergo & prior in re.

Resp. neg. ant. Absolutè enim per hoc res durat, per quod ponitur in esse, & habet esse, nec duratio est minus intrinseca, quam existentia; cum idem sit cuncta. Præterea posset esse ejus accidens proprium, sicut risibilitas in homine, & sic non distingueretur realiter.

Inst. Duratio Dei non distinguitur realiter ab illo, quia ipsem est suum esse, ergo duratio creaturæ debet distingui realiter, quia ipsa non est suum esse.

Resp. neg. conseq. absolutè. Nam licet creatura non sit suum esse, sicut Deus, sequitur quidem, quod duratio ejus distinguatur realiter ab ejus entitate: sed non ab ejus entitate, & actione Dei creante, & conservante illam: Deus scipso existit, & durat, creatura non durat scipso, quia non existit scipso.

C O N C L U S I O II.

DURATIO adæquatè dividitur in æternitatem, & vnum, & tempus. Est communis.

Prob. Quia omnis duratio est vel rei indivisibilis, ac permanentis secundum se totam, vel rei successivæ,

& di-

& divisibili partes: si re & fine, & est sit successiva
Æternitas cipio, & fine ratione sua in nit. s Dei, & p causa efficienti si hæc posset ex æternitas, alia e ut ævternitas rum, & mors permanentis, & ab extrinseco p ornitas à parte

Q
An duratio æc mundus fu

L Oquimur de L infinita, & huic mundo, no sed major est diff vatur, distingui vis, & quoad illa creari ab æterno,

C
M Undus de fa rò creari ab certa de fide, que non ita. Sed est mistas.

Prob. I. p. I. ex S pio creavit Deus ca merantur anni, & sens, & ita definitu temporis Deus crea

[1] Gen. I.

& divisibilis, ac permanentis secundum partes post partes: si rei permanentis, vel caret principio, & & fine, & est *æternitas*: si habet initium, est *ævum*: si sit successiva, erit *tempus*, ergo, &c.

Æternitas ergo est duratio indivisibilis carens principio, & fine, & duplex est. *Imparticipata*, quæ ex ratione sua intrinseca dicit independentiam, ut *æternitas Dei*, & *participata*, quæ est cum dependentia à causa efficiente extrinseca, ut esset *æternitas creaturæ*, si hæc posset creari ab æterno. Item ex usu loquendi *æternitas*, alia est, quæ habet initium, sed caret fine, ut *æviternitas Angelorum*, & *animarum*, vita Beatorum, & mors damnatorum, & dicitur duratio rei permanentis, & incorruptibilis ab intrinseco, sed quæ ab extrinseco posset definire, & vocatur *ævum*, ut *æternitas à parte post*, de qua latius in Theologia.

Q U A E S T I O . III.

An duratio æterna sic possibilis in creatura, seu, mundus fuerit, vel posuerit esse ab æterno.

LOQUIMUR de *æternitate participata*, & utrumque infinita, & hanc creditur Aristoteles tribuisse huic mundo, negatur autem communiter de facto: sed major est difficultas de possibili, & ut quæstio resolvatur, distingui solent entia permanentia à successivis, & quoad illa quidam putant mundum potuisse creari ab æterno, non autem quoad ista.

C O N C L U S I O .

MUNDUS de facto creatus est in tempore, potuis vero creari ab æterno, quoad permanentia. Est certa de fide, quoad primam partem, quoad 2. verò, non ita. Sed est communis inter Scotistas, & Thomistas.

Prob. I.p.I. ex Scriptura, & Patribus. [1] In principio creavit Deus cælum, & terram, & ex illo initio numerantur anni, & periodi temporum usque ad præsens, & ita definitum est in Conc. Lateranensi. Initio temporis Deus creavit intramque creaturam. Id patet

[1] Gen. I.

Ex Euangello, ubi Christus Dominus orat: *Clarifica me, Pater, claritate, quam habui, priusquam mundus esset*. Nam inde colligitur, quod mundus non semper fuit. Idem constanter docent SS. PP. & Doctores, imò vix credunt, quod potuerit esse ab æterno.

Prob. etiam ex Scoto, [1] quia ideo Aristoteles putat mundum esse ab æterno, quia tenet Deum agere necessariò etiam ad extra, hoc autem non est verum, quia, inquit, *volitio essentialis*, sive *ut in tribus*, sive *ut in filio*, sive *ut in patre*, non est necessariò alterius à se, nihil enim aliud à se vult voluntas divina necessariò, &c. & admittit hanc propositionem ex D. Thoma. *Quo libet alius à Deo factum esse ex tempore est articulus sidei.*

Prob. 3. ex historiis; ex quibus habemus initia temporum, & ætatum, primos inventores artium, &c. Nec quidquam occurrit hominum memorie, quod illa tempora præcesserit, v.g. 8000. annos, ergo sine fundamento, imò absurdissimè affereretur, mundum extitisse ante illa tempora.

Prob. 2. pars ex Scoto, [2] qui licet videatur problematicus, & disputet in utramque partem, tamen in hanc magis propendet, eamque sic probat. 1. quia non invenitur contradictione in his terminis aliud à Deo esse sempiternum. 2. quia rationes, que videntur probare contradictionem, sunt speciales, & ideo, si de aliquo speciali probent contradictionem, non tamen probant hoc de omni alio, à Deo. 3. quia, que, iam rationes sunt de præterito, que fieri posse videntur de futuro, sicut de præterito, cum tamen nulli negent possibiliter futuri sine fine, aut possent fieri de successione, sicut de permanentia, ergo ex Scoto potuit mundus esse ab æterno. 1. Quia non apparet ulla evidens repugnantia, ut patebit solutione objectionum. 2. Quia si aliquibus rebus repugnat æternitas, non sequitur, quod repugnet omnibus. 3. Multa, quae objiciuntur contra æternitatem à parte ante, & de præterito, possunt objici pro æternitate à parte post, & de futuro, & tamen non negatur possibilitas æternitatis à parte post.

Objic. 1. contra 1. p. Non potest assignari primus mo-

[1] 2. d. 1. q. 1. B. n. 7. & q. 3. n. 2.

[2] 2. d. 1. q. 3. E. n. 16.

motus, nec
ergo est ab
mobile. Es
motum, pe
gnari prim
per ascender

Resp. neg.
mobile præ
sicit priorita
motum. Ang
tur, sunt ve
motum, qu

Inst. Prim
Prob. conseq
tu; alioqui
creatione ex

Resp. neg.
net ex parte i
nihil intrinsec

Inst. 2. Nil
crearet, ergo
Resp. neg.
ad extra, potu
non ex aliquo
libertate.

Objic. 2. Te
rgo & motus

Resp. dist. a
tempus realis,
est congenitus

Inst. Primu
lum fuit temp
tū. Prob. conse
poris, ergo ubi

Resp. neg. co
pore reali, nec e
quando imagin
creationem nu

Objic. 3. Si D
fuit otiosus per
ergo creavit ab

Resp. neg. m
se fœcundissimi

motus, nec primum mobile, ergo nec initium mundi, ergo est ab aeterno. Prob. ant. Omnis motus supponit mobile. Est enim actus ejus, & omne mobile supponit motum, per quem sit mobile, ergo non potest assignari primus motus, nec primum mobile, sed semper ascendendum in infinitum, & aeternitatem.

Resp. neg. utrumque ant. Nam nec motus supponit mobile praewexistens realiter prioritate durationis, sufficit prioritas naturae, nec omne mobile praesupponit motum. Angeli, materia prima & alia entia, quae creantur, sunt vere mobilia, & tamen non praesupponunt motum, quo acquirant aliquid a se distinctum.

Inst. Primus motor est ab aeterno, ergo & motus. Prob. conseq. Non potuit esse motor aeternus sine motu; alioqui posita mutaretur realiter, adveniente creatione ex tempore, quod repugnat Deo.

Relp. neg. conseq. & ant. prob. Nam mutatio se tecum ex parte moti, non ex parte motoris, sive Dei, cui nihil intrinsecum advenit per creationem.

Inst. 2. Nihil impedit potuit motum aeternum, ne crearet, ergo de facto creavit.

Resp. neg. conseq. Cum enim sit liber in operibus ad extra, potuit non creare, & de facto non creavit, non ex aliquo impedimento extinseco, sed ex mera libertate.

Objic. 2. Tempus est ingenitum, ergo & aeternum, ergo & motus, qui est inseparabilis a tempore.

Resp. diff. ant. Tempus imaginarium, concantec. tempus reale, nego ant. & conseq. Nam tempus reale est congenitum motui, qui habet initium.

Inst. Primus ille motus non fuit prius, ergo ante illum fuit tempus, ergo & aliis motus, & sic in infinitu. Prob. conseq. Prius, & posterius sunt differentiae temporis, ergo ubi est tempus, ibi est prius, & quæ ac posterius.

Relp. neg. conseq. & rationem ejus, loquendo de tempore reali, nec enim semper habet prius reale, sed aliquando imaginarium, quale fuit illud, quod precedit creationem mundi.

Objic. 3. Si Deus non produxit mundum ab aeterno, fuit otiosus per aeternitatem, sed hoc dici non potest, ergo creavit ab aeterno.

Resp. neg. maj. Fuit enim in se ipso, & intra se secundissimus, & occupatissimus in sua Beati-

tudine,

audine, in sui fruitione, & in generatione Verbi, & spiratione Spiritus Sancti, quae sunt productiones æternæ. Sed hæc ad Theologos.

Objic. 1. contra 2. p. Sanctum Augustinum, & alios Patres sic definiētes creaturam, ut illi repugnet æternitas, ergo nulla creatura potuit esse ab æterno, alioqui non esset creatura.

Resp. cum Scoto, dist. ant. Creaturam, prout de facto existit, conc. ant. prout potest esse, neg. ant. De facto est in tempore. Quidam scribebant contra Arrium dicentem, Christum D. esse puram creaturam, unde arguebant, quod non esset æternus, nisi esset Deus, quia ipsem etiam Arius in his principiis putabat, æternitatem existentiæ repugnare rationi creaturæ.

Inst. De ratione creaturæ est, ut sit ex nihilo, & per consequens, ut habeat esse post non esse: sed hoc repugnat æternitati, ergo & ratio creaturæ.

Resp. dist. maj. Ex nihilo, seu ex non esse suppositivè, & prioritate naturæ, vel temporis, conc. totam maj. & neg. min. ex nihilo, & non esse, quod præcedat esse prioritate temporis, neg. maj. sufficit ad rationem creaturæ, quod nihilum, seu non esse præcedat esse secundum prioritatem naturæ, & præsuppositivè, quacunus si Deus nollet creare ab æterno mundum, mundus esset in nihilo, & in non esse per illam æternitatem à parte ante.

Objic. 2. Mundus aut semper produceretur per æternitatem totam, aut semel tantum: sed neutrum dici potest, ergo non potuit sic creari. Prob. min. 1. Si semel produceretur, ergo in tempore, & non in æternitate. 2. Si semper, ergo esset in fieri perpetuo, & conservatio non distingueretur à creatione, quod dici non potest.

Resp. neg. min. utramque. Semper enim esset in perpetuo fieri, & facto esse, sicut Verbum Divinum semper generatur, & est semper genitus, ita ut generatio ejus sit actualis, & non transcat in praeteritum, nec habeat futurum, cum illa tamen differentia, quod æternitas Verbi Dei est imparicipata, independens, & necessaria, æternitas autem creaturæ participata, dependens, & contingens, seu libera.

Inst. 1. Illa creatio æterna esset tamen necessaria, quam illa generatio, ergo nulla solutio. Prob. ant. Deus non posset

posset non creare post, in quo non celsaria, quam semper in facto lioqui idem esse.

Resp. neg. 1. & di, sic crearet, ut tem in priori na facto sic decrevit potuerit, non dec

Inst. 2. Si poterit esse simul, ita & consequens impli

Resp. neg. maj. respiciunt suos a similitatem poten codem instanti, potest, sed posset ciat: est similitas similitas actus, creationis.

Objic. 3. Si mundus fuisset æternus: Prob. maj. Poterit cum actu ejus, e mundus, necessariò tentia non potest cum illa, sed in ædere ætum suum. Prob. min. In isto mundus non exigitur in æternitate p suum.

Resp. neg. maj. esset instans realis virtuale, & præsum min. Illa enim per durationis realis actu suum, potest realiter, ut de facti rationis creandi, n

Objic. 4. Æternus non potest commi

posset non creare, quia nullum esset instans ante, vel post, in quo non crearet, ergo illa creatio esset tam necessaria, quam illa generatio. Prob. ant. Quod est semper in facto esse, nunquam potest esse infectum, alioqui idem esset, & non esset, quod implicat.

Resp. neg. i. & 2. ant. Nam supposita libertate creandi, sic crearet, ut potuisse non creare, si voluisse, saltem in priori naturae, & presuppositionis. Sicut de facto sic decrevit ab aeterno creationem in tempore, ut potuerit, non decernere.

Inst. 2. Si potentia creandi, & non creandi possent esse simul, ita & creatio, & non creatio actualis: sed consequens implicat, ergo & antec.

Resp. neg. maj. Nam potentiae creandi, & non creandi respiciunt suos actus divisi, & non simul. Deus habet simultatem potentiae, sed non potentiam simultatis, pro eodem instanti, quo vult creare, & creat, non dico, potest, sed posset creare, in sensu diviso, quia liberè creat: est simultas potentiae, sed non est, nec potest esse simultas actus, & non actus, seu creationis, & non creationis.

Objic. 3. Si mundus potuisse esse aeternus, necessariò fuisset aeternus: sed conseq. est falsum, ergo & ant. Prob. maj. Potentia aeternitatis necessariò connectitur cum actu ejus, ergo si mundus potuisse esse aeternus, necessariò fuisset. Prob. ant. Actus, quem potentia non potest praecedere, connectitur necessariò cum illa, sed in aeternitate potentia non potest praecedere actum suum, ergo iste necessariò est cum illa. Prob. min. In instanti, quo potentia praecedenteret actum, mundus non existaret, sed tunc non esset aeternus, ergo in aeternitate potentia non potest praecedere actum suum.

Resp. neg. maj. i. argum. & ant. 2. & dist. maj. 3. Si esset instans reale temporis, conc. maj. si esset instans virtuale, & presuppositionis, seu naturae, neg. maj. & min. Illa enim praecessio non impedit aeternitatem durationis realis, & talis esset praecessio potentiae ad actum suum, potuisse quidem potentia praecedere realiter, ut de facto praecessit, sed ex suppositione voluntatis creandi, non praecessisset nisi prioritate naturæ.

Objic. 4. Aeternitas est propria perfectio Dei, ergo non potest communicari creature.

Resp. dist. ant. Aeternitas independens, necessaria, & imparsicipata, conc. ant. dependens, participata, & contingens, seu liberè concessa, neg. ant. Aeternitas non esset libera ex parte Dei, & dependens, & participata ab illo in creatura; Illa est propria Deo, non ista.

Objic. 5. Ignis æternus applicatus stupræ ab aeterno illam combureret, & non combureret per aeternitatem, sed hoc est contradictionem, ergo & illud. Prob. maj. 1. Combureret, causa enim necessaria debite applicata necessariò agit in subjectum dispositum. 2. Non combureret, quia forma stupræ præexistet formæ ignis, & quidem prius tempore, ergo forma ignis non posset introduci ab aeterno, ergo combustio non esset aeterna.

Resp. neg. maj. & dist. ant. prob. quoad 1. p. Necessariò agit, n si impediatur, conc. ant. si impediatur, neg. ant. forma stupræ realiter præcederet in aeternitate, & sic forma ignis non posset introduci, nisi in tempore determinabili à Deo.

Objic. 6. Implicat creaturam non posse destrui, quia sic limitaret Dei potentiam: sed, si fuisset ab aeterno, non potuisset destrui per aeternitatem, ergo implicat mundi aeternitas. Prob. min. Quod exigit durationem infinitam, seu aeternam, non potest destrui: sed mundus exigeret durationem infinitam si esset ab aeterno, ergo non posset destrui per aeternitatem.

Resp. d. 2. maj. Implicat creaturam absolute, & simpliciter secundum se, non posse destrui, conc. maj. & neg. min. conditionate, & ex suppositione aliquius incompatibilis cum destructione, neg. maj. & conseq. Mundus, ut creatura, & de se, potuisset destrui; sed ex suppositione aeternitatis, quæ illi advenisset liberè, & contingenter ex volitione Dei, sicut potuit non creari, sic ex suppositione decreti efficacis, ac liberi, & absoluti non potuit non creari. Ex suppositione decreti de illo conservando per mille annos, esset indestruibile per mille annos: quid inde?

Ph
CO
Probabilis est
¶ sic mundum
successivum. Est cor
bilitatis in successi
manentia quæcumque
sint mensurari ten
stantiale possunt m
nens esse sine principi
aliquid infinitum a
cum.) In margini
mittit possibilitatem
ternitatem possibilem

Prob. 2. ex eodem
ad generationes,
ptim, seu categorias
&c. Sed tale infinitum
ergo & aeternitas in
gulis annis, aut sacra
remus infinitos horum

Prob. 3. Successio
& posterius: sed ha
teritas in successivis
posterioritas, ibi est
repugnat aeternitati

Objic. 1. Aeterni
gnat, ergo nec in su
Angeli non minus
aeternitas generatio
mas: sed illa existe
in infinitis annis, &
gnat in successivis
cam, ita est in peri

Resp. neg. conseq
permanantis, & coe
nentem est indivisi
divisibilitas, & simi

Objic. 2. Non po
cantia aeternitatis in
nentibus, ergo tam

Respondeo 1. co

C O N C L U S I O II.

Probabilius est aeternitatem repugnare successivis,
et sic mundum non potuisse esse ab aeterno, quoad
successiva. Est communiter inter Scotistas, & alios.

Prob. 1. ex Scoto. [1] Non est similis ratio impossibili-
tatis in successivis, & permanentibus, quia per-
manentia quaecumque licet secundum motus suos pos-
sint mensurari tempore, tamen secundum esse sub-
stantiale possunt mensurari aeo, & ideo ponens perma-
nentem esse sine principio, durationis, non videtur ponere
aliquid infinitum acceptum (sc. actu, & categorematicum). In margine autem notatur, Doctor non ad-
mittit possibilitatem infiniti Categorematici, ita nec aeternitatem possibilem in successivis. Ideo

Prob. 2. ex eodem. Si mundus fuisset ab aeterno quo-
ad generationes, hodie habemus infinitum accep-
tum, seu categorematicum, hominum, animalium,
&c. Sed tale infinitum implicat, ut patet ex Physica:
ergo & aeternitas in successivis. Prob. maj. Si saltem singu-
lis annis, aut saeculis fuisset natus unus homo, habe-
remus infinitos homines, quia fluxisset infinita saecula.

Prob. 3. Successio in suo conceptu formaliter dicit prius,
& posterius: sed haec repugnant aeternitati, ergo & aeternitas in successivis. Prob. min. Ubi est prioritas, &
posterioritas, ibi est inceptio, & desitio, sed utraque
repugnat aeternitati, ergo & prius, & posterius.

Objic. 1. Aeternitas in permanentibus non repu-
gnat, ergo nec in successivis. Prob. conseq. Aeternitas
Angeli non minus diceret infinitam existentiam, quam
aeternitas generationum infinitas generationes, & ani-
mas: sed illa existentia est successiva, & equivalit
infinitis annis, & saeculis, ergo si aeternitas repu-
gnat in successivis propter infinitatem categorematicam,
ita est in permanentibus.

Resp. neg. conseq. & min. prob. Nam existentia rei
permanentis, & coexistentia ad rem similiter perma-
nentem est indivisibilis, & tota simul, illa vero in-
divisibilitas, & simultas repugnant successivis.

Objic. 2. Non potest assignari ulla evidens impli-
cantia aeternitatis in successivis magis, quam in perma-
nentibus, ergo tam illa est possibilis, quam ista.

Respondeo 1. conc. ant. quod ad evidentiam, sed

non

non quoad probabilitatem, & sic nego conseq. Nam conclusionem pono, non ut evidenter, & omnino certam, sed solum, ut probabilem.

Resp. 2. Absolutè neg. ant. Nam implicantiae ex parte infinitatis categorematicæ sunt satis apparentes, ut patet ex dictis supra de infinito.

Q U A E S T I O IV.

De inceptione, & desitione rerum.

DUratio rerum creatarum, & temporalium inceptione, & desitione terminatur, & utraque attenditur penes instantia, aut partes temporis externi.

Porrò *inceptio* rei est vel per *primum sui esse*, & dicitur *intrinseca*, quia illud *primum esse* includitur in re ipsa, vel per *ultimum sui non esse*, & dicitur *extrinseca*, quia illud *non esse* est extra rem. Similiter *desitio* est vel per *ultimum sui esse*, estque *intrinseca*, quia illud *esse* est intra rem, vel *primum sui non esse*, et dicitur *extrinseca*, quia illud *non esse* est extra rem delinquentem: Tunc incipit per *primum esse*, cum dici potest, *nunc primo res est*, et *immediate ante non erat*, et tunc incipit per *ultimo non esse*, quando dici potest; *nunc ultimo res est*, et *immediate post non erit*. Idem est de desitione, tunc est per *ultimo esse*, cum dici potest *nunc ultimo res est*, et *immediate post non erit*, & è contra per *primum non esse*, cum dici potest, *nunc primo res non est*, et *immediate ante finit.*

Quaedam incipiunt, & desinunt in instanti: ea scilicet, quorum *inceptio*, & *desitio* coexistunt intrinsecè in instanti, ut sunt permanentia, & indivisibilia. Quaedam in tempore, ea scilicet, quorum *inceptio*, & *desitio* coexistunt intrinsecè in tempore, ut sunt successiva: unde ratio, & modus incipendi, & desinendi variatur secundum differentiam permanentium, & successivorum. Quod breviter explicandum hac quæstione, & quantum sufficiat ad intelligendos Philosophos.

Entia suæ
sui non e-
sum non esse

Prob. 1. ex
precedit muta-
go ex Scoto in-
set assignari p-
incipiant, aut

Prob. 2. Qui
erit, & in ulto
go *inceptio*, &
dicitur penes ulto

Objic. Si in-
nunc non ultim
in instanti B. v-
immediate ani-
manentia incipi-
idem est de de-
propositio vera
est, quia potest
ideo verum e-
potuit dici Ad
aliquando potest
est in proposito
Resp. neg. co-
silio in permane-
ant. nec enim
haec non habent
terminatam, se-
dici possit, nunc
dicitur, vel jam

C
Permanentia
per *primum*
non esse, cetera
Prob. 1. ex Scoto
nis habet esse,

CONCLUSIO I.

ENtia successiva incipiunt extrinsecè per ultimum sui non esse, & desinunt etiam extrinsecè per primum non esse. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto [1] dicente, quod omne moveri precedit mutatum esse in infinitum, & è converso, ergo ex Scoto in motu, & successivis continuis non possit assignari prima, nec ultima pars positivè, per quam incipient, aut desinant.

Prob. 2. Quia in primo instanti non est motus, sed erit, & in ultimo etiam non est motus, sed fuit, ergo inceptio, & desitio extrinseca successorum attenditur penes ultimum, & primum non esse.

Objic. Si in instanti A. verum est dicere de motu. nunc non ultimò non est, sed immediatè post erit, ergo in instanti B. verum est dicere nunc primò non est, & immediatè ante fuit, ergo tamen successiva, quam permanentia incipiunt intrinsecè per primum sui esse, & idem est de desitione. Prob. conseq. ex Arist. Omnis propositio vera de præterito, vel de futuro, ideo vera est, quia potest resolvi per propositionem de inesse: ideo verum est dicere Adam fuit, quia aliquando potuit dici Adam est, & Antichristus erit, quia aliquando poterit dici, Antichristus est; ergo & idem est in proposito.

¶ Resp. neg. conseq. & dist. prob. ejus. Omnis propositio in permanentibus, concant. in successivis, neg. ant. nec enim de his loquitur Aristoteles, quia cum hæc non habeant ullam partem permanentem, nec determinatam, sed in continuo fluxu, nulla est, de qua dici possit, nunc est primò, nec ultimò: dum enim hoc dicitur, vel jam præterit, aut nondum est.

CONCLUSIO II.

Dermanentia, que producuntur, tota simul incipiunt per primum sui esse, & desinunt per primum sui non esse, cætera non item.

Prob. 1. ex Scoto. [2] Genitum in instanti generatio-
nis habet esse, quia tunc forma habet esse in ma-

teria,

[1] 1.d.2.9.9. N. [2] Quodlib. 12. n. 3. K.

non quoad probabilitatem, & sic nego conseq. Nam conclusionem pono, non ut evidentem, & omnino certam, sed solum, ut probabilem.

Resp. 2. Absolutè neg. ant. Nam implicantiae ex parte infinitatis categorematicæ sunt satis apparentes, ut patet ex dictis supra de infinito.

Q U A E S T I O IV.

De inceptione, & desitione rerum.

DUratio rerum creatarum, & temporalium inceptione, & desitione terminatur, & utraque attenditur penes instantia, aut partes temporis externi.

Porrò *inceptio* rei est vel per *primum sui esse*, & dicitur *intrinseca*, quia illud *primum esse* includitur in re ipsa, vel per *ultimum sui non esse*, & dicitur *extrinseca*, quia illud *non esse* est extra rem. Similiter *desitio* est vel per *ultimum sui esse*, estque *intrinseca*, quia illud *esse* est intra rem, vel *primum sui non esse*, et dicitur *extrinseca*, quia illud *non esse* est extra rem desinentem: Tunc incipit per *primum esse*, cum dici potest, *nunc primo res est*, et *immediate ante non erat*, et tunc incipit per *ultimo non esse*, quando dici potest; *nunc ultimò res est*, et *immediate post erit*. Idem est de desitione, tunc est per *ultimo esse*, cum dici potest *nunc ultimo res est*, et *immediate post non erit*, & è contra per *primum non esse*, cum dici potest, *nunc primo res non est*, et *immediate ante finit.*

Quædam incipiunt, & desinunt in instanti: ea scilicet, quorum *inceptio*, & *desitio* coexistunt *intrinsecè* in instanti, ut sunt permanentia, & indivisibilia. Quædam in tempore, ea scilicet, quorum *inceptio*, & *desitio* coexistunt *intrinsecè* in tempore, ut sunt successiva: unde ratio, & modus *incipendi*, & *desinendi* variatur secundum differentiam permanentium, & successivorum. Quod breviter explicandum hac quæstione, & quantum sufficiat ad intelligendos Philosophos.

ENtia su
E sui non
num non es

Prob. 1. c
precedit mu
go ex Scoto i
let assignari
incipiant, at

Prob. 2. Q
erit, & in u
go inceptio,
ditur penes u

Obijc. Si i
nunc non ult
in instanti Ba
immediate an
manentia inc
idem est de d
propositio ve
est, quia pot
ideo verum
potuit dici
aliquando pot
est in proposit
i. Resp. neg. C
sitio in perman
ant, nec enim
hæc non habeat
terminatam, si
dici possit, nū
dicitur, vel jar

C
Permanenci
per primu
non esse, cæteri

Prob. 1. ex Sc
nis habet esse

[1] 1.d.2.g.

CONCLUSIO I.

Entra successiva incipiunt extrinsecè per ultimum sui non esse, & desinunt etiam extrinsecè per primum non esse. Est communior.

Prob. 1. ex Scoto [1] dicente, quod omne moveri precedit mutatum esse in infinitum, & è converso, ergo ex Scoto in motu, & successivis continuis non possit assignari prima, nec ultima pars positivè, per quam incipient, aut desinant.

Prob. 2. Quia in primo instanti non est motus, sed erit, & in ultimo etiam non est motus, sed fuit, ergo incepio, & desitio extrinseca successivorum attenditur penes ultimum, & primum non esse.

Objic. Si in instanti A. verum est dicere de motu. nunc non ultimò non est, sed immediatè post erit, ergo in instanti B. verum est dicere nunc primò non est, & immediatè ante fuit, ergo tam successiva, quam permanentia incipiunt intrinsecè per primum sui esse, & idem est de desitione. Prob. conseq. ex Arist. Omnis propositio vera de praeterito, vel de futuro, ideo vera est, quia potest resolvi per propositionem de inesse: ideo verum est dicere Adam fuit, quia aliquando potuit dici Adam est, & Antichristus erit, quia aliquando poterit dici, Antichristus est, ergo & idem est in proposito.

¶ Resp. neg. conseq. & dist. prob. ejus. Omnis propositio in permanentibus, concant. in successivis, neg. ant. nec enim de his loquitur Aristoteles, quia cum hæc non habeant ullam partem permanentem, nec determinatam, sed in continuo fluxu, nulla est, de qua dici possit, nunc est primò, nec ultimò: dum enim hoc dicitur, vel jam praeterit, aut nondum est.

CONCLUSIO II.

Permanentia, que producuntur, tota simul incipiunt per primum sui esse, & desinunt per primum sui non esse, cætera non item.

Prob. 1. ex Scoto. [2] Genitum in instanti generationis habet esse, quia tunc forma habet esse in materia,

[1] i.d. 2.9.9. N. [2] Quodlib. 12. n. 3. K.

ceria, & habet tunc primum esse, & inita. In raptum transcenib[us] est dare tam primum, quam ultimum in esse. In his, quae sunt permanentie naturaliter genita, est dare primum in esse, sed non ultimum.

Prob. 2. Quia ad inceptionem se habent per modum indivisibilium, & habent totum suum esse simul, ergo de illis verum est dicere, nunc sunt, & immediate ante non erant, & de his, quae successivè acquirunt esse, debet dici contrarium, quia quantum ad inceptionem, se habent sicut successiva.

Quoad definitionem vero si desinunt tota simul possent quidem dici desinere intrinsecè, sed regulariter tamen dicuntur desinere per primum sui non esse.

Objic. Tam de ipsis dici posset, nunc non sunt, et immediate post erunt, quam de successivis, ergo tamen incipiunt extrinsecè, quam successiva.

Resp. conc. ant. & neg. conseq. Quia non recurrunt ad inceptionem extrinsecam, quando assignari potest intrinseca.

Et hic tandem desinat hæc tertia pars Summæ nostræ Philosophiæ Scotisticae, quæ est de corpore naturali, ut sic, & ejus passionibus in communi, ad laudem, & gloriam Dei Omnipotentis Maximi, & Beatisimæ Mariæ, ac Seraphici Patris Francisci, qui utinam concedant inceptionem quartæ partis de reliquis spectantibus ad Physicam.

F I N I S.